

РЕЧНИК

СТРАНИХ РЕЧИ И ИЗРАЗА

ИЗРАДИЛИ:

Др. МИТА ЛУКИЋ
директор Држ. Трг. Академије

и

Др. ДРАГОЉУБ ОБРАДОВИЋ
професор

БЕОГРАД
ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА ГЕЦЕ КОНА
1. КНЕЗ МИХАЈЛОВА 1.
1928.

ПРЕДГОВОР

Приступили смо изради овог речника, пошто смо увидели његову потребу и нужност у нашој средини. У недостатку једне енциклопедије приступачне свима, наши интелектуалци се служе делима ове врсте или немачким или француским или енглеским. За најшире друштвене слојеве, за огроман број вредних и жељних знања, који случајно нису имали прилике да науче један страни језик, остају сва ова преко потребна дела неприступачна. Ларус, Мајер и друге енциклопедије, згодне приручне књиге не постоје на српском језику. Досадањи наши речници страних речи или су одвећ речници т. ј. сувише упрошћени или су делом застарели. А наш друштвени живот увео је — после рата нарочито — велики број страних речи и то не само у штампу већ и у свакидању употребу. Велики број не знајући право значење тих речи употребљава их и где не треба, други опет стоје запањени пред њима. И ако је оправдана тежња сваког језика, да се очисти од туђица, оне стичу право грађанства, одомаћују се и остају. А кад су једном већ ту, онда да их бар погледамо у очи и упознамо. Нека нам буду јасне, нека нам њихово право значење и порекло буду познати, па их не морамо употребити.

Приступили смо послу уносећи у њега сву своју добру вољу, сав свој напор и предајући се раду с поштеном намером да дамо и нешто корисно и приступачно. Но није нам то увек било лако и ради тога, што туђе речи улазећи у наш језик губе од свога првобитног облика, те се често тешко може утврдити њихово порекло, а затим и ради тога, што смо често пута морали застајати пред правописним тешкоћама.

Изабрали смо начин, ма да врло упрошћеног, енциклопедијског тумачења, те се надамо да ће наш речник делом заменити стране енциклопедије онима, који не знају један страни језик, с друге стране пак он ће веома корисно послужити и интелектуалцима преводећи им на српски огроман број речи и израза.

За основицу свог рада узели смо немачки Хајзеов Речник, а служили смо се великим Ларусом, Мајером, Брокхаузом, Кертингом, Петерсом, Брауном, Бонком, Дуденом, Келером, Дерпингом, Сандерсом, затим Вуком, Речником Југослов. Академије Наука и другим делима, којих је било у већем броју.

Сав тај наш напор не би ипак изашао на светлост, да се издања није прихватио заслужни издавач г. Геца Кон не жалећи материјалних издатака те тако омогућио штампање књиге.

Писци очекују све умесне примедбе и напомене и биће на њима захвални.

У Београду, новембра 1927. год.

Д-р Мита Лукић

директор Држ. Трг. Академије

Д-р Драгољуб Обрадовић

професор Држ. Трг. Академије

СКРАЋЕНИЦЕ УПОТРЕБЉЕНЕ У ОВОЈ КЊИЗИ

араб., арап. значи:	арабљански	н. нем.	"	немачки
	арапски	н. л.	"	ново латински
арам. значи:	арамејски	перс.	"	персијски
баск.	" баскијски	пољ.	"	пољски
варвар. л.	" варварско	порт.	"	португалски
	латински	пров.	"	провансалски
гот.	" готски	рођ.	"	рођен
г., гр.	" грчки	рус.	"	руски
г., л.	" грчко латински	санскр.	"	санскритски
дан.	" дански	сканд.	"	скандинавски
доцн. л.	" доцније	скас.	"	скаска
	латински	слов.	"	словенски
енг. енгл.	" енглески	см.	"	сантиметра
и.	" или	Ст. З.	"	Стари Завет
инд.	" индијски	ст. л.	"	старо латински
ит.	" италијански	ст. н.	"	старо немачки
итд.	" и тако даље	татар.	"	татарски
јав.	" јавански	т. ј.	"	то јест
јап.	" јапански	тур., т.	"	турски
јевр.	" јеврејски	филос.	"	философија
кин.	" кинески	ф., фр., фрц.	фрц. значи:	француски
л., лат.	" латински	ф. л.	значи	француско-
мађ.	" мађарски			латински
мед.	" медицина	халд.	"	халдејски
мит.	" митологија	хол.	"	холандски
мм.	" милиметар	чес.	"	чески
мн.	" множина	швед.	"	шведски
н. пр.	" на пример	=	"	једнако је

А.

-А, прво слово латинске и ћирилске азбуке.

а, ар мера за површину од 100 м²

а. алт (глас у вокалној музици)

а. а. ад акта (ad acta), прикључити актима, или једну ствар нерешену оставити у архиву.

А. а. С. ано анте Христум (anno ante Christum), у години пре Христа.

Аам (холандска реч), мера за течност од 150 литара, (Грчки ἀμέ).

Аат, ружичасти јапански драги камен.

а. в. ауреа була (aurea bulla), златна була мађарског краља Андрије II од 1222. године; — и Карла IV, од 1356. године.

аба, (арабљанска реч), груба вунена горња хаљина.

а ба, (фр. á bas). доле!

Абаб, (турска реч), матроз или веслар.

абан (ф), штит од ветра.

Абадон (јевр.), анђеоске смрти, анђеоске рушитељ.

Абатур (фр. Abat-jour), светлосни штит; прозорчић.

абака, индијска кудеља, кудеља са Маниле.

абалинеација, (лат.), удаљење, отуђење.

абалиенирати (л.), отуђити.

абалансовати (нем.), изравнати, уједначити.

абандон, абандонман, (ф.), уступање, одступање.

Абасаменто, (итал. ab assa ménto), унижење, падање.

абасо (итал. abbasso), доле!

Абаси, персијски сребрни новац (назван по калифи Абасу) = 4 шахи = 1/5 кран = 10 мануди = 20 пара, руски новац у Бурђијанској (пре светског рата) 20 копејки = 50 пара.

Абасиди, багдадска и египћанска династија доводи порекло од Абаса, стрица Мухамедова, владала од 479. до 1258. године и у Персији од 1500. до 1736.

Абат, опат, (лат. abbas од сиријске и халдејске речи abbā) отац, виши духовник, старешина опатије.

Абат, (средње лат. abba, abbas франц. abbe), католички свештеник.

Абатаж, (фр; abattage). обрада дрва;

Абатер (фр. abatteur). дрводеља;

Абатотар, (фр. Abattoir), клањница.

Абатон, (ново-грчки abátos), светиња над светињама; у православним црквама завесама скривен хор.

Абахес, (мн.), памучни убриси са Леванта, бледоплаве боје са белим пругама.

Абаџи (турска реч), име месеца августа по сиријском календару.

абација (тур.), кројач, који гради мушке хаљине од сукна и од шајка.

абонамент (ит.), одобрење признање (рачуна).

Абгрегација (лат. од речи greg, gregis, стадо), уклањање.

Абд (арабљ.), слуга, роб; употребљава се само у сложевицама као нпр.

Абд-алах, божји слуга.

Абд-ур-Рахман, слуга милоствивог.

Абоал (арабљ.), путујући калуђери, дервиши.

Абдера, грчка варош у Тракији; становници њени су важили као оличење глупости.

Абдерићани, становници грчког града Абдере у Тракији, који су били чувени због своје глупости.

абдерићански, глупаво, смешно.

Абдест (персијски од аб, вода и дест, прање), прање руку и лица мухамеданаца пред молитву.

абдикација, одрицање, захваљивање (обично одрицање престола).

абдицирати (лат. abdicare), захвалити се на чему, одрећи се чега (обично одрећи се престола).

абдукција (л.), одвођење, одвлачење.

Абеднег (јевр.), име; слуга светлости т. ј. обожавалац Меркура (Него).

Абел (јевр. име), дах, пролазни Абела (Abele, нем.), бела топола.

Абелагиум (средњ. лат. фр. abeillage), право феудног господара на ројеве пчела својих потчињених.

Абелар, схоластички филозоф и теолог, живео од 1089 до 1142; познат ради своје љубави према Хелојзи; био гоњен

и осуђен као јеретик. Гроб његов и Хелојзин налази се на париском гробљу Пер Лашез.

Абенсераж, маварска владарска лоза у краљевини Гранади у XV. веку; „Последњи Абенсераж“ дело песника Шатобријана.

абер, (хабер), (тур.), глас.

Аберација (астрономски израз), разлика између привидног и истинског места једне звезде коју проузрокује време потребно за проналажење те светлости.

абесмант (франц. abaissement) унижење.

Аб етерно (итал. ab eterno), од памтивека.

Абецедариус (нем лат.) долази од почетних гласова азбуке, букварац (почетник).

Абиб (јевр.), „месец класја“; први месец јеврејске црквене године (крај марта и почетак априла).

Абиба (грчки), онај стуб Х ер кулов, који је по скасци стајао на африканској обали.

абимираати (л.), упропастити.

ab initio (л.), од почетка.

Абинци, татарско народно племе у руско-сибирској губернији Томск.

абиогенеза (г.), теорија о образовању живих бића у унутрашњости неорганичних тела.

Абиологија (грчка реч) наука о мртвим телима у природи.

ab irato (л.), у гњеву.

Абисинија, царство у североисточној Африци; 1,12 милиона кв. км., 8 милиона становника; вера хришћанска; занимање: сточарство и земљорадња.

Абитуриент (од лат. речи abire, отићи), онај који се спрема да заврши школу (гимназију или неку стручну) и пуштен је на испит зрелости (односно за-

вршни испит); ученик једне више школе с испитом зрелости.

абитурирати (л.), свршити средњу школу; изићи из средње школе.

абјункција (лат. abjungere), одвајање.

аблактација (лат.), одвикавање, (првобитно значење: одбијање детета од мајчиног млека).

Abi., аблатив.

Аблатив (лат.), шести падеж (у деklinацији).

Аблатор, алатка помоћу које се овцама подсецају репови („репосек“),

аблација (л.), одношење земљине површине од стране воде, леда, ветра; одузимање, скидање

аблегат (л.), посланик.

аблегација (л.), прогнанство, једногодишње изгнанство.

аблегирати, (л.), одаслати; изаслати.

Аблепсија (грчка реч), слепоћа, лудило, блесавост.

Аблокација (лат.), издавање под закуп, изнајмљивање.

аблуирати (л.), препирати, спирати, прати.

Аблуција (лат.), прање руку у римској цркви по причешћу.

абнегација (л.), одбијање, одрицање.

Абноба (лат.), Шварцвалл, планина у Немачкој (код Тацита се налази израз mons Abноба, брдо Абноба) на извору Дунава.

абнормалан (лат.), онај коме нешто недостаје у физичком или духовном слислу; неправилан, нездрав, неприродан.

Абнормитет, **абнормалност**, одступање од правила, неправилност, неприродност.

ab ovo (л.), од почетка.

аболирати (лат.), помиловати, прекинути судски поступак над оптуженим.

аболиција (лат.), помиловање, прекидање судског поступка над кривцем.

Аболиционизам (енгл.), покрет за уклањање постојећег злог стања, ropства и проституције.

Аболиционисти (енгл.), политичка странка у Северној Америци, која се бори за ослобођење црнаца и уклањање јавних кућа и проституције.

абоминирати (л.), проклињати
абонирати (л. abonare), претплатити се, поручити нешто, платити у напред.

абонент (л.), претплатник.

абонман (ф.), претплата.

абордирати (ф.), прићи обали; ословити.

абортус (лат. abortus), побачај или превремено рађање

абортицидиум (ново лат.), насилни побачај, убијање плода у материној утроби.

абортива (множ. од abortivum лат.), средства за побачај.

абортирати (л.), побацити.

абортиван (л.), незрео; абортивна средства служе за побачај или за угушење неке болести у самој клици.

Абракадабра, мађионичарска реч (без икаква смисла), пише се по народном веровању (на страни) на једној троугластој хартији као тобожњи лек против грознице.

абраксас (грчки, вероватно израз за број 365, којим је секта Базилидијанска означавала број светских духова), чаробне речи или знаци изрезани на камену, што служи као амајлија.

Абрахам (јеврејско име), Аврам, отац народа, (у Аврамовом крилу седети, бити спокојан, миран и сигуран).

Абрахамити или **чески деисти**, верска секта у Ческој

крајем XVIII. столећа; једна секта у Сирији у 9. столећу.

абривиатор (с. л. од abbreviare скратити), скраћеник.

абривиатура (л), скраћивање **абрего** (шпански), јужни ветар **абреже** (ф), извод; делце које садржи извод из већег дела научног, уметничког.

абренунциација (ново лат. abrenuntiatio), одрицање крште-ног или његовог кума од сатане и сатанских дела.

абрипирати (л), отргнути. **аброгација** (лат.), укидање, укидање закона;

(у трговачком језику, опози-вање налога).

аброгирати (л), укинути.

аброн (грчки), мекушац, сла-дострасник.

абруто, — **екс абруто**, (л. ex abrupto), изненада, не-хотице.

Абруци, највиши део Апенина (планине у Италији).

Абсалом, **абсалон** (јевр. име) отац мира.

Абу (араб.) у сложеницама, **отац**; нпр. **Абу-Абулах**, отац **Абулаха**;

Абубекр, отац девојке.

абузиван (л.), злоупотреблив злоупотребиљен.

абузија (лат. abusio), злоупотреба речи, катахрезис.

абуус (сред. лат. abusus), злоупотреба.

Абулија (грчки), безвољност, болест духа.

Абулфеда (араб.), славни историчар и географ.

абун (арабљански авина), врховни првосвештеник аби-синске цркве.

абундовати (л.), обилovati.

абундација (л.), изобиље.

a bono mercato (ит.), јефтино.

абхортација (н. л. abortation), одвраћање.

аваз (тур.), глас.

авал (ф.), јемство на меници; јемство за плаћање менице.

авалирати (ф.), прогутати; возити уз реку; потписати меницу.

авалист (ф.), јемац на меници.

аван (ф.), пре, напред; пре него.

ан аван (ф.), напред!
авангарда (ф.), предње трупе, прве линије борбене.

аванзман (ф.), унапређење. **аванзовати** (ф.), бити уна-пређен; напредовати.

аванија (ф.), извлачење новца; добитак при трговини; напад на неку лађу.

аваница (тур), зликовац.

аванкор (ф), предстража.

аванкур, (ф.) предворје.

аванпропо (ф.), предговор једној књизи.

аванс (види аванцо), предујам **авантажа** (ф.), добитак, пред-ност, корист.

авантура (лат.-франц), пу-столовина; чудесан догађај; смело предузеће.

авантуриста (ф), пустолов.

авантуристички (ф.), пусто-лован, чудесан.

аванцо (аванс) (ф.-ит.), пре-дујам, унапред дати новац, **аварија** (ит), штета на броду претрпљена за време путовања.

Аватара (санскр), преобра-жење божје у човека.

авгутар суха икра од мор-ских риба.

авдес (т), праће руку пред молитву (код Муслимана).

Ave! (лат.): здраво!
Аве Марија (поздрав Бого-родици), католичка вечерња служба у цркви.

авелини (ит.); једна врста великих лешника.

авенан (ф.), пристојан, по-десан, допадљив, пријатан.

Авени (ф), стаза ограђена дрвима; дрворед.

авенутурин (л), црвенкасто стакло, које се светлуца као златне перле.

аверзија (л.), туђење мржња **аверзионална сума**, сума која се надокнађује некоме, који се нечег одриче; наплата од-секом.

аверналски (л.), подземни, паклени; мучан.

аверс, предња главна страна једног новца.

аверсија (л.), одвратност, не-наклоност; гађење.

авертирати (ф.), обавестити, скренути пажњу на што; опо-менути.

авертисман (ф.) обавештење, опомена, пријава.

авиарија, (л.) птичин. ак, кућа за птице.

авиатика (лат), ваздухо-пловство.

авиатичар, ваздухопловац (онај који управља ваздушном лађом).

авидитет (ф.), пожуа.

авидан, пожудан.

Авиза (ит), извештај, саоп-штење (о роби и новцу посла-том неком).

авизна лађа, поштанска лађа.

авизирање (лат.) обавеште-ње. обавештавање.

авизирати (л.), јавити, оба-вестити.

авилирати (фрц), унизити.

Авињон (граду Француској); нека тканина названа по овом граду.

a vista (ит.), **a vue** (ф.), по виђењу.

авицептологија (л), наука о хватању птица.

авокасерија (фр.), изврта-ње смисла (у праву), блебетање.

авокација, тражња, опози-вање.

авортман, (ф.), побачај.

авортирати, побацити.

a vostro conto, (ит.) на ваш рачун.

авоцирати, (лат.) одазвати, опозвати.

авра, јеврејска богомоља у Босни и Србији.

Аврѐт - базар (тур.), жен-ски трг.

Авуѐ, (ф.) заштитник, тотор.

авуирати, признати, примити.

A. G. (нем. Actien-Gesellschaft), акционарско друштво (А. Д.).

Ag. Аргентум (Argentum хе-мијски знак), сребро.

ага (тур.), поглавар, над-зорник, господин.

јаничарски ага, капетан код јаничара.

кизлар-ага, надзорник ха-рема.

агаали, (тур.) црн.

агалактија, **агалаксија**, безмлечност, недостатак млека.

агалук, (турски), крај којим ага заповеда.

Агамемнон, (г.) краљ микен-ски, вођа грчке војске у тро-јанском рату.

агамија, (г.), неженство, (бо-танички криптогамија).

агамичан, безбрачни.

агамист, нежења.

Аганипа, (г.), извор на Хе-ликону, брегу Муза постао је од удара копите Пегазоце.

Агата, (г.) женско име (до-бра).

Агатон и **Агатоклес**, му-шка грчка имена.

Агати-баша, (перс.), управ-ник двора.

агач или **агаш**, (тур.), једна миља (турска).

Агенда, (л), нотес, књига, примедба; послови; ред Еојје службе.

агент, (л.), пословођа, по-средник, заступник.

агентура, **агенција** (л.), надлештво, канцеларија једног агента (заступника).

Агенција Стефани, (ит.), италијанска обавештајна установа.

Агенција Хавасова, обавештајна телеграфска агентура у Паризу.

агилан (л.), брз, хитар, окретан, способан.

агилност, брзина, радност, окретност.

агирати (л.), трговати, наступати.

агитатор (л.), борац за неку ствар, онај који проповеда за неку политичку странку.

агитација (л.), покрет, комешање; рад на придобијању присталица за странку,

агитовати (л.), радити у корист неког начела, стварати странке или личности, придобијати присталице:

агломерат (л.), гомила разноврсног камења; нагомиланање.

аглутинација (л.), додавање споља; стајање; код језика додавање наставака на сам корен.

агнација (л.), крвно сродство.

Агнеса (нем.) женско име: чиста, невина.

агносцирати (л.), признати, усвојити или признати потпис (документ).

агносија (л.), незнање.

Agnus Dei (лат.), Јагње Божије, Исус Христос.

агонија (г.), самртна борба, ропац.

(бити у агонији, лежати на самрти.)

агонистика (г.), вештина борбе.

Агора (г.), трг; зборно место народа,

Аграрна реформа, реформа власништва земље, т. ј. подела великих добара малопоседницима.

аграрни (л.), пољопривредни, земљораднички.

Аграрни закон, код старих Римљана регулисање посуда између богате и сиромашне класе; сада закони који теже за праведнијим и бољим односима између богатије и сиромашније класе у пољопривреди.

Аграрни социјализам, види побољшање друштвених прилика колективизирањем земљишта у корист државе или општине.

аграфија (г.), неспособност да се пише (код извесних обољења мозга)

агрегат (л.), нагомиланање појава; сума; уједињење разних минерала у целину.

агреман (ф), одобрење, пристанак; украс, украшавање.

агрегатно стање хемијски израз), стање чврсто, течно или гасовито код тела.

агресија (л.), напад, насртљивост.

агресиван, у нападу; насртљив; нападачки; непријатељски.

агрикултура (л.), пољопривреда, обделавање земљишта.

агрикултуристи (л.), „Земљорадници“ партија у Енглеској која пољопривреди придаје већи значај но уметности и индустрији.

агршак (тур.), колутић од костију или рога, што жене натичу на вретено, пре но што почну прести.

агрикултурна хемија (л.), пољопривредна хемија.

агрикултурне земље, оне земље у којима пољопривреда представља главно занимање становништва.

агриотимија (г.), лудило, дивља нарав.

агриофаг (г.), дивљак (који живи од меса дивљих животиња).

Агрипа, Агрипина (л.), име мушко или женско (значи: наопако рођени т. ј. прво с ногама).

агрипинско рођење, рођење с ногама напред.

агрипнија (г.), бесаница; несаница.

агроном (л.), зналац, стручњак пољопривредни; човек који је свршио пољопривредни факултет.

агрономија (л.), наука о пољопривреди.

агростографија (г.), описивање трава.

агростологија наука о травама.

агхирлик (т.), поклон дворски, што га прави један Паша кад се жени принцемом.

A. D. (лат. Anno Domini), лета Господњег.

ad, a dto, a dato (лат.), од данас.

ада (тур.), острво.

adagio (ит. адаџио), тихо, лагано. благо.

ад акта оставити, прикључити актима, оставити у архиву.

акта публика (лат. acta publica), јавне радње (поступци) државне.

адаџио (итал.), музички израз; умерено, лагано свирање.

адакција (лат.), присиљавање приморавање.

Адам (јевр. име) први човек од црвене земље.

Адамити, секте у 3 и 13. столећу. Први су препоручивали голотињу као пробу у уздржавању, а други су проповедали заједницу у женама.

Адамова јабука, фигуративно се мисли на грех у рају; јабучица у грлу човекову.

Адамант (г.), најтврђе гвожђе, челик, дијамант.

Аданзонија, по француском природњаку Аданзону названа, једна биљна врста.

Адан (арабљ. арабљанска мера за површину.

адан, четврти месец индијске године, отприлике наш Јули

адантирати (л.), прилагодити, направити; применити.

Адарма (шпански), златни и сребрни новац = 1,88 гр.

a dato (л.), од дана (издавања).—

ad valorem (л.), по вредности.

Адвектор (л.), доводник.

Адвент (л.), долазак Христов (као човека).

адверб (л.), множина, адвербија; прилози.

адвербиале кауза, глаголски додатак за узрок.

адвербиале лоци (л.), додатак за место (у реченици).

адвербијале моди, глаголски додатак за начин.

адвербијале темпорис, глаголски додатак за време.

адверзитет (л.), неприродност, одвратност.

адверзативне коњукије (л.) супротне свезе.

адверзативне реченице, супротне реченице.

адвокат (л. advocatus), дозван, у помоћ дозвани, правобранилац, правозаступник.

адвоцирати, вршити адвокатски посао.

add., addatur (л.), додај!

ad depositum (л.), узети или дати на чување (напр. новац банци).

адé (од франц. adieu), збогом.

Адебар (холандски), рода, доносилац среће и деце.

адекватан (л.), одговарајући, савршен, примеран, једнак; нападајући.

Аделантадо (шпански), пређашњи управник неке провин-

ције: сада почна титула извесних породица.

Аделинг (ст. нем.), племић.
аделоподи (г.) животиње које крију ноге, привидно животиње без ногу.

аделфија (г.), збратимљење, (у ботаници срашћење прашника).

адемонија (г.) невеселост, утучелост, незадовољство.

адемонија (л.), одузимање, отимање.

аден (г.), жлезда.

аденалгија, бол, отицање жлезда.

аденитис (г.), запаљење жлезда.

адеогенеза (г.), образовање жлезда.

аденоиди (г.), жлездама слична тела.

аденографија, аденологија (г.), наука о жлездама.

аденоматезан (л.), болестан од рака; што ствара оток.

аденосклероза (г.), очвршћавање (отврдњавање) жлезда.

Адеодат (л.), мушко име, Божићар (дат од Бога).

Адепт (л.), чаробник који тврди да је пронашао камен мудрости, упућени, посвећени, златотворац.

адесо (ит. adesso), одмах, у тренутку.

адеспотон (г.), имање безвласничко.

адет, (тур), обичај.

адефагија (г.), прождрљивост.

аджоант (ф., ађутант) помоћни чиновник.

адиастија (г.), непосредна близина божанског деловања.

адиафора (г.), равнодушне ствари (ни добре ни зле).

адиафорија (г.), равнодушност, индиферентност.

адићар (тур.), украс, драгоценост, накит.

адинамија (г.), слабост, малксалост услед губитка крви или грознице; изнемоглост.

ad infinitum (л.), у бескрај.

adio (addio, итал.) збогом.

адирати (л.) додати, сабирати.

адиција (л.), сабирање, додавање.

адицирати (л.), судски признати, доделити, усвојити.

адикција, судско признање.

адјункција (л.), додавање, прикључење. уједињење.

ad libitum (л.), по вољи.

адмирал (араб.) кнез на мору, заповедник флоте; највиши официрски чин у морнарици, поморски генерал.

адмиралитет, управа флоте; скуп флотских заповедника.

адмиралштаб, ђенералштаб морине.

административни колегиум, управна власт.

административно-конвенциозне ствари, правна питања из јавног и приватног права, која треба да свршавају управне власти.

администратор (л.), управник, заступник, (администратор епархије, заступник владике).

администрирати (л.), водати, управљати, водити послове за рачун неког другог.

администрација (л.), управа, управне власти, вођење неког посла.

адмодиација (л.), давање и узимање под закуп земљишта.

адмортикација (л.), предаја земљишта од световног суда мртвој руци (цркви).

ad potum (л.), на знање.

ад окулос демонстрирати (л.), јасно доказати.

Адонис (г.) легендарно леп младић и љубимац Венерин.

Адоние (г.), свечаност у част Адонисову.

адонски стих (о топ адона), састоји се из једног дактила и спондеја или трохеја.

адопатор (л.), онај који усваја неког за дете.

адоптирати, узети и признати некога на место детета.

адопционери (л.) једна хришћанска секта у 8. ст. која је тврдила да је Христос само усвојени божји син.

ad referendum (л.), на поправку.

адреса, наслов, име и презиме, занимање и место становања на коверту писма; писмено или молба упућена од какве корпорације, скупштине нпр. владару.

адресар, списак адреса једног места или државе.

адресат, онај коме је писмо упућено.

ad referendum (л.), на извештај; на мишљење.

Адријан (Хадријан), мушко име у јужној Италији (по месту Надриј-у).

адрогација (л.), усвајање неког пунолетног место детета.

адукција (л.), привлачење.

адуцирати (л.), привући.

адулар (л.), племенити фелдспат.

адулатор (л.), ласкавац.

адулација (л.), ласкање, удвајање.

адултер (л.), прељубник.

адум (тур.), ушкопљеник.

Адхари, вођа у Нубији, кога бира путник, да га овај води и да се брине о путу и путним потребама.

адхезија, (л.), привлачна снага делића површине једног дела тела ка другом.

адхеренција (л.), привлачност, припадност, приврженост.

адхибиција (л.), примена, искоришћавање.

ad hoc (л., ад хок), уз то, уз

ово; у ту сврху; за овај случај.

адхортативан (л.) опомињући, за опомену.

адхортација (л.), опомена.

ађустирати (л.), опремити се.

ађустиринг (л.), опрема (војничка).

ађутант, официр, пратилац који се брине о административним пословима свог предпостављеног команданта.

ађутантура, надлештво пријавно (у војсци).

аег (г.), одвратан.

аер (г., с. л.), ваздух.

аеробат (г.), играч на конопцу, онај који лута по ваздуху (код Аристофана; софист.)

аерографија, опис ваздуха.

аеродинамика (г.), наука о ваздушном притиску.

аеродуктор (г.) доводник ваздуха,

аероклиноскоп (г.), справа која даје сигнал пред буру и показује стање атмосфере.

аеролити (г.), метеори, камење које пада из ваздуха.

аерологија (г.), наука о ваздуху и његовим својствима.

аероманџија (г.), значај ваздуха (прорицање из ваздуха).

аерометар (г.); справа за мерење ваздушног притиска

аеромеханика, види пнеуматика.

аеронаут (г.), онај који броди ваздушном лађом.

аеронаутика (г.), наука о ваздухопловству, ваздухопловство.

аеронаутички, ваздухопловни.

аероплан, ваздушна лађа, (н.) и падобран.

аероскопија, испитивање ваздуха.

аеростат, в. луфтбалон.

аеростатика, наука о ваздушној равнотежи.

аеростатичка машина или луфтбалон, балон за летење (проналазак браће Монгол-фјери).

аеротерапија (г.), лечење помоћу ваздуха.

аерофон (г.), справа коју је пронашао Едисон, а која појачава људски глас, те му даје снагу да се може чути 8-9 км.

ажија (итал.), вишак износа курсне вредности новца, менице или хартија од вредности; разлика међу номиналном и прометном вредношћу.

ажио-конто (ит.), рачун о губитку или добитку при промени новца или хартија од вредности.

ашиотажа (ф.), берзанска спекулација, добитак курса.

ажуран (ф.), тачан, брз у послу; посао готов на време.

азбест, једна врста минерала.

азбука, букваца, свих 30 слова; долази од прва два слова словенске азбуке: аз и буки.

аздија (тур.), врста мушке дуге горње хаљине.

азил (г.), склониште, прибежиште, уточиште.

азимут, (астрономија), угао на земљи кога прави круг звезде са поднешком једног места.

азна (тур.), благајна.

азот (г.), хемијски елемент добија се из шалитрине киселине и амонијака.

азур (ф.), плаветнило небеско.

азур (тур.), готов, спреман, оправан.

азурала (тур.), на ноге.

азуран (ф.), плав као небо.

аипниа (г.), басаница.

Аја (шп.), вођа, управница добра; мајка,

ајгир (тур.), пастув, ждрбац.

ајлук (тур.) плата.

ајмак (монголски), хорда.

ајман (тур.), живинче.

ајскрем (енгл.), сладолед.

ајунтаментио (шп.), градски савет.

академија (г.), висока школа за науке и уметност; универзитет; друштво изабраних научника, уметника и књижевника,

академски грађанин, редован слушалац Универзитета.

акажу (ф.), махагонијево дрво.

а капела (музички израз а сарел'а), без патње.

акаталепсија (г.), немогућност да се једна ствар зна; непојамност.

акатаранија (г.), нечистоћа, нечиста крв.

акација (г.), багрени; једна врста дрвета код Арабљана која даје гуму.

аква (л. aqua), вода
акварел (ит.-ф.), слика у воденим бојама, сликање воденим бојама.

аквариум (л.), водени свет; стаклени сандук, где се држе у води разне рибе и др. животиње и биљке.

акведукт (л.), водовод.

аквестус коњугалис (лат. правнички израз aquaestus conjugalis), заједничко стицање (зарађивање) супружника.

аквиесценција (л.), умирење, пристанак.

аквизиција, стицање, зарада, куповина.

аквизитер, онај који нешто прибавља, стице, зарађује.

аквизита, стечена имовина.

аквила (л.), орао.

аквило (л.), северац, североисточни ветар.

аквирирати (л.), стећи, освојити; успети.

акнезија (г.), женска неплодност (стерилност).

акнезија (л.), непокретност.
акламација (л.), одобравање, узвици допадања.

(акламацијом изабрати, једнодушно изабрати).

акламовати (л.), клицати, изражавати своје допадање гласним узвицима.

аклиматизовати (г.), навићи се на неко поднебље, прилагодити се клими.

акма (г.), врх, оштрица.

акмастичан, у највишем степену.

акогнозија (г.), знање, познавање.

Акомети (г.), бесани, ред калуђерски из 5. столећа, који је у својој цркви на смену непрекидно служио божју службу.

акометар (г.), справа за мерење оштрине слуха.

акозмиа (г.), неред, нечистоћа
акозмизам, одрицање света, неверовање у њега.

акомија (г.), келавост.

акомодација (л.), прилагођивање.

акомодовати се, прилагодити се.

акомпирати (ф.), испунити, извршити; (фе-такомпли, свршен чин).

а condition (л.), према погодби.

а. с., ани куурентис, (anni currentis лат.), текуће године.

Асс., акузатив (лат. Accusativus), четврти падеж.

асс., акцепи (лат. acceri), примам (потпис на меници.)

а конто (л. а conto), на рачун.

а. Ch. п., анте Христу натум (ante Christum natum лат.) пре Христово рођења.

акор (л.), јачина крви.
акори, корали из Африке.
акорд (ф.-ит.), скуп више топова; сагласност; споразум о пидели посла и иаграде.

акордни рад, рад који се плаћа на парче.

акотиледоне (г.), бесцветнице биљке; које се множе помоћу спора.

акрибија (г.), тачност, брижност.

акредитива (акредитивна писма), пуномоћство, кредитно писмо.

акредитовати (ф.), оверити, овласти, опуномоћити.

акрибометрија (г.), тачно мерење.

акридофаг (г.), онај који се храни скакавцима.

акривија (г.), неодлучност, неодређеност.

акриминација (н. л.), окривљење, оптужба.

акримионија (л.), оштрина, киселина код сокова.

акробат (г.), вештак из циркуса; играч на конопцу; снажан човек.

Акропол (г.), тврђава код Атине; горњи град.

акростих (г.), песма у стиховима, чија почетна каткад и крајња слова образују неко име или реч.

аксенија (г.), негостољубивост.

аксиом (г.), утврђена истина коју не треба доказивати.

аксиоматичан, оно што је на први поглед јасно.

акт, актџ, чин, дело; свечан чин, (у нашој употреби има такође значење списа у суду или надлештву уопште).

актер (ф.), глумац.

активан (л.), радан, вредан, запослен, у служби.

активност, делатност, радност, запосленост.

активно изборно право, право бирати насупрот пасивном, т. ј. праву бити бирани.

активна трговина, кад неки народ тргује претежно својим средствима.

активни банчини послови, су они код којих банка додељује кредит, кад је она дакле поверилац, а то су:

ломбард-ни посао, дисконтни, контокорентни и хипотекарни. **активизам** (л.), хемијско, фотографско дејство сунчаних зракова.

актиноболизам, зрачење. **актинограф**, справа за сравњивање јачине сунчаних зракова.

актуар (л.), судски нисар који скупља акта и води протоколе.

актуелан (л.), савремен, садашњи, стварни, истински.

актуелност, стварност, савремено дејство, тренутна потреба.

акту корпорали (или) **персонали** (л. acti corporali. personali), лично.

акватив (л.), четврти падеж, одговара на питање кога или што?

аккумулятор (л.), скупљач, скупљач снаге, светлости, топлоте, притиска.

аккумуляција (л.), нагомилавање речи.

аккумулявати (л.), скупљати, гомилати, нагомилавати.

акупиктура (л.), вез иглом. **а согант** (ф. а куран), у току; бити добро обавештен о најновијем.

акуратан (л.), тачан, уредан, брижно изведен (посао).

акустика (г.), наука о звуку. **акустичан**, добро проноси звук.

акут' (л. Acutus), оштар акцент.

акутан (л.), обично се употребљава уз болести да означава јаку, ватрену, ону која ће брзо протећи.

акusher, помоћник при порођају; женско: бабица.

акцеденција (л.), приступ, усвајање.

акцедирати (л.), приступити, акцедо (л. accedo), усвајам.

accelerando (л.), убрзано.

акцелерација (л.), убрзавање.

акценаус (л.), assensus), слуга судски код старих Римљана.

акцент (л.), нагласак, изговор, знак за изговор у нашем језику: (\ // ^ /)

акцентовати, нагласити, јаче изговорити; обележити изговор.

акцептаивни кредит, поверење да се некоме меница прими без потписа јемаца.

акцѐпи (л. ассери), примио сам.

акцѐпт, меница на којој дужник изјављује потписом да ће је платити; примљена меница.

акцептабл (ф.), пријемљив, пријемчив.

акцептирати, примити, обвезати се на плаћање менице).

акцес (л.), приступ у неку службу ради приправљања за њу (правничка пракса у суду пре судијског испита).

акциденција (л.), споредни приходи; споредни рад.

акциднт (л.), дешава се, десило се.

акциза (акцис л.), трошарине, прирези.

акцизор (л.) онај који наплаћује акцизу.

акција (л.), рад, делатност, дејство, поступак, борба.

акција (л.), удео, деоница, акција, признаница на улог — удео новца уложен у неко заједничко предузеће (банку и др.).

акцијски купон, део акције који се одсеца кад треба наплатити добит.

акцијски капитал, главница

уплаћена од акционара (удео-ничара).

акцијација, опорављање, живахно деловање.

акционар, удеоичар, сопственик акције (неког предузећа).

акционарско друштво, предузеће основано на подлози уплате деоница (акција).

(номинална акција, акција која гласи само на једно одређено лице).

акципирати (л.), примити, одобрити.

акче (тур.), пара у вредности 0.50 динарске паре.

акшам (тур.), четврта молитва код мухамеданаца, после захода сунца, вече.

ал (л. alias), иначе и. **А)**, **алуминијум** (хемијски знак).

А), **алинеа** (Alinea л.), нова врста, нов став у штампању.

ала (тур.), аждаја, змај.

алабастер (г.), једна врста кречњака, чист гипс, јако чврст.

а ла бес (ф.), на падање вредности (играти на берзи а ла бес, играти на падање вредности).

а ла бонер (ф.), у добри час.

алај (тур.), опремљена чета.

алај барјак (тур.), застава.

алај бег (тур.), заставник, племић.

алам (тур.), ружичаст.

Алан линија, паробродска линија од Ливерпула преко Халифакса за Бостон.

алантур (ф.), околина; пратња.

аларжирати (ит.), проширити **аларм** (ит.-ф.), ларма, узбуна

немир, неочекивани позив на оружје.

алармирати (ф.-ит.), узбудити, позвати на оружје.

алат (тур.), риђ коњ.

алат (тур.), мајсторске справе за рад.

Алах (араб.), Бог, прави Бог. **Алах-акбар**, Бог је велики; **Албанци**, **Арнаути**, становници Албаније, има их и у нашој држави.

Албатрос (енгл.-шп.), име једне велике беле птице на мору, која се појављује пред буру.

Албижани, становници града Алби у француској, једна верска секта из почетка 13. века која се борила против папе.

Албион, песничко име за Енглеску (значи: планинска, бреговита земља).

албуго (л.), бела мрља у оку.

албум (л.), споменица, неисписана књига; збирка фотографија.

албумен, **албумин** (л.), беланчевина.

албус (л. albus), бео.

алвалук (тур.), напојница.

авлатан, (**авлатан**), (тур), комотан, не тесан.

алвеариум (л.), кошница; ушна шупљина.

алвеоле (л), зубне шупљине; **ћелије** у меденом саћу.

алвеоларни гласови, гласови слични зубним.

алге, водене биљке, које најчешће живе под водом.

алгебра (арабљ.), наука о рачунању с општим бројевима, наука о једначинама.

алгинофосфат, фосфат добивен из пепела биљки алги.

алгоспазмус (г.), грч у мишићима.

алгофон, лек против зубобоље, састављен из уља од слачице и шпирта.

алдебаран, светла, црвена велика звезда у десном оку „Бика“.

алеа (л. alea), коцка.

алеа јакта ест (л. alea jacta est), коцка је бачена (кад се неко одлучи на неко дело).

алеаторија (л.), коцкарница
алегат (л.), позивање на закон навођење једног места из неког списка.

алегирати (л.), позвати се на неки спис; навести из неког списка једно место.

алегорија (једно мислити а друго исказати) песничка фигура, представљање речима.

алегорисати, изражавати се завијено, прикривено.

allegretto (ит.), мало живахно
алегро (ит.), весело, брзо, живахно.

алеја (ф.), дрворед, стаза између редова дрвећа; пролаз, стаза.

Александрија, град приморски у доњем Египту, основана од Александра Великог 331. године пре Христа, био седиште грчке уметности.

александринац, александријски стих назван по имену Александра Великог, јер је први пут употребљен у песми о њему у средини 12. стол. у Француској.

алексија (г.), појава при извесним можданим оболењима, да не може да се чита.

алексифорлакон (г.) против тров.

Алеман (ф.), Немац.

алемански, немачки (у народним песмама има сабља аламанка).

Алемани (старо-германски), Немци.

алемански дијалекат наречје швајцарско и горњошвапско.

алемдар (араб.) име свакога од оних четрдесет људи што султановом двору носе свету Мухамедову заставу.

алеуроманција (л.), прорицање из брашњених жртава, и **алеурометар** (г.), справа којом се мери способност пшеничног брашна (капацитет) за мешање хлеба,

алеф (јевр.), прво слово јеврејске азбуке

Али, (**Алија**, арабљ.) мушко име, значи „узвишени“.

alias (л), иначе, други; друкчији; на други начин.

алиби (л), на другом месту;

алиби свој доказати, значи доказати да се у времену злочина било на другом месту.

алигатор или **кајман**, амерички крокодил.

алигација или **глијаж** (л.); мешање метала неједнаке вредности.

Алигације рачун, рачун смеше.

алиенација (л), продаја, промена, отуђивање, душевна застојеност.

алирати, ступити у савез, повезати се;

алијанс, савез.

aliquot (л. аликвот), равномеран, равноделан; подељен у једнаке делове без остатка, делитељ који се садржа без остатка.

Алилуја! (јевр.) хвалите Господа!

алиментација (л.), исхрана, издржавање; издржавање ванбрачног детета од стране оца.

алинеа (л.), почетак ове врсте, нов став, одељак.

алиптика (г.), вештина масирања, трљања.

алитерација, песничка фигура, која се састоји у подударану почетних конзовата код више суседних речи (нпр. човек чува част).

алитура (л.), исхрана, моћ тела да изгубљено храном надокнади.

алказар (араб.), двор, замак.

алкалде (шп.), кмет, сеоски кнез, судија села.

алкали (араб.), соли које се добијају из биљног пепела.

алкални метали: калиум, натриум и др. који се растварају развијајући водоник.

алкатиџа (араб.), фина ориенталска простарка, чија је основа вуна или свила а извезен је златом и сребром.

алкејски стих, назван по старо-грчком песнику Алкеју.

алковн (араб.), спаваћа соба; соба без прозора; удубљење у виду.

алкоран, види **коран**.
ал корзо (ит. al corso), по курсу.

алкохол (араб.), пречишћени и дестилисани шпирт, који се налази у вину, ракији, пиву, руму, коњаку и др.

алкохолни; оно што садржи алкохола у себи.

алкохолизам, болест предавања ужитку алкохола, пијанчење.

алкохоличар, пијанац, бекрија; човек одан страсти пијења алкохолних пића.

алкохолметар, справа за мерење количине алкохола у неком пићу.

Alla minuta (ит.), на мало; трговина на мало.

Allons! (ф. алон!), хајдемо; напред! (почетна реч у песми „Марселези“, француској револуционарној песми).

алмада, **алмадија**, црначки чун направљен од коре дрвета.

Alma mater (л.), „мајка хранитељка“; универзитет; висока школа.

алманах (г.-араб.), годишњак календар, годишња издања скупљених дела.

Алманзор, арабљанско мушко име, победоносни (име једне Хајнеове драме).

алмарија (л.), орман, орман за чување старих списа.

алогија (г.), неразумност, бесмисленост, будалаштина.

алограф (г.), туђи потпис.
алоја (aloe) једна биљна врста у Африци, из чијег се лишћа цеди лековити сок.

алокуција (л.), поздравни говор, ословљавање.

алонжирати (фрц.), продужити, простирати се.

алонж-перика, власуља састављена од дугих ковржица (ношена за време Луја XIV.).

алопатија, **алеопатија** (г.), преношење болести са једног дела тела на други.

алопекија (г.), испадање косе.

алотриодонтија (г.), намештање вештачких зуба.

алотропија, особина једног истог елемента (материје) да се појављује са битно различитим особинама (нпр. угљевик, дијамант, графит, угљ.).

алохроизам (г.), промена боје.

Алапка сребро, ново сребро, врста кина-сребра за посуђе; смеша за израду посуђа.

ал-пари (ит. al pari), по пуној вредности, по номиналној вредности. **испод и изнад пари**, испод и изнад означене вредности.

Алпи, високе планине у Швајцарској.

алпински, што припада Алпима.

алрауна, једна врста биљна са репастиим кореном (**мандратор**); (с овом биљком су везана разна фантастична веровања).

алт (ит.), други глас у музици.

alter (л.), други.

alter ego (л.), „друго ја“; заступник.

altera pars (л.), други део; друга страна.

alternativa (л.), или - или, —

мучан избор између две одлуке.

алтернативан, на смену, на изменце, на избор.

алтернација (л.), промена.

алтруизам, неселичност, љубав према човечанству.

алтруистичан, неселичан.

алувијум, најгорњи слој земље који је постао наносом (талогом) од поплава.

алудирати, указивати скривеним речима на што, пребављивати.

алувија, (песничка фигура), циљање на кога (у говору).

алумен, алумија, иловача.

алуминијум, један метал.

алуминат, сумповита иловача.

алумнат, учитељски завод, где ученици и храну добијају.

Алфа, прво слово у грчкој азбуци.

алфа, халфа, влакна, сламке (из Африке) за плетење корпи и др.

алфабет, види азбука.

алфенид, нека легура од 60% бабра, 30% цинка и 10% никла.

Алхамбра (араб. црвена кућа), двор маварских краљева у Гранади.

алхемија (г.), вештина којом се обично камење претвара у драго, вештина о прављењу злата, наука чија је сврха проналазак камена мудрости.

ал' дамија (арабљ), велика мухамеданска богомоља.

а. т. анте меридијем (ante meridiem лат.), пре подне (употребљава се у берзанским извештајима.)

Амадис, јунак једног великог старофранцуског круга бајки.

Амазонке, легендарни народ жена у Азији, које се боре као унаци;

Амазон, река највећа у Јужној Америци.

амазонка, женска јахаћа хаљина.

амалгам, смеша живе са неким металом.

амалгамација, спој метала са живом.

Аманда, женско име: љубави достојна.

амандман, поправљање или боља промена законског предлога; додатак предлогу законском.

аманко, одгазак, одбитак од суме.

амарант, једна биљна врста.

амарела, „марела“ врста вишње.

амарин, бадемова горчина.

аматер, (фрц.), љуситељ, пријатељ уметности; онај ко се посвети неком послу из љубави а не из заната.

аматија (г.), незнање.

амбар (по персијском) зграда за смештај жита, (чардак) житница.

амбасада (фрц.), посланство;

амбасадор, посланик, представник једне државе на туђем двору.

амбидекстеритет, подједнака употреба леве и десне руке.

амбигуитет (л.), двосмисленост, неизвесност.

амбилогија (л.-г.), двосмислени израз, двосмисленост.

амбирати (л.), тражити службу, тежити за нечим,

амбиент, онај ко тражи неку службу.

амбиција (л.), честољубље, славољубље; жудња за унапређењем.

амбициозан, честољубив, славољубив.

амбра (араб.) мирисна материја, којом се кади.

амбровија, (божанска храна, јело бесмртника, небески хлеб.

амбровијски, божански; небески.

амбровијанска библиотека, 1609. год. у Милану основана библиотека св. Амброзија.

амбротипи, фотографије на стаклету заштићене лаком и другом финијом стакленом плочом.

амбулација (л.), шетња.

амбуланца, пољска болница, болничка кола.

амбулантни, покретни.

амбулантна пошта, пошта која се преноси жељезницама и колима.

амелиорација (л.), побољшање; поправљање.

амелиорисати (л.), побољшати, земљу довести у боље стање.

амениција (л.), лудило, блесавост.

амениција сенилис, (л.), старачка немощ.

амерал (хол), велика платнена видрица за воду на лађама.

американизми, америчке особине у енглеском језику.

американ бар, америчански бифе, ам. крчма.

a meta (ит.), **a mita** (шп.), напола, на двоје.

аметист (г.), једна љубичаста врста драгог кварца (употребљава се за накит).

аметропија (г.), болест ока (кратко-и даљновидост).

ами, **амикус**, (ф.-л.) пријатељ.

a mio conto (ит.), на мој рачун.

амигдал (г.), бадемово дрво.

амигдалин (г.), бадемова горчина.

амизантан (ф.), забаван, задовољавајући, занимљив, пријатан.

амизирати (ф.), забављати, **амин** (јевр. **амен**) нека тако буде!

аминовати, одобравати.

амитирати, изгубити.

амисија (л.), губитак.

амиција (л.), монашка капуца.

амиција (л.), пријатељство, богиња пријатељства.

амнезија (г.), губитак памћења, слабост памћења.

амнестија (г.), помиловање; опраштање кривице и казне.

амнестирати (г.), помиловати, ослободити казне.

амолирати (ф.), омекшати, размекшати.

Амор, (л.), љубав. Бог љубави.

амонијак, један гас, хемијски елемент са јаким мирисом.

амортизација, (л.), исплата једног дуга, повлачење државних вредностних хартија, поступно исплаћивање,

амортизовати (л.), исплатити, уклонити, однети, дуг отплатом једнога процента уз додатак уштеђеног интереса све брже исплаћивати.

аморфан (г.), безобличан, некрсталисан.

аморфизам (г.), безобличност.

ампер (ф.), практична јединица за мерење јачине електричне струје.

Ампер, француски физичар, живео 1775—1836 засновао својим истраживањима електродинамику и математичку теорију електро-магнетских појава.

амплитуда (л.), дужина лука, лук видика између изласка и заласка сунчева; крајња замајна даљина, највећа разлика у ваздушном притиску.

амплификација (л.), проши-

рење једне реченице, исцрпно говорничко излагање.

ампула (л.), суд, пупчаста боца, суд са светом водицом.

ампутација (л.), уклањање (отсецање) једног штетног дела.

ампутирати (л.), отсећи један део човечијег тела; одузети, отклонити.

амулет (л.), амајлија, носи се обично око врата, треба да штити од болести, враџбина и других непријатности,

амурети (ф.), мала божанства љубави.

амфибија (г.) водоземац, **амфиболија** (г.), двосмисленост.

амфибрах (г.), тросложна стиховна стопа, чији су први и последњи слог краћи, средњи дуг (—).

амфигурија (г.), збркан говор, неразумљиво причање.

Амфиктоне (г.), дванаест грчких племена спојених у савез за одбрану Аполоновог храма у Делфима; савез.

амфиктони (г.), посланици у савезној скупштини.

амфимаџ (г.), тросложна стиховна стопа, чији су први и последњи слог дуги а средњи кратак, (— — —).

Амфион (г.), легендарни грчки музичар, који је као краљ у Теби својом музиком покретао камење и дивље животиње.

амфитеатар (г.), кружна позорница; позорница која се попут степеница пење, а на овим степеницама се налазе седишта.

Амфитрион (г.), муж Алкмени са којом је Зевс родио Херкула; рогања; гостољубиви домаћин.

Амфитрита (г.) богиња мора, супруга Нептунова.

амфида (г.) велики вински крчаг са две дршке и усним

грлићем; мера за вино у Римљана.

анабазис (г.), пењање, подизање из нижих у више регионе, јачање болести.

Анабаптист (г.), поново крштени, присталице анабаптизма (поновног крштења).

анагогија (г.), уздизање духова ка Богу; одушевљење.

анаграм (г.), загонетка која се решава премећањем слова.

анакаатарис (г.), ислашљавље.

анаколут (г.), нередован ред речи у реченици, испадање из реда.

Анакреон, грчки лирски песник из 6. столећа пре Христа из Теоса у Јонији певао је љубав и вино.

анакреонски (г.), по угледу на грчког песника Анакреона.

Анаксагора, грчки филозоф умро 428. год. пре Христа; основао филозофски дуализам т. ј. поред материје ставио и разум („нус“) који све уређује.

аналгија (г.), безбедност, неосећање бола.

аналекти (г.), збирка увода. збирка извађених места из разних списа.

анали (л.), годишњаци, летописи.

анализа (г.), растварање, хемијско разлагање једног тела у саставне делове; развијање једног појма, идеје од сложеног ка његовим деловима.

анализирати (г.), раставити, рашчланити, објаснити, развити.

аналист (л.), летописац, писац летописа, годишњака.

аналитика, теорија анализе, елементарна логика где се учи о појму, суду и закључку.

аналог, **аналоган** (г.) правилан, једнообразан, одговарајући, сагласан, почивајући на сличности.

аналогизам (г.), закључак по сличности.

аналогија (г.), сличност, сагласност у извесним стварима, једнообразност, срањење једне појаве са једном већ познатом

аналфabet (г.), неписмен, онај ко не зна да чита и пише.

анамнеза (г.), сећање на прошло, излагање оног што је претходило једној болести.

ананис, једна јужно-америчка биљка и њен плод.

анапест (г.), стиховна стопа од два кратка и једног дугог слога, обрнут дактил.

анархија (г.), безвлашће, неред.

анархист (г.), присталица анархије, члан превратничких организација, присталица Бакуниновог учења о потпуном комунизму.

анастазис (г.), ускрснуће, уздизање.

анастигмат (г.), у фотографији једна врста сочива.

анатема (г.), проклетство, прогонство из цркве.

анатомија (г.), наука о рашчлававању, раздвајању.

анатомија патолошка, опис болесних органа на телу.

анатомија упоредна, пореди грађу човечијег тела са животињском.

анатоцизам (г.), израчунавање интереса на интерес.

анафора (г.), понављање, где више узастопних реченица почињу истим речима.

анахорет (г.), пустињак, усамљеник.

анахронизам (г.), застарелост, несавременост, погрешка у рачунању времена.

анбалаж (ф), упакивање, паковање, материјал за паковање.

ангажман (ф.), заузетост,

обавезност, залога, примање у службу, служба, бој.

ангажован (ф.), заузет, обавезан, обешан.

ангажовати (ф.), обавезати узети у службу, наговорити, покренути, обавезати се, заузети упустити се у,

ангелус (лат.), црквена служба у католичким црквама, која почиње том речи, звоњење за ову службу.

ангина (а.), запаљење врата, гушење, крајници, узнемирење срца

англицизам, енглеска реч употребљена у туђем језику.

англomанија, претерана љубав за Енглезе и све што је енглеско.

англофил (г.), пријатељ Енглеза (народа, књижевности језика, у опште напретка).

англофоб, онај који мрзи Енглезе, Енглезождер.

анданте (ит.), музички комад умереног кретања.

анданте (ит.), кораком идући. **Анди**, велика планина у јужној Америци, зове се и Кордиљери.

андрогин (г.), женскоња, двосполник, хермафродит.

андроидан (г.), сличан човеку.

андролит (г.), окамењен људски костур.

Андромеда, жена Персеја који је спасао из окова испред једног морског чудовишта, једно северно сазвежђе.

ангедота (ф.), мала нова прича, духовита прича, виц.

анексан, припадајући, спојен, додан.

анексија, припајање, сједињавање, додавање.

анектирати (л), припојити, присајединити, украсти

анемија (г.), малокрвност, бледоћа.

анестезија (г.), неосетљивост.

аниверзарије (л.), годишњи помен, годишњица.

анилин, из индига и из катрана каменог угља састојећа се хемијска база.

анимал, живо биће, животиња, биће са душом.

анималан (л.), животињски **анимализам**, животињска природа, животна делатност једне животиње.

анимизам (л.), наука о делатности душе, филозофски и физиолошки систем.

анимирати (л.), побудити, оживети.

анимован, страстан, огорчен, раздражен.

аниридија (г.), недостатак дужице у оку.

анихилација (л.), уништење, поништење,

анкер (н) лангер, гвожђе које се спушта у воду да се лађа задржи.

анкета (ф.), судска истрага у грађанским стварима, званично испитивање, истрага.

анкора (ит), још једном, понова, изнова.

аномалија (г.), изузетак, неправилност.

аномалан, неправилан.

анониман, безимени, неозначен, непознат,

анонимно друштво, акционарско друштво.

анонимно друштво зову се у Италији, Француској и другим неким земљама акционарска друштва, пошто се у фирми не виде имена ортака.

анонса (ф.) оглас, објава.

анонсирати (л.), објавити.

анопсија (г.), слепоћа, слепо.

аноргански (г.), мртав, без живота.

анормалан (гл.), неправилан

ансамбл (ф.), целина, скупина, заједница, нешто удружено, једногласност.]

антагонизам (г.), супротност, сукоб, судар, непријатељство.

антанта (ф.), споразум, савез, разумевање, смисао (речи

Антарктик (енгл.), Јужно ледено Море, Јужни Пол, ледени крајеви око Ј. П.

Антеј (г.), цин који додиром своје мајке земље добија увек нове снаге, те га је Херкул могао задавити тек кад га је у вис дигао.

антена (л.), мотка, дирек.

антестирати (л.), студентски израз за потпис професорски на индексу као доказ похођења предавања.

ante Christum (natum) (л. анте Христум (натум) пре Христа (рођења).

антецедирати (л.), претходити.

антиалкохоличар, трезвњак, противник и борац против алкохолних пића.

антибазис (г.), отпор.

антидатирати (л.), ставити ранији датум.

антиимперијалистички, оно што је управљено против светске надмоћи и против политике владања над целим светом (или бар над владом неколико држава).

антик (г.), стари, древни, старински.

антика, уметничка дела старине.

антиквар (г.), старинар, старудар, продавац старих књига.

антиквитет (л.), старина, древност, старинска ствар.

антиклимакс (г.), опадање, прелаз од јачег ка слабијем изразу.

антикритика (г.), противкритика, одбрана од критике.

Антили, острвска група између Северне и Јужне Америке са 4 велика (Куба, Хајити, Јамајка и Пуерто Рико) и око 100 малих острва.

антилопа (г.), једна врста јелена, цветно око.

антиметабола (г.), понављање истих речи у промењеном положају.

антиметатезис (г.), понављање исте речи у супротном смислу.

антинаркотика (г.), средство против наркотичног тровања.

антиномија (г.) неизгладива противречност, противречност два (природна) закона.

антипатија (г.), ненаклоност, одвратност.

антипатичан, одвратан, ненаклон.

антиперистазис (г.), супротно дејство двеју природних сила, притисак и против — притисак.

антипирин, безбојан прах лако растворљив у води, употребљава се против главобоље и грознице.

антипод (г.), противник, супарник, на другом супротном крају земље од нас живећи човек.

антирационализам (л), борба против здравог, сувог разума у стварима верским.

антиројалист (г. ф.), противник краљевства.

Антисемит, противник Јевреја, непријатељ жидова.

антисептика (г.), средства за спречавање превирања, и за уклањање узрока који изазивају труљење

антисептичан (г.), противно труљењу, што спречава труљење.

антисоцијалан (г. л.), противдруштвен, противан друштвеном реду.

антистрофа (г.), један део хорске песме с игром код стиха Грка.

антитеза (г.), супротност. **антитоксин** (г.), противност. **антифибрин** (л.), лек против грознице.

антифонија (г), логичка противречност; отпев.

антифраза (г.), означавање, обележавање помоћу супротности.

антихрист (г.), нехришћанин, безбожник, ђаво.

антиципација (л), узимање одговора у напред; расправа судска предузета пре, но што то допушта судски поступак; предујам, уживање у напред.

антиципирати (л.), предузети; преузети; уживати у напред. **антишамбр** (ф) предсобље у велике госпоре.

антологија (г.), кита цвећа, збирка одабраних песама.

Антонианери, једна разуздана секта, која је проповедала заједницу у женама.

антос (г.), цвет, цваст.

антракт (ф), међучин; музика (свирање) између чинова једне игре.

антрацен (г.), спој угљеника и водоника, добија се дестилацијом катрана каменог угља.

антрацит (г.), сјајно-светли камени угаљ.

антре (ф); приступ, улаз, припуштање; капија; предсобље, прво јело при обеду, улазна цена, улазна царина; увод (у музици) и др.

антр'кот (ф.), комад телећег меса између ребара.

антропизам (г.), људско биће, људство.

антропологија (г.), наука о развићу човека и људских врсти.

антропографија (г.), описивање човека.

антропологија (г.), наука о човеку.

антропоморфан (г.), човечјег облика, сличан човеку.

антропоморфизам, очовечевање; представљање Бога у људском облику.

антро (ф.), стовариште.

Анубис, староегипћанско божанство са главом шакала, син Озириса и Нефите.

ануитет (л.), годишња отплата; годишње плаћање.

ануитет (л.), годишња промена у звању н. пр. код римских конзула, чија је служба трајала свега годину дана.

анулирати (л.), поништити, опозвати, објавити за неважеће.

a novo conto (ит.) на нов рачун.

анус (л.), задњица, отвор дебелог црева.

аншантиран (ф.), опчињен, усхињен.

аншантирати (ф.), опчинити, усхигити.

ао. ано (апо), у години.

А и О алфа и омега почетак и свршетак свега, најважније. (долази из Грчке азбуке, где је А прво а О последње слово).

аорист (г.), пређашње свршено време;

аорта (г.), пулс; велика главна жила.

apage! (л.), даље!, одлази!

апагога (г.), извођење закључка из погрешности супротног.

апанажа (ф.), збрињавање владара и његове деце платом и другим приходима за живот.

апарат (л.), справа, посуђе; према.

апарт (ф.), у страну, са стране, одвојен, за себе.

апартман (ф.), стан, део куће за становање.

апасионато (ит.), у музици, страшно, осећајно.

апатија (г.), тупост, неосетљивост према извесним утисцима, равнодушност.

апаш (ф.), једно североамериканско племе, познато са своје дивље природе; према томе израз за лопове париских предграђа.

апел (ф.), позив, сазив.

апелација (л.), позивање на виши суд.

апеловати (л.), тужити се вишем суду, жалити се; позивати се на ..

апендикс (л.), додаток, приречак; слепо црево.

апендицитис (г.), запаљење слепог црева.

аперси (ф. аперси), опажење, опажај, примедба, преглед, духовно схватање.

аперцепција (л.), схватање, свесно опажање, јасно и редовно схватање.

аперципирати (л.), опажати, опазити.

апетала (г.), биљке чији цветови не образују листиће.

апетит (л.), воља за јетом.

апирија (г.), неискуност, неограниченост, неодређеност.

Апис, свети бис, божанство старих Египћана, жива сиса земљорадње и Озириса који је увео земљорадњу.

апликација (г.), начин извођења, примена, искоришћавање, жустрини.

аплицирати (л.), применити (неко средство), допринети, додати, латити се (посту).

аподија (г.), урођени недостатак ногу, безножност.

аподиктичан, неоспоран, необорив, сигуран, безуслован.

аподозис (г.), повраћање; додаток, задња реченица.

апоентирати (ф.), подмирити меницу, сравнити рачун с главном књигом.

апозиција (л.), додаток подмету у реченици.

апокалипса (г.), откриће, открочење, (нпр. у Св. Писму открочење Јованово).

апокалиптичан, тајанствен, таман, загонетан.

апокалиптична четири коњаника су: Куга, рат, глад и смрт.

апокопа (г.), отпадање једног гласа на крају речи; отсецање једног члана.

Аполо, **Аполон**, бог светлости, сунца и уметности.

аполог (г.), прича измишљена да би се њом доазала једна морална истина, поучна прича.

апологет (г.), бранилац.

апологија (г.), одбрана оптуженог, одбрана једног учења.

аполексција (г.), удар, капаља.

апорт' (ф.), однеси!

апостаза (г.), отпадништво, одметништво од праве вере.

апостат (г.), отпадник од вере, неверник.

апостол (г.), посланик, Христов ученик, проповедник Јеванђеља.

апостроф (г.), знак (') показује да је неко слово испуштено.

апострофа (г.), ословљавање, ословљавање живо, свечано или оштро одбијање.

апострофирати, обележити апострофом ('), ословити неког живо, оштро пребацити, неком одсутном говорити као присутном.

апотека (г.), трговина лековима.

апотеоза (г.), обожавање, стављање људи у ред богова, преображавање.

a praeter, ani претерити, (апи праеџити), прошле године (лане).

апрехендирати (л.), појмити, схватити, бити свестан, плашити се.

a prima vista (л.), по виђењу (у трговини).

аргументо ди сопорто (ит.), отварање стечаја.

апробација (л.), одобрење, пријем, примање званично, званично припуштање.

апробирати (л.), по извршеном прегледу одобрити, примити.

апровизација (л.), снабдевање са животним намирницама.

апроксимација (л.), приближавање, приближење.

апропријација (л.), присвајање.

апрофондирати (л.), темељно претражити.

апсент (л.), **absens**) одсутан.

апсенција, одсуство, растројеност.

апсентизам (л.), живот у иностранству.

апсентирати (л.) удаљити се, уклонити се.

апсинт, ликер од вермута и анаса, пије се са водом, утиче штетно на нерве (као и сва алкохолна пића).

апсиса, **апсида** (г.), округлина, свод; полукружни засвођени отвор у зиду, прекретница у стаји једне комете; гађа са стране (у цркви).

апсолвирати, (л. *arsolvere*), свршити, разрешити кога, ослободити.

§ **апсолвиран**, свршен (студент који заврши студије). — Код нас у погрешној употреби за студента, који је уписао потребан број семестара а није дипломирао.

псолутизам (л.), неограничена владавина (власт једне личности); приврженост апсолутној владавини.

апсолутист, присталица апсолутизма.

апсолуториум (л.), ослобођење; испит зрелости; матурска сведожба.

апсолутни алкохол, чисти алкохол.

апсолуција, ослобођење од оптужбе, опраштање грехова.

апсорбовати (л.), упити, прогутати.

апсорпција (л.), усисавање гасова и паре од стране чврстих и течних тела (без хемијског спајања).

апстенација (нов. лат.), одрицање наследства.

апстергенс (л.), средство за прочишћавање.

апстинирати (л.), уздржавати се (специјално: од пића алкохолног).

апстиненти, трезвењаци (који се уздржавају од алкохола), Хришћански секташи из 3. столећа, који нису јели меса ни ступали у брак.

апстиненција (л.), уздржавање; уздржавање од алкохолних пића; уздржавање од једења меса (пост у католичкој цркви).

апстраховати (л. abs-trahere), у мислима издвојити, одузети.

апстракта (л. Abstrakta), мисао, голи појам.

апстракција (л.), образоване појмова, издвајање појмова, радња духа којом се одвајају извесне особине од материје на којој се налазе; уопштавање, испуштање извесних знакова.

апсумција (л.), потрошња, употреба.

апсурдан (л.), бесмислен;

што се противи признатим истинама; смешно.

апсурдност (л.), бесмислица.

апсцес (л.), оток, чир, издвајање, уклањање.

апсциса (л.), део линије апсцисе, који лежи између почетне тачке и једне ординате.

aquit (ф.), потврда исплате; „roug aquit“, ставља се на меницама обично као ознака да је плаћена.

ар, мера за мерење површина у износу од 100 м².

ара (л.), олтар; (pro aris et focus), за цркву и дом.

арабеске (ит.), украси цвећа, лишће, арапске фигуре. Арабљанима религија забрањује сликање људи и животиња, те они сликају лишће и цвеће.

Арабљанин, становник азијског полуострва Арабије.

Арабљанин, становник Арабије (Арап); онај који на коњу блуди, бедуин.

арак (арабљ.), једна јака ракија, направљена од пиринца, шећера или сока кокосових ораха.

арамија (тур.), види: харамија.

аранжирати (ф.), уредити, средити, наместити, удесити, изложити.

аранжман (ф.), уређење, сређивање, излагање, поравнање, намирење.

арапске цифре, наши бројеви од један до десет: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9.

араф, у мухамеданској религији чистилиште.

арахиде (г.), племе паука.

араци (ит.), једна врста ћилима рађених у вароши Арасу, у Нидерландији.

арбор (л.), дрво.

арбнја (тур.), види: харбија.

арбитер (л) судија, пресу-

ђивач, онај који има да пресуди између завађених.

арбитража (ф.) пресуђивање, пресуда изабраног суда; рачунање добити при промени новца и вредносних хартија, срачунвање меничних курсева и избор најпробитачнијих, искористићење курсних разлика појединих берза.

арбитриум (л.), пресуда, одлука, мишљење.

Аргенторатум, ст. латинско име за град Стразбург.

аргентум (л.), **аржан** (ф.) сребро; (codex argenteus) сребрни кодекс, превод Св. Писма на готски језик.

арго (л.) шатровачки, доповеки језик.

Аргонаути (г.), први грчки лађари, који су пратили Јазона на пут у Колхиду да узме златно руно.

аргумент, доказ, доказно средство, излагање садржине.

аргументација (л.), закључивање, извођење закључка, доказивање.

аргументирати (л.), закључивати, доказивати, изводити, закључак.

Аргус, стооко чудовиште, које чува Зевсову љубавницу **Ио**, претворену у краву; љубоморни чувар.

арена (л.), песак пешчана равна, место борбе у циркусу старих Римљана.

аренда, закуп (добара), закупни уговор.

арендатор (ст. л.) закупцац.

ареометар (г.), справа за мерење специфичне тежине течности.

Ареопаг (г.) најславнији и најстарији суд у старој Атини, држао своје седнице на тргу бога Ареса (Марса); скуп часних, непристрасних судија.

арест (л. н.), затвор, апсана, тамница.

арис (г.), дизање, наглашени део такта.

Арманда, кћи Миноса и Кре-те, која је помоћу конца помогла Тезеју да нађе пут из лавиринта.

Арианизам, учење Арија у IV. столећу, које учи да Христос није Бог.

Ариел, заштитник невиности, дух ваздуха; дух водени; име Јерусалима.

арнер (ф.), позади; (**арнергарда**, заштитница код војске).

арија (ит.), начин певања, мелодија; песмица.

аријски језици, сви језици индо-европског стабла.

Аристарх, славни старогрч и граматичар и критичар Хомера и Пиндара; строги критичар.

аристократија (г.), влада изабраних; племство, племство и крви.

аритметика (г.), наука о бројевима.

аритмија (г.), недостатак равномерности; неправилност пулса.

аркада, **аркаде** (л.), свод у луковима; засвођени ходници.

Аркадија, планински крај у Мореји, настањен пастирима; песничка друштва у разним евр. народима.

аркан (тат.), уже од коњске длаке за хватање животиња.

аркана (л.), тајна, тајно средство.

Арктик (енгл.), Северно Ледено Море.

арлекин (ит.), увесељач, комедијаш, весела улога у позоришним играма.

арма (л.), оружје; (**ad arma!** на оружје!; **inter arma silent leges**, под оружјем ћуте закони)

армада, ратна флота; флота. Филипа II, шпанског упућена у

борбу 1588. против Јелисавете Енглеске.

арматер (ф.), наоружана трговачка лађа.

арматура, (ф.), ратна спрема, оружјање; припремање.

армирање, наоружање, опрема, оклопљивање.

армирати (л.), наоружати, снабдети, опремити, појачати.

арника (н. л.), једна лековита биљка.

арома (г.), мирис, угодан мирис.

Арон, јеврејско име, значи „осветљиви“, најстарији брат Мојсијев.

арондисман (ф.), заокругљење; спајање; срез, округ.

аросирати, доплатити на акције; предузети повишење номиналне вредности уз истовремено смањење каматне стопе.

арпацки (тур.), ситне главице црног лука за сејање.

арсеник, **арсен**, једна врста отрова.

артерија, крвна жила, пулс.

артерски бунари, бунари добивени бушењем земље.

артизан (ф.), занатлија.

артикулација, гласање, члањање; образовање гласова, јасан изговор појединих гласова.

артикл (л.), члан, чланак, део, став, одломак; роба.

артикулисати, рашчлањавати; речи и слоге, јасно изговарати.

артист (ф.), уметник.

Артур, **Артус**, стари енглески краљ из 6. столећа, оснивач славног „округлог стола“.

архаизам (г.), застарела реч или израз.

археолог (г.), истраживач, зналац старина.

археологија (г.), наука о старинама, старим споменицима

археоптерикс (г.), једна преисторијска птица.

архив (л.), збирка докумената, место где се чувају списи.

архивар, чувар списа, докумената.

архигонија (г.), женски органи у папрати.

архиђакон, први помагач, у Енглеској заступник владице.

архиепископ, први епископ, владица; првосвештеник.

архијереј, први владица ист. прав. цркве.

архимандрит (г.), старешина манастира.

архипелаг (г.), море с острвима.

архитект, грађевинар, неимар, предузимач.

архитектура, (г.), грађевинарство, вештина подизања зграда.

архитип (г.), први узор, праслика; оригинал.

Архонт (г.), вођа, представник; у старој Атини прво и највише звање после увидања краљевине.

аршин (тур.), мера за дужину од 0,711 м.

а сајво (л.), неоштећен.

асанбле (ф.), скупштина, скуп, велико, отмено друштво.

асанирати (л.), оздравити, помоћи до оздрављења; направити здравим.

асафија (г.), нејасност, слаб, потмули глас, говор.

асексуалан (г.-л.), бесполни, без пола.

асекурант (ит.), осигуривач.

асекурат (ит.), осигураник.

асекурирати (с. л.), осигурати.

асептичан (г.), оно што не подлежи труљењу, неиструљив.

асерват (л.), чуван предмет.

асерторијан (г.), потврди.

асесор (л.), судија, члан суда или управне власти са положеним другим правничким испитом.

асигниат (л.), човек на чије име упутница гласи.

асигнирати (л.), упутити, дати писмену упутницу за наплату.

асимилација (л.), прилагођавање; упијање, претварање у храну.

асимиловати (л.), приладити, претворити у храну.

асиндет (г.), испуштање свега (речи), (н.пр. дођох, видех, победих).

асириологија, наука о језику и култури ст. Асираца.

асистент (л.), помагач, помоћник; помоћни чиновник.

асистирати (л.), бити у помоћи, помагати у служби.

аскева (г.), испаштање, вежбање у врлинама, испосништво.

аскет (г.), испосник.

аскетизам (г.), испосништво живот у испаштању и одрицању.

Асмоди, зао дух, демон; рушилац брачне слоге.

асонанца (л.), подударање самогласника у једном стиху.

асоцијација (л.), веза, удружење, братство.

асоцирати (л.), удружити се спојити се, повезати се (за рад).

Аспазија (г.), лепа и духовита Атињанка, пријатељица Периклова.

аспирант (л.), утакмичар, кандидат; очекивалац.

аспиратор, усисавач ваздуха, сирава усисавач за стварање ваздушне струје.

аспирација, предак; сисање, исисавање; тежња (за чим).

аспирин (у мед.), средство за утишавање ватре, зубобоље, реуме, назеба и т.д.

аспирирати, дунути, одахнути; тежити (за чим), отимати се (за што); изговорити с предаком, усисавати.

а. St. alten Stils (н.), по старом календару.

аставија (г.), немир, несталност, превртање болесника.

Астарта, богиња љубави, а код Финичана звезда Венера.

астенија (г.), немоћ, слабост.

астероид (г.), звездаца, мала планета невидљива за голо око.

астма (г.), гушење у дисању; ускогрудост.

астрални, звездан, духовни астрално тело, тело у коме се духови појављују.

астрахан, пилић са сјајном ковржљавом површином.

Астреа, богиња Правде.

астролог (г.), звездочатац, зналац у звездама.

астрологија (г.), читање, тумачење по звездама.

астроном (г.), истраживач звезда, зналац звезда.

астрономија (г.), наука о звездама.

асумција (л.), прихватање, пријем, примање душе на небу.

асфалт (г.), тврдо збијен креч и цемент.

асфодел (г.), једна врста лукакстих биљака, сличних крину, саде се по гробовима.

асцензија (л.), пењање, „успеније“, пут на небо.

атавизам, праносење телесних и душевних особина наслеђем на унуке и праунуке.

атак (ф.), непријатељски напад, јуриш коњице.

атакирати (ф.), напасти, јурнути, одјездити.

атансјон, (ф.), пази!

аташе (ф.), помагач чиновник при посланству.

аташирати (ф.), прикључити, придодати, прикључити се; навићи се на нешто.

атеизам (г.), безбожништво, неверовање у Бога.

атеист (г.), безбожник,

атеље (ф.), радионица (уметника, сликара, вајара и др.)

a tempo (л.) у исто време; у право време

Атена, богиња мудрости код старих Грка.

Атенеум, школа за више образовање у Риму; учено друштво; часопис романтичара немачких, уредник Шлегел.

атентат (л.) напад, насиље, покушај убиства, покушани напад на живот, част или имовину другог.

атентатор, извршилац атентата, нападач.

атенцион (л., пажња, примећивање.

атест (г.), потврда, оверавање, сведоџба.

атестат (л.), писмена потврда, сведоџба.

атестирати (л., оверити; посведочиси.

Атила, хумски краљ, кратак коњачки огртак.

Атлантида, једна измишљена острвска земља у Атланском Океану.

Атлантик (енгл., Атлански Океан.

Атлас (г.), цин који на плећима држи земљу; високи брег у Африци на Атлант. Океану; збирка географских карата; једна свилена тканина.

атлет (г.) борац при јавним утакмицама, рвач, цин.

атмосфера (г.) ваздушни омот око земље, најближа околина једног човека.

атом (г.), најмањи делић.

Атомизам, Атингомистика, наука која учи да су сва тела састављена из атома.

Атол, прстенастог облика корално острво, које собом затвара огромну дубину морску у средини.

a tout prix (ф.) по сваку цену.

атрактиван, привлачан.

атракција (л.) привлачност,

привлачна снага; личност или ствар која привлачи.

атрибут (л.) особина, знак, припадност; додатак подмету.

атрибуција (л.), придавање, опуномоћење.

Атриди, Атрејеви синови Агамемнон и Менелај.

атрофија (г.), мршављење, сушење.

Ау, аурум (Augur, хемијски знак), злато.

Аугије легендарни грчки краљ, који је имао велике штале, те му је тек Херкул ишчистио.

аугит (г.), минерал (спада у групу силиката).

аугментирати (лат.), повећати.

аугмент, повећање, умножење.

аугментација, повећање, појачање.

аугментатив, реч са појачаним значењем, насупрот демиинутиву (н. пр. кућа, кућетина кућица.

аугур (л.) врач, пророк који прориче по лету и крику птица, свештеник у старом Риму.

аугурисати, прорицати.

Аугуст (лат.), узвишени, достојни, почасно име римских императора; име осмог месеца у години.

Аугустинер, калуђер реда св. Августина.

„глупи Август“ смешна улога клоуна у циркусу.

Augustana confessio (лат.), аугзбуршко признање јеванђеља, из год. 1530.

аудација (л.), смелост, храброст.

audiat et altera pars (л.), нека се чује и друга (супротна) страна.

аудијенција (л.), приступ, пријем, разговор, седница и расправа судска.

аудитор (л.), судски иследник код војске; судски официр који се бави ислеђивањем.

аудиторија (л.) учионица, слушаоница, присутна публика при предавању.

au contraire (ф.), (о контрер) на против.

ауксилијарне трупе, помоћне трупе.

аксилијарни конто, помоћне трговачке књиге.

ауксилијарно (л.), помоћно, помажуће.

аукција (л.), пењање, дизање; продавање на добаш.

аула (л.), предворје; велика дворана на универзитетима.

аулет (г.), свирач на флаути. а: porteur (ф. о портер), на доносиоца, доносиоцу.

ауранција (л.), поморанџа.

аура (л.), ветар, ваздух.

аура виталис (л.), животна снага.

Аурелије и Аурелија (л.), мушко и женско име.

ауреус (л.), златан.

ауреола, златан круг, светлост, сјајан круг око главе светаца.

аурикула (л.), увенце.

аурикуларно, оно што се тиче ушију.

аурископ (л.-г.), справа за прегледање ушију.

аурист (варв. л.), ушни лекар.

Аурора (г.), зора; богиња јутра; једна врста лептира.

аурум (л.), злато.

a. u. s. actum ut supra (л.), како је горе наведено.

аускултација (л.), ослушкивање, слушање шумова у плућима.

аускултовати (л.), ослушкивати (у медицини при прегледу).

а uso (ит), по обичају.

ауспиција (л.), предсказивање по птичјем лету; врховна

управа и надзор, заштита анеког вишег.

Аустралија (л.), пети континент (део света); јужна земља.

аустроманџија (г.), прорицање из ветрова.

aut-aut (л.), или-или.

аутаркија, издржавање једне земље или провинције колоније својим средствима, без страног увоза.

аутадија, самодопадање.

аутархија (г.), самовлада.

аутентичност (г.), исправност, веродостојност (какве писмене исправе).

аутентичан, прави, веродостојан.

ауто, види аутомобил.

аутобиографија (г.), саможивотопис (опис сопственог живота).

аутобиограф, писац једне аутобиографије.

ауто-гаража, стаја (шупа) за смештај аутомобила.

аутограф (г.), справа за копирање.

аутографа (г.) својеручно писање.

аутографски, својеручно.

ауто-да-фе (шп.), (акт вере); јавно спаљивање вештица и јеретика осуђених од инквизиције.

аутодидакт (г.), самоук.

аутодидаксија (г.), самоуштво.

аутокефалност (г.), (буквално: својглавост), самосталност (цркве);

аутокефални, самосталан.

аутокративам (г.), неограничена владавина.

аутократски (г.), неограничен.

аутократија (г.), самовлада; апсолутна владавина.

аутокритика, самокритика, просуђивање сопствених списа.

аутомат (г.), самопокретан апарат,

аутомат за издавање ~~се~~ железничких карата или за куповину робе (чоколаде, бонбоне и др.).

аутоматизам (г.), наука о самокретању.

аутоматски покрети, покрети који не зависе од човечје воље (кретање крви у човеку).

аутомахија (г.), противречност са самим собом.

аутомобил (г.), кола која се сама крећу помоћу бензина или електрицитета.

аутомобилист, онај ко управља аутомобилом.

аутономан (г.), самосталан, независан.

аутономија (г.), самоуправа, самосталност, самоодређење, слобода воље.

аутопатија (г.), сопствено осећање, самоискуство.

аутопластика (г.), самообразовање, надокнађивање једног дела тела изгубљеног од другог дела тела (кад би се нпр. нос закрио кожом са чела).

аутопрагија (г.), слободно самоопредељење, поступање по сопственом нагону.

аутопрозопијски (г.), лично, у сопственој личности.

аутопсија (г.), поглед; преглед мртваца.

аутопт (г.), очевидац.

аутор (л.), писац, творац.

аутор, **ауторизовати** види **аутор**.

ауторизација (л.), опуномоћење, овлашћење.

ауторизован, опуномоћен.

ауторитативан, угледан, виђен, моћан, знатан.

ауторитет (л), углед, достојанство, моћ, власт; признат стручњак.

аутосомнабулизам (г.-л.), само од себе настало. **месе-чарство** (магнетичан сан),

аутосугестија (г.-л.), самоубеђење, самоутицање, убеђење самог себе, утицање на самог себе.

аутотеизам (г.), самообожавање.

аутотелија (г.), независност, самосталност.

аутотерапија (г.), самолечење помоћу природе.

аутотип (г.), оригинални отисак, први отисак.

аутоטיפија (г.), поступак при умножавању слика, клише за умножавање слика.

аутофизиотерапија (г.), самолечење природним силама.

антофилија, самољубље.

аутофонија (грч.), самоубиство.

аутохирија (г.), самоубиство. **аутохтони** (г.), урођени, урођеник, прастановник једне земље.

аутумални (л.), јесењи. **au fait** (ф) о. фе.), обавештен, упућен, посвећен.

а. ф., **ани футури**, (anni futuri) идуће године.

афабулација (нов. лат.) морал или наравоученије у басни.

афагија (г.), немоћ да се једе и гута.

афазиа (г.), немоћ да се говори, занемелост; болест при којој се извесне речи забораве.

афанато (л.), музички израз: болно.

афанија (лат.), брбљање; непотребне ствари.

афект (л.), душевно узбуђење, покрет, страст.

афекциониран (нов. лат. с нем. наставком), наклоњен, благонаклон.

афектирати, претварати се, изигравати нешто, пренемагати се, понашати се,

афектација, извештаченост. **афекциона вредност**, вредност једног предмета за једног љубитеља (нпр. вредност старина за љубитеља старина, и ако за другог могу оне и без вредности бити).

афера (ф), посао, трговина, свађа, догађај, случај.

афилација (л.), усиновљење, примање у један ред.

афилиација (л.), примање, придружење, припајање.

афилиран друштво, друштва с једнаком сврхом спојена централом у органску целину.

афилирати (л), примити, придружити, подсојити.

афингирати (л), измислити, лажно приписати или прикачити.

афинитет (л), сродност. средство, хемијска сродност, хемијска привлачност.

арфимативан (л), потврдан **афирмација** (л.), потврда.

афирмовати (л), потврдити, оснажити.

афит (ф.), види **лафет**.

афицирати (л), учинити утисак, узбудити, покренути, дражити, спопасти.

афиширати (ф.), искачити, залепити објаву, објавити нешто.

афиш, објава, плакат.

афлогистичан (г.), без пламена горећи.

а fonds perdu (ф.), неуплативо; одричући се права на положену главницу.

афоризми (г.), кратка невазана правила из једне науке, оуке,

а forfait (ф. а форфе), у целисти, футуре, све заједно.

Афродита (г.), рођена из морске пене, богиња лепоте и љубави код старих Грка.

афрозија (г.), неразумност, безумност, лудило.

афронтерија (ф.), бестидност, дрско ругање.

афузија (н. л.), доливање, додавање.

Ахајац (г.), г. Achaioi), старогрчко племе, првобитно у и Тесалији, доцније раширено у целој Грчкој, код Омира име за све Грке.

ахаристија (г.), незахвалност.

Ахасвр (јевр.), име мушко, значи кнез. **Вечити Јуда** (по легенди из св. Писма).

ахат (г. achates) једна врста минерала кварца која се употребљава за наките.

Ахатес, грчко име пријатеља и верног друга Енејиног.

Ахерон, легендарна река жалости у доњем свету.

Ахил (Ахилес, (г.), Achilleus) главни јунак грчки у тројанском рату.

Ахилова пета (по бајци једино место у Ахила, где је могао бити рањен) слаба страна човекова.

ахлис (г. achlus), магла, тама. **ахолија** (г. cholos, жуч и ма, не), недостатак жучи.

Ахрон (г. achroni), бледи. безбојни људи.

ахромотизам (г.), уништење боја дејством супротних (боја).

ахроничан (г.), безвремен, ван времена.

ацербација (н. ц.), погоршање, огорчење.

ацервација (л.), гомилање, нагомилвање.

ацетилен, безбојан, експлозиван гас, састоји се из угљоводоника и добија се кад се калцијум карбид прелије водом.

ацетиленска лампа, лампа с ацетиленом,

ацетилна киселина, сирнетна киселина.

ацефалан (г.), без главе, без почетка.

ацефали, акефали (г.), безглави, неспособни, изроди.
ацидација (л.), кисељење, претварање у киселину.
ацеија (грчки), лечење.
Ацтеки, једно америчко племе које је у доба Кортеса основало мексиканску државу.

Б

Б, (В), б, друго слово латинске и ћирилске азбуке В. Е. bene est (л.), добро је: bene misceatur (л.), на рецепту добро мешати.

Всо. Banko; Btto, бруто, В., бор, Ва., баријум.

Ве, берилијум, **Ви**, бизмут; **Вг**, бром

Баал (јевр.), незнабожачки Бог код Феничана и Кананићана, једно време и код Јевреја, Бог сунца.

Баалтис, богиња плодности и рођења (код Кананићана).

Баб (араб), капија, мореуз, **Бабел Мандеб**, капија суза, мореуз између Арабије и Африке.

баба (перс. т), отац.

Бабилон, Вовилон.

Бабилонија, Вавилонија.

Бав, Бавијус (л.), име двојице рђавих песника и критичара у Риму за време Хорација оличење рђавих песника и критичара.

Баварија (л.), Баварска, огромни гвоздени стуб у Минхену пред „двораном славе“.

бавош (ф.), рђав отисак бакрорези.

багаж (ф.), пртљаг, пакет; комора, руља, гомила.

багана (тур.), јагњећа кожица.

ачидент (итал. accidénte), случај, несрећа.

ашик, (тур.), љубав.

ашчилук, (тур.), кување.

ашарнирати (ф.), огорчити неког, ражестити.

багатела (ит.), маленкост, ситнице, ситнурија.

багателисати, потцењивити.

багер (хол.). лађа за чишћење речног корита.

багеровати (хол.). чистити речно корито, водити муљ.

баглама (тур.), гвозђе, што држи врата за доврати к; тамбурица од три жице

бадава (тур.), бадихова, заман, узалуд.

бадам (перс.), бадем.

Бадед, на десној обали Рајне, република; шумарство, земљорадња, виноградарство, индустрија текстилна, дрвета шећера и дувана

база (г.), лужина (цеђ) гради са киселином с; основа.

базал, на подлози, што се тиче подлоге, њој припадајући.

базалт, један минерал састављен из аугита, фелдспата и гвозђа; појављује се у облику стубова.

базане (г.), обојена и учињена овчија или телећа кожа за књиговезачке послове.

базар (перс.), трг (на Истоку) или пространа покривена улица у којој се налазе трговине.

Базедовљева болест, (по Д-р Базедову, који је утврдио 1840 год). састоји се из убрзаног ударања срца, болова гуше, испадању стакластих о-

чију. — Свршава се најчешће смрћу.

базелогија (г.), наука о основима тела; наука о основима у опште.

базилика (г.), краљевска дворана; код старих Грка судска дворана; код Римљана дугуљаста четвртаста зграда са два ходника између стубова, служила за суд и берзу, од Константина Великог црквица на гробу мученика; саборна црква.

базилике (г.), законик за грчко царство цара Василија Великог, издан 887 год.

базилиск (г.), легендарни краљевски змај, који је убијао погледом (василиск).

базирати (г.), основати, темељити, положити темељ, подупирати.

базис, база (г.), основа подлога, темељ

бајман (ф.), темељ, подлога, **баир** (тур.), обала, брег.

бајадера (ф.), индијска играчица и певачица; јавна женска **бајат** (тур.) (н. пр. хлеб, месо) устојан, не свеж.

бајато (ит.), шаљивац, шаљива личност у напуљским комедијама, пајак

Бајкал, велико језеро у Русији.

бајонет (ф.), оштар, шиљат нож који се ставља на пушку, пронађен 1640 год. у Бајони.

барјак (т.), барјак, застава.

Бајрам (тур.) Велики Бајрам тродневни муслимански празник на крају великог поста —

Курбан Бајрам (четири дана траје) долази 70 дана после горњег.

бајцовати (н.), метати у саламуру.

бакал (тур.), сеоски трговац што продаје нарочито колонијалну робу.

бакалауреус (л.) научник који је добио најнижи академски степен (бакалауреат).

бакара (ф.), једна француска игра картама.

баке, боје (хол.), буре или парче дрвета у води као знак лађама куда могу пливати.

баклава (тур.) нека врста пите.

баксуз (тур.), несрећан човек.

бактерија (л.), ситне животињнице, проузроковачи болести.

бактереологија, проучавање ситних, заразних животињница и гљива у људском организму

Бакшиш (тур.) напојница, дар

бал (ф.), играчка, бал са маскама.

бала (ф.), дењак; завежљај, омот.

балабан (тур.), назеб, кихавица.

балада (ф.), песма лирско-епска, тужне садржине.

балалајка (р.), једна врста цитре са две жице.

балам, склониште, коначиште **баланс** (ф.), разнотежа; лебдење, колебање.

балансирати, држати равнотежу; бити неодлучан, колебати се.

баласт, товар, терет (лађин) песак, шљунак; досада.

балдахин (ит.) покретно небо, наслон над престолом или постелом.

Балдур (норд), син Одина и Фриге, бог светлости, северначки Аполон

балдовер (јевр.), варалица, шатровац.

балерина (ит.), уметница у игрању, играчица уметница.

балет (ит.), уметничко играње, (плесање), при коме се немим покретима изражавају осећања, страсти.

балзам (л.), миомир, мирисни сок из биљака.

балзамовати, тело испунити неким мирисима те га заштити од трулења.

балија (тур.) погрдан назив за Турчина.

балист (г.), бацач, топ; машине за бацање при опсађивању градова код старих Гимљана.

балистика наука о бацању, наука о домашају зрна.

балкон (ф. ит.), истакнут део куће на стубовима или без ових, наслон, докшат.

балнеологија, наука о бањама (купатилима).

балнеум (л.), купатило.

балон (ф.), округла лака лота напуњена за пењање; округла стаклени суд; округла лампа.

балота (ф.), ђуле, лоптица.

балотажа (л.), гласање са куглицама,

балотирати (л.), гласати, бирати помоћу куглица.

балта (тур.), секира.

Балтазар (Валтезар). (јевр.) мушко име, старешина војске. **Балтичко Море**, Источно Море.

балугџија (тур.), рибар.

балук-павар, (тур.), рибља пијаца.

балустрада (ф.), ограда.

балчак (тур.), држак од мача.

бамбино (ит.), лутка; сисанче, сасвим мало дете; Христос представљен као повијено дете.

бамбус, **бамбусова трска**, у Индији једна врста трске висока до 20 м.

баналан (ф.), обичан, свакидањи, блутава.

баналност, обично, свакидање, ништарија.

банане, један укусан, јако мирисан плод из Индије, обликом налик на краставце а укусом потсећа на дињу.

бангалов, стан официра у британској Индији.

банда (ит.), гомила, руља; гомила, група музиканата.

бандажа (ф.), завој.

бандажирати (ф.), ставити завој (на какву рану).

бандажиста (ф.), спремач свих потребних ствари за завоје разних врста.

бандар, (тур.), врста риба.

бандеријум (л.) („барјак“, „застава“), коњица-

бандериља (шп.), заставица на копљу.

бандерола (ф.), заставица на катарци; ките на труби; ветроказ; крстоплет; трака од хартија на цигаретама и цигарет-папиру, где се налази царински или порески печат.

бандит (ит.), разбојник, друмски разбојник.

бандура, један инструмент у Украјини сличан гитару са 8-24 жице.

банка (ит.), установа за новчани промет, давање зајма, давање и примање новца под интерес, мењање новца и др., најстарија банка је онована у Млецима 1157. год.

банкет (ф.), гозба, гозба у почаст некому.

банкар, сопственик банке, мењач, банкар.

банкнота, новчаница, папирни новац.

банко-конто, књига коју трговац води ради обрачунавања са банком.

банкрот (ит.), скршена банка, слом банке, слом, немогућност плаћања.

банкротирати, обуставити плаћања.

бањо (ф.), тавница за робове у Цариграду; у Француској и Италији боравиште злочинаца, који су осуђени на галије.

бањолет (ф.), вео, вез за жене који им скрива лице само у пола.

баобаб, огромно дебело дрво с освежавајућим плодом, расте у Африци; мајмунско хлебно дрво.

баптизам (г.), крштење гњурањем у воду или прскањем истом.

баптивирати (г.), крстити. **Баптист**, мушко име, крститељ.

Баптисти, хришћанска секта чије су се присталице као одрасли крштавали.

бар (енгл.), бифе, крчма с алкохолним пићима, назива се и **американски бар**.

брабар (тур.), упоредо, напоредо.

барака (ф.), пољска, логорска кућа, колиба.

барат, **берат** (т.), овлашћење султаново којим је он дозвољавао патријарху и владикама да врше своју дужност, и потврђивао вазалне кнежеве.

барат (ф.), трговина робом. ромена робе.

баратати (тур.), дружити се

барба (л.), брада.

барбар (г.), туђин, странац, груб дивљи човек.

Барбароса (л.), црвенбрада, надимак цара Фридрика I.

бард, **барди** (енгл.), певач и песник старих Гала.

бардак (араб.), земљани крчаг за воду.

барелеф (ф.), испупчен вајарски рад на равној основи.

барет (ф.), капа, угласта или округла свештеничка или судијска капа (на западу) без штита.

барџера (ф.), заграда; ђерам; растојање при двобоју.

барикада (ф.), ров, опкоп на улици.

барикадирати, затворити, ушанчити.

барил (ф.), **буренце**: стара тосканска мера за вино (-45,584 л.)

бариметрија (г.), мерење ваздушне тежине.

баритон (ит.), дубоки тенор, или виши бас.

баритонист, певач који пева високи бас (баритон).

баритолон, једна реч чији је последњи слог ненаглашен.

бариум (л.), један хемијски елемент, пронађен 1808 г. од Дави-а.

барицентар (г.-л.), тежиште.

барка (ф.), чамац, чун, мала лађа за превоз путника и ствари.

баркарола (ит.), лађарска песмица млетачких веслара.

баркерола (ит.), лађица за шетњу без катарке.

барне, гимнастичка справа; сребрна, златна шипка.

барок (ф.), потиснут, косо-округао, удаљен од чистог, правог облика; редак; неукусан.

барокни стил, изрођавање, подивљавање ренесанског стила у XVII. столећу.

барометар, справа за мерење ваздушног притиска.

барон (ф.), племић; последник.

баронеса (ф.), баронова кћи.

бароница, баронова жена.

баронет (енгл.), племићска титула између барона и ритера.

баронија (л.), земља, посед једног барона.

бароскоп (г.), справа за мерење ваздушне тежине.

Бартоломејска ноћ, ноћ од 24. августа 1572. год. када су у Паризу побједени протестанти.

барут (тур.), пушчани прах.

баршун (мађ.), кадифа.

бас (ит.), ниско, дубоко, најдубљи (најнижи) мушки глас.

басамак (тур.) степенице.

басен (ф.), корито, језерце; у вртовима обично око водоскока место где се вода скупља; буре; котлина; увала.

басета (ит.), коцкање; једна игра с картама.

басето (ит.), тенор дубоки, баритон.

басист (ит.), певач басом.

Баски (мн.), становници западних Пиринеја, потомци праста овника Пиринејског Полуострва — Иберци.

басма (тур.), платно; кутија за барут; песма бајалица.

баста (ит.), доста је; доста о том.

бастард (ит.), ванбрачно дете; полутан, што настаје мешавином (укрштавањем) врста нпр. мазга; нека тканина.

Бастија, Бастиља (ф.), тврђава, тамница, утврђен замак; Париска тврђава а затворенике, саграђена у XIV. ст. а разорена 1781. год.

бастрион (ф.), утврђење.

бастисати (тур.), покварити, погазити.

Батавија (л.). Холандија, Нидерландија; име престонице на Јави; полусвилена тканина са Јаве.

батај (ф.), битка, бој.

батал (тур.), покварено, разваљено, запуштено.

баталити (тур.), оставити, манути, напустити.

батаљон (ф.), $\frac{1}{3}$ или $\frac{1}{4}$ пешадијског пука.

батате (мн.), ниска врста кромпира у Западној и Источној Индији, Африци и Јужној Европи.

батерија (ф.), 6—8 топова са послугом (вајницима), спој лајденских боца, (или ланаца) за производње електрицитета (галваеска батерија); артиљеријско (тобџијско) одељење.

батирати (ф.), противнику избити мач из руке.

батист, најфиније и најгушће ланено платно.

батист муселин, памучни батист.

батли (тур.), срећан.

бато (ф.), мала речна лађа, велики чамац.

батометар (г.), справа за мерење морске дубине.

батон (ф.), штап, палица; маршалска палица.

батос (г.), душоко узвишено, у новије време: ниско, просто, нискост у говору и писању.

батрати (г.), жабе, животиње сличне жабама.

Батрахомиомахија (г.), Бој жаба с мишевима грчке епске песме од Хомера).

батута (ит.), удар такта; удар против оштрице противникове; „Мртвачки скок“.

баћушка (рус.), оче (у обичну говору), драги оче, свештеник.

бах-флек (нем.), потбушина

Бауцида (г. види Филемон), оличење старице пријатне и живахне.

Бахама острва у Сев. Америци, посед Енглеске; 11400 км² и 56 000 ст. (извоз: памук, банани, морска со, сунђер, корали).

Баханалије, светковине посвећене Богу Баху; пијанке; разузданост.

бахмати, подолски коњи са дугом гривом и тврдим копи-тама.

Бахус (л.), Бог вина, син Јупитера и Семене, зове се Дионизос.

бацили (л.), мале животињске (невидљиве голом оку) које преносе и изазивају разне болести.

баца (тур.), рупа на крову, куда излази дим; димњак, комин.

бацак (тур.), нога.

баши (т.), први, поглавар, старешина, јаничар.

башибоџук (т.), нередовне турске групе, скупљају се врбовањем; добровољци.

башка (т.), за себе, одељено.

башлик (т.-татарски) капуљача.

Башкири, једно татарско племе у Русији.

башча (тур.), врт, шљивик.

Беата, женско име, срећна б ажена.

беата меморије (л.) блажене успомене.

Беатрича, женско име, она која усређује.

беатус (л.), срећан, блажен.

беби (енгл.) мало дете.

бег (т.), господин, војвода.

бегенисати (т.), волети, имати радо.

беглер-бег, Господар господара; управник једне провинције; паша са три туга (књска репа)

беглук (тур.), робија; царска благајна.

бегонија, једна биљна врста.

Бедекер, помоћна ручна књига за путнике, да се боље и лакше снађу у којем сгра-ном и великом месту или држави.

бедем (тур.), зид на тврђави.

Бедлемит, лудак, умно оболели из енглеске болнице Бедлем (основане у Лондону 1841. год.).

Бедуини (мн.), Арабљани који блуде на коњима.

беж (ф.), природно обојен; природно обојена тканина

беи (тур.), топло.

безистан (тур.), место и зграда, где се продаје платно, пијаца, трг, базар.

беј-бег (т.), госпоар, државник, титула извесних турских чиновника, титула туниског господара.

бек (ф.), кљун, цев; гасна цев.

Бела, женско име. Лепа.

беладона (ит.), једна отровна биљка са звонастим цветовима прљаво-црвене боје и са плодом сјајно-црних јагода — буника.

белзј (тур.), зло. беда, несрећа.

Белалијанс (ф.), леп савез; име једне слике са бојишта Ватерло.

беланда (ит.), једна врста нордијских равних једрилица.

Белведере (ит.), леп изглед; кула за осматрање; у ватиканском двору крило у којем су уметничка з ирка и папина књижница.

белегија (тур.), гладаница.

белемнит (г.), стрелица. окамењени остаци преисторијске сепије.

Белен, Бог старих Келта.

Белерофон, Белерофонтес, по легенди син Глауков, због убиства рата побегао са Коринта у Аргос краљу Прокту, који га доцније шаље краљу Јобипу са писменом препоруком да га овај убије чим приспе. Белерофон победи Химеру, на Пегазу се вине до богова, али за казну з ог охолости буде бачен, те погине.

белетаж (ф.), први спрат, низ соба у згради над приземљем.

белетрист (ф.) забавни писац, леп дух.

белетристика (ф.), забавна, лепа књижевност.

Беллабуб, првобитно Бог Феничана, затим код Јевреја демон, врховни ђаво, господар над влим духовима.

Белиал, првобитно Бог Феничана, затим код Јевреја ђаво, кнез пакла.

belissimo (ит.), веома лепо.
бело, бела (ит.). леп, умиљат.

Белона л.), бсгиња рата, сестра Марсова.

Белт (сканд.), мореуз 'малији велики Белт).

белним (тур.) јамачно, ваљда, може бити.

белум (л.) рат, bellum omnium contra omnes, рат свих против свега.

Белуцистан, у енглеском поседу у Индији. Занимање: сточарство и земљорадња.

бен (јевр.), син, н.пр. **Бенавид**, син Давидов.

бена (тур.) будала. лудак.

бенарес, индијска сребрнаста тканина из вароши Бенареса.

Бенвенуто (ит.), мушко име, добро дошао.

Бенгал, покрајина на северу Предње Индије; полусвилен шарена тканина.

бенгалска ватра, индијска бела или шарена ватра.

бенђелук (тур.), трава која се меће у вино или у ракију да се човек опије и да заспи као мртав.

бене (л.), добро, (bene est, добро је.)

беневоленција (л.), наклоност.

Бенедикт (л.), мушко име, благословен.

Бенедиктинер, чувени ликер једног бенедиктинског манастира у Француској.

Бенедиктинци, калуђери из реда Св. Бенедикта (ред осно-

ван 515. год. у Монте Казино), имали пуно заслуга за науку.

бенефактор (л.), добротвор, добротинилац.

бенефиција (л.), добротинство; повластица, добра корист.

бензин, бензол, лако запаљива течност, употребљава се за моторе, добија се из нафте и петролеума.

бензинмотор, мотор који се бензином ложи.

бензое, једна врста гумине смоле са бензоевог дрвета.

бењоар (ф.), купатило, купалиште.

берат (т.), писмо којим се постављају паше.

Берат, град у Албанији.

Бербери, једно арабљанско племе у северној Африци; најсевернији део Африке.

бергрис (енгл.) медвеђе сало.

Бердан-пуцка, једна пушка названа по имену проналазачеву. Употребљавала се и у нашој војсци, под именом Берданке.

Береница (г.), име жене египћанског краља Птолемеја у 3. в. пре Христа, чувене са своје косе.

бержера (ф.), пастирка, наслоњача.

берза, новчаник; новчани трг; јавна трговачка кућа где се закључују разни трговачки послови.

Берзеркер, страшни ратник који без штита и оклопа у медвеђој кожи иде у бој са својих дванаест синова; ратници.

берзијанци, људи који играју на берзи.

берибери, тешка болест крви у северној Африци у вези с отицањем коже.

берил, драги камен из врсте смарагда, боје зелене као море, провидан.

бериџет (тур.), срећа, напредак; летина.

Бернхард, мушко име;
Св. Бернхард, име планине: велики и мали св. Бернхард;
Бернардинац, калуђер из манастира св. Бернхарда;

бернхардински пас, обучен пас из манастира св. Бернхарда који спасава људе, које су сметови завејали.

берсаљери (ит.), ловачке трупе у италијанској војсци; основане 1836. год.

бес (ф.), падање, спуштање (цене државних хартија); шпекулација а la baisse значи правити трговачке планове на паду вредности државних хартија

Бесарабија, земља која сал' припада Румунији.

Бесемерова метода, метод да Швеђанина Бесемера из Лондона како да се уклони угљ из правог гвожђа удубавањем врелог ваздуха.

бестија (л.), дивља животиња, животиња.

бестијалност, грубо, сурово, дивљачко понашање.

Бетанија, (Витанија) место у Палестини.

бетезан, болестан.
Бетезда, (Витезда) град у Палестини; (где је и бања звана Витезда).

Бетлехем, (Витлејем) градић у Палестини, где се родио Исус Христос.

Бетовен, славни немачки музичар-композитор.

бетон (ф.), смеша од шљунка и цемента за грађење.

Бефана (ит.), једне црна вештица која се спушта кроз ошак те рђаву децу плаши, а доброј доноси поклоне.

бехар (тур.), цвет.

Бехемот (јевр.), име највеће земаљске животиње (вилски коњ).

бехика (г.), средство против кашљања.

бечка, ранија пољска мера за течност.

бешика (тур.), мехур; колевка.

бешли (т.), телесна страже великог везира; добровољци — коњаници.

бешлик, турски златни и сребрни новац од 1829 г.

бештек (н.), прибор за јело, хируршке справе.

биандрија (г.), двомуштво, удаја једне жене за два мужа.

биархија (г.), двоглед.

Библија (г.), Свето Писмо. **библиографија** (г.), познавање књига.

библиограф (г.), зналац књига.

библиографија (г.), књишка знаност, наука о књигама, унутарње и спољње познавање описа књига, старих рукописа и друго.

библиологија (г.), наука о књижевству и књизи; наука о предању и значењу Св. Писма.

библиоманија (г.), страст за књигама, нарочито за ретким и скупим књигама.

библиотека (г.), књижница, збирка књига.

библиотекар (г.), књижничар, чувар књига.

библиофил (г.), љубитељ књига.

бивак (ф.), ноћивања на пољу без шатора и под оружјем.

биверс (енгл.), енглеска памучна тканина за зимска одела.

бига, запрега у двоје, двопржежна запрега.

бигамија (г.), двоженство, брак са две жене.

бигенеричан (г.), двополни.

бигот (ф.), лицемер.
биготан (ф.), лицемеран, при-
видно побожан.

биготизам (ф.), претерана
побожност; лицемерство.

бидуум (г.), време од два
дана.

биеналан (л.), двогодишњи.
биениум (л.), време од две
године.

бижу (ф.), накит, украс, дра-
гоценост.

бижутерија (ф.), драгоценос-
ти, накит, украси.

биза (ф.), северо-источни
ветар.

бизам, **мошус**, густ јако ми-
ришљав сок који се добија од
животиње мошуса.

бизантинизам, (бизантини-
зам) поквареност, подличје,
улагивање.

бизаран (ит.), чудан, чудесан;
ћудљив, будаласт.

бизестил, што садржи један
преступни дан (у преступне
године).

бизон (г.), биво, назван тако
по Бизонцима једном племену
Трахије; афрички биво.

бикарбонат (л.), двојна угље-
ничка со.

биквадрат, четврти степен
једне величине.

биквадратне једначине,
једначине четвртог степена.

бикок (ф.), рђава мала твр-
ђава, бедна варошица, гњез-
дашце.

биконвекс (л.), с обе стране
испупчено сочиво.

биконкаван (л.), издубљен
с обе стране.

биланс (ф.), изравнање при-
хода и расхода при закључи-
вању рачуна; изравнање добитка
и губитка, салдирање.

билансирати, изравнати, из-
једначити; закључити.

билатеријалан (л.) двостран
бил (енгл.), законски предлог,

законски нацрт, који се после
три читања у оба Дома подноси
Краљу; признаница, меница.

билет (ф.), писамце; призна-
ница; цедуља; улазница; карта
за вожњу.

билетарница. Лагајна (ме-
сто) за издавање карата.

билијар, игра лоптама на
столу (пронађена у 1. ст. у
Француској)

билион, хиљаду хиљада ми-
лиона.

билис (л.), жуч;

билин, главни састојак жучи

биљон (ф.), злато и сребро
од незнатне вредности; рђав
ковани новац.

билонирати (ф.), рђавим и
скоро безвредносним новцем
водити трговину.

билтен (ф.); цедуља; дневни
извештај (лекарски о стању
здравља); ратни извештај.

биљур (тур), дебело стакло,
кристално стакло.

бимбаша, турски заповодник
над хиљадом војника; пуковник.
биместер, време од два
месеца.

биметализам (л.), двојни нов-
чани систем, по коме злато и
сребро имају сталну релативну
вредност.

бина (нем.), позорница.

бинаран, дводелни, од два
дела.

биндл (нем.), свежањ, замо-
туљак.

бинокл (ф.), двоглед.

бинокуларан (ф.), двоочан,
удешен за два ока.

бином (л.), двочлани бројни
израз (нпр. а, в).

бињак (т), јахаћи коњ.

бињакташ (т.), камен с којег
се узјаше на коња.

бињација (т.), вешт јахач.

бињиш (т.), скрлетни огртач.

биогенетичан (л.), што се
односи на развиће живота.

бискуп, **бишоф**, епископ,
владика.

биста (ит.), попрсје, статуа
која представља главу и један
део груди.

битевија (тур.), једноставно
копље.

битеизам (л.-г.), двобоштво.

битумен, нафта, асфалт, пе-
тролеум.

бифе (ф.), крчма; сто са је-
лом и пићем; орман посућем;
пивница.

бифстек (енгл.), парче го-
већег меса.

бифуркација (л.), рачвање,
цепање у две гране.

бицефалијум (л.-г.), двогла-
ви; јако отечена глава.

бицикл (л.), велосипед, спра-
ва за вожњу, са два точка.

бичкија (тур.) алат, нож,
којим чизмари секу кожу.

блазиран (ф.), отупео, пре-
сићен, преживео, неосетљив.

бламажа (ф.), грдња, ого-
варање.

бламирати (ф.), оговарати,
грдити; исмевати.

бланк, **бланко** (ф.), чист,
јасан, бео, светао, неисписан.

бланкет (ф.), пуномоћство;
штампан пропис неиспуњен,
лист.

бланко-кредит, отворен кре-
дит који почива на личном по-
верењу.

бланко-меница, чиста, пра-
зна меница.

бланш-карт (ф.), дати неком
к. б. значи дати му гуну власт.

бласфемиа (г.), хуљење, бо-
гохуљење.

блек (енгл.), црн; црнина;
таман, загасит.

блеквуд (енгл.), црно або-
носово дрво са Мадагаскара.

бленорагија (г.), изливање
(истицање) слози (шлајма).

биограф (г.), животописац;
бископ.

биографија (г.), опис живота,
животопис.

биологија (г.), наука о жи-
вотним појавама, наука о жи-
воту.

биоскоп (г.), справа за из-
вођење (приказивање) слика у
кретању.

биотомиа (г.), наука о одсе-
цима живота, рашчлањивање
живих животињских тела.

бипеди (г.), двоножне живо-
тиње, двоношци.

биплан (г.), летилица са два
крыла.

бир (мађ.), плата у храни
или новцу.

бираго, једна врста лаких
пољских мостова.

бирем (л.), лађа са два реда
весала.

биро (ф.), писаћи сто; соба
за рад, канцеларија; надлештво,
власт.

биров (мађ.), кмет сеоски.

бирокурат, чиновник крут и
укочен, надмен и строг чи-
новник.

бирокуратски, званично, чи-
новнички, укочено, строго, це-
пидлачки.

Бирокуратијус, у шаљивом
а и у погрном смислу; свети
Бирокуратије, светац бирокура-
тизма.

бирта (нем.), крчма.

бирташ (мађ.), крчмар,

биртија (мађ.), крчма.

бирцув (н.), крчма.

бис (л.), два пут, други пут,
поново; (бис дат кви цитодат,
двоструко даје ко одмах да).

бисексуалан (л.), двополан.

бисекција, половљење, де-
љење у двоје.

бисилабан (л.), двосложни.

бисквит (ф.), двопек, фини
двопек.

блесирати (ф.), ранили, повредити.

блесура (ф.), рана, повреда.
блеф (енгл.), заслепљивање, запрепашћивање, изненађивање, завођење дрским поступком, хвалисање.

блех (нем.), лим; тенећка.
блиндажа (ф.), покривање, затварање, оклопљавање.
блиндирати (н.), затворити, оклопити, покрити.

блјустекино (енгл., „плава чарапа“), подругљиво име за учену жену која се бави писањем.

блок (ф.), клада, пањ, санта; гомила робе; блок (за писање, цртање).

блокада (ф.), опкољавање (једног града, лађе и др.), осигуравање, затварање.

блокирати, опколити, затворити, осигурати; затворити све приступе неком граду и опколити га; у билијару једну лопту другом гурнути у угао.

Блондина, плавуша, девојка са сјајном жућкастом косом.

блуза (ф.), горња кошуља, горњи део хаљине (за жене), блуза; кецеља; радничка кошуља, војнички копоран.

боа, једна од највећих змија у Африци и Источној Индији, змијаст женски оковратник пелц.
бобо, шалјивчина у шпанским позоришним комадима.

бовен (хол.), живео!
бог (с.-енгл.), рит, баровити предели у Ирској.

богаз (т.), кланац; мореуз; ждрело.

Богдохан, **Богдихан**, ознака за кинеског цара.

бодега (ит.), крчма, подрум.
бодмерај (н.), позајмљивање новца на лађу и њена предузета трговања.

боем (ф.), циганска банда, тумарало, скитач, беспосличар.

боза (тур.), киселица, једна врста освежавајућег безалкохолног пића, справља се од кукурузног брашна.

бој (енгл.), младић, дечко; слуга; олд бој, стари момак.
бојар, отмени господар, велепоседник; племић.

боје (хол.), буре у води пливајуће, утврђено да показују пут лађама.

бојкот (енгл.), прогон, протеривање; одбацивање, напуштање; јаван позив да се нпр. код једног трговца не пазарује.

бојкотовати, објавити бојкот над неким или нечим, искључити, одбацивати.

бока (ит.), ушће, уста, у отвор.

бокал (ит.), крчаг, пехар.
бокасин (ит.), памучни рупци из Јерменске и Персије.

Бокачио, знаменити талијански писац, написао „Декамерон“ збирку новела.

бокс (енгл.), кутија, кућица, преграда; решетка дрвена.

боксер (енгл.), борац песницама.

боксирати, ударати се, борити се песницама.

бокчалуқ, **бош чалук** (тур.), дар.

боле (енгл. bowle), винско пиће справљено у суду.

болеро (шп.), народна игра шпанска праћена песмом и кастањетама.

Болоња, град у Италији.
Болоњска школа, сликарска школа Карачијева крајем 16. века.

болтација (тур.), тргова
Большевизам, нов систем комунистичке управе у садашњој Русији, руски комунизам.
бомба (ф.). ручна граната испуњена експлозивом.

бомбарда (т.), стара машина за бацање; најнижи тон код оргуља; један старински музички инструмент.

бомбардмав (ф.), обасипање, гађање бомбама.

бомбардовати (ф.), нападати бомбама; некога жестоко напасти.

бомбардон (ф.), једна врста бас-трубе у војној музици.

бомбаст (од енгл. bombast, памуком испуњено и прошивено парче), бујица речи, набацаност речи у смислу (без смисла и потребе).

бон (ф.), добро, (бонжур, добар дан; бонсоар, добро вече, лаку ноћ; а ла бонер, у добар час!)

бон (ф.), потврда, признаница, коју неко издаје потврђујући својим потписом и означујући суму,

бона (ф.), дадиља, васпитачица деце.

бона фиде, bona fide (л.), с добром намером, добре воље, верујући у добро.

Бонавентура (ит.), мушко име; добро дошао!; светац и црквени писац из 13. столећа.

Бонапартисте (мн.), присталице династије Бонапарте.

бонбон (ф.), бонбоне, шећерни комади, послastiце.

бонбонџера (ф.), кутија, корпица за бонбоне.

бонвиван (ф.), онај који тражи уживања, весељак

бонер (ф.), срећан успех, срећан случај.

бонзави (ф.), упутница која се исплаћује чим се покаже.

бонзе, свештеник Будин у Јапану и Кини.

бонитер (ф.), оцењивач, процењивач.

бонитирати (ф.), проценити неко земљиште, одредити цену нечем.

Бонифације (л.), добротвор; немачки апостол Винфред из 8. столећа.

бонификација (л.), одобрење; одштета.

бонмо (ф.), духовита упадница (израз), шалјива реч.

боном (ф.), добродушан, поштен човек, честита душа, добричина.

бономија (ф.), доброћудност, простота; поштење.

bono modo (л.), мирним путем, на леп начин.

бонсан (ф.), здрав људски разум.

бонтон (ф.), добар начин живота, добар тон.

бонус (л.), добар; bona, имање, добро.

бора (ит.), бура, олуја, јак северозападни ветар на Јадрану,

борд (н.), ивица, ивица лађе, лађа.

бордел, **бурдељ** (ф.), јавна кућа; извикана јавна кућа.

бордира, **бордура** (ф.), ивица, омот, оков.

бореални (г.), северни.

бореас (г.), северац, северни ветар.

борниран, **борне** (ф.), ограњен, глуп,

Боромејев Савез, основан 1844. г. у Кобленцу са задатком да помаже растурање добре књиге; милосрдне сестре Св. Боромеја.

борта, покривало за главу код невести у Лужичких Срба.

боскет (ит.), жбун, жбуње, група дрвета, цвећњак.

бостан (тур), дињиште, љубеничиште; диње и љубенице.

бостанџи (тур.), чувар врта, стража код султанова сераја,
бостанџи баша, старешина, надзорник бостанџија надзорник вртова, канала и паркова.

Бостоков катар се добија од удисања мириса свежег сена.

бостон (енгл.), једна игра картама, коју играју обично 4 личности; названа тако по вароши Бостону у Сев. Америци.

Боспор, Боспорус (г.), мореуз код Цариграда.

Ботаника, наука о биљу.

ботаничар (г.), познавалац биља,

ботанофаг (г.), биљождер.

ботега (ит.), дућан, трговина, кафана.

ботине (ф.), женске плитке ципеле.

ботриолит (г.), један минерал у облику грозда, сличан датолиту.

Бохемија (л.), Чешка.

бош (тур.), празно.

бошча (тур.), кецеља, прегача.

брав (ит.), добар. ваљан;

браво, лепо, красно, мајсторски (узвик којим се изражава допадање).

браво (ит.), јунак; најмљен мучки убица.

бравура (ф.), храброст; јуначко дело; одушевљено уметничко свирање.

бразилијан, драги камен, једна врста топаза из Бразилије.

бравлетна, (гривна), наруквица.

Брајтов болест, акутна водена болест са много беланчевине у мокраћи.

браке (нем.), продор насипа и уду љење које отуда настаје.

Брама, Највише Биће код Индуса у Источној Индији, Творац Света; његов полусо-жански свештеник.

Брамани, Брамани, чине најотменији и највиши друштвени ред у Индији.

бранжа (ф.), грана једног

дрвета; струка, позив; област нарочита.

Браунисти, једна пуританска секта у Енглеској, основана од 1580. г. од Роберта Брауна.

брахиалан (г.), силом изведен **брахибиотик** (г.), тежња да се скрати живот.

брахиграф (г.), стенограф, брзописац.

брахиграфија (г.), стенографија.

брахицефал (г.), краткоглави; човек кратке граве.

брахипнеума (г.), тешко кратко дисање.

брахипода (г.), један ред мекушаца.

брахисилабус (г.), стиховна стопа која се састоји из кратких слогова.

брахиум (г.), рука, мишица.

брач (ит.), виола.

бреве (л.), сваки краћи распис (нпр. папир).

breve manu (л.), укратко, брзо, кратким путем.

бревијар, бревир (л.), молитвеник (католичких свештеника); законик у Зап. Римском Царству.

бревис, бреве (л.), кратак, кратко; (бревитет, краткоћа).

бренди (енгл.), препеченица.

брента (ит.), дрвени суд за вино од 37,5 л.

Бретања, покрајина Север. Француске.

бречија (ит.), рушевина, камење из рушевина.

бреша (ф.), продор, пролом; рупа направљена у бедему утврђења за јуриш.

бригада, већа војничка јединица, која садржи два или више пукова.

бригадир (бригадни генерал), командант бригаде; у франц. војсци наредник се зове бригадир.

бригант (ит.), гусар; друмски разбојник.

бригантина (енгл.), гусарска лађа; брза једрилица са посадом од 100 људи.

бриза (ф.), лак и благ морски ветрић.

Бриза (г.), легендарна богиња на Делосу, која је у сну прорицала.

бризоманта (г.), сановничар.

брикет (ф.), цигла, цигластог облика пресован камен угаљ.

бриљант, драги камен, изгачани дијамант.

бриљантан (ф.), сјајан; величанствен; изврстан.

бриљантин, помада за браду и сркове.

бриљирати, сјајити се, ситати, блистати.

Бример (ф.), други или маглени месец у француском револуционом календару (од 22.-X. до 20.-XI.); 18. бримера (9.-XI) 1799. год. срушио је Бонапарта француску републику.

бримборијум (л.-ф.), играрија **бринет** (ит.), смеђ, смеђокос, тамнокос.

бринета, смеђокоса, тамнокоса.

бриск (ит.), опор, груб, набуцит.

Брит, Британац, становник Енглеске; **Британија**, Енглеска; **Велика Британија**, Енглеска и Шкотска.

Бритиш Музеум (енгл.), енглески научни и уметнички завод у Лондону са богатим збиркама.

бриц, игра карата; мост, ћуприја.

бровинг, ватрено оружје, револвер назван по проналазачу Бровингу.

брокат (ит.), тешка златом и сребром проткана свилена тканина.

бром, један хемијски елемент **бронза** (с.-л.), метална мешавина гвожђа, бакра и цинка.

Бронзано Доба, преисторијско доба, у коме су све алатке и оруђе били од бронзе.

бронхије (г.), огранци душника.

бронхитис (г.), запаљење душника; бронхијални катар.

бронхус (г.), грло, душник.

брош (ф.), игла за груди; игла са местом за сличицу.

брошира, брошура (ф.), свеска, летак; расправа.

броширати, прошити и увезати у хартију.

брујирати (ф.), разбацати, заблудити, поцепати.

брујон (ф.), први нацрт, концепт; књига за овлашне белешке.

брум (енгл.), кола на два или четири точка и према тому за двоје или четворо са чврстим, непокретним кровом, обично с једним коњем упрегнутим у рукунице.

Бруонија, оличење Брауншвајга, жења која гони четворопрежна кола (квадригу); на дворцу у Брауншвајгу.

бруталан (л.), неотесан, груб, дивљи.

бритализовати, понашати се грубо, поступати с неким дивљачки.

бруталност, грубо понашање, суровост.

бруто, целокупан износ (без одбитка трошкова), тежина без одбитка паковног материјала (сандука, судова, хартије).

бубалос (г.), биво.

бугџирати (хол.), вући лађу.

Буда, (санскритски) мудри, индијско Божанство, девето оличење Вишне као светог мудраца.

будак (тур.), трнокоп.

буден (ф.), крвавица, кобасица.

Будизам, вера коју је основао Буда, а која је раширена у царству Бирмана, Кини, Сијаму, Тибету и Јапану.

будоар (ф.), мала елемента женска соба.

буза (боза) (тур.), пиће од кукурузног брашна.

бујан (ф.), чорба с месом; набор на женској хаљини.

бујур (тур.), узми, изволи, служи се.

бук (енгл.), књига.

букмекер (енгл.), посредник за опкладе на тркама.

букет (ф.), кита цвећа, успело спајање боја на слици.

буклија (тур.), пљоска, чатура.

буколик (г.), пастирска.

буколике песме, идиле, пастирске песме, идиле.

Бул (енгл.), бик, глупост, шаллива прича са реченичним обртима, (Цон Бул оличење Енглеза).

була (г.), савет, Сенат.

була (л.), сваки испушчен печат од воска или метала, повеља снабдевана печатом, папска повеља; златна була, царски закон кога је Карл IV. у години 1356. издао.

була (тур.), жена, Туркиња.
булбул, билбил (перс.), славуј.

булдог (енгл.), велики енглески пас.

булевар (ф.), шеталиште, дрворед, улица поред обале, трг.

буљен (енгл.), сребро или злато у дебелим шипкама.

буљон (ф.), говеђа чорба, (обично са јајетом).

буљук (т.), чета, трупа, гомила.

буљук-баша (т.), капетан, заповедник чете пешадије.

бумашки (р.), мали папирни, новац у Русији.

бум(ел) (н. у ђачком језику шетња), ђачко бумловање значи: недолазак, бегање од предавања (универзитетских),

бунгалов, бенгалов (енгл.) једна колиба у Ист. Индији од бамбусове трске или дасака с истакнутим кровом од сламе, за становање Европљана а првенствено енглеских трупа.

бунда (мађ.), огртач од крзна овчијег или козјег.

Бурбони, чланови некадашње владалачке куће у Француској, њихова грана влада сада само у Италији.

бургија (тур.), мало сврдло.
Бургундија, покрајина у Француској.

буржоа (ф.), грађанин, варошанин.

буржоазија (ф.), грађански сталеж, грађанство, сталеж председника.

бурза, берза.

Бури, (бауери-паори) насељеници из Немачке и Холандије у Јужној Африци. Имали су до скоро две самосталне државе у Јужн. Африци: Трансвал и Оранж, сада су под Енглезима.

бурка (р.), кратак кавкаски огртач од сукна, коме је на личје у поље окренуто,

бурлак, руски лађарски радник на Волги.

бурлеска (ит.), весео комад с игранком, смешно представљање важног и великог.

бурлескан (ит.), шаллив, смешан.

бурма (тур.), венчани прстен без камена.

бурнус (ф.), арабљански огртач од беле вунене тканине са маварском капом.

бурунџија (тур.), везирово писмо, порука.

бурунџук (тур.), танко, бело свилено платно.

бусија (тур.), заседа.

бусола (ф.), магнетска кутија са магнетном иглом, која се покреће око своје осовине.

бустум (л.), место где су у старом Риму спаљивали жртве и њихов пепео сахрањивали.

бутеља, бутиља (ф. ит.), боца.

бутика (ф.), дућан, крчма.

бутихлорал, средство за успављивање и за умирење нерава.

бутон (ф.), дугме, пуце, пупољак.

Буфало (енгл.), биво. име вароши

буфон, буфо (ф.), шалвивчина, шаллива личност у комедијама.

буфонерија (ит.), шаллива игра, лакрдија.

буцетаур (г.), легендарно чудовиште, пола човек а пола бик или магарац; велелепна лађа са које су метачки дуждеви бацали златни прстен у Јадранско море венчавајући се тако с њим.

Буцефалус, Букефалос (г.) вотовска глава, коњ Александра Великог.

буџет, биџет (енгл.), годишњи прорачун државних прихода и расхода.

бушон (ф.), чеп запушач.

В.

В је треће слово ћирилске, а 23. латинске азбуке.

v, verte, окрени; натписи гробним белегама, **vixit**, живео је; **Viktoria**, победа; **vale**, здраво! **val**, валута; **val. p. dat, per dato'** од данас.

V. S., vostro conto, на ваш рачун.

v. s. p., verte si placet, окрени ако ти се допада. **V. T.** или **vet. Test, vetus testamentum: vid, vide** и **videatur; viz. videlicet; vol., Volumen; v. s., vultu subito; v. v., vice versa; S V.V., sit venia verbo.**

ва банк, вреди за целу банку т. ј. игра се за целу суму, која стоји пред банкарском у банци; **играти ва банк**, играти за целу банку.

вагабунд (л.), скитница.

вагабундирати, скитати, тумарати.

вагирати (л.), тумарати, базати; лутати;

вагант, онај који база. јури без циља, тумара;

ваганти (мн.), у средњем веку почевши од 12. века, ђаци путници који су прво по Француској а после по Енглеској и Немачкој пешице путовали и нарочито на епископским дворовима и иначе по имућним кућама тражили пријема и новчане награде за певање обично латинских песама.

вагина (л.), ~~матрица~~ *Матрица*
вагинитис, запаљење материце.

вагон (енгл.) кола, теретна кола; нарочито железничка кола и велика кола на железницама за превоз путника.

вадемекум, књига која служи као тумач, као путовођа или која даје савете за извесне циљеве, целпа књижица.

вадимонијум (л.), јемство; обећање, да не неко изаћи пред суд.

ваза (ф.), суд за цвеће.
ваза сакра (л.), свети судови,
ваза, судић, украсни суд,
у који се меће цвеће, а ако је
нарочито ваза из ст. грчког
или етруског и рим. доба онда
само као украс.

вазал (ф.-енг.), обавезник,
слуга, потчињени, клетвеник,
поданик.

вазелин, маст за мазање коже
и утрљавање у кожу, добивена
као остатак јако концентрисане
есенције петролеума или ка-
трана.

вазомоторични нерви, су
судови нерви, помћу којих се
крвни судови сужавају или про-
ширују.

вајда (тур.), корист.
вајсја (арап.), чланови 3-ће
касте код Индијанаца, која обу-
хвата грађански и сељачки
сталеж.

ваконтан (л.), непотпуњен.
вакандија, **вакатура** (л.),
упражњење места.

вакација (л.) одмор.
вакуум (л.), празан простор,
празнина, нарочито онај празан
простор између живе и врха
цеви у барометру, т. з. То-
и-челијева празнина,

вакуирати и **евакуирати**,
испразнити.

вакуф (т.-арап.), побожно
завештање нарочито у земљи-
шту, кућама, виноградима и
слично, које је после основни
фонд за издржавање мухамед
богомоље — мошеје.

va cetto (ит.), у музици: уме-
рено.

вакцина (л.), кравље богиње,
убригвавање серума справљеног
од кр. богиња у човечије
тело.

вакцинатор, лекар који уб-
ригва гава тај серум.

вакцинација (л.), каламљење
вљим богињама.

валаке (тур.), справа за би-
јење по табанима. Кога бију
онај легне на леђа, а двојица
држе међу собом валаке, у које
су ноге увијене, а трећи бије
по табанима.

валација, ушанчење.

валвација (л.), процена, утвр-
ђење цене, законито признање
новца, законито вредносно оз-
начење новца,

валвирати (л.), проценити.

Вандензи, (присалице Петра
Валдуса грађанина лионског),
мирна и морално строга верска
странка у 12. веку.

вале (л.), буди здрав! здраво!
valete, остајте здрави.

валедицирати, неком казати
збогом, опростити се с неким.

валедикција, опроштај, о-
проштајни говор

Валенти, **Валентина**, муш-
ко и женско име, значи, снаж-
ни, снажна

Валентинска болест, пада-
вица.

Валеријан и **Валерија** му-
шко и женско име, значи: што
и Валентин, а **Валеријана** не-
ка лековита биљка.

валидан (л.), јак, снажан; од
вредности.

валидитет, вредност правна
вредност једне ствари; изјава
о вредности.

валидирати, оснажити, по-
тврдити, учинити да нешто
врди.

валија (арабљ.), гувернер какве
турске провинције, који по за-
повести емировој управља
провинцијом, суди становништву
и купи порез; Вали-Алада, на-
следник престола.

валинга и **валинка** (рус),
руски инструменат, грађен од
коже младог бика, налик на
наше гајде.

валирати (л.), вредети, бити
вредан.

валор (л.) и **валер** (ф.), вред-
ност; вредност неког новца,
ad valorem, према вредности.

валута (ит.), вредност, новац.

valuta per dato, вредност или
рчунање камате од данас, вред-
ност од данас. **валутирати** и
валуирати, ценити, уважавати.

валвација, (л), цењење, ува-
жавање одређивање вредности,
одређивање вредности неког
новца.

валвациона табела, списак
вредности, преглед вредности,
нарочито разног новца.

валоризација (л.), вештачко
покупљивање, вештачка ску-
поћа, одређивање вредности
новца према приликама.

валкири, **вэлкире** (ст. н.),
(гомиле појених лешева на
разбојишту). Скаска ст. север-
них народа: богиње битака, бо-
гиње судбине оних, који се боре
у рату, које одређују ко ће у
борби погинути, веснице бога
Одина и служитељице палих
јунака у Валхали, којима служе
боговско вино.

Валонци, становници јужне
Нидерландске, који говоре фран-
цуским наречјем.

валпурга и **валпургис** (ст. н.)
тврђава мртвих, умрлих, а оз-
начава и име кћери енглеског
краља Ричарда у 9. веку која
се закалуђерила и због свога
постојанства у вери имала мно-
го да пропати, те је доцније
проглашена за светитељку.

Валхала, по старој северно-
германској скасци боравиште
у боју палих јунака, боравиште
покојника, мраморна зграда у
близини Регензбурга подигнута
од саварског краља Лудвига I.
у којој су смештена попрсја
славних Немаца; места за про-
вод у великим градовима.

валутирање, установљење
вредности т. ј. ознаке дана од
када тече камата.

вамбир, (ит.-фр.-срп.), код
југоисточних европских народа
веровање, да су то мртваци,
који ноћу из својих гробова
устају и људима сишу крв,
отуд и велики слепи миш у Јуж.
Америци, који заспалим људима
и животињама сише крв.

ванга (инд.), бамбусова трска
Вандали (л.), немачко-готско
племе, које се после многих
сукоба са Римљанима, населило
у Панонији (Угарској) а у 5.
веку Галију (дан. Француску,
Шпанију и Италију) завојевало
а г. 455. освојило Рим, где је
пљачкање четрнаест дана тра-
јало којом приликом су униш-
тени многи уметнички радови.

вандализам (нл.); дивљаштво,
разорна тежња, непоштовање
културе.

ванила (ф.), зачин направљен
од једне орхидеје (биљке).

ванитет (л.), ништавило, про-
лазност, уображење, надуже-
ност, таштина, **vanitas vanita-
tum**, сујета свих сујета, и све
је ништавило.

вантоз (ф.), ветрени месец,
у календару француске рево-
лудије, обухвата време од 20.
февруара до 21. марта.

Вања (рус.), руско мушко
име Јован, Иван, **Вањка**, Јовица.

варант (енгл.), (гарант, га-
ранција), пуномоћје.

варваризам, погрешка против
чистоте језика употребом туђих
речи.

вардати (тур.), пазити, чува-
ти се, уклонити се с пута.

Вареги, **Варези**, једно нор-
манско племе на Балтичком
Мору и које је доцније продрло
у северну и средњу Русију и
ту се стопило са Русима.

варија (мн. л.), различите ствари, измешане ствари, сваштице; *per varios casus, per tot discrimina rerum*, кроз различите догађаје, кроз толико опасних положаја (в. Вергилову „Енеиду“ 1 204);

вариетет (л.), разноликост, разноврсност забаве са разноврсним програмом: певањем, свирањем, играњем, мађионичарским приказима, преставом кратких позор. комада и т. д.

варирати (л), мењати, изменљивати.

варибилитет (нл.), променљивост.

варианта (мн. **варианте**), текстови рукописа, који у поеким било одељцима или из а зима и речима одударају једни од других; други, нацрт плана неке зграде, споредни нацрт.

вариација (л.), промена, одступање од неког плана.

вариациони рачун, рачун, који испитује колико је пута извештан број величина комбинован и колико се пута у својим положајима може променути. *variatio delectati* (л), промена разгаљује.

вариоле (мн. л.), богиње, оспе.

варицеле (мн. л.), неправне човечије богиње, водене богиње.

вариолис, оболење од богиња **варикоцела**, оток крвне жиле

Вартоломејска ноћ, ноћ у Паризу између 23. и 24. августа 1572. год када је извршен покољ Хугенота (убијено их је преко 2000).

Василије (рус.). руско име. **Васја**, скраћено Васица.

Василија, жен. име: **Василија** **васт** (л.), напуштен, празан. **в стирати**, (о), опустошити.

вастација, (о.), опустошење. **ват**, (названо по физичару и механичару Џемс Бату (Уету), који је усавршио парну машину), електрична јединица рада, јединица мере електричног капацитета рада; **час вата**, рад једног вата за један час (сахат); **мерач вата**, машина за мерење електрицитета; **кило-ват**, 1000 вата

ватер-клозет (енгл. уатер-клозет), клозет са одводном цеви, за чишћење клозе а.

ватерпруф, материја која не пропушта воду, горња хаљина против кише.

Ватикан (ит.), папина палата у Риму, на ватиканском брду; а значи и саму папску власт.

ватикански, све оно што припада или се односи на Ватикан. и пр. ватикански Аполо, ватиканска библиотека и т. д.

ватирати, подметути вату (памук), поставити ватом.

ватицинирати (л.), прорећи, претсказати.

ватицинијум (л.), пророчанство.

вахаби и **вехаби**, а и **вахабити** **вехабити** (арап.), племена која слеђују учењу Шеик Мухамедову, сину Абд-ел-Вахабу који је живео у 18. веку, и који је одбацио многе одредбе, које садржи коран.

вацилација (л), колебање, непостојаност, неодлучност.

ве, јао!

vae mihi, јао мени!

vae misero, тешко несретнику

vae victis (ве **виктис**), тешко побеђенима!

вега (шп.), равница где вода тако рећи мирно стоји; плодна равница.

Вега (арап.), сјајна беличаста звезда на небу, прве величине.

вегетабилан (л), биљни.

вегетирати, расти као биљка, водити живот сличан биљци; бесплодно живети; живети из дана у дан.

вегетабилије, (л.), биље, биљна храна.

вегетаријанац, људи који се хране искључиво биљном храном

вегетација, растење биља, животна снага (сила, живот) биља, биљни свет.

веда (мн.) **веде** (санск), свете књиге, верске књиге брамина у Индији. Веда се састоји из четири књиге, које садрже: молитве, химне и призиве боговима, као и верске и моралне прописе, мите, и филозофска посматрања; најстарији споменици санскритске литературе.

ведета (ит.), стража на коњу.

ведута (ит.), изглед.

ведомости (рус), новине, лист, новинске вести.

везир (арап.), помагач, државни саветник, или министар у турској царевини.

велики везир, врховни министар, највећи државни чиновник у турској држави.

Везув (л), име брда код Напуља, које бљује ватру.

векер (нем.), будилник *sat. veschio conto* (ит.), стари рачун.

вексација (л.), мучење, досађивање.

вексирати (л.), мучити, досађивати.

велајет (арабљ), турска провинција.

велвеле (тур.), нарицање турских жена над мртвацем.

веле ет ноле (*vell et nolle*) (л.), хтели и нехтети.

велин и **велинска хартија** (ф.), фана, пергаменту слична глатка хартија, значи и **фине** француске чипке.

велочитет (л.), брзина, хитрост.

con velocita (ит. читај: кон велочита).

velocissimo, најбрже.

велосипед и **велоципед** (ф.)' **точак** за јахање, који се помоћу, ногу доводи у велику брзину обично се на њему вози једна особа.

Велстрит (енгл), улица у Њујорку где се налази берза; њујоршка берза.

велур (ф.), сомот; велур де котон, памучни сомот.

велутен, шминка од визмута и пиринчаног брашна.

Велфи (ст. н. и ит.), Гвелфи, име чувене владалачке породице која је у 11 веку из Италије пресађена у Немачку и неко време владала Баварској и Саксонској.

вена, (л.) крвна жила.

венозан, оно што припада крвним жилама.

венозна крв, угаситоцрвена крв.

веналан (л.), подмитљив, онај који се даје продати.

вендемијер (ф.), вински месец, први месец у некадањем новом алендару француске републике, од 22. септембра до 21. октобра.

вендета (ит.), освета, крвна освета, н. пр. на острву Корзици Црној Гори, Херцеговини, Албанији.

Венди, једна грана Словена, која је још од 6. века била настањена у Сев. и Ист. Нем. којој су грани припадала племена Бодрићи, Љутићи, Поморјани и Лужички Срби.

вендидад, шести одељак Зенд-Авесте који садржи грађански и црквени закон зендског народа.

вендикција (л.), продаја.

вендицирати (л.), изложити продаји.

vendita (ит.), продаја.

Венера (л.), у митол. Согина лепоте и љубави, у грч. митологији: Афродита. У астрономији: Венера-Даница, вечерњача-зорњача, према неичини и удаљењу најближа Земљи.

Медицијева Венера, најтепши кип, који представља богињу Венеру, један од најбољих кипова старог вајарства, која се налази у уметничкој дворани старе владалачке породице Медичија у Фиоренцији;

Милоска Венера, дивна статуа богиње Венере у Лувру, у Паризу, пронађена 1810. г. на острву Милосу; Venus, Urania, висока небесна Венера, богиња праве, чисте љубави; **Венерина коса**, женска коса, име једне сиљке.

венеричан, заражен пошном болешћу.

венерична болест, нечиста болест, заразна полна болест **венефиција** (л.), мешање отрова, тровање.

вени санкте спиритус (veni sancte spiritus) дођи свети душе.

veni, vidi, vici (л), дођох, видех, победих, реч Јулија Цезара, када је у држави понтијској код места Зега убрзо победио краља Фарнака.

венија (л), дозвола; cum venia, са дозволом, sit venia verbo, нека је дозвољено рећи, venia docendi или legendi, дозвола за учење или држање предавања на универзитету.

вентил (л), одушка, механичка направа за отварање и затварање пролаза за ваздух, и течности.

вентилирати (л), ветрити, проветрити и расправљати.

вентилатор (л), справа за ветрење.

вентилација (л), ветрење, проветравање.

венгер, и умањ. **венрикулус** (л), стомак; **вентрикули кордис**, срчане коморе;

вентрилокви, човек који говори из трбуха.

вен бриле (ф), укувано вино, гради се од црног вина, шећера, мускатове коре, цимета и т. д. преко ужареног угља са већом кашом рума, који се запали над вином; **вен д Бургоњ**, Бургундско вино.

веранда, отворена соба на ниској згради подесна за седење када су топлији дани.

верб (у мн) **верба** (л), реч; у грам. глагол, који може бити у радном стању (activum) на пр. хвалим те, и у трпном стању (passivum) на пр. ти си хваљен, даје глаголи се деле на verbum apotatum (неправилан глагол) а, v. auxiliare (помоћни глагол), v. defectivum (глагол коме недостају неки облици); v. deponens (у лат. глаголи у пасивној форми са активним значењем, v. impersonale, безичан глагол, н. пр. сева, свиће; verbi divini minister, слуга Божије речи.

вербална нота усмено предат (не писмено), какав дипломатски одговор или преставка.

вербалан (л), дослован, од речи до речи, усмен,

вербалност (л), усменост; дословност, казивање од речи до речи.

вергија (ту), порез, данак. **вергијаш** (тур.), који подлежи плаћању порезе)

вергирати (л), гађати.

вердикт (л.-енгл.), изговор, одлука, решење пресуда (нарочито поротничка).

верзалија и **верзална слова**, велика почетна штампана слова.

верзирати (л), занимати се нечим у неком

верзиран бити, бити добро посвећен у том послу, добро знати ту ствар.

верзиам (л), јако истакнут реализам у уметности.

веритас (л), истина. **веритас одиум парит**, (veritas odium parit), истина рађа мржњу.

веритабл, (ф), истинито, тачно, искрено; право.

верифицирати и **верификовати** (л), осведочити, потврдити, доказати тачност неког написа, оснажити.

верификација (л), потврда оснажене, доказ.

верификатор (л), личност која потврђује истинитост и тачност неког акта, рачуна т. т. д.

вермис (л), црв; **вермифуга** (л), средство, лек против глиста.

вермати (тур), поштовати, бојати се.

Вероника (г. л. ф. ит.), женско име, значи она, која доноси победу, нарочито се ту разуме Св. Вероника, по легенди побожна жена која је Христу, када је носио крст, пружица свој рубац за брисање зноја, а када се тај рубац осушио он је на себи имао отисак Христовог лика.

верс (л), стих, један ред од песме, ричично поређан ред речи у једној песми; мали одељак; изрека из Библије.

версифакт, **версификатор** (л), стиходељак, који гради стихове стихотворац; **версифицирати**, градити стихове, мисли и говоре из прозе преиничити у стихове, упесмити.

вертебралан (л), оно што припада ртењачи и ртењачким костима.

вертебрални систем, онај

део нервног система, који излази из ртењаче.

вертебрата, (мн. л.), ртењачне животиње, кичмењци.

вертекс (л), ортањ.

вертикалан (л), усправан; **вертикална линија**, усправна линија.

вертикални часовник, сунчани часовник на усправној површини; **вертикал**, усправна линија.

вертирати (л), окренути, преокренути, објаснити, превести; **veritas vegetatur**, u verte, (окрени лист у књизи и ноте).

верзија (л), преокрет, форма и састав неке приповетке; превод.

верука, (ден. веруце) (л.), брадавица; у мед. **верукозитет**, брадавичавост.

весаница (л), лудило. **весика** (л), бешика, нарочито мокраћна бешика.

весна (рус), пролеће. **веснанка** (рус.), врста пролетне игре у Малој Русији.

веспер (л), вече, вечер; вечерње црквено, служба код католика; **сицилијанско вечерње**, у означено време Сицилијанци су победили све Французе 1282. г. који су били у Сицилији.

Веста (л), богиња домаћег огњишта, отичење домаће среће и честитости; код ст. Грка **Хестија** кћи Сатурна и Реје.

весталије ст. Римске световине у месецу јуну, у част богиње Весте.

Весталке, Вестије свештенице беспрекорне девојке, које су у богињином храму чували вечити огањ (пазите, да се ватра никада не угаси).

вестибулум (л), и вестибул (ф.), предсобље, одаја пред улаз у какву велику кућу, дворану; предсобље, сала.

вестник (рус.), глас, гласоноша, према томе и наслов неких руских листова.

ветеран (л.), стари, опробани ратник; стари искусни трговац или научењак.

ветеринар (ф.), лекар, који лечи животиње.

ветма, ветва (тур.), муфтијино писмо,

вето (veto) (л.), забрањујем, одлацујем, не слажем се с тим, реч, којом су римски народни трибуни одбацивали сенатска решења. Стога се ова реч употребљује у значењу: одбијање, забрана, негодовање, презирање.

ветус тестаментум (л.), стари завет.

већил (тур.), заступник, замењеник.

вехеменција (л.) опорост, сила, жестина.

виа (л.), пут, средство, начин; *via* за поштанске ствари значи преко: н. пр. *via* Београд, преко Београда.

виадукт (н.-л.), вештачки начињен пут, често мостовима преко баруштина и иначе,

вибрирати (л.), трести, лупати, држати, дрхтати, трилирати.

вибрација, љуљање, дрхтање, треперење.

вивариум (л.), зверињак.

виват (л.) и **вива** (ит.), живо; нека живе.

викси живео сам; **виксит** живео је (на римским надгробним споменицима).

vivasse (ит.), живахно.

вивер (ф.), веселац,

вивус, а, ум (л.), жив; *inter vivos*, међу живима и док је човек још на свету, у животу; *vivos voco, mortuos plango, fulgura frango*, т. ј. живе позивам, мртве оплакујем, муње ломим. (овај напис често се

метне на звона, па је тај напис ставио као мото својој познатој песми: „Песма о звону“ песник Шилер).

вивитори животиње, које на свет доносе живе младунце.

вивисецирати, живе животиње расецати ради физиолошких истраживања (спита).

вивисекција (г.), сечење, порење живих животиња.

вивификација (л.) оживљавање.

виг (чит. хуиг), слободоумни људи, пријатељи слободе, народни пријатељи; противничка страна **Торијеваца** конзервативаца у Енглеској.

вигилирати (л.), бити будан, бити пажљив, строго пазити; **вигилије** (л.), ноћна бдења, код ст. Римљана у очи каквих великих свечаности.

вигилација (л.), опрезност. **виде (vide)** и **видеатур**, види, погледај, треба видети (т. ј. опажену страну неке књиге); **videant consules, ne quid respublica detrimenti capiat**, нека виде (припазе) онзу и, да држава не буде оштећена. Ово је изрека из ст. римске историје, када је конзулима дата већа власт да чувају државне интересе. Данас се ова изрека употребљује када се хоће да укаже на неку опасност, која пристоји.

виделицет (л.), као што се лако може видети,

видетур (л.), изгледа, чини се; **vidi** видео сам, виђено; **vidimus**, видели смо и сравнали смо.

видимирати (л.), оверити, службено осведочити се и потврдити, да је неки са оригиналом сравњени акт у свему веран и тачан.

видунтет (л.), удовичино стање, обудовљење.

виза (л.), потврда да је нешто виђено и одобрено; *vis-a-vis* (визави) преко пута; једно према другом; а значи и једна узана кола, која напред и остраг имају само једно седиште.

визави (ф.), преко пута.

Византијани, грчки писци у времену од Константина Великог год. 325. до освојења Цариграда од стране Турака 1453. год.

визија (л.), виђење, појава, уображење, привиђење, виђење у сну.

визионер (ф.), видовити човек коме се предвиђа.

визир (ит.), врста шлема, који заклања лице, али тако да не смета гледању.

визирати изменити за премину неког већег суда, бурета, прегледати пасош или какву исправу и снабдети је потписом и печатом.

визитирати (л.), истражити претражити, претрести.

визитација (л.), претраживање, преглед имања и робе, претрестана, у војним пословима значи мало одељење војника под надзором подофицира, **визиткарта** посетница.

викар (л.), заступник неког звања, нарочито заступник као помоћни свештеник. У Енглеској викар означава нижег свештеника и предикатора, *vicarius apostolicus*, папин викар, заступник каквог првосвештеника, где је упражњена епископска столица.

викинг (стн.), ратник, јунак, нарочито јунак с мора, отуд походи викинга. т. ј. пустиловни поморски подвизи Нормана.

Виклефати присталице енглеског реформатора Јована Виклефа, претече реформације

у 14. веку. Виклеф је устао против злоупотреба католичке цркве и његово учење је знатно одударало од учења католичке вере.

Виктор (л.), мушко име, значи победник.

Викторија, (л.), женско име, у митол. богиња победе.

Викторија оранж, златно жута боја, која се гради од креозота и салитрине киселине и употребљава се за бојадисање вуне и свиле.

виктрикс, победник, ово је име придодато Венери, јер је Парис пресудио да је она најлепша међу богињама, и тако је она победила Јунону и Минерву.

виконт, (ф), под-гроф, грофов син за времена очевог живота, мањи владалац у Француској, као краљев вазал, а и проста племићска титула између грофовске и баронске титуле.

виктуалије (мн. л.), средства за живот, средства за исхрану **вила**, према срп. народном веровању врста нимфа, изванредне лепоте и брзине, са дугом, распуштеном косом. Има горских вила и вила бродарица, све су оне пријатељи српског јунака.

вила (л.), ст. римска кућа или сеоско добро, кућа у сред врта, летњикованац.

вилајет (тур.), област, покрајина, већи управни округ.

вилдиш, слонова кост.

виндицирати (л.), осветити се, казнити, спасти, одбранити. присвојити, узети, досудити.

виндикација (л.), освета, спасење, одбрана, тврђење или потраживање неке ствари, која је неком одузета.

Виндобона (л.), ст. римско име за град Беч.

винкл-адвокат (н.), онај који није прави стручњак, нити свршио правне науке, већ по будуцима пискара и од неугог света мами паре — адвокат буцаклија.

винум (л.), вино.

винометар (л.), справа за мерење јачине вина.

виноленција (л.), пијанство
винофобија гађење од вина, мржња на вино.

вињета (ф.), сличица за украс, цирада као штампан украс у почетку или на крају једне књиге. Пре је тај украс представљао обично лист од винове лозе и котарчицу цвећа.

виола (м. виоле) (л. ит.), љубичица и друго славно цвеће са мирисом сличним љубичици.

виолет боја, љубичаста боја
виола (ит. ф. шп), виолина хемане.

виола ди брачо, стара виолина, т. зв. брач.

виолета, мала виолина.

виолон, виолина бас.

виолинчело; мали бас.

виолирати (л.), озледити, обесветити обешчастити.

виолета, обешчашћена девојка.

виолација (л.), обешчашћење; повреда, крађа части.

випера (л.), отровне змије, које, како се држи рађају живе младунце, а и друге мање, отровне змије.

виргинитет (л.), девичанство, чистоћа, некаљаност.

виридин (л.), зелена боја у лишћу код биља хлорофилин.

вирилан (л.), мушки.

виргулирати (л.), прегледати, ревидирати трговачке књиге уз стављање знака уз ме-

сто које је нађено исправним.
вирман (ф.), трговачки обрачун, пренос новца на друге буџетске послове.

виртус (л.), честитост, човечност, храброст, врлина
виртуоз (л.), изврстан уметник (нарочито у музици) а иначе у свима гранама уметности.

вирулентан (л.), гнојав, отрован, пун јаких, рђавих сокова.

вируленција, гнојав састав једне ране, отров.

вис (л.), снага, моћ, сила, *vis armata* оружана сила, *vis maior v. force majeure* фјер мажер.

виски, у Шкотској и Ирској ракија од јечма и пшенице.

вист, игра виста, значи игру карата у четворо, а значи неко пиће од чаја, шећера, лимуна и црног вина.

виста (ит.), виђење, приказ менице, а *vista*, одмах за виђење и по виђењу менице.

вита, (л.), живот, ток живота, животопис (*curriculum vitae*), *vita brevis, ars longa*, живот је кратак, уметност је дуга, (дуготрајна).

виталан (л.), жив, способан за живот, важан, значајан.

витина (пољ.), дугачка лађа с кровом или дерегиља по рекама.

витриол, кристалисан спј сумпорне киселине са оксидом неког тешког метала нарочито, бакра, гвожђа, цинка, олова и кобалта, отуд бакарни железни, цинкани, оловни и кобантов витриол, или по боји плави, зелени, бели и т. д. витриол.

витриол етар и **витриол нафта**, сумпорни етар; **витриол уље**, сумпорна киселина.

витриол спирт, разблажена сумпорна киселина.

витуперирати (л.), осуђивати, грдити.

витуперација, грдња, осуда, куђење.

Витфрид, **Витолф**, **Витекинд**, **Витукинд**, ст. нем. мушко име, значи: шумски мир, онај који тумара по шуми, рођен у шуми.

виц (н.), досетка.

вициум (л), мн. вициа, погрешка, недостатак, **вициозан** пун погрешака, покварен. **вициолитет**, поквареност, поквареност човечијег срца.

вице (л.) у место, као заменик, н. пр. **вице адмирал**, заступник управљача бродова, флоте, **вице директор**, заменик управитеља, **вице краљ**, под-краљ, **вице верза**, на против.

вицезимирати (л.), изабрати сваког 20-ог и осудити га или погубити.

вицениум (л.), време од двадесет година.

вициналан, (л.), суседни, **вицинална железница**, споредна железница (обично уског колосека).

вицинални путеви, путеви који везују суседна села, а не поштански и главни путеви.

Вишну (инд.), бог сведржитељ и бранилац људи код Индијанаца.

Владимир (рус.), мушко име, умањено, Валођа, Валођенка.

владица, епископ, у црквеним песмама нашим, владика означава и бога, а владичица богородицу.

воатира (ф), кола.

Водан и **Вуотан**, (ст. н.) и (сн.), Один у ст. герм. митологији од свих герм. племена поштован као највиши бог, који даје по еду.

водвил (ф.), народна песма, значи и мали позоришни ко-

мад, проткан песмама укомаду, значи и позоришну зграду где се такви комади дају.

водени регал, право државе, да искористи речну, водену снагу.

водка (пољ. и рус.), ракија.
војажер (ф.), пут, путник, **коми војажер**, трговачки путник.

вовода и **војводе** (срп. рус. пољ.), господар, предводник војске, кнез, војвода се пре звао кнез Влашке и Молдавије,

Војводина, заокружена територија у бив. Аустроугарској у Банату, Бачкој Срему и Барањи, која је имала нарочиту своју управу, под својим војводом и коју је Аустрија дала Србима за заслуге у револуцији од 1848. год.

вокабуларијум (л), речник.
вокал (л.), самогласник, (а, е, и, о, у).

вокални концерт концерт, на коме је цео програм испуњен само певањем, песама,

вокална музика, певање, за разлику од инструменталне музике-свирање.

вокс (л.), глас, реч.

ad vocem код те речи (паде ми на ум), кад смо већ при тој речи да кажемо ово или оно
vox clamantis in deserto, глас вапијућег у пустињи (Јован Крститељ),

vox populi, vox Dei, глас народа, глас сина Божијег.

вива вокс, жива реч.

вива воце, живом речи т. ј. усмено.

воксал (рус.), у прво време у год. 1838 тако се звала зграда једног локала са баштом која је била уз железничку станицу у Павловску код Петрограда; воксал се и сада на-

живају железничке станице у Русији.

Вокс хал, некада село близу Лондона, сада велика, најбоље уређена народна башта, куда свакодневно долази свет, из Лондона ради забаве.

волапик „светски језик“, (заједнички језик свих народа), изумео га свештеник Шлајер 1880 год. којем је основа сад енглески језик и који има само једну деклинацију и једну коњугацију

воле хот (ф.), људи високог ранга, „виша“ друштвена класа, најчувенији људи једног места.

воло (л.), хоћу, sic volo, sic jubeo, тако хоћу, тако заповедам. (Ову фразу изнео је први римски песник Јувенал у једној својој сатири, volente Deo, ако Бог хоће, према божијој вољи).

волонтер (ф.), добровољац (војник), помагач прикаквом послу и раду, особито умном раду који ради без икакве награде.

Волсци, (ми.), народу ст. рим. држави настањен на обема обалама Лирича.

волта, овај назив долази од ит. професора и физичара Александра Волте (1748—1827). Волта је практична и техничка јединица електричног напона, јединица мере електромоторне снаге.

Волтер, знаменити фр. књижевник, који се огледао са највећим успехом у свима врстама поезије, романа, историје и других друштвених наука (1694 до 1778).

волти и **волти субито** (ит.), у муз. окрени брзо т. ј. лист од нота.

волтигер (ф.), гимнастичар. **волумен**, (мн. волумина) (л.), свеска књиге (један део књиге)

значи и обим и садржину једног тела, садржину, дебљину и просторност или масу једног тела.

волуминозан, јак, дебео, тежак, од знатног обима.

вомирати, повраћати, блувати.

вомитус, повраћање.

вомито негро, црно повраћање жутица.

вомика (л.), оток, **вомицеван**, пун отока, гнојав.

востро (т.), ваш.

vostro conto в. конто.

per vostro (т. ј. conto), за ваш рачун.

вотиван, заветан, према неком завету обавезан.

вотиван поклон, поклон, завештање некој цркви.

вотум, (мн.), **вота**, завет; изражена жеља, глас, изборни глас, одређење, значи и само гласање, изјава, мишљење, убеђење.

мео voto, по мојој жељи, ако до мене стоји;

вотирати, гласати, свој глас дати, већином гласова одлучити.

votum decisivum (л.), одлучујући глас.

votum consultativum (л.), саветодавни глас, право саветовања.

воцирати (л.), звати, позвати, позвати неког (у суд, војску и т. д.).

вокација, позив у неко звање ради извесног саслушања, **вокатив** (л.), код нас 5. падеж.

врак (хол.), у ствари значи нешто разбијено, неупотребљиво, сада значи: рушевина неке лађе, коју је ветар или иначе нека друга непогода разлупала.

вракери (енгл.), обалски разбојници на енгл. морско обали.

врбена (л.), врста цвећа за украс у баштама.

врста, верста, руска мера за дужину = 1066,97 мет. = 1/7 географске миље.

vue et agréé (ф.), виђено и одобрено.

вулгус (л.) прост народ, **вулгаран**, свакодневни, прост, незнатан.

Вулгата, превод Библије којим се служе католици, и који је триденски црквени сабор признао као веран превод.

Вулкан (л.), у рим. митол. бог огња, у грч. митологији Хефестон, син Јупитеров и Јунонин, бог ватре и бог ковача, за кога се веровало, да му је станиште у ватреном брду Етни у Сицилији; жртвовати Вулкану, значи бацити у ватру-

Вулканилије, рим. светковине приређене сваког 23. августа у част бога Вулкана.

вулканизирати, ставити у ватру, прегрејати, сумпорисати, каучук и гутаперку вулканизирати значи додавати сумпора и високим загревањем толико их очврснути, да се ни при високој температури не загревају,

White Star Line (енгл.) чит: уајт стар лајн), трансатланска паробродска линија између Ливерпула и Њу-Јорка.

вучија (тур.), буре које стоји усправно.

вулнус (л.), рана; **вулнерирати**, ранити, повредити;

вулнерабилитет, имати склоност за рањаве болести.

Г

Г, (g) г је четврто слово у ћириличној а седмо у латинској азбуци; **G**, лат. број 400; **g** — грам; **Ga.** америчка држава Георгија.

Габаница, кабаница, скуповени крзнени огртач турских султана.

Габара (ф.), мала равна стражарска лађица за утовар и истовар путника.

габела ст. л.), порез, данак; порез на со (у Француској) исељенички порез (у Немачкој).

Габелсберг, име оснивача једног система стенографије.

Габриел, Гаврило (јевр.) мушко име, Божић човек.

Гаван, значење за богаташа тврдицу. (У нашим пародним песмама: Љуба богатога Гавана).

гавета (ф.), сребрна жица. **гавота** (ф.), мала весела игра и музика за њу у 4/4 такта.

Гагат (г.), црни филибар, име му дошло од реке и вароши Гагас у Лидији.

гажа (ф.), плата, зарада, награда, најамност, залага.

гажиста (ф.), платезник, ко има сталну плату.

газ (ит.), вео, лака марама од свиле или платна.

газа (ф.), вео, мрежаста тканина (од свиле или лана).

газела (ф.), животиња слична срњи, висока и врло брза,

газела (араб.), љубавна песма, арабљанско-персијска лирска песма, која се састоји из двоврсних строфа повезаних скроз истим сликом друге врсте.

газета (ф.), новине, дневни лист.

Гави (арабљ.), јунак, ратник, који невернике гони, који се бори за веру,

гајар (ф.), веселац; тврђавица, шанец; узвишени део једне лађе; једна врста најмањих штампарских слова.

гајтан, турски војнички мундир са везом.

Гајус, (Кајус), римско мушко име.

гала (ит.), сјајно одело; свечана униформа; дворска свечаност.

галактит (г.), млечњак, млечни камен, млечни јаспис.

галактометар, млекомер, справа за мерење млечних састојака,

галан (ит.), љубавник, драган.

галантан, отмен, витешки, пристојан, допадљив, љубак, укусно одевен, накићен.

галантом (ф.), племић; отмен човек.

Галатеа (г.), легендарна Нереида која је одбила Полифемову љубав, а заљубила се у пастира Алкиса.

Галванизам, додирни електрицитет, настаје додиром неједнаких елемената (н.пр. бакарне и цинкане плоче са киселином) Пронашао проф. Галвани 1791. у Болоњи.

галванизација, лечење галванском струјом

галванизовати, искористити електричну струју једне галванске батерије као средство за лечење, применити струју за нагризање метала или за поцинкавање.

Галвано-магнетизам, електромагнетизам.

Галванометар, струјомер, справа којом се мери јачина струје.

Галвано-пластика, обрабавање руде галванским путем раздвајањем багзетол раствора (пронашао Јакоби 1838. год. у Петрограду).

Галванска батерија или **Волтов стуб**, стуб (који је успоставио проф. Волта) у коме се разни метали и течности правилно понављају, чиме се добија јака галванска струја.

галеб, бела, водена птица (има разних врста, највише у мору).

Галеника, у логици 4. облик закључка; Галенови т. ј. просто справљени лекови.

галеон, галион, велика шпанска трговачка или ратна лађа, која је довозила сребро из Америке.

галеот, галиот, веслач на галери, роб на галери.

галера, (ф.), велика веслачка лађа са ниским ивицама и две катарке; кретали су је оковани робови веслањем.

галерија (с. л.), ходник с оградом; дворана са стубовима; збирка слика; дворана са сликама; седиште изнад ложа у позоришту; подземни ходник у тврђави.

Галија (л.), Француска; **галиканска црква**, француска црква.

галикански (ф.), француски. **Галилеја**, покрајина у Палестини.

галиматијас (ф.), неразумљив говор, брбљање, збрка у говору; несмислао, трабуњање.

галина (л.), кокош. **галитипија**, гравирање за штампу на дрвеним плочама превученим кредом и туткалом.

Галица бакрена или плави камен, (Kupfervitriol н.), бакров сулфат, плаве боје, топи се у води. Употребљава се у бојењу и за прскање винограда.

Галица зелена, састоји се од гвожђа, сумпорне киселине и воде,

галицизам, реч својствена француском језику, француска реч у туђем језику.

галицинијум (л.), петлова песма, праскозорје,

галоманија, подражавање Французима.

галон (ф.), златан или сребрни ширит, обојен испуст на шаву од чакшира.

галоп, (ф.), трка, јахање у трку;

галопени (ф.), млади чиновници који као гласници посредују за време рада на берзи између берзе и банке. Они телефонишу и телеграфишу све важније догађаје.

Галофоб, французождер, онај ко мрзи Французе.

галош, црна пантљика што се уплеће у косу, уплетњак.

галосе (ит.), каљаче, штите ципеле од блата.

гама (г.), слово г. у грчкој азбуци; наслов старог тонског система (g система).

Гамаше (ф.), **камашне**, доколенице чарапе без стопала, које се навлаче преко чарапа обичних, прављене су од вуне (или коже).

гомба (ит.), бас виолина која се коленима придржава.

гамбит (ф.), потез у шаху, којим играч одмах у почетку изгуби једног пијона како би могао боље нападати.

гамен (ф.), мангуп, шатровац.

Ганг, велика река у Индији. **ганглија**, **ганглије**, (г.), нервни чвор, нервни спој, телесни израштај.

ганглитис (г.), запаљење нервних чворова.

гангрена (г.), вучац, жива рана, гнилење.

Ганимед (г.), легендарни лепи младић кога је Зевс као орао однео к себи, те му овај био љубимац и пехарник.

гант (н.), јавна судска продаја због презадужености.

гање (ф.), добивен, **гањер** (ф.), онај који добија.

гар (ф.), пази!, узми се на ум!, с пута!

гаража (ф.), одаја, шупа за смештање аутомобила.

гарант (ф.), јемац. **гарантовати** (ф.), јемчити.

гаранција (ф.), јемство; накнада.

гаргот (ф.), кујна, ашченица; рђава крчма.

гарготажа (ф.), нечисто зготовљено јело.

гарда (ф.), стража, телесна стража (владара); одабрана војска; род оружја.

гарде! (ф. gardez) чувај!, пази! **гардеманже** (ф.), трпезарија.

гардероба (ф.), соба за остављање капута, шешира, соба за пресвлачење (у позоришту), орман с оделом, све одело.

гардина (с. л.), завеса прозорска или постељна.

гардиста, војник и официр, који служи у гарди,

гардинпарт (енгл.), garden party), вртно друштво, баштенска светковина.

гарет (тур.), пљачка.

Гарибалди, чувени талијански борац за народне слободе. **гармонд**, једна врста штампарских слова.

гарнела (хол.), мален укусап морски рак.

гарнизон (ф.), посада, војници из посаде; место где војска станује.

гарниран, снабдевен, уде-шен, употпуњен.

гарнирати (ф.), снабдети, опремити, удесити; навући; украсити; посетити.

гарнирунг (нем.), разно поврће око говеђине или печења.

гарнитура (ф.), припадајуће, опрема, украс; намештај собни; оков мача, штапа; прибор за јело (ножеви, виљушке, тањир и др.); накит са више драгог камења и др.

гарота (ат.), окови за врат, оруђе којим се задављују злочинци; смртна казна задављивањем.

гарсон (ф.), бећар, нежењен момак, келнер.

гарсонјера (ф.), млада неваљала девојка; момачки (бећарски) стан.

гартр (енгл.), подвеза на колону.

гас, ваздух, ваздушна тела, тела која и при обичној температури остају у ваздушном стању.

гасифицирати, претворити у гасолико, ваздушно тело.

Гаскоњац, становник француске покрајине Гаскоње, сличне самохвалисања и размењања.

гасмотор, машина која се покреће сагоревањем смеше гаса и ваздуха.

гасометар, справа за мерење садржине ваздуха.

гастирати (л. н.) костирати, давати храну. држати гостионицу; гозбити, частити.

Гастералгија (г.), трбобоља.

Гастералгичан (г.), трбобољан.

гастрилогија, вештина говорења из трбуха.

гастрологија (г.), наука о стомаку.

гастроном (г.), вештак у ку-

вању, вештак у вештини јела; ждериња; гурман.

гастрономија (г.), куварска вештина.

гастроподи (г.), животиње које пузе трбухом.

гат (хол.), мали отвор, рупа; задњи део лађе.

гаудеамус, **гаудиум** (л.), радујмо се! радост, задовољство.

гвардија (л.), стража.

гвзрдијан (с. л.), настојник манастира, игуман.

гвинеја (енгл.), енглески златник у вредности 21 шилинг (25 златних динара).

Геа (г.), земља; наука о земљи; богиња земље. жена Урана.

Гега, назив за Арнаутина с десне стране реке Шкумбе (за разлику од Тоске, Арнаута с леве стране Шкумбе).

гедал (тур.), свети рат против Хришћана.

гејзир, **гејзери**, врући водоскоци на Исланду.

гејша, јапанске јавне жене по чајиницама.

гема (т.), драги камен изрезан драги камен издубљеним или испупченим фигурама (камење).

генеалог, **генеалог** (г.), родослов, стабло; наука о пореклу.

генезис, **генега** (г.), рођење, рађање, постајање; прва књига Мојсијева о Створењу света.

генерал, старешина, врховни главар, командант;

бригадни, **дивизијски** и **армијски** **генерал**, чиновни у војсци.

генералан, **генерални** (л.), општи, опште важности, што припада врсти; главни, врховни.

генералисти (л.), уопштити уопштавати.

генералисимус, врховни командант војске,

генерална карта, општа карта целог света или једног дела.

генерални агент, главни заступник, опуномоћеник.

Генерални конзул, конзул чији је делокруг цела једна земља, у којој су њему подређени сви вице-конзули и конзули.

генерални план, општи, главни план.

генералштаб, врховна установа у једној војсци која унапређује војне науке, уређује планове, прати војна кретања код суседа и др.

генератор (л.), отац, творац; произвођач паре, гаса; испаравач.

генерација (л.), племе, људско колело; порекло; рађање; људска старост.

генерирати (л.), произвести, породити

генеричан (л.), полни, племенски.

генетичан (г.), што се тиче порекла; првобитан. стојећи у првобитном односу.

Генизарет, језеро истог имена у Палестини.

генијалан (л.), духовит, стваралачки, високих духовних способности.

Геније, **генијус** (л.) заштитни дух; способност, висока обдареност, стваралачка моћ, природни дар.

гениталија (л.), оплођавајући, полни органи.

Генитив (л.), други падеж код имеиске промене.

генитура (л.), рађање, оплођавање; оплодно семе.

генс (л.), племе, стабло, род.

генти (л.), саплеменци; незнабошци.

генуалан (л.), што се односи на колена.

гепус (л), род, пол, племе.

геогнозија (г.), наука о грађи и саставу земљине коре

географ; **фија** (г.), описивање земље с обзиром на самерљиве, природне и политичко друштво не односе (математичка, физичка и политичка географ

геодезија (г.), наука о мерењу и делењу земље; земљомерство.

Геодет, земљомер.

Геодонамика (г.), наука о утицајним силама земље.

геологија (г.), наука о земљином телу, т. ј. о њеном саставу и историјском развију коре.

геометрија (г.), наука о просторним величинама.

геомеханика (г.), механика чврстих тела.

Гергика (г.), књига или песма о земљорадњи.

георгина, лепшаштенски цвет донесен почетком прошлог столећа из Мексика, назван тако у част природњака Георги из Петрограда; Далија.

геофаг (г.), земљождер.

геоцентричан, што се односи на средиште земљино, што потиче из земљина средишта.

гепард, једна животиња, грабљивац из мачјег племена.

гер (ф.), рат.

Герзелез, брдо у Будиму.

Геријон (г.), легендарни троглави див, који је владао у Шпанији и имао добра стада; био је убијен од Херкула.

горила (ит.), нередовни рат, рат с препадима који воде четници.

герирати (л.-нем.), управљати, руководити.

герл (енгл.), девојка.

Германи, Германија, Немци, Стара Немачка племена, Немачка.

Германизам, немачка реч употребљена у туђем језику. германизовати, понемчити. Германист, Германистика, зналац немачког језика и историје; немачка филологија (наука о језику и књижевна историја).

Германофил (г), пријатељ Немаца.

Германофоб (г), непријатељ Немаца.

Германски језици су немачки језици (гсрњи и доњи); готски, холандски, енглески и нордијски или скандинавски.

Герузија (г), савет најстаријих.

гест (л), потез, покрет; покрет рукама.

гестикулација (л), говор знацима, покрет руке лица.

гестикулати (л), правити покрете рукама лицем.

Гете, најславнији немачки песник.

Гетинген, универзитетски град у Немачкој.

Гето (ит.), јеврејска четврт града или улица у Риму и другим великим итал. и оријентским варошима.

Гибелини (ит.), назив за бившу немачку породицу Хохенштауфене.

Гиганти, легендарни џинови рођени из крви Уранове, који су се борили против Олимпа али били побеђени од Зевса; дивови, џинови.

гигантомахија, борба џинова.

гигерл, празноглави младић који претерује у свакој моди.

Гигес, легендарни краљ из Лидије, који је имао прстен помоћу кога је бивао невид-

љив. Захваљујући томе постао је од пастира краљ.

гид (г), вођа; путовођа.
Гизе, град у Мисиру, у чијој су околини биле највеће пирамиде старих фараона.
гилда (хол.), савез, друштво, еснаф.

гилотина (ф.), справа за одсецање главе, коју је пронашао лекар Гижотен 1797. год.
гимназија, вежбалиште, училиште; средња школа.

гимнастика (г), вежбање; телесно вежбање.

гимноподи (г), босоноги калуђери.

гимносперме, биљке са голим семеном.

гинандрија (г), двополне биљке; хермафродит код кога преовлађује женски пол.

гинекократија (г), влада жена.

Гинеколог (г), лекар за женске болести.

гинекологија (г), наука о природи и болестима женског пола.

гинекофаг (г), женождер.

гињон (ф), несрећа у картама.

гипс, кречњак који се не распада у води, употребљава се у вајарству.

гипсани завој, завоји поквашени и посути гипсаним прахом који се одмах стврдне те тако штити сломљену кост.

гирланд (ф), венац, венац од цвећа, застор цветни, лоза **гирвога (г.),** луталица, скитница.

гироманција (г), прорицање помоћу кретања у кругу.

гирскоп (г), справа којом се доказује земљино окретање.

Гитано, гитана (ит.), циганин, циганка. циганска игра.

гитар (ит.), шпанска игра, музички инструмент са 6—10 жица.

гихт (нем.), костобоља.
гише (ф), мала капија, капијик; Слагајна, прозорче благајне.

глагољица (с), прва словенска азбука,

гладијатор (л), борац, борац при јавним циркуским играма старих Римљана.

глазура (н. л), стакласта превла а (на земљаном посућу), гладак и сјајан спољни слој на зубима.

гландула (л), главица, жлезда; оток.

глас (ф), лед, с адолед; тећер, огледало

гласе-рукавице, сјајне рукавице.

Глауберова со, горка со, (средство за столицу),

глауком, биола, бего на оку; врста очне болести.

Глаукос (г.), легендарно морско божанство, које је имало дар прорицања.

гласијална периода ледено доба, доба стварања глечера.

глеба (л), грудва,

глечер, велика ледена поља; ледене масе у Алпима.

гликова, глукова, грожђани шећер.

глин, иловача обична лончарска или бета.

глипте (г), слика урезана у камен или у метал.

глиптика, вештина сечења камења.

Глиптотека (г), збирка извајаног камења; збирка вајарских радова (у Минхену).

глипика, глиптика (г), уметност резања у камену или металу; вајарство.

глифографија (г), вештина испуњена слова или плоче галванским путем представити, да

би ови били оштампани као дрворези.

глисада (ф), клизање, клизав корак; варка, доскочица.

Глицерија (г), женско име; слатка, пријатна.

глицерин, слатко уље; састојак који се добија при претварању масти у сапуне; употребљава се за мазање коже (да би постала мека), прављење сапуна и др.

глоб-тротер (енгл.), светски путник.

глобулус (л), куглица.
глобус, глоб (л), кугла; земљина или сунчева кугла; вештачка земљина кугла.

глоксинија, једна јужно-америчка украсна биљка, гаји се у нас по стакленим баштама

глорија (л), слава, част, величанство, висост, светитељски сјај ок главе; песма анђела у славу Христа; (sic transit gloria mundi, тако пролази слава овог света; in majorem Dei gloriam, у што већу славу Божију).

глорификовати, увећати, славити прославити.

глорификација (л), величање, славење.

гласа (г), излагање, тумачење речи, песничка врста

гласар (г), речник који објашњава и тумачи (особито) застареле речи.

гласатар (г), тумач, разлагач.

глоталог (г), зналац језика.

глутен (л), лепак, лепљива течност од животињских тела.

глутин (л), лепак од (иља и костију).

глутинација (л), лепљење, спајање.

G. m. b. h. (нем. Gesellschaft mit beschränkter Haftung), друштво с ограниченим јемством.

Гна, нордијска богиња, гласници Фреје.

гнозис (г.), знање, сазнање, више сазнање.

гном, **гноми** (г.), земаљски духови, који живе у брдима и чувају подземна блага.

гноме (г.), мудре изреке, мисаоне песмице!

гномски песници, песници мудрих песмица.

гносеологија (г.), теорија сазнања, метафизика.

гностици, божјим откровењем надахнути религијски филозофи у првој Хришћанској цркви.

гоблени, **гобелини**, **гоблен-тапети** (ф.), француске простирке с утканим фигурама, које је увео 167. Комберт у Паризу.

Год (енгл.), бог;

годеми, Бог те убио!

год сев, почетак енглеске химне; Боже чувај!

Гог и **Магог** (јевр.), опасни разорачки непријатељ; Гог је кнез народа Магога који је упао са севера у Израил и био потучен (по Св. Писму).

Голгота (холд), губилиште код Јерусалима; костурница.

Голиат, циновски вођа Филистрамаца, кога је Давид из праћке убио; див, цин, огроман и снажан човек.

голф (с. л.), морски затон, залив.

Гомаристи, једна секта реформисане цркве, основана у почетку XVII. столећа од Игнаца Гомара.

гомбар, мајстор, што градц дугмета.

Гомора, варош у Палестини због грехова спаљена заједно са Содомом; оличење грешног града.

гонг, **гонг-гонг**, метални тањир у који се удара при

песми код Индијанаца и Кинеза или при позиву за сто.

Гонгоризам, мрачни и бомбастички стил (по угледу на шпанског песника Гонгору (1561 до 1617. год.).

гондола (ит.), лађица, шетна лађица (за вожњу по каналима у Млецима).

гондолијер (ит.), возар гондоле.

гониометар (г.), углометар. **гонококе** (г.), ситне животињце које проузрокују полну болест: трипер.

гонореја (г.), полна болест. трипер.

гонфалон (ф), мала застава на копљу; црквена застава.

гонфалонјере (ит), заставник; председник републике Ст. Марина; раније полицијски чиновник у Папиној држави.

гонце (тур), пулолак,

Горгоне, страшне три сестре (Стено, Еуриата и Медуса) са змијама на глави место које, страшним зубима и гвозденим канџама, кћери Форкијине.

Гордијев чвор, кога је фригијски краљ Гордије завезао на котима, те га није нико могао раздрешити док га Александар Велики није пресекао; замршена, неразрешива ствар.

Горила, највећи афрички шумски мајмун, најсличнији човеку.

горж (ф.), гуша, гркљан; врат и прса, груди; понор; кланац; улаз у тврђаву.

Готика, готски грађевински стил.

готица (нем.), немачка слова готски, (што припада германском племену Готима); **готски језик**, из 4 столећа; **готско грађевинарство** са шиљатим торњевима;

готска, азбука, немачка азбука.

гоч (тур.), бубањ.

гравер (ф.), уметник који реже у металу фигуре.

гравира, **гравуре** (ф.), бакаррез.

гравирати (ф.), резати у бакру.

гравис, **граве** (л.), тежак тешко.

гравитација (л.), тежа; тежина; нагибање.

гравитет (л.), тежина; придавање важности,

гравитирати, нагибати се; приклањати се.

град, **градус** (л.), степен, ступањ.

градација (л.), поступност, пењање, напредак; дизање, повишење.

градирати (л.), оплеменити, попети, дићи; мерити, одредити степен.

градл, шарена тканина за рубље.

градуално градуелно, постепено, ступњевито.

Грал (ст. ф.), чинија, шоља, свети **Грал**, чинија од сјајног драгог камења у коју је Исусов крв код крста, а доцније су је чували храмовници.

грам (г.), јединица за мерење тежине, хиљадити део од килограма.

грама (г.), знак, писмо, слово.

граматика (г.), наука о језику.

грамофон (г.), справа која помоћу плоча понавља песме и игре ухваћене раније на плочу; справа за понављање звука.

грам (л.), зрнце, зрнце жита, семе.

гранат (с. л.), једна врста

минерала разне боје, употребљен понекад за наките.

граната, кугла испуњена, слична бомби; зрно топовско. **гранд** (ф.), велики, важан, отмен.

гранд (шп), великаш, великан, достојанствен.

грандеца (ит.), височанство; охолост.

грандиован (ит.), величанствен узвишен.

гранит (ф.), најстарији камен; кристално-зрнасти камен.

гранолит, мешавина гранита и цемента, употребљава се за калдрмисање улица.

гранулит, бели камен, једна врста гранита.

гранум (л.), зрно. cum grano salis, не схватити буквално.

грас (ф.), наклоност, љупкост, милост, пристојно.

грас а дје (ф.), Богу хвала.

гратис (л.), бесплатно.

гратификација (ф.), награда, дар који се даје обично о Божићу или Новој Години.

гратулација (л.), честитка.

гратулирати (л.), пожелети срећу, честитати.

графика (г.), вештина писања, цртање.

графит, минерал који се састоји из каменог угља а употребљава се за прављење писаљки.

графолит, писаћи камен.

графолог, човек који тумачи особине човека по рукопису.

графологија (г.), вештина тумачења рукописа.

графитолит (г.), камење с цртежима,

Грахамов хлеб, по америк. лекару и вегетеријанцу Грахаму (1794.—1851.), хлеб од јарме пшеничне и ражне, упо-

требљава се за болеснике од шећерне болести.

грација (л.), хвата, наклоност, миост, лепота.

грц (л.), поклон, дар у знак захвалности, молитва за столом.

грације (г.), три љупке пратилице Венерине (оличење љуп ости, лепоте и љубави)

грациозан, пријатан, љубак дражестан

Грациозо, шпанс и шаливац у веселим позоришним комадима.

Грегоријански календар, нови календар разликује се за 13 дана од старог.

гремијум (л.), власт, удружење; савез; средина; еснаф.

гренадир (ф.), пешак.

Гренланд, северна поларна земља, Дански посед Има 88.100 км² и 13.500 ст Извози се крзно, кожа морског пса и гитови.

Грет Бритн (енгл. Great Britain), Велика Британија.

гризета (ф.), млада радница лакомислена жена.

гримаса (ф.), израз на лицу; кривљење лица, претварање.

гринбек (енгл.), америчке доларске новчанице.

гриотка (ф.), вишња; вишњевача.

грип (ф.), грозница с назебом; инфлуенција; редња.

грипова (г.), кривљење нока (слично канџама).

Гркоманија, подражавање Грцима.

гробијан (н. л.), груб, суров човек.

гrog (енгл.), пиће начињено од рума, шећера и вреле воде.

грос (н.), велики, на велико.

грос дванаест тугета.

гросиска трговина, трговина на велико.

гросист, трговац и на велико.

гросулар, једна врста драгог камења, зелен или жутоцрвен Спада у ред граната.

гротеска (иг.), слика чудесна на којој су животињске и људска појаве везане са лишћем и цвећем привидно неправилно; духовита и смешна сатира.

гротескан (ит.), чудесан, ре-дак и смешан; необичан.

грум (енг.), дечко, слуга, коњушар.

група (ф.), гомила, скуп, заједница.

Грунтовница (н.), судски регистар, вођен за убележавање свих комада земље.

Гватемала (у средњој Америци) република 113.013 км², 2,12 мил. становника. Новац 1 песо. Извози: каву, банане, коже, шећер, дрва и каучук.

гуано (шп.), измет морских тица, који се скупља на перуанској обали и употребљава за ђубрење.

губернатор, крманош, управљач; управник једне покрајине.

губернија, област, покрајина.

гувернал, **гувернај** (л. ф. управљач, крма.

гувернанта, васпитачица деце

гувернер (л.), управљач; старешина области, намесник; државник.

гувернман (ф.), управа, влада; обласна управа.

гуд (енгл.), добро;

гуд бај; (енгл.), збогом.

гулаш, паприкаш, говеђе и сецкано месо, јако запапрено и чорбасто.

гума (л.), лепак, сува биљна смола из мимозе и гумина дрвета.

гуми-арабикум, арабљанска гума, лепак.

гумирати, превући са раствореном гумом, налепити.

гунгула, (тур.), гомила људи жена, деце.

гурабија (тур.), колачић од меда и брашна.

гурман (ф.), ждероња, прождљивац.

густ (л.), укус, допадање.

густирати, пробати, кушати; држати гозбу.

Гута-перка, гума која се на острву Суматри добива из дрвета перка, на ваздуху постане кожата те не пропушта ни ваздух ни воду.

гутурални (л.), грлени.

Д

Д, пето слово ћирилске а четврто латинске азбуке.

Д. скраћенице су: d. da или detur (на рецептима), дај!; D или Dr, -доктор; dd. или ddt. — дато, плаћено; d.m. — dextra manu (десном руком).

давуџија (тур.), тужитељ, парац.

дабор (франц. d'abord), у почетку, одмах, тренутно.

Дагх, кавкаски брег. **Дагестан**, планински предео **дадапово дрво**, индијско корално дрво са црвеним цветовима.

дадија, **дадиља** (тур.), девојка која чува децу.

Данмиос (множ.), сталеч племића, кнежева и велепоседника у Јапану.

даире (арабљ.), даире. један турски музички инструмент (ручни добош; кас тањете).

даица (тур.), ујак,

да капо (итал. d. c.), испочетка, поново (т. ј. до одре-не врсте поновити цео музички комад од почетка),

декриаденалгија (г.), болест сувних жљезда.

дактил, тросложна стиховна стопа (— √ √) први дуг, други два кратка.

дактилиграфија (г.), описивање прстења.

дактилиотека (г.), збирка различитог камења (гема).

дактилографија (г.), писање на писаћој машини.

дактилографиња (г.), писачица на писаћој машини.

дактилоскопија (г.) узимање отисака прстију од злочинаца; испитивање отисака прстију.

Далај Лама, врховни (удистички првосвештеник, обожавани главар духовне и световне власти.

далија, георгина, цвет; добио име по шведском ботаничару Далу.

Далтонизам, један недостатак чула вида; немогућност да се разликују боје. (Име је дошло од енглеског физичара Далтона, који је разликовао свега три боје).

дама (ф.), госпођа; првобитно племићка госпођа.

Дамаскиња, сабља украшена златом и сребром, рађена у граду Дамаску (Сирија).

дамаст (итал.), вунена или свилена тканина нашарана цветовима.

дамасцирати ставити челик у гвожђе.

дамбулхана (тур.), турска музика.

Дамоклес, један ласкавац, који завиђаше тиранину Дионису на срећи. Да би га разуберио, Дионис га позове на гозбу и више главе му на коњску длаку обеси мач. Отуда име Дамоклов мач значи сталну опасност у сред весеља.

Дамон и Финциас, славни пријатељи са Сиракузе, који су се борили против тиранина Диониса. Њихову верност опевао је Шилер у балади „Јемство“ („Bürgschaft“).

Данаиде, педесет кћери Данајевих. Оне су по заповести свога оца у свадбеној ноћи побиле своје мужеве и за казну морају у подземном свету да непрестано пуне буре без дна. Отуда — буре Данаида — значи узалудан, бескористан посао.

Данајци, име старих Грка. Данјски поклон, опасан поклон из непријатељске руке. Односио се првобитно на дрвеног коња под Тројом.

Даниел (јевр.), мушко име значи божански судија.

данс (ф.), игра.

дансан (ф.), играјући, за време игре.

дансинг, место где се игра. *dar sicurtá* (ит.), дати јемство. Дарвинизам, учење енглеског природњака Чарлса Дарвина о развињу и преображају животињских и биљних врста помоћу природног одабирања. Дарданели, мореуз између Мраморног и Јегејског Мора. *даре* (лат. *date*), дати.

дарлинг (енгл.), драги, мили, предраги, љубимац.

Датив, трећи падеж (у именској промени).

датизам (г.), грешке у стра-

ном језику, коју прави човек невичан том језику.

датирати, означити одређено време или одређено место.

dato (л.), данашњим даном од данашњег дана.

датолит (г.), минерал који се састоји из борове киселине и кречњака.

датум (л.), дан, месец и година.

дата, оно што је дато; подаци; историјске чињенице.

дата ет акцепта (л.), издавање и примање.

datum ut retro (л.), време и место као на другој страни.

datum ut supra (л.), време и место како је горе означено.

Дафна (г.), лавор; по бајци кћи речног бога Пенеја, коју је Јупитер преворио у лавор, да би је сачувао од гоњења Аполонова.

Дафнис (г.), лепи сицилијански пастир, син Меркуров.

дахабије (арабљ.), узана, лака барка са два једра на Нилу.

дахија (тур), изгнаник, који тежи за влашћу.

дахилук (тур.) дахијска влада

дација (л.), данак; давање. *d. v. (dicti valoris л.)*, поменуте вредности.

D. g. durch Güte (нем.), добротом.

D. d. дионичко друштво, акционарско друштво.

дебакл (ф.), слом, крах; наслов једног Золиног романа).

дебалирати (ф.), истоварити робу.

дебалажа (ф.), истоваривање.

дебардажа (ф.), истоваривање терета са лађе.

дебаркирати (ф.), искрцати; пристати, стати на копно.

дебата (ф.), расправљање, разговор, препирка, бој речима.

дебатовати, расправљати, препирати се.

дебе (тур.), дрвени суд из једног комада дрвета са поклопцем (за оставу н пр. меда, пекмеза и т. д.).

дебелирати (л.), изборити, победити, завршити рат.

дебелација (л.), победа.

дебент (л.), дужник.

дебет (л. *debet*), дуг за узету робу; дугује.

деби (ф.), прва игра глумца; приступна беседа.

дебилитирати (л.), слабити.

дебискирати (ф.), прогнати, уклонити (са доброг положаја).

дебит (ф.), размак; продаја; одлазак; продавање робе.

деблокирати (ф.), ослободити, дићи опсаду; подићи.

дебитант, дебитанткиња онај ко се први пут појављује (особито у позоришту).

debito (ит.), дуг.

debito corrente (ит.), текући дуг.

дебитовати, појавити се први пут; одиграти своју прву улогу; одржати свој први говор.

дебитор (л.), дужник.

дебордирати (ф.), иступити, извити се преко обале.

дебуширати (ф.), отпушити, отчепити; избити из кланца; наћи добру прођу, лако продати.

дебушман (ф.), излаз из кланца.

дева (тур.), камила.

Дева (санскр.), Бог, име за три велика индијска божанства; Брама, Вишну и Шива.

девалвација (ф.), снижење вредности новца, повлачење новца, спуштање вредности.

девалвирати (ф.), оборити вредност новцу.

девастиација (л.), опустошење, разорење

девастирати (л.), опустошити, опустити.

девелопирати (ф.) открити, развити.

девелопман (ф.), развијање, развиће; представљање једне зграде у нацрту.

деверзорија (л.), свратиште.

девестирати (л.) одузети црквено достојанство.

девиза (л.), лозинка, знак, ознака; спомен; менично писмо (у трговачком свету); девизни посао.

девиација (л.-ф.), скретање једног тела са свога правца; скретање магнетске игле на лађи; привидно кретање звезда некретница.

девиирати (л.), скретати с правог пута; одступати.

Девкалион (г.), митолошки краљ Тесалије, који је једини остао после великог потопа са својом женом Пиром. Од њих потиче цео људски род.

девоар (ф.), дужност, задатак.

деволуција (л.), скидање, збацивање; наслеђивање.

деволуционо право, право преноса или наслеђа, по коме при смрти једног супруга све имање припада деци а други супруг има само право уживања.

деворирати (л. прогутати. *дево* л), Богу посвећен, одан, побожан; понизан.

девотизам положај потчињености.

девоција (л.), побожност, понизност; завет.

двстерагонист (г.), други глумац на грчком позорницама, који игра улоге другог реда.

дегажирати (ф.), ослободити, пустити; отпустити војника, опростити се неке дужности;

дегажман (ф.), ослобођење; отпуштање, тајни улазак.

дегенек (тур.) ударац по табану.

дегснерација (л.), изрођавање, изопачавање, погоршавање.

дегенерисан (л.), изрођен, изопачен, погоршан.

дегенерисати (л.), изродити (се), изопачити (се), погоршати.

дегравирати (л.), тиштети; досађивати.

деградација (ф.), скидање са вишег на ниже звање као казна (нарочито у војсци); унижење.

дегрзирати (л.-ф.) снизити, унизити, смањити; некоме одузети звање и достојанство.

деградиран (ф.л.) лишен звања; скинут, унижен.

дегрес (с. л.), одступање, одстојање; одмицање.

дегресија (л.), одстојање.

дегу (ф. degout) одвратност, гађење, ненаклоност.

дегутирати (ф.), изазивати, уливати одвратност или гађење.

дегустирати (л.), пробати, окушати; додирнути.

дегут (лат.), брезов катран, којим се маже „руски јухт“ (кожа за обућу).

Дедалос (грчки), славни старогрчки вајар, који је израдио лавиринт на острву Криту. По легенди израдио је себи и своме сину Икарусу крила од воска за летење. Символ за све вештине.

дедигнација (л.), непоштовање.

дедит (лат. dedit), дао је, **дедиција** (лат.), давање, предавање.

дедицирати (лат.), посветити (књигу); установити.

дедикација (лат.), поклон, посвета, задужбина.

дедуктиван, изведен из општега; изведен; закључен.

дедукција (лат.), извођење посебног из општег (у логици) одбијање од једне суме; дока-

зивање; извођење судских разлога из општих правних начела.

дедукцио ад абсурдум (л. deductio ad absurdum), доказ из погрешне поставке супротног.

дедуцирати (лат.), одбити, закључивати, објашњавати; извести посебне закључке из општих.

дежурати (ф.), имати службу, бити на служби.

дежурни (ф.), на служби запослен, онај који има службу.

дезабилирати (ф.); разодети, скинути (одело).

дезавантаж (ф.), губитак, штета; губитак при коцки.

дезауисати (ф.), не признати, одрећи, оспорити; одбити од себе везе с неком личношћу.

дезакордирати (ф.), не бити у сагласности, не слагати се. **дезанбалаж** (ф.), испакивање.

дезанбалирати (фр.), испакковати (трговачку робу).

дезасортирати (ф.), раздвојити, растурити, направити неред.

деверт (лат.), пуст, празан, ненастањен.

девертер (фр.), војни бегунац.

девертирати (ф.), побећи; побећи из војске, одјурити; истргнути.

девертирање, дезерција (л.), бегство из војске; бегство, бегство испод заставе.

дезесперирати (ф.), губити наду, очајавати.

дезеспоар (ф.), очајање, губљење наде.

дезигнирати (лат.), означити, одредити, обележити; именовати.

дезидериа пиа (лат. pia desideria), побожне добронамерне жеље (које се обично не испуњавају).

дезидериум, дезидериа (лат.) жеља, захтев, пожуца; потраживање.

Деизидериус, лонгобардски краљ, кога је Карло IV. победио.

дезинтересован (фр. и л.), некористољубив, несребичан; непристрасан.

дезинфекција (фр. и лат.), чишћење тела, одећа, ствари; убијање заразних клица.

дезинфиковати (фр. и л.), уклонити факциле (заразне болести), ишчистити.

дезирабл (фр.), достојан жељења, пожељан.

дезмалгија (гр.), бол у зглобним ткивима.

дезолатан (лат.), напуштен, опустошен, тужан; неутешан, безнадежан.

дезолација (лат.), опустошење; забринутост; безнадежност, неутешност.

дезолирати (лат.), опустошити, разорити, учелити.

дезорганизација (лат.), распуштање, рушење, разорење живе везе између појединих делова.

дезорганизовати (фр.), растурити, разрешити, распустити, створити неред, лишити свести.

девордр (фр.), неред; забуна; неслога; неморалност.

деворијентисан, несигуран, неизврстан, пометен, човек који је изгубио праваца.

дсворијентисати (ф.), залутати, заблудети, изгубити праваца.

Dei gratia (л.), по милости Божјој.

Деизам (н. лат.), вера у Бога једног, који је изван и изнад света.

деист онај који по деизму верује у Бога.

деинтегрирати (л.) одузети од целине, ограничити, сузити.

деифицирати (н. л.) обожавати; дизати изнад свега; указивати божанске почасте.

Деј (араб.), сазвати; раније име господара од Алжира (сада паша, бер).

дејицирати (л.), збацити, истиснути из поседа, прогнати, потиснути, удаљити.

Декабристи (рус.), племићи завереници у Русији, који су у децембру 1825. год. подigli устанак.

дека, декаграм (г.) мера од 10 грама.

декалитар, мера од 10 литара.

декада (гр.), десетина, број десет; недеља од десет дана (за време франц. револуције).

декаденција, декаданс (ф.), опадање, погоршавање; смањивање.

декалирана роба, роба која се по тежини смањила.

декалог (г.), десет заповести заједно.

Декамерон (ит.), прича од десет дана; збирка новела италијанског писца Бокачија.

декаметар, мера од 10 метара.

декампирати (ф.), прекинути логоровање; отићи, побећи.

декан (л.), старешина једног факултета на Универзитету; најстарији у Манастиру; у Шпанији најстарији слуга у кући.

деканат, достојанство, звање, канцеларија декана.

декапитирати (н. л.), погубити; обезглавити.

декапитација (л.), погубљење, главосечење.

декастих (г.), песма од десет стихова.

декатирати, пресовати тканину, дати сјај тканини.

декламација (л.), вештина усменог излагања, изразити го-

вор; говорно вежбање у говорењу стихова; претеривање и извештаченост у говору.

декламовати (л.), гласно и са осећањем говорити; говорити дигнутим гласом о ситуацијама.

декларација (л.), објашњење, излагање; обзнана; објављивање insolventности, објављивање садржине пакета с робом при царинењу.

декларирати (л.), објавити, обзнанити своју одлуку изјаснити се.

декласирати (н. л.), удаљити из једне класе; деградирати.

деклинатор (л.), компас који показује одступање магнетске игле од меридиана.

деклинација (л.), промена у граматици; одступање магнетске игле од подневачке линије.

деклинирати (л.), мењати (у граматици именовани, придеве, заменице и бројеве).

декокт (н. лат.), укуван напита од трава (у медицини).

деколорирати (лат.), избледети, изгубити боју.

деколтиран (ф.), с голим вратом и грудима.

декомбиновати (н. лат.), раставити.

декомпозиција (лат.), растављање једног тела у саставне делове.

декомпоновати (лат.), раставити, разложити, разрешити.

деконт (ф.), одбитак од рачуна,

деконтирати, одбити, одрачунати.

деконцентрација (л.), удаљење од центра; ослобођење делова од средишта; разбацавање.

деконцентрирати (лат.), удаљити од центра; делове ослободити од средишта; разбацати.

декор (лат.), украс; пристојност.

декорисати (лат.), украсити, нажити; дати неком орден.

декоратер (ф.), позоришни сликар; украшавач.

декоративан, украсни, што служи за украс.

декорација (с. лат.), украшење; малање; орден, почасти.

декорум (л), пристојност.

декредитирати (ф.), ослабити углед; умањити кредит.

декресценција (л.), опадање.

декрет (лат.), наредба, решење, закључак, званична одредба.

декретирати (с. лат.), закључити, одредити, утврдити, поступити; обзнанити.

Декретисти, црквени оци и учитељи, писци канонског права за разлику од легиста, писаца римског права.

декрешендо (ит.), све тише! **декрустирати** (н. лат.), ољуштити, скинути кору.

декстер (л), десни, десно.

декупирати (ф.), расећи, разложити.

декуражирати (ф.), уплашити, преплашити.

декуверт (ф.), незаштитен, непокривен; **кредит а декувер** (credit a decouvert), кредит без покрића.

декурија (лат.), број, одељење од десет десетина.

декуријон (л.), десетар, водник.

делакримација (лат.), сузење очију, болест очна.

делактација (лат.), одвикавање од мајчиног млека.

делатор (л.), потказивач.

делатура (л.), потказ.

деле! (лат. dele), избриши, уништи!

делегат (лат.) посланик, одасланик, дужник.

делегација (лат.) посланство, изасланство, уступање потраживања.

делегирати (лат.), одаслати одредити; пренети, предати (дуг).

делектација (л.), наслада.

делектирати (л.), забавити, усхитити.

дели, **делија** (тур.), бесан, одважан, храбар; телесна гарда турских војсковођа.

делиберација (л.), саветовање.

деливирати (фр.), ослободити, разрешити; издати, предати.

делиж (фр.), поплава, потоп.

деликатан (лат.), нежан, мио, благ, љубак, фини; пун обзира,

деликатеса (фр.), нежност, осећајност; обзир и поштеда; фини укус; послатица

деликвент (лат.), оптужени, злочинац, зликовац.

деликт (лат.), преступ, иступ, злочин.

Делила (јевр.), жена Самсонова, која га је издала.

делилук (тур.), охолост.

делимитација (л.), исправка границе, омеђивање.

делириум (лат.), лудило, суманутост; душевна болест.

делириум тременс (лат.), пијаначко лудило.

делкредере (ит.), 1.) јемчити за вересију; 2.) јемчева провизија, исплата комисионару зато што јемчи комитенту да ће роба бити плаћена или пак јамчи за лиферовање робе на време.

деложирати (ф.), истерати из стана.

Делта, грчко слово д; троугло острво, које су у Доњем Египту образовали рукави реке Нила, отуда име делта за сва на сличан начин образована острва.

делтоид (г.), четвороугао са по 2 суседне стране једнаке.

Речник.

делфин (с. лат.), морске животиње сличне киту, приписује им се љубав према људима и музици.

делфис (грч.), материца.

делфтски фајанс, полупорцелан из холандске вароши Делфта из XVI—XVIII. века, измалан плаво.

Дељи Мел (енгл.), дневна пошта; име једног енглеског листа.

Дели Њус (енгл.), дневне новости; име једног енглеског листа.

демагог (грч.), народни вођа, заводник народни.

демагогија, завођење народа, управљање народом.

демандирати (лат.), пренети, наложити.

деманти (фр.), опорицање, опозивање, исправљање.

демантовати (ф.), порећи неистину, опорећи, побити.

демаркирати, обележити, ограничити, повући граничну линију.

демаркација, ограничење, одређење; прорачунавање околне, где се лађа налази на отвореном мору.

демаркациона линија, гранична линија.

демаркационе трупе, граничари.

демарш (ф.), корак, поступак; **учинити демарш**, предузети кораке.

демаскирати, скинути маску, открити; изложити трупе при поласку у бој.

дембел (тур.), ленштина.

дембелсати, лењовати, лењствовати.

Деметер (грч.), богиња плодности код старих Грка.

деми (фр.), пола.

демонд, полусвет, свет пустолова и пустоловки.

деминутив (л), умањујућа

реч; реч умањења (нпр. школица од школа).

демир (тур.), гвозден.

демисија (л.), оставка (чиновника), разрешење од дужности, отпуштање; зрачење.

демисија (лат.), одступање; утученост понизност.

демисионер (л.), онај ко даје оставку; прималац робе.

демиснирати (ф.), дати оставку, тражити отпуст; отпустити.

Демиург (гр.), пријатељ народа, старешина; творац света (не Бог), који је човеку дао чулну душу.

демобилизација (ф.), распуштање војске.

демобилисати (лат.), војску свести на мирнодобско стање; распустити војску.

демократ (г.), грађанин, присталица демократије, присталица владе народа.

демократија (г.), влада народна, државно уређење, у коме народ преко својих представника има и законодавну и извршну власт.

Демокрит и Хераклив, два чувена грчка филозофа, од којих први учио смејање а други плакање.

демолирати (ф.), разорити, разрушити, уништити, однети.

демолирање, рушење, уништавање.

Демон (г.), дух, који стоји на средини између Бога и човека. Код незнабожаца он представља још доброг духа а код Хришћана злога.

демонетивација новчаница значи да су новчанице стављене изван тецаја.

демонологија (г.), наука о духовима.

демонстрант (л.), онај који демонстрира.

демонстративан (л.); показни, јасни, видни, привидни.

демонстрација (л.), доказивање, излагање, очигледна настава; јавно обзнањивање свога расположења (политичког).

демонстрирати (лат.), показати, доказати, објаснити, изложити.

демонтирати (лат. и фр.), покварити; растворити; направити неупотребљивим; разорити (тврђаву); раставити у делове (машину).

деморализација (л.), морална поквареност.

деморалисати (фр.), покварити, уништити осећање самосвести; убити храброст војске.

демос (гр.), народ, општина (у Атињана).

Демостен, славни беседник код старих Грка у Атини.

денариус (с. л.), стари римски сребрни новац, одговара вредности једног нашег динара.

денатурализација (л.), губитак завичајног права.

денатурисати (лат.), изродити се, отпадати се, променити своју природу, направити неупотребљивом.

денационализовати (лат.), одродити, однародити, отпадати од народа.

Денди (енгл.), фиџифирић, човек који лудо трчи за модом.

дендрит (гр.), окамењена дрвета и биљке.

дендролити (г.), скамењени комади дрвета.

денегирати (лат.), одбити, одбацити.

дензирати (л.), згушњавати.

денигрирати (лат.), опањкати, оцрнити.

деноминација (лат.), именовање, означање; пријава.

деноминирати (лат.), именовати и означити.

денотирати (лат.), обележити, означити, дати податке.

денто (фр. дан), зуб.

дентист, дантист, зубар зубни хирург.

денталан (л), зубни.

дентали, зубни гласови.

денудирати (лат.), оголити разголитити, оголити.

денудација (лат.), разголићење, скидање мяса са костију.

денунцијант (лат.), потказивач, достављач.

денунцијација (лат.), потказивање, достављање, пријављивање суду злочина.

денуцирати (лат.), доставити суду, подказати.

деонтологија (г.), наука о дужностима, (име потиче од филозофа енглеског Бентема).

дењушка (рус.), новчић од 1/2 копејке.

деоптирати (лат.), бирати, дати свој глас.

депакетирати (л.), испакovati, распаковати.

депанданс (ф.), припадност, споредна зграда.

депанзирати (фр.), издати, потрошити; упропастити.

депанс (фр.), издатак, покриће; расипање.

департирати (лат.), оделити изделити, одвојити, одлучити.

департман (фр.), округ, срез власт; подела послова међу разне личности у колегији; делокруг.

депауперација, осиромашавање.

депауперирати (н. лат.), осиромашити, направити сиромашним.

депенденс, **депанданс** (лат. фр.), зависност, потчињеност; споредна зграда.

депендирати (лат.), зависити од кога, бити кому потчињен.

депенирати (лат.), повући налог; набрисати рачун у трговачкој књизи.

деперцирати (лат.), изгубити; упропастити.

депеша (ит.), брзојав, телеграм, хитна пошиљка, на најбржи начин достављена вест.

депеширати (фр.), одаслати хитно.

депланирати (лат.), поравнати, заравнати.

депласирати (фр.), преместити, смаћи, уклонити неког с његовог места.

депласман (фр.), скидање. уклањање, наопачина; обрнут положај.

депо (фр.), стовариште за робу; чување; резерве војничке.

депозит (лат.), поверено добро, оно што је дато на чување.

депозитар, онај који прима на чување, чувар.

депозиција (л), давање на чување, исказ.

депоненс (л), глагол трпног облика а радног значења.

депоновати (лат.), дати на чување, одложити, положити.

депопуларисати (лат.), отуђити од народа.

депопулисати (лат.), лишити насеља, уклонити народ.

депопулација, изумирање народа.

депорт (фр.), позајмљен новац, разлика између садашњег и доцнијег нижег курса берзанских хартија зове се **депорт**.

депортација (лат.), прогонство, протеривање (нпр. Руса у Сибирију, Француза у Кајену).

депортирати (лат.), прогонити, протерати, извести, бацити у беду, послати у казнену колонију.

депоседирати (л.), лишити неког поседа, избацити из поседа.

депотенцирати (лат.), ослабити.

деправирати (л.), покварити.

депресија (лат.), утученост, клонудост, телесни и душевни умор; увала; ниско стање у ба-рометра.

депривација (н. лат.), скидање, смицање, одузимање.

депримирати (лат.), снизити притиснути, уништити, утући, притиснути.

депургирати (лат.), прочистити, очистити, ишчистити.

депутација (лат.), уређење, одашиљање посланика народних посланства.

депутирати (лат.), одредити (на што), упутити.

депутирац (лат.), посланик, народни заступник, комора депутираца, скупштина.

деранжиран (ф.), несређен, разбацан.

деранжирати (ф.), створити неред, растурити, разбацати унередити.

дерби-трке (енгл.), тркачке коњске утакмице, основане 1780 год. од графа Дерби.

дервиш (перс.), мухамедански калуђер.

деривати (лат.), једињења од хемијских елемената (изведена).

деривација (лат.), извођење (једне речи на пр.).

деривирати (лат.), спровести, одвести, одвратити.

дерматовон (гр.), кожни паразити.

дерматол (г.), препарат пра-шка за лечење ране и стварање коже.

дерматологија (грч.), наука о кожи.

дерма - кожа.

дерогација (лат.), ограничење уклањање, штета, губитак.

дерогирати (лат.), ограни-чити, сузити, уклонити.

дерт (тур.), брига, туга.

дертли (тур.), брижан.

дерута (ф.), збуњено бегство потпун пораз.

дерутирати (ф.), завести.

десан (ф.), спуштање, падање, истоваривање лађе, непријатељски упад у земљу.

десен (фр.), намера, план, нацрт, узор.

десервирати (лат.), служити, дворити, неговати, снабдети службом.

десерт (фр.), колачи, воће, што се на сто уноси после јела.

десигнација (лат.), обележавање, одређивање, упућивање, привремено наименовање

десинирати (фр.), цртати, обележити, пројектовати.

дескрибирати (лат.), опи-сивати.

дескриптиван, опксни.

дескриптивна геометрија, описна (нацртна) геометрија.

дескрипција (лат.), опис, описивање.

деспект (лат.), презирање, погрда.

десператан, очајан, клонуо, безнадеждан.

десперација (л.), очајање, губљење наде.

десперирати (лат.), очаја-вати, клонути, изгубити наду.

деспондирати (лат.), обе-ћати, верити (се).

деспот (гр.), неограничени господар, владар апсолутни.

деспотизам, неограничена владавина, самовлада.

деспотија, самовлада, нео-граничена владавина.

дестилат, производ дести-лације.

дестилатер (ф.), производ-ник ракије, коњака и др.

дестилација (лат.), пречиш-ћавање, одвођење, печење (ра-кије).

дестилисан (л.), пречишћен, прочишћен.

дестилисати (лат.), пречис-тити, једну течност загревањем претворити у пару а ову хлађењем вратити опет у теч-ност.

дестинација (лат.), одређе-ње, крајња сврха.

дестинирати (лат.), одре-дити, посветити.

деструирати (лат.), ружити разарати.

деструктиван, рушилачки, разоран.

деструкција (лат.), преврат, рушење, разорење.

десцендент (л.), потомак.

десценденц (лат.), порекло, потомство.

десцендентна теорија, те-орија о пореклу.

десцендирати (лат.), сила-зити, спуштати се, потицати, водити порекло.

детал (ф), ситница, поједи-начност, случајност, трговина на детаљ, трговина на ситно.

деталјирати (фр.), рашчла-нити, представити исцрпно, из-ложити у појединостима.

деталјист, трговац на ситно, ситничар

деташиран, **деташован**, о-даслан, припослан, придодат, ослобођен, независан.

детацирати (ф.), одаслати отпослати, одвојити, одсећи.

деташман (фр.), група вој-ника одасланих од главне трупе

детектив (енгл.), тајни по-лицајац, члан тајне полиције.

детенирати (лат.), задржати, придржати, држати у затвору.

детентор (лат.), сопственик, придржаваалац.

детериорација (лат.), по-горшање, опадање.

детерминанте, јављају се при решавању линеарних алгебар-ских једначина као спојени ве-личина коефицијената истих.

детерминација (лат.), одре-ђивање, утврђивање, одлучива-ње, одлука.

детерминизам, наука нуж-ности, судбине, која учи да су све промене у свету па и по-ступци слободних бића уна-пред и неизбежно одређени.

детерминантан, одређен, од-лучен, ограничен.

детерминисати (лат.), ог-раничити, одредити, одлучити, утврдити.

детерминист; присталица де-терминизма.

детестација (лат.), прокли-њање, проклетство, грожење.

детестирати (лат.), прокле-ти, грозити се (кога).

дети (тур.), слободно.

дето (л. detto), речено, име-новано, поменуто, исто.

детонација (л.), тресак, од-јек, грмљавина, погрешно пе-вање.

детонирати (л.), погрешно певати (узети сувише висок или низак тон), грмети, грмећи одјеквати, отпасти.

детракција (л.), одбитак, пуштање крви, одузимање у-мањивање, опанкање.

детрахирати (л.), одбити, одувети опанкати.

детресе (фр.), страх, нево-ља, потиштеност.

детроа (фр.), мореуз, узина, стаза.

детронизација, збацивање са престола.

детронизирати (лат. и гр.); в. детронирати.

детронирати (фр.), збацити с престола.

детурнирати (л.), одбити одвратити.

deus (л. deus, г. theos), бог.

deus ex machina, бог из машине, неочекивана сцена у позоришној комаду, која обрће све на добро.

деутерова (г.), понављање.
дефамирати, дифанмирати (лат.), обешчастити, изнети на рђав глас.

дефанзива (фр.), одбрана, брањење, стање у коме се једна зараћена страна само брани.
дефанзиван (фр. и лат.), одбранбени, у од рани.
дефанзивни рат, рат одбранбени.

дефатиговати (лат.), заморити, преморити.

дефатигација (лат.), замор, умор, преморавање.

дефектан (л.), оскудан, недостатан, оштећен.

дефект (ср. лат.), недостатак, мана, губитак, празнина.

дефективна верба (л.), verba defectiva, глаголи који немају све облике, као нпр. глагол јесам.

дефендирати (лат.), бранити, одбранити.

дефанзија (лат. и фр.), брањење, одбрана.

дефет (ф.), пораз.

дефиле (ф.), пролаз трупа; кланац којим трупе пролазе крећући се појединачно.

дефиловати (ф.), пролазити појединачно (узаним (путем); трупе дефилију, пролазе редом поред одређеног места.

дефинисати (л.), ограничити; одредити тачно садржину једног појма, објаснити је.

дефинитиван, дефинитивно (л.), изрично, одлучно, изразито, одређено, закључно,

дефинитум (л.), потпуно одређен појам.

дефиниција (л.), одређивање, одређивање појма, објашњење.

дефицит (л.), мањак, недостатак (у рачуну); губитак, сво-

та за коју је пасива већа од активе.

дефлагрирати (л.), огорети, ватром очистити.

дефлектирати (л.), одступати, отклонити.

дефлектирати (л.), одступати, отклонити.

дефлорација (л.), скидање цвета; обешчашћење.

дефлорисати (л.), скинути цвет, обешчастити девојку.

деформисан (л.), безобличан, ружан.

деформисати (л.), уништити облик, обезичити.

деформисање (л.), обезичење, уништење облика.

дефраудант (л.), проневеритељ; човек који туђи новац, проневери.

дефракција (л.), проневера

дефраудирати (л.), проневерити.

дефтер (перс. тефтер), тефтер, књига, списак; регистар.

дефтердар (тур), мини-тарфинансија у Тураца.

децедирати (л.), опадати

децем (л.), десет.

Децембар, дванаести месец у години.

децембристи; присталице Луја Наполеона и извршиоци државног удара од 2. децембра 1851. године.

децемвр, члан власти, која се састоји од десет људи. У Риму су нарочито били чувени децемвири, који су писали законе.

децемвират, влада десеторице.

децениум, период времена од десет година.

децентрализација (л.), удаљавање од средишта; преносење послова и права државних на обласне власти; слаба веза између покрајина и државног средишта.

децентралисати (л.), ствари, које су уједињене у једном средишту, изделити из њега у појединачне делове одн. тела.
децепција (л.), превара, обмана.

децермент (л.), чиновник који треба да одлучује о извесним управним пословима.

децесија (л.), опадање, пропадање.

децима (л.), десети тон у скали; једна шпанска строфа у десет делова.

децимални (л.), десети, десети део.

децимална вага, справа за мерење, при којој тегови имају десетоструку тежину код мерења разних предмета.

децимални разломак, десетни разломак; разломак чији је именитељ десет.

децимирати (л.); десетковати, сваког десетог човека убити.

деципирати (л.), обманути, преварити, подвалити.

дешарж (ф.), разрешење; растерење; разрешница у правном и надзорном одбору; проглашење неке исправе за исправну.

дешаржирати (ф.), растерити, стоварити, скинути с кола.

дешифровати (ф.), одгонути, решити тајне знаке (шифру).

диабазис (г.), прелаз, пролаз

диабетес (г.), шећерна болест.

диабетичар, болесник од шећерне болести.

диабл (ф.), ђаво.

диаболо (ф.-г.), пањкање; оптуживање противника са ознаком предстојеће казне.

диагноза (г.), одређивање болести; распознавање болести по њеним знацима.

диагностика (г.), наука о одређивању и распознавању болести.

диагностицирати (г.), одредити болест (по знацима).

диагонала (г.), попречна линија повучена из једног угла неког четируоугла или многоугла у други супротни угао.

диагоналан (г.), кос, укосо супротан.

диаграм (г.), слика, цртеж, нацрт; нотне линије, соломоново слово.

диадема (г.), круна; женски украс за главу (превез преко чела).

диадок (г.), наследник; последници Александра Великог у разним деловима његова царства.

диадокхе (г.), наследство; промена, прелаз једне болести у другу.

диакризис (г.), разликовање, распознавање ступњева у болести.

диакратичан, различит, за распознавање.

диакратични знаци, знаци за распознавање правилног изговора слова и речи.

диалект (г.), наречје, одступање у говору од књижевног језика.

диалектика (г.), наука о говорништву, говорничка вештина; наука о окретности у мишљењу.

диалектичан, по наречју, логичан; духовит, окретан.

диалектичар (г.), вешт говорник; умешан човек у расправљању; окретан говорник.

диалела (г.), кружни доказ, кружни закључак.

диалема (г.), прекид, међувреме, међупростор.

диалог (г.), разговор, договор, разговор у двоје.

диамант (ф.-л. адамас), нај-

тврђи, најгушћи и најсјајнији драги камен.

диаметар (г.), пречник, пресек круга кроз средиште.

диаметралан, управо кроз; право, потпуно; попречно, пречнички.

диаметрално супротно, сасвим, потпуно супротно.

диаморфова (г.), образовање у одређени облик; уобличавање.

Диана (л.), гр. **Артемиза**, богиња Лова и месеца, заштитница девичанства и рађања.

диандрија (г.) двоженство; двосполне биљке са два прашника у једном цвету, као што је маслина.

диаплазма (г.), мазање, парење целог тела.

диапозитив (г.-л.), слика, фотографија на стаклету.

диарезис (г.), раздвајање двогласника у два самогласника; пенање, раздвајање крвних судова.

диареје (г.), пролив.

диарх (г.), савладар, члан владе двојице.

диархија (г.), двовлада, влада двојице.

диаспора (г.), распадање, расипање; чланови заједнице који одвојено живе.

диатонска скала, (г.) у музици ред тонова који се креће правилно по скали.

диатриба (г.), учено истраживање.

диафан (г.), провидан, прозрачан.

диафан папир, провидна хартија.

диафора (г.), разлика, различност; неслога, свађа, понављање једне исте речи различитих значења у реченици.

диафрагма (г.), преграда, покожица, плућна марамица.

диакоревис (г.), столица, прочишћавање, идење напоље.

диба (тур.), скупа свилена тканина, у коју је злато уткано.

дива (ит.), сожанска, драга; славна певачица.

диван (тур.), турски државни савет, софа, збирка песама.

дивергентан (л.), разилазећи, што се разилази.

дивергенција (ит.), удаљавање двеју линија једне од друге.

дивергирати (л.), удаљити се, одступити. све се више удаљавати, сити другог мишљења.

диверз (л.), разни, различни, свакојак.

диверзија (н.-л.) обраћање, промена правца, растројавање; обртање мисли од нечега непријатног.

дивертирати (л.), одбити, растројити.

дивиденда (л.), део добити коју један члан акционарског друштва сразмерно својој улози добија.

дивидирати (л.), делити, поделити, разделити.

дивизија (л.), делење, подела, велика војничка јединица састављена из више пукова свих родова оружја.

дивизион (л.), један део пука код коњице и артиљерије у војсци (пук има 3 или 4 дивизиона).

дивизор (л.), делитељ.

Дивина комедија (ит.) Божанска комедија, дело славног италијанског песника Данте-а.

дивинација (л.), предсказивање.

дивинитет (л.), божанство, божанственост.

дивит (тур.), мастионица.

дивулгација (л.), објављивање, оглашавање, распрострањење.

дивулгија (л.), растрзање, цепање.

дигеста (л.), пандекта.

дигестија (л.), варење.

дигиталис (л.), цвет пустикара.

дигитата (л.), животање прстани.

дигнитет (л.), част, достојанство, моћ.

дигресија (л.), одступање, удаљење.

дидактика (г.), наука о уређењу и вођењу наставе као средства духовног развића.

дидактичан, поучан.

дидактична поезија, поучна поезија.

дидактичар, песник поучних спева, добар наставник.

дидакалија (г.), поучавање, упућивање.

дивген, **дивгин** (тур.), од узде они кајиши што се држе у рукама, кад се јаше.

дивдал (тур.), чувар капије.

диегеза (г.), тумачење.

диесева (г.), растављање, дифтонга у два слога.

диес (л.), дан, ante diem, пре дана.

diēs irae, diēs illa, дан гњева; почетак опела.

диета (г.), начин и ред живота с погледом на јело, пиће и спавање.

диете (л.), дневнице, плате.

диететика (г.), наука о здрављу.

диецеза (г.), епископија, парохија, општина.

диартерија (г.), срдобоља, пролив.

дијес атеи, (л.) црни дан, несретни дан, код Римљана, као успомена на пропаст у битци на реци Апији.

дијурна (л.), дневница, надница

дијурнист (л.), надничар, дневничар.

дик кур хик? (л. dic cur hic?), мисли на своју задаћу?, реци зашто си овде?

дикерије (г.), двокрак сзећ-

њак у православној цркви, којој треба да означи двоструку природу Христову.

диколон (г.), песма која се састоји из две врсте стихова.

дикотиледоне (г.), биљка са два заметкова листића.

диктандо, (л.), оно што је говорено у перо, диктирано.

диктат (л.), говор, говорење у перо, заповест.

диктаторски мир, мир по диктирању других сила, чији се услови имају примити или потписати, а никако не дискутовати (преговарати) о условима.

диктатор (л.), неограничени господар, у римској држави, бивао именован у тешким приликама.

диктатура (л.), неограничена влада, моћ и достојанство диктатора.

диктирати (л.), говорити у перо, наложити (коме што), одредити.

dictum factum (л.), речено-учињено, казао и учинио.

дикција (л.), говор, начин изражавања, начин писања.

дикционер (ф.), речник.

дилација (л.), одгађање.

дилбер (тур.), леп, лепа, лепо.

дилекција (л.), љубав, наклоност.

дилема (г.), двоструки, наизменични закључак две реченице, од којих свака туче противника.

дилетант (ит.), љубитељ неке вештине или уметности, којом се из љубави (не по струци) бави.

дилетантизам, полутанство, бављење нечим из љубави и наклоности.

дилижанс (ф.), брза пошта, поштанска кола, брзина, хитрина.

дилогија (г.), двосмисленост.

дилогичан (г.), двосмислен.

дилувиум (л.), поплава, потопа поплавлена земља.
 дилувијалан (л.), потопски.
 димензија (л.), мера, простирање једног тела, правац простирања.
 диминуирати (л.), смањити, умањити.
 диминутив (л.), умањена реч. нпр. цветић, кућица, в. деминутив.
 димишџија (тур.), сабља из Дамаска.
 диморфан (г.), двообличан, с два облика.
 диморфизам (г.), особина извесних тела да се при једнаким спојевима појављују у два облика (кристалишу разно).
 димуниција (л.), смањење, мањак, недостатак.
 дин (тур.), вера.
 дин (г.), најмања јединица снаге.
 динамика (г.), наука о јачини, о покрету, кретање.
 динамит (г.), једна разорна смеша, жут барут од нитроглицерина.
 динамичан, што делује снагом.
 динамо, динамо-машина, машина која производи електричну струју.
 динамометар (г.), справа за мерење снаге.
 династ (г.), владар, власник.
 династија, владалачка лоза.
 дине (ф.), пешчани брежуљци на морској обали.
 динé (ф.), ручак.
 динирати (ф.), ручати; фино обедовати.
 диносаури (г.), велики окамењени гмизавци, препотопске животиње.
 Диогенес, славни грчки филозоф, припадао школи Киника, станао у бурету.
 дионизијска ера, рачунање

времсна од Христовог рођења по Дионизију, једном научнику 6. века.

Дионизос, грчки бог Бахус.
 Дионизије, свечаности у част бога Баха, пијанке
 диоптер (г.), справа за одређење једног правца (у начара).
 диоптрика (г.), наука о преламању светлости.
 дипетале (г.), дволистан, са два листа.
 диплома (г.), сведоџба, постављење, школско сведочанство, писмено.
 дипломат (г.), државник; опрезан и уместан човек.
 дипломатски, државнички, мудро, лукаво, фино, окретно.
 дипломација (ф.), државништво, вођење и заступање државних послова на туђим дворовима.
 дипломирати (г.), свршити универзитет и добити диплому.
 диподија (г.), спој двеју стопа уједно.
 диптеричан (г.), с два крила; с два реда стубова.
 дирек (тур), ступац.
 директан (л), управан, непосредан.
 директива (л.), уцелство, правац, одредба.
 директор (л), управник, управитељ.
 Директориум (л), највиша управна власт; влада у Француској год. 1795. за време револуције.
 дирекција (л), управа, врховна власт, управљање.
 диригент (л.), управљач, руководитељ.
 дириговати (л.), руководити, управљати, упућивати.
 dis (л.), за пола гласа повишено d (у музици).
 дисграс (ф.), немилост, неаклоност.

дисекција (л.), парање леша; рашчлањавање неког тела.
 дисентирати (л.), имати одвојено мишљење; бити другог мишљења.

дисерирати, дисертирати (л.), расправљати.

дисертатор (л.), писац научне расправе, расправљач.

дисертација (л.), научна расправа.

дисецирати (л.), расећи, рашчланити.

дисидент (л.), отпадник; онај ко је оставио цркву или странку

дисимилација (л.), промена једног од два иста сугласни. а у неки други.

дисимулирати (л), претварати се

дисјункција (л.), растављање
 дискант (л.), извештачено висок глас.

дисквалификација (л.), неспособност.

дисквалификовати (л.), направити (огласити) неспособним, неподобним; онеспособити.

дисконтинуитет (л.), безвезност, незваност.

дисконтирати (ит), одбити, одрачунати; при ранијој исплати менице одбити неки процент.

дисконтни или есконтни посао, састоји се у куповању меница и осталих недоспелих тражбина уз одбитак дисконта.

дисконто (ит.), одрачунавање, одбитак интереса при ранијој исплати менице; одобравање (у рачуну).

дискордантан (л.), несагласан.
 дискордија (л), неслога, свађа.

дискос (г.), округла камена или метална плоча, слична тањиру, за бацање (код старих Грка).

дискредитовати (л), убити добар глас, лишити поверења.

дискретан (л.), тајни, повер-

љив, обазрив, паметан; удаљен, одвојен.

дискреција (л.), опрезност и скромност (у говору и трговини); обзирност, повученост; паметно уздржавање; повученост, ћутљивост.

дискреционаран, препуштен доброј вољи и нахођењу; остављен слободном просуђивању.

дискулпација (л.), оправдање.

дискурс (ф.), разговор, разговарање; читање предавања.

дискусија (л.), разговор, објашњење, истраживање, мењање мисли.

дискутовати (л.), објашњавати (се), расправљати; истраживати

дислокација (л.), размештање, премештање; раздљивање повлачење (група).

дислоцирати (л.), премештати.

дисонанца (л.), несагласност.

дисонирати (л), не подударати се, разно гласити.

дисоциација (л.), распуштање једног друштва; распадање једног хемијског једињења.

дисоцирати (л.), делити, раздвајати.

диспаратан (л.), различит, неједнак, супротан; из основа разичит.

диспанзатор, приложник.

диспанзаториум, књига апотекарска за прављење лекова.

диспензирати (л.), изделити; дати слободу; спремити лек.
 диспенсија (г.), рђаво варење.

диспозитив, одлука, пресуда.
 диспозиција (л.), располагање; уређење: наредба.

диспондеј (г.), доструки спондеј, стиховна стопа.

диспонент, (л.), пословођа, опуномоћеник, управник.

диспонибилан (л.), расположив.

диспонирати (л.), изложити; уредити, удесити, спремити; располагати; приволети.

диспропорција (л.), несразмерност.

диспропорционалан (л.), несразмеран, неједнак.

диспут, препирање, расправа. **диспутација** (л.), научна расправа; јавна и свечана расправа.

диспутирати (л.), расправљати; знанствено се препирати.

дистанција (л.), одстојање, удаљење; растојање;

(**пар дистанс** у пристојној даљини).

дистингвирати (л.), одвојити, разликовати; истаћи.

дистинкција (л.), разликовање појмова; одликовање; полагај; сталеж.

дистихон (г.), двоструки стих, (елегијски дистихон, један хексаметар са једним пентаметром).

дистракција (л.), растројење; непажња; разонођење.

дистрахирати (л.), расејати; разонодити.

дистрибутиван (л.), дељив; што дели.

дистрибуција (л.), подела, издељивање; растварање појма у више сличних појмова.

дистрикт (с. л.), срез, област.

дисхармонија (л. г.) несасогласност.

дисциплина (л.), ред, васпитање; научна област.

дисциплиновати, научити на ред.

дитирамб (г.), одушевљена, бурна песма Баху, доцније и другим боговима и јунацима; у опште одушевљена песма.

дифамија (л.), грђење, оговарање, псовање; погрда.

дифамирати (л.), изнети на рђав глас, озлогласити.

диферентан (л.), различан.

диференциал (л.), бескрајно мали део или прираштај једне ограничене, променљиве величине.

диференција (л.), разлика, погрешни износ; део за који је нека количина већа или мања; вишак или мањак; неслагање.

диференцијални рачун, виши рачун, који учи како се из поређења ограничених величина налази однос њихових бескрајно малих делова.

диференцијални царински систем, систем по коме се увозне и извозне царине за поједине земље различито обрачунавају.

диференцирати (л.), наћи или прорачунати бескрајно мали део једне ограничене, променљиве количине.

диферирати (л.), разликовати се, одступати.

дификултет (л.), тешкоћа, сметња.

дифлуенција (л.), растварање се, распадати се.

диформан, безобличан, ружан.

диформирати (л.), наружити, **дифтерија**, **дифтеритис** (г.), гушобоља, запаљење слузокоже у душнику.

дифтонг (г.), двосложник.

дифузан (л.), расут, разбучан, растројен.

дифузија (л.), разливње, раширење, издељивање; размећање; продирање и мешање различних гасова и течности.

дифундирати (л.), разлити, расути, разбацати, раширити. **дихотомија** (г.), половљење, подела на двоје.

дје (ф.), Бог; **dieu et mon droit**, Бог и мо-

је право (лозинка енглеске круне).

доајен (ф.), декан, предстојник.

доајен дипломатског кора, посланик који је на једном двору најдуже времена; најстарији по служби.

дова (тур.), молитва код мухамеданаца.

дога (енгл.), енглески велики пас.

догма (г.), мишљење, начело, учење; верско учење.

догматизам, строго научно учење у филозофији; супротност критицизму и скептицизму,

догматика, учења једне филозофске или верске школе; научно представљање хришћанске вере у Бога,

додекаедар (г.), правилно тело са дванаест петоуглова.

дова, кутија; дар; количина (лека) која се може одједном узети.

док (енгл.), лађино корито, корито, унутрашњи део пристаништа помоћу брана и насипа удешен да увек има довољну водену висину, те да лађе у њему могу пристати.

доктор (л.), учењак; титула највишег степена академског образовања.

докторанд (л.), приправник за доктора.

докторат (л.), докторско звање.

doctor juris, доктор права. **доктрина** (л.), ученост; наука, знаност; настава хришћанске вере; наука или поука која не узима у обзир стварност.

доктринаран, учен без обзира на стварно искуство.

доктринаризам (л.) склоност да се одлучује по апстрактним теоријама.

документ (л.) спис; писмени доказ; повеља.

документовати, посведочити, открити; доказати писменим.

долар (енгл.), американска новчана јединица, вреди нешто преко 50 динара (сада).

dolente (mente) (ит.), болно (у музици).

долибаша (тур.), онај који седи у горњем челу.

долифокефал (г.), човек дуге главе.

доломит, једна врста кречњака, Алпска група у Јужном Тирољу.

долче (ит.) слатко, пријатно, драго.

дом (л. л.), кућа, дом, Дом Господњи, црква, саборна црква.

домена (ф.), дело, круг, струка, власништво; земља као крунска добро.

доместикација (л.), припитомљавање.

доместицирати (л.), припитомити.

домина (л.), господарка, госпођа; игуманија.

доминантан; надмоћан, у преимућству,

Доминиканац, калуђер, члан реда који је основао Доминикус де Тузман 1215. год. у Тулузи.

доминирати (л.), владати, бити надмоћан, преовлађивати.

доминиум (л.), право владања; сопственост; слободан посед.

домино (ит.), свештеник; зимска одећа свештеника; костим за маскирање; игра (коцка).

доминус (л.), господар, домаћин.

домицил (л.), завичај, станиште, одомаћење.

домицилирати (л.), становати, бити настањен; настанити се.
дон (ит.) или **дом** (порт.) господин, титула из почаста која се даје људима од положаја и члановима владалачке куће у Шпанији и Португалији.

донат (л.), латинска граматика Елија Донато из IX. столећа; назив сваке елементарне граматике до 15. столећа.

донатор (л.), дародавац, заветодавац.

донација (л.), поклон, поклањање, обдарење.

Дон Жуан (шп.), заводник жена, велики љубавник (по шпанској бајци о Дон Жуану Тенорију).

Дон Кишот (шп.), име главног јунака у истоименом роману Сервантесовом, оличење сваког пустиловног занесењака
Дон Кишотијаде, пустиловна, луда предузећа.

дорато (шп.), земаљски рај, дорат, мрков.

Дорис (г.), женско име, једна морска богиња, мати Нереида и Дирида.

дормитиван, успављујући.
Дорци, једно племе код старих Грка.

дослук (тур.), пријатељство, дост (тур.), пријатељ.

дотација (л.), снабдевање, обдаривање, поклањање.

дотирати (л.), снабдети, обдари, осигурати кому извесне приходе.

дофен (ф.), престолонаследник.

доцент (л.), учитељ, наставник, наставник на универзитету предавач.

доцирати (л.), учити, поучавати, предавати.

дравидски или декански језици, говорени су у јужном делу Источне Индије пре санскритског.

драгоман (ф.). тумач, преводилац.

драгон, драгонер (ф.-ит.) војник. коњаник,

Дракон, атински законодавац у 7. столећу пре Христа, чији су закони чувени због своје строгости.

драконски, одвише строг, сувише оштар.

драма (г.), радња, песничко представљање једне радње као да се догађа у садашњости, позоришни комад

драматизовати, прерадити у позоришни комад, удесити за позориште.

драматичар, писац позоришних комада.

драматург, познавалац и критичар позоришне игре, књижевни саветник у позоришту.

драмлија (тур.), сачма којој је тежина један грам.

драмолет (г.), мала драма.
драперија (ф.), украс, намештање завеса; украшавање фигура.

драстичан, јаког, снажног дејства, опор, опипљив.

драхма (г.), новац сребрни, новчана јединица код Грка.

дреднот (енгл.), у ратној флоти лађа оклопача.

дрен (енгл.) подземне цеви за одвођење сувишне воде те за исушење баровитог земљишта.

дрес (енгл.), униформа, т. ј. одело једног друштва (на пр. у спорту), друштвено одело.

дресина, мала, лако покретна кола на жељезницама, крећу се или руком или мотором, пронашао их К. Ф. Дресе 1817.

дресирати (ф.), обучити, навикнути, научити, извежбати.

дресура, обучавање, обука (коња и пса).

дриада (г.), шумска вила.

дрил (енгл.), вежбање, увежбавање.

дрогe (ф.), лекарија, апотекарска роба, лековите траве.
дрогерија, трговина са лекаријама.

дромедар (г), једногрба камила, брза једрилица.

дрoшка (руски), лака непокривена кола са четири точка.

Друд (инд.), вештац зао дух, демон.

друда, вештица, чаробница.

Друиди (л. келтски), свештеници старокелтски, свештеници светог хрasta код старих Келта у Галији и Британији.

Друзи, једно ратничко племе у Сирији, говори арапским дијалектом, вера му је мешавина мухамеданства, незнабоштва и хришћанства.

дуалис, дуал, двојина, множина за два лица или ствари.

дуализам, двојство, наука о двојству, учење да у свету постоји вечита борба између добра и зла, између духовног и телесног.

дубиозан (л.), сумњив.

дубитација (л.), сумња.

дубл (ф), дупли (л.), двоструки.

дубле (ф), накити који су позлаћени а иначе су израђени од неког другог метала.

дублет (ф.), други примерак једне књиге.

дублирати дуплирати, удвостручити, поставити.

дублон, (шп.), шпански златник, вреди 21 франак.

дувак (тур.); девојачки вео, превез.

дувар (тур.), зид.

дудук (тур.), свирала без писка.

дуел (ф.), двобој.

дуелант, онај ко се с другим бије, ко суделује у двобоју.

дуелирати се, имати двобој туђи се на двобоју.

дует (т), двопев. певање у двоје.

дужд, звање пређашњег владара млетачке републике.

дука (ит.), војвода, херцог.

дукат (л. гр), златник, златан новац (ранија му вредност била 12 динара).

дуктус (л.) пут, ток, вођење; потез пера, потез.

дум-дум зрно, разорно пушчано зрно, које се распрсне чим удари о предмет.

дума (р.), скупштина, сабор.

думен (тур.), крма.

думенција (тур), крмар, корманаш.

дундар (тур.), гомила људи.

дуо (л), два.

дуоденум (л.), дванаестопалачно црево.

дуодец (л.) формат код кога се табак савија у 12 листова; мали формат.

дупликат (л), двојни, двоструки препис акта; препис.

дуплирати (л.), удвојити, удвостручити.

дур (л.) тврд.

дур, дура (тур.) стани!

дурак (рус), луда, будала.

дурбин (тур.), телескоп.

дуумвир, дуумвири (л.), члан владе двојице, двојица која владају.

дуумвират (л.), влада двојице,

душ (ф.), купатило, сипање воде са висине.

душек (тур.), дуги широк јастук од перја или вуне који се меће преко сламњаче.

душирати (ф.), прскати водом.

душман (тур.) непријатељ.

Б

Б, шесто слово ћирилске азбуке.

ђаво (г.), враг, нечастиви.
ђаволо (ит.), ђаво, зао дух.
ђагаде (тур.), писмено,
ђакон, диакон (г.), помоћник свештеников.

ђаконат (г.), звање, достојанство и стан ђаконов.

ђаконија (г.), делокруг једног ђакона, помагање у служби; посланица.

ђакониса. старија жена, служитељка цркве, болничарка, калуђерица која служи око олтара.

ђаур (тур.), неверник, погрдно име за немуслимане.

ђевђир (тур.), суд метални или земљани, избушен рупицама, за цеђење.

ђенсија (тур.). одело.

ђем (тур.), гвожђе на узди што стоји коњу у зубима и око уста.

ђемија (тур.), лађа.

ђене (тур.), прилично.

ђерам (тур.), бунар, над којим је учвршћена дугачка мотка са ланцем и ведром.

ђердан (тур.), огрлица.

Ђердап, стеновит плићак на Дунаву.

ђерђев (тур.), уоквирено, разапето платно за везење.

ђера (тур.), момак.

ђечерма (тур.), јелек, прслуце без рукава.

ђиди (тур.), леп, диван.

ђидија (тур.), несташан момак, сеочки лола, по мало разуздан младих.

ђинђуха, гмиза, стаклена куглица,

ђиневра (ит.), клековача рачија.

ђогат (тур.), бео коњ, белац.

ђорда (тур.), сабља.

ђорно ди риспито (ит.), дани одгађања.

ђорно (ит.), дан.

ђорно ди пагаменто (ит.), дан плаћања.

ђувегија (тур.), младожења

ђувез (тур.), ружичаст.

ђувезлија (тур.), црна свила.

ђувеч (тур.), земљани суд у коме се пече месо; а значи и једну врсту јела.

ђугум (тур.), велики бакарни крчаг за воду.

ђувел (тур.), леп.

ђул (тур.), ружа.

ђулабија (тур.) једна врста слатких црвених јабука.

ђулс, ђулсија ружична водича.

ђулистан (перс.), ружичњак, име једног песничког дела песника Сади.

ђумишли (тур.) сребрн

ђумрук (тур.) царина.

ђуста мисура (ит.), правамера.

ђутуре (тур.), једно на друго, с једнога на друго, одсеком.

Е.

Е. пето слово у латинској, а седмо у ћирилској азбуци.

е. о. (ex officio), службено;
Ed. (editio), издање; ed (edidit), издао је; etc. (et cetera) и тако даље.

еби, ибн (арб.), син (нпр. Еби Али, син Алијин; између имена се пише Бен, нпр. Мухамед Бен Али, Мухамед син Алијин).

ебулиција (л), кување, кључање, навирање.

евадирати (л.) склонити се, умаћи.

евакуација (л.) испражњење, чишћење; напуштање.

евакуисати (л.), испразнити; одвести.

евалвација (г.) одређење цена. вредност новца.

Евангелисти, апостоли Мартеј, Марко, Лука и Јован, који су описали Христов живот и рад.

еванђеље (г.), радосна, добра вест; Нови Завет. —

евентуално (л.), случајно, свакако; могуће; за сваки случај; ако; под условом да...

евентуалност (л.), случајност, могућност; наступање једног могућног случаја; предвиђање.

евенка (тур.), грожђе обвјено око штапа, за оставу, за виму.

еверец (енгл.), — штета, коју претрпи трговачка лађа натоварена робом, и принос удеоначара за накнаду штете.

евива! (ит.), живе! живела! евидентан (л), очигледан, јасан, разумљив.

евиденција (л.), јасна, општа извесност; очигледност, пажња.

евлад (тур.), пород.

евнух (г.), ушкопљеник; чувар жена у турским харемима.

еволуција (л.), развој, развиће.

евокација (л.), позив, изазивање.

евоцирати (л.), позивати, изазивати.

Евсебија (г.) побожна; побожност; вера.

е.г. (л) (exempli gratia), на пример, примера ради,

егал (ф.), раван, једнак; све једно; равнодушан.

егализовати (ф.), изравнати, изједначити.

егалитѐ (ф.), једнакост, равноправност.

егбе, егбета (тур.), бисаге.

егвактан (л), тачан, тачно.

егвалтирати (л.) уздићи, узбудити, пренадражити, ражестити; усхитити.

егвамен (л), испит; испитивање, саслушање.

егваминатор (л.), испитивач, иследник.

егварх (г.), представник и намесник византијског цара у Горњој Италији; владика у православној цркви.

егвегеа (г.), објашњење; излагање; тумачење Св. Писма.

егвекватура (л.), потврђење или одобрење за извршење пресуде; владино признање једног трговачког конзула.

егвектор (л.), извршилац.

егвекуција (л.), извођење, извршење, извршење пресуде; заплењивање,

егвемплар (л.), примерак, комад; један примерак, (књиге, животиње и др.).

егвемпларно (л.), примерно, за углед.

егверцир (л.), вежбање.

егверцирати (л.), вежбати се.

егвил (л.), прогнанство, изгнанство.

егвистенција (л.), биће, постојање, живот; стварност; суштина.

егвистирати (л.), постојати, бити, живети.

егвотеричан (г.), спољњи; непосвећен; јавни; народни.

егвотика (г.), инострани, туђи предмети.

егвотичан (г.), инострани, туђ.

еггаулант (л.), прогнаник, изгнаник.

еггултација (л.), клицање, узвик.

егзахалирати (л.), испарити.
Егинете (г.), старогрчке статуе из доба персијских ратова с острва Егине; сада се налазе у минхенској Глиптотеци.

егл (ф.), златник од 10 долара.

еглен (тур.), говор, разговор.

егленисати (тур.), говорити, разговарати.

его (л.), ја.

егоизам (л.), себичност, самољубље.

егоист (л.), себичњак, самољубивац.

егоцентричан, човечје Ја посматрано као средиште света.

егримонија (лет.), јад, туга, бол.

ed. edd. (л. *edidit, ediderunt*), издао, издали.

Еда, еда — песме, старе песме и бајке норвешке и исландске које певају о боговима и јунацима.

едабленорое (грчки); бело праће.

Еден (јевр.) рај; задовољство, сласт.

едеотомија — разглабање, сечење полних органа (женских).

едиџт (л.), заповест, наредба, уредба; преторска наредба у старом Риму, један од најчувенијих извора за римско право.

Едил(и) (лат) градски чиновници у старом Риму који су се бринули о јавним грађевинама: храмовима и др.

едитор (л.), издавач, књијар издавач.

едификација (лат.) грађење, саграђивање.

едиција (ф.), издање једне књиге.

едо (г.), стид.

едукација (л.), васпитање.

евито (ит.), извоз, проја.

Евоп, један духовити грбави роб из Фригије у 6. веку пре Христа, писац чувених басана.

евотеричан (г.), усрдни; унутарњи; тајни; знанствен.

ејакулација (л.), избацавање, ишприцавање

ејакулирати (л.), избацити; испрскати, ишприцати.

ејвала (тур.), некоме све одобравати.

ејекција (л.), избацавање из поседа.

екарт (ф.), разлика између дневне и погођене цене; разлика између премијског и ултимо-курса.

екартирати (ф.), искључити, издвојити, удаљити, одстранити.

екватор, полулар, линија круга, која је подједнако удаљена од оба пола земљина, те опасује земљу.

еквација (л.), једначина.

еквивалент (н. л.), једнака вредност, - накнада, обештећење.

еквивок (л.), двосмислен, двозначан.

еквибријум (л.), равнотежа.

еквибрист (л.), човек, вештак који уме да одржи равнотежу, играч на конопцу.

еквиноција (л.), равнодневница, равнаноћница (21. марта и 23. септембра).

еквиполентан, једнаке вредности, равноправан.

еквитација (л.), коњичке вежбе, вежбе у јахању.

еквум ет бонум (лат. *equum et bonum*) — право, и поштено.

екпаж (ф.), кола и коњи; опрема официрска; опрема путна; посада лађе.

еккривис (г.), избацавање бакила кроз зној или мокраћу.

еклатантан (ф.), јасан, изврстан, јавни; гласан, узбуђујући.

еклатирати (ф.), прочути се, избити на видело.

еклезија (л.), црква.

еклезијарх (г.), старешина, настојник цркве, надворник црквене службе и реда.

еклезијат (г.) црквени службеник.

еклектичар (г.), избирач т.ј. човек који се не опредељује ни за једну филозофску школу већ од свих одабира, што му се свиђи.

еклипса (г.), помрачење једне планете појавом друге, помрачење; несвестица.

еклерер (ф.), извидник.

еклиптика (г.); сунчева путања.

еклога (г.), изабрана песма, пастирска песма, идила.

економ (г.), привредник, ратар; штедљив човек.

економија (г.), (пољска) привреда; домазлук; наука о привреди; штедња.

економисати, добро управљати имањем; штедети.

екр (енгл. *acre*) мера за мерење површине земље, јутро 40,5 а.

екривен (ф.), писац, писар.
ексик (тур.), крива мера, мање.

екскламација (л.), вика, дрчка, дерање, узвик.

ексклузиван (л.), искључив.
ексклузивност (л.), искључивост.

ексклузива (л.), искључење, издавање.

ексклудирати (л.), избацити, искључити; одвојити.

екскомуникација (л.), искључење из друштва; искључење из цркве.

екскомуницирати (л.), искључити из црквене заједнице.

екскурзија (л.), излет; путовање из задовољства, испад.

екс-лекс (л.) незаконит, ко не поштује законе.

ексматрикулирати (л.), избрисати из списка.

ексодус (л.), излаз, одлазак; одлазак у масама, исељавање.

ексордија (л.), почетак беседе.

експанзиван (л.), простирући се, надирући, ширећи се.

експанзија (л.), ширење, простирање.

експедирати (л.), послати, одаслати; отпремити.

експедитиван (л.), брз, хитар, окретан.

експедиција (л.), одашиљање, слање; пут, возња; ратни поход; соба из које се врши одашиљање.

експензија (л.), издатак, трошкови; исплата.

експеримент (л.), покушај, проба.

експериментално (л.) проблемно, на искуству засновано, очигледно.

експерт (л.), стручњак.

експирација (л.), издисање, издисај, пролаз рока.

експликативан, објашњујући, разјашњујући, развијајући.
експликација (л.), објашњење, излагање, развијање.

експлицирати (л.), излагати, развијати, довршити; објашњавати.

експлоатисати (ф.), извршити, изградити, искористити, пљачкати.

експлоатација (л.), искористивање; пљачкање.

експлозиван (л.), распрскавајући, праштећи.

експлозија (л.), распрскавање са пуцњем; пуцањ, одјек; избијање вулкана.

експлодирати (л.), распрснути се, са пуцњем распрснути се.

експлоратер (ф.), истраживач, испитивач.
експлорација (л.), истраживање, испитивање, ислеђивање.
експлорирати (л.) истраживати, испитивати, ислеђивати.
експозè (ф.), излагање, изјашњење, објављење.
експозиција (л.), излагање, изложба (уметничка), положај према сунцу и ваздуху; осветљење; развиће једног појма; објашњење.
експонент (г.), степен (код бројева нпр. 2³).
експонирати (л.), излагати (се), изложити; објашњавати; излагати се опасности.
експорт, експортирација (л.), извоз.
експортатер (ф.), извозник.
експортирати (л.), извозити.
експрес (л), изразито, изрично, нарочито; журно, хитно.
експрес-писмо, хитно писмо.
експресија (л), израз, представљање.
експропријација (л) одузимање земљишта; накнада штете за одузето земљиште.
експроприсати (л), лишити својине, одузети; накнадити штету због одузетог земљишта.
експулзија (л.), насилно изгнање, истеривање.
екстаза (г.), усхићење, највиши ступањ одушевљења, највиши ступањ радости.
екстемпорирати (л.), нешто без припреме свршити (нпр. говорити, писати, играти и др.)
екстензија (л.), простирање, протезање, распрострањеност, простор.
екстериторијални (л.) иноземни, што се налази ван земље.
екстериторијалност (л.), прогонство из отаџбине; право посланика на страни и њиховог особља да живе по својим

законима; папино ослобођење од пореза у Италији.
екстерјер (ф.), спољашњост, спољња страна, изглед.
екстерминација (л.) протеривање; разорење.
екстернат (л.) школа коју ученици само посећују а не станују у њој.
екстерни (л.), спољњи, спољња, напомет, туђи.
екстра (л.), осим, осим тога, особито, изванредно.
екстравагантан (л), претеран, будаласт, глуп.
екстравагант ја (л), претераност, будалаштина, глупост, бљутавост.
екстрадирати (л) издати, предати, изручити.
екстрадиција (л.), издавање, предавање, изручивање.
екстракт (л.), извод из књиге, списка, извучени сох из биљака меса и др.
екстраординер (л.), изванредно, необично.
екстра-цуг (н.), нарочити (специјални) воз.
екстрем (л.), крајност, последњи ступањ, крајње средство; претераност.
екстремент (л.), измет (људски или животињски).
екстремитети (л.), спољни делови тела.
екстремин (л.), крајњи, последњи; изванредни.
ексудат (л.), зној, знојем избачене течности из тела.
ексхеридирати (л.) искључити из наследства.
ексхибирати (л.), издати, предати, урачунати, показати.
ексхибиција (л.), постављање, представљање, показивање, издавање.
ексхорта (л), кратки говор (за опомену),
ексхумација (л.), ископавање (леша).

ексхумирати (л.), ископати (из земље). вратити из заборава.
Ексцеленција (л.), Висост, Господство, наслов министра.
ексцентричан (л.), што одступа од средишта, кос; пренадражен; необичан; ненормалан.
ексцентричност (л.), занесењаштво; пренадраженост; одступање од средишта.
ексцепција (л), изузетак; одбрана (оптуженог), одговор.
ексципирати (л), изузети, искључити; применити.
ексценц (енгл.), промена, мењање; меница; лондонска берза.
екут (ф.), заседа.
екутé (ф.), слушајте!
Екце хомо (л. Ессе homo!) Ево човека!
екцем, екцема (г.), бубуљице (на кожи), оспе (које изађу од врућине).
елаборат (л), израђено, рад.
Елзмологија, наука о земљи Еламу, у предњој Азији; ископавања која сада врше француски научењаци.
елан (ф), скок, јуриш; одушевљени замах.
еластичан (л.), растегљив, развлачљив.
еластичност (л.), растегљивост.
Елдорадо (шп.), легендарна земља злата, земља са златним брдима у Јужној Америци.
елеватор (л.), справа за дизање; покретна столица (за дизање нпр. код бербера).
елевација (л.), уздизање, узвишење; висина једне звезде над хоризонтом; ранг; величина; замах; нацрт једне зграде.
елегантан (л.), отмен, одабран, фин; укусан.
елеганција (л.), отменост, одабраност.

елегија (г.), у ширем смислу код старих Грка лирско-епска песма испевана у дистиховима; у ужем смислу тужна песма.
елегичан (г.), тужан, болан, сетан.
елèјисон (г.), бог.
електрисати, наелектрисати, изазвати електрицитет,
електрицитет (г.), муњина.
електродинамика, наука о законима електрицитета у стању покрета или о дејству електричних струја једне на другу.
електромагнетизам, у новије време откривен однос између магнетских и електричних појава; наука о узајамном дејству магнетизма и електрицитета једног на другог.
електрометар, (г.), **електроскоп**, справа за мерење електричне снаге, код неког тела.
електрон (г.), код старих Грка: филибар; сјајан камен; мешавина злата и сребра.
електротехника (г.), техничка примена електрицитета у осветљењу и др.
електро челик, челик који се добива електричним путем.
елементарни, почетни; основни, првобитни, исконски.
елементи, елемент (г.), основни гласови језика; азбука; почетна знања неке науке; основни делови нека тела, праматерија.
елефант (г.), слон.
елидирати (л.), истиснути, одбацити, избити.
елиминација (л.), удаљивање, избацивање, уклањање; брисање.
елиминисати (л.), уклонити, удаљити, избрисати.
Елизè (ф.), име палате једне краљевске у Паризу.
елизија (л.), испуштање јел-

ног самогласника пред другим ради избегавања вева.

Елизвијум, еливијска поља (ф.), рај; станиште покорника.

еликсир (араб.), лек који се даје у капљицама; скуван лек.

елипса (г.), јајаст круг, испуштање речи из реченице (без које је реченица непотпуна).

елипсоид (г.), тело које постаје кад се елипса okreће око своје осовине.

елиптичан (г.), с испуштањем, јајаст.

елита (г.), избор; одабрани, најбољи.

елога, елогијум (л.), хвала, похвала.

елоквентан (л.), речит.

елоквенција (л.), речитост.

елонгација (л.), продужење, протезање.

елстер (енгл.), дугачак, у струку скупљен капут.

елукубрација (л.), научни ноћни рад; ноћна израда.

елћен (тур.), једро.

елчија (тур.), посланик; говорник; поклисар.

ем ем (тур.), и - и.

ема (тур.), али.

емај (ф.), превлака (на посућу) глеђ.

еманација (л.), исток, истицање; објављивање.

еманациона наука, наука по којој Син и Св. Дух проистичу од Оца; Њутнова наука о проистичању светлости од светлосних тела.

еманципација (л.), ослобођење, отпуштање; изједначавање; давање истих права.

еманциповати (л.), ослободити; изједначити; отпустити.

емблем (г.), украс, знак; симбол.

ембрио (г.), животињска, људска клица; заметак.

ембриологија (г.), наука о

људском (животињском) заметку.

емендација (л.), исправљање, поправљање.

емендирати (л.), поправљати, исправљати.

емигрант (л.), исељеник.

емиграција (л.), исељивање.

емигрирати (л.), отпутовати, иселити се.

еминентан, изврстан. истакнут.

еминенција (л.), истакнутост, узвишеност, Висост, Преузвишеност, (назив за црквене старешине).

емир (араб.), арапски кнез.

емисар (ф.), тајни гласник; посланик.

емисија (л.), одашиљање; истицање; издавање нових државних хартија, акција и сл.; истицање, струјање (топлоте).

емитовати (л.), издати; изаслати.

емоција (л.), јако душевно узбуђење; узбуђење; побуна.

емпиризам (г.), мишљење и учење на основу искуства.

емпирија (г.), искуство, знање стечено искуством.

емпиричан, емпиријски (г.), искуствен, стечен искуством.

емпирија (г.), трговниште, стовариште.

емулзија (л.), биљно млеко, семенско млеко; млечни спој уљаних и слузавих материја са водом.

емфаза (г.), очигледно представљање; наглашавање у говору; важни значај једног израза.

емфатичан, снажно, с полетом.

емфизема (г.), оток ране, оток; скупљање ваздуха под кожом; разоравање плућних ћелија.

емшерија (тур.), земљак.

енгеча (тур.) скоба, гвоздена веза за састављање и боље причвршћене даске уз даску на чамцима и дерегљама.

ендемија (г.), болест раширена на једном месту; присутност у народу.

ендемичан (г.), домаћи; месни.

ендосмоза (г.), усисавање, упијање, увлачење.

ендотермичан (г.), зависан од топлоте, топлотом делујући.

Енеида, Вергилијев спев о Енеји Тројану, претку Ромулову.

енервација (л.), живчана слабост, онемоћалост.

енервирати (л.), ослабити, ослабити нервно, онемоћати.

енергетика (г.), грана механике која проучава преносење и промену енергије.

енергија (г.), делатност, снага, утицајност, моћ, делања, радна способност тела.

енергичан (г.), снажан, одважан.

енигма (г.), загонетка.

Енио (г.), богиња рата, богиња свађе.

енке (т.-арап.), (енга, јенђебула), пратилица (турске младе) коју је задатак да младу допрати до мужевљево куће.

енклитика (г.), реч која нема свог нагласка, већ се изговара уз претходну.

енодација (л.), развијање, разрешење.

енорман (л.), прекомеран, страشان, нечувен,

ентелехија (г.), непрекидно дејство духа; стварност; виша енергија која је сама себи сврха.

ентома (г.), зглавкари (животиње).

ентомолог (г.), познавалац зглавкара (инсеката),

ентомологија (г.), наука о инсектима.

ентузијазам (г.), одушељење, усхићење; занос.

ентузијаст (г.), одушевљени поклоник; страсни обожаваца; сањалица.

енудација (л.), откривање, скидање оголићеност.

енујирати (ф.), досађивати, бити на досади, љутити.

енунцијација (л.), исказ, изговор; објашњење; обзана.

енциклика (г.), кружно писмо, окружница, циркулар; распис (папским бискупима).

енциклички (г.), кружни, у кругу.

енциклопедија (г.), круг научних знања уопште; општи научни речник; свестрано образовање.

екциклопедијски, опште научни, свестрани, прегледни.

Енциклопедисти, издавачи и сарадници велике француске енциклопедије Дидероа.

енције (енце) (тур.), бисер, е. о. (ex officio л.), званично службено.

ео ипсо (л. ео ipso), баш тим; саио се по себи разуме.

Еол, бог ветрова, краљ еолских острва,

Еолци, једно од главних племена грчких.

Еон (г.), дуго време, неизмерност, вечност.

Еос (г.), зора; јутарње руменило.

Еоцен (г.), еоценска, старија терцијарна формација у чијим се окаменотинама налазе и трагови извесних врста биљних и животињских, које и данас живе.

епагога (г.), мамљење, дражење, завођење.

епарх (г.), старешина, државник, управник. претпостављени.

епархија (г.), област; област једног владике.

епигон (г.), потомак; потомак великог доба; подражава-лац.

епиграма (г.), натпис; изрека; подругљива песмица

епиграф (г.), натпис; натпис на згради, књизи и др., мото. **епиграфика** (г.), наука о натписима.

епидемија (г.), болест повремена; редња; зараза (која дође споља).

епидендрон (г.), готованска биљка, што расте на дрвећу.

епидерма (г.), по ожица; спољња кожа.

епизода (г.), уметнуто; ситница; оно што се као случајно уметне у главну ствар; причица, одломак.

Епикурејци, присталице грчког филозофа Епикура (из IV. столећа пре Христа) који је учио да је душевно блаженство највише добро; његови ученици су телесно уживање прогласили својом сврхом.

епилепсија (г.), болест падавица.

епилог (г.), завршетак говора, последња реч.

Епименидес (г.), по легенди један љубимац богова (на Криту) који је преспавао 4) година у једној пећини и пробудио се са пророчким даром.

Епиметеј (г.), брат Прометејев, оженио се са Пандором, те тако сва зла из њене кутије дођу у свет.

епископ (г.), владика. бискуп.

епископат (г.), владичанство. **епископија** (г.), област владичина, дијецеза.

епистил (г.), горњи део, венчац једног стуба.

епистола (л.), писмо, посланица.

епитема (г.), облога, завој. **епитет** (г.), придев, додатак; украс.

епитимија (г.), свештенички затвор; казна испаштања.

епитрит (г.), стиховна стопа од четири слога, састоји се из једног спондеја и јамба или трохеја.

Епифанија (г.), Богојављење.

епифора (г.), исти завршетак у више реченица

епицентар, средиште на површини.

епициклика (г.), споредни круг, чије се средиште креће по периферији једног другог круга.

епичар, епски песник.

епода (г.), завршна песма; лирска песма од дужих и краћих јампских стихова.

еполета (ф.), нараменица.

епос, **епи** (г.), велика јуначка песма; велика приповедна песма.

епоха (г.), одсек времена; важан догађај одкога се броји време.

епурација (л), очишћавање; уклањање зла.

ера (н. л.), временски одсек, део времена.

ерар (л.), државно имање, државна имовина.

ерата (л.), заблуде, грешке, штампарске грешке.

ергастеријум (г.), радионица, тамница, казнени завод, манастир као радионица душевних вежби и телесних радова.

ергела (тур.), стадо, гомила коња.

ерекција (л), уздизање, управљање. подизање, зидање, укоченост уда.

еремит (л.), пустињак, испосник.

еремитаж (ф), стан пустињака, усамљена насебина.

еренде (тур.), треница, стругало.

ерендисати (тур.), стругати даску, рендисати.

еригирати (л.), усправити, уздићи, укочити; извести.

Ерида (г.), богиња раздора, Марсова сестра.

Ериније (г.), богиње освете. **ерир** (тур), п атно од домаће сви.е.

ерменеутика (г.). теорија вештине тумачења.

Ерос (г.), бог љубави, љубав.

еротика (г.), љубав, вештина у љубави, љубавно песничство,

errata corrige (л), исправи штампарску грешку!

ерудит (л.), образован, учен човек.

ерудиција (л.), ученост, начитаност, стручна спрема.

еруптиван (л), образован избацавањем из земљине утробе.

еруптивно камење, нпр. вулканског порекла.

ерупција (л.), избијање (вулкана), излив крви.

есеј (ф.), покушај, проба, расправа.

есенција (л), суштина, битност, смисао, битна садржина, лкохолни састојци из биљних иселина.

есенцијелан (ф), битан, суштаствен, језгровит.

есер, (**јесер**) (тур.), на остави, готове стоје (н. пр. паре).

ескадра (ф.), одељење ратне морнарице.

ескадрила (ф.). основна јединица код ваздухопловства. (Одређен број ваздушних лађа).

ескадрон (ф), основна јединица у коњици, која има до 120 коња (у миру).

ескамотажа (ф), опсенарство; чаролије.

ескометер (ф.), опсенар, варалица.

есконтovati (ит.), обрачунати; одобрити; одбити интерес при ранијој исплати менице.

есконто (ит.), обрачунавање; одбитак интереса при ранијој исплати менице; одобравање.

ескорта (ф.), пратња. покриће.

Ескулап, син Аполонов, бог лечења; лекар.

Ескуријал (ит.). краљевски замак крај Мадрида.

Есперанто (ф.), међународни језик, кога је основао руски лекар Др. Заменхоф.

еспланад (ф.), слободан, раван трг пред великим зградама; вежбашиште.

espressivo (ит.), изразито.

еспри (ф.), дух, разум; духовитост; бел **еспри** лепи дух.

естетика (г.), наука о лепом, уметности и укусу.

естимација (л.), цењење, поштовање, пажња.

естимирати (л.), сматрати, ценити, поштовати, уважавати.

естрада (ф), узвишење пода, особито крај прозора.

етаблирати (ф.), утврдити. основати; сместити; поставити, успоставити, усправити.

етаблисан (ф), насеље; стално седиште; установа; успостављање радње; фабричке зграде, обртна установа.

етаж (ф.), спрат.

етажер (ф), полица.

еталаж (ф), изложба; излагање робе у излогу; украс женски.

етамин (ф), танка (пресована) вунена тканина.

етапа (ф.), ступањ развића. стовариште робе; место одмора, место на коме се налази храна за трупе у маршу.

етат (ф.). сталез, стање; газдинство; држава.

етатизирати (ф.), одредити ставове издатка на потребе; поджавити.

етер (л.), горњи ваздух; небесни простор; небо; лако испарива и запаљива течност (добија се из алкохола).

етернел (ф.), вечни, етид (ф.), вежбање музичко; рад, студија.

етика (г.), наука о моралу, (врлини).

етичан (г.), моралан, ваљан, честит.

етикета (ф.), натпис; цедулица са натписом (на чековима); обичаји и начин понашања на Двору; опхођење; формалности у насловима молби и др.

етимолог (г.), језичар, истраживач порекла речи.

етимологија (г.), порекло, извођење речи; наука о образовању речи.

етимон (г.), извођење и основно значење једне речи.

етиологија (г.), наука о узроку и дејству, последици; само логично образложење.

Етиопи, црнци, урођеници Етиопије у Африци.

етнички, народски, народни.

етнографија (г.), опис народа (живота, обичаја и др.).

етнологија (г.), наука о народима (обичајима и др.),

етос (г.), нарав; морал.

етранже (ф.), странац, туђин.

етуфирати (ф.), загушити, удавити, потиснути, угасити.

еудемонизам (г.), наука која за главну сврху човека и покретача свих дужности види у блаженству.

еудемонија (г.), блаженство.

еулогија (г.), разумност у говору и раду; вероватноћа; благослов; посвећење.

Еумениде (г.), Ериније.

еурека (г.), погодих, нађох!

(узвик грчког физичара и математичара Архимеда (287-212. пре Христа).

еуритмија (г.), добро кретање; равномерност; лепа подударност свих делова у целини; правилни крвоток.

еуфемизам (г.), ублажавање; улепшавање.

еуфонија (г.), благозвучност.

еухаристија (г.), захваљивање; песма хвале при тајној вечери; тајна вечера.

еухологијум (г.), молитвеник.

ефебија (г.), доба мужанске старости у Спарти, од 18 до 30 год.

ефект (л.), дејство, [успех; у једној секунди учињен рад.

ефекти (л.), имање, добро; пртљак; меница; државни ефекти, државне хартије од вредности; **ефектна** трговина трговина државним хартијама од вредности.

ефективан (л.), стварни, истински;

ефективна роба, роба коју продавац одмах испоручује.

ефемеран (г.), једнодневан, пролазан; што живи само један дан.

ефемериде (г.), дневници, дневни листови, новине; астрономски годишњаца.

ефенди (тур.), господар, господин; код Турака назив државног чиновника, учењака, правника, тумача закона.

ефикасан (ф.), снажан, од дејства.

ефувија (л.), излив, истицање; струјање (светлости); избијање страсти.

eff, ефективно.

ехинус (г.), јеж; део главе дорског стуба.

ехо (г.), одјек; по грчкој легенди једна нимфа, коју је туга због незадовољене љубави пре-

Шаг = ?

ма лепом Нарцису претворила у дах-одјек.

ешак (тур.), страх, бол, изненађење.

ешанжирати (ф.), мењати, вршити измену.

ешантијон (ф.); узорак, мустра, проба.

ешапирати (ф.), умаћи, побећи,

ешарпа (ф.), тканица, појас.

ешек, губитак, срамота.

ешкиле (тур.), здраво, подобро.

ешкут (мађ.), кмет.

ешофирати (ф.), ражестати, ражљутити; направити нестрпљивим.

Ж.

Ж осмо слово у ћирилској азбуци.

Жакардова машина ткачки разбој кога је пронашао Жакард 1894. у Лиону.

Жакерија (ф.), сељачки устанак у Сев. Француској год. 1358. управљен ка уништењу племства; уопште име за народни устанак.

жакет (ф.), кратак мушки капут, женски капут (врскапут).

жалузија (ф.), љубомора, суревњивост; прозорска решетка, завеса.

жандарми (ф), т.ј. оружани људи, чувари безбедности, полицајци.

жанр (ф.), врста, род; жанр слика, слика која приказује неку сцену или радњу из свакидањег живота.

жантил (ф), пристојан, фини, љубак.

жантилом (ф), племић.

жаргон (ф), особеност језика, неразумљив говор, улични говор.

жарден (ф.), врт.

жарденијера (ф.), вртарка; саксија са цвећем; узани ивични вез на грудима кошуље.

жбир (ит.), ухода.

же (ф.), игра, шала.

желатин (ф.), тукало, лепак скупан од костију.

желё (ф.), замрзло, сладо ед сулц.

жен (ф.), мука, мучење, устручавање, пристојност; сан жен без устручавања, неприсиљено.

женантан (ф), мучан, досадан, устручавајући.

женевр (ф.), клекова ракија.

женерован (ф.), племенит, издашан, племенита порекла.

женерозитет (ф.), племенитост, великодушност, издашност.

женијалан, в, генијалан.

женирати, отежавати. притискати, сужавати, ограничавати; **женирати се**, устручавати се, устезати се.

жерант (ф), пословођа, одговорни уредник.

жерминал (ф.), месец клијања, седми месец у години или први пролетњи месец у франц. револуционом календару, обухвата време од 21./III. до 19./IV.

жеста, в. алкохол.

жетон (ф), привидни новац, округли плехани комадићи који замењују новац у рачуну.

жилет (ф.), по имену проналазачева названи ножићи за справу за бријање.

жипон (ф.), доња сукња.

жирандола (ит), усправна свећњак, ватрени точак при ива трометима, дијамантски накит.

жирант, преносилац једне за њега истављене менице, на другог неког. (**Жират**, онај на кога се меница преноси.)

жирафа (ф.), дуговрата, једна животиња у Африци са веома дугим вратом.

жири (ф.). порота, поротници, стручњаци, суд.

жирирати, меницу или новчано потраживање пренети писмено на другога.

жиро (ф.), препис или писмени пренос менице од једног банкара другом, берза, јемство.

жиро-бланко, пренос менице простим потписом, кад на меници није означена сума.

жиро валута, преносна вредност.

жиронда (ф.), умерена републиканска партија у француској револуцији.

жирондисти, умерени републиканци, присталице жиронде, у француској револуцији.

жискобутивам (ф.), до краја, политичког реванша. освет-

3.

Z је девето слово ћирилске азбуке; латинско **Z** се чита у немачком као **Ц**, и налази се на крају азбуке.

загар (тур.), огар, врста паса
зајим (тур.), клетвеник, пандур.

замбра (ит.), брз брод средње величине.

Замбо, мн. **замби** (ит.), мелез од Црнаца и Индијанке или од Индијанца и Црнкиње.

замбук, товарна лађа у Јејекском мору.

замет (тур.), губитакуврмену.

занвара (ит.), мушица, комарац.

ничког рата или такве политике до крајности.

жовијалан (ф.), весео, ведар.

жовијалност, веселост, ведрина; доброћудност.

жоли (ф.), леп, пристојан, уљуђен.

жонглер (ф.). играч, мађионичар, варалица; играч на конопцу, циркузант.

жонглерија, **жонглерство**, игре, опсена.

Жорес Жан, француски социјалистички вођа, (рођен 1859. год., убијен 31.7. 1914.).

Жофр, француски генерал, врховни командант француске војске у светском рату (у битци на Марни 1914. год.).

жу-жу (ф.), играчка.

жур (ф.), дан, дежурни, на служби дневној.

журнал (ф.), дневни лист, дневник, новине, записник; у књиговодству: књига дневник.

журналист, новинар.

журналистика, новинарство.
журфикс (ф.), дан. примања.

Занзибар, острво које се с острвима Помба и Ламу налази у енглеском поседу, 2540 км² и 200.000 становника, извози каучук, кокос, гуму и с јоновоу кост.

Заид, **Заида**, (араб.), мушко и женско име, значи порастао, порасла.

запти, **заптија** (араб. тур.), полицајац, војник.

Заратустра, в. Зороастар.

зарф, (**залф**) (тур.), мала чаша од сребра и меди у коју се међу филцани кад се кафа пије (да не би врелина сметала да се филцан држи.)

Захарије (јевр.). мушко име код Јевреја, јевр. пророк.

Захеј, (јевр.), мушко име, значи: чисти, невини, побожни.

збир, **збир** (ит.), пандур, полицијски слуга.

зобра (шп.), врста коња, у Јужној и Средњој Африци, африкански шумски магарац, пругасти магарац.

Зебу, источно-индијски во са грбом на леђима, кога Индуси сматрају за свету животињу.

зевак (тур.), мир, згода.

зевзек (тур.), брбљивац.

зевзеклик (тур.), брбљарија, лудорија.

Зевс (г.), највећи и најмоћнији Бог у старих Грка; в. **Зеус**
зејбек, **зејбеци** (тур.), пустолови, нерадници, малоазијски олош Аидина, употребљен за турску ирегуларну војску.

зејтин (тур.), уље.

зејтинлик (тур.), маслињак.

зејтули (тур.), маслинове боје

зекијат (арап.), дар, који се о корану има дати сиротињи и који износи четрдесети део од прихода.

zełózo, (ит.), ревносно, страшно.

зелот (ф.), верска ревност, верски жар.

зелотија (г. ф.), верско лудило; лудачка љубомора.

земан (тур.), време.

зембало (ит. чембало) инструмент за свирање, (в. цимбало).

земзем (арабљ.). свети извор у Меди.

земство (рус.), сталежи; сталешки заступници на окружним и губернијским скупштинама.

Зенд-Авеста (перс.), жива реч, света књига перска књига зендског народа д. ј. старих Персијанаца, који се држе учења Зороастра или Заратустре.

Зенд и зендски језик, стари персијски језик (припада аријским језицима), на ком су језику те свете књиге писане.

зенђил (тур.), богат.

зенђилук (тур.), богатство.

зенит (араб.), највиша тачка на небу, она која стоји управо над теменом посматрачевим; њему супротна тачка на небу зове се **надир**.

Зенобије и Зенобија, мушко и женско име, значи: пун и пунна животне снаге.

зеофаг (г.), кукурузождер, онај који се храни кукурузом.

зердав, (тур.), с-мур.

зерде (тур.), врста колача, који се хладни једу.

зерделија (тур.), кајсија.

зеро (ф.), ништица, нула у рачунању.

зететика (г.), вештина тражити запиткивањем заједнички с другима још непознате ствари.

зеугма (г.), свеза или спој двају реченица или именица глаголом, који одговара само једној.

Зеус и Зевс (г.), (мит.) врховни бог, краљ и отац богова и људи, син Хроноса и Ре-е; код Римљана Јупитер.

зедфир (г.), пријатан, западни ветар; значи и најфинији муселин (материју за женске хаљине)

зигома (г.), јагодична кост.

зијамет (тур.), клетвеничка земља.

зијан (тур.), штета.

зијарет (тур.), походе, помета.

зијан (тур.), штета.

зијафет (тур.), част, гозба.

зиндан (тур.), тавница.

зинђир, **зенђир** (тур.), окови.

зифт (тур.), гар, чађ.

зоантропија (г.). болесна идеја меланхоличара, да се он претворио у неку животињу.

вогеја (г.), земља од истру-
лелих животињских тела.

водијак (г.), животињски круг
(у астрономији), појас на небу
са 12. знакова, пред којим се
сунце привидно креће.

зона (г.), појас, земљин по-
јас, са два паралелна круга о-
граничена земљ. површина; на-
рочито: **зона фригида** (л.); хла-
дна зона, од поларних кругова
до северног и јужног пола; **зо-
на температа бореалис**, се-
верна умерена зона, **зона тем-
перата аустралис**, јужна уме-
рена зона, између поларних
кругова, **зона торида**, врела
зона, врео земљин појас.

зоогенија (г.), наука о по-
станку животиња.

зооглифит и **зооморфит** (г.)
животињски отисак у камену.

зоогонија (г.), рађање живих
младунаца.

зоограф (г.), описивалац жи-
вотиња, сликар животиња.

зоографија (г.), опис и сли-
кање животиња.

зоолатрија (г.), обожавање
животиња

зоологија (г.), наука о жи-
вотињама.

зоолог (г.), познавалац жи-
вотиња

зоомагнетизам, животињски
магнетизам.

зооносологија и **зоопато-
логија**, наука о животињским
болестима.

зоофаг (г.), месождер, који
се храни животињским месом;
зоофагија (г.), месождер-
ство.

зоофармакологија (г.), нау-
ка о лековима за животиње.

зоофивика (г.), наука о хе-
мијским животињским особи-
нама.

зоофитолити (г.), наука о
скамењеним животињама и биљ-
кама.

зоотиполит, (г.), камен са
отиском неке животиње,

зор (тур), тешко, напорно,
сила.

зорли (тур.), јак, силно,
здро.

Зороастар и перз. **вердушт**
(ст. перз. Заратустра) златна
звезда), учитељ мудрости у Ст.
Персији (око 600 г. пре Хр.),
реформатор нар. вере, која се
и до сада одржала у Перзији
и Индији.

Зуави мн. становници округа
Зуавије у провинцији Констан-
тини, који за новчану награду
радо ступају у службу као вој-
ници у Алжиру, Тунису и Три-
полису. У Алжиру примају их
у службу Французи.

зуђур (тур.), сиромашан.

Зулејка (араб.), женско име
на Истоку; држи се, да се тако
звала жена мисирског високог
чиновника, која је хтела да за-
веде Јосифа (в. Ст. Завет).

зулови (тур.), витице.

Зулукафри (арабљ.), народ
на истоку Јужне Африке.

зулум (тур.), насиље неправ-
да.

зулумџар (тур.), насилник,
угњетач.

зумба (тур), пробојац; спра-
ва за бушење (марака так-
сених).

И

И, десето слово ћирилице а
девето латинске азбуке.

i. e. id est, ово, то јест;

I. N. D. In Nomine Dei, у
Божје Име.

Ig. Иридијум (у Хемији).

Иберско Полуострво, Шпа-
нија и Португалија.

Иберија, **Иберци** (л), стара
Шпанија, Пиринејско полуостр-
о; становници Пиринејског по-
луострва.

ибидем (л. ibidem), баш ту,
ту на истом месту.

игдравил, сев. бајка света,
највеће и најдрагоценије дрво,
испод којег се свакодневно

скупљају богови на суђење,
игнис (л), огањ, ватра.

игнорант (л), незналица.

игнорација (л), незнање.

игнорисати (л), не знати,
не хтети знати; предвидети, од-
рицати (кому што).

Ида (г.), један брег покрај
Троје.

Иди (л), дан пуног месеца у
старом римском календару тј.
15. дан месеца марта, маја, јула,
октобра, у осталим месецима
13.—

идеал, узор; жеља; слика;
савршенство.

идеалан, нестварни, замиш-
љени; постојећи у сновима; у-
зорит.

Идеализам, супротност ре-
ализму, филозофски назор о
првобитности и суштини разу-
мових појмова; платонска,
представа о самосталном бићу
првосбитних појмова; **субјек-
тивни идеализам**, (Фихте) по
коме су ствари само привидне
а постоји само посматралац,
идеализирати, улепшати, уз-
дићи: представити савршени-
јим.

идеалист, присталица иде-
ализма.

идеја (г.), назор, представа;
основна мисао; мисао; досетка;
нацрт, слика.

идем (л), исто, баш то исто.

идентитет (л), истоветност,
потпуна сличност, потпуно под-
ударење.

идентификовати, две ствари
подвести под исти појам, из-
једначити; изјавити утврдити,
истоветност.

идентичан (л), исти, баш
исти, исти такав, истоветан.

идеографија (г.), азбука ко-
ја не пише слова за поједине
гласове већ знаке за целе пој-
мове.

идеокративам (г.), тежња да
се све уреди по појмовима ра-
зума.

идеолог (г.), учитељ појмова;
занешењак, сањало.

идеологија (г.), наука о пој-
мовима; метафизика,

id est (л), то јест.

идила (г.), буколика песма,
песма о природном животу у
пољу или селу; пастирска пе-
сма.

идиличан, прост, чедан, не-
вин; пастирски, сеоски

идиограф (г.), својеручни
потпис

идиолатрија (г.), самообожа-
вање, самоуважење.

идном (г.), својство, особина;
особеност језика; наречје;
језик.

идиосинкразија (г.), чудна
мешавина саставних делова
тела; природна наклоност или
одвратност.

идиот (г.), глупак, незнали-
ца; необдарен, ограничен човек.

идиотизам (г.), народни из-
раз у језику, наречје; блеса-
вост.

идол (л), лажно божанство;
опсена; више биће.

идолатрија (г.), идолско-
клонство, обожавање слика.

Идуна (ст. норд.), богиња
младости и бесмртности у нор-
дијској митологији.

Ишда, египћанска богиња,
супруга Озирисова, оличење
земљине снаге; богиња месеца.

Измаелићани, потомци Измаела, сина Аврамова, Арабљани.

измећар (тур.), слуга.

измећарка (тур.), слушкиња.

изогони (г.), једнаких углова, равноугао.

изолатор (л.), неспроводник електрицитета нпр. стакло.

изолован, издвојен, усамљен слободан.

изоловати (л.), усамити, одвојити; једно тело искључити од електричног додира.

изоморфан (г.), истог облика.

изотерме (г), линије на земљиној кугли, повучене кроз она места која имају исту средњу топлоту.

изохроматичан (г.), једнобојни.

изохрон, **изохроничан** (г.), истовремен; исте временске дужине.

изохроне, **таутахроне** (г.), линије истовременог пада.

Израел, **Израелит**, Јевреин.

изуан (тур.), допуштење.

икона (г.), слика, сличност.

иконографија (г.), описивање, познавање слика (старине).

иконодули (г.), иконопоклоници.

иконокласт (г.), борац против иконе.

иконолатрија (г.), служба иконама, обожавање икона.

икностас (г.), преграда између олтара и средине у православним црквама, састоји се из икона.

Иксион (г.), легендарни краљ Тесалије, који је злоупотребио гостопримство Зевсово, те ради тога осуђен да буде у Доњем Свету вечно окован на једном точку у сталном покрету.

иктерус (г.), жутица.

иктус (л.), удар, ударац; отисак, дизање гласа.

ила (тур.), (хила) превара.

иланг-иланг (кин.), (иланшишлан), зејтин из орхидеје, употребљава се као врло скупецена миришљава водича, уље, које мирише на зумбул, добија се од једне врсте орхидеје, која успева на острву Машили.

илегалан (л.), незаконит, противзаконит, бесправан.

илегалност, **незаконитост**, противзаконитост.

илегитиман, **незаконит**, противзаконит, противправан, неправан, ванбрачни.

илегитимност, **неважност**, **незаконитост**; ванбрачност.

илибералан (л.), тесногруд, противан слободама,

Илијада (г.), велики спев грчког песника Хомера о Тројанском рату.

иликвидан (л.), нејасан, нечист, неисправљен (рачун).

илимитиран (л.), неограничен.

иллистр' (ф.), сјајан, славан, омиљен, изврстан,

илитераран (л.), необразован.

илица (тур.), бања, топлица.

илојалан (ф.), противан (на пр. законима, обичајима, према друштву.)

илудирати (л.), играти се, шалити се (с чим), исмевати; обићи (закон).

илувија (л.), обмањивање, заблуда; опсена; лепо ображење, сан; расположење.

илузоран, **обмањивачки**, **засењујући**, **заводљив**; преваран, опасан.

илуминација (л.), свечано осветлење; обасјавање.

илуминирати (л.), осветлити, свечано украсити светлошћу; обасјати.

илустрација (л.), **разјашњење**, **објашњење**, **сјај**; слика, сликање, украс, **објашњење** сликама.

илустрисимус (л.), најславнији, преславни, пресвећени.

илустровати, **објаснити**, **осветлити**; **украсити сликама**.

имагинабилан (л.), [нешто, што се може замислити.

имагинаран (л.), тобожњи, ображен.

имагинација (л.), ображавање, моћ ображавања, имагинација.

имакулабилан, (л.) без мрље, неумрљан.

имакулата (л.), људи ослобођени мрље наследног греха.

имам (араб.), **представник**, **господар**; **свештеник** (и учењак) **турски**; **старшина џамије**.

имам (тур.) код камиша горњи крај, што се меће у зубе.

иман (тур.), вера.

иманентан, оно што се налази унутра (у једној ствари).

иманентан облик, који је са садржином у сагласности.

имарет (т.), зграда, јавна зграда; у Турској трпезарија где се хране ђаци и где сиромаси и путници добијају бесплатно храну.

иматеријализам (л.), учење о бесмртности душе.

иматеријални, **бестелесни**, **духовни**, **нематеријални**.

иматрикулација (л.) **упис**, (н. пр. на универзитет) **утеловљење**.

иматрикулирати (л.), **уписати**, **забележити**, **унети у књиге**.

имбецидан, слаб телом и духом; **немоћан**; **слабоуман**.

имензан (л.), **неизмеран**.

имензитет (л.), **неизмерност**.

имигрант (л.), **усељеник**.

имиграција (л.), **усељавање**.

имигрирати, (л.), **усељавати** се, **ући**.

имисија (л.) **приступ**, **продирање**, **привођење**.

имитатор (л.), **подражавалац**.

имитација (л.), **подражавање**.

имитирати (л.), **подражавати**. **имобилан** (л.), **непокретан**, **сталан**.

имобилија (л.), **непокретност**, **непокретно имање**, **некретнина**.

имобилизирати (л.) **покретно добро учинити непокретним**.

иморалан, (л.) **нечист**, **прљав**, **неморалан**.

иморалитет (л.), **неморалност**.

иморталитет (л.), **бесмртност**.

импаратет (л.), **неједнакост**.

импатронирати (л.), **постати патрон** нечега.

императив (л.), **заповедни начин**;

категорички императив, **безусловна заповест разума**, **морална дужност**.

императиван, **заповедни**, **заповедајући**; **што налаже**.

император, (л.), **цар**.

империја (л.), **царство**, **држава**.

империјализам (л.), **влада неограничене воље једног императора**, **цара**; **за тим влада над целим светом**, **светска моћ** или **тежња и вођење такве политике**, **којој је циљ светска превласт**.

империјалист, **присталица царства**, **поборник неограничене владавине**.

империјални, **царски**, **државни**, **владачки**.

имперманентан (л.), **несталан**, **променљив**.

имперсоналан (л.), **безлични**.

имперсоналија (л.), **безлични глаголи**.

имперсонални конто, **рачун ствари**.

импертинентан (л.), **безобразан**, **непристојан**, **неприличан**.

импертиненција (л.), **непромишљеност**, **непристојност**, **неваспитање**.

Измаелићани, потомци Измаела, сина Аврамова, Арабљани.

измеџар (тур.), слуга.
измеџарка (тур.), слушкиња.
изогони (г.), једнаких углова, равноугао.

изолатор (л.), неспроводник електрицитета нпр. стакло.
изоливан, издвојен, усамљен слободан.

изоловати (л.), усамити, одвојити; једно тело искључити од електричног додира.

изоморфан (г.), истог облика.
изотерме (г.), линије на земљиној кугли, провучене кроз она места која имају исту средњу топлоту.

изохроматичан (г.), једнобојни.

изохрон, **изохроничан** (г.), истовремен; исте временске дужине.

изохроне, **таухроне** (г.), линије истовременог пада.

Израељ, **Израелит**, **Јевреин**.

изуан (тур.), допуштење.
икона (г.), слика, сличност.
иконографија (г.), описивање, познавање слика (старине).
иконодули (г.), иконопоклоници.

иконокласт (г.), борац против иконе.

иконолатрија (г.), служба иконама, обожавање икона.

иконостас (г.), преграда између олтара и средине у православним црквама, састоји се из икона.

Иксион (г.), легендарни краљ Тесалије, који је злоупотребио гостопримство Зевсово, те ради тога осуђен да буде у Доњем Свету вечно окован на једном месту у сталном покрету.

иктерус (г.) жутица.
иктус (л.), удар, ударац; отисак, дизање гласа.

ила (тур.), (хила) превара.
иланг-иланг (кин.), (иланши-шилан), зејтин из орхидеје, употребљава се као врло скупсцена миришљава водица, уље, које мирише на зумбул, добија се од једне врсте орхидеје, која успева на острву Мавили.
илегалан (л.), незаконит, противзаконит, бесправан.
илегалност, **незаконитост**, **противзаконитост**.

илегитиман, **незаконит**, **противзаконит**, **противправан**, **неправи**, **ванбрачни**.

илегитимност, **неважност**, **незаконитост**; **ванбрачност**.

илибералан (л.), тесногруд, противан слободама,

Илијада (г.), велики спев грчког песника Хомера о Тројанском рату.

иликвидан (л.), нејасан, нечист, неисправљен (рачун).

илимитиран (л.), неограничен.

илнстр' (ф.), сјајан, славан, омиљен, изврстан,
илитераран (л.), необразован.

илица (тур.), бања, топлнца.
илојалан (ф.), противан (на пр. законима, обичајима, према друштву.)

илудирати (л.), играти се, шалити се (с чим), исмевати; обивћи (закон).

илувија (л.), обмањивање, заблуда; опсена; лепо уображење, сан; расположење.

илузоран, **обмањивачки**, **засењујући**, **заводљив**; **преваран**, **опасан**.

илуминација (л.), свечано осветлење; **обасјавање**.

илуминирати (л.), осветлити, свечано украсити светлошћу; **обасјати**.

илустрација (л.), **разјашњење**, **објашњење**, **сјај**; **слика**, **сликање**, **украс**, **објашњење сликама**.

илустрисимус (л.), најславнији, преславни, преосвећени.
илустровати, **објаснити**, **осветлити**; **украсити сликама**.

имагинабилан (л.), [нешто, што се може замислити.

имагинаран (л.), тобожњи, уображен.

имагинација (л.), уображавање, моћ уображавања, **имагинација**.

имакулабилан (л.) без мрље, неумрљан.

имакулата (л.), људи ослобођени мрље наследног греха.

имам (араб.), представник, господар; свештеник (и учењак) турски; старшина џамије.

имам (тур.) код камиша горњи крај, што се меће у зубе.

иман (тур.), вера.

иманентан, оно што се налази унутра (у једној ствари).
иманентан облик, који је са садржином у сагласности.

имарет (т.), зграда, јавна зграда; у Турској трпезарија где се хране ђаци и где сиромаси и путници добијају бесплатно храну.

иматеријализам (л.), учење о бесмртности душе.

иматеријални, **бестелесни**, **духовни**, **нематеријални**.

иматрикулација (л.) упис, (н. пр. на универзитет) **утеловљење**.

иматрикуирати (л.), уписати, забележити, унети у књиге.

имбецилан, **слаб телом** и **духом**; **немоћан**; **слабоуман**.

имензан (л.), **неизмеран**.

имензитет (л.), **неизмерност**.

имигрант (л.), **усељеник**.

имиграција (л.), **усељавање**.

имигрирати (л.), **усељавати се**, **ући**.

имисија (л.) **приступ**, **продирање**, **привођење**.

имитатор (л.), **подражавалац**.
имитација (л.), **подражавање**.

имитирати (л.), **подражавати**.
имобилан (л.), **непокретан**, **сталан**.

имобилија (л.), **непокретност**, **непокретно имање**, **некретнина**.

имобилизирати (л.) **покретно добро** учинити **непокретним**.

иморалан (л.) **нечист**, **прљав**, **неморалан**.

иморалитет (л.), **неморалност**.

иморталитет (л.), **бесмртност**.

импаратет (л.), **неједнакост**.

импатронирати (л.), **постати патрон** нечега.

императив (л.), **заповедни начин**;

категорички императив, **безусловна заповест** разума, **морална дужност**.

императиван, **заповедни**, **заповедајући**; **што налаже**.

император (л.), **цар**.

империја (л.), **царство**, **држава**.

империјализам (л.), **влада** неограничене воље једног императора, **цара**; **за тим влада** над целим светом, **светска моћ** или **тежња** и **вођење** такве политике, **којој је циљ светска превласт**.

империјалист, **присталица** царства, **поборник** неограничене владавине.

империјални, **царски**, **државни**, **владалачки**.

имперманентан (л.), **несталан**, **променљив**.

имперсоналан (л.), **безлични**.

имперсоналија (л.), **безлични глаголи**.

имперсонални **конто**, **рачун** ствари.

импертинентан (л.), **безобразан**, **непристојан**, **неприличан**.

импертиненција (л.), **непромишљеност**, **непристојност**, **неваспитање**.

имперфект (л.), пређашње несвршено време (н.пр. читак). **имперфектан** (л.), непотпун, несвршен, несавршен.

имперфорација (л.), срашћивање извесних делова тела, који треба по природи да су одвојени.

импетус (л.), напад (болести), јак наступ.

импланација (л.), пресађење (н.пр. једне сиљке из Африке у Европу).

имплантирати (л.), пресадити.

импликација (л.), уплитање, уношење, мешање у неку ствар. **имплицирати**, уплести, умешати, укључити.

имплувијум (л.), место, (базен), за хватање кишнице; предворје цркве, улазак у цркву; кишно купатило.

импозантан (л.), достојанствен, знатан, упадљив; важан.

импондерабилије (л.) несамерљива тела као нпр. светлост и топлота.

импондерабилитет (л.), нешто, што се не може измерити.

импоновати, учинити утисак, прибавити важност (себи); улићи неком поштовање; овладати људским духовима.

импорт (л.), увоз, увожјење. **импортација** (л.), увожјење туђе робе, увоз.

импортер (ф.), увозник, трговац који се бави увозом.

импортирати (л.), увозити (робу), бавити се увозом; полагати на себе.

импосибл (л.), немогућ. **импосибилитет** (л.), немогућност.

импотентан (л.), немоћан, неспособан; сакат; немоћан; (да постане отац).

импотенција (л.), немоћ, неспособност, духовна импотенција (слабоумност); телесна им-

потенција (неспособност да се постане отац или мајка).

импрегнација, **импрегнирање** (л.), оплођавање; натапање течности гасом; натапање једног тела сублиматом живиним да се направи несагорљивим.

импрегнирати (л.) оплодити; натопити, проквасити; направити несагорљивим.

импресарио (ит.), предузимач, позоришни предузимач.

импресиван, што прави утисак, утицајан.

импресија (л.) утисак, дејство, утицај; штампање.

импресионисти, један натуралистички правац у сликарству, који је ишао за тим да природне утиске верно представи.

имприматур (л.), нека се штампа!, дозвола за штампање.

импримирати (л.), утиснути, отиснути, наштампати; направити утисак.

импровиденција (л.), неопреаност, недостатак опрезности.

импровизација (л.), неприпремљен говор, певање.

импровизован, неприпремљен, неслућен, изненадан.

импровизовати (л.), неприпремљено говорити, певати или стихове саставити.

импродуктиван (л.), неплодан, непроизводљив.

импромту (ф.), неприправљено; неприправљена гозба.

импулзиван (л.), покретан, надражујући, покрећући.

импулс, **импулзија** (л.) нагон, дражење, мотив, покретач.

импунитет (л.), некажњеност.

импутација (л.), подметање, окривљавање, приписивање; изједначавање узајамних потраживања.

импутирати (л.), приписати, (кому што), окривити (кога); подбацити (кому што), подметнути.

имун (л.), слободан, прост; неприступачан (болести).

имунитет (л.), ослобођење (терета, службе, пореза и др); непријемчивост за болести; отпорност према болести.

in absentia (л.) у одсутности неког лица.

in abstracti (л.), без обзира на околности, у опште.

инадвекатан (л.), неједнак, неразмеран.

инакцептабилан (л.), неусвојљив, непримљив.

инактиван (л.), немаран, у миру.

инактивитет (л.), немарност, мирноћа, одмор.

инартикулиран (л.), нејасан, неприродан.

инат (тур.), свађа, тврдоглавост.

инаугурална дисертација учена расправа, коју пише кандидат да би добио један академски степен (нпр. докторат).

инаугурација (л.), посвета, посвећивање.

инаугурисати (л.), свечано поставити, посветити.

инација (тур.), свађалица. in blanco (ит.), неиспуњен (за меницу).

инвазија (л.), непријатељски упад у земљу; навала.

инвалид (л.), ислужен (војник), неспособан за службу, рањеник.

инвалидан (л.), немоћан, слаб; сакат; неспособан за службу.

инвектива (л.), увреда, грдња, исмевање.

инвентар (л.), списак ствари, припрема, алат, ствари.

инвентарисати (л.), пописати, направити списак.

инверсија (л.), обрнут ред речи у реченици.

инвертирати (л.), преврнути, преместити, обрнути.

инвестиација (л.), трагање, истраживање.

инвестирати (л.), поставити, наместити, снабдети се са.

инвеститура (л.), свечано постављање; снабдевање; потврђивање у дужности.

ингеминација (л.), удвостручење, понављање.

ингенијум (л.), геније. **ингениован** (л.), паметан, пун духа.

ингенуитет (л.), отвореност, искреност.

ингеста, материје које човек уноси у своје тело (вода, храна и др).

ингресија (л.), увоз, улаз, почетак.

индат (тур.), помоћ. **индеклинабилан** (л.), који се не може деклиновати (мењати).

индекс (л.), назначење стране, листа, ђачке књижице на универзитетима; списак књига, кажипрст.

индемнизација (л.) одштета.

индемнитет (л.), некажњивост; накнадно одобрење од стране парламента оних мера, које влада предузме без Скупштине.

индепендент (л.), независан, самосталан.

индепенденција (л.), независност.

in deposito (л.), у остави. на чувању у суду.

индетерминација (л.), неодређеност, нерешивост.

индетерминизам (л.), наука која учи да постоји слобода воље.

индефините (л.), неодређен, нејасан, неограничен.

инди (тур.), дакле.

Инди, **Индуси**, урсџници
Источне Индије.

индивидуалан (л.), недељива
целина; личност, појединац.

индивидуалан, лични, соп-
ствени, својствен; нарочит.

индивидуалност, личност,
својственост, особеност; поје-
диначност.

индивизибл, недељив.

индигнација (л.), злогоља,
недопадање, љутња, гњев.

индигниран (л.) наљућен, о-
злојеђен, увређен; злостављан.

индигнирати (л.), бунити;
озловољити.

индиго (шп.), плава боја
справљена од листића њндиго и
анилинских бојака.

Индија земља у Јужној Ази-
ји, Предња и Задња. (Област
око реке Инда).

Индијанци, урођеници За-
падне Индије; прастановници
Америке.

индикатив (л.), показни на-
чин (у граматички).

индикатор (л.), кажипрст;
справа за бележење промене
у парном притиску.

индикација (л.), упут; основ
подозрења (код болести).

индикција (л.), објављивање,
сазив црквеног сабора; цркве-
ни сабор.

индиректан, непосредан, не-
посредно.

индискретан, неопрезан, не-
промишљен, нескроман, неу-
људан.

индискреција (л.), безоб-
зирност, непромишљеност, не-
опрезност, нескромност, намет-
љивост.

индиспозиција (л.), нераспо-
ложеност; ненаклоност, злого-
ља; неприкладност.

индиспонирати (л.), озло-
вољити, онерасположити.

индистинкција (л.), неодре-
ђеност, нејасност.

индиферентан (л.), равно-
душан; свеједно; немогуће за
разликовање.

индиферентност, равноду-
шност, неосетљивост, хладно-
крвност.

индицијум (л.) знак, основ
сумње (подозрења); доказ за
кривицу по основу подозрења.

индицирати (л.), показати,
упутити.

Индо-европски народи су;
Индијанци. Персијанци, Јерме-
ни, Грци, Римљани, Романи,
Германи, Литавци, Словени и
Келти.

индолентан (л.), безболан;
неосетљив, равнодушан; без-
брижан; лењ.

индоленција (л.), неосетљи-
вост, равнодушност; безбриж-
ност; лењост.

in dorso (ит.), на полеђини.

индосант (ит.), онај који ме-
ницу преноси на полеђини са
напоменом.

индосат, **индосатор** (ит),
онај, на кога се меница пре-
носи са напоменом на полеђини.

индосирање (ит), преноше-
ње (са напоменом на полеђини
једне менице).

индосирати (ит.), (меницу)
пренети са напоменом на по-
леђини.

Индра, бог ваздуха и вре-
мена, Бог громовник, највиши
Бог код прастарих Индијанаца,
доцније господар нижих бо-
жанстава (с изузетком Бrame,
Вишне и Шиве).

индуктор, справа за давање
(изазивање) струје.

индуктиван (л.), закључено
од појединачног на опште; сте-
чено искуством.

индукција (л.), увођење, за-
вођење; закључивање од поје-
диначног на опште.

индукциона машина, апа-

рат за произвођење индукци-
оних струја.

индулгенција (л.), обзир,
штедња; опраштање казне, о-
проштај.

in duplo (ит.), двоструко.

индустрија (л.), вредноћа,
рад, обрт, творништво, занат-
ство.

индустријализам, (л.), пре-
овлађивање творништва и за-
натства.

индуцирати (л.), завести,
заводити. и говорити, закључи-
ти.

in extenso (л.), опширно, ис-
црпно.

инервација (л.), утицај не-
рава на мишљење, испуњеност
једног тела нервима.

инертан (л.), без снаге, лењ.

инерција (л.), лењост, сла-
бост.

in effigie (л.), у слици.

инквизитет (л), неодобрава-
ње, куђење.

in infinitum (л.), у беско-
начност, без краја.

иницијали, (л) велика почетна
слова, почетна слова имена и
презимена.

иницијатива (л.), почетак,
подстрек, налог, нагон; право
отварања седница при савето-
вањима.

иницијаторски, почетни, у-
водни; што служи отпочивању.

инјекција (л.), убризгавање.

инјурија (л.), неправда, у-
вреда.

Инка, назив старих краљева
и краљевића владалаца Перу
пре шпанског господарства.

инкапабилан (л.), неспособ-
ан.

инкапацитет (л.), неспособ-
ност.

инкарнација (л.), отеловље-
ње; оживљавање; Христово по-
стајање човеком.

инкарнирати (л.), претвори-

ти у месо, начинити месом;
отеловити.

инкарцерација (л.), затвор.

инкасирати (л.), новац на-
платити (подићи), унети у касу;
обухватити оквиром.

инкасо (л.), наплата (прима-
ње) готовог повца.

инквизитор (л.), иследник,
судија; судија јеретицима (у
Шпанији).

инквизиција (л.), саслуша-
вање, истраживање; суд за о-
суду отпадника од хришћанске
цркве (у Шпанији).

инклинација (л.), наклоност,
оданост; приврженост; вољени
предмети, драгана; нагибни у-
гао (нпр. магнетске игле пре-
ма Хороскопу).

инклинирати (л.), нагињати,
бити наклонен.

инклузивно (л.), закључно,
укључиво.

инклузија (л.) укључивање,
убрајање, урачунавање, закључи-
вање.

инкогнито (ит.), непризнат,
непознат, тајан, под туђим и-
меном.

инкомодирати се, мучити се,
трпети, бити узнемирен.

инконзеквентан (л.), не-
сталан, не држи реч, недоследан.

in concreto (л.), у неком да-
ном случају, у ствари.

инконтрација (л.), узајамно
обрачунавање више њих, да би
се дугови исплатили.

инконтро (ит.), случај, до-
гађај; прилика да се роба до-
бро прода.

in contumaciam осудити (л.).
неког осудити и ако према
судском позиву није дошао на
суђење.

инкопатибилан (фр.), нешто
што се не може сложити, што
једно другом не одговара; што
се не подудара.

инкопатибилитет (фр.), неподударност; нешто што је немогуће да иде једно с другим.

инкоректан (л), пун погрешака.

инкорекција (л.), неправедност, погрешивост.

инкорпорација (л.), утеловљење; уједињење; примање у савез (друштво); отеловљење Христово.

in cogroge (л.), сви заједно, сви скупа.

инкорпорирати (л.), утеловити, прикључити, ујединити.

инкриминација (л.), оптужба.

инкриминисати (л.), оптужити, окривити за неки злочин.

инкрустација (л.), превлачење каменом (или малтером).

in medias res (л.), одмах на ствар.

in nomine Dei, Domini (л.), у име Божије, у име Господа!

Ино (г.), једна морска богиња; једна врста дневних лептира.

инопортун (л.), непотребан, неподесан, некорисан.

инофицијелно (л.), незванично.

in pleno (л.), у пуној седници.

I. N. R. J. — Isus Nasareus Rex Iudeorum — Исус Назарећанин Цар Јудејски.

in saldo (ит.), још дужан.

инсан (тур.), човек.

инсекти (л.), ситне животињце — зглавкари, штеточине бубе (стенице, буве, буба швабе и др.)

инсензибилан (л.), неосетљив.

инсензибилитет (л.), неосетљивост.

инсерат (л.), оглас (у новинама).

инсерирати (л.), огласити, оглашавати (у новинама).

инсигније (л.), знаци, ознаке; знаци достојанства нпр. грб, круна, скиптар и др.

инсинуација (л.), подметање, наметање једног мишљења, судска предаја једног списка.

инсинуирати (л.), дошапнути, подметнути, кришом допринети.

инсистирати (л.) наваљивати, настојати (за нешто, за чим).

инскрибирати (л.), уписати, унети, преписати, посветити

инскрипција (л.), упис, препис.

инсолација (л.), сунчање, осунчавање, зрачење.

инсолвентан (л.), неспособан да плаћа (да одговара својим новчаним обавезама).

инсолвенција (л.), неспособност плаћања, обустава плаћања.

инсолентан (л.), нескроман, надмен,

инсолентија (л.), нескромност, надменост.

in spe (л.), у нади.

инспектор (л.), надзорник, настојник, предстојник.

инспекција (л.), надзор, надзорништво, дежурство, разгледање, осматрање.

инспирација (л.), надахнуће, подстицање, одушевљење.

инспирисати (л.), надахнути подстићи, одушевити.

инспицирати (л.), осматрати, разгледати, надзиравати.

инсталатор (л.), намештач, постављач.

инсталација (л.), намештање, постављење, усталење.

инсталирати (л.), наместити, установити, усталити, наместити на неко место.

инстанца (л.), надлежна власт, суд, станица, против-доказ.

инстаурација (л.), обнавља-

ње, успостављање, поновно отварање.

инстаурирати (л.), обновити, опет отворити.

инстигнација (л.), дражење изазивање, завођење.

инстикт (л.), природни нагон, природни нагон у животиња.

инстиктиван (л.), безвољни, од природе дат.

институирати (л.), установити, уредити, успоставити.

институт (л.), установа; уређење, завод.

институције (л.), упуства у рриском праву, један део Римског законика цара Јустинијана.

инструирати (л.), поучавати, **инструктиван** (л.), поучан обавештавајући.

инструктор (л.), учитељ (домаћи).

инструкција (л.) уређење, упуство; поучавање, обучавање, пропис, службени пропис.

инструмент (л.), справа, алатка, машина, помоћно средство, доказ.

инструментал (л.), шести падеж именске промене (у граматичи).

инструментална музика, музика на справама (виолини и др.)

инсубординација (л.), непослушност.

инсуланер (л.), острвљанин, становник острва.

инсултација, **инсулт** (л.); изненадан напад, увредљиви напад, грдња, исмевање.

инсултирати (л.), увредити, злостављати, грдити, нападати.

in summa (л.), у свему; једном речи.

инсургент (л.), бунтовник, побуњеник.

инсургирати (л.), устати, побунити се, дићи се (против власти).

инсурекција (л.), буна, устанак, побуна.

инсценирати (л.), удесити привор; ставити на позорницу.

интабулација (л.), уношење, уписивање, забележавање.

интабулисати (л.), унети у књиге, забележити (у таблу).

interger vitae (л.), здравог, чистог живота.

интеграл (л.), једна ограничена, променљива количина, успостављена и прорачуната из њених бескрајно малих делова (интегрални рачун).

интегрирати (л.), попунити од целине.

интегритет (л.), неокрњена целина, потпуност, недирнутост, неприкосновеност.

интегрум (л.), неокрњена целина.

интелект (л.), разум, моћ сазнања.

интелектуални (л.), разумов, појамни, духовни, надчулни.

интелигентан (л.), разуман, вичан, обучен, вешт.

интелигенција (л.), разумност, увиђавност, знање; разум, дух, образовање.

интелигибилан (л.), разуман, појмљив; надчулан.

интелигибилитет (л.), разумљивост, појмљивост.

интемперација (л.), неумереност.

интендант (л.), надзорник, управник.

интендантура (л.), надзорништво; управа исхране и одеће војне.

интензиван (л.), јак, снажан, напорни, делатан, живчан, продирући.

интензија (л.), појачање снаге; унутарња снага; чврстина.

интензитет (л.), унутарња снага; снага, напор, напрезање; сила; делатност.

интенција (л.), напрезање, простирање; управљање душе (на што), намера, сврха.

интервал (л.), међупростор. међувреме, размак, празнина, рок; размак између два тона.

интерамирати (л.), сјединити.

inter arma silent leges (л.), у рату ћуте закони (а сила иде пре правде).

интервенирати (л.), умешати се, посредовати, појавити се у спору судском (као трећи).

интервенција (л.), посредовање, мешање; мешање једне државе у послове друге.

интервју (енгл.), разговор, испитивање; посета и разговор код неког политичара (или уметника) ради обавештења за новине.

интервјуист (енгл.), новинарски извештач који посеђује виђене људе и узима од њих изјаве за лист.

интергласијална периода, време између леденог доба.

интердикт (л.), забрана; црквена анатема.

интерес (л.), удео, суделовање; одношење; љубав, оданост; значај, важност; добит, корист.

интересантан (л.), занимив, привлачан; важан, редак.

интересовати се, узимати удела у чему, суделовати, учествовати, занимати се.

интерим (л.), међувреме.

интерим - конто, рачун о предметима (мртвим).

интерјекција (л.), узвик, усклик.

интерјер (ф.), унутарњост, унутрашње прилике и односи.

интерклузија (л.), уклањање, спречавање, кочење.

интеркомуналан, међуопштински.

интерконфесионалан, међуверски.

интермедијум (л.), међувреме, међупростор између два рока.

интермецо (ит.), међуигра, мала игра која се у међучиновима неке опере приказује.

интернат (л.), завод васпитани, у коме васпитаници и станују.

интернационала (л.), међународни социјалистички савез.

интернационалан (л.), међународни.

интернационалист (л.), члан Интернационале.

интерни (л.), унутрашњи, овоземни, усрдни.

интернирати (л.), за време ратова туђе поданике, бегунце, гранично становништво и др. затворити (у тврђаву; логор и др.).

интернист (л.), лекар за унутрашње болести.

интерпелација (л.), питање, тражење објашњења; међупитање, прекидање, ометање; оспоравање једног поседа.

интерпелирати (л.), тражити објашњења; стављати приредбе; упадати у реч, узнемиравати; позивати пред суд.

интерполација (л.), уметање речи или реченица (у рукописима).

интерполирати (л.), уметати; кривотворити; гласањем створити нове облике.

интерпретација (л.), излагање, тумачење.

интерпретирати (л.), излагати; тумачити, објашњавати.

интерпункција (л.), стављање знакова (у спису).

интеррегнум (л.), међувлада; распадање царства.

интеррогативан (л.), упитни.

интеррогација (л.), питање, упит.

интеррупт (л.), прекинут, недорешен, спречен.

интиман (л.), поверљив, близак, срдачан.

интимност (л.), срдачност, блискост, поверљивост.

интимус (л.), друг, пријатељ, близак пријатељ.

интоксикација (л.), тровање, опијање, опсењивање.

интолерантан (л.), нетрпљив (у верским стварима на пр.).

интолеранција (л.), нетрпелљивост, непријатељство према другчијем мишљењу.

интонација (л.), намештање тонова; уметање тонова.

интрамундан (л.), светски, у свету, што припада свету.

интранзитивни (л.), непрелазни (глагол).

интрансигенти (л.), непомирљиви, који се не упуштају ни у какву погодбу.

интрига (ф.), сплетка, заплет, замотавање.

интригант (л.), сплеткареш.

интригирати (л.), сплеткарити, заплитати.

интродукција (л.), увод, увођење.

интроспекција (л.), испитивање унутрашњости, гледање у себе,

интуитиван (л.), опажајни; непосредно опажајни; очигледан; чулним посматрањем стечено сазнање.

интуиција (л.), унутарње, духовно опажање; очигледно сазнање; чулно опажање.

инћар (тур.), одрицање нечег, лагање.

инћарити (тур.), одрицати, хтети нешто на силу.

инфалибилитет (л.), непогрешивост (папска).

инфаман (л.), нечастан, сраман, извикан.

инфамија (л.), нечасност, подлост, срамота, извиканост,

инфант (ит.), престолонаследник, крунски наследник; шпански краљевић.

инфантерија (шп.), пешадија.

инфантилизам (л.), подетињења, показивање детињских особина при једној душевној особини.

инфекција (л.); зараза, окужење.

инфекциозан (л.), заражујући, кужни, заразни.

инфериорни (л.), подређени, потчињени.

инфериорност (л.), подређеност, потчињеност; мања вредност; потчињени; нижи сталеж.

инфернални (л.), паклени, ђаволски покрет.

инфилтрација (л.), утицање, уливање; изливање.

инфилтрирати (л.), уливати; разлити се.

инфинитезимални рачун, рачун са бескрајно малим количинама.

инфинитет (л.), неограниченост, бескрајност, безбројност.

инфинитив (л.), начин неодређени (у граматички).

инфинитум (л.), неограничено, неодређено, бескрајност.

информативан, обеснажујући, неважећи.

инфирмитет (л.), немоћност, неснажност.

инфицирати (л.), заразити, оужити, отровати (са клицом неке болести).

инфламација (л.), запаљење, пожар, ватра,

инфлација, (у мед.) надувеност тела; у берз. пословима: прилив, нагомилавање берз. вредности (противно томе: девалвација).

инфлексибилан (л.), непроменљив.

инфлоренценција (л.), доба цветања.

in floribus (л.), у добу цветања.

инфлуенца (л.), редња; пугујућа грозница, грип.

инфлуирати (л.) утицати, — вршити утицај

in folio (л.), у величини табак.

информативан (л.), поучни, обавештајни.

информација (л.), обавештење; истрага; распитивање; извештај.

информисати се, обавестити се, распитати се, сазнати.

инфузорије (л.) голом оку невидљиве животињце у води или другим течностима.

инхабитација (л.), настањивање.

инхалација (л), удисање, уисавање; вештачко удисање паре и гасова (ради лечења.)

инхалирати (л.), удисати, удихавати.

инхибиција (л.), забрана, прекидање рада по једној ствари.—

инхокативан (л.), почетни, уводни.

in hoc signo vinces (л.), у овом знаку нећеш победити. (Биди: истор. Цара Константина).

инхуман (л.), нечовечан.

инцидент (л.), упад, додир, упадица.

инцијел, **инцил** (тур.), еванђеље, овде се обично мисли на коран.

no el rey (шп.), ја и краљ (потпис шпанског краља).

ипсе (л.), сам.

Ирански језици, грана индо-европског језиковног стабла која с индијским језицима образује групу аријских језика.

ирационалан (л.), неразуман противан разуму; неизрачунљив.

ирационализам (л.), противност разуму (у верским стварима).

ирегуларан (л.), неправилан, нередован.

Иредента (ит.) **Иредента**, Италија т. ј. „ослобођена Италија), италијански шовинистички савез, који је испочетка радио на ослобођењу италијанских крајева, а сада ради на освојењу туђих земаља.

иригатор (л.), справа за убризгавање (за самоклистирање).

иригирати (л.), оквасити овлажити; убригати.

Ирис (г.), дуга; дужица у оку, грчка богиња, крилата гласница богова.

иронија (л.), фини скривен подсмех, поруга, (лукавство), подругљива хвала.

ироничан, подругљив, подсмешљив.

ирреволутан (л.), неодлучан, колебљив,

иррелевантан (л.), незнатан, мален.

исе (тур.), део.

Ислам (араб.), мухамеданска вера,

ислеисати (тур.), тећи из ране н.пр. сукровица, гној.

индија (тур.), трећа молитва код мухамеданаца после подне.

ихнографија (г.), описивање трагова; нацрт темеља.

Ихор (г.), божанска крв, крв која тече у жилама богова.

ихтијар (тур.), старац.

ихтиолит (г.), скамењена риба или отисак рибе на шкриљцу.

ихтиологија (г.), рибарство.

ихтисаурус (г. л.). препотопска рептилија.

ихтиотомија (г.), рашчланавање (анатомија) рибе.

ичага (тур.), врста турског племства.

иштал (тур.), прохтев за једом, апетит.

ишћил (тур.), прстен.

Ј

Ј, ј, (јот) шесто слово латинске а једанаесто ћирилске азбуке.

Ј хемијски знак за јод.
J. Chr. Jesus Christus, Исус Христос.

J. u d. juris utriusque Doctor, доктор оба права.

јабана (тур.), туђина.

јабанац (тур.), странац, туђин.

јабанлија (тур.), туђин.

Јава, острво, припада Холандија, има 131.500 км.². 36000.000 ст., извози пиринач, шећер, каву, чај, дуван, ванилу, зачине, кожу и др.

Јагелони, династија Јагелона великих војвода литавских, краљева Пољских, до смрти Сигисмунда II. (1385-1572.).

јаглук (тур.), везена марама.

јагма (тур.), грабљење око нечег.

јагмити се (тур.), грабити се, н.пр. око неке рибе на сајму.

Јагов орден, ред Св. Јакова.

јагуар, амерички тигар.

јавија (тур.), писмо

јавиција (тур.), писар.

Јавон, краљевић из Тесалије, који је као вођа Аргонаута донео златно руно из Колхиде.

јавук (тур.), штета,

јанја (тур.), пешак.

јакана, једна барска птица у Бразилији и Ист. Индији.

Јакобинци, чланови и пријатељи јакобинског клуба за време француске револуције, ватрени поборници слободе.

Јакобити, раширена у Африци једна Хришћанска секта, католичке присталице год 1688. прогнаног енглеског Краља Јакоба II.

јакреп (тур.), скорпија.
јакта ест алеа, (*facta est alea*) л.), коцка је бачена т. ј. усудили смо се, рекао је Цезар кад је прешао речицу Рубикон.

јакулација (л.), бацање, избацивање, расипање.

јакут, кожом обложена дрвена лађа у Сибирији.

Јакут-ага, заповедник султанових ушкопљеника (евнуха).

јала (тур.). оди амо, хајде:

јалак (тур.), јарак.

јалија (тур.), обала.

јама (г.), лечење.

јамак (тур.), други барјактар, који иде уз главног барјактара да прихвати заставу ако би главни заставник пао.

јамбус, **јамб** (г.), стиховна стопа која се састоји из једног кратког и једног дугог слога (—).

јамшчик (р.), кочијаш.

јандал (тур.), на страни.

јанија (тур.), врста турског јела од овновине.

јаничар (тур.), војник, најамни војник чувених турских пешачких трупа (укинути 1826. год.),

јаничар-ага, (тур.), јаничарски заповедник.

јанкеса (тур.), торба, што се носи са стране.

Јансенизам, учење холандског владике Корнелија Јансена (1658.) које се разликује у неколико од учења католичке цркве.

Јансенист, присталица Јансенизма.

Јануар, први месец у години,

Јанус (л.), Бог Римљана, управљач године. господар рата и мира, представљан обично с два лица.

јанџик (тур.), види: таргут.
Јанет, један од старих грчких титона (дивова), отац Атласа и Прометеја.

јапија (тур.), грађа.
јапунце (тур.), горња хаљина, кабаница.

јарак (тур.), оружје.
јаран (тур.), друг, пријатељ.
јарачити (тур.), спремати, обучавати коња за трку.

јард (енгл.), енглеска мера за дужину „риф“, 3 енгл. стопе.
јасак (тур.), забрана.

јасакчија (тур.), пратилац, (прати у Турској обично богате трговце или владике).

јаспис, врло тврд непровидан камен разнобојан, шљункастог облика.

јастук (тур.), узглавље; дрво што стоји на осовини (код кола).

јатаган (тур.), велики нож.
јатак (тур.), помагач лопова и хајдука.

јатрархија (г.), влада лекара.
јатрохемија (г.), медицинска (лекарска) хемија.

јатси, **јација**, поноћно време код Турака, када треба спавати, од прилике 2 часа после захода сунца.

Јафет, други син Нојев, отац индо-европских народа.

јакта (енгл.), мала брза лађа; у 15. и 16. веку ловачка лађа.

Јаша Султан! (т.), живео Султан!

јашмак (т.), вез, покривало раније код турских жена преко лица.

јаге (тур.), пила.
јеглен (тур.), разговор, говор.

јегленисати (тур.), разговарати се (нарочито кад разговарају момак и девојка).

једек (тур.), уже; парадаан коњ.

Језуит, **Језуити**, чланови и присталице „Друштва Исусова“ које је основао Игњат Лојола 1534; укинуто 1773. г. васпостављено 1814. г.

Језуитизам, дух језуитске науке.

Јевус (л.), Исус.
јекмеџија, (т.) хлебар.
јеловметал (енгл.), смеша од бабра и цинка.

јемби, **јембија** (арабљ.), дуги, криви са обе стране заострен нож код јужних Арабљана.

јеменија (тур.), марама, шамија.

јемин (тур.), заклетва.
јен, од г. 1871. јединица новца у Јапану, — 100 сена, — 4, 19 Мар.

јенђа, **јенђибула**, девојка која иде уз младу, да ова на путу не би остала сама међу мушкарцима.

Јењичар, (јањичар) (тур), врста тур. војске, т. з. „царски синови“.

јенки? (енгл.), погрдно име за становнике држава у Сев. Америци, да би се тиме обележиле њихове рђаве особине.

јереј (р.), свештеник.
Јеремијада, (по пророку Јеремији) жалопојка, нарицаљка, тужбеница.

Јериди, обожаваоци ђавола у Курдистану, Јерменији и јужном Кавказу, који истина признају Алаха за бога, али се моле и ђаволу.

Јерихонска ружа, (по легенди никла на оном месту које је Марија при бегству за Египат дотакла својом ногом), жбуње које се при крају живота здрвени, а у води оживљује.

Јехова (јевр), Бог, Вечни, Непроменљиви, Господар Света **јечерма** (јечерма) (тур.), женски плаветни зубун без ружава.

јогурт (тур.), кисело млеко, спремљено на турски начин.

јод, 1811. год. пронађен хемијски елемент (сродан хлору).

јодна тинктура, раствор јода у шпиритусу, употребљава се у лекарству.

јодоформ, један јодов препарат који се употребљава за зацеливање рана.

Јозефинизам, опште име за реформаторски рад аустријског цара Јосифа II.

јок (тур.), не.
јоктур (тур.), нема; (на пр. ударио јоктур у кесу. нема новаца).

јолдаш (тур.), друг.

јорган (тур.), покривач.

јорганлук (тур.), лице од кога се прави јорган.

јордам (тур.), господство.

јота (г.), најмање слово; слово, тачка; нешто врло мало, најмање.

јубилар, човек чији се јубилеј прославља.

јубилеј (л.), празновање дана по извесном истеку година (10, 20, 50, 100 и др.).

јувел (н.), углађен, изглачан, драги камен; накит.

јувелир (н.), драгуљар, златар,

Јувеналије, младићске свечаности у Риму.

јувентус (л.), младост.
Јуда, четврти син Јаковљев; Јеврејин; ученик Христов и издајник.

јудикација (л.), суђење, пресуђивање. одлучивање.

Јудин пољубац, издајнички пољубац.

јудицирати (л.), судити, пре- судити. одлучити,

јудициум (л.), суд и моћ расуђивања.

јувбаша (тур.), старешина над 100 турских војника.

јукс (л.), шала.

Јулијански календар, основан од Јулија Цезара, стари календар (у употреби код православне цркве), за разлику од Григоријанског, новог, (у употреби код католичке цркве.)

јумак (тур.), (мосурић,) калем начему се злато и свила продаје.

јуниор (л.), млађи; млађи играчи (у спорту).

Јунона (л.), највиша богиња, охоло владарка богова и људи, супруга Јупитерова; мала планета између Марса и Јупитера (откривена 1804. год. од Хардинга).

Јупитер (л.), највиши и најмоћнији бог. Громовник; највећа планета сунчаног система (има као пратиоце 4 месеца).

јурат (л.), заклети; поротник, правник (јурист).

јурисдикција (л.), правосуђе.
јуриспруденција (л.), права, правне науке.

јурист (л.), правник.

јуриш (тур.), напад, продирање.

Јурук (тур.), потурчени Бугарин.

јус, (л.), право; правда; правичност.

Јустинианов кодекс, римско право по Законодавству Јустиниановом („корпус јурис“).

јустификација (л.), оправдање; одобрење рачуна, извршење пресуде.

јустификовати (л.), оправдати; одобрити, извршити пресуду.

К.

К, једанаесто слово латинске а дванаесто слово ћирилске азбуке: К — 250.000 у римским натписима; kg, килограм; km, километар; K, хемијски знак за калијум.

каба-дахија (тур.), под-дахија. Дахије су у Србији имали своје подчињене под-дахије.

Кабала (ф.), сплетка, тајни савез у злој намери.

кабалах (јевр.), мађије; усмено предавана тајна наука јеврејских свештеника.

кабает (тур.), кривица.

кабалист (јевр.), мађионичар; јеврејски учитељ тајне науке.

кабаре (тур.), токе.

кабана (ф.), колиба, колиба сламом покривена.

кабарет (ф.), крчма, кавана, мала шаљива представа у јавним дворанама.

кабел (хол.), жица; упредена дебља жица; **подморски кабл**, подморска телеграфска жица.

Кабилес (араб.), народи, име многобројних племена настањених на Атласу (у Африци); Бербери.

кабина (енгл.), собица (на лађи); колибица; **кајита**.

кабинет (ф.), мала или споредна соба; соба за рад; тајна соба; влада (скуп министара);

јустиција јустиц (л.) правда. **јустиц колегијум**, суд, судско заседање.

јута, индијско платно слично конопљи.

јухт, руски јухт, телећа која учињена и справљена у Русији.

збирка природњачких или уметничких предмета,

кабинетско питање, питање кабинета, питање од чијег решења зависи опстанак владе.

каботажа (ф.), обална трговина)

каботирати (ф.), обале обилазити и водити обалну трговину.

кабриолет (ф.), мала лака кола; једнопрежне двоколице.

каваз (тур.), најближи момци код турских паша. За времена Карађорђева кавази су стајали пред вратима „Совјета“ и пријављивали. У најновије време кавази су момци при посланствима и конзулатима.

кавалерија (ф.), коњица, **кавалериста** (ф.), војник коњаник.

кавалир (ф.), коњаник, витез, племић.

кавалкада (шп.) коњанички поход, сјајна поворка коњаника.

кавга (тур.), свађа.

кавгација (тур.), свађалица.

кавез (тур.), крлетка.

кавени сурогат, надометак за каву.

каверна (л.), рупа, шупљина, пећина.

Кавкаска раса, бела раса.

Каготи, остаци једног ста-

рог народа који је живео у ропству, те сматран нечистим; глумим; кретени.

кадавер (л.), мртац, лешина.

каданџика, кадуна (тур.), жена мусломана.

кадент (л.), падајући, спуштајући се, тонући.

каденџија (л.), спуштање, на крају, закључак; обрт у закључку.

кадет (ф.), ђак војне школе, питомац војне академије; млади племић; млађи син у племићској породици.

кадива (тур.), велин, сомот.

кадија (араб.), судија.

кадмијум (г.), име једног метала сличног цинку.

Кадмос (г.), легендарни принц феничански, брат Европин, саградио Тебу и увео писање у Грчку.

кадош (ф.), потез пера, шара пером; мали поклон.

Кадри (араб.), једна врло строга мухамеданска религиозна секта.

кадуна (т.), жена, госпођа; љубимица.

Кадучеј (л.), крилати змијски штап бога Меркура.

кавакин (ф.), горњи капут.

казамаат (ф.), гудубљење у своду једне тврђаве, склониште за посао и материјал; тамница.

казан (тур.), котло.

казеин (л.), састојак сира.

казино (ит.), вила, летничовац; коцкарница; клуб; кавана.

казуар, једна птица у Источној Индији слична ноју.

казуист (ф.), зналац замршених правних питања; човек који се у сваком случају уме да снађе.

казуистика (л.), наука или вештина како се решавају питања савести; паметно решава-

ње тешких правних случајева; препреденост.

кавус (л.), случај, догађај; падеж (у именској промени).

кавус бели (л.), повод за рат.

каик (тур.), чун, чамац.

каикчија(каикџија) (тур.), чамџија

каил (тур.), задовољан бити, волети, имати наклоност (мушко према женском и обрнуто).

каишлије (тур.), опанци.

кајас (тур.), кајиш за опасивање.

кајас (тур.), једна врста турских лађа средње величине.

кајгана (тур.), јаја пржена у масти.

Кајверизам (л. н.), и **Цезаризам**, означава политику, какву је у последње време и за време великог светског рата подржавао и водио Виљем II.

последњи немачки цар.

кајвершинт (нем.), т.з. царски усек, кад се операцијом трбуха и материце из тела извади дете.

кајик (т.), чамац, барка; лак обални чамац.

кајита (хол.), соба на лађи.

кајмак (тур.), скоруп.

кајмакам (тур.), окружни начелник; заступник великог везира.

кајман, крокодил.

Кајус (л.), старо римско име; име једног чувеног римског правника.

кајсија (тур.), воћка слична брескви,

какаду (малајски), бели папагај.

какао, зрнати плод какаовог дрвета; служи за прављење чоколаде.

каки, т.канина боје жутосмеђе.

какистократија (г.), влада најгорих.

каколè (шп.), пиринејска ма-

зга или магарац са двама корпама у којима седе путници.

какоскопос (г.), надзорни свештеник за време службе божје.

какофонија (г.), рђав изговор; рђав глас; несагласност.

каккохолија (г.), поквареност жучи.

кактус (г.), једна јужноамериканска биљка, месната и са бодљама снабдевена.

калабалук (тур.), множина, неред, испретуране ствари.

калам, **калем** (г.), трска за писање (употребљавала се на Истоку место пера).

каламбур (ф.), збрка речи; духовитост, виц.

каламита (г.), окамењени остаци трске.

калавре (тур.), пеленгаће.

калај (тур.), коситар.

калајлија (тур.), тањир, чинија од цинка.

калајџија (тур.), мајстори, који калајишу судове и котлиће; а означава и оне трговце, који су одмах по првом ослобођењу Србије ишли по селима и продавали разну робу.

каламитет (л.), штета, невоља, несрећа, зло стање.

калати (тур.), распорити рибу, усолити јој изнутрицу и оставити да се суши и употребити зими.

калаузирати (тур.), показивати пут, водити.

калауз (тур.), путовод.

калација (тур.), човек који кала рибу.

калаци (тур.), варалица.

Калварија (л.), Голгота.

Калвинизам, реформаторско учење Калвиново.

кале (т.), турска тврђава; састојак у именима нпр. Ада кале, тврђава на острву.

Калевала, фински народни еп који се састоји од 23.000

стихова а сачуван је усменим предањем.

Каледонија, стари назив за Шкотску.

калејдоскоп (г.), 1817 год. у Единбургу пронађена цев кроз коју посматрани предмети изгледају велики и живи а број им се повећава.

календар, годишњак, списак дана, подела године на месеце, недеље и дане с обележењем празника.

календарнограф (л. г.), писац календара.

Календе (л.), први дан сваког месеца (ад календас Грекас никад).

Календери (перс.), чланови једног калуђерског реда (дerviши) у Турској и Персији.

калесон (ф.), гаће.

калибар (ф.), унутрашња ширина топа, пречник, ширина топа; величина и тежина једног топовског зрна, мера, величина, окретност, ваљаност, вредност.

калигација (л.), замрачење помрачење.

калиграф (г.), краснописац.

калиграфија (г.), лепо писање.

калиестетика (г.), наука о осећању лепог, истраживање допадања лепог.

кали(ј) (араб.), биљни пепео, једињење калијума и кисеоника.

каликс (л.), пехар, грлић.

Калиопа (г.), једна од девет муза.

Калипсо (г.), једна нимфа на острву Огигији, где је задржала Одисеја 7 година.

калистенија (г.), јачање тела вежбањем.

Калиф (араб.), Мухамедов наследник (заступник); владар код Мухамеданаца.

Калифат (араб.), влада калифа, царство мухамеданских владара.

калифорнија дрво, врста црног дрвета.

калकारीја (л.), кречњак, кречна земља.

калкирати (ф.), прецртати. **Калкуа**, **калкил** (ф.), рачун, обрачун

калкулант, **калкулатор**, **рачуновођа**,

калкулатор (л.), **рачуновођа**. **калкулација** (л.), **прорачун**; **предрачун**; **рачунање**.

калкулирати **рачунати**, **обрачунати**, **сабрати**, **пројектовати**, **мислити на добит у трговини**.

калмојзер (н.), усамљени мислилац, пустињак, тврдица.

калмук (ф) **покровац**, једно монголско племе: **калмуци** у Средњој Азији.

калокагатија (г.), отменост, племенито морално васпитање, кад је спојено лепо са добрим; **каломел** (г.), заслађена жива. **једињење живе и хлора**.

калорија (л.), топлотна јединица, количина топлоте потребна да се један килограм воде загреје за један степен Целзијусов (1° С)

калориметрија (г.), мерење топлоте.

калота (араб), одсечак лопте, округла капа (кече арнаутско), округло засвођење таванице.

калп (тур.), рђав, неваљао, лажан (н.пр. новац).

калпак (т.), шубара, капа од крзна.

калпакција (тур.), човек који гради капе.

калпован (тур.), рђав човек, варалица.

калуп (тур.), модел н.пр за пушчана зрна, за крстове што деца лију од коситера, форма за опанке.

калчине (тур) мн., велике чарапе од сукна, што се носе у чизмама.

калфа (тур.), помоћник занатлије или трговачки помоћник.

калфатер (ф.), оправљач лађе.

калцедон (г.), млечно-бео и полупровидан камен.

калциум (л.), метална подлога кречне земље.

калцинирати, **закречити**, **сагорењем креча сасушити влагу**. **камарила** (шпан.) утицајна дворска партија.

камата (тур.), добит, интерес.

камбио (ит.), мењачница; мењање.

камбријска формација, једна геолошка формација.

камеја (ф.), испуцчено резан камен.

камеја (ф.), једнобојна слика, сиво на сивом, слика на камену.

камелеон (г.), једна врста гуштера у Источној Индији чија се зелена боја коже мења према околини, превртљив човек.

камелија, једна врста лепог јапанског црећа названог „јапанска ружка“

кавелот (ф.), вунена тканина за одело.

Камене, старолатинско име за Музе.

камера (л.), свод, засвођена одаја, соба.

камера, **комора** (лат.), апарат фотографски.

камерац „коморат“, (г. л.), друг, пријатељ.

камералије, **камералне науке**, (л.), наука о трговини, о управљању државним приходима и расходима, у ширем смислу наука о држави

камерна музика музика собна, одређена за мали простор и са мало инструмената.

камџе (тур.), држак од ножа (корице.)

камизол (ф.), кратка кошуља; кошуља за мртве.

камин (г.), пећ, оџак; собно огњиште.

камилопард (фр.), жирафа.

кампана (ит.), звоно, црквено звоно.

кампанила (ит.), звонце, звонце (цветак).

кампања (ф.), поље, посед, пољско добро; поход ратни.

кампеадор (шп.), херој, јунак, борац.

кампирати (л.), логоровати, становати под шатором; живети под ведрим небом.

кампон, село састављено од кућица од бамбусове трске.

кампус (л.), поље.

камџија (тур.), бич, кнута.

камфор (лат.), бела, сагорљива, јаког мириса и укуса смола камфорова дрвета.

кан, турски и татарски кнез, старешина.

канабе канапе (тур.), софа, диван.

канај (ф.), руља, ђубре.

Канакас (м.н.), урођеници Сандвичких острва.

канал (л.), олук, цев, водена цев, ров, вештачка река, мали ходник.

канализација (л.), спровођење канала.

канапе (ф.), наслоњача.

канаринка (ит.), мала жута певачица са Канарских острва.

капат (тур.), у амбару брвна између два дирека; преграда, претижа.

канделабер (л.), велики свећњак.

кандидат (л.), значи у бело одевен јер су људи који су се такмичили за неко место у старом Риму пред и за време избора носили бело одело,

такамац, онај који тражи и бори се за неко место, онај који се бира

кандидатура (л.), такмичење (за неко место, звање и др.), прошење; истицање (листе на изборима).

Кандиот, Крићанин, становник грчког острва Крита

кандирати (фр.) превући шећерном облогом, ошећерити (впр. јужно воће).

кандис (фр.), бео и жути кристали шећер.

канева (ф.), ланена или памучна тканина с испупченим пругама; мрежасто откано небелено ланено платно.

канефоре (г.), девојке које носе корпе на глави.

Канибали (шп.), људождери, дивљи становници малих Антила или караибских острва.

канибализам, људождерство.

канибалски, дивље, грозно, ужасно,

канкан (ф.), дивље непристојно играње, непристојност.

канон (г.), правило, пропис, црквени закон, попис (списак) црквених књига, које образују право Св. Писмо.

канонада (ф.), топовска ватра, обасипање топовском палбом.

каноне (ит.), топ.

канонизација (л.), проглашавање за свеца.

канонизација (л.), увршење неког у свеца.

канонизирати, прогласити неког за свеца.

канонски, прописан, законски, веродостојан, узорит.

каноничар (л.), католички прота.

канонски часови, бдења, молитве,

канонско право, црквено

право, које је произашло из закључака црквених сабора:

канопе, слика египћанских идола у виду трбушастих крчага, служили су и за чување нилске воде.

каное, (шп.), чамац издубљен из једног комада дрвета.

Каноса, замак у Италији, где се 1077. г. немачки цар Хенрик IV. покорио папи Гргуру VII-ом.

кантар, справа за мерење тежине.

кантата (ит.), мисаоне песме (састоје се из арија, рецитатива, хорова), одређене за црквену употребу.

Кантизам, **Кантијанци**, **Кантова** филозофија, присталице **Кантове** филозофије.

кантика (ит.), песма, одсек једне веће песме.

кантилација (л.), литургијско појање.

кантилена, (ит.), песмица, мелодија.

кантина, (ф.), крчма у карсари, тврђави, војничка кафана.

кантон (ф.), срез, округ, област.

кантонада (ф.), простор на позорници иза кулиса.

кантонирати (ф.), сместити одред војске на ноћиште и храну.

кантор (л.), певач, појач, оргуљар.

канцел (л.), предикаонница.

канцелар (л.), старешина канцеларије, један од највиших државних чиновника (у Немачкој државни канцелар).

канцеларија (л.), службена, званична соба, надлештво.

канцерација (л.), отицање д рака.

канцлист, писар.

канциона (ит.), песмица, дужа песма у високом тону.

канционал (л.), књига песама, песмарица.

канцонета (ит.), песмица.

канџа (ганџа) тур.), од ганџа, панча, чопорци, чопци; чакља.

кањон (шп.) уска дубока долина са стрмим стенама са стране (у шпанској Северној Америци).

каолин, порцуланска земља.

кап (ф) предгорје, врх, **кап добре Наде**.

капابل (ф.), способан, у стању.

капак (тур.), заклопац од казана, тенџере, капци на прозорима.

капата (ит), у напред дат новац као залога за испуњење уговора.

капацитет (л.), пространост, способност лађе да прими товар; моћ схватања, способност, оспособљење за што, ваљаност, умешност.

капедори (шп.), они људи који при борбама с биковима црвеним марамима ове изазивају.

капела (л.), једна мала богомоља, споредна црквица; оркестар, музичка дружина.

капелан, (л.), помоћни свештеник; домаћи свештеник, старешина капеле.

капелник, старешина музичке капеле

капер (л.), гусар; гусарска лађа.

капи-ага (тур.), вратар; заповедник ушкопљеника, - маршал двора.

капија (тур.), велика врата на улазу у кућу или двориште.

капиларни (л.), цеваст, сличан длаци.

капиларне цеви, мале као длака танке цеви; крвни судови.

капирати (л.), схватити, појмити, разумети.

капитал (л.), основно имање, новац, имовина.

капиталан (л.), главни; истакнут, изврстан.

капитализирати, претворити у капитал, интерес претворити у капитал.

капиталист, имајући човек; богат човек који новац позајмује од интереса.

капител (л.), глава у књизи; одломак, предмет разговора; скупштина монаха једног манастира.

капител (ит.), глава (врх) стуба.

капитен (ф.), капетан, капетан лађе.

Капитол (л.), један од седам брегова Рима, на коме је била тврђава са Јупитеровим храмом; сада са судницом општинском и околним палатама.

капитулација (л.), предаја, уговор о предаји; други рок у војсци.

капитулирати (л.), предати се, предати се по уговору; продужити службу; одустати (од чега).

капицик (тур.), мала врата између суседних кућа (особито код Турака).

капиција (тур.), вратар.

каплан, капелан (л.), свештеник.

капо (ф.), кишни огртач са капом.

каприс (ф.), ђудљивост, самовоља, јогунство.

каприциозан, ђудљив, јогунаст, самовољан.

каприцирати се, узјогунити се, ушћудити се, тврдоглаво истрајати при нечему.

капсел, капсула (л.), навлака; кућица; кошуљица.

каптација (л.), увлачење, подвлачење, задобијање.

каптацио беневоленције (л. caritatio benevolentiae), стицање

благонаклоности слушалаца у почетку говора.

каптивација (л.), затварање, ловљење.

капитивирати (л.), ухватити, затворити; оковати.

капудан-паша (т.), адмирал турске флоте.

капут (л.), глава, одељак.

капуца (ит.), калуђерска мантија; огртач с капом; кукуљица.

кара (ф.), четвороугао, квадрат, ређање војника у квадрат.

кара (тур.), црни; **Кара-Ђорђе**, црни Ђорђе.

караба (араб.), лађица, (кораб); **хилибар**.

карабин (ф.), кратка коњичка пушка.

карабинијер (ит.), жандарм, полицајац.

караван (ф.), велики путнички спровод трговаца или хаџија на Истоку.

каракал (тур.), црноухи, једна животиња грабљивица из племена мачака.

каракол (шп.), јахање у круговима или полукруговима.

карактер (г.), својство, особине, особеност; знак; отисак; звање, достојанство, сталеж.

карактерисати (л.), означити, оцртати; ословити.

карактеристика (л.), сликање, цртање особина једне ствари; цео број једног логаритма.

карамбол (ф.), судар; додир неколико лопти у билијару.

карамела (ф.), печен или пржен шећер.

караконцул (тур.), некрштен дан, ђаво.

караван-серај, склониште, гостионица за караване, (или трг).

карантин (ф.), број од четрдесет; нарочито четрдесетодневна, сада краћа посматрања за бродове и путнике, који долазе из земаља где има куге или

које друге опасне заразне болести (контумац).

карат (ф.), мера за мерење тежине злата и дијаманата.

караула (тур.), мала кућа од тврђег материјала, стражара.

карашлама, (аршлама) (тур.), једна врста раних трешања.

карбид (л.), хемијско једињење једног елемента а угљеном материјом.

карболинеум; карболно уље, средство за дезинфекцију.

карболна киселина употребљава се за дезинфиковање ради заштите од заразе.

карбон (л.), угаљ.

карбонари (ит.), угљари, тј. чланови тајног италијан. друштва (1810—1820) које је радило на ослобођењу и уједињењу Италије.

карван (тур.), караван.

кардаш (тур.), друг, пријатељ

кардинал (л.), првосвештеник римско-католичке цркве, има их 70 на бројку.

кардиналан (л.), важан, главни; најотменији.

каре (фр.), четворо-угао; у четворо, нарочито четвороугаоно постројење (војника).

кариатиде (г.), једна врста стубова у облику жене, на чије се главе наслањају греде или таваница.

Кариби, једно индијанско племе у Јужној Америци, ратнички људождери.

каријера (ит.), трк, пуни трк, ток живота човекова у грађанском и пословном свету; ток службе.

кариатура (ит.), подругљива слика.

кариатурист, сликар карикатура.

кариран (фр.), на коцке израђена материја (штоф) за одело.

карли (тур.), брижан.

кармањола (ф.), једна народна песма Слободи с играњем (за време прве француске револуције).

кармелићани, калуђери чланови реда са брега Кармеле на Либанону; основани у 15. столећу.

кармен (л.), песма, пригодна песма.

кармин (араб.), једна врло црвена боја, добивена из мексиканске козениле (једне врсте биљне ваши).

карнални (л.), месни, телесни, путени.

карнација (л.), отеловљење, претварање у месо; боја меса.

карневал (ит.), месојеђе, време после Богојављења до почетка часног поста, када се приређују разне народне игре и весеља.

карнифора (л.), месождери.

кароса, **каруце** (ит.), сјајно опремљена кола.

карполит (г.) скамењен плод.

карпуза (тур.), лубеница.

карта (ф.), комад равне круте хартије.

Картаузовци (л.), чланови калуђерског реда из манастира Шартрез код Гренобла (основан 1086. год.), обавезни на вечно ћутање.

Картезијанци, ученици и присталице француског филозофа Декарта,

картел (ф.), савез; уговор; уговорни савез.

картеч (ит.), топовска зрна испуњена ситним куглама.

картографија (г.), вештина цртања карата.

картон (ф.), табак јаке хартије; узорак; чврста хартија.

картотека (г.), збирка карата (картона).

Картуш (ф.), један познати

разбојник париски, обешен 1721 год. у Паризу.

карцер (л.), школски затвор.
карцином (г.), болест рака.
каса (ит.), благајна, место где се чува новац.

касаба (тур.), варошица.
касадори (порт.), лака пешадија у Португалији
касапин (тур.), месар.
касарна (ф.), велика кућа за становање војске.

касација (л.), уклањање из службе; оставка; поништење, оглашење за неважеће!

касациони суд, највиши суд који потврђује или одбацује пресуде осталих судова.

касета (ит.), сандучић за новац; мала благајна.

карина (ит.), друштвена кућа (ужег друштва) са читаоницом, билијаром, шахом и играњем карата. Уједно ту је обично и кафана и ресторан.

Касиопеја (г.), сазвезђе на северном небу по имену Касиопеје супруге етиопског краља Кефеја, мајке Антромедине.

касир, касирка благајник, благајница.

касирати, примати и издавати новац; поништити, одбацити; уклонити из службе.

каскада (ит.), водопад.

каста (шп.); сталеж, ред друштвени.

кастанија (л.), кестен.

кастањете (шп.), мале дрвене шкољке којима се лупка при игрању.

кастел (л.), град, тврђава.

кастелан (л.), надзорник замка, заповедник тврђаве; вратар.

кастиговати (л.), казнити.

Кастор и **Полукс**, близнаци, деца Јупитерова и Ледина, нераздвајни другови и пријатељи, заштитници морнара.

кастрат (л.), ушкопљеник, евнух.

кастрирати (л.), ушкопити, уштројити.

кастрола (ф.), шерпа (за кување)

кат (тур.), бој, спрат.

катаклизма (г.), поплава, испирање црева.

катакомба (ит.), подземни ходници са гробницама, пећине
каталекте (г.), скупљени одломци, непотпуни остаци старих дела.

каталепсија (г.), спаваћа болест, полу-укоченост, једна врста грчења.

каталог (г.), списак, списак књига.

катана (тур.), ратник, војник.
каталупт (г.), машина за бацање (камења на неку тврђаву).
катар (г.), запаљење, с узкокоже.

катаракта (г.), водопад; штар на очима (оболење о ња).

катарвис (г.), чишћење, пре-чишћење (душе и тела).

катастар (г.), попис имања (њива), ливада, шума и др).

катастрофа (г.), обрт, обрт ка решењу (у драми или приповетци); несрећан обрт, несрећа; судбина.

катастрофално, одсудно, судбоносно.

катафалк (ф.), узвишење са мртвачким сандуком покојника и припадајућим украсом.

катафора (г.), опадање, спадање; мртви сан.

катахреза (г.), злоупотреба речи; рђава употреба придева поред именице.

Категат, **мачија рупа**; мореуз између Јитланда, Шведске и данских острва.

категорија (г.), општи појам; ред; сталеж; врста.

категорисати, разврстати, поделити у врсте; редове.

катедра (г.), предикаоница; сто са кога се предаје (настава даје).

катедрала, саборна црква.
катерезис (г.), слабљење, опадање, умртвљивање.

катете (г.), две краће стране правоуглог троугла.

катетер (г.), гумена и стаклена цев, за испражњење мокраће.

катил (тур.), крвник.

катилинарна егзистенција (л.), пропао, изгубљен човек (према римском рђавом човеку, Катилини).

катихета (г.), вероучитељ.

катихизис (г.), веронаука, књига за верску наставу.

Като(н) име двојице строго моралних славних људи старог Рима.

катоде (г.), негативни пол галванске струје, примењене за хемијска разлагања.

католик (г.), припадник католичке вере.

католички (г.); општи; оно што се опште може веровати; што припада римској цркви; папски.

католицизам (г. л.), римско-католичка црква.

каторга (ф.), принудни рад; робијашки посао.

катрам (катран) (тур.), смола коломаз.

катраница (тур.), суд у ком се држи катран.

катун (ит.), танка лака памучна тканина са шарамом,

кау-бој (енгл.), говедар; чувар говеда на коњу.

каудински јарам (л.), покорење са унижењем.

кауза (л.), узрок, повод, разлог; расправа.

каузалитет, (л.), узрочност.

каузални, узрочни, основни.
каузативан, проузрокујући; делујући.

каурма (тур.), дроб.

кауција (л.), јемство за себе или друге (у новцу); залога.

каучук, осушена смола каучукова дрвета.

кафар, **кафаро** (г.), улазница хришћанских хаџија у Јерусалим, цена коју су плаћали Турцима за дозволу.

кафеин, **кофеин**, алкалоид, састојак који се налази у зрнима каве.

кафешантан (фр.), кавана где певају певачице; јавна кућа.

кафтан, (т.), дуг огртач; свечани огртач.

кахексија (г.), болест; по-квареност сокова; слабост.

кахектичар (г.), лице које пати од грудобоље.

каш, **ункаш** (тур.), облук, облучје.

кашагија (тур.), чешагија.

кашика (тур.), жлица, ожица, лажица.

кашилук (тур.), огњило.

каширати (ф.), затворити; скрити, склонити; заогрнути, затајити.

кашичара (тур.), врста воденице.

Кашмирски шал, једна врста финих и меких вунених ма-рама.

квага (хотентотски), јужно-афричка животиња, јако налику на зебру, само мало мања.

Квади, југоисточна свевска племена, која су од 1.-4. в п. Хр. становали у данашњој Чехословачкој.

квадрант (л.), четвртина од целог нарочито четвртина од једног круга.

квадрат (л.), правилни четвороугао са четири једнаке стране и правим угловима;

квадратни број (л.), производ броја помноженог самим собом.

квадривијум (л.), место, где се четири пута сустичу, раскршће; у старије доба означавало је четири дела математике: аритметику, геометрију, астрономију и музику, која је са т. зв. тривијумом граматиком, дијалектиком и реториком под именом седам слободних вештина, сачињавала у средњем веку најглавније науке школског образовања.

квадриенијум (л.), време од четири године.

квадрига (л.), колска запрега са четири коња приликом какве свечаности; у мед. унакрсна, крстоплетна подвеза, завој.

квадрил (кадрил); игра са четири пара играча и играчица.

квадрилион, хиљаду пута хиљаду трилиона; милијон у четвртој потенцији (степену).

квадирати (л.), учинити четвороугаоним, одредити садржину неке површине; при украсу неког зида, железом за квадзирање такве усеке начинити, да изгледа, да је зид саграђен од квадратног камења.

квадрумани (л.), мн, четвороруки, животиње са четири руке, мајмуни, павијани и т. д.

квадрупеди (л.), мн. четвороножне животиње.

квадрупл, четворострук.

квадрупелалијанција (ф.), савез од четири државе.

квадруплизирати и **квадруплирати**, четворостружити

квази (л.), као да... у неку руку, од прилике; квази научењак, квази доктор, бајаги научењак, бајаги доктор.

квалитет (л.), каквоћа, доброта, достојанство; титула, степен;

квалитетске цигаре, врло добре цигаре.

квалитетно грожђе, грожђе готово за продају.

квалитетна проба, испитивање чврстине жељеза, челика и т. д.

квалификовати, одредити каквоћу, особину некој ствари, некој роби.

квалификован, подесан, способан, угодан, (за неки посао или положај).

квантус, а, ум (л.). колики, колико; толики као...

квантум (л.) величина, количина, множина, мера; износ, сума.

квантитет (л.), број, множина, број, тег; у грам. мера за слоге, дужина и краткоћа слога; у муз. мера времена, мера гласа.

квантитативан, (л.), према количини, према величини.

кварт (л.), четвртина, четврти део од једне целине; четири карте од једне боје, које долазе по реду по јачини.

кврта (л.), четврти разред неке школе.

квартал (л.) четвртина године; четвртгодишњи издатак и примање, награда, плата; квартални лист, часопис, који излази свака три месеца по један број.

квартана грозница, и **квартана**, четвородневна грозница.

квартерна периода, последња, садашња периода наше земље.

квартер (енгл.), енглеска мера за запремину за сухе предмете.

квартет (у муз.), [песма у четири гласа; исто тако и свирка, за четири инструмента, обично: две виолине, брач и виолин-чело и пијано, виолина, брач и виолинчело.

квартир (ф.), четвртина, четврти део од целине; код паробродарства време стражарења до смене; један део града, место за становање, за војску: смештај; стан за војника, **молити за квартир**, молити за милост, молити за поштеду живота, некоме дати квартир, поклонити му живот (због војних преступа).

квартирити и **уквартирати**, војни у дати стан (за неко краће време).

квартир мајстор, коначар; надзорник бродарске страже.

квасија, горко дрво, горки корен, горка кора, средство против стомачних болести, добива се од једног дрвета у Суриману, (држи се да је тај лек први изнашао неки црнац Кваси, те је по њему и назван).

квасија пехар, из квасије дрвета начињен, издубљен пехар, у којем је неко време вино постајало, извукло из дрвета лековиту горчину и постало лековито.

квасија екстракт, сок, добивен од квасијиног искуваног дрвета.

кватин, сок из поменутог дрвета, у апот.: **квасија амара**.

кватерна (л.), у малој лутрији са бројевима четири (од 5) погођена броја.

Квекери (мн.) (енг), присталице једне верске секте коју је у Енглеској основао ципелар Ђорђе Фокс.

квестио (л.) питање, задатак, спорно питање, истраживање.

квестионари (л.), схоластичари из 13. века, који су поставили масу тешких питања из богословских наука.

квестор мн. квестори у старом Риму чиновници, који су скупљали све државне приходе

и распоређивали државне приходе и др. издатке; сада на универзитетима чиновници, који скупљају приходе (школарину и остало) за предавања.

квестура, квесторова канцеларија.

квид (л.), шта?

квид фациндум, (л.), шта да се ради?

квид нови (л.), шта је ново?

quidquid agis, prudenter agas, et respice finem, што год радиш, ради смишљено и мисли на последак.

квиесценција (л.), стављање у мир, пензија.

квиесцирати (л.), починути, мировати; бити миран; некога ставити у мир, (пензију).

квиндекагон (л.г.), петнаестоугао.

квинкангулум (л.), петоугао.

квинкенијум (л.), време од пет година.

квинквилион (л.), милијон пута квадрилијон т.ј. пета потенција (степен) једног милијона.

квинтерно (л.), згодитак од свих пет бројева (на малој лутрији).

квинтус, а, ум (л.), пети; назив професора пете класе.

квинта, пети разред; пета сада четврта, најфинија, најтања жица на виолини.

квинтерна, у лутрији са бројевима, где свих пет бројева изађу.

квинтесенција (ф.), језгро, главна садржина, главна ствар, најплеменитије и најбоље од једне ствари.

квинтет, певање или свирање пет певача или пет свирача.

квинтилис, пети доцније седми месец у ст. римском календару, који је доцније назван јули.

квинтупелалијанција (л.), савез пет држава;

квинтупел-трактат, петострани уговор између пет сила.

Квиринал (ит.), палата у Риму, где је седиште италијанске владе.

квиринал (л.), (некада папска, сада краљевска), палата на истоименом брду у Риму;

Квиринос (л.), код ст. Сабинана придевак богу Марсу, а код Римљана придевак Ромулу, кога су под именом бога Квирина уврстили међу своје богове.

квирити, почасно име ст. римских грађана.

Qui s'excuse s'accu'se (фр.), (читај: ки сексикс закиз), ко се извињује, сам се оптужује.

квисисана (ит.). qui-овде, si-se, sana- оздравља назив једног краљевог летниковца у Италији, те према томе: име многих вила и санаторијума по бањама,

qui tacet consentit (л.), ко ћути одобрава.

квит (ф.), слободан, ослобођер, измирен, поштеђен да плати неку обавезу.

квитирати, разрешен бити неке дужности; дати оставку на службу.

qui vi've? (читај: ки вив), ко је ту? позор! (На ки виву стајати, бити на опрези).

qui vivga vegga (ф.), ки вивра вера ко (доживи), видеће, т.ј. будућност ће показати (из једне француске песме).

quod licet Jovi, non licet bovi (л.), што је дозвољено Јупи-

теру, није дозвољено волу, (ст. римска пословица) т.ј. свакоме.

кворум (енг.), законом установљен број изабраних чланова једне корпорације, једног тела. Одредба колико по броју чланова мора бити присутних за рад те корпорације

квос его! (quos ego!) (узречица) сад ћу ја вас... Из Вергилове; „Енејиде“ где бог Нептун кара ветрове, што против његове воље дувају.

квота и квотул (л.), сразмерни део, део који коме припада.

квотирати, сразмерно поделити.

квоускве тандем (quosque tandem) (л.), докле... и докле ћеш још. Ово су биле почетне речи првог Цицероновог говора (беседе) против зликовца Катилине.

квоциент (л.), број који означава, колико ее пута један број у другом броју садржава количину.

кеб (енгл.), енглеска кола са два или четири точка.

Кедив (тур.), Величанство; Преузвишени; звање египћанског вице-краља.

Quai d'Orsay, (ке дорсе), улица у Паризу, у којој се налази Министарство Спољних Послова.

кеј (чит.: ке), (хол. н.), озидана обала, пристаниште; каменом поплочано место за утоваривање и истоваривање теретних бродова;

ке, дугачак штап за билијар.

кекс (енгл.), енглески двопек; бисквит.

Келти, старо племе, пореклом из Азије, било настањено

у Галији, Шпанији и Британији; остац Келтског језика још у Шкотској, Ирској и Бретањи.

кемвуд (енгл.), црвено обојено дрво од дрвета на обали Сијера-Леоне.

кемп митингс (енгл.), служба божја са проповеди у слободном пољу.

кенгуру, велика животиња с торбом између задњих ногу, где носи своје младунче, травојед, живи у Новој Холандији.

кенозис (г.), испражњивање, пражњење.

керамика (г.), израда порцуланских и земљаних ствари, фајанса, мајолике, порцулана и цигље.

кербер (цербер, кервер) (г.), грдан пас у гр. митологији, који чува улаз у подземни свет.

керографија (г.), сликање у воску.

кеса (тур.), торбица; тоболац; кеса новаца, кеса са 500 гроша.

кесер (тур.), врста дунђерске секире, којом се не сече као секиром и брадвом, него од прилике као мотиком.

кесеџија (тур), турски друмски разбојник на коњу.

кесим (тур.), плаћање порезе почеком.

кестенџија (тур.), кестенар; који продаје кестење.

кефалеа (г.), главобоља.

кефалоподи (г.), главоноге, једна врста мекушаца.

кехисати (тур.), напасти, кидисати.

кешке (тур.), врста јела од укуване пшенице и кокошијег и овчијег меса.

киви, 1812. откривена врста шумског ноја на Новој Зеландији, налази се у изумирању.

кидисати (тур), насилничке напасти кога.

Кивлар-ага, надзорник султановог харема; старшина евнуха.

кијамет (тур.), рђаво време, непогода, мећава.

кнка (тур.), коса, перчин, курјук.

кикс, рђав хитац у игри на билијару; нетача тон (у муз.) из каквог инструмента за дување.

килажа (читај: кијаж) (л.), царина за бродове, који се први пут усидре у које фринцуско присатаниште.

кило (г.), значи у сложеницама: хиљада на пр.

километар, хиљаду метара.

килограм, хиљаду грама, и др.

киловат, електрична јединица-1000 вата-1,3: коњске снаге.

кимоно (јап.), хаљина јапанског кроја, огртач.

Кина, Чина, велика земља и држава у Азији, названа и „земаљско царство“ или „царство средње.“

кина, и кинакина (шпан.), кора од кинин дрвета.

кинематика (ф.); наука о крет њу.

кинематограф (г.), биоскоп, апарат за пројектовање слика.

кинетика (г.), наука о покрету; наука о машинском погону.

киоск (т.), летњиковац, мали дућан за продавање ситница.

кираџија (тур.), ко држи туђу кућу или неко имање у намам.

кирас (ф.), оклоп, грудни оклоп; панцир.

кирасир (ф.), оклопник, оклопљени коњаник.

Киргизи, козаци у степама између Урала и Иртиша.

Киренаичари, ст. грчка филозофска секта коју је основао Аристип из Кирене

жирија (тур.), најам.

кисмет (т.), удес, судбина, **клавир**, **клавијатура** (л.), музичка справа; ред дирки.

Клавис филологије, речник за објашњење и тумачење речи **клавис** (г.), прекидање; слом. **клак** (ф.), склапајући шешир; брљарије.

кларинет (ф.), флаута, фрула, пронађена 1690. у Нирнбергу.

класа (л.), ред; разред; стаљ.

класификовати, уредити по разредима, изделити.

класификација (л.), подела, разврставање.

класици, **класични писци**, најбољи писци у једној књижевности, писци дела од трајне вредности.

клауза (л.), ћелија; пустињакова изба, кланац,

клаузнер (л.-н.), пустињак. **клаузула** (л.), ограничење; споредна одредба у закону; условни додаток (у узговору).

клаузура (л.), затвореност; седење у затвореној соби; испитни писмени задатак.

клептоманија (г.), страст, (болест) за крађу.

клерикалан, свештенички, свештенству (цркви) одан.

клерикали, присталице свештенства, свештеничка странка, **клерк** (енгл.), тајник, књиговођа, помоћник, писар.

клерус, **клир** (г.), свештенство, свештенички ред.

клефта (г.), разбојнички вођа, ратник, устаник грчки.

клијент (л.), штићеник, муштерија адвоката.

клима (г.), поднебље, распоред топлоте, хладноћа и топлота неког краја.

климакс (г.), певање, дизање.

климатологија (г.), наука о клими.

клиника, болница у којој се лече тешки болесници (што већ леже у постељи).

клинички (г.), постелни, што се односи на болеснике у постељи.

Клио (г.), једна од 9 муза, муза Историје.

клизтир, **клизма** (г.), испирање црева, ишчишћавање црева.

клиторис (г.), дражица (део женског полног органа).

клишѐ, отисак слике или списка на металној плочи.

клоака (л.), одводни канал за нечистоћу.

клоун, **клаун** (енгл.), комедијаш, шаљивчина; шаљивац у циркусу.

кловет (енгл.), нужник, заход.

клуб (енгл.), удружење, затворено друштво.

Клуњани, једна грана Бенедиктанског калуђерског реда, основана у 10. столећу у Клуњу.

кнута (р.), бич, канџија.

коађутор (л.), помоћник.

коалисати се, удружити се, спојити се, ујединити се.

коалиција (л.), спајање, удружење, уједињење, - савез.

кобалт (л.), један сив, тврд и тежак метал.

коболд (нем.), ђаво, враг.

кова, **кофа**, (тур.), ведро.

когитација (л.), размишљање, мишљење.

когносцирати (л.), истраживати, испитивати, судски саслушавати.

кодак, име једне врсте фотографских апарата.

кодеин, један алкалоид опијума.

кодекс (л.), књига законик. **кодицил** (л.), мали рукопис; додаток тестаменту.

кодификација (л.), уједињење свих закона у један законик.

коегзистенција (л.), истовремено постојање.

коегзинговати (л.), постојати истовремен; бити ту.

коедукација (л.), заједничко васпитање мушке и женске деце.

кофицијент (л.), сачинитељ.

ковер (ф.), забављач; духовит човек; ћаскало.

коверија (ф.), ћаскање, забава; забавно предавање.

коиндикација (л.), споредна ознака, потказ,

коитус (л.), парење, полни сношај.

којота, једна животиња између лисице, пса и вука.

кокаин, један сок, који се добија из лишћа биљке кока,

а употребљава се за прављење нерава неосетљивим.

кокарда (ф.), ознака на капи, најчешће с народним бојама.

кокета (ф.), жеља да се допадне; жена која жели да осваја.

кокетан (ф.), допадљив, жељан да се допадне.

кокетерија, забављање, забављање љубављу; труд да се допадне.

кокетовати, трудити се да се допадне; забављати се љубављу.

коко (ф.), пиће нижих народних слојева у Паризу.

кокон (ф.), луткица свилене бубе.

кокота (ф.), јавна женска; гризета.

кокс (енгл.), угаљ.

коктел (енгл.), пиће направљено од ракије, шећера, леда и лимуна.

кокус (кока), (г.), бактерија. **колаборација** (л.), сарађивање, сарадња.

колаборисати (л.), сарађивати, суделовати у раду.

колалије (тур.) токе са јене као колотови; женске - ћице.

колан (тур.), попруг; женски појас на пафтама.

колатералан (л.), са стране, споредни; постранце.

колационирање (л.), сравњивање преписа са рукописом.

колационирати (л.), сравнити препис са рукописом,

колбертивам, повлађивање индустрији и запостављање земљоробље; ометање увоза.

кокоша (л.), друг, друг у служби.

колџија (л.), учитељи (наставници) једне школе, судије у једном суду, чланови владе.

колеџа (л.), збирка новца; скупљање прилога у цркви.

колектер (ф.), скупљач, продавац лозова.

колективан (л.), општи, заједнички.

коллекција (л.), збирка.

колера (г.), азијска срдобоља, смртносна болест (беснила је за време 1913. године у нашој војсци).

колерија (г.), блажа врста срдобоље (пролива), обично код деце.

колеричан (г.), жесток, ватрен, бујан.

колибри, једна врста врлоситних и врло малих американских птичица.

колидарати (л.), поклапати се

колизија (л.), судар, сукоб, потирање, поклапање.

колик (г.), болови, грчеви у стомаку.

колоквијум (л.), разговор, разговарање; испит,

неког у што; изложити неког (чему), оговарати.

комуна, револуција француских социјалиста у Паризу 1870 год.

комуна (м.), општина, заједница; заједничка својина.

комунални, општи заједнички, општински.

комунизам (л.), потпуна заједница имовине, учење о заједници својине;

комунион (л.), учешће, суделовање; заједница.

комуникација (л.), веза, пролаз, саобраћај, стој.

комуниста, присталица начела о општој својини добара,

комуницирати (л.), стајати у вези, стајати сјобраћати; посредовати.

комфор (ф.), удобност.

комшија (тур.), сусед.

комшилук (тур.), суседство.

конак (тур.), двор, нпр. Карађорђевић конак, Милошевић конак, владицић конак, пашин конак; ноћиште.

конакција (тур.), човек који иде и у напред спрема конак и пр. за пашу и његову пратњу или неко друго друштво.

конвексан (л.), испупчен.

конвенијенција (л.), обзир на друштво; држање обичаја и друштвеног реда.

конвенирати (л.), пристајати, приличити.

конвенција (л.), споразум, уговор.

конвенционалан (л.), по обичају, обичајни.

конвергенција (л.), приближавање двеју супротних линија.

конверзација (л.), опхођење, понашање; саобраћај; разговарање.

конверзија (л.), прелаз из једне у другу веру, смањење.

конверзити (л.), разгова-

рати (се), забављати (се), опходити се.

конвикт (к.), завод, интернат.

конвулзија (л.), грч, грчење.

конвенијалан (л.), духовно сродан, раван рођењем.

конвенијалност, духовна сродност.

конгестија (л.), нагомилавање, навала крви (у главу).

конглутинација (л.), спајање слепљивање.

конгрегат (л.), некристалисани делови камења у слабом споју.

конгрегација (л.), скупштина, скупштина кардиналског савеза, удружење више манастира, братство.

конгријенција (л.), сагласност, једнообразност.

конгруирати (л.), слагати се, подударати се, бити једнак, покривати се,

кондемнација (л.), казна, ограда, прогонство.

кондензатор (л.), справа за скупљање и јачање електричне струје.

кондензовање (г.), згушњавање, збијање, {пригушњавање.

кондензовати (л.), згуснути, збити, пригушити.

кондитор (л.), посластичар, шећерџија.

кондитор (л.), оснивач, проузроковач,

кондиторај, посластичарница.

кондиција (л.), услов, способност, стање, предлог, налог, служба, зарада, место, *Conditio sine qua non* (кондицио сине ква нон) — неизоставан услов).

кондоленција (л.), изјава саучешћа.

кондолирати (л.), сажаљевати, изрећи саучешће.

кондоминијум (л.), заједничко добро, (које се заједнички ужива).

кондоминијум (л.), заједничко добро (које се заједнички ужива).

кондор (ит.), краљевски орао, највећи орао у западном делу Јужне Америке.

кондотијери (ит.), најамничка војска, какву су обично држали владоци и тирани.

кондуитна листа, лична листа о понашању и владању.

кондуктер (ф. л.), надзорник, кочничар, управљач.

кондуктор (л.), спроводник скупљене електричне снаге, громобранска жица, муњовод.

конгломерат (л.) смеса камења.

конгрес (л.), скуп, скупштина, састанак.

конаеквентан (л.), доследан.

конзеквентност (л.), доследност.

конзерва (л.), сачувано укувано или ушећерено воће, поврће и месо.

конзервативан (л.), одан одржавању старог, жељач да постојеће сачува.

конзерватизам (л.), оданост постојећем реду у држави, тежња да се старо сачува.

конаерваторијум (л.) музичка школа.

конаервирати (л.), сачувати, чувати.

конаидерација (л.), важност, пажња, високо поштовање.

конаилијум (л.), савет, саветовање, савет лекара.

конаисторија (л.), црквени савет, духовни црквени сабор обично одреди конвисторију, која за време док сабор не ради отправља верске послове своје пастве.

конаорција (л.), заједница, уједињење трговачких кућа и банака.

конаул (л.), у старом Риму два највиша државна чиновника бирана сваке године, најви-

Консолидација = спојница

Конзулат = посланство

145

ши чиновник, главар француске републике (1799—1804), у Немачкој члан градске полиције, дипломатски или трговачки представник једне државе на страни.

конзулат (л.), надлештво конзула.

конзум конзумно удружење, удружење за набавку животних намирница и других потреба; потрошачка задруга.

конзумација (л.), сабирање, извршење уговора, злочини.

конзумент (л.) потрошач.

конкаван (л.), издубљен.

конквистодори (шп.), први освајачи и завојевачи Америке и њихови наследници.

конклав (л.), скупштина кардинала за избор папе.

конклузија (л.), закључак, завршетак говора.

конкордија (л.), слога, богиња слоге у старом Риму.

конкордат (л.), сагласност, уговор (споразум) између световних владара и папе.

конкретан (л.), стварни.

конкубина (л.), наложница, љубавница.

конкубинат (л.), дивљи брак, конкурент (л.), такмац.

конкуренција (л.), такмичење утакмица.

конкурисати (л.), стећи се, такмичити се, суделовати.

конкурс (л.), стечај, такмичење.

консигнација (т.), обележавање, натпис, запечаћење.

консигнирати (л.), обележити, дати натпис.

консјерж (ф.), домаћин, надзорник тврђаве; тамничар.

консјержерија (ф.), стан и авање кључарево, тамница.

конскрипција (л.), исписивање, распис, насилно регрутовање

консолидација (л.), уједињење, претварање летећих дугова у сталне државне дугове, ста-
ложавање, уређивање.

консолидовати (л.), учврстити, осигурати, уредити, засновати.

консонант (л.), сугласник.
конспирант (л.), завереник.
конспирација (л.), завера.
конспирисати (л.), заверити се договорити се; ступити у заверу.
констаблер (л.), друг у војсци; војник помоћник који у артиљерији додаје муницију; чувар на лађи.

константан (л.), сталан, постојан, непроменљив.—

констатовати (л.), објаснити, потврдити.

констатација (л.), потврда, утврђивање, сазнање.

констелација (л.), група звезда које имају исто име; сазвезђе.

контестирати се (л.), непријатно изненадити се, бунити се (против неке неправде, било своје, било опште).

коституанта, Уставотворна Скупштина.

конституисати (л.), утврдити, уредити, поставити кога за што, именовати.

конституција (л.), Устав (основни закон једне државе).

конструисати (л.), подићи, саставити, саградити; развити; уредити; нацртати.

конструктиван (л.), творачки, уређујући.

конструкција (л.), уређење, састављање, склапање делова; грађење, саграђивање; ред речи у реченици.

консултација (л.), питање за савет, саветовање (са више лекара н.пр. због болести).

консултовати (л.), питати за савет, помоћ (лекара).

конт (ф), граф.

контакт (л.), додир.

контемплативан (л.), очевидан, чулан.

контемплација (л.), посмат-

рање, осматрање, гледање.

контемплирати (л.), осматрати, гледати (пажљиво).

контемпорен (ф.), савременик.

контеса (ф.), грофица, грофова ћерка.

контингент (л.), принос, доприношење; дужан принос (у трупама) део дужности.—

континент (л.), сува земља, копно.

континентални (л), сувоzemни, копнени.

континуитет (л.), непрекидна (стална веза; сталност; стално повезано трајање).

континуум (л.), непрекидност, непрекинутост; нешто стабилно.

контто (ит.), рачун; пословни рачун.

контто (ит.), рачун, плаћање.

конттоар, **конттор** (ф.), рачуноводство, пословница, соба за рад (трговаца); трговачка кућа.

контрабанда (ит.), кријумчарење.

контрадикторан (л.), противречан.

контрадикција (л.), противречност.

контракт (л.), уговор, споразум,

контрапункт (л.), у музици промена висине гласа без кварења хармоније.

контра-револуција (ф.) против-револуција, збацивање револуционарне владавине.

контраст (л), супротноет; стављање двеју супротности једне поред друге.

контрагент (л.), уговарач; уговарачка страна.

контрахирати (л.), склопити неки уговор. (код ђака на страним великим школама то је израз за позивање на збор)

контрбаланс (ф.), противтежа.

контрерни (л.), супротан, противан.

контрибуција (л.), порез, ратни порез, насилни намет на један крај (за време рата.)

контроверза (л.), спорно питање; учена свађа.

контроверзни (л.), споран.

контрола (ф.), надзор; двојни надзор над рачунима.

контролор (ф.), надзорник, надзорни рачунски чиновник.

контумација (л.), в) карантин.

конус (л.), купа.

конфедерација (л.), савез држава (на дуже време).

конфект (ит.), шећерлеме, слаткиш.

конфекција (л.), попуна, допуњавање, довршавање, потпуна опрема за тело (рубље, одело, обућа, капа и др).

конферансије (ф.), предавач.—

конференција (л.), договор; разговор; скупштина; расправа. предавање; седница; уговарање.

конферисати (л.), договарати се (о чему), расправљати; саветовати се.

конфесија (л.), вера, вероисповест; причешће.

конфесионалан (з.), верски.

конфигурација (л.), уобличавање; образовање.

конфигурисати (л), образовати; уобличавати,

конфидент (л'), повереник достављач,

конфирмација (л.), потврда крштења; крштење.

конфирмовати (л.), потврдити, учврстити; благосиљати у вери, — учврстити у вери.

конфисковати (л.), заплениити, одузети; судским путем припојити државном добру.

конфитеор (л. confiteor), признајем..., т.ј. исповедање греха пред свештеником.

конфитир (ф.), ушећерено воће; слатко.

конфликт (л.), сукоб, борба, свађа; отпор.

конфор (ф.), помоћ, утеха.

конформан (л.), једнообразан; сагласан.

конформност (л.), једнообразност, сагласност.

конфузија (л.), збрка, расејаност.

Конфучије, оснивач религије у Кини (око 500 година пре Христа).

концентрација (л.), скупљање у једној тачци; збијање, згушњавање; појачавање.

концентрисати (л), ујединити, скупити у једну тачку; збити, згуснути.—

концепт (л.), нацрт.

концепција (л), пријем, схватање; почетак трудноће.

концерн (л.), суделовање, интересни круг; одржавање узајамних односа; брига за што.

концерт (л.), музичка представа.

концесија (л.), одобрење, повластица; повлађивање.

концесионар (л.), повлашћени (човек), човек коме је нешто нарочито допуштено.

концизан (л.), збијен; јасан-прегледан; одсечан, кратак.

концил (л.), скупштина, сабор црквених отаца.

конципијент (л.), састављач једног списка; писар.

конципирати (л'), примати мисли и давати; саставити, поставити; затруднити (за животиње).

коњак (ф.), по француској; вароши Коњаку најбоља препеченица ракија добивена из грожђа.

коњугација (л.), глаголска промена.

коњуирати (л.), мењати глаголе.

коњугијум (л.), брак; коњугални — брачни.

коњунктив (л.), савезни начин (у граматизи).

коњунктура (л.), временски односи (везе); стицај прилика, по којима се понуда и тражња т.ј. цене робе мењају.

кооператива (л.), удружење, заједница.

кооперисати (л.), сарађивати, суделовати.

копија (л.), препис; прецртвање.

копирати (л.), преписати, прецртати.

Копте, потомци старих Египћана расути по Египту.

копула (л.), веза, свеза; спој.

копулативан (л.), спојни, саставни.

копулирати (л.), спојити, повезати; венчати.

кор (ф.), тело; труп; друштво, заједница.

кор дипломатски, сви представници страних држава у једном месту.

корали (г.), мале морске животињце, рожнате и љуспасте, које собом граде наслаге.

коран (т.), Алкоран, мухамеданско Свето Писмо.

корбач, (татарски), бич исплетен од коже.

корвета (ф.), брзаједрилица, извијачка лађа; крстарица.

кордитис, (у мед.) оболење гласних жица.

кордељер (ф.), келуђер који се опасује конопцем; члан кордељерског клуба у француској револуцији.

кордијални (г.), срдачан, срчан,

Кордиљери (ит.), главни планински ланац у Јужној Америци.

кордон (ф.), ред, ланац; узница; заштитне граничне трупе; заштитни ланац.

кореални (л), сукрив; саучесник у кривици.

Корейшити (араб.), једно арабљанско племе у коме се родио Мухамед.

коректан (л.), чист, без грешака, тачан; исправан.

коректност, тачност, исправност. непокретност.

коректор (л), исправљач, поправљач, (штампарских грешака).

коректура (л), исправање, поправљање; уклањање грешака.

корелат (л), појам који према једном другом стоји у потреби см односу.

корелација (л), узајамни однос, допунско предавање.

корепетирати (л.), понављати, помагати у понављању.

кореспондент (л.), дописник.

коренспонденција (л), дописивање, вођење преписке.

кореспондирати (л.), дописивати се, водити преписку.

корзет (ф.), прслучић, мидер.

корзо (ит.), шеталиште, стаза; тркалиште.

кортикални (л.), спољни, на кори.

кориговати (л), поправити, исправити, уклонити грешке.

коридор (ф), пролаз, ходник; предсобље.

корифеј (г.), вођа, народни вођа, први, најбољи, најомиљенији човек; хоровођа.

корнемуза (ф), дудук, гајде.

корнет (л.), мали рог, поштански рог.

корниш (ф.), венац, горњи део стубова; испуст на зиду.

корона (л.), круна, венац, круг; опкољавање.

корпорација (л.), удружење; савез; еснаф; представништво.

корпулентан (л.), добро развијен, снажан.

корпуленција (л.), развијеност, снага; дебљина.

корпус (л), тело; заједница; удружење.

корпус деликти (л.), предмет на или са којим је извршен претуп; доказ.

корпус јурис (л.), римски зборник закона, који је уредио цар Јустинијан у 6. столећу.

корсаж (ф.), прслучић (женски).

кортеж (ф.), пратња, почасна пратња.

корумпирати (л.), покварити, завести, упропастити; подмитити.

корупција (л.), поквареност, пропалост; заведеност; подмитивање.

косметика (г.), вештина у лепшавања.

космички, светски, васељенски.

космогонија (г.), наука о постанку света.

космополит (г.), грађанин света; човек који се не веже ни за једну земљу.

космополитизам (г.), грађанство света, неприпадање ни једној држави ни народу.

космос (г.), свет, васељена.

костим (ф.); одело, одећа.

кота (ф.), обронак, коса, брестуљак.

кота (ф.), висина; мера за висину.

котаж (ф), колибница, сељачка кућа; летњиковац.

котерија (ф.), мања странка; затворено друштво; присталице.

котијон (ф.), једна друштвена француска игра.

котиледони (г.), семенови листићи на обема странама биљне клице.

котирати (ф.), обележити висину, снабдети цифрама.

котон (ф.), памук, памучна тканина.

кофер (ф.), путничка корпа; сандук.

кохенила, **кошенила** (ф.), једна врста биљне ваши на кактусу, од које се добија кармин.

кохезија (л.), спојеност, здруженост делова једног тела; спој, спајање.

кохеренција (л.), спој, снага спајања.

кохорта (л.), чета, ескадрон, десети део једне легије.

Коцитус (г.), река која протиче кроз подземни свет.

кошмар (ф.), тмора, притисак, нерасположење.

кравал (л.), дрека, вика, претуп.

краковјак, пољска игра у $\frac{2}{4}$ такта.

кранијум (л.), лобања; чеона кост.

краниологија (г.), наука која се бави проучавањем лобање.

кратер (г.), вулкански отвор.

креатор (л.), творца, створитељ.

креатура (л), створење; човек без вредности; рђава жена.

креација (л.), стварање, створење; именовање.

кредо (л.), Бијерују, верујем.

кредит (л.), поверење; позајмљивање новаца; давање робе на почек.

кредитирати (л.), позајмљивати, давати на почек; веровати.

кредитор (л.), поверитељ.

Креа, богати краљ Лидије у 6. столећу пре Христа; трули богаташ.

Курбан-Бајрам, турски „Пра-зник жртве“.

курзив (л.), коса слова.

курија (л.), код старих Римљана сталеж; скупштина; савет; сенат; општина, суд.

куриован (л.), радознао, чу-дан, редак.

куриовум (л.), чудноватост, реткост.

курир (ф.), гласник, пратилац, **курјук** (тур.), реп; кика, пле-теница.

курс (л), течај, ток; путања; вредност (цена) новца или хар-тија од вредности.

курталисати (тур.), избави-ти, опростити.

курталисати се (тур.), осло-бодити се (негх неповољног),

куртивана (ф.), љубавница, наложница.

куртоавија (ф.), пажња, у-људност и пристојност према другом полу.

кускун (тур.), подрепница, подрепина.

кусур (тур.), остатак.

кусурати се (тур.), обрачу-нати се.

кустос (л), чувар збирке, музеја.

куш! (ф.), спавај, лези, ми-ран!

Л.

Л, дванаесто слово латинске а тринаесто ирилске азбуке; **L** је латински знак за број 50; **L** је фунта штерлинга;

L; ливра log, логаритам.

Лабадисти, једна секта ре-формираца, основана од бив-шег језуите Лабодија у 17. веку.

лабентан (л.), падајући, у паду, тонући; клизав.

лабефактирати (л.), осла-бити, поколебати.

лабилан (л.), несигуран, ко-лебљив; лебдећи; пролазни.

лабијални, уснени.

лабијале, уснени гласови,

лабио-дентални (л.), уснено-зубни.

лабиум (лабија) (л.), усна, губица.

Лабиринт, некад на Криту и у Египту зграде са многим ходницима у којима се могло залутати; збрка; заплетени ход-ници; ходник у уху.

лабиринтски, замршен, за-плетен, таман, нејасан.

лаборант (л.), радник; златотварца; хемичар; помоћник у лабораторијуму.

лабораториум, радионица апотекарска, хемичарска; завод за извођење проба.

лаборирати (л.), радити, то-пити; одводити; одвајати.

лабрадор, нађени на оба и Лабрадора црнкасто-сиви фел-дспат, који се прелива у мно-ге боје.

лава (ит.) усијана течна ма-са коју избацује вулкан а која се окамени, чим се излади.

лавабо (ф.), умиваоник.

Лавана, покрајина у Итали-ји, у Ђеновском крају; једна врста камена згодног за ра-дове мозаика.

лавендел, цвеће с пријат-ним мирисом од кога се пра-ве мириси, уље и сапун по-знати под овим именом.

Лаверна, заштитница боги-

ња праведна и неправедна сте-чена имања, отуда и заштит-ница лопова и варалица.

лавина, снежна маса која се сурвава са брегова и у том сурвавању се и повећава.

лавирати (хол.), држати се према ветру, врдати.

лавирати (л.), прати, опра-ти; спрати боју.

лавоар (лавор) (ф.), умива-оник.

лавра (рус.), манастир пр-вог реда; манастир седиште православног митрополита.

лагер (нем.), стовариште, складиште; роба на стовариш-ту; логор.

лаго (ит.), језеро.

лагум (тур.), тавник (у Срему) у прошла времена ископан по-друм у брду за вино; потко-павати лагум, поставити мину.

лагуње (л.), мала језера, ду-бине и сстрвца у Јадранском Мору; плитки морски рукав; обалска бара

лазарет (ит.), болница; бол-ница за окупљене у Јерусалиму.

лазарони (ит.), просјаци у Напуљу и Сицилији, који живе делом од надничења а делом од просјачења.

лазур (л.), плави камен у-потребљен за накит.

Лајденске боце, цилиндрич-не боце за скупљање и појача-вање електрицитета.

лајик (л.), световни, светов-њак; непосвећени; нестручњак.

лајтмотив (нем.), јасно из-ражена основна мисао једног музичког комада, која га све-га прожима и даје му карак-тер; карактеристична основна замисао.

лајтнант (нем.), заступник; потпоручник.

лак (пер.), сјајна смола, (фир-наја).

лакеј (ф.), слуга, подвор-ник.

лаконизам, смишљена кра-ткоћа и повезаност у говору и писању, збијеност.

лаконски, језгровит, азијен, једноставан; што са мало ре-чи много каже.

лакмус, плава боја, добија се из лишаја.

лакрдија (тур.), шала.

лакрдијаш (тур.), шаљивац.

лакрдисање (тур.), шаљење.

лакрима (л), суза,

лакрим Христи (л.), „Хри-стова суза“ име неког вина.

lacrimoso (ит.), плачно, болно.

лакс (л.), лабав, невезан, ра-зуздан.

лаксивам (л.), лабавост, не-марност у стварима морала.

лаксирати (л.), прочистити, протерати.

лактација (л), исхрањивање млеком; сисање, дојење.

лактин или лактолин, ма-са слична кајмаку добија се испаравањем млека.

лактометар (л.), млекомер, справа за испитивање м. ечних састојака.

лакуна (л.), шупљина, пра-знина; испуштено место.

лал (тур), ружичаст.

лале (тур.), цвет лала, ту-липан.

лале (тур.), у турској вој-сци један од виших чинова.

лама, животиња која живи у перуанским бреговима вели-чине јеленове и дугим вратом, припитомљена употребљава се за вучу и ношење терета; ву-на јој се узима за ткањине.

Лама, тибетански свештеник, првосвештеник Будиста.

Ламаркизам, наука о поре-клу, од француског природ-њака Ламарка (1744-1829.), која преображ јврста своди на раз-лику у животним условима и

на употребу или неупотребу органа.

ламела (ф.), дашчица, плочица, танак плех од разног метала.

ламентација (л.), жалопојка, тужба.

ламентирати (л.), туговати, јадиковати, куќати; оплакивати, **лампас** (ф.), измалана свилена индијска и кинеска тканина.

лампкон (ф.), лампица; лампица од хартије која се за време светковине носи на штаповима место буктиње.

лана (л.), вуна.

ланг (ф.), језик.

ланган (ф.), језик, говор; начин говора.

лангета (ф.), језичац на терaziјама; зубац.

Ландауер (нем.), путничка кола за четворо, чији се кров у средини дели, те се један део спушта напред, а други назаг. **ландолет** (нем.-ф.), мали „Ландауер“ т. ј. путничка кола направљена у Ландау.

ландпартија (нем.), излет. **ландштурм** (нем.), општи народни устанак; резерва, народна војска.

лансирати (ф.), бацити, набацити; пустити; саопштити.

лантерна (ф.), в. латерна. (**a la lanterne**) (ф.), на латерну! (обесите га!)

ланцета (ф.), мали операторски нож, оштар с обе стране за разрезивање.

Лаокон (г.), по легенди свештеник Аполонов који је с обадња своја сина био удављен од змија, што је наговарао Тројанце да не приме у град дрвеног коња и сам га пробо копљем; наслов једног Лесинговог дела.

Лао-це, оснивач религије у Кини, отприлике 6000 год. пре

Христа; ова религија се назива Таор-религија.

лапалије (нем.), брбљање, глупости; ситнурије.

лапен (ф.), дивљи зец.

лапидаран (л.), урезан у камену; кратак; збијен, везан.

лапидарни стил, кратак, збијен, изразит стил.

лапидација (л.), каменсвање. **лапидификација** (л.), скамењивање.

лапис (л.), камен.

lapsus (л.), омашка, погрешка.

lapsus linguae (л.), омашка језика.

ларва (л.), маска, лутка; гусеница.

larго (ит.), лагано, протегнуто.

Лари (л.), код старих Римљана домаћа, породична божанства.

ларинкс (г.), гркљан, душник. **ларингитис** (г.), запаљење гркљана, душника.

ларифари (хол.), празно брбљање, блебетање.

ларма (нем.), вика, дрека.

Ласалеанери, (нем.), присталице учења Фердинанда Ласала, који стављају себи за задатак подизање радништва помоћу државе и преврата у друштву.

ласо (ит.), замка од ужета или кожног кајиша са једном куглом на крају, употребљава се да се бацањем улове биволи или дивљи коњи у Америци.

last not least (енгл.) [ласт нот лист, последњи, али не најмањи (т. ј. и ако је случајно на последњем месту није последњи по вредности)]

ластинг (енгл.), глатка вунена тканина.

ласциван (л.), бујан, непристојан; безочан; саблажњив.

ласцивност (л.), непристој-

ност, скаредност; разблудност; саблажњивост.

латентан (л.) скривен, притајен **латерални** (л.), постранце, споредни; са стране; побочни.

Латеран (л.), некадашњи папин двор у Риму, сада још и музеј са сликама, споменицима и саркофазима из катакомби.

латерна (л.), светиљка.

Латини, прастари народ, који је становао у покрајини Лацији у Италији; потомци су им данашњи Италијани.

латински језик, језик старих Римљана.

латинизам, особеност латинског језика.

латифундија (л.), велики посед, огромни комплекси земљишта, које власник не обрађује сам, већ има намештенике и службенике који раде и одржавају му имање у реду.

Латона (л.), легендарна римска богиња ноћи и свега стривеног; код Грка се звала Лето мати Аполона и Дијане.

латрија (г.), служба, служба Богу; ожавање.

лауда (ит.), хвалоспев, песма хвале, којом се закључује вечерње у Италији.

лаудес (л.), хвалоспеви, црквене песме које се у католичкој цркви певају на другој дневној служби.

лаудирати (л.), хвалити, похвалити, славити; предложити.

лаудум (л.), пресуда поротника; похвале.

laureatus (л.), украшен лаворовим венцем.

лауреат (л.), песник украшен лаворовим венцем.

лаф (тур.), разговор.

лафет (ф.), кола за топ.

лацерација (л.), раздирање, растрзање.

Леандер (г.), драган Афродитине свештенице, Хере, који

је сваке ноћи препливавао Хелеспонт, док се при једној бури није удавио (ову бајку је обрадио у песми немачки песник Шилер).

Левана, римска богиња под чијом су заштитом стајала новорођена деца, гада их отац по рођењу узме у руке и дигне обвезујући се да ће их васпитати.

Левант (ит.), Исток; азијска Турска.

левантински, источњачки. **Левантињан**, **Левантинац**, потомак Европљанина настање ног у Египту.

левер (тур.), турски војник, који је имао плату од султана, **левигација** (л.), глачање, смрскавање.

Левијатан (јевр.), велика змија, крокодил; велико морско чудовиште.

левит (јевр.), свештеник у јеврејској цркви.

легалан (л.), законит, законски, правни.

легализовање, озакоњавање законска потврда; оверавање законитости једног документа.

легализовати, озакоњити; судски потврдити.

легалитет (л.), законитост; сагласност неке радње са законом.

легат (л.), у старој римској држави управник неке покрајине; управник неке покрајине која је припадала Папи; папски изасланик.

легат (л.), завештање, заоставштина по завештању.

легација (л.), посланство. **lege artis** (л.), по уметничким законима, по правилу.

легенда (л.), прича о светитељима, скаска, прича; натпис. **легендаран**, измишљен; по бајци; по причи.—

легија (л.), у старих Римљана војничка јединица од 300 до 6000 људи; војска; гомила, *légion d'étrangers* (ф.), (лежјон д'етранжер), страначка легија, (у француској војсци странци као добровољци сачињавају ову легију).

légion d'honneur (ф.), (лежјон д'онер), легија части, француски орден највиши.

легионар (л.), војник „легије части“; чехословачки легионери, добровољци који су се у Светском Рату борили против Централних Сила за стварање слободне чехословачке државе.—

легислативан (л.), законодавни.

легислатор (л.), законодавац

легислатура (л.), законодавство; законодавча скупштина, законодавно тело.

легислација (л.), законодавство, законодавна власт.

леgitиман (л.), законски; брачан; у законском браку рођен.

леgitимација (л.), исказница (о имену, стању, старости и родном месту једне личности); узакоњивање ванбрачног детета; оверавање пуномоћства једног посланика.

леgitимисати, доказати важност (и законитост); признати истинитост и исправност,

леgitимисати се, доказати своју личност (потврдити своје име легитимац'јом); показати овлашћење

леgitимисте, поборници легитимитета, који исповедају, да се престо има наслеђивати као и свако приватно имање без обзира на народну вољу.

легура или легирање, додатак бакра или неког другог

метала сребру или злату те стварање смесе за грађење новца

Леда (г.), лепа супруга шпартанског краља Тиндареја, у коју се Јупитер заљубио, у виду лабуда прилазећи јој, матери Кастора и Полукса.

леди (енгл.), госпођа, назив жена и девојка из племићких кругова у Енглеској; Богородица.

ледирати (л.), повредити. ледичан (нем.), нежењен; неудата.

леђен, леген (тур.), бакрени суд, сахан.

лежеран (ф.), лак, немаран; површан; неутегнут; лакоислен.

лезбијска љубав, неприродна љубав жена међусобно.

левија (л.), потврда, оштета. леј, румунска-новчана јединица.

лев, бугарска новчана јединица.

lex (л.), закон, правило, пропис; заповест.

лексикалије (г.), ствари које се тичу речника и које њему припадају.

лексикограф (г.), састављач, писац речника.

лексикологија (г.), наука о писању речника и о реченицама.

лексикон (г.), речник.

лектира (ф.), читање; штиво. лектор (л.), читач; помоћни наставник универзитета (обично за језике).

lectōri benevolō salutem (л.), благонаклоном читаоцу поздрав.

лекција (л.), настава; час; задата; одељак из црквених књига.

лекционар (л.), црквена књига у католичкој цркви.

лелек (тур), рода, штрк.

леминг, велики миш—дугалица, у Лапландији, Норвешкој и Сибирији.

лемур, једна врста полумајмуна на Мадагаскару.

лемури, код старих Римљана: ноћни духови, авети; душе умрлих.

лендлер (нем.), немачка сељачка игра (коло).

ленкестерска наставна метода, наизменична настава; већи број ученика различитог доба запослени су истовремено у истој соби, те старији и окретнији показују слабијим ученицима.

lento (ит.), лагано, развучено.—

ленш (енгл.), доручак.

Леонински Рим, део Рима на десној обали Тибра, ограђен зидом, обухватао је Ватикан, цркву Св. Петра и др. а оградиле су га папе Леон III. и Леон IV. у 9. столећу.

леонско или лионско влато лажно злато, справљено из чистог бакра и цинка.

лепеза (тур.), махач за хлађење.

лепра (г.), губа, шуга.

лепровни, губави, шугави.

лернејска змија, хидра коју је убио Херкул.

лепта (л.), бакарни новац; протог.

Лета (г.), заборав; река заборавља у подземном свету, где се умрли напију воде те забораве свој земаљски живот.

летаргија (г.), мртвило, мртав сан, сањивост, умор, клоуност.

летаргичан, мртво заспао сањив, спавањив.

летиција (л.), веселост, ведрина, увесељавање.

Летонија, од 1918. год. независна република на северу

Европе, 64.000 км². и 8.000.000 становника; престоница је Рига.

летр (ф.), слово, спис.

леукоје (г.), шебој.

леш (тур), стрвина, мртав човек или животиња.

либел (л.), мали спис, књижица; оптужба; грдња.

либела (л.), водомер.

либела (л.), вилин коњиц.

либерал (л.), слободоумњак-либералан (л), слободоуман, без предрасуда; племенит, благ, добар, сорбен за народна права и слободу.

либерализам, слободоумље, борба за слободоумни устав.

либерација (л.), ослобођење, пуштање.

Либерерија, република у Западној Африци, 9.400 кв. м., 2 милиона становника, извози палмово уље, каучук, слонову кост, кафу и шећер.

либертас (л), слобода.

Либија, Триполис, Северна Африка, италијанска колонија, 1.000.000 становника, извози нојева пера, вуну, слонову кост, со, говеда, урме, маслиново уље, вуну и др.

либрерија (ф.), књижара.

либрето (ит.), књижица, текст једне опере.

Либуша, чешка легендарна краљица, која је и оснивач Ческе, преносно се употребљава за Праг и Ческу.

ливреја (ит.), исто одело у послуге једног господара.

лига (шп.), савез, удружење заједница.

лигнит (л.), смеђи, дрвени угаљ.

лигнум (л.), дрво.

лидер (енгл.), вођа; уводни чланак у новинама.

Лидо, (ит.), обала; обала утврђеног острва Маламоко, које дели лагуне Венеције од Јадранског Мора.

лиезон (ф.), споразум, свеза, љубавна веза ван брака.

лизол, средство за дезинфекцију.

Ликаон (г.), легендарни краљ Аркадије, кога је Јупитер за казну претворио у вука, јер је овај странце убијао и тако повређивао обичај гостољубља.

ликвација (л), топљење метала; одвајање сребра од бакра.

liquet (л.), јасно је.
поп liqueti (л.), не може се одлучити; није јасно.

ликвида (л.), течни сугласници (л, м, н, р).

ликвидан (л.), течан, јасан, чист.

ликвидант (л), поверилац који опомиње дужника преко суда.

ликвидат (л), тужени дужник.

ликвидатор (л.), заступник масе, онај који спроводи ликвидацију.

ликвидација (л.), престанак радње, напуштање посла, излагање, отплата дугова.

ликвидирати (л.), изложити, исправити, отплатити, обрачунати таксе, напустити посао, уредити рачуне при престанку једне радње.

ликер (ф), ракија са зачинама.

ликтор (л), код старих Римљана судски служитељ, целат или пандур, носилац снопа пруга испред виших чин. у Риму.

Лилипут, легендарна земља са становницима — патуљцима, великим као прст (у Гуливеровим путовањима — делу енглеског књижевника Џ. Свифта).

Лиман (г.), језеро, мален залив, средина између морског залива и проширеног ушћа реке.

лимацеа (л.), пужеви.

лимба, (л.), ивица, крајак.

лимитативан, ограничавајући.

лимитација (л.), ограничење, одређено, прописано време.

limited company (енгл.), акционарско друштво.

лимитовати (л.), ограничити, тачно одредити, прописати цену или курс.

лимитум, лимито-цена (л), последња цена.

лимоктонија (г.), смрт од глади, убијање помоћу глади.

лимпидан (л.), бистар, јасан.

лимфа (л.), течност слична крви у човечјем телу.

linea (л.), линија, црта.

линеаран (л.), у облику линије.

линеарна једначина, једначина првог степена између две променљиве једначине.

лингвист (л.), језичар, зналац језика.

лингвистика (л.), наука о језику.

линолеум (л), мушема, протирка од непромочиве тканине премазане смешом од истуцане плуте и лановог уља.

линч (енгл.), народно суђење.

линчовати, судити одмах, на лицу места.

лира (ит.), основна новчана јединица у Италији.

лира (г.), најстарији музички инструмент у старих Грка, оличење песничтва; северно сазвезђе.

лирика (г.), врста песничтва која чисто и непосредно исказује песничкова осећања.

литанија (г.), молитва невољних; црквена песма, жалопојка, досадна, дуга жалба.

литар, јединица за мерење течности, један кубни десиметар.

Литванија, од 1918. год. не зависна република у северној

Европи, 148.000 км² и око шест милиона ст. Главни град Вилна. Земљорадничка земља.

литера (л.), слово.

литерат (л.), књижевник.

литература (л.), књижевност

литограф (г.), каменописац, онај ко пише на камену.

литографија (г.) штампање на камену, вештина да се цртежи направљени на камену умноже помоћу пресе (проналазак Сенефелдера у Минхену 1799. год.).

литографисати (г.), штампати на камену.

литолатрија (г.), обожавање камења, једна врста фетишизма.

литоморфи (г.), камење чудног облика (људског или животињског).

литорале (л.), обала, обална земља.

литота (г.), умањивање, пеничка фигура.

литофити (г.), биљне окаменотине.

литургија (г.), служба божја

литургија (г.), наука о реду и уређењу службе Божје.

лиферант (нем.), добављач, набављач, испоручилац.

лиферација (нем.), добављање.

лиферовати (нем.) добавити, набавити, испоручити.

лифт (енгл.), дизалица, успињача.

лифт бој (енгл.), слуга код дизалице.

лицеј (г.), средња школа, гимназија.

лиценција (л.), слобода, допштање.

Isentia poetica, (л.), песничка слобода.

лиценцијат (л.), кандидат за доктора на Универзитету, са правом да може предавати.

Isct (л.), допуштено је, дозвољено је.

лицитација (л.), натицање, јавна продаја надметањем (у понуди цене).

лицитирати (л.), нудити више, натицати се, такмичити се у јавној куповини нудећи све више.

Lower House (енгл. лоер хаус), Доњи Дом, Скупштина. лог (нем.), справа за мерење брзине којом лађа путује.

логаритам (г.), број односа (нпр. log. броја а је број који казује степен, на који ваља дићи одређен основни број па да се добије број а).

логизам (г.), разумов закључак.

логика (г.), наука о чистом мишљењу, (или) о законима мишљења.

логичан (г.), разуман, основан на законима мишљења.

логогриф (г.), загонетка са словима, тј. загонетка у којој се једној речи одузме или дода једно слово, те јој се значење промени.

логотет (г.), писац, писар, брзписац; секретар на византијском и на двору Немањића.

логос (г.), реч, говор, скаска, разум, моћ расуђивања; божја природа Христова.

ложка (ф), дворана; скупштина слободних видара; затворено седиште са стране у позоришту, ћелија, собица на лађи, колиба.

ложирати (ф.), становати, склонити се, дати прибежиште неком, примити у стан.

лојалан (ф), исправан, добронамеран, законски.

лојалност, поданичка верност, послушност, исправне и поштене намере, оданост.

Лојд (Lloyd) (енгл.), установа за поморску трговину (осигурање робе и др.), основана при крају XVII века, име добила од кафеције Лојда, у чијој су се

кафани скупљали трговци поморске трговине, данас постоје: Југословенски, Северно-Немачки, Руски Лојд и др., а и неке се новине тако зову.

локал (л.), место, просторија.
локанда (ит.), соба за издавање, крчма, склониште, гостионица (у Италији и Грчкој).

лок-аут (енгл.), искључење, супротност штрајку јер послодавци отпусте све своје раднике, да би их за победу у штрајку себи потчинили.

локални (л.), месни, ограничен на једно место и његове прилике.

локализација (л.), ограничење на једно место.

локализовати, ограничити на једно место, спречити ширење (нпр. ватре, болести, рата).
локатив (л.), ознака места, седми падеж у српском језику (стоји на питање где?).

Локи, старонордијски Бог разарања, који лукавством и обманама прекида све и пријатно и непријатно, — првобитно оличење ватре као разоритеља.

локомотива (л.), парна машина која се креће и по обичном путу, те јој нису потребне шине.

локомотива (л.), парна железничка машина, која се сама покреће и вуче терет.

локус (л.), место.
локо (л.), на месту продаје.
локо-роба (л.), роба која се налази на тржишту.

локуција (л.), говор, израз, начин говора.

ломбард (ит.), позајмљивање, давање новца на зајам.

лонгиметрија (л. г.) мерење дужине, мерење правих линија, један део геометрије.

лонгитудинални (л.), дужински, по дужини.

лон-тенис (енгл.), једна енглеска игра лоптама.

лонца (тур.), веће, договор, У нар песмама: „у поноћи учинио лонцу“.

лонцање (тур.), већање.
лонцати (тур.), већати.

лорд (енгл.), господин: почасни назив за високо племство и највише достојанстенике у Енглеској,

лорд-мер (енгл. lord-mayor) председник општине у Лондону.
лорета (ф.), јавна женска (у Паризу).

лорџет, лорџон (ф.), наочари на ланчићу или траци.

лотерија, лутрија, играње са срећкама, потиче из 16. века из Холандије.

лотзе (хол.), спроводилац лађе, човек вичан пролазима и морским путевима, који спроводи лађе.

лотос (г.), плави водени крин; дрво са врло хранљивим плодом, обожавано у Индији и Египту, по легенди се заборавља завичај, ако се једе његов плод.
лотофаг (г.), онај који се храни лотосовим плодом, делом становници обала афричких.

Лувр стара краљевска палата у Паризу, садржи од 1793. године величанствене уметничке збирке.

Лудити, радници побуњеници у Енглеској, који су бојећи се беспослице почели да спречавају увођење машина у фабрике, а већ уведене да разоравају.
луес (л.), (зараза, куга), сифилис.

Лувијаде, синови Лузуса, Португалци, име славног португалског епа Камоенсова, чији је предмет пут Васка Гаме у Индију.

Лувитанија, Португалија.
лукративан, што доноси зараду, користан, издашан.

Лукреција, жена Римљанина Тарквинија Колатина, која се убила што ју је син краља Тарквинија обешчистио; оличење честитости и чедности.

лукурум (л.), зарада, добитак.
лукусуз (л.), раскош; расипање.

лукусуван, лукусуриозан (л.), раскошан, раскалшан.

лукубрација (л.), ноћни рад, рад и студија при ноћној светлости.

лукубрирати (л.), радити при ноћној светлости).

лукулски, раскошан, обилан, по угледу на раскошног Римљанина Лукула (око 75. год. пре Христа).

лула (тур.), симсија, за пушење, а значи и лула (цев) на казану за ракију, ћурчијски шупаљ напрстак.

лулеџија (тур.), човек који гради луле.

лумен, (л.), светлост, велики дух.

луна (л.), месец, богиња месеца Дијана.

лунарни (л.), месечев, месечни.

лунула (л.), полумесец, по-

лукружна мрља на нокту од прста

лупа, сочиво за увељичавање, увељичавајуће стакло, најпростији микроскоп.

луанар (л.), јавна радња, в. бордељ.

лупус (л.), вук; жива рана.
lupus in fabula (л.), вук у причи, т.ј. ми о вуку а вук на врата.

лустер (нем.), велики светњак.

лутеран (нем.), присталица науке др. Мартина Лутера (1483—1546.).

Лутеција (л.), Париз; име једног планетоида, кога је открио Голдшмит у 1852., (у савезу овна.)

лутулентан (л.), прљав, мутан.

луфтбалон (нем.), ваздушна лопта.

луцерна (л.), детелина.
луцидан (л.), сјајан, зрачећи.
луцидност (л.), јасност, духовна светлина, бистрина, провидност

Луцифер (л.), светлосац; кнез таме и мрака, Сатана.

l. c. (л. loco citato), на означеном месту.

Љ.

љ, четрнаесто слово у ћириличној азбуци.

Љанос (ит.), велика равнина у Јужној Америци.

М.

М, петнаесто слово ћирилично а тринаесто латинске азбуке. знак за број 1000.

м. метар.
m., masculinum. мушки род.
m m., милиметар.

М., магнезијум.

Мп. манган.

мави (тур.). модар.

мавиш (тур.), врста теста, као за уштикак, печено на масти.

Маг, маги (г.), староперсијски обожавалац ватре, свештеник њихов који је био и астроном и тумач снова; чаробњак.

магаза (тур.), просторија где

се држи разна роба: со, жито, брашно, пољопривредне справе и т.д.

магазација (тур.), који има (ма и мали) магацин и оданде продаје робу.

магацин (ит.-нем.), стовариште, складиште.

магацинка пушка, може да прими више зрна од једном, пронашао ју је Маузер 1871. године.

магационер (нем.), надзорник стоваришта.

магија, **мађија**, чаробњаштво, чаролије.

магистер (л.), учитељ, мајстор, учитељ слободних вештина; ступањ академски.

магистрални, главни, основни; што чини основу.

магистранд (л.), кандидат за магистра.

магистрат (л.), власт, градска власт; општински суд.

магистратура (л.), достојанство и власт магистратског члана.

магичке вештине, чаролије; врачане.

магнат (л.), моћан, велики; најотменији великаши и племећи у Мађарској.

магнезија (г.), горка земља; земља са горком сољу, употребљава се с угљеном киселином као лек.

магнезијумова светлост је изванредно бела и врло јака. **магнет**, природни магнет, гвоздена руда, природни оксид гвожђа, који привлачи гвоздена тела к себи.

магнет вештачки се прави на тај начин што се преко комада гвожђа или челика превуче природни магнет.

магнетизам, магнетска снага.

магнетизам животињски, је једна врста магнетске силе

у човечјем и животињском организму, помоћу које човек може утицати на вољу и на телесно стање другог човека.

магнетизер (ф.), онај ко помоћу магнетизма лечи.

магнетисати, једно тело значи; 1.) дати му магнетску снагу и 2.) по методи Др. Месмера (од 1776.) трљањем и правилним покретима руку пробудити у човечјем телу тајне силе и тако лечити болест.

магнетичан, што привлачи као магнет.

магнетска игла је игла на компасу која увек показује север.

магнификација (л.), уздизање; слављење.

магнифициција (л.), Висост, Величанство, сјај; титула ректора на универзитетима и високом школама.

маго (ф.), велики мајмун; скривено благо; искежено лице.

мадам (ф.), госпођа; удата жена.

мадаполам (ф.), фини француски батист употребљаван за рубље.

Made in Germany (енгл, мед ин Џермени), начињен у Немачкој (натпис на немачким производима).

Мадера (ит.), име вина с острва Мадере.

мадмавел (ф.) госпођица. **мадона** (ит.), госпођа; наша драга госпа; Богородица.

мадрас, индијска полусвиленатка од памука.

мадрепор (ф.), звездаст корал, једна морска животиња.

мадригал (ит.), пастирска песмица, једна врста пасторале од 4 до 16 стихова, налази се често у пастирским играма.

Мађенте, место у горњој Италији, где се водила борба 1859. год.

maestoso (ит.) величанствено, свечано.

маестрал, **мистрал** (ит.-ф.), северо-западни ветар на Средоземном Мору.

маестро (ит.), учитељ, мајстор; велики музички уметник; господар, претпостављени.

мазгал, **мазгала** (тур.), пушкарница; празна места на њиви, где није ништа никло; разваљена места на огради или на шанцу.

мазурка, пољска народна игра у $\frac{3}{8}$ такта.

Маја (г.), кћи Атласова и мати Меркурова; у индијској митологији једно женско божанство, које се појављује са стварањем света.

маја (тур.), квасац. **мајдан** (тур.), окно где се копају руде; матица.

мајдонос (тур.), першун. **мајестет** (л.), величанство, (титула владарца).

мајолика (ит.) посуђе од fine глине са белом глеђи и уметнички измалано, у 16. веку особито цењено и малано од познатих уметника; данас веома скупо.

мајонез, умокац од јаја, сејтина скорупа и риба или меса. **мајор** (л.), већи; старији; старшина.

мајор domus (л.), домаћин. **мајор**, најнижи чин вишег официра.

мајорат (л.), првенство (по годинама); преимунство, предност.

мајордом (шп.), управник двора.

Мајотени (ф.), бунтовничка странка у Паризу под Карлом VI. 1413. год.

мајускула (г.), писање (штампање) самим великим словима. **макадам** (енгл.), каменом на-

бијен пут (назван тако по проналазачу Мак Адаму (†1836)). **макаве** (тур.), ножице.

Макаво, морска мачка, репати мајмун на обали Гвинејској.

макаме (арабљ.), причице у уметничком, полупесничком облику, од арабљанског песника Харири.

макао, дугорепи бразилијански папагај.

макаре (тур.), скеле, лавила. **макарони** (ит.), резанци; јело од теста јако омиљено у Италији; подругљив назив за Италијане.

макаронски стихови, мешавина туђих стихова, смеша речи из разних језика.

маки, једна врста мајмуна сличних лисицама.

Макиавелизам, учење историчара флорентинског Макијавелија изнето у његовој књизи „Владалац“ (1527. год.), где је дао упутства и слику владарца како треба да ради идући за начелом „Циљ оправдава средство“.

маклер, **меклер** (нем.), посредник пословни, сензал. **мако**, египћански памук.

макробиотика (г.), наука о здрављу, вештина продужити живот.

макрокозам (г.), велики свет, спољни свет, зграда света.

макроскопичан, нешто што се може слободним оком видети (за разлику од микроскопичан).

макроцефалус (г.), дебелоглави.

максима (л.), правило, главно правило, начело.

максималан, највећи, највиши.

максимирати, одредити највише цене (роби и пр.), дотерати до највише тачке.

[In 1849 Махонте је био уједињен]

Махонте је био уједињен Махонте

максимум (л.), највећи износ, највиша цена, врхунац. — **Макуба**, једна врста фиња дувана за ушмиривање са мирисом љубичице (гаји се у једном крају Мартиника).

макул (тур.), уговор; макул учинити, договорити се.

макула (л.), мрља; мрља на части; оскудица.

макулатура (л.), нечиста, испрљана хартија, хартија за паковање.

мал (тур.), имање.

малабарист, маџоничар и жонглер (назван тако по острву Малабару).

Малага, слаткошпанско вино од вароши Малаге.

малад (ф.), болестан, слаб.

Малајци, малајска раса, племе у Задњој Азији и на острвима Индијског Океана.

малакодерме (г.), мекушци. **малактичан** (г.), умекшавајући, умарајући.

маларија (ит.), („рђав ваздух“), барска грозница.

малвасија (ит.), жуто, миомирно слатко вино са полуострва Мореје и из Француске.

малверзација (ф.), изневерење; неверно, непоуздано управљање (службом); изневеравање због мита.

малеволенција (л.), ненаклоност, зловоља.

маледивјско влато, новац од шкољки, Каури, који Црнци употребљују место новца.

маледикција (л.), пањкање, оговарање; проклињање.

маледицирати (л.), рђаво говорити, оговарати; проклињати.

Малецити, присталице учеша Малековог, једног од четри правоверна имена исламска,

Малепартус, (л), Злојама, стан Лиса Рајнека из бајки о

Лисици (нпр. у Гетеовом делу „Лис Рајнека“ у српском преводу г. М. Савића помиње се Лисов стан Малепартус).

малер (ф.), несрећа, зао удес.

малиција (л.), злоба, лукавство, подмуклост.

малициован (л.), зао, подмукао, злобан, лукав.

малконтан (ф.), незадовољан.

Малтежани, урођеници и становници острва Малте.

Малтузијанивизам, учење енглеског економисте Малтуса, који је учио да се прираштај становништва мора ограничити у интересу целине државе.

мама (л.), мајка (у дечијем језику).

мама (л.), дојка, женске груди.

мамалије, (л) сисари, сисавци.

Мамелук, у Хришћанству рођен, у мухамеданству одгојен роб; у 13. столећу је од њих образовао Султан Селим војску у Египту; верски отпадник; безвољни слепо ода ни слуга; слепи присталица режима, владе.

мамзела (ф.), госпођица, девојка.

мамифера (л.), сисари.

Мамон (г.), идол злата и новца, (као предмет чежње и похлепе).

мамуза (тур.), оструга, коврџач.

мамура (рус.), финске купине.

мамуран (тур.), од пића и неспавања нелагодан.

мамурлук (тур.), нелагодно осећање после пијанке и банчења.

Мамут, (од руског и татарског мамант, мама (земља); Тунгузи у Јакути верују да је он живео под земљом и тамо рио као кртица), једна пре-

историјска, изумрла огромна врста слона, чије су кости ископане у Сибирији и крај Охија у Сев. Америци.

мана (л.-г.), небесни дар; храна Израјља у пустињи; једно средство за прочишћавање.

манација (л.), истицање, течење, излив.

мангал (араб.), бакрена покретна пећ у виду умиваоника, у који се ставља угљак те се тако загрева соба.

манган (л.), један врло крт метал, смеђе боје.

мангура (тур.), ситна бакарна турска пара.

мандал (тур.), засовница; велика кључаоница преко целех врата.

мандат (л), налог; пуномоћство; званична уредба; владин наредба; упутница; папирни новац (у Француској за време револуције).

mandat imperatif (ф), ограничени мандат, којим је посланик за сваки појединачни случај у гласању везан; **ex mandato, ad mandatum**, по заповести, по налогу.

мандаменто (ит.), срез, дво званичне области у краљевини Италији.

мандарин, кинески државник; отменији Кинез.

мандарине, једна врста малих поморанџи са Малте.

мандатар (л.), опуномоћеник; овлашћеник, представник; пословођа.

мандатор (л.), властодавац, наредбодавац,

мандолина (ит.), једна врста малог инструмента музичког са више жица, сличног тамбури.

мандра (г.), крдо, стадо; штала; манастир.

мандрагора (г.), или алра-

уна, чаробни корен који има облик човечији.

маневар (ф.), поступак, рад, вежба; војничке ратне вежбе; управљање лађом или жељезницом.

маневрисати (ф.), вешто управљати лађом или возом; вежбати ратне вежбе с војском; поступати; снилазити се; понашати се.

манеж (ф.), школа јахања; коњичка школа; јахачка вештина.

манекен (ф.), дама која служи у модној радњи, да се на њој пробају хаљине; дрвена лутка; некарактеран човек.

manes (л.), мани, сенке умрлих; подземни свет.

манија (г.), бес, беснило, суманутост; старост; болесна једностраност духа.

манијак (г.), суманут човек; умоболан; једностран.

маникир (ф.), нега руку, нарочито ноктију на руци, коју извршују нарочити стручњаци,

manipulus (л.), прегршт траве или лишћа (на рецептима); код старих Римљана заставица; трећи део једне кохорте.

манипулисати (л.), руковати, управљати; опипати; превући руком.

манипулација (л.), руковање, поступање; прелачење руком (при магнетизовању), пипање.

манир (ф.), начин поступања и понашања; начин живот; уметнички потез; једнообразност у поступању; погршна особност; извештаченост (као супрот стилу).

манирист, уметник или писац који се једноликим особеним начином писања или стварања удаљује од правог стварања и представљања, које би

одговарало природи његова предмета.

манисати (тур.), замерити коме или чему.

манифест (л.), јавна објава од власти; државни налог; државна изјава; државни проглас; обзнана.

манифестација (л.), обзнана, изјава; изјављивање; обзнанивање.

манифестовати (л.), објавити; обзнанити; изложити; представити; изградити.

Манихејци, присталице персијског јеретика Манеса из 3. столећа, који је учио о двојству божанске природе, која е представљала добро и зло.

мансо (ит.), недостатак, мањак, губитак.

манкирати (ит.), недостајати, фалити; промашити, пропустити, занемарити; банкротирати, обуставити плаћања.

мапо (ит.), рука.

мапо десга (ит.), десна рука; десном руком.

мапо sinistra (ит.), лева рука; левом руком.

манометар (г.), справа којом се мери притисак течних или ваздушних тела у затвореном простору (нпр. у парном kazanу).

мансарда (ф.), стан под кровом; соба на тавану (по имену проналазача, француског грађевинара Е. Мансарда. 1598.—1666).

мантиља (ит.), огртач, марама којом жене у Шпанији увијају главу и већи део лица, а досеже им до појаса.

мантиса (л.), додатак, дометак; децималне цифре једног логаритма.

мантил (нем.), огртач; изговор.

манус (л.), (мн. manus) рука.

т. р. тапи porgia, својеручно.

Манус (л.), Бог и праотац старих Немаца, син Туисков.

манускрипт (л. мн. манускрипта), рукопис, за штампу одређен рукопис.

мануфактура (л.), радница; предioniца; ткачница, везене и ткане израђевине, радioniца чарапа, шешира и др.

мануфактурна роба, тканине, предива и израђевине од њих.

манципација (л.), уручивање, предаја једне ствари у својину; усвајање, потчињавање.

манципирати (л.), предати у својину, присвојити, продати

маншета (ф.), наруквица

мапа (л.), кожна торба за списе или цртеже, земљописна карта.

мапер (ф.), цртач земљописних карата.

марабу-пера, лепа fina пера једне африканске роде; употребљавају се као украс на женс им шеширима.

мараведи, стари шпански сакарни новац.

марав (тур.), који пати од душевне депресије.

мараскин, **мараскен**, једна врста трешњеве и вишњеве ракије.

маргарин, вештачко масло, справљено од биљних и животињских масти.

маргиналан (л.), ивични, што се налази на ивици.

маргинирати (л.), оивичити, порубити, снабдети ивицом.

марго (л.), **марцине** (ит.), руб, поруб, ивица, окрајак, празна ивица у фрахтовима и пословним писмима, где се исписују знаци и бројеви одаслане робе.

мареограф (г.), справа која показује стање воде у мору.

Марија Магдалена, грешница која је Христу опрала ноге и својом косом обрисала; **Магдалена** је према томе ознака за покајницу.

марина (л.), морнарица, поморска сила; поморство.

маринац (л.), морнар, поморац.

маринирати, усолити, ставити у саламуру; зготовитирибу са сирћетом и зачинама.

Маринизам, бомбасти, надувани и извештачени стил италијанског песника Марини-а (†1625. год.).

марионете (ит.), лутке са покретним удовима, које се крећу помоћу конца или жице, те се помоћу њих изводе представе нарочитих комада.

маритиман (л.), морски, поморски.

марка (л.), ознака; знак; основна новчана јединица у Немачкој.

маркантан (ф.), изразит. и стакнут, истичући се.

маркер (ф.), обележивач, онај који сележи при игри билијара; једна пољопривредна справа за обележивање извесних тачака.

маркиз, **маркиза**, висока племићска титула у Француској и Енглеској.

маркирати (ф.), приметити, обележити, истаћи, запавити, жигосати, снабдети марком (поштанском или таксеном).

Маркомани (нем.), једно старо немачко племе између Дунава и Рајне, доцније у Чешкој.

Марконијева телеграфна жица, телеграфна жица, названа тако по проналазачу Маркони-у.

мармелада (ф.), пекмез (од разног воћа са шећером).

мармор (л.), мрамор, мермер

је фини, врло тврд камен кречњак, бео или разно обојен.

марморирати (л.), обложити мраморним плочама или обожити шарено, да то имитира мермер.

марод (ф.), преморен, клоуно, Солестан.

мародирати (ф.), под изговором умора заостати од главне трупе па пљачкати, отимати и просјачити.

мародер (ф.), пљачкаш, војник који због тобожњег умора заостане и тајно пљачка.

марокен (ф.), фино обојена и прерађена козја кожа, сафијан.

Марс (л.), бог рата код старих Римљана, син Јупитера и Јуноне; рат; планета.

Марсељева (ф.) марсељски марш, сларна слободњачка песма француске револуције, певао је и компоновао капетан Руж д' Лил 1791. год

мартелос (ит.), чекић, назив засвођених округлих кула на обалама Сардиније и Корзике, подигнутих за одбрану од морских разбојника.

мартир (г.), мученик за веру, истину и врлину; мученик и сведок за веру.

мартириум (г.), мучеништво.

марцијалан (л.), срчан, ратнички, војнички, дивљи.

марцијални закон, ратни закон, по коме побуњеници без пресуде могу бити погубљени.

марципан (л.), колачи с бадемом и шећером.

марш (ф.), поход; ход; дневни пут војске; музички комад за праћење хода. корачница.—

маршал (ф.), управник краљевог двора, надзорник и упоравник јавних светковина.

маршалат, звање и надлежност маршала; врховна коман

да војске у Француској. (од 1838. год.).

маршан (ф.) трговац.

маршандиз (ф.), роба; предмети трговиле

маршовати (ф.), ићи кораком правилним; путовати; пешачити. повлачити се или напредовати.

маршрута (ф.), правац идења; линија маршовања.

маса (л.), гомила, мноштво; руља; тесто; материја; целина. (**анмас** (фр.), у маси, у гомили, скупа). —

маса, у прначком језику; господар.

масажа (ф.), трљање, трење.

масакр (ф.), покољ; погром; крвопролиће. —

масакрирати, побити, поклати покољем.

масат (тур.), огњило.

масер (ф.), трљач, онај ко масира (трља).

масив, блок који се појављује као целина,

масиван, за зграду: јака, чврста, каменом зидана; за метале: густ, непробојан, тежак, чврст; груб.

масирати, трљати, трти.

маска (ф.), образина; крабуља; изговор.

маскарада (ф.), весеље под маскама.

маскен-бал, забава, играчка под маскама.

маскирати се, преобући се, прерушити се.

масон (ф.), зидар, слободни зидар.

масонерија (ф.), слободно зидарство.

масохизам, неприродна полна страст, која се састоји у томе, што се једно лице, човек или жена подају другом да га овај физички мучи и да му тим причини задовољство. Име долази од писца Сашер-Масох,

који је први описао у својим делима ове људе.

мастер (енгл.), послодар; учитељ; мајстор; господин заповедник.

мастодонт (г.), једна врста препотопских слонова.

мастурбација (л.), онанија. **мат** (хол.), друг, помоћник на лађи; у Немаца марински подофицир.

мат (перс.), мртав; у игри шаха **бити мат**, изгубити игру.

матадор (шп.), борац с биковима; убијач бикова; истакнут човек.

мататан, велики бубањ у Црнаца и Индијанаца.

mater (л.), мајка, **alma mater**, висока, уважена мајка (име за Универзитет).

mater dolorosa (л.), значи мајка болом овенчана т.ј. Богородица.

матернитет (л.), материнство; материнско достојанство; влада мајке.

материја (л.), телесност, телесна грађа; градиво; садржина; предмет; тканина; гној.

материјал (л.), грађа, градиво; предмет (обрада).

материјалан (л.), стварни, телесни; битни; садржајни.

материјализам (л.), учење које живот своди само на тело, а све духовне делатности посматра само као дејство тела. **материјалист** (л.), присталица материјализма.

матине (ф.), преподневни и поподневни (у главном дневни) концерт; јутарња женска хаљина.

матло (ф.), матроз.

матрац (л.), душек.

матрикула (л.), уписница.

матича, пријемни лист на Универзитету; свештеничка књига рођених, крштених, венчаних и умрлих.

матримонија (л.), брак, брачно стање.

матрица (л.), калуп за слова, новац или слике. —

матров (хол.), морнар.

матрона (л.), уважена старија жена; часна старица.

матура (л.), испит зрелости.

матурирати (л.), сазрети, положити испит зрелости.

маузолеј (г.), зграда над гробом у виду споменика; кнежевска гробница коју је краљица Артемизија подигла свом умрлом супругу Маузолусу, краљу Кафије, око 350 године пре Христа.

Маури, **Маври**, једно мухамеданско племе арабљ. **горекла**. **мафија** (ит), тајно разбојничко удружење од 1850. године на острву Сицилији.

маха (инд. и перс.), велики

махала (тур.), вароша четврт, фино одељење града.

Махабарата (инд.), највећа индијска епска песма (о краљу Барати), има скоро 100.000 стихова.

Махадева (инд.), велики Бог, име индијског Бога Шиве.

махагони, **махагонијево дрво**, фино смеђе-црвено, врло јако дрво за намештај, добија се са западно-индијских острва и из Јужне Америке.

махараџа (инд.), велики краљ, главар области у Ист. Индији.

махрама, **махрамица** (тур.), убрусац, рубац.

маџун (тур.) од укуваног воћа (шљива, кајсија, бресака, шипака и.т.д.) пекмез.

маша, **машнице** (тур.), ватраљ.

Маш Алах, Божје дело; турско име за опијум.

машала (тур.), буктиња.

машина (ф.), строј; справа, погон; човек који не мисли већ ради што му други нареди.

машинација (ф.), лукавшина; рђав рад; зло. —

машинирати (ф.), измислити што рђаво; ковати сплетке.

машинист, познавалац, мајстор и управљач машине.

машинска пушка, модерна, мала справа у облику пушке, која се лако може носити, с аутоматским дељањем.

Меб (енгл.), вилинска краљица.

мебл (ф), намештај.

мегаломанија (г.), лудило величине-болест за величином.

Мегарска школа, филозофска школа старих Грка, основана од Еуклида мегарског, ученика Сократова.

мегафон, справа коју је пронашао Едисон, а која служи за то да појача звук.

медља, **медаја** (ф.), колајна; одликовање; метална споменица **медаљон** (ф.), мала слика (дугуласта или округла) коју жене у оквиру металном носе око врата или прикачену на грудима.

Медеја (г.), кћи краља Етеса из Колхиде, да се освети свом неверном мужу Јазону побила је своју рођену децу.

Меди, пророк, месија; назив Египћанина Мухамеда Ахмеда; који је 1831. године подигао у Судану устанак проповедајући верску и друштвену равноправност.

media (л.), средина; неки гласови б, д, г, (у грчкој граматици).

медијални (л.), средњи; што се налази у средини.

медијатор, **медијатер** (л.), посредник.

медијативан (л), посредујући; прелазан (глагол).

медијатизација (л.), укидање државне самосталности.

медијација (л.), посредовање.

Нови свет - 1905 је реформисан

медикамент (л.), лек, лекарија.

медиокритет (л.), осредњост, просечност, човек обичних способности.

медитативан (л.), премишљајући; удубљен у мисли.

медитација (л.), премишљање, посматрање, тиха молитва
медитеранско море, средоземно море.

медитирати (л.), премишљати.

medium (л.), средина;

medium temperate beat, сретни се држе средине; **in medium gem** (ges), у средину ствари.

medicus (л.), лекар, лечник,

медицина (л.), наука о лечењу, лек, лекарија.

медицинални, лечнички, лекарски.

медицинар (л.), слушалац на Универзитету, који учи лекарство.

медреса (арабљ.), виша мухамеданска школа.

Медуза (г.), једна од три Горгоне, која је имала на глави место косе змије и очи чији је поглед људе каменито; Персеј ју је победио и отсекао јој главу.

међер (тур.), дакле, према томе.

мегазијанс (ф.), неприличан, неодговарајући брак.

мезе (тур.), чим се људи залажу, кад пију вино, ракију или друго пиће (мезети се и хлеб, лук, сир и месо.)

мезил (тур.), пошта на коњу.

мезилана (тур.), зграда, где је смештена пошта.

мезон (ф.), кућа.

меаулана (тур.), види: мезилана.

меуулија (тур.), поштар.

мент (тур.), мртац.

мејдан (тур.), место, где се води борба; мејдан делити, водити борбу.

мејданџија (тур.), борац
Мејра, Мејрима (тур.), турско женско име.

мејтеф (тур.), школа.

мекинтош (енгл.), тканина која не пропушта воду и од ње направљен огртак против кише.

меконт (ф.), погрешан рачун.

мектербаша (тур.), који управља сркестром.

мектерин (тур.), музикант.

меланж (ф.), смеша, мешање; мешан сладолед; села кафа.

меланхолија (г.), суморност, сета, туга

меланхоличан (г.), суморан, сетан, тужан,

меласа (ф.), мрк, густ сируп који остаје при кувању (прављењу) шећера.

мелез (тур.), полутан, н.пр. дете од оца Кавкаске расе, а матере Монголске расе; илн ждребе од коња и магарнице,

мелем (тур.), маст за лечење.

мелиорисати (л.), поправити, побољшати (земљиште нпр.).

мелиорација (л.), поправљање, побољшање; поправљање земљишта (ђубрењем, наводњавањем, одводњавањем...)

мелодија (г.), напев, звук.

мелодика (г.), наука о мелодији; музичка справа слична оргуљама

мелодичан (г.), благогласан, звучан, милозвучан.

мелодрама (ит.), позоришна игра с музичком пратњом (у њој се речи говоре а не певају као у опери).

мелонит (г.), фотографска слика на зацрнелом бакру.

Мелпомена (г.), једна од девет муза.

мелун (тур.), ђаво.

мембрана (л.), кожица, нежна кожа (покожица); пергамент

memento! (л.), сећај се! помисли!

memento mori! мисли (сећај се) на смрт!

мемла (тур.), влага.

мемоари (ф.), успомене, успомене животне.

меморандум (л.), споменица; издање.

меморија (л.), памћење: успомена; сећање.

меморирати (л.), учити напамет; запамтити.

менажа (ф.), заједничка трпеза, заједничка исхрана.

менажерија (ф.), зверњак, зоолошка башта.

менеџер (енгл.), редитељ; уређивач (на позорници); пословођа.

менаура (л.), двојој.

мени (ф.), јеловник; ред јела; списак јела.

менџет (ф.), игра, игра ситним корацама.

менингитис (г.), запаљење моздане опне.

mensa academica (л.), заједничка студентска трпеза.

менструација (л.), месечно прање, месечни одлив крви (код жена),

менталитет (л.); начин мишљења; правац мишљења (једног човека или једног народа).

ментални (л.), умни, мисаони
ментор (г.), искусан вођа; име под којим је Палада Атина водила Одисеја.

меншевики (рус.), руска револуционарна странка која је у мањини и која се не слаже са т.з. большевичком странком која је приликом гласања 1903. год. у Брислу и Лондону имала већину и која је крајње комунистичка.

мер (ф.), председник општине, градоначелник.

мердивен, мердивене (тур.), стубе, лестве.

меридијан (ф.), подневак.
Мерима, Мејрима (тур.), мухамеданско женско име.

мерино (шп.), фина шпанска раса оваца; вуна од ових оваца.

мерите (ф.), заслуга.

меритум (л.), суштина.

мериторан (л.), што се односи на саму ствар, на суштину ствари; по суштини.

мериторно (л.), по заслуги, по суштини.

меркантилан (л.), трговачки.
меркантилизам (л.), систем помагања трговине и занатства.

Меркур (л.), гласник богова, бог трговине, преваре и крађе.

мермер (тур.), мрамор.

мермерли (тур.), од мрамора.

мерси (ф.), хва а.

мерџан (тур.), корали.

меса, миса (л.), литургија, божа служба; сајам, вашар.

месидор (ф.), жетвени месец, десети месец у календару француске револуције (од 19. јуна до 18. јула).

месија (јевр.), искупитељ, избавитељ, спаситељ.

месинг л.), једна метална смеша.

месмеризам (л.), животињски магнетизам.

местике (шп.), људи који су рођени од измешаних раса.

метал (г.), хемијски елемент са особинама: сјајем, непровидношћу и електрицитетом; руда.

металургија (г.), наука о металима,

метаморфоза (г.), преображај, промена; преображавање.

метар (г.), мера за дужину, основна јединица за мерење дужине; десетомилонити део земљиног квадранта између пола и екватора.

метатева (г.), премештање слсва.

метафизика (г.), наука о надчулном свету; наука о суштини

митра (г.); владицанска круна.
митраљев (ф.), мали топ, пушка, који брзо избацује читав рој зрна пуцајући.

мнемотехника (г.), вештина памћења; наука како да се памћење ојача.

мозге (ф.), глатка и сјајна тканина.

моб (енгл.), гомила, светина; лутајућа руља.

мобиан (л.), покретан; весео.
мобилизација (л.), скупљање, спремање војске за рат.

мобилице, мобилиар (л.), покретности.

мобилисати (л.), покренути; спремити војску за рат.

могул (инд.), цар, краљ.

мода (ф.), обичај; употреба; ношња; путујући обичај.

модалитет (л.), начин, услов.
модални (л.), начински, условљен приликама и зависан од њих.

модел (ф.), образац, узор, калуп.

моделирати (ф.), у малом начину, израдити образац.

модеран (ф.), савремен, најновији.

модернизам (л.), савременост, склоност и наклоност најновијем укусу и обичајима.

модискиња, израђивачица и продавачица женских шешира.

модификација (л.), измена, преименавање.

модификовати, изменити, преименити, преудесити.

modus (л.), начин.

мозаик (г.), сложени шарени комадићи камена, поређани у симетричној форми.

мојасин (тур.), нека врста кожне болести, хроничне екцеме.

мока, добра, јака кафа, названа тако по граду Мока у Јемену – Арабија.

мокантан (ф.), подругљив.

мокирати (се) (ф.), шалити се, ругати се, исмевати.
молекил (л.), најмањи део тела.

молестирати (л.), досађивати.
моло (иг.), пристанишни насип, обала.

Молох (јевр.), чудовиште, идол коме су људи приношени на жртву, грозан човек, ђаво.

молуска (л.), мекушац.

момент (л.), тренутак, час, тачка, разлог, тежина, снага, важна чињеница.

моментан (л.), тренутни.

монада (г.), јединица, недељив део тела, који је по једном гледишту филозофском прапринцип свих појава.

монарх (г.), владар, самовладар.

монархија (г.), држава у којој влада један владар; самовлада.

монах (г.), калуђер.

монизам (г.), гледиште по коме постоји само једно, т.ј. материја је једина реалност, ван ње не постоји ништа.

моногамија (г.), једноженство.

монограм (г.), прва слова имена и презимена извезена и уплетена заједно.

монографија (г.), спис, студија само о једном предмету или догађају.

монокл (г.), стакло, доглед само за једно око.

монолит (г.), обелиск истесан само из једног камена.

монолог (г.), разговор једног лица, разговор са самим собом.

мономанија (г.), једнострано лудило.

моноплан (г.), летилица са једним крилом.

монопол (г.), искључиво право на трговање чиме, ограничење слободе трговања неким производом.

монотеизам (г.), вера у једног јединог Бога.

монотон (г.), једнолик.

монотонија (г.), једноликост, досада.

Монрое доктрина, Монрое-ово начело немешања Европе у америчке послове.

монсењер (ф.), **монсињоре** (ит.), титула високог господина.

монстр, монструм (л.), чудовиште.

монструозан, (л.), грдан, голем, натприродан.

монтер (ф.), мајстор који саставља и намешта машине.

монтира (ф.), војничко одело, униформа.

монтирати (ф.), саставити, поставити, наместити, уоквирити.

монумент (л.), споменик.
монументалан (л.), огроман, величанствен.

мор (тур.), плав, модар.

морал (л.), честитост, наравственост, етичност.

морално (л.), честито, поштедно, пристојно.

мораст (тур.), модар, плавица.

мораторијум (л.), одлагање, продужење рока плаћању.

морганатичан брак, брак члана владалачке куће или високог племства са женом из народа.

морес (л.), владање пристојно.

Морзеов апарат – телеграфски апарат, кога је пронашао Американац Морзе (1791-1872 г.).

морменвиш (тур.), љубица.

морталитет (л.), смртност.

Морфеј (г.), бог сна.

морфинист (г.), човек који употребљава морфиум, који се одао употреби морфиума.

морфиум (г.), средство за

успављивање, средство за ублажење болова, један састојак опијума.

морфологија (г.), наука о облицима.

москити (шп.), досадне мушице у тропским крајевима.

мотив (л.), разлог, подстицај, основна мисао.

мотивисати (л.), образложити.

мото (ит.), лозинка, пригодна реч, изрека.

мотор (л.), покретач, справа која покреће једну машину или једна кола, произвођач снаге.

моторна батерија, топови, који су покретни на моторним колима, нарочито су такви били аустријски моторни топови из Шкодине фабрике.

моција (л.), покрет.

мошеја (арабљ.), мухамеданска богомоља, џамија.

мошус, планинска срна у Задњој Азији; врло јак мирис који се добија од ове срне.

муанат, (тур.), слаб, зимљив.

муасера (тур.), опсада,
Музе (г.), богиње уметности и наука.

музеј (г.), зграда у којој се налазе збирке књига, слика, вајарских дела и др.

музика (г.), свирка и певање.

музикалија, ноте једног комада музичког за певање или свирање.

мујезин (тур.), хоџа, који на џамији позива на молитву.

мукает (тур.), пажљив, бити луцкаст, припазитина кога.

мукаетисање (тур.), пажња тражење.

мукаетисати, мукаетити (тур.), пазити, тражити.

мукте (муфте) (тур.), бадава.

мула (тур.), турски виши судија.

мулат (ит.), потомак црног и белог родитеља.

199

мультипликација (л.), множење, умногостручавање.

мулус (л.), млад човек који је изашао из гимназије а још није ступио на универзитет.

мумаказе (тур.), усекач, штапалка.

мумија (араб. љ.), исушен балсамован леш.

мунара (тур.), минарет, високи део на џамији, торањ.

мунифиценција (л.), издашност.

муниципија (л.), градска општина, варош са самосталном управом.

мур (тур.), печат.

мурасела (тур.), позивно кадијино писмо.

мурдар (тур.), нечист, алкав, неопран.

мурећеп (тур.), нека врста мастила.

мурлеисати (тур.), ударати печат, запечатити.

муртатин (тур.), издајник.

мусаф (тур.), алкуран и штап.

мусевода (тур.), беда.

мусевеџија (тур.), опадач.

муселин (тур.), кадијин помоћник и извршилац кадијиних наредаба и пресуда.

муселин (ит.), једна фина тканина.

мусирати (ф.), пенити.

мускета (ф.), једна врста пушке.

мускетар (ф.), племић, коњаник у краљевој гарди.

мускул (л.) мишић.

мускулатура (л.), мишићи, мишићно ткиво.

Муслиман, мухамеданац
мусломан (тур.), правоверни.

мустра (нем.), узорак, углед, проба.

mutatis mutandis (л.), кад се измени оно што треба изменити.

мутаф (ту.), покровач.

мутација (л.), промена, мењање.

мутирати (л.), мењати глас.

муфтаџија (тур.), који све тражи да добије за бадава.

муфте, **мукте** (тур.), бесплатно, бадава.

муханат (тур.), тврдоглав, упоран.

муханет (тур.), боља, жалост, брига, јед.

мушебак (тур.), решетка на прозорима турских кућа.

мушема (тур.), воштаница.

муштва (тур.), алат, којим чизмари туку ђон да смекша.

муштерија (тур.), купац, који има намеру, да нешто купи.

мушћулуџија (тур.) онај који добија дар за донету вест.

Н.

N. у римским рукописима и споменицима, *Nomen* (име).

n, (*neutrum*) (л.), средњи род.

N., *Nitrogenium* (л.), азот, у хем.

N., *Nominativus*, (у лат.), први падеж.

N., *Numerus* (л.), број.

Na, *Natrium* (лат.), натријум, с₀ у хем.

N.C., *piuvo* или *postro conto*, новац или на рачун.

N.Y., *New York* = Њу Јорк, главни град у Сев. Америци.

набоб, управљач—области у Индији; војсковођа у Источној Индији; богати чиновник источ-

но-индијске компаније; назив за сваког богаташа.

навалаи рат, поморски рат.

навигабл (фр.), плован.

навигатор (л.), морнар.

навигација (лат.), бродарство, пловидба.

навигациона (наутичка) школа, (л.), бродарска школа.

навигациони акт, један закон о пловидби. Закон о поморској трговини у Енглеској.

што га је издао председник енглеске републике *Kromvel* у 1651. год. по коме су бродови

једне државе, могли довозити у енглеска пристаништа само

робу и производе те државе, а енглески производи могли су се извозити само на енглеским бродовима.

навлум, **наво** (тур.), кирија кад се што носи на лађи. Пре се у Србији то звало: навлум.

нагајка (рус.), бич, кнута.

надир (араб.), тачка усправно од посматраоца (томе противна: зенитна тачка).

навал, (ново лат, назалис), носни, што припада нсу (носни гласови, н пр. м, н. и. т, д.).

назарени, (од Назарета, места рођења Христових родитеља), назив који су противници хришћанства дали првим хришћанима; сада назив једне хришћанске секте.

назир, (од арапа пазага-назара, надгледати старати се за нешто), надзирач, настојатељ.

наво, (лат. *nasus*—назус, нос) носоња; старо римско породично име нпр. римског песника Овида.

наиван (фр. *naif, naive*), природан, отворен, простосрдчан, наивитет (фр.) наивност, природност, простосрдчаност, невиност.

наивка (фр.), млада глумица, која игра наивне улоге.

најаде (г.), ситни водени црви, речне или водене нимфе.

накиб (тур. араб.), вођа.

Накиб ел-ешраф (араб.), вођа шерифа, који пророкову заставу носи из царске палате у табор.

налбанта, **налбантин** (тур.), ковач што поткива коње.

наливка (рус.), ликер од јагода или иначе од воћа.

намаз (перс.), молитва (санскр.—клањање, молитва) турска, коју Турци дневно пет пута врше; ујутру, на подне, пред вече, на заходу сунца и ноћу у 2 часа.

нама шиак (арап.), камен за молитву, постављен на путу, где верни муслимани врше молитву.

Нана (ст. н.), богиња храбрости, смелости (у сев. скасци).

нана (тур.); мајка, а значи и траву, која осушена и сљвана употребљава се за стомачне болести.

нанарх (гр.), заповедник брода.

нанархија (г.), заповедништво брода, управљање бродом.

нанацефал (г.), човек са врло малом лобањом и неразвијеним мозгом.

нануле (тур.) врста папуча.

наос (гр.), старогрчки храм, управо унутрашњост храма.

Наполеон I. Велики, франц. генерал, затим конзул па цар француски.

наполеондор или просто **наполеон**, златан франуски новац у вредности 20 франака.

наполеонизам, основне Наполеонове владалачке идеје или приврженост ка њима.

наполеониста, присталица Наполеонов (аи Бонапартиста).

наполеонизација (ф.), страшно обожавање Наполеона (цара француског); тежња под-

ражавања Наполеонових особина.

нарабилно (л.), оно што се може испричати.

нарагониа (л.), земља лудака (у причи).

наранжистан (перс. од пер. наранж, поморанџа и стан, место) перс. врт са поморанџама.

нарата рефери (лат. *narata refero*) причам само како сам чуо.

наратор (лат.), приповедач.
нарацио (лат.), приповетка, приповедање.

нарвал, морски једнорог. слична киту једна животиња; монодо, монодерос у сев. Атланском Океану, са два дугачка зуба у горњој вилици, од којих један зуб обично одбије и један задржи.

наргиле (тур.), врста турске луле за пушење.

нард, (грч. нардоа; лат. *nardus*; јевр. нерд; арапски *нардан*; перс. *нерд*), биље са јаким пријатним мирисом као лавендел; отуд и нардово уље.

нарка (грчки нарке), опијање, укоченост.

наркова (гр. наркин), опити, укочити (у лекарству): неосетљивост, опијање.

наркотизација, опијање (опojним средством н.пр. опијумом).

наркотизирати (г.), опити, успавати.

наркотин, (и опијан), једна од органских соних база опијума, (у Индији употребљава се као средство против грознице).

наркотикум или **наркотична средства**, средства за опијање и успављивање.

наркотичан, оно што успављује, опија.

Нарцив и **Нарцис**, (грч. нар-

кисос), лепи младић (према гр. скасци) који се, пошто се први пут огледао у води, толико заљубио у себе да је од патње умро, а богови га претворили у цвет нарциса. а значи и у опште човек, који се сам у с се заљуби.

нарцитин, лек који тера на повраћање и који се справља од лукова воденог нарциса (цвета),

насценција (лат. *nascencia* од *nasci*, бити рођен), рођење, постање.

насцитурус (л.), онај који се тек има родити.

Натан, (јевр. натан – оати) мушко име, дар т.ј. божји.

Натанаило (од ел. Бог) мушко име; Божидар.

нататорес (мн. лат.), птице пливачице.

натација (лат.), пливање, вежбање у пливању.

нативан (лат.), урођен.

натриум бикарбоникум (л.), двоструки угљено кисели натрон, који се употребљава при справљању кипећег прашка.

натриум карбоникум (л.), угљено кисели натрон.

натриум хлорид (л.), кухињска со.

натриум сулфурикум (л.), сумпорно кисели натриум, иначе глауберова со.

натрон салпетер (л.) природни натрон салитрине киселине или иначе т.з. чилска шалитра, употребљава се за прах за попрскавање, за ђубрење њива ит.д.

натура (л.), природа.
in natura, **ин натура** (л.), у природи, у стварности.

ин пурис натуралибус, (лат. *in puris naturalibus*), у природном стању, го.

натурализам (л.), природност; поставити науку, књижев-

ност, уметност па природној основи.

натурализовати (л.), природити се, т.ј. постати чланом једне државе или народа, усвојити т.ј. бити примљен за члана једне породице са свима правима: пресајити и припитомити биљку на други климат.

натуралија (лат.), природне ствари.

натуралије (лат.), природни производи, природна тела.

naturalia non sunt turpia (л.), природне ствари нису ружне.

натуралиста (л.), присталица природне религије; природни уметник (уметник самоук који своје радове ради, не према строго прописаним правилима), вештак, који тежи природној истини.

in verum natura (л.), по природи; као у целом свету.

натурални начин лечења, лечење не медикаментима (лековима), него дијетом и водом, као у опште природним начином живота.

натурално газдовање (л.), међусобна измена добара, која се у старо доба вршила, док још није било новца.

натурално право (л.), природно право; право, које се са нама рађа. У супротности са вештачким, традиционалним и историјским правом, које је доцније пронађено, традицијом пренет или већ стекло грађ. по ед.

натурални продукти, природни производи.

контра натурал (*contra natural*), против природе.

natura non facit saltum (л.), природа не чини скокове.

natura furca expellas, tamen usque recurret (л.), природу можеш и бичем изагнати, ипак ће се повратити (Хорације).

naturae convenienter vive (л.), живи природно.

наћордисати (тур.), опасати, сабљу.

науарх (г.), заповедник брода.

наулум (г.), подвозна цена за брод.

наумахија (г.), битка на мору.

наусеа (г.), морска болест, повраћање.

наускоп (г.), справа за проналазак удаљених бродова.

наускопија (г.), справа коју је пронашао француз Батимо (Battimeau) 1786. за проналазак удаљених бродова.

наутика (г.), бродарство, вештина бродарења.

наутилити (г.), окамењени пужеви на морским чунџима и бродовима.

наутилос (г.), пуж, шкољка приљубљена уз чун или брод.

наутичар (г.), бродар.

наутично (г.), оно што припада бродарству.

науфрагија (л.), бродолом.

нафа (тур.), потрбушина од лисичије коже (код ћурчија).

нафака (тур.), оно што је човеку одређено, да поједе на овоме свету.

нафалан, препарат против запаљења, опекотине и кожних болести.

нафта (грч. и араб.), уље из камена или земље.

нафталан, средство против реуматизма.

Нахум (јевр.) тешилац, „утешитељ“, један од 12 мањих пророка у Ст. Завету.

нахија, **наија** (тур.), област, округ.

нација (л.), управо значи рођење; затим значи: народ.

национале (л.), сви потребни податци код чиновника (службени лист) и код војне управе

• војницима и у опште војним службеницима, као: име, пре-зиме, дан, месец и год. рођења; школовање, ранг који узима, подаци о службовању и. т. д.

националан, народно, оно што је једном народу својствено.

националитет (л.), народност.

националитетски принцип (л.), у новој политици постављени (од Наполеона III, француског краља) основни принципи по коме сваки народ треба да се самостално одређује и да независно од других држава своје државне послове води.

национална гарда (л.), народна стража, грађанска одбрана.

национални дугови, државни дугови.

национална економија, земаљско и г. државно газдинство, народно газдинство.

национална индустрија, народна привреда, земаљска радност.

националне игре, народне игре; игре које су у обичају код једног народа.

национални карактер, народни дух, особине једног народа, душевне одлике једног народа.

национални конвенат, народна скупштина у Француској, која је 21. септ. 1792. г. Француску прогласила за републику.

национално либерална партија, странка (она код Немца) која је нарочито тежила ка Уједињењу Немачке.

национална литература, скуп свих писаних дела једног народа.

национална ношња, народ-

на ношња; народна ношња једнога краја.

национални понос, отаџбински понос.

национални репрезентант, народни заступник, народни посланик.

Национални Савет, народно заступништво код Швајцараца у Швајцарском Савезу.

национални театар, народно позориште.

националне трупе, народна војска.

N.B. или NB. (л.), (нотабене), прими к знању; запамти; пази добро.

ne bis in idem (не бис ин идем) (л.), у значењу: нико не треба због једне кривице да буде двапут кажњен.

небулиста (л.), сликар облака; оаачава и површног сликара.

небулозан (л.), облачан, нејасан.

Нева (рус.), река у Русији, код Петрограда.

Невадо (шп), снежно или ледено брдо у јужно-америчким Кордиљерима.

невралгија (г.), (нефрос бубрег), оболење бубрега.

невратонија (г.), слабост бубрега.

невридум (г.), бубрежна маст.

неврит (г.), бубрежни камен.

невритис (г.), запаљење бубрега.

неврогамија (г.), животињски магнетизам

неврографија (г.), опис бубрега.

невроза (г.), болест нерва.

неврологија (г.), наука о бубрегу.

невропатија (г.), болест нерва

невропатологија (г.), наука о нервним болестима.

невротичар (г.), болесник, који па: и од нерава.

неврофтизис (г.), туберкулоза бубрега.

Невски Проспект, најлепша улица у Петрограду.

неганд (и.), негативно и т. д. (види под н гирати).

негандо (л.), поричући.

негар (негр, негро, нигер), (шпан., ит., л.), црнац.

негативизм електрицитет, в. електрицитет.

негативност (л.), порицање, противност у мишљењу о једној ствари; одречан одговор или супротна изјава.

негатур (л.), опориче се; одбија се.

негација (и.), одрицање, опозивање

негирати (л.), порицати.

неглектор (л.), неко који нешто занемарује.

неглекција (л.), занемарење; пропуштање; недовољна пажња.

неглиже (ф.), јутарња или ноћна хаљина; хаљина, која се носи по кући.

негодџант (и.), трговац у већим пословима.

негодџација (л.), трговина; посредничка трговина или посао.

неграгог (г.), возач мртвих (у грч. митологији Харон).

негрито (л.), једно црначко племе у Аустралији.

негрофин (г.), пријатељ црнаца, онај који жели ослобођење црнаца робова.

негус, 1.) крунисани, титула цара у Абисинији; 2) енглеско пиће, спремљено од вина, воде, шећера, лимуна и муската-ораха (названо тако по енглеском пуковнику Негусу).

неимар (тур.), грађевинар.

некација (л.), убијање.

некробиоа (г.), изумирање делова тела живих бића.

некрограф (г.), писац живота умрлих.

некроа (г.), лечење запаљења костију.

некролог (г.), писац живота неког умрлог; опис живота неког недавно умрлог; посмртно слово

некрокаустија (г.) спаљивање мртвих.

некротант (г.), дозивач мртвих, мађионичар.

некрополис (г.), град мртвих.

некроскопија (г.), преглед лешине.

некрофобија (г.), страх од мртвих, од лешине.

nes plus ultra и **non plus ultra** (л.), не више но што је потребно; нешто што је највише, најпотребније.

нексус (л.), савез, свеза; екс нексу, бити без трговачке везе; ин нексу, бити са неким у трговачким везама.

нектар (г.), вино, пиће старих грчких богова (по скасци); сада омиљено грчко вино са острва Сицилија, из полу осушеног грождја.

нектаран, слатко и освежујуће као нектар, божанствено.

Нел, Нели (енг.), женско име: Јелица, скраћено од Јелена, Елеонора.

немезис (г.), гнушање, одвратност према некој неправедној ствари; праведни судија добру и злу; осветник.

немејски лав, (према бајци) огроман лав у околини Немезје, у Арголиди (јужној Грчкој), кога је Херкул победио.

немејске игре, убојне игре старих Грка, које су у част бога Зевса играле сваке треће године у вароши Немезје.

немо (л.), нико.

nemo ante mortem beatus нико не може пре своје смрти рећи да је срећан.

nemo iudex, nemo testis idoneus in propria causa (лат.), нико не може у својој сопственој ствари бити (веродостојан) судија или сведок.

ненија (л.), тужбалица, жалопојка, посмртна песма, коју су код старих Римљана, при стражи певале жене у похвалу мртвих; значи и песму код колевке, успаванку.

Ненија (у лат. скасци), богиња нарицаљка или богиња мртвих.

неограф (г.), писац који одступа од постојећег правописа.

неографизам (г.), новотарија у правопису, манија (страст) за новачењем у правопису.

неографија (г.), нов начин писања у правопису.

неодамоди и **неодоMOD** (г.), нови грађанин код Шпартанаца који је произведен од хелота (врсте роба).

неолитско доба (г.), ново углачано камено доба (из преисторије).

неолог (г.), реформатор у каквом старом учењу, науци; новонарац; реформатор језика.

неологизми (у мн.), новосковане речи и изрази, обично лоше сковане према законима неког стрзног језика.

неологија и **неологизам** страст за новотаријом (у учењу, науци, језику); значи и ковање нових речи.

неологовати (г.), неологизирати, (г.), новотарије уносити.

неопедагог (г.), педагог (васпитач) по новој методи.

неоплазма (г.), нормално а и ненормално размножавање ткива у телу.

неоплатоничар (г.), филозоф који наставља Платониново учење.

неотеризам (г.), страст за новотаријом, а значи и употребу нових речи и израза.

неофит, (г.), новонапресађен, новак, новонарац.

неофобија (г.), одвратност од новина (новотарија).

непотизам (л.), штићење, помагање сродника (нарочито у чиновничкој каријери).

Нептун, (л.), (г. Посејдон), бог мора и владар над морем, заштитник коња; син Сатурнов и Јунонин.

нептунизам (л.), учење о постанку земљине коре уз помоћ воде.

нерв (л.), живац.

нервна супстанца (л.), материје од које су створени бубрези.

нервни систем (л.), склоп живаца,

нервозан (л.), живчано болестан.

negvus probandi (л.), доказна снага; главни основ доказни.

negvus regum (л.), (нервус рерум); нерв за предузимање послова (т. ј. новац).

нереиде (г.), богиње мора.

Нереј (г.), морски бог нижег реда, отац 50 кћери т. в. Нерейда.

неро антико (ит.), античка (старинска) црна боја; црнкаст мрамор.

нероли зејтин од поморанџиних цветова,

Нерон римски цар (од 55-68), чувен са своје свирепости; а и име пса.

неронски, свирепост као Нерон.

нертерологија (г.); наука о подземним телима.

Нестор (г.), име умног и искусног краља у Пилосу, који је и поред своје дубоке старости пошао у рат против Троје и који је тамо изврсно послужио грчкој ствари са свим искуствима; што је назив за сваког искусног и честитог старца.

несторијанац присталица цариградског епископа Нестора који је свргнут са свог положаја, јер Деву Марију није признао као матер божју.

несциатрија и **нестотерапија** (г.), лечење постом. лечење глађу.

несција (г.), пост, **несциенција** (л.), незнање **нето** (ит.) у трговини чисто и тачно т. ј. по одбитку свих трошкова, који се имају одбити; без сваког даљег одбитка (без рабата).

нето износ (ит.), **нето добит** чист износ, чиста добит, по одбитку свега, што се има одбити.

нето провизија (ит.), провизија, коју банкар добија за неки обављени новчан посао.

нето тара (ит.), одбитак праве тежине завоја, омота неке робе.

нето тежина (ит.), права тежина упаковане робе. по одбитку тежине пакетског омотача.

нето цена; чиста, тачна цена, без никаквог одбитка.

неуралгија **невралгија** (г.) бол нерава,

неурастенија (г.), слабост нерава.

неурастеничан (г.), а често и неурастичан нервно слаб, **неуритикум** и **неуротикум** лековито средство против болести нерава, средство за појачање нерава.

неуритис и **невритис** (г.), запаљење нерава.

неурологија (г.), наука о нервима.

неуропатија (г.), болест нерава.

неуроптера (г.), инсекти са четири провидна мрежаста крила.

неуросцирус **неурови** (г.), у опште нервна болест.

неутралан (г.), који не припада ни једној партији.

неутралитет (л.), непартиичност; **оружани неутралитет** оружане силе, које не судељу у неком рату.

неутралне соли, (у прејехем) алкаличне и земљине соли, **неутрум** (л.) реч (именица), која је средњег рода.

нефалија (г.), жртвени напиток без вина, зготовљен од млека, меда, воде и т. д.

нефас (л. nefas), није слободно; неправда; неко приграбљено право које није основано на закону.

нефелион и **нефелиум** (г.) облачак или маглопита мрља на рожњачи у оку или у мокраћи; као и бела мрља („флека“) на noktима.

нефелоидно (г.), облачно, мутно.

нефелологија (г.), наука о облацима.

несесер (ф.), necesaire и (л.) necesarius, потребно, потребна торбица за путовање, коју носи женскиње и у којој се налазе ствари потребне женским за шав и остало

недеситет (л.), нужда, нужност; in casum necessitatis (л.) у случају нужде; necessitas pop. habet legem (л.) нужда закон мења.

Нибелунзи (ст. нем), митско племе патуљака.

нибелуншка верност (ст. нем), ничим непомућена в трајна верност (много пута опеваванау епосу; нибелуншка песма **Нибелуншка песма** ст. немачки епос.

ниво (фр.), водена мера, водоравна површина, једнака висина, водена и морска површина.

ниво диференција (ф), разлика висине, разлика водене површине, воденог огледала.

нивеловати (ф), измерити разлику висине воденом вагом, учинити н. пр. земљиште водоравним, поравнити, изједначити.

нигер (енг.), негар, црнац, **нигерска игра**, црначка игра.

нигер, нигра, нигрум, (л) црн, а о.

ниваа (араб.), ред, правило, титула неких кнежевца у Предњој Индији.

ниваа џедид регуларна, стајаћа војска, коју је први по европском начину султан Селим III увео.

нијанса (фр.), прелаз из једне боје у другу.

нијес (фр.), братаница и сестричина.

нијет (тур.), намера, намерење **Никарагуа**, држава а и језеро у Америци.

Ника устанак (г.), револуција у Цариграду, за време византијског цара Јустинијана г. 532, названа по лозинци устаника: ника, победа.

нике (грч.), победа; и богиња победе **Ника**.

Никеја, стари град у Азији.

Никејски сабор, чувени црквени сабор у Никеји који је сазвао цар Константин 325 г. на коме је осуђено Аријево учење и донет „символ вере“.

Никефорос (грч.), од нике

победа; победоносац, мушко име.

никл, сјајан метал.

Никодијана т. ј. херба (л.) дуван називан по французу Никот-у, који је дуванску силку у XI веку први пренео из Америке у Француску.

никотин, отров који се добија из биљке дувана.

никса, никсе (у ст. нем. митол.), водени зли духови у облику воденог коњица, који често људе заваарају и себи привуку.

никталопија (грч.), дневно слеполо, врста очне болести, где болесници ноћу виде а дању не

Нил, река у Мисиру

nil admirari нил адмирани (л.), ничему се не чудити.

нил дебет (л.), nil debet, он ништа не дугује.

нил десрерандум (л.), nil desperandum, не треба се подати.

нилски коњ, животиња у реци Нилу (у Мисиру), научни назив: хипопотам

нимб (л.), у почетку значило је облак, доцније сјај око главе светитеља, а значи и сјај, који окружава велике, знамените људе.

нимис, **нимиум** (л.), сувише, не квид нимис, (л.) не квид нимис, ништа одвише, све с мером.

Нимрод (јевр.) име једног потомка Нојевог сина Хам-а (Мојсије вели за њега: „сила ловац пред господом, те овај израз важи у опште за ловца).

нимфе (грч.), у први мах означавало је младу жену или девојку, доцније у скаскама полубогиње, које су према разним местима по њивама, ливадама, шумама и водама добијале разна имена.

Нинива, стари град у Месопотамији, у Азији.

Нинон, **Нинона** (фр.), Ана Анка.

Ниоба (грч. скаска), кћи Тантала и Дионе, жена тебанског краља Амфиона, мајка 7 синова и 7 кћери. Пошто су јој богови убили сву децу, она се од туге и бола скаменила.

Нирвана (инд. у Будиној вери), самоодрицања свега земаљског, тежиња да се душа човечија утопи у ништавило.

нитро-глицерин (л.), течност састављена од глицерина, шалитрине и сумпорне киселине, са јаком експлозивном снагом, због чега се и употребљава за распрскавање стена.

нитро-фосфат (л), вештачко средство за ђубрење земље, састављено из нитрогена и фосфорне киселине.

нитрум (л.), салитра.

ниће (тур.), венчање.

нихил, **нил** (л. nihil nil), ништа.

нихилизам (л) политичка странка у Русији, која се у шездесетим годинама појавила међу студентима, и која је тежина да социјалном револуцијом промени стање у Русији.

нихилист (л.), присталица револуционарне странке у Русији.

нихил пробат, **кви нимијум пробат**, (nihil probat. qui nihilum probat), ништа не доказује ко сувише доказује.

нихил хумани а ме алиенум путо (л), nihil humani a me alienum puto, све што је човечно, није ми страна.

ничего (руск.), не мари ништа, не значи ништа.

нишадор (тур.), амонијако-ва со.

нишан (тур.), место, у које се гађа из пиштоља, пушке или топа.

нишанџија (тур.), првобитно значи вешт стрелац, па онда писар на турском царском двору или државни (тур.) секретар.

нишан ифтихар знак славе, знак одиковања; орден који је установио Мухамед II султан.

n. l. — non liquet (non liquet (лат.) није јасно; није доказано.

ni, — Niclum (лат), никл у хем.

n. p. (лат.), — nomen nescio, незнам име, непознати.

No. N. или **no** нумеро (лат.), број.

Ноах, **Ноје** (јевр.), јеврејско мушко име, Ноје, који се по Ст. Завету са породицом спасао од општег потопа, те се тако сматра у јевр. народу за новог родоначелника људи.

нобл (фр.), племенит, узвишен, отмен; Нобл је и име лава у баснама.

нобилитет, **племство**; **ноблес** (фр.), племство.

noblesse oblige (фр.), nobles oblige, права изискују и дужности.

Нобелова награда, награда коју је оставио проналазач динамита Нобел оним интелектуалцима, који својим научним и уметничким делима раде на учвршћењу светског мира.

нобл-гарда (л), стража кавке високе личности.

нобилитети (фр.), племићи. **нобилитирати** (фр.), прећи у племићки положај

новалер (фр.), ствари без вредности (н. пр. роба која се не може продати).

новембар (л.) сада 11, (пре-9.), месец у години.

новоплатоничари (г.), по-

следња философска школа у ст. веку.

новопитагорејци (г.), филозофи првога века пр. Хр, *novum testamentum*, новум тестаментум, нови завет.

новус, (лат.) нов; **хомо новус**, у старом Риму означавало је човека, који се из нижег порекла уздигао у ред племића; човек, који је у својој породици први дошао до високог положаја.

De novo, (л.) де ново, из нова, од почетка.

новеле (фр.) новости, нове вести; краће приповетке; а значи и онај додатак наредба или Закона Јустинианових, као додатак римском праву.

новелета, мала прича.

новелиста, писац новела.

новилунијум, нов месец.

новитет, новост; свежа роба; ново изашла књига.

нојади, мн. **нојаде** (франц) дављење у води за време француске револуције.

нокс (у грч. митолог), богиња ноћи, кћи Хаоса

ноктамбулус (л.), месечар.

ноктамбулизам (л.), месечарство.

ноктурнум (л), ноћна молитва.

polens-voiens, (лат) хтео не хтео.

ноли ме тангере (*poli me tangere*) (л.) не дирај ме.

poli turbare circulus meos (л.), не дирај моје кругове. (Архимедова изрека).

поп. **попнативус** (лат.). номинативус, први падеж.

нома (грч.), врста отока, који око себе разједа; водени рак (рана).

номади (грч.), пастирски народи, који иду (селе се) за стоком.

номен (л.), име; **номен ет**

омен, **номен ет омен** (л.), у самом имену лежи и значај.

In nomine Dei, Domini et Jesu (л.), у име Божије, Господње и Христово.

номеиклатура (л.), имена, редом поређана.

Номен прогијум (л.), особно име.

номиналан (л.), по имену. *nomina sunt odiosa* (л), **(номина сунт одиова)** треба избежавати имена.

номинатив (л.), назив првог падежа у лат. језику.

номинација (л.) наименовање.

номоканон (грч.) збирка државних и црквених закона црквенога права, који је г. 881. издао грчки патријарх Фотије,

номотет (г.) законодавац.

нонагон (г.), деветоугаоник.

ноншалансија (фр.), немарљивост, непажљивост.

нон бис ин идем (л.) *non bis in idem* не може се неко у исто доба у два различита својства појавити; не може се неко два пута осудити за једну погрешку.

нонваленција (л.), немогућност плаћања.

нон мулта, сед мултум (л.), *non multa, sed multum*. не много различитих ствари, него оно што се зна, треба добро знати.

нона (л. и грч.) калуђерица. *non numeranda, sed ponderanda argumenta* (**нон нумеранда, сед пондеранда аргумента**) (л.), доказе не треба бројати, него мерити.

нон плус ултра (*non plus ultra*) (л.), нешто ненадмашно, непостижно.

нонсенс (л.), несмисао, глупост, празне речи.

non scholae, sed vitae discendum est (у. *discimus*), **нон**

схоле, сед вите дисцендум ест, (л.) — не за школу, него за живот треба учити.

попип прематур ин анип (**нонум прематур ин анип**) (л.), т. ј. не треба журити са штампањем каквог рукописа (дела); девет година га треба причувати, па тек онда издати.

ноологија (г.), наука о чистим појмовима разума.

норма (л.), правило; основ; пропис. Код штампара: скраћен назив једне књиге на првој страни сваког табака.

нормалан, прописан, тачан, здрав.

нормална брзина, средња брзина.

нормална мера, прописна мера.

нормална школа, примерна школа.

Нормани (т. ј. људи са севера), германски становници Норвешке и Шведске у средњем веку, чувени морепловци и освајачи.

нормански стил (фр.) стари грађев. стил, заостао од ст. Нормана у сев. Француској.

нормирати (л.), наредити, прописати, довести у ред.

носталгија и ностоманија (грч.) туга за отаџбином, недољива чежња за завичајем.

нострификовати (л.), придати, учинити га својим; примити за грађанина, признати.

нострификација, добијање извесних права као да је неко поданик исте државе. (Н. пр. лекару, који је свршио на страни, докторска диплома нострификује се (призна).

nosce te ipsem (л.), познај самог себе.

not (л.) *notatum*, забележено, запамћено.

ад нотам (*ad notam*, л.), узети, примити к знању.

нота (л.), знак, потсетница. примедба реди објашњења и разјашњења неког места (у књизи); код трговаца: кратак рачун; дипломатски акт, који садржи какву изјаву, разјашњење и т. д.

ноте (мн.) у музици. **нотабли** (фр.), најугледнији грађани једне државе или једног града.

нотација и нотирање (л.), забелешка, означавање; у музици писање нота

ноталгија (грч.), бол у раменима.

нотар (л.), у прво време значило је: брзописац, онај који пише скраћеним знацима, писар; сада пуномоћник у општинама, који има право да обавља извесне правне послове у присуству сведога и издаје пуноважне документе.

нотаријат, бележничкова kancelarija.

нотат (л.) прибелешка.

нотирати (л.) запамтити, описати, прибележити, увести.

нота бене (*nota bene*) пази! пажња! Нешто са **нота бене** означити, са неким знаком означити.

нобилитет, угодност, отменост.

нотификовати (л.), обзнанити, објавити, отворити.

нотификација, објава.

нотица (л.), вест, оглас, белешка.

нотес, књига за бележење.

нотограф (л. и грч.), справа која одмах бележи ноте из неког комада, који се на гласовиру свира.

ноторан (л.), опште познат.

нотурно (ит.), ноћна свирка; сањалачка свирка,

Нотрдам (фр.), наша госпа, назив за матер Божију; уједно

и име великог знаменитог храма у Паризу.

нотус (грч.), ванбрачни син, бастард.

нубилан (л.), способан за женидбу.

нувете (фр.), новина; нове, помодне ствари (нарочито од одела).

нулус, (лат.), ниједан, ни који; према томе нула (0), која означава и празно место у једном броју. **Тачка** — нул, почетна тачка скале термометра за топлиноту или хладноћу; тачка смрзавања.

нула диес (nulla dies sine linea) **сине линеа**, на један дан без линије (позеза), т. ј. не треба да прође на један дан, а да се што корисно не учини.

nulla regula sine exceptione (нула регула сине ексепције), нема правила без изузетка.

нулификовати, омаловажити, поништити.

нумерус (л.), број; количина; **суб нумеро**, под бројем, на пр. суб нумеро 1, 2, 3 и т. д., под бројем 1, 2, 3 и т. д.

нумерус ротундус (л.), окру-

гао број, који се лако може запамтити или поделити.

нумерован (л) многобројан, чест.

нумерирати (л) обележити, бројати; цене на роби означити словима или другим знацима.

нумизматика (грч. и л.), наука о новцу (обично се подразумевају стари новци).

нумизматичар, личност, која се разуме у старим новцима.

нумизматогрџија, описивање старог новца.

numquam retrosum (нунквам ретрорсум (л.), никада у назад).

нункупација (л.), наименовање, назначење, устоличење,

нунције (л), весник, посланик на страни (обично је то назив за папског посланика).

нунцијација, објава, пријава.

нунцијатура (л.), звање папског посланика.

нутрименат (л), исхрана.

нутрирати (л.) исхранити.

нур, нурак (тур), ватрени зрак, који по турском веровању пада са неба на гроб којег свеца.

Њ.

Њ је 17 слово у ћириличној азбуци.

њања и **умањ** њањушка (р.) жена, која негује децу.

Њу-Јорк (New-York), држава у Сев. Америци, 127432² км.

10,5 милиона ст.; престоница државе Њу-Јорка, највећа варош Америке, има 6 мил. ст основана 16. 2. год. од Холандијана.

О.

О. заузима 18 место у ћириличној, 16 у латинској азбуци.

О. на меницама-Одр. по редби, по наређењу.

О', пред ирским именцима-

of, речца за означавање плећства н. пр. О'Конел и т. д.

Орр. - опера

О. за оксиген

Ос. - Осмиум.

б (b. I au) вода.

б д' колоњ', колоњска вода. **оаза** мн. оазе, плодносна, мања места у сред великих афричких песковитих путања.

оарион грч. и **овариум**, јајник.

оарионкус, оток јајника.

оаритис, запаљење јајника.

обдучирати (л), повредити, отворити лешину (парати), ради утврђења, од које је болести болесник умро.

обдукција (л), према судском наређењу „парање“ и „разглебање“ човечијег леша; обдукциони протокол - утврђење судским путем, од чега је умрла или убијена обдукована особа.

Обедиенција (л), послушност, службена дужност нарочито у католичким манастирима.

обелиск, мн. **обелиски** (гр.), споменици у старој мисирској држави, четворостране пирамиде 15-20 м високе, обично истесане од једног камена (кречњака, мрамора).

Оберон, краљ вилењака; епос истог имена од немачког песника Виланда.

обитус, (л) смрт, умирање; парастос, помен.

објектив (л), сочиво, које стоји према предмету (на микроскопу).

објицирати (л), на супрот ставити, одговорити, уложити протест.

објекат, предмет; предмет или личност, на коју се пажња обраћа; ствар, случај, питање.

објективан, стваран, непристрасан, без пр. расуде, непрактичан.

објургација (л), одбацивање грђење, куђење.

облата, освећен хлеб што се употребљује за причест код ка-

толика; значи и омотач у ком се узима лек, прашкови, да би се олакшало болнима, да лек лакше узму.

облигатан, (л), привезан, обавезан.

облигација, обавеза, дужност (за плаћање дуга).

облиго (ит.) дуг или обавеза једног трговца према другом, јемство.

ин облиго бити, значи бити дужан; за некога бити у облиго, јамчити за неког.

облика орацио, (л) зависна реченица за разлику од

орацио ректа, независна реченица.

обол (грч.) стари грчки новчић, шести део драхме; од 1830 г. и мера тежину код грка, од прилике 1 дециграм.

Оботрити (Бодрити), старо словенско племе, које је живело у сев. Немачкој.

оброгација (л), апеловање на народ, питати народ, да ли жели да обустави или измени неки закон.

обседирати (л), отклонити, поести; мољакати, неког непрекидно узнемиравати молбама.

обсидија; опколење,

обсеквирати, (л), погустити, пристати на нешто, покорити се, **обсервирати**, (л), посматрати, уочити.

обсерванда (мн.) ствари које треба нарочито посматрати проучавати.

обсерванти (мн.), људи, који строго држе правила и по прописима и својим правилима живе н. пр. калуђери францезци.

обсервација (л), опажање, примедба; обсервациона војска, војска за разматрање, не толико

војска за борбу, колико као извидница ради сигурности.

обсерваторија, звездарница.
обсигнација (л), судско за-печаћење.

обсигурити, (л) запечатити, потврдити.

обскуран (л) мрачан, нејасан неразумљив; непознат, нејанатан.

обскуритет (ф), помрчина, нејасност, скривеност, незнатност.

обскурирати, помрачити, умањити; у игрању карата скри-вено играти.

обскурант, (л) мрачњак.
обстипација (л), затвор, не-мање столице.

обстрати (л), на супрот-стајати.

обстинација (л). упорност; трвдоглавост.

опструирати (л), укочити неки рад или посао.

опструкција (л), кочење не-ког рада (н. пр. у Скупштини опозиција спречава владу у ра-ду својим говорима, те спреча-ва гласање и доношење как-вог законског предмета).

опструкционисте, политич-ка странка у Енглеској, која се састоји из ирских послани-ка, и која је 1882. и 1887. г. спречавала рад парламента, и доношење строгих закона про-тив њих и покушала да дугим говорима и разним предлозима укочи рад парламента,

обтемперирати (л), слуша-ти, попустити, покорити се.

оптурбирати (л), запле-сти, омести.

оптурбација (л), ометање, кочење неког посла, рада.

обумбрирати (л), (умбра, сенка) засенчити, помрачити.

обумбрација (л), засенче-ње, помрачење.

обфирмовати (обфирмира-ти) (л), учврстити, утврдити.

овалан, јајаст, округлао као јаје.

оварисати (тур.), упутити се у чему,

овариум (л), јајник.

оваџија (л); одавање пошто-вања, захвалност, уздизање не-ке заслужне личности.

овум (л), јаје; ab ovo испо-четка.

ограјисати (тур.), награбу-сити, нагазити.

ода (г.). врста лирске песме, пуна похвале у част којег ли-ца или идеје.

одеум (л), (г. одеон), двора-на за читање песама, или пе-вања код старих културних на-рода, где су изложена најбо-ља уметничка дела.

одалиска (тур.), девојка ро-биња у харему, која је имала споредне кућне послове да о-бавља; нарочито оне робиње у султановом харему, које нису родиле мушко дете, и ни-су никад постале султаније, нарочито циркашке и ђурђијан-ске робиње.

одаџија (тур.), собар, кел-нер; човек који седи на чијем салашу.

oderint, dum metuant (л), изрека: нека ме мрзе, само нека ме се боје, која се при-писује римском цару Калигули, а по некима Нерону.

одиум (л), мржња.

одиоза (л), омражен.

одиован (л), омражење, през-рење ствари; *nomina sunt odiosa* (л), („имена су за презирање“), т. ј. када се говорје ружни из-рази и ружна дела, не треба именовати ону личност.

одиђар, **адиђар** (тур.), дра-гоценост.

Одик (нем.), (види Водан)

главни бог у ст. нем. митоло-гији.

у коме се чувени Омиров епос, **Одисеја**, певају Одисејева

лутања при повратку са Тро-јанског рата, у његову отаџ-бину Итаку!

одонталгија (грч.), зубо-боља.

одонталгика или **одонтика**, средство против зубобоље.

одонтиазис, тешко доби-јање зуба код деце.

одонтин, средство за одр-вање зуба.

одонтитис, запаљење зуба.

одонтологија, наука о зу-бима.

одол, водица за одржавање зуба.

одор (л), мирис.

одората, ствари, биљке, које пријатно миришу.

Озирис, из мисирске мито-логије, бог сунца, брат и муж богиње Изис (Изиде).

озокерит, г. (од Озек, ми-рисати и керос, восак), ми-ришљави восак, који се налази у Молдавији и Галицији, од којег се готови бела материја (слична воску) — церезин.

озон, г. (од озеин мири-сати), алотропија кисеоника, произведена електричним вар-ницама (особито после удара грома).

оауђурити (тур.), осирома-шити.

ојнак (тур.), бојац, т. ј. онај орах, којим деца у игри бију гомилу (купу) ораха.

ока (тур.), стара турска мера за тежину, којом се до нови-јег времена мерило и у Србији (ока — 1 к. 250 гр.).

окарина, талијански инстру-менат за свирање, дувањем са 10 рупица за гласове, за децу.

окасион (л.) подесна при-

лика (нарочито познат израз за рекламе у трговини).

окер (л. и гр.), земљани ме-тални крез (металоксид).

оклагија (тур.), тржница; ваљак, чиме се тесто изваља у обгу

оклудирати (лат.), кочити, спречавати.

оклузија (л.), кочење, затва-рање.

оксиген (г.), кисеоник.

оксид (г.), спој једног хемиј-ског елемента са кисеоником.

Оксфорд, град у Енглеској чувен са свога универзитета.

октогон (грч.), осмоугао.

октаедар (грч.), геометриј-ска фигура од осам површина.

октаедрон и **октаедар** (гр.) тело са осам равнина ограни-чено.

октангулум (л.), осмоугао-ник; фигура са осам углова.

октав, осми део табака хар-тије, осмина табака; **октава**.

октилион, милион септири-она 1 са 48 нула.

октобар, код Римљана 8-ми, а код нас 10-ти месец.

октобристи (рус.), октобар-ски људи, руски револуцио-нари (против царизма) демо-кратског правца.

октогон, осмоугаоник.

октоподи (грч.), животиње са осам ногу.

октроисати (фр.), н. пр. је-дан закон; насилно наметнути један закон, противуставно и без парламента.

октроисан устав, устав, који је владалац сам наметнуо.

окулар (л), очно сочиво, стакло окренуто према оку у телескопу и микроскопу.

окуларан сведок, очевидац.

окулирати, каламити.

окулист, (л), очни лекар.

окулација (л.) калемљење (богиња, вођа).

окулта (л.), мн. скривене ствари, тајне.

occulti morbi, (л.), скривене болести.

окултна наука, спиритизам.

окултивизам (л.), тајна наука, спиритизам.

окупирати (л.), заузети, присвојити, посести.

окупиран, поседнут (н. пр. за земљиште, неку покрајину).

окупација (л.), присвојење, заузимање неког места или области (некад окупација н. пр. Босне од стране А.-Угарске).

окцидент (л.), залазак сунца.

окцидентни сахат, (л.), сахат, сунчани сахат.

окцизија (л.), убиство, морство.

олеандар, з. лаворова ружа, расте као бокор и као дрво у јужним пределима, има отровни сок.

олеастар (л.), дивља маслина.

олереонско поморско право, поморско право које је постало у XII. веку на острву Олерону, на западној обали Француске и које још важи.

олеум (л.), вејтин, уље.

oleum vitrioli (л.), сумпорна киселина.

олеомаргарин, вештачко масло.

олеометар, справа за испитивање каквоће уља.

олива (л.), маслина (плод).

оливна боја, **оливно зелено**, боја, као маслина, зелено као маслина.

Оливер (енг.), мушко име а значи човека, који гаји маслиново дрво.

Оливија, женско име и означава женску особу, која гаји маслину.

олигелија (г.), недостатак крви;

олигархија (г.), влада неколицине.

олигохронично, нешто што траје кратко време, привремено.

олигократ (г.) владалац, који влада са неколицином другова.

олигократија, влада неколицине.

олигопсихија, малодушност, слабодушност.

Олимп (г.), чувена планина у Тесалији, где су по грч. митологији становали Зевс и остали главни богови.

олимпијски, небесни.

олимпијске игре, свечане грчке народне јуначке игре, које су се сваке четири године држале у Олимпу, месту у Елади у Пелопонезу, а у част бога Зевса.

Олимпија, гр. женско име, небесна,

олитети (л.) мирисаво уље; лекови, спрењени од уља.

олрајт (енгл.), (All right) сасвим добро, врло добро; све је у реду.

олук (тур.), издубљен у облику појугеви камен или на поду издубљено место којим протиче вода.

омагра (г.), болест гихта у раменима.

Омар (арап.), мушко име, (онај који дуго живи, Живко.)

омбражирати (ф.), засенити; покрити; помрачити; умањити.

омброметар (ф.), справа за мерење воденог талога.

омега (г.), велико О, код Грка последње слово у азбуци.

омен (л.), предзнак, наговештај

оминован (л.), пун слутње, рђавог предосећања.

о микрон, мало, или кратко грчко о.

омлет (ф.) кох од шећера и јаја.

омлет о конфитир, омлет зачињен шећером и воћем.

омнибус (л.), општа, велика пространа кола са много седишта, за возњу.

омнипаритет, ошта једнакост.

омнифаг (г.), ждероња.

омнипотентан, свемогућ.

омнисциенција, свезнање.

омнис, **омне** (л.), сав, сва, све.

omne trinum perfectum, све троструко је добро; три пут бог помаже.

omnia mea tecum porto, изрека грч. мудраца Бијаса, све што имам, носим собом (т. ј. своје знање).

омофаг (грч.), човек који једе пресно месо.

Омфала име лидијске краљице, која је према митологији толико опчинила највећег грчког јунака Херкула, да је он обучен у женско одело, седео са Омфалиним робијама и плео женско одело.

омфалелкова (грч.), оток пупка.

омфалитис, запаљење пупка.

онанија (ф.), неприродно вршење полне потребе.

онбаша (тур.), подофицир код Турака.

ондограф (г.), справа за мерење таласа.

ондулирање (ф.), таласасто увијање косе.

оњејродинија (гр.) грчевит, страхан сан.

оњејрокрит и **оњејролог**, тумач снова.

оњејрологија, наука о сновиима.

онихокритија (гр.), означење карактера неког човека према саставу његових ноката на прстима од руке.

онкотозија (гр.), отварање отећина, отока.

онкус (гр.), чврст, тврд оток.

онкотомија, сечење тврдог отока.

ономатолотрија (гр.), сувишно обожавање имена каквог чувеног човека.

ономатопоестикон (гр.), подражавање звукова.

ономатопеја (г.), подржавање природним звуцима.

онтогенија, наука о постанку бића.

онтологија, наука о бићима, о општим особинама ствари, један део метафизике.

опус мн. **опера** (л.), терет, дужност, обавеза.

орега публика — државни терети.

онеровитет, оптерећеност.

онерација, оптерећеност.

онце, **онција** (унција), златна пара у пређ. краљевини Сицилији; некада је значила и меру за тежину и дужину.

оознантја и **ооскопија** (гр.) прорицање из јајета.

оонин, беланчевина.

оофоритис, запаљење јајника.

оологија, наука о птичијим јајима и гнездима.

опал (л. гр.), врста драгог камена, који прелива боју и употребљује се као накит.

опера (т.), позоришна игра са певањем, музикална драма.

опера лирик, лирска опера.

опера серија, озбиљна, велика опера.

оперета, мања позоришна игра с певањем.

оперист, оперски певач

оперисати, (л.) предузети; радити неки посао, а нарочито значи: предузети лечење неке ране или отока сечењем, убодом.

операција, извршење неког посла; у медицини сечење или убод у неку рану, оток и т. д.

ратна операција, ратни радови, ратно предузимање.

операциона база, основ, тачка ослоња за ратна кретања.

оператер (ф.), лекар за операције, н. пр. окз, зуба, рана, израсли и т. д.

опидани (л.), мн., варошани, нарочито маловарошани.

опиум (л.), опојно пиће, које се добија из макове чауре.

опобалзам (гр.), т. ј. балсамов сок, и балсам из Меке, скупочени миришљави балсам, који се добије из једног дрвета у Арабији.

ополченије (р.), (стрела, наоружање), руска народна одбрана.

опонирати (л.), противити се, на супрот стати.

опонент, противник, онај који се не слаже са извесним мишљењем.

опозиција, неслагање са извесним мишљењем; противничка партија, особито се односи на странку, која је против партије, која је на влади.

oportet (л.), нужно је, потребно је, мора се.

oportet est mala herba, морање је велики господар.

опортун (л.), потребан, нуждан, подесан.

опортунитет, подесно време, прилика, која може да се искористи, н. пр. у политици.

опортуниста, човек од времена, који уме да уочи и искористи време и прилике.

опримирати (л.), угушити, потчинити.

опресија, угушење, подјармљење; строгост, притисак.

Опс (л.), код старих Римљана богиња плодности, заштитница пољских усева, сестра и жена бога Сатурна. (Код Грка — Реа).

опсигамија (гр.), позни брак. **оптабл** (л.), оно што се може пожелети.

оптација (л.), жеља, **оптанги** (л.), они који (после рата) бирају, да ли ће остати на родној грудни, и ако та покрајина закљученим миром припада непријатељу, или ће се иселити.

оптика (гр.), наука о светлости; наука о природи светлости и о законима вида.

оптичар, који гради (и продаје) наочари и реже стакло за наочари.

оптичко варање, варање ока, нетачно оцењивање виђења неког предмета.

оптометар, справа за мерење снаге неког вида и справа за одређивање стакла за дуговиде и кратковиде.

optimus (л.); најбољи.

Оптимус максимус, придев Јупитеру; најбољи и највећи.

оптимати (код старих Римљана), угледни, најбољи.

оптимизам, наклоност, све ствари гледати са њиних добрих страна, ружичасто.

оптимиста, човек, који у свакој ствари види само њене добре стране.

оптирати (л.), бирати, избирати; желети; определети се, којој ће држави припасти људи једне освојене покрајине.

опција, грађанско слободно право избора држављачства до извесног времена, у једној анектованој покрајини.

опугнација (л.), опсада, освојење.

опугнатор (л.), освајач.

опулентан (л.), врло богат, јако имућан.

опус (л.), дело.

орега, мн., дела.

орега omnia, целокупна дела.

орега selecta, одабрана дела.

ora et laetoga (л.), моли се богу и ради.

оракул (л.), пророчанство; (код старих Грка) место где се изричу пророчанства, н. пр. пророчанство Аполоново у Делфима.

оракулски, тајанствено, загонетно, мрачно.

оранг-утан, снажан, велики мајмун, живи у Ист. Индији и на острву Борнео.

оранжа (ф. и шп., ар-пер.), поморанџа.

оранж и **наранџасте боје** т. ј. боје жуте као поморанџа.

оранжада, напиток, који се гради од поморанџиног сока, шећера, воде и вина.

оранж-есенција, етарско уље од поморанџине коре.

орација (л.), говор.

oratio dominica, молитва оче наш.

оратор, говорник.

ораторија и **ораторика**, говорничка вештина.

ораторијум, место, дом за молитву; а у музици означава врсту музичке драме озбиљне, најчешће билбијске садржине.

orbis pictus (л.), илустровани свет, свет у слици; ово је био наслов илустрованој књизи, коју је помоћу слика деци објаснио чувени педагог Амос Коменски.

orbis terrarum, земљин круг. **organ** (гр.), сретство; помоћно сретство; члан; глас (неког певача, глумца); посредник, уопште лице, преко којег се нешто поручује или вршава.

органски, све оно, што припада органским телима; што се односи на унутарњи живот.

организовати, уредити по плану, снабдети; (у војсци) спремити и добро уредити војску.

организација, (л.), уређење.

организатор, (л.), творац, уредник каквог великог посла. **организам**, органски склоп, састав.

органологија, наука о органским природним телима.

органовономија, теорија о законима живота у органској природи.

органдин (ф.), источно-индијско ткиво, слично муселину.

органиста (л.), свирач на оргуљама.

оргија (гр.), банчење; нарочито приликом Бахусових светковина и жртава чињени испадни у пићу.

ордал и (мн.) **ордалије**, божи суд; у средњем веку то су биле неке врсте судског доказа, где су оптужени своју невиност требали да докажу н. пр. у двобоју и у т. зв. проби ватре и воде.

орден (л.), одличковање, одличје.

ордени (мн.) л., редови; световна или свештеничка братства са извесним правилима тих редова за хумане циљеве.

ордија (тур.), војска.

ординаран (фр.), обичан, свакидашњи, прост, неотесан.

ординаријус (т. ј. професор) л., редован, за нарочиту струку одређени професор на великим школама; разредни старшина; сваки свештеник (нарочито код католика), који је на челу своје цркве или општине или целе бискупије (бискуп).

ординација, наређење уређење; постављење и посвећење свештеника (код католика). **ординирати** (л.), наредити, заповедити.

ордонанс (ф.), наређење, одређење, прописи, који по-

тичу од држ. власти; у војсци обично војник, који је стално уз вишег официра и који врши његове наредбе.

ордр (ф.), ред, наредба, у-пут, заповест; код меница: право, пренети пријем меничних сума на другога; **пар ордр**, по наредби.

ордр ди жур, дневна заповест,

ореаде (гр.), у грчкој митологији: планинске нимфе.

Орест, по старој грч. сканци, син Агамемнона, микенског краља и жене му Клитемнестре. После Тројанског рата неверна Клитемнестра убија свог мужа Агамемнона, чију смрт свети његов син Орест, убивши своју мајку.

оригиналан (л.), изворан, без подражавања, своје врсте; а значи и редак, чудноват, нешто што одударе од обичног.

оригинал, (л.), прво у својој врсти, нешто, што није постало подражавањем, него је првобитно; н. пр. стари рукопис, стара слика, стара штампана ствар. Противно томе је: **копија**.

ориз (гр.), пиринац.

оријент (л.), исток.

оријенталац, источњак.

оријенталско питање, источно питање.

оријенталска царевина, источно-римска и византијска држава.

оријенталист, (л.), зналац источних језика, нарочито семитских.

оријентовати се, значи у ствари тражити правац изласка сунца, да би се после могли наћи остали делови света, по чему су се морепловци пре проналаска компаса (магнетне игле) морали управљати; иначе

значи: снаћи се у свакој ствари и у сваком послу.

ориктозоологија (гр.), наука о окамењену животиња.

Орион, јако сјајна звезда, названа по грчком митолошком јунаку и славном ловцу.

оркан, велика олујина, нарочито бура на мору или морској обали.

оркус (л.), доњи свет, земља мртвих.

Орландо, (ит.) име: Роландо. Orlando furioso, бесни Роландо, чувена јуначка песма песника Ариоста.

Orlando innamorato, заљубљени Роландо, епс талијанског песника Бојарда.

Орлеан, град у Француској, приврженици владалачке куће Орлеан.

Орлеанска девица (Jeanne d'Arc), Јована Орлеанка, која је спасла фр. краља Карла VII. и одржала победу над Енглезима код Орлеана.

ормаган (тур.), дар.

Ормузд (перс.), по Заратустри видело, бог добра и светлости, за разлику од бога зла и мрака Аримана.

орнирати (л.), украшавати, чистити, гитити.

орнамент, улепшавање, кићење на зградама, вазама и т. д.

орнаментика, (л.), вештина украшавања.

орнаментиста, украситељ зграда орнаментима.

орнат, украс, (г.), а значи и свечано одело код свештених лица.

орнатихнити (мн), гр., отисци ногу на камењу од неких преисторијских птица.

орнитоцефалос (г.), значи птичија глава, окамењена животиња из преисторијског доба,

по неким научењацима, нека врста слепог миша, а по неким нека врста гуштера.

орнитографија, (г.), опис птице.

орнитолог (г.), познавалац птица.

орнитологија, наука о птицама.

орнитомантија и **орнитоскопија**, прорицање из птичијег лета и по гласу птица.

ога рго nobis (у католичким црквама), моли се (богу) за нас.

орогновија (гр.), наука о планинама.

орографија, (г.), описивање планина.

орологија, наука о планинама.

ороз (тур.), петао, орлић на пушци.

ортак (тур.), друг, компано у каквој радњи или у опште у каквој послу.

ортаклук (тур.), заједнички, удружен рад при каквој радњи или послу.

орпингтон, врста крупне живине (петлови и кокоши), добре за приплод.

ортобиотика (гр.), вештина или знање како треба добро живети.

ортодоксан, правоверан, који живи према старим прописима вере.

ортодоксографија, књижевност, која се строго држи старих црквених правила.

ортогон, правоугаоник.

ортограф, зналац или учитељ правописа.

ортографија, правопис.

ортоглас, једна врста фелдспата.

ортоморфија, вештина лечити криву кичму.

ортопедија, начин лечења код деце, да добију прав став и да се код њих отклоне сви телесни недостатци.

ортопедиум и **ортопедски институт**, лечилиште, у коме се искривљено рођена деца лече, да буду права.

ортофонија, правилан изговор.

ортотонија, тачан нагласак речи.

Орфеј (гр.), чувени певач и свирач, који је дивним звуцима своје лире све очарао.

орфеум, сала, где се изводе концерти, игранке.

орхестар (гр.), код старих Грка место за играње или певање, или онај део позоришта, где је обично хор играо и свирао; код Римљана место пред позорницом, где су се дели сенатори; сада одређен простор за музичку капелу за концерте и позоришне представе, а означава и музичку капелу.

орхидее (г.), монокотиледоне биљке, познате са својих лепих цветова.

орхис (г.), мошнице.

орхитис (гр.), запаљење мошница.

орхитонија и **орхотонија**, ушкопљење.

o sancta simplicitas (о санкта симплицитас) (л.), о блажена простото.

осариум (л.), костурница.

Осијан, келтски митски јунак.

оскулација (л.), додир две криве линије или површине.

Османлије (мн.), Турци.

османлијска и **отоманска држава**, Турска.

Осрам лампа, електрична лампа, при чијој се употреби штеди струја.

осталгија (гр.), костобоља.

осталгитис и остеоитис, запалење костију.

Остјак, **Остјаци**, једно алтајско племе у Сибирији, особито у тобољској и томској провинцији.

остензибилно, оно што је вредно видети, разгледати; оно што је очевидно.

остентирати, ставити за гледање.

остеоцела (гр.), слога костију.

остеохемија, наука о хемијској природи костију.

остеодинија, костобоља.

остеогенија, постанак костију.

остеоид, израстао, налик на кости без кречних соли, који се појављује код т. зв. енглеке болести.

остеоалит, окамењена кост
остеолог, стручњак кистију (нарочито људских).

остеопатологија, наука о болестима костију.

остеологија (г.), наука о костима.

остиар (л.), вратар у манастирима (нарочито католичким).

остијум (л.), ушће.

оститис (гр.), запалење костију.

остома, кошчана израстао.

остракизам и **острацизам** (г.), једна врста суда код старих Грка, где се гласало у две урне т. з. урну живота и урну смрти. Тим судом осуђивани су они државници на 10 година изгнанства из отаџбине, који су изгледали опасни по отаџбину.

остролити (г.), окамењене кости.

осцилација (л.), њихање, љуљање, покрет са њихањем.

отакустика (г.), вештина поштрити чуло слуха.

оталгија (г.), болест ушију.

отан (фр.), јужњак ветар (дува у јужној Француској са Средозмног мора).

Отело, Црнац из Млетака у Шекспировој трагедији; означава љубоморног човека.

о tempo! **о tempo!** (лат.), о времена, о нарави!
отике (г.), средства за лечење ушобоље.

отоман, врста турског крета за одмарање.

отоманска и османлијка држава, турска држава.

отоманска порта, турски царски двор, т. з. висока порта.

отоскоп (г.), огледало за преглед уха.

офанзива (фр.), напад; **апочети офанзиву**, ступити у напад.

оферирати (л.), понудити; **оферат**, понуда.

офидија (гр.), врста животиња налик на змију.

офиоцефалус, змијска глава.
офиодонти, окамењени змијски зуби.

офиолатрија или **офитизам**, обожавање змија.

офиолити, змијске окаменотине.

офиологија, наука о змијама.

офиомантија, врачање, чарање помоћу змија.

офиофази, људи, који једу змије.

Офир, име земље, где је било много злата, одакле су јеврејски цареви у старом веку донели злато, бисер и драго камење. Историчари се не слажу у том, где је била та земља. Неки држе у Арабији, други у Индији, али вероватно је та земља била у јужној Африци.

официјум (л.), служба, дужност, вршење службе; **bona officia**, добре, драговољне ус-

луге; **ex officio**, службено, бесплатно, бадава.

officium humanitatis, дужност човечности.

officium plenum, потпуна, свечана служба божја (нарочито код католика).

официјал, црквењак или који црквени чиновник; саветник у црквеним пословима и код католика значи заступник бискупов у световним судским пословима.

официјални бранилац, службено одређени бранилац; **официјелни извештај**, званични извештај; **официјелне новине**, званичне новине.

официна (фр.), дућан, радња; просторија, у којој је смештена

апотека, књиговезница и т. д.

офталмалгија (г.), бол очију.

офталмитис, упутарње запалење целе очне јабучице.
офталмолог, очни лекар.
офтальмоскоп, очно огледало.

охлократија (гр.), влада масе, светине (разликовати од демократије).

охлократ, вођа светине, руље.

оџак (тур.), димњак.

оџаклија, соба са камином.

оџаковић (тур.), племић, кућић.

ошاپ или **ошаф** (тур.), сухо воће (као н. пр. шљиве, јабуке, крушке и т. д.).

II.

П. 19-то слово у ћирилској азбуци а 16 у латинској.

П, у лат. име Публије а често и краћеница за: патер, папа, пастор, професор.

p, про (л.), за.

p или **pa**, pagina, страна.

p (у музици), piano, лагано.

p (на меницама), протестирано.

p. a. (на писмима) per adresse, на адресу.

p. a. per annum pro или anno, годишње.

p. ca. per procura.

part, и. **partic** (л), партикула и. партиципиум.

p. d. pro domino, за господина,

pink, на сликама обично рађеним масним бојама.

pinxit, сликао.

P. I. (л), Poeti Laureatus, увенчани песник.

p. pluralis, (л), множина.

p. m. (л), post meridium, после подне.

p. m. (piae memoriae) (г.), блажене успомене.

p. m. или **p. M.** per mille или pro mill, од хиљаде,

Pomr. Pompejus и. Pompeius, мушко име Помпеји или Помпоније.

P. R. Populus Romanus (л), римски народ.

Praep. (л), преповиција, предлог.

Prof. (л.), професор.

p. t. (л), pleno titulo, потпун наслов (на писмима).

у хемији:

P. фосфор.

P. b. Plumbum, олово.

P. t. Platina, платина.

павијан (ит.), врста врло дивљих мајмуна, који имају

крата; реп, живе у Африци; а значи и стражар на броду.

павије (ф.), врста укучних бресака, код којих се месо врло тешко одваја од коштице, пореклом из шпанске вароши Павије.

павиљон (ф.), зграда у дво-ришту, у ком се налази већа, главна зграда; а означава и малу зграду са округлим кровом у башти где се лети седи.

павор (л.) страх, (у медицини: равог postis, буђење ноћу из сна са страхом).

паганилије (л.), сеоске светковине, које су светковали стари Римљани.

паганизам (л.), у прво време означавало сеоске становнике, затим идолопоклонике, јер су се они најдуже одржали по се-лима.

пагина (л.), страна, страница.

пагинирати (л.), бројевима означити, обележити листове (обично какве празне књиге или иначе).

пагода (перс.), незнабожачки храм у Индији и Кини; а означава и идола са покретном главом.

падишах (перс.), господар краљева, султан или велики султан.

паж (ф.), дечак, слуга; младич из племићке породице, придодат на службу обично на којем двору.

пазар (тур.), пијаца, чаршија; трговина.

пазарити (тур.), купити или продати.

пазариште (тур.), место, где бива пазар.

пајабл (пејабл) (ф.), платив (н.пр. за меницу).

пајацо, види бајацо.

пајван (тур.), уже.

пакет (ф.), завежљај, пошиљка поштом.

пакс (л.) мир. Код Римљана богиња мира. У Еванђељу: pax vobiscum, мир вам — Христове речи апостолима.

пакт, (л.), pactum, уговор, савез; ex pacto, према уговору.

пактирати (л), споразумети се, утврдити савез, уговорити, утврдити.

пакфон, т. з. бели бакар, ново сребро, легура из бакра, цинка и никла.

Паладијум (г.), митолошка слика Паладина, од које је зависила судбина града Троје, јер се веровало, док се та слика у Троји налази, нико не може Троју покрити.

паладин, палатин (л), племићи у пратњи Карла Великог. Пфалачи и грофови, дворс и племићи: а означава храброг витеза, а и витеза, који лута за пустоловинама.

паламар (тур.), уже дебело.

иаланка (тур.), варошица.

паланчанин (тур.), становник неке паланке.

Палас и Палада Атина (г.), код Римљана Минерва, богиња мудрости, лепих вештина, богиња храбрости и мудрости.

палата (рус.), испрва камено здање, за тим скупштина, законодавно тело; **гражданска** палата, грађански суд;

палатали (л.), грлени гласови.

Палатинус (л), палатинско брдо у Риму, на коме је доцније подигнута царска палата (palatium); палатин, означава и пфалачког грофа; краљ великог грофа или виле краља у Угарској.

палаш (ф.), палаш, пољ. палат, рус. палаш; срп. палош, мађ. паош, ратничка сабља код коњаника.

палеографија (г.) вештина, знање старог начина писања.

палеодоксија (г.), староверство.

палеозоикум (г.), старо доба земљино.

палеозологија (г.), наука о животињама из прастарог доба.

палеозоон (г.), у опште назив за животињу из преисторијског доба.

палеолитски (г), из старијег каменог доба.

палеологија (г.), наука о старим ископаним стварима.

Палеолози, (мн. г.) последња династија у источно римској или византинској царевини.

палеонтографија (г), опис фосилних остатака из прастарог, преисторијског времена.

палеонтологија (г.), наука о окаменотинама, о прастарим животињама и њиховим фосилним остацима.

палеотерион (г.), једна врста животиња из преисторијског доба, представља средину између тапира и носорога.

палеофитологија (г.), наука о фосилним остацима биљака у преисторијском добу.

Пале-ројал (ф.), Palais Royal, краљевска, доцније царска палата у Франуској.

Палестина, земља, коју су већим делом насељавали Филистеји, иначе т. з. „обетована земља“ јеврејска земља или Ханан.

палестра (г.) и (л.), школа за борење код старих Римљана.

палестрит (г.), борац у ста-

рим римским и грчким школама.

пелестрофилакс (г.), чувар места у школи за борење.

палијативна средства (лат.), она средства која привремено отклањају какво зло, помажу привремено.

палијација (л), огртање по часним огртачем; иначе значи површно лечење неке болести. **палимпсест** (г.), рукопис на пергаменту који када се пажљиво разгледа, показују, да је пре тога рукописа нешто друго било писано на изписано или гребано.

палиндром (г.), загонетна реч која било да се чита од напред или од натраг даје неки појам, смисао (на пр. бор-роб или бок-коб).

палисандар или **паликсандар дрво**, дрво црвенкасте или љубичасте боје из Гујане у Бразилији, за fine столарске послове.

палиум (л), горње одело, огртач, нарочито код старих Грка; од 4. столећа римски императори давали су често вишим духовничким чиновима таков огртач као знак црквене власти.

палма, палмово дрво у Азији; палмова граница, символ победе.

палмарова зејтин, врста етарског уља.

палмит, палмово брашно.

палмов зејтин; **палмов восак**, палмово масло, зејтин и восак, који се добија кувањем и пресовањем плода од разних врста палма, нарочито из **кокосових ораха**, које су употребљиве за осветлење, сапун и т. д.

палмоскоп (г.), справа за мерење пулса.

палор (л.), бледило, бледоћа, самртно бледило.

палпација (л.), ударање срца, ударање била *palpitatio* (тал.), после толико мука (познати цитат из Росинијевој опере Танкред).

палто (ф.), горњи капут, огртач.

палудментум (л.), горња хаљина, огртач код Римљана.

пампа, велика равница. богата травом у јужној Америци.

памуклија (тур.), кратка хаљина са рукавима наложена памуком.

памучар (тур.), трговац са памуком.

памфлет (енг. и фр.), брошура, погрдна књижица или лист; спис који сумњичи или опада другог.

памфлетиста (фр.), писац погрдне брошуре, листа.

пан, у више словенских језика, а особито код Пољака значи господар.

Пан (г.), бог поља и пастира, бог стада, син бога Херма и једне нимфе. Престављају га са козијим ногама с роговима, са длакама по целом телу.

панагија (г.), свесвета, у грчким црквама име матере божје.

панамерикански (г.), оно, што се односи и што се тиче целе Америке.

панатенеје (г.), атинске народне светковине у славу богиње Атине.

панацеа (л.), трава која лечи све болести, чудотворан лек; у римској скаски означава богињу оздрављења, кћер бога Ескулапа.

пангерманизам (г.), тежња немачких племена, да сва ступају у тешњу заједницу.

пандан (ф.), згода или ствар, која стоји на супрот другој; слика, која је подесна да се сбеси на другом супротном виду, према једној слици.

пандекте (г.), књиге, које све обхватају, све што садржи римско право, збирка 50 књига правничке садржине, које су 530. године под Јустијаном добиле силу закона.

пандектиста (г.), лице, које разуме пандекте; на немачким универзитетима професори, који предају римско право.

пандемија (г.), општа болест, болест, која за вата народне масе.

пандемонијум (г.), општи храм демона, полубогова и царство злих духова, ђавола, сатана.

пандеро (шпан.), тамбурина.

Пандора (г.), женско име (значи: опште сбудена); у бајци: лепа девојка, уметничко дело Вулканово којој су сви богови дали најлепше дарове и чари. (Она је носила сва људска зла и способности затворене у једној кутији. Епитемеј, занет лепотом те девојке, отвори поклопац од кутије, из које излете све беде и невоље и распростру се по свету, а у кутији остаде само нада).

пандур, војник пешак год Мађара; у Швајцарској и иначе означава служитеља весника.

панегирик (г.), говор држан пред великим народним скупом у славу и част каквог заслужног лица а значи и натпис у почаст каквог слављеника.

панегирист (г.), говорник почасне беседе.

паника и **панични страх** изненадна вика, општи, ничим неоправдани страх; у старом

добу држало се, да је овом страху бог Пан узрок.

панис (л.), хлеб; отуд *panem et circensem* „хлеба и циркуске представе“ узвик светине у старом Риму и средство, којим су тирански држали народ у покорству.

панихида (г.), помен мртвица у цркви, парастос.

панкратезија (г.), самодруштво, аутократија.

Панкрације (г.), мушко име (значи свемоћан)

панкреас (г.), и **панкреатична жлезда**, која лучи из вене потребне сокове, гуштерњача.

паноптикон (г.), **паноптикум** (л.), означава (у Лондону од 1873. год., и у Берлину) установу зграду, у којој се налазе збирке и апарати, понајчешће разне фигуре, кипови од воска, ради очигледне поуге.

панофобија (г.), страх у сну.

паноптџмитис (г.), запаљење целога ока, скопчано са боловима.

пансион (ф.), васпитни завод, где ученици имају стан и храну, а често и поучавање.

панславизам (г.), тежња за уједињење свих словенских племена у једну државу или нацију, са чим су противници Словена увек бедили Русију.

панслависта (г.), личност која ради на остварењу уједињења свих Словена.

пантеизам (г.), филозофски правац, по коме су бог и свет једно.

Пантеон (г.), у Риму општи храм богова.

Цантеон у Паризу, некада црква св. Геневе а за време револуције и до 1814, почасни

храм великих заслужних људи, храм бесмртника.

пантер, грабљива животиња слична тигру и леопарду у Африци и Источној Индији.

пантограф (г.), апарат за увећавање или умањавање слика, цртежа.

пантократија (ф.), самодржавна власт.

пантомима (гр.), игра (нарочито у циркусима) са гестикулацијом (рукама, ногама, очима, главом и т. д.).

пантофобија (гр.), страх и гађење од свачега; значи и страх од воде.

панча (тур.), ганџа.

папа (л.), отац, означава и свештеника, епископа, римског папу.

папагај (шпан. ит.), многобројна врста, понајвише лепих шумских птица у Азији, Африци и Америци.

папетерија (ф.), писаћи материјал, радња где се продаје хартија.

папизам, папство; нарочито учење католичке цркве о папи као о наследнику Христову и о папској непогрешимости.

папила (л.), брад вица.

паписта (л.), безусловни папин присталица.

папоманија (л.), претерано, страшно поштовање папе.

папуча (тур.), пашмаг, пашмага.

пар (л.), једнак.

пар као именица значи: пар двоје, *parvibile fratrum*, пар „дивне“ браће, (каже се са потсмехом кад се нађу двојица, који су слични по рђавим особинама).

пара (тур.), новац, стотина динара.

парабола (г.), поучна прича, којом се упоређује, крива линија, (в. геометрија).

парабрама (инд.), најбољи Брама т. ј. највише биће.

параван (ф.), заклон, „шпапски вид“.

параграф (г.), одељак, члан у закону.

парагун (тур.), нека врста пушке, не а фина чоха.

парада (ф.), свечан поход, свечана вежба војске

парадигма (г.), пример, образац за углед.

парздоксин (г.), оно што је противно општем мишљењу, оно што одудара, што улада у очи, што је необично, противречно,

парадоксоманија (г.), претерана наклоност и тежња за нарочита, често и погрешна мишљења.

паразити (г.), готованске биљке а и ситне животиње, који живе на другим органским телма (дрвету, биљу, животињама) и хране се из тих организама.

паралелни кругови, кругови на земљиној кугли, који су повучени паралелно са екватором.

паралелни трапез (г.), четвороугаоник, у којем су две стране паралелне, а друге две нису.

паралелно (г.), водоравно у једнакој даљини једно од другог, у свима тачкама једно од другог једнако удаљено.

паралелограм (г.), четвороугаоник, у којем супротне стране иду паралелно, те су и једнаке.

парализа (г.), узетост удова парализа мозга, душевно оболење мозга.

паралипомена (г.), нешто испуштено из вида, непоменуто пропуштено, додати и накнадно написани мањи радови ка неком великом главном делу н. пр.

дело филозофа Шопенхаура „Парерга и паралипомена штампано после његових главних дела.

паралогизам (г.), погрешан лажан закључак.

парамитија (г.), ободрење потстицање, наговарање, врста песме, која поучава, опомиње

паранеја (г.), рад против закона:

параноја (г.), помрачење ума, лудило, шаливост.

параномија (г.), рад против постојећег закона.

параплеуритис (г.), блажи облик запалења плућне марамице.

парапли (ф.), штит од кише **параритмус** (гр.), необичан неприродан пулс.

парасол (ф.), штит од сунца **паратрофија** (г.), неприродна, нередовна храна,

параф (ф.), скраћен потпис на акту, писму, најчешће почетна слова имена и презимена, који се удара на акта

парафин (ф.), бела масна материја, која се добија из мрког угља, и употребљава се за прављење свећа.

парафирти (ф.), ставити скраћен потпис или печат са скраћеним именом на какав акт или иначе.

парафраза (г.), један напис или говор, **парафразира** допунити или објаснити другим сличним речима и изразима.

парахроматопсија (г.), слепоћа боја, кад човек не може да разликује боје.

парацентезис и **парацентеза** (г.), лекарев увод иглом у груди или иначе у тело, да би се извукла течност, вода, гној и т. д.) која се тамо налази и проузрокује оболење **парацник** (тур.), мотовило пређа, парче, новост.

парвени (фр.), скоројевић, онај који се изненадно уздигне и игра већу улогу у друштву.

par distance (пар дистанс (фр.), из далека.

пардон (ф.), опроштење, извињење, милост, помиловање.

пардонирати (фр.), дати некоме милост, помиловати, ослободити кога од смртне казне.

par excellence (пар екселанс (фр.), нарочито особито, управо

паренезар и **паренева** (г.), опомена, ободравање, говор који одушевљава.

паренталија (г.), помен умрлима, нарочито родитељима код старих Римљана.

парентеза (г.), уметнута реченица, уметак (може да буде израз или уметнута реч), које се обично стављају или у заграду или између две паузе.

паренцефалитис (г.), запалење малог мозга.

парерга (г.), (у почетку та реч је означавала оне споредне заповести и јунаштва, које је извршио Херкул, поред оних 12 главних заповести Краља Еуриспеја); доднје значење те речи је: споредан посао, додатак главном послу, а значи и мањи литерарни радови

par et impra (л.), у познатој игри са орасима или иначе и значи: „тако или лихо“.

паријација (л.), исплата рачуна, измирење дуга, исплата у готову.

парије (инд.), једна каста у Индији, коју Индијанци сматрају као нечисту, индијски робови,

pari, а: **pari** (пари и ал пари), (ит.), једнако, од једнаке вредности, кад се каже н. пр. да је динар ал пари, значи да је 20 Дин. у сребру једнако 20 Дин. у злату.

парирати (фр.), послушати избећи, одбранити, зауставити. (у мачевању) зауставити, одбити нападни удар мачем, кладити се

Парис, син Тројанског Краља Пријама који је по грчкој митолошкој причи украо лепу Јелену те био проузроковач тројанском рату.

Париска химна, париска популарна песма коју је у француској револуцији од 1830 год. спевао Казимир Делавињ и која почиње: „Француски народе, народ храбрих.“

паритет (л.), једнакост пред законом (н. пр. равне вероисповести када имају једнака грађанска права); једнакост.

парифицирати (л.), измирити, изравнати.

парицида (л.), оцеубица, убица и којег члана породице, завереник.

парк, (енгл.), ограђена већа башта, уређена шумица, гај.

парке, (л.), три богиње судбине, које као служавке бога Јупитера управљају животом људи.

паркет (фр.), одвојен, ограђен простор у судској сали, у седишта одељен предњи део у приземљу позоришне сале, под у собама од уљубљених дашчица од доброг дрвета.

парламенат (л. ерг. ит.), испрва је значавао највиши суд једне провинције; у Енглеској најраније значавао је нар. скупштину а сада у свима уставним државама то исто значи.

парламентар (ф.), у ратним пословима значава преговораче за примирје или предају.

парламентаризам (ф.), систем владања, који је заснован на сарадњи парламента.

парламентарна застава (ф.), застава, која се истакне на

сроду, за обуставу ратовања
парламентирати (фр.), пре-
товарати

парлоар (ф.), дворана у ко-
јој се у неким католичким ма-
настирима држе црквене при-
поведи.

пармак (тур.), повесма што
се извлаче из великога власа
парлограф (ф.), апарат, који
говорци, речи бележи (пише) и
издаје, машина за говор.

пармезан (ит.), врста укусо-
ног италијанског сира у око-
лини Парме и миланске области

Парнас (г.), брдо грчких
муза, брдо посвећено богу А-
полону и музама, свето брдо
у Фокиди у Грчкој, на чијем
се подножју налазио град Дел-
фи, са чувеним пророчким хра-
мом. У пренесеном смислу по-
пета се на Парнас значи по-
стати песник, син Парнасов
значи музин син, песник.

пародија (г.), испевана пес-
ма у супротном смислу једне
друге песме, често пута ша-
љива песма према каквој оз-
биљној, свечаној песми. н. пр.
песма Љубе Ненадовића „По-
пара“ је пародија Шилеровој
песми „Звоно“.

пароксизам (г.), појава, на-
пад неке болести, јак грозни-
чав душевни надражај.

парола (ф.), лозинка, нарочито
реч, коју довикују приликом
рата две стране кад се
једна другој приближе, да би
утврдили, да ли су две при-
јатељске стране.

парол донер (ф.), часна реч.
парохија (л.) и (г.); свеш-
теничка нурија, област.

парохијани, хришћани који
стоје у верским пословима под
једним свештеником.

парси, обожаваоци ватре.
парсизам (перс.), Зороа-
строва религија.

pars pro toto (л.), део у ме-
сто целине. (н. пр. кров у ме-
сто куће).

Партенон (г.), храм богиње
Минерве на атинском брду.

партер (ф.), доњи сграђе-
ни приземни простор у позо-
ришној дворани за публику;
приземље куће.

партизан (ф.), присталица
једне политичке партије.

партија (л.); скуп људи јед-
ног мишљења и убеђења, нај-
више у политичким стварима,
припадаје једном политичком
правцу.

партикула (л.), непромен-
љива речца н. пр. да тамо, итд.

партикуларија (л.), поједи-
ности.

партикуларизам (л), нарочита
мишљења и начин деловања
у извесним пословима
тежња код извесних племена
да увек остану самостална, да
се не сједине са својим, па и
најблиским племенима.

партикуларна историја (л).
историја појединих држава.

партикулација (л), разједи-
њење, подвојеност.

партикуле (л), (у језику
непроменљиве речи: прилози
предлози, свезе, усклици).

партитиван (л), делив.

партитура (л.), прегледно
исписане ноте свих гласова
каквог музичког дела.

партиципирати, (л.), примити
на себе једни део (добити или
штете) у каквом послу, преду-
зећу, добити један део.

партнер (енг.), друг у игри
карата и у опште у игрању.

парфем, (ф.), дим, мирис.

парфимеријска роба (ф.),
миришљава роба, миришљава
водица.

парцела (л.), делић, део це-
лине, нарочити део земљишта.

парцелирати (л.), разделили
н. пр. неко добро (земљиште)
у мање делове, ради лакше
продаје и иначе.

парцијалан, делимичан.

парче (тур.), комад.
парченце (тур.), комадић,
пасабл (ф.), довољно, осред-
ње, оно што може поднети.

пасада (ф.), пролаз кроз
неко место приликом путовања,
пропутовавање.

пасажа, (ф.), пут, друм, кроз
који се путује, пројаше.

пасажер (ф.), путник, про-
лазник, нарочито поштом же-
лезницом или паробродом.

пасажерска лађа (ф.), пут-
ничка лађа.

пасажерска соба, чекао-
ница.

пасант (ф.), путник пролаз-
ника.

пасати (ит.), стални, једнаки
тропски ветрови (за разлику
од мусона и монсуна).

пасива (л.), дуг, обавеза.

пасиван (л.), неодлучан, не-
маран, трпни, у дугу.

пасивизам (л), стање неак-
тивности, немешања, немарно-
сти, н. пр. у политичким ства-
рима и иначе.

пасивитет (л.), немарно др-
жање у некој ствари; управо
уздржљивост (н. пр. у полити-
ци) од агитовања, гласања, уч-
ествовања у изборима и. т.д.).

пасивум (л.), код глагола
трпно стање.

пација (л.), страст, осећај,
наклоност; бол, патња.

пацијанс (л.), врста игре са
картама у двоје, а може и јед-
на особа забаве ради да игра.

пасионато (ит.), страсно (у
муз.).

пасиониран (л.), страстан;
за неку ствар заузет.

пасирати (л.), просејати,
процедити.

пасирати (ит.), пропутovati;
прећи, сусрести; догодити се;
побећи; бити примљен, бити
сношљив; пасирати време-вре-
ме провести.

пасквила (ит.), погрдан на-
пис против неке личности.

пасквилант (ит.), писац по-
грдног чланка или брошуре.

паспарту (ф.), главни гључ;
стална карта, улазница за све
преставе.

паспор, (ф.), путни лист, про-
лазница, пасош.

паста (л., шп., ит.) мелем;
храна; тесто.

пастеризирати, вино, мле-
ко и т. д. загревањем стер-
илизовати: ис. оренити бакци-
ле.

пастета (ф.), тесто са си-
ром или месом.

пастила (ф.), лоптица од
брашна, сока од воћа, шећера
и т. д.

пастор (л.), пастир, духовни
пастир; проповедник (свеште-
ник).

пасторали (л.), пастирска
или свештеничка песма или и-
грач.

пастирска писма (л), посла-
ница, писма, која је писао апо-
стол Павле Тимотеју и Титу.
пасус (л.), корак; одељак
(неког рукописа).

Патагонци, једно племе у
јужној Америци, снажног и ја-
ко развијеног раста.

патент (л.), врховна запо-
вест; указ, којим су у старија
времена владоци сталелима
или народу давали извесне по-
властице; добивено право на
извесне проналаске, на пр. па-
тент на извесне машине, дуг-
мад, плугове и т.д.

патер (л.), отац; духовни о-
тац; свештеник.

патернитет (л.), очинство.
pater patriae (л.), отац отац-

бине (какав много заслужан човек за свој народ).

pater peccavi (л.), оче згрешио сам! (из Еванђеља) те у пренесеном смислу значи, предати се на милост и немилост.

патетичан (г.), свечан, узвишен, саосећајан, пун достојанства.

патисерија (ф.), продавница пастета, колача и посластичарница.

патогенија (г.), наука о постанку болести.

патолог (г.), познавалац болести.

патологија (г.), наука о познавању болести, њеним врстама, узроцима и појавама.

патос (г.), болест, бол; душевно стање; узбуђење, занос н. пр. код говорника, песника, глумца.

patres conscripti (л.), почасно име или назив старих римских сенатора.

патријарх (г.), праотац једног народа; н. пр. Аврам; од почетка V века титула епископа у Риму, Цариграду, Александрији, Антиохији и Јерусалиму, доцније само у црквама на истоку.

патримонијум (л.), дедовина, очевина, наслеђе.

patrimonium Petri (л.), наслеђе Св. Петра, које се налазило у Риму и околини, и коју је земљу, како се у ватиканским круговима тврдило, Цар Константин Велики у 4. веку поклонио папи.

патриота (г.), пријатељ отаџбине и народа, родољуб.

патриотизам (г.), љубав према отаџбини.

патриотска лига, тако је названо удружење француских родољуба (основао Дерулед) са задатком, да се Елзас-Лорен приједине Француској.

патристика (л.), учење св. отаца.

патрица (л.), калуп за ливење слова.

патриције (л.), грађанин племић у старој римској држави; чланови богатих племићких породица, који су у Риму уживали разне велике повластице.

патрола (ф.), стража; нарочито се подразумева војничка ноћна стража.

патрон (л.), заштитник, врховни старалац (н. пр. пре нашег уједињења, патрон српске новосадске гимназије); или Св. Сава, патрон наших школа.

патронат (г.), звање, достојанство заштитника једне установе или особе.

петронимикон (г.) и **петронимикум** (л.), име, назив изведен из очевог имена на пр. Немања-Неманићи; Балша-Балшићи; Хераклеос-Хераклиди и т. д.

патроцинација (л.), заштита, брига о некој особи.

пауза (л.), одмор (н. пр. између шк. часова 10-15 минута), прекид рада; кратак прекид у музици.

паузиврати (л.), одмарати се, за кратко време прекинути неки посао.

пауперитет (л.), сиромаштво.

паушал (л.), свота која се одсеком плаћа,

пафта (тур.), карика, пафта женска, или појас што свештеници опасују кад служе.

пафталија (павталија) (тур.) врста пушке са много прстенова.

пафте (тур.), тканице.

паходерме (г.), дебелокожари.

пацијент (л.), болесник.

пацифик океан (енг.), велики или тихи океан, отуд паци-

фик железница, велике североамеричке железнице, које везују обале великог океана са атланским океаном,

пацификатор (л.), творац мира, посредник за мир.

пацификација (л.), измирење, утаначење мира, закључак мира.

пацифиста (л.), присталица мира, који жели, да се сви спорови мирно реше.

пацифицирати (л.), умирити, измирити, обуставити непријатељство.

пачарив (тур.), штета, квар, неред,

пачаура и **пачавра** (тур.), судопера.

паче (тур.), дрхталице, пи тије.

пачули, неки јак мирис, (употребљује се за миришљиве сапуне).

паша (тур.), заповедник и господар једнога града и његове нахије; а са три туга (коњска репа) везир и господар од читавог једног пашалука, (пре на пр. Босански, Београдски и т. д.).

паша и баша (тур.), скраћено од падиша, турски велики државник, главни заповедник у војсци, војсковођа.

пашмаг (тур.), нека врста ципела, папуче.

пашол (рус.), иди, торњај се; чисти се.

Пезан, Пеон (г.), лекар грчких богова, а и као додаток Аполону, богу лекарства.

пепл (ф.), прост народ, народ, нарочито најнижи сло народа.

пегаз (г.), (у грчкој бајци означава крилатог коња, коња муза и песника, који је постао од Медузине крви, коју је убио грчки митолошки јунак Персеј.

пегнатрија (г.), лечење минералним водама.

педагог (г.), васпитач, учитељ.

педагогика (г.), наука о васпитању.

педагошки (г.), по правилу педагогије; оно што спада у науку о васпитању васпитно.

педантан (ф.), који много полаже на ситничарске, незнатне ствари.

педантерија (ф.), ситничарство.

педал (л.), она тажа на гласовиру, на коју се ногом стаје.

педатрофија (гр.), туберкулоза од деце.

педел (л.), слуга, нарочито служитељ при вишем суду или на универзитету и осталим вишим школама.

педестрично (л.), пешице.

педијатер (г.), дечији лекар.

педијатрија (г.), наука о дечјим болестима.

педикир (л. и ф.), неговање ногу.

педотрофија (г.), исхрана, нега деце.

Педро (у Шпанији); Петар. **педронисти**, присталице цара Дом Педра.

пејсаж (ф.), предео,

пејсажиста (ф.), сликар који слика лепе пределе.

пеко и **пеко чај**, једна врста кинеског финог чаја.

пексимит (тур.), двопек, „цивбак“.

пексин (тур.), поган, нечист.

пектен (л.), право значење чешаљ; шкољка чешљарка

пектинит (л.), окамењена чешаљ-шкољка.

пекунијерно (л.), оно што се односи на новац.

пел-мел (ф.), намешано, сбрда с дола; сваштице.

пел-мел (енг.), врста игре с лоптом т. з. крикет.

пелагра (г.), нека кожна болест, нарочито у Италији, скопчана са боловима.

Пелазги (г.), прастановници Грчке, на чије су место доцније ступили стари Грци.

пелви метар и, пеликометар (л. г.), справа за мерење женске карлице.

пелентерија (фр.), продаја крзна; нурчијска роба.

пелерина (ф.), путнички огртач, огртач са кожом; женски огртач.

пелеринаж (ф.), путник; путник који путује пешке.

пеливан (перс.), акробата, комедијаш; а уједно и израз за добра коња за јахање; а означава и јунака борца.

пеликан (л.), највећа птица пливачица, гем са великим кљуном, чији доњи део личи на кесу; а означава и неку справу, клешто за вађење зуба.

Пелопонез (г.), до скоро полуострво, а сада велико острво јужне Грчке, Мореја.

пембе (тур.), памук; а Турци зову и црвенкасту и румену боју пембе, а значи и лепотица.

пена (л.), казна; **рго роена** (пена) у студентском говору: за казну и пр. попити литру вина; *sub роена*, бити под казном; пенални закони.

пеналитет (л.-ф.) одређење казне: *code penale* (код пенал), француски казнени законик.

пенати мн. (л.), код старих Латина: домаћи богови, заштитници државе и куће.

пендила (л.), шеталица на зидном сахату.

Пенелопа (г.), жена краља Одисеја (Улиса) чувена са верности, према свом мужу, који

је 20 годна провео ван своје отаџбине,

пенетрирати (л.), прожети, испитати, продрети, надирати.

пенетрације (л.), надирање, продирање.

пензија (ф.), плаћање закупнина; мировина, почасна плата; милостиња.

пенаум (л.), задатак, рад, дат ученику на израду.

пени и пенс (енг.), фениг, шилинг, најмањи енглески сребрн новац.

пени-банка (енг.), банка за сиротињу у Енглеској.

пенинсула (л.), полуострво.

пенинсуларни рат, рат између Шпаније и Португалије,

пенис (л.), првобитно значење: реп; човечији уд.

пентенција (л.), кајање, покајање; казна, мучење, одмазда.

пентагон (г.), петоугаоник.

пентагонално (г.), са пет углова.

пентада (г.), време од пет година.

пентадрахмон (г.), старогрчки новац од 5 драхми.

пентаедар (г.), тело ограничено са пет површина, равнина.

пентаметар (г.), стих од 5 стопа, у елгијама и иначе.

пентагуларан (г.), петоугаон.

пентарх (г.), један од петорице власника.

пентархија (г.), влада од 5 људи.

пентасилабум (г.), реч од пет слогова.

пентастилон (г.), зграда са пет стубова.

пентастихон (г.), песма са пет редова.

пенце, пенцет (тур.), поткрпа; **пенцирати** ударити њон на старим ципелама и чизмама.

пенцевиш (тур.), неко измишљено јело.

пенцер (тур.), прозор.

Пело (ит.), талијанско мушко име, скраћено од Ђузепе, Јосиф.

пенсин, срество које помаже варењу.

пенсис (г.), варење.

пентон од меса, вештачки зготовљен пентон од меса који се даје болесницима који имају тешко варење.

пер (енг. Пеер), у прво време означавало је високе дос. ојанственике: арцибискупе, херцоге, грофове, бароне; даље чланове највишег суда: чланове горњег дома.

Пера, један део вароши у Цариграду, где нарочито станују странци и где се налазе страна посланства.

перверзан, (л.) наopak, замршен, покварен, покварен (полно).

перверзија (л.), погоршање, поквареност (срца или полна),

первертирати (л.); преокренути, упропастити.

первигилије (л. ноћна бдења и светковине код старих Римљана; у почит боговима: Церери, Венери и Аполону.

пергамент и. пергамен (л.), т. ј. хартија из града Пергамуса у Малој Азији, која је грађена да замени папирус за писање, јер су завидљиви Птолемеји (династија) забранили извоз папируса из Мисира, да не би и други народи имали библиотеке. На пергаменту су писане доцније све важније повеље, еванђеља и друге црквене књиге.

перееат (л.), нека пропадне! израз незадовољства према неком говорнику или иначе.

перевощик (рус.), превозник, чамција.

перегринирати (л.), живети у иностранству.

перегриноманија (л.), страст за живљењем ван отаџбине.

перекванција (л.), изравнање дугова; измирење; неједначење.

пери (г.), око, около; преко, због.

периједи (суседи, околни становници), слободни земљорадници у старој Шпарти.

перика (ф.), од туђе косе покривач код нелавих особа.

перикордион и. перикордиум (г.-л.), срчана кесица.

перикордитис (г.), запаљење срчане кесице.

перикопе (г.), места из Старог Завета за прочитавање или да се о њима држе предике.

перикулум (л.), покушај, проба; опасност.

период (г.), редован кружни пут неке планете, одсек времена (у историји).

периода (г.), женско прање, (менструација).

периодична контрола (г.), какав надзор, преглед који се после извесног времена понавља.

периодичан стил (гр.), листови, књиге, које повремено излазе из штампе.

периоститис (г.) запаљење покоснице.

перипатема, перипатевис (г.), шетња; забава са поуом.

перипатетичар (г.), присталица старог грчког мудраца Аристотела, који је шетајући учио своје ученике.

перипнема (г.), гнојење.

перипнеумонија (г.), запаљење плућа.

перистил (г), дворана, простор, окружен уметничким стубовима.

перитонитис (г.), запаљење трбушне марамице.

периферија (г.), обим круга.
перјурирати (л.), триво се заклетти.

перквиизија (л.), судско истраживање.

перквирирати (л.), испитивати, истраживати.

перкелт (мађ.), иначе гулаш, паприкаш, у чрбни угувано ситно исецкано говеђе месо, добро запапрено.

перкутирати (л.), потрести, гурнути; куцањем груди испитивати болест у грудима

перм-нентан (л.), трајан, сталан, издржљив, непрекидан.

перманирати (л.), трајати, остати.

пермисија (л.), дозвола, одобрење, пристајање.

пермисцирати (л.), променути, измењати, заплести

пермутација (л.), измена, промена, замена.

пермутирати (л.), променути, изменути, заменути.

пернициозан (л.), шткодљив, разоран, зао.

перон (ф.), каменом покло-чен улаз у кућу; покривен простор за улаз и излаз из железничких кола.

пероноспора (г.), штетна болест на листу винове лозе.

per pedes apostolorum (л.), пешице (као што су и апостоли пешице ишли и проповедали Христову науку).

перпендикуларан (л.), усправан (н. пр. за усправну линију).

перпетуелно (л.), непрекидно, трајно.

перпетус (л.), сталан, трајан; **in perpetuum** (л.), за увек, за вечита времена.

perpetuum mobile (л.), замишљен stroj, који је вечито у покрету. (У преносном смислу значи нешто немогуће).

персвазија (л.), наговарање.
персвадирати (л.), надговорити, наговорити кога за неку ствар.

Персеј (г.), у грчкој митологији, јунак, син Јупитера и Данаје, који је убио Горгону Медузу.

персеквирати (л.), гонити, извести.

персекатор (л.), гонилац (обично лопова).

персекуција (л.), гоњење.

Персија, држава у Азији.

персифлер (ф.), критичар-исмевач.

персифлирати (ф.), на блажији начин нешто исмејати, омаловажити.

персолвирати (л.), исплатити.

персона (л.), правна личност.

persona grata (л.), личност, која ужива благовољење и акве

високе особе, личност од значаја

персонал (л.), особље (једне канцеларије или министарства).

перспектив (нл.), доглед.

перспектива (нл.), цртеж, који представља предмет из даљине; изглед за будућност.

персонална унија (л.), сједињење двају или више држава под једним владаоцем или једним владавачким домом.

персонификација (л.), оваплоћење; пренашање особина неке личности на неку ствар, оличење.

пертурбација (л.), немир, забринутост, слушање, преокрет.

пертурбирати (л.), узнеми-ривати, заплести, застрашити, кога смутити.

перувијански балзам (л.), густ балзам, који се добија из перуанског балзамовог дрвета, употребљава се у апотеци за мазање отворених рана, а и за косу (код женских особа).

перфектан (л.), готов, свршен, потпун, савршен.

перфектно (т), свршено, готово, у реду, савршено.

перфектум (л), прошло време (у граматичи).

перфидан (л.), лукав, рђав, за презирање.

перфидија (л.), лукавство, издаја.

перфицирати (л.), довршити, срушити.

перфорација (л), бушење (хартије, на којој остану у правој линији ситне рупице, те се на улазницама, прозваницама и т. д. лако откида један део, а други — купон — остаје).

перфорациона машина (л.), машина, којом се на хартији (за улазнице, прозванице и т. д.) отварају у правој линији рупице.

перфорирати (л.), пробу-шити.

перфункција (л.), руковођење (неким послом), извршење, довршење.

перхоресценција (л.), страх од партичаности којег судије.

перхоресцирати (л.), плашити се од нечег, отклањати од себе, одбацити.

перцепција (л.), примање; подићи приход, новац, плод; у филозофији значи: пријемчивост представа са свешћу.

перципијент (л), прима-лац.

перципирати (л.), примити, узети, чути.

пес (л.), нога.

песета (шп), шпански сребрни новац (100 сантима — 0'8) марака.

песимизам (л.), учење и мишљење, да је цео свет покварен; гледање на све ствари са најгоре стране.

песимиста (л.), човек који све види црно.

пестиленција (л), куга.

петарда (ф.), справа налик на кеглу за експлодирање и разбијање капије, зида.

петитор (л.), молилац.

петитум (л.), жеља, мо-ба.

петиција (л.), молба (писмена).

petition of rights (енг.), (изговори: петицион оф рајтс), молба за успостављање права, коју је енглески парламенат 1628 г. упутио енглеском краљу Карлу I, којој је био циљ, да се поврате стара, често повређена права и слободе енглеског народа, и која је свој циљ постигла.

петрефакти (г л.), окаменотине, окамењене животиње и биљке из праисторијског времена.

петрифидирати (нл.), окаменити, постати камен.

петрографија (гр.), опис науке о стенама.

петрографичке карте, земљописне карте, на којима су означене врсте планина и њихове границе.

петролеум (нл.), петролеј, гас, земљино уље (најбоља врста из Америке, употребљава се за осветлење).

петонија (н. л.), врста баштенског цвећа, украс у врт-вима.

печирати (слов), запечатити. **in petto** (ит.); имати, држати у приправности.

пеш (тур), нека врста рибе; ушке, за које се хвата, када корито носи; предњи крај од хаљине.

пешкеш (тур.), поклон.

пешкир (тур.), убрис, отирач, отарак.

Пи (г.), т. з. Лудокфов број

(у математици), однос обима круга према пречнику.

Пигмалијон (у грч. мит.), краљ с острва Кипра, вешт кипорезац, који је, пошто није могао да нађе за себе лепу девојку, какву је желео, начинио је од слонове кости, тако да се у њу заљубио, да је замолио Венеру, да ту статуу оживи. Венера му то учини и он се том оживелом девојком ожени.

пигмеји (г.), (у грч. литер.), патуљци у Етиопији.

пигмејски, мало, незнатно, сићушно.

пигмент (л.), боја, шминка. **pigmentum indigum** (л.), индиго, чивит.

пигнорирати (л.), нешто узети или дати на зајам.

пизма (тур.) мржња

пизматор (тур.) човек, који носи пизму против неког лица.

пијанино (ит.), клавир, гласовир.

пијано (ит.) (у муз.), полако, слабо, лагано.

пијанисимо (ит.) (у муз.), врло полако.

пијаниста (ит.), свирач на форте-пиану, гласовиру.

пијаристи (л.), калуђери (католици), учитељи у разним школама.

пијастар, у прѣђашња времена новац у разним државама.

пијаца (ит.), јавни трг у Италији; широк друм

пијацименто (ит.) (у муз.), по вољи, како хоћеш.

пједестал (ит.), постоље, сокла; стуб, на чијем горњем крају акробата у циркусу изводи своје вештине.

phiae memoriae (л.), блажене памети, сретне успомене.

пијемја (г.), нека врста покрварености крви.

пијеклева, (г.), излив гноја.

пијемева, повраћање гноја.

пијурја, (г.), мокреће гноја.

Пијеро (ит.), Перица, у ит. позоришним шалјивим играма слуга, кога увек гурају, мувају и магарче; код нас би се могло рећи: Максим

пијеса (ит.), нешто, један део; новац; позоришни комад; једна тачка у програму; а означава и собу, одају.

пијета (л.), позната икона код католика, која представља мртвог Христа, скинутог са крста у крилу Богородице, која га оплакује.

пијетет (л.), пошћност; деција љубав, мила успомена (према неком умрлом), оданост, поштовање према родитељима.

пијетоао (ит.) (у муз.), свечано, са учешћем и трном, који побуђује саучешће.

пијогенезис (г.), стварање гноја.

пијохемија, гнојење крви.

пијокарцином, гнјави рак.

пијометра, скупљање гноја у материци.

пијофталмија, гнојаво запаљење очију.

пијопланија, распрострањање гноја.

пијопнеомоторакс, скупљање ваздуха и стварање гноја у оolini поребрице (пљућне марамнице).

пионир (ф), најпре је значило: војник пешак. За тим: копач путева, путар, копач ровова; у Северној Америци први насељеници на још необделаном земљишту, који досељенике, који се после њих досељују, у неку руку упознају са земљиштем.

пионирати (ф), у шаховској игри узети пиона.

пик (тур.), стара мера за дужину, која се још одржата

у Турској (Цариграду) и Грчкој, мања од метра.

пикадор (шпан), борац на коњу, наоружан копљем (у Шпанији), у борби са биковима.

пикантно, подесн, оно што дражи, привлачи.

пике (фр.), врста памучне тканине.

пикер (фр), јахач, који предводи хајку (у лову)

пикирати (ф.); бости; дражити, увредити.

пиколо, **пиколино** (итал.), мали (овај се итал. назив употребљава у кафанама за дечка-келнера).

пикник (ф.), седељка са зајуском, на коју сви гости донесу са собом што за мезе.

пикс, смола.

pix alba, бела смола.

pix liquida, течна смола, ка-тран.

pix navalis, смола за бродове.

pix nigra, црна смола.

пилав (перз. и тур.), омиљено турско и источњачко јело, зготовљено с пиринчем, маслом и месом. Много се употребљава и код нас.

пилот (ф), бродар, морнар, добар познавалац оближњих обала и пристаништа; ваздухопловац.

пилотирати (фр.), возити; провести бродове кроз опасна места и показати им пут, управљати ваздушном лађом.

пилула (л.), куглице, у ком облику се узимају разноврсни лекови.

пинакотека (г.), збирка слика, уметничка сала за смештај слика (чувена дворана ове врсте и сврхе у Минхену).

пингвин (л), врста гусака, птица пливачица у Африци, Америци и јужној Индији.

Пинд (г.), планина старих грчких муза, посвећено богу

Аполону и музама. Налази се у Грчкој

пиндаризирати (г.), подражавати старом грчком лирском песнику, Пиндару; говорити или писати са јаким, узвишеним, високим песничким изразима.

пинколер (енг.), каранфилова боја, црвена боја из оксида цина и оксида хрома; назива се и минерални лак.

пинксит (л.), сликао (на старијим сликарским радовима, а често и сада стоји: pinkit т. ј. сликао Н. Н.).

пинкот (тур.), нађвице **пинас** (л.), јела, бродић од јеловине, са 6 весала; значи и малу дугуљасту јахту са веслима.

пинта (енгл.), стара мера за мерење течности. Употребљавала се пре 63 и више година и код Срба, у Сент-Андреји. (У старим тамошњим српским еснафима, „калфа, ако хули бога, да плати толико и толико пинта вина).

пинцета (ф), лекарске клеште (машице), потребне у болницама, приликом операција.

пиншбек (енг.), метал, легура бакра, цинка и вожђа.

пион (ф), пешак, сељак, редов у шаховској игри.

пиоскоп (г.), справа за мерење масноће млека.

пипа (шп. ит.), лула, цев; означава и дуже уско буренце за транспортовање вина и зсјтина, нарочито у Шпанији и Португалији; у Енглеској значи и једну меру за течност,

пиперија (ф.), мамљење птица помоћу свирале; у игри за добити значи превару.

пиперин (л.), нека материја, која се налази у црном биберу, пирамида, велике, старе, четворостране грађевине у ст.

Мисиру, које су у основи имале по 24) м., а идући врху све су се већма сужавале у шиљак. Грађене су од камена пешчара и кречњака, а превучене мраморним плочама. У њима су сачрањивани мисирски краљеви — фараони. Највећа пирамида била је фараона Хеопса, висока 1500 м.

пирамида, геометријско тело, ознаке висине на срду.

пират (г.), морски разбојник, корзар, гусар.

пиратерија (ф.), разбојништво на мору.

пирексија (гр.), грозница.

пиретика (г.), средство против ватре, против грознице.

пиретично, гр значаво.

пирија (г.), сухо купање за знојење; топло парно купање.

пирит, сјајан минерал, лажно злато (т. з. мичије злато).

пироелектрицитет, ватром или топлотом добивени електрицитет.

пирогенезија, постанак ватре.

пиролатрија, обожавање ватре.

пирометер (г.), и **пироскоп**, справа за мерење врло високе температуре.

пирофагија, (г.), гутање ватре

пироскоп, (г.), справа за мерење топлоте, која зрачи.

пиротехника (г.), вештина грађења ракетли, грађење експлозива и муниције!

пиротехничар, справљач ракете.

пиринач (тур.), ориз

Пирова победа, значи бесплдна, бесциљна победа, која више слаби победиоца, него побеђенога; ова је фраза постала по епирском краљу Пиру, који је 279 г. пр. Хр победио Римљане код Аскулума, али је сам рекао: „Још једна овака

победа, па сам пропао“ — а то се и испунило.

пирог (рус.), у Русији јако омиљени колачи; од сецканог меса, а може и од рибе, купуса, пиринца начињени колачи, пастете.

пирог (ф.), (шп. пирагва), чун са веслима код Индијанаца у Јужној Америци, из једног издубљеног стабла, већи и виши од обичних чунова. (Пре 2) година, Арнаути и Турци возили су се и њиме превози и путнике преко Дрима).

пирожки (рус.), колачићи, испуњени сец аним месом, мали пастети.

пиронизам (г.), наука о сумњама, старог грчког филозофа Пира, који је учио да у све треба сумњати, да би се дознала права истина

писасфонт (г.), брдска смола.

писоар (ф.), заход, нужник

пистације (л. г.), мн. зеленкасти бадемов плод, дугуљастог, лешникастог облика, укусног за јело.

пистол (ф.), некада франц и шп. златан новац, у вредности 5 талира; кратка пушка; код нас „пиштољ“.

пита (тур.), гужвара, гужвача; повитица, савијача, гибаница.

Питагора (г.), знаменити грч. филозоф око 600 пре Христа.

питагорејци, ученици, кристалице истог филозофа.

Питија (г.), свештеница бога Аполона, која је давала пророчке одговоре у Делфима, граду на брду Парнасу у Грчкој. У Делфима биле су сваке четврте године велике народне светковине и такмичења, у част богу Аполону.

питореск (ит.), живописно леп; подесан за сликање, н. пр. неки предео.

питосаурис (г.), врста изумрлих гуштерових из праисторијског доба.

пиу (ит.), више.

piu adagio (ит.), (у музици) лакше.

piu allegro (ит.), (у музици) брже.

piu forte (ит.), (у муз.) јаче.

piu lento (лат.), (у музици) лакше.

piu moto, piu mosso, piu presto или **piu stretto**, брже.

piu piano, лакше.

пиус (л.), побожан, свестан, свестан своје дужности.

Plus, мушко име код Римљана.

pium desiderium (л.), „скромна жеља“.

pium cognus (л.), добротворна установа.

пишманити се (тур), одустати од погодбе.

пишманлук (тур.), она сума новца, кој, плаћа она страна, која одустаје од свршене погодбе.

Пјастовци, стара пољска владалачка породица, која се у 9. веку из ниског порекла уздигла за кнеза.

плагиијатор (и.), прост преписивач туђег књижевног рада; допов туђих мисли, пљачкаш књига.

плагиијум и **плагиијат** (лат.), крађа мисли, крађа читавог писца, песме или написа.

Плантаженети, име анжујске династије, која је од 1154. до 1399. г. владала у Енглеској.

плакат (л.), обзнана, објава,

план (л.), нацрт неке куће, зграде; намера, предузимање.

планете (г.), звезде, које се као и земља окрећу око сунца, које немају своје сопствене светлости, него ту светлост добивају од сунца

планетаријум (л.), списак звезда, које путују.

планетска година, време, које је потребно некој планети да пређе око сунца.

планиглоб и **планисфера** (л), представљена земљина и небеска полукугла на равной површини.

планиметрија (л.), наука о мерењу површина; наука о просторним величинама, које леже у једној равнини.

планкет и **планкета** (ф.), мала метална плоча; нарочито уметнички обрађена метална плочица, украшена малим фигурама

плантажа и **плантација** (л. фр), сађење, сејање, обделавање земљишта нарочито за неговање памука, шећерне трске и шећерне репе Европејаца у Источној и Западној Индији.

плантирати (л.), садити; напустити неког.

планурија (г.), одвођење мокраће нередовним путем.

пласирати (ф.), некога сместити, поставити на своје место, наместити.

пластика и **пластична уметност** (г.), вајарство.

пластрон (ф.), уметак за женске хаљине на грудима.

платан, дрво, спада у врсту јаворова, радо се сади због свог широког лишћа и разгранатости.

платиазам (г.), погрешан изговор речи због неке мане у језику,

платина (шп.), полусребро, тешко сребро, бело злато, врло тежак племенити метал. пронађен прво 1735. г. у Бразилији, доцније пронађен и у Перуанској и на Уралу.

платинин амалгам, платинина жива, спој платине са живом, помоћу чега се може платиновати, т. ј. превући платином.

латинотипија (г.), справљање фотографија сличних бакрорезима, које се добијају помоћу дејства латинских соли.

латинска лампа, лампа, која служи за прочишћавање ваздуха; преко пламена утврђена је латинска жица, која још извесно време остане усидрана, када се пламен угаси.

латменажа (ф.), све што треба за постављен сто: флашице за ветин и сирће, сланик, прибор за сибер и паприку, тачири, кашике, виљушке, ножеви

лато (ф.), даска за уметање на високим столовима; означава и висораван.

латоничар (г.), ученик чувеног грчког филозофа Платона и његов следбеник.

Платонова република, образац савршене државне управе, како је Платон поставља.

латонска љубав, не чулно, него само идеална љубав.

латонски, правца као Платонова филозофија, чисто, узвишено.

латформа (фр.), даска на трамвајским и железничким колима, на коју се ступа при уласку у кола; у баштама означава стазу; у политици значи и страначки програм

лаузибл (л.), достојно за пљескање; изврсно.

лафон (ф.), таваница.

лац-командант (нем.), командант места.

лабан (л.), католички свештеник при градској цркви.

лабејац (л.), грађанин у старом Риму, који није припадао сенаторском и племићском реду.

лабејски (л.), просто народно, неотмено, неплеменито

лабисцитум, **лабисцит** (л.), народна одлука, народно решење.

лабократија (л.), влада светине.

лабс (л.), прост народ, светина; *misera plebs* (л.) код Хорација „сиромаш народ.“

лабд (енг.) покривач; небес; огртач од кариране вунене материје

лабдирати (ф.), за нешто или за неког се заузети.

лабдоаје (ф.), беседа за одбрану.

лабдоаје (ф.), одбранбени говор адвоката пред судом; завршни говор држ тужиоца или браниоца.

лабан (ф.), весело, ретко; уочљиво,

лабантерија (ф.), шала, пошалица.

лабзипсија (г.), кратковидост.

лабзосаурис (г.), морски змај, врста гуштера из преисторијског доба, који су достигли дужину од осам метара, имали врло дуг врат и малу главу.

лабзир (ф.), радост, задовољство, расположење.

лабеја (из очори пли (енг.), (у суву) говор или одговор оптуженога.

лабејаде (г.), седам звезда. седам влашића; по грчкој митологији, Зевс је седам кћери Атласа и Појоне уврстио у ред тих седам звезда на небу. (Код старих Грка путовање бродовима почињало је изласком 7 влашића, а престајало опет заласком тих 7 звезда).

лабксус (л. нервно ткиво, ткиво крвних судова.

лабктрум, **лабктрон** (л. г.) дршчица од слонове кости, дрвета или метала, којом су стари ударали у лирине жице.

лабмпудинг (енг.), пудинг од сувог грождја, лимуна и рума.

лабанарна седница, (л.), та-

ка пуноважна седница, на којој су учествовали сви чланови одбора.

лабанарни конгрес (л.), потпуна скупштина.

лабанлунијум (л.), пун месец.

лабанпотенцијалије (л.), опупомоћени посланик.

лабанисти (л.), пристајце учења, да у природи нема празног простора.

in pleno (л.), у пуној скупштини.

ex pleno (л.), из пуне, т. ј. чаше.

pleno jure (л.), са пуним правом.

pleno choro (л.), (у муз.); пуним хором, са свима гласовима.

pl. titulo (л.), са пуном титулом (пише се на ковертама р. т. да се не би ређала на адреси сва почасна звања неког лица).

лабанпувар (ф.), пуномоћје, пуна неограничена снага; значи и писмено пуномоћје.

лабанум (л.), потпун број чланова (за рад једног збора, скупштине).

лабанус, а, ум, (л.), пун.

plenus venter non studet libenter (л. изрека) пун трбух не учи радо.

лабаномодан (г.), грудоболан.

лабаназам (г.), непотребне речи или изрази у написима и говору, нарочито додавањем речи, чије се значење већ налази у главној речи н. пр. стара баба и т. д. (у мед.) јако истицање и неговање једног дела тела, на уштрб другог дела.

лабанхроизам (г.), особина неких кристалних минерала, да преливају разне боје, према томе да ли зраци пролазе у правцу једне или друге осовине.

лабанреза, е, (ф.), знаци црнине (жалости) на хаљини; значи и црни оквир на коверти и хартији.

лабантка (рус.), мали, од кајшева оплетени бич у Русији, за укроћење животиња.

лабанмерија (г.), сувнишак делова на човечијем телу, на пр. човек са шест прстију.

лабануритис (г.), запаљење плућне марамице.

лабанатура (ф.), набор, поруб.

лабансирати (ф.), наборати.

лабанш (енг.), полу сомот, зунени сомот.

лабанок (г.), умотан говор; понављање једне речи у различитом смислу.

лабанба (), оловни знак, оловни печат; пуњење шупљег зуба.

лабанбрати, оловом запечатити; у опште испунити шупљине у зубима, оловом или другим металима.

лабантус (л.), пливач, змијска птица, једна врста барске птице.

лабануограф (л. г.) справа за мерење воденог талога.

лабануова (ф.), кишни месец, 5-ти месец у новом календару прве француске републике, од 20. јануара до 18. фебруара.

лабануометар (л. г.), справа за мерење кише, воденог талога.

лабанубаго, графит.

лабанубум (л.), олово.

лабанубум албум (л.), код старих Римљана назив за цин.

лабанурале тантум (л.), реч која се само у множини употребљава.

лабанурале мајестетикус (л.), у говору када један владалац говори, он употребљује реч „ми“ о себи, у место „ја“.

плурал и. плуралис (л.), множина, (супротно: сингулар, (л.), једина.

плу (сл.), више.

плус електрицитет (л.), позитиван електрицитет.

плусквамперфектум (л.), пређашње свршено време код глагола.

плутократија (г.), влада богаташа.

пнеума (г.), дисање, дах; ветар, зрак; душа; свети дух.

пнеуматика (гр.), наука о кретању ваздуха.

пнеуматичар (г.), лице са кратким дисањем, са тесним грудима.

пнеуматична машина, ваздушна пумпа.

Плутон (л.-г.), у грч. митол. бог пакла, бог подземног света, бог у држави мртвих или у држави сенца; иначе му је име Хадес, (код нас ад-пакао) брат Јупитеров и Нептунов, муж Прозерпине.

пнеуматична школа, лекари у старом добу к ји су све појаве живота тумачили из ваздуха, који прожима тело.

пнеуматично лечење, лечење ваздухом на планинама.

пнеуматологија (г.), наука о св. Духу.

пнеуматомах (г.), човек који подиже божанство св. Духу.

пнеуматофобија (г.), страх од духова.

пнеумометар (г.), справа за мерење плућа, да би се одредио капацитет плућа за ваздух у здравом и болесном стању.

пнеумометрија (г.), справа за мерење плућа (односно величине ваздушног простора).

пнеумоналгија (г.), болест плућа.

пнеумонија (г.), плућно обољење.

пнеумонитис (г.), запаљење плућа.

пнеумогастрично (г.), оно што се односи на плућа и стомак.

пнеумопатија (г.), плућна болест.

пнеумоптизис (г.), туберкулоза плућа.

пнигалијон (г.), мора, загуш.

пникс (г.), место у народним скупштинама у Атини.

поанта (ф.), наглашено, нарочито истакнуто место, у некој досетци.

позицити (г.), (мн.) окаменотине или отисци од биљака, врсте трава.

поверично (ит.), сиромашак, сиромаш ђаво.

погром (рус.), гоњење Јевреја у Русији.

подагра (ф.г.), ко. тобоља, гихт у ногама.

подворје (рус.), засељна велика кућа, (двор) до којег већег руског ман стира, за одседање.

подеста (ит.), вјасник, градски судија, председник градске општине

подијум (л.), узвишење, мало узвишено место; предњи део позорнице, који је завесом одвојен.

поезија (л.г.), песничка вештина, песништво, певање, песма

поема (г.), велика песма, као н. пр. Лермонтовљев „Демон“.

поета (л.), песник.

poeta laureatus (л.), лаворивим венцем увенчани песник.

поетика (л.г.), наука о песништву; теорија песништва.

поетичан (л.), песнички.

пова (ф.), положај човечијег тела, држање тела, нарочито вештачко и театарно.

поантирати (ф.), циљати,

тежити, показати, упућивати у хазардним играма: на једну карту много ризиковати.

позитиван (л.), утврђен, одређен; изванредан, тачан, тврдећи.

позитив, придев у облику неодређеном; (у фотографији) отисак, слика.

позитивитет (л.), извесност, тачност, нешто што је неумољиво.

позитур (л.), положај, држање тела

позиција (л.), положај, стање; у ра. у: положај војске.

позиције, дохотци, уноси, приноси.

позициони рат, одбранбени рат.

покал (ф, шп., ит, г.), велика чаша, гехар, бокал, леген.

поко (ит.), мало, нешто.

rosso allegro, (у муз.) мало брже;

rosso forte, нешто јаче.

rosso lento, нешто лакше.

rosso piano, нешто слабије.

rosso presto, нешто брже.

полариметар, **поларископ** (г.), справа за испитивање и одређивање поларне светлости.

поларна звезда, северна звезда, на крајњем крају репа малог медведа; некада звезда водиља бродарима.

поларна лисица, лисица, бела као снег, живи на северу и много вреди због своје лепе коже.

поларна светлост, интензивне светлосне појаве у ваздуху око поплава. Понекад се виде и из наших крајева.

поларни предели, земље које леже око северног и јужног пола до поларних кругова.

поларна струја, кретање морске воде са полова према екватору.

полемарх (г.), врховни за-

поведник у војсци; министар војни код старик Грка.

полемархија (г.), достојанство војсковође, звање министра војног.

полемизирати (г.), водити распру у научним питањима.

полемика (г.), вештина у вођењу распре, вођење спорова у научним питањима.

полента (ит.), чвршће замешено тесто од кукуруза, кестења, коме се дода вештина, масла, сланине, кајмака или сира; код нас: качамак.

полеографија (г.), опис градова.

полиандрија (г.), многомуштво, веза више људи са једном женом.

полиархија (г.), врста државне управе, где више људи врше управну власт

полиатер (г.), градски лекар; физикус.

полиавтографија (г.), умножавање слика, списка, аката, отиском на мраморну плочу.

Полибије (г.), мушко име (Живко, који дуго живи); чувени грчки историчар.

полигалактији и **полигалија** (г.), презасићеност млеком.

полигамија (г.), многострук брак, многоженство.

полиандрија, (г.), где је више мужева.

полигинија, (г.), где је више жена.

полиглота (г.), књига, писана на више језика, н. пр. Библија, зналац више језика.

полиглотски речник, речник, који тумачи речи из више језика.

полигон (г.), многоугаоник. **полигонални точкови** (гр.), не округли него многоугли точкови.

полигоонија (г.), велика плод-

ност (код жена и код женки у царству животиња).

полидактилизам (г.), појава шестог прста на руци (или једној или обе) или на ноzi.

полидинамија (г.), пуна јачина, висока снага.

полидипсија (г.), велика, незајажљива ванприродна жеђ.

Полидор и Полидора (г.), грчко мушко и женско име. Значи: издашан и издашна.

полиерон и полиедар (г.), многоугаоник, затворен са више равнина.

полиемија (г.), пунокрвност (у мед).

Поликарп (г.), мушко име код старих Грка, значи: богат у плодовима.

поликефалан (г.), са много глава.

поликлиника (г.), градска клиника (зграда, где се прегледају и лече болесници из тога града).

поликрат (г.), снажан владалац; а означава и владоаца, који са више њих у друштву влада.

полимент (ф.), (читај полиман) глачање, сјај, позлата.

полимеричан (г.), који се може рашчланити, поделити на више делова.

Полинезија (г.), земља многих острва — Аустралија и Океанија.

полинктура (лат.), купање мртваца; мазање уљем мртвих телеса.

полилалија (гр.), вештачки говори из трбуха.

полиова (г.), сечење косе.

полиопија и полиопис (г.), грешка (ботест) у очима, где човек све предмете види удвостручене.

полиоркет (гр.), опсадник града.

полип (гр.), животињце у мору; меснасти израсти око срца, у носу и т. д.

полипати а (г.), многострука болест, кад лице пати од више разних болести.

полипиррија (г.), велико искуство, мудрост живота, **полипозија** (г.), пијанство, пијанчење.

полиптера мн. (г.), инсекти са више пари крила.

полиптот н (г.), често понављање једне речи са промењеним наставцима.

полир (л.), употребљава се и палир (ф.), заступник главног мајстора при грађевинама.

полирети (лат.), изоштри, заоштри; изградити, изглатати, очистити; оплеменити, учинити кога нежнијим, бољим, приступачнијим, дотерати кога (у опхођењу са људима).

полиса (фр.), полиса.

полица, рачунска књига; исправа о осигурању живота или имања (од пожара).

полисаркова (г.), необична равнотежа тела, мускула; солесно деблање

полисилаба (гр.), речи са много слогова.

полисиндетон (г.), фигура у књижевном стилу: нагомилавање свеза у реченици.

политеизам (г.), многобоштво, вера у много богова.

политехника (г.), техничка велика школа за инжењере, грађевинаре и т. д.

политивирати (г.), расправљати државне послове, говорити о тим пословима.

политика (г.), наука о држави, вештина у државној управи, бистрина и искуство у вођењу државних послова; државни послови, држ. ствари.

политипија (г.), размножавање штампарског слога; у-

множавање украса, слика, вињета и т. д.

политичар (гр), знацац у државним пословима, државник.

политур (л), углачаност, н. пр. столова, кревета, ормана, рамова и т. д. да би добили лепши сјајнији изглед.

полиурезија (г.), често и много мокрење

полифаг (г.), прождрљивац, **полифармакон** и **полифармакул** (г.), многостручни лек.

Полифем (г.), мушко име код ст. Грка („многочувени“); у гр. митологији: старешина дивова Киклоп, од кога се једва спасао Одисије, итачки краљ.

полифорилан (г.), плодоносан.

полихидрија (г.), јако знојење.

полисисор (г.), многоструки зналац, стручњак у више наука.

полихистор и **полихроит**, (г.), жута боја од шафрана.

полихроман и **полихроматичан** (г.), многобојан.

полихромографија (г.), вештина, на штампарској машини одједном штампати више боја.

полицајац (г.), чиновник у служби јавне безбедности.

полицевија (г.), бременство, друго стање.

полиција (г.), државна управа, која има за задатак да чува јавни поредак, и да одржи личну и имовну безбедност.

полицијски комесар и **полицијски инспектор**, чувар безбедности.

полк, **пулк** (рус.-поль.), одељење војске, регимента; пук. нарочито код козака.

полка, врста игре у $\frac{3}{4}$ такта, која је постала у Пољској,

па се отудраспрострла по Чешкој, Угарској а од 1842. год. по Француској и Немачкој

полови, једн. пол (л. г.), крајње две тачке осовине на земљиној кугли. Крајња тачка земљине осовине према северу зове се северни пол и арктични пол, а онај други према југу јужни пол и анарктички пол.

полографија (г.), описивање полова.

полонеза (.), омлањена пољска и ра у $\frac{3}{4}$ такта, а значи и женски огртач са пелцем по пољском начину ношње.

полтина (рус.), половина рубље и 50 копејака, руски сребрн новац.

полуполтина, четвртини рубље.

полтрон (ф), кукавица, лупеж.

полуција (л.), нехотично изливање семена при спавању.

полуцио темпи и **полуцио еклипсије** (л), оскрвљење и обесвећење цркве.

полушка (рус.) руски бакрени новац, $\frac{1}{4}$ копејке.

пољака (полонеза) (ф.), пољска народна игра.

пом (ромте) (ф), јабука.

ромте d'antig (помдамур), јабука љубави, рајска јабука, на очима врло лепа црвена јабука, накисела. Успева особито на Криму и у јужној Русији.

помада (ф.), различита маст за мазање руку, лица, усана, косе.

Помаци (мн.), становници Бугарске, који су прешли у мухамеданску веру.

помолог, стручњак у познавању воћа

Помона (л.), богиња воћа.

поморанца (ит.), златна (жу-та) јабука. жутоцрвен плод са поморанчиног дрвета.

помпа (л.), сјај, свечан походе;
 помпезан, свечан.
 pompe funebre, (ф.), свечана
 сахрана.

помпадур (ф.), кесица, тор-
 бица, коју носе жене и девој-
 ке, и у којој држе мазазице,
 огледалца, цепену марамицу,
 прибор за пудерисање (те тор-
 бице назване су по Помпадури
 свемоћној метреси Луја XIV.).

помпијери (ф.), људи одре-
 ђени за спасавање приликом
 великих несрећа, пожара, врста
 по идијских војника у Паризу
 и другим великим градовима,
 помпје (ф.), надзорник пум-
 па, градских, општинских шмр-
 кова.

пондерабилне (лат.), тела
 која се могу мерити.

помпон (фр.), свилено цвеће
 протано златом и сребром,
 употребљује се као украс на
 женским шеширима; украси на
 парадним војничким капама у
 неким државама.

пондус, (мн.), пондера (л.),
 тег.

pondus medicinale (л.), те-
 гови за лекове.

пони (енгл), врста малих
 шкотских коња за јахање и
 превање у кола.

pont volant (фр.), (понт во-
 лан), „летећи мост“.

понтифекс (л.), код старих
 Римљана свештеник или над-
 зирач над верским стварима;
 а означавало је и вишу црк-
 вену власт, епископа и т. д.

понтифекс максимус (л.),
 најстарији међу понтифицима
 ст. Риму; првосвештеник папа.

понтон (л. ф.), мост на ла-
 ђицама, чамцима.

понтони, мостовске лађе,
 мали бродови, превучени пле-
 хом, који се употребљују у
 рату за постављање у некој реци
 да би се преко њих могао по-

ставити понтонски мост, за
 прелаз војске преко реке.

понтонјери (фр.), војници,
 који дижу мостове.

понтонски плех, најјача
 сорта гвозденог плеха, бели
 понтус (л. г.), море.

Pontus Euxinus, Црно Море.
 попанц (слов.), страшило,
 слика за застрашивање.

поповка (рус.), врста округ-
 лог панцираног брода, названа
 по проналазачу рус. адмиралу
 Попову.

Попокапетета, брдо које се
 пуши, вулкан (у Америци).

популаран (л.), јасан, разум-
 лив, народу близак, у народу
 омиљен.

пордарм (ф.), исправа којом
 се дозвољава извесној лично-
 сти ношење оружја.

поре (г.), ситне рупице, које
 се слободним оком не виде на
 човечијем телу, кроз које из-
 лази зној.

пореметити (тур.), довести
 у неред, испретурати.

порнија (г.), блуд.

порнографија (г.), одобра-
 вање, ширење списа и слика
 блудничке садржине.

порнократија (г.), влада
 блудница, влада највеће покв-
 рености папства у X. веку.

породреума (г.), слабија
 врста гихта у кози.

порован (г.), пун ситних от-
 вора, кроз које могу проћи из-
 весна друга тела (н. пр. по-
 розност дрвета кроз које ја-
 ким притиском може проћи
 вода жива и т. д.

поровис (г.), одебљање,
 очвршћавање. У леђима за-
 рашћење сломљених костију.

порт (л.), морско пристаниште
 место за склониште изгнанника,
 место мира и сигурности.

порт вино, португалско

црно вино, тоје се ризашиље
 из вароши Порто или Опорто.

портажа (ф.), оно мало ст-
 вари и робе, што је дозвољено
 бродском особљу, да собом
 понесе, означава и носачеву
 награду.

портал (ф.), главна капија,
 портангсенј (ф.), барјактар-
 портиланг (ф.), бродар, а
 значи и књигу, у којој су опи-
 сана морска пристаништа и
 њихов тачан положај.

портир (ф.), вратар, чувар
 улаза неке велике куће, мини-
 старства, школе, хстела итд.

портмоне (ф.), торбица за
 новац, буђелар новчаник „бу-
 ђелар“.

порто (л.), гласникова на-
 града; таксе за поштанско
 писмо,

porto franco, бесплатно, о-
 слободжено од поштарине.

porto porto, мртво приста-
 ниште, куда је забрањено куп-
 цима улазити.

Portorica (Порторико) право
 је значење, богато пристаниште
 иначе се тако зове богато ост-
 трво у западној Индији, а то
 је име и дувану и цигарама,
 које отуд долазе.

портре (ф.), попрсје, слика
 неке личности а може да зна-
 чи у опште рађену масном бо-
 јом слику.

портретиста, сликар пор-
 трета.

портфеј (ф.), торба за акта,
 која се носи у руци, нарочито
 актуелна акта потребна једном
 министру; положити портфеј
 за министра значи дати остав-
 ку; а значи и торбицу, оставу,
 у којој јавни новчани заводи
 чувају своје папире од вред-
 ности н. пр. акције, менице,
 гарантна писма итд.

порфир, (г.), пурпурни ка-
 мен.

Речник.

порфиран (г.), пурпурне
 боје.

порфиризма (у мед.), скр-
 летина, болест шарлах.

порфирит, мрамор са пур-
 гама пурпурне боје.

—порфирогенит (г. л.), ро-
 ђени у црвеној (пурпурној) ко-
 шуљици. Надимак византиј-
 ског цара Константина Пор-
 фирогенита, чувеног Кроничара

порцелан (ит. ф.), испрва
 је означавало име једног пужа,
 порцеланског пужа; смеса од
 које се граде фиини бели угла-
 чани, скоре провидни судови
 за јело.

порција (л.), део, одмерени
 део; део наслеђа, део хране.

Посејдон (г.), Бог мора
 (Нептун.)

посесија (л.), поседовање,
 имања.

посибл (ф.), могуће.

beati possidentes, беати по-
 сидентес (л.), срећни су они
 који поседују, који имају неш-
 то сигурно у рукама.

постамнат (л), подножје
 (неког стуба и иваче),

постериори (л.), будући на-
 раштаји.

постиљон (фр.), кочијаш по-
 штанских кола.

постлудијум (л.), последња
 свирка на оргуљама у като-
 личким црквама, када је већ
 крај служби.

постремум (л.), последња реч
 на суду, право, које припада
 оптуженоме.

постскриптурм (л.), после за-
 вршеног писма још и оно, по-
 сле писано, додато.

постсценијум (л.), простор
 иза сцене.

постулати (л.), оно, што је
 искано, тражено.

постулирати (л), захтевати,
 молити, тражити, изискивати;
 поставити као услов.

постумус (л.), посмрче; **опера постума** (л.), дела неког писца, штампана после његове смрти.

пост фестум (лат), сувише касно, доцкан (пошто је нека ствар већ свршена).

потаж (ф.), чорба с месом, или чорба од разног поврћа.

потамографија (грч.), опис река.

потамологија (л.), наука о рекама.

потентан (л.), силян, моћан.

потентат (л.), окружена глава, цар, краљ и т. д.

потенцирати (л.), опуномоћити; узвисити, оснажити, појачати; дићи на степен.

Потифар, име једног високог мисирског чиновника, чија је жена хтела Јосифа да наведе на блуд. За то кад се каже: **Потифарова жена**, то означава неморалну жену.

потпури (ф.), из више познатих композиција удешен нов комад.

пош (ф.), џеп, џак; **dictonnaire de poche** (ф.), (дикционер де пош), џепни речник.

posket-dictionary (енг.), (покет дикшенери), џепни речник.

пошад (ф.), контура, скице једне слике.

пошта (л.), јавна установа за достављање писама, пакета и тако даље.

поштански регламан, поштанско уређење.

пост ресторан, писмо, које лежи на пошти и чека адресата, да му се писмо преда.

Правитељствени Вјесник (рус.), пређ. руске службене новине.

прагма (гр.), дело, посао, ствар.

прагматичан, зналац у неком послу; опште користан, поучан, који рачуна са озбиљ-

ним доказима, те отуд прагматично писање историје, које критички проучава историјске изворе, узроке и последице каквом великом догођају.

прагматична санкција, земаљски закон, уредба; нарочито уредба Карла VI. 1713. г., у којој одређује ред наслеђа у својој држави.

прадо (шп.), ливада, место за шетњу, гај, уређена шумица (главно место за шетњу у Мадриду).

пријз-куран (нем. ф.), ценовник књига и осталих ствари.

пракса (г.), вежба; примена, искуство.

практика (г.), извежбаност у неком послу; искуство: **постулање**.

практичан, згодан, умешан, користан за живот, промућуран.

практиковати, вежбати се, вршити, упражњавати какав посао, рад.

практикант, вежбеник, ученик, чиновник узет привремено на рад.

Пратер (л.), оближња шумица за шетњу и забаву код Беча; бечки „мали“ Калмегдан.

преадамити, људи који су пре Адама живели.

преамбулирати (л.), нешто приуговорити, учинити увод, држати предговор.

превалирати (л.), претегнути, превагнути; загосподарити, завладати.

преварикација (л.), невршење дужности; неверство, издајство.

преварицирати (л.), не имати право; напустити прави пут; изневерити; злоупотребити поверење.

превенирати (л.), предупредити, спречити, обезбедити.

превентивна цензура, надзор над штампом; преглед же-

весног броја листова или табака из какве ново штампане књиге, да би се спречило распростирање идеја, које нису згодне за владу.

превизија (л.), провидљивост, предвиђање будућих догађаја.

прегласиалан (л.), пре леденог доба.

прегнантан (л.), бременит; важан, знатан, плодносан, значајан.

предатор (л), харамија, лопов, човек који незаконито неком заплени извесну ствар.

предестинирати (л.), у напред одредити, изабрати.

предестинација (л.), у напред одређено решење; провиђењем одређена судбина неког човека или народа.

предетерминирати (л.), у напред одредити.

предетерминиста (л), присталица уверења, да је човеку од почетка назначено хоће ли бити срећан или несрећан, добар или рђав.

предикаменат (л), особина, оно што се неком може дати или оспорити му н. пр неког свим могућим предикаментима, добрим особинама обасути, и одрећи му.

предикција (л), пророчанство.

предилекција (л.), наклоност, у напред добро мишљење о неком лицу.

предиспонирати (л.), наредити, спремити; имати наклоност ка нечему.

предирати (л.), нешто објавити, предати јавности, обзнанити; изјасни, тврдити.

предоминација (л.), врховна власт, сила, преимућство.

преегвистенција (л.), постојање човечије душе пре рођења људи.

преегвистирати (л.) од искона ту бити, постојати.

презенец (л.), у грам. садашње време; садашњи; присутни.

про презенти, за садашњост, за сада.

презенец хисторикум (л.), када се прошли догађај прича, као да се сада догодио.

презент (ф.), поклон, дар, **презентирати**, приказати, поклонити.

презентирати се, показати се; појавити се, представити се.

презентација, предаја, приказ н. пр. једне менице.

презервирати (л.), сачувати се, одбранити.

презервативна средства, средства за предохрану од какве болести.

презес и президент (л.), председник, глава, главни у једном колегијуму.

преисторија (л.), историја, повед пратарог доба; време, које се дели: на доба углачаног и неуглачаног камена; за тим на бронзано и жељезно доба.

прејудицирати (л.), у напред пресудити; утицати на пресуду; шкодити.

прекавирати (л.), чувати се, узети се на ум од нечега, бити на опрези.

преко (л.), телал, викач, херолд у старом Риму.

прекогитација (л.), промишљење, смишљеност.

преконизација (л.), похвални говор о неком заслужном човеку.

прелат (л.), црквени велико достојник, бискуп у кат. и протест. цркви.

прелекција (л.), предавање на Универзитету.

прелиминирани (л.), привремен; као увод.

прелиминарије и прелиминарни чланови (л.) уговори; привремени споразуми; оне тачке уговора у којима су се обе уговорене странке сложиле, споразуме.е.

прелиминарије за мир, уводи и припреме за склапање мира.

прелудиум (л.), прво, уводно саирање пре почетка представе.

прематурус (л.), ученик који је с одликом положио испит зрелости (матуру).

премирати (л.), наградити, признати не оме на раду.

премија (л.), награда, нарочито почасна, одређена за плаћање осигурања живота или од пожара; у лутријама поред главних згодитања још и нарочити добици, које могу добити играчи тих лутрија.

премијера (ф.), прва представа каквог новог позоришног комада.

преминенција (л.), одличност, истицање, преимућство.

премисе (л.), мн. претпоставке; судови из којих се изводе закључци.

премје (ф.), први, највиши, најуваженији, л. пр. премје министар, први министар.

Премонстратезни (л.), један катол. валуђерски ред.

премонстратор (л.), призивач, нарочито у гимнастици, који први скаче или изводи извесну вештачку фигуру, или први заплива у ре у.

пренотирати (л.), прибележити (да си се запамти о).

пренумерирати (л.), унапред платити; претплатити се (на неку књигу, лист позориште и т. д.).

пренумерант (л.), који се унапред претплати, абонира.

пренунцирати (л.), унапред објавити, обзнанити.

преокупирати (л.), унапред заузети (неко место, или какву покрајину и. пр. када је бивша Аустро-Угарска бесправно посела била Босну и Херцегвину).

препаранд (л.), ученик учитељске школе.

препарандија (л.), учитељска школа

препарат, **препарати** (л.), нешто готово, спремно и. пр. у апотеци спремно медицимент, **анатомски препарати**, т. ј. за показивање спремно животињски израђени човечији или животињски делови тела.

препарати за микроскоп, танки пресеци из човечијег животињског и биљног организма стављени на стаклу за уметање у микроскопски апарат.

препарација (л.), професорова спрема за одржавање часа на универзитету или којој другој школи, предавање, препорација.

препарирати (л.), спремити, приготовити, зготовити; у медицинском значењу, парати лешину.

препарирати се (л.), спремити се, припремити се за неки посао, за говор, за предавање.

препозиција (л.), у грамат. пред од н. пр. на, у, код, из и т. д.

препондерација (л.), превара

препотенција (л.), преимућство, сувишна моћ, снага.

прерија (ф.), ливада, велике површине ливада и равница, обрасталих густом, високом травом у Сев. Америци.

прерогирати (л.), истраживати, нешто као своје право тражити.

прерогатива (л.), стечена права, повластице.

пресагијум (л.), предосећај, слутња; преданак.

пресант (ф.) хитан, журно.

пресантиман (ф.), предосећање, слутња.

пресбитар (г.) и **презвитар**, црквени пуномоћници код првих хришћана, које су бирале прве црквене општине. а значајни и свештеник, прота

пресбитаријанци, (и пуританци), они протестанти у Енглеској, који нису признавали епископе, него као за прво доба хришћанства најстарији члан у општини био им је старешина.

преседан (ф.), пример који је већ био; случај, који се већ догодио.

пресија (л.), приморавање, притисак.

пресирати (л.), притискивати, присилити, терати, пожурити се; не трпити одлагања.

пресхибирати (л.), прописати, наредити; застарити.

прескрибиран, застарео.

престабилирати (л.), унапред одредити.

престиж (ф.), чаробно заслепљење; а значи и веко преимућство, велики учвршћен углед (у друштву, у народу); превара.

престисимо (ит.), врло брзо.

престиуирати (л.), одредити, установити, прописати, **престо** (ит.), (у муз.) много брзо.

пресумирати (л.), примити, усвојити; претпоставити, слушати; уобразити.

пресупонирати (л.), претпоставити, узети нешто за тачно, за истинито.

претекст (л.), разлог; прет-

поставка; привидно право; повод, изговор.

претендент (л.), онај који тражи, који полаже право на нешто; полагач права на престо.

претендовати (л.), тврдити; нешто захтевати, тражити, полагати право на нешто.

претензија (л.), захтевање, потраживање права на нешто.

претенциозан (л.), уображен, пун захтева.

претеритум (л.), у грамат. прошло време.

претор (л.), начелник; прет постављени старешина. Код старих Римљана у први мах означавало је војсковођу, доцније врховног судију, поред конзула најважнијег чиновника.

преторијанац (л.), телохранитељ римских царева. Ови преторијанци су се доцније толико осилили, да су убијали римске царе и нове постављали, отуд влада преторијанаца, војничка влада.

преторијум (л.), шатор римског војсковође; судско здање код Римљана.

префација (л.), предговор.

префациункула (л.), мали предговор

префект (л.), управник града; претпостављени; управљач.

префектура (л.), зграда у којој је управникова канцеларија или стан.

преферанс (ф.), игра корака у троје.

преферирати (л.), претпоставити.

префикс (л.), у граматички предметак.

префинирати (л.), ограничити, прописати, унапред одредити.

прецеденције и прецидентни случајеви (л.), такви случајеви и пресуде, које су већ

једном донете, те су за доцније сличне случајеве од важности и имају врло често пуну силу закона.

прецизан (л.), јасан, тачан, одређен, неумољив, утврђен.

прецизија (л.), тачност, извесност.

прецизирати (л.), тачно одредити, јасно обележити н. пр. неку мисао, неки предлог.

прециум (л.), вредност; зарада, плаћа; поклон (који се много цени не толико због новчане вредности, колико због лица од кога долази).

прециозан (л.), скуп, вредан.

прециозе (мн.), украси, накити, драго камење.

преципирати (л.), добити, прописати.

прецептум (л.), поука, пропис, правило, заповест.

прецептор (л.), учитељ, професор, наставник.

при (ф.), цена.

при фикс, утврђена цена. а ту **при**, по сваку цену; „нек стаје, шта стаје“.

при модик, умерена цена.

при ексорбитан, претерана цена; а **при даржан**, за новац; а **при ди маршан**, по пијачној цени.

при куран (ф.), текућа цена.

при д'ривијан (ф.), цена коштања.

при кутан (ф.), цена коштања.

при мојен (ф.), осредња цена; валогор сон **при**, вредети онолико колико се тражи

приватан (л.), јаван, тајни, скривени, усамљен, незваничан, неслужбен, кућевни, лични.

приватна аудијенција (л.), нарочити, тајни разговор, особито са којим владаоцем.

приватна библиотека, не јавна, већ библиотека једне приватне личности.

приватан доцент, наставник на универзитету, који још није постављен за редовног професора, већ предаје без награде.

приватно предавање, предавање у кући, не у школи.

приватизирати, не бити у државној служби, живети у миру.

привилегије (л.), повластице, дате или једној личности или једном народу од стране владоца н. пр. привилегије, које су аустријски цареви давали Србима у Угарској, за заслуге стечене у ратовима против непријатеља аустр. државе.

придом (ф.), зналци у вештинама, стручњаци; нарочито вешти зналци и стручњаци при распрама између фабриканата и радника.

призис (г.), у мед. бушење, отварање лобање; знаћи и шкрипање зубима у болести.

призма (г.), у физици: стаклена призма, троугласто јако углачано стакло за преламане светлости, сунчане зраке прелама у 7 разних боја (дугине боје); геометр. тело.

Пријан (г.), у грч. митологији: вибограда, бог башта и поља, бог плодности, син бога Бахуса и Венере.

примус (л.), први.

primus omnium, први међу свима.

primus inter pares, први међу једнакима.

prima, у нем. школама значи први разред.

примадона, прва најбоља певачица у Опери.

prima vista, одмах, на први поглед (у муз.) одмах, с места свирати.

примажа, цена, премија за осигурање.

Prima Nota (ит.), у свима ве-

ћим радњама она књига, у коју трговац уписује све главне послове и случаје који се преко дана у радњи дешавају.

примарне школе, у француској основне, елементарне школе.

примарна струја, главна струја.

примаријус, главни говорник, предикатор у кат. црквама.

прима меница први еземплар (примерак) једне вучене менице, за разлику од другог еземплара, који се назива секунда меница.

примитиван, почетни, први, несавршен.

примитивни нерви, они нерви, који непосредно пролазе из мозга и кичме.

примогенитус, прворођени.

примогенитур, право прворођенога.

примарни бројеви, који се налазе са којим другим бројем, сем броја 1, не могу се делити н. пр. 7, 11, 13, и т.д.

Prince of Wales (енг.), (принс оф уелс) уелски принц, назив енглеског наследника престола.

принц (ф.), кнежевић.

принцева (ф.), кнегиња, кћи једног кнеза.

принц метал, жути бакар смеша од 6 делова бакра и 1 дела цинка.

принцип (л) мн. принципи, почеци, извори, основи, главни писмени једне науке; основи који покрећу људе на извесна деловања, начело.

принципијел, првобитан; из основа, начелни

принцип, (ит.), принц, кнез.

принципал (л.), главна личност, главни управник једне канцеларије, фабрике или велике радње.

prior, prius (л.), први, бољи.

а priori (л.), нешто узети, претпоставити унапред; нешто што се по себи разуме, по здравом разуму.

приор (л.), најстарији, главни у кат. манастирима

пристан (рус.), пристаниште бродова.

притан, притани (г.), у ст. Атини одбор педесеторице државних саветника.

пританеум (г.), јавна зграда у Атани, где су се притани хранили, и где су доживотно били смештени људи, заслужни за државу.

про (г.), предлог у многобројним сложеним релима значи: пре, пред, радије и т. д.

пре (л.), предлог, значи за pro et contra, за и против.

про (л.), за, а може да буде узвик за чуђење или жалбу.

pro dolor, какав бол!

pro pudor, каква брука.

проавус, проавије (г), прадеда и прабаба.

пробирати (л.), пробати, испитивати, покушати, истраживати.

пробација (л.), испитивање, истраживање, доказ.

проблем (г.), задатак за решавање; спорно питање; тежак задатак, загонетка.

проблематичан (г.), двосмислен, нетачан, неодређен, сумњив.

проблематична личност (г.), сумљива личност.

пробус, (лат.), праведан, поштен.

Проб, име римског цара, који је по Фрушкој Гори заводио винову лозу.

провансалски (ф.), из јужно француске провинције.

провансалски вејтин, најбољи маслинов вејтин из Прованса.

провансалски песници, песници из реда витезова у 12. и 13. веку у јужној Француској и североисточној Шпанији.

провансалски језик, који се и данас као наречје говори у јуж. Француској и који је пре имао и своју малу књижевност.

провенцијенција (л.), порекло, одакле је нека роба неки производ.

проверб (ф.), пословица, а означава и позоришни комад, који се оснива на некој пословици.

провиденција (л.), опреза; провиђење божје; име мно им друштвима за осигурање.

провизија (л.), (провијант), снабдење, осигурање животним намирницама; у тргов. посредничка награда агента, шпедитера и комисионера за његов труд.

провизоран (л.), привремен. **провизор**, надзорник, управник; н. пр. једне апотеке, фонда, задужбине.

провизоријум, привремено стање у не кој управи или иначе.

провијант (л.), животна намирница; спрема јела за војску; захира.

провијантна комора, одељење за намирнице на броду.

провијантна кола, кола за хлеб.

провијантирати (л.), снабдети се животним намирницама.

провинција, код ст. Римљана: новоосвојена покрајина, држава; значи и унутрашњост, (место ван престочице).

провинцијал, врховни старшина над манастирима једног реда у округу.

провинцијализам, покрајинска реч или говор у некој провинцији.

провоцирати (л.), неог изазвати, дражити, позивати се на нешто.

провокација (л.), изазивање; др жење, изазивање на двобој; позив на виши суд.

прогимназија (г.), школа, која спрема ђаке за учење које гимназије.

прогноза (г.), одређење, установљење (нарочито код болести).

прогноза времена, претсказање, какво ће време бити.

прогностицирати, прорећи.

програм (г.), јавна, писмена објава, нарочито позив на какву свечност на вишим школама; школски извештај; објављен низ тачака: говора, певања, свирања, декламовања за какву забаву или концерт; у политици: излагање основних начела једне странке или министарства.

прогредирати (л.), напредовати.

прогрес (л.), напредак.

прогресивна пореза (л.), пореза, која је у односу према повишавању прихода или капитала.

прогресија (л.), низ бројева који настаје када се првом па онда сваком идућем броју дода један исти број (аритм. прогресија); када се први а затим сваки идући број помножи једним истим бројем, (геометр. прогресија).

прогресисти (л.), људи од напретка; име политичке странке у Шпанији, која постоји од 1842. год.

продиција (л.), издајство, издаја.

продуцент (л.), сваки који радом што производи: занатлија, фабрикант, економ.

продуцирати (л.), произнети изнети, приказати, у занату

израђивати еспап; у лемљорад.: произвађати храну, производи-ти, стварати у опште.

проеинент (л.), изврстан, одличан;

проеиненција, одликовање истицање у некој врлини, наци.

pro et contra (л.), за и против. **проза** (л.), напис у невезаном слогу, за разлику од везаног слога, поезије.

прозаичан, невезан, непое-тичан, значи и свакодневан, прост.

прозелит, новоприсвојени присталица једне вере, који прелази из једне вере у другу.

прозелитизам, манија за наговарање других да промене веру, они који и лажним обећањима и ружним средствима маме друге у своју веру.

Прозерпина (г.), из митол. Јупитерова и Церерина кћи, жена Плутонова и краљица подземног света.

провит (л.), „добро здравље!“ при куцању пре но што ће се испити чаша вина или неког другог пића.

прозодија (г.), првојитно означававала је песму, акценат, знак за дужину или краткоћу, слога, метрика.

пројекциони апарат, **пројектор**, машина за бацање слика на зид или платно.

пројекционе слике, зидне светле слике.

пројект (л.), план, намера. **пројипирати** (л.), пренети, одбацити; излжжити, на неки простор или површину пренети, **генерални пројект**, општи нацрт; **специјални пројект**, нарочити нацрт.

пројектил, свако тело, које се извесном снагом ставља у покрет, н. пр. у рату: шрап-нел, граната, метци.

пројекција (л.), у механици: бацање неког тела, у цртању: скица, престава, цртеж замишљеног положаја неког предмета, и рочито пројекција земљописних карата.

проквестор (л.), прикупљач државних доходака у ст. римским покрајинама.

прокл:мирати (л.), извикати, сјавити; ставити до знањ.

проконзул (л.), код ст. Римљана, бивши конзул, који је после довршења своје године службе добио неку провинцију (покрајину) на управу, а значи и вице-конзул, потконзул.

прокурирати (л.), збринутити, управљати, неговати, набавити испомоћи.

прокура, овлашћење и право гл:вног принципала, управљача једне радње, управнику друге друге радње, да може у место њега пуноважно потписивати.

прокуриса, опуномоћеник или пословођа једне велике куће.

per procu (шт.), преко пуномоћника, заменика, заступника

прокуратура, вођење послова једне радње

пролегомена (г.), предговор неком већем делу, припрема за какву науку, на универзитетима; припремна предавања.

пролетер (л.), у ст. Риму сиромашни грађани, последње класе, који нису могли новцем да служе своју државу него су могли да служе само својом децом.

пролетаријат (л.), сиромашно становништво, они који немају никаквог имања, радничка класа.

пролог (г.), предговор. Уводна беседа, говор; особито приликом извођења каквог позо-

ришног комада пригодом неке велике свечаности.

пролонгирати (л.), продужити, одложити; пролонгирана меница, таква меница, која се може без отплате, само са плаћањем интереса, на извесно време продужити, ако банка, завод, на то пристане.

промахос (г.), код ст. Грка, који напред изађе из строја, а позива бораца са противне стране на бој; борац у првим редовима.

променирати (ф), шетати се.
променада (ф), шетња; место за шетњу, парк.

Прометеј (у грч. лат.), син титана (дива) Јапета, проналазач многих вештина. Он је створио човека од земље и воде, и да би га оживео, украо је ватру с неба, због чега га је Зевс у љутини приковао стрелом за планину Кавказ, где му је јастреб непрестано кљувао дигерицу, у колико му је она поново израсла била. У овом тешком посложају био је Прометеј, док га најзад није Херкул ослободио.

прометејски, тежња нечему, што је надчовечанско.

pro mille, (л), од или на хиљаду (‰).

промитирати (л.), обећати.
промисум (л), оно што је обећање, а значи и самообећање.

промовирати (л), узвисити, унапредити; н. пр. на универзитету прогласити кога слушаоца за доктора наука.

промоција (л.), на универзитету свечано проглашење неког за доктора.

проми, **промпт** (л), готов, спреман, брз; тачан; у готовом н. пр. промптно плаћање; **in promptu** имати, значи, држа-

ти у приправности, имати при себи.

промулгирати (л.), објавити н. пр. један закон.

промулгација (л.), јавна објава.

промоен, мн. **прономина** (л.), заменице.

pronomen substantivum, лична заменица.

pronomen adjectivum, придевна заменица.

pronomen demonstrativum, показна заменица

pronomen determinativum, одређена заменица.

pronomen indefinita, неодређене заменице.

pronomen interrogativum, упитна заменица.

pronomen personalia, личне заменице.

pronomen possessiva, присвојна заменица.

pronomen reciproca, међусобне заменице.

pronomen relativum, односна заменица.

прономима посесива (лат.), присвојне заменице.

про нунк (л), за сада.

пронунцирати (л.), изрећи, одлучити; јако се изразити, јасно изјавити, одлучно се изразити.

пропагирати (л), распрострајирати, размножити.

пропаганда (л.), распрострање, н. пр. congregatio de propaganda fide, друштво или устенова за ширење катол. вере, коју је 1623. у Риму основао папа Урбан VIII; у опште свако друштво за ширење религиозних и политичких идеја.

пропагација, исто што и пропаганда, ширење.

пропатија (г.), предосећање неке болести.

пропедевтика (г.), предзна-

ња, потребна за проучавање какве науке.

пропелер (л.), покретач снаге у напред, код пароброда: парна лађа на завртањ.

Пропилеје, свечан улаз у неке велике палате; нарочито улаз у старо-грчку атинску гврђаву.

проплазма (г.), модел, слика за углед, по којој вештак нешто ствара.

прополис (г.), предграђе.
пропонирати (л.), нешто изложити, предложити, приказати.

пропонент (г), предлагач, излагач.

пропозиција (г.), предлог, понуда; а **пропо**, саш сад! као да сам звао; баш подесно, у згодно време.

пропорција (л), однос, размер.

пропорционалан (л.), сразмеран.

пропретор (л.), у ст. Риму судија у некој покрајини.

проприетет (лат.), својина, право својине.

проприетер (л), власник, поседник неке земље.

proprio motu (л), из сопствене побуде.

пропугнирати (л), борити се за нешто, бранити

пропулзија (л), растеривање, одагнање, одбранити, отерати.

пропулзација (л), одагнање, задржавање.

проректор (лат.), заступник врховног старешине универзитета или које велике стручне школе.

прологирати (л.), одложити, развући; исто значење као пролонгирати, одложити плаћање неке менице.

пророгација (л.), одлагање неког термина, рока.

просалдо (ит.), за изравнање.

просектор (лат.), први асистент једног завода; који и самостално предузима парање лешине.

просимо пасато (ит.) прошлог месеца.

просимо вентуро, идућег месеца (у трг. пословима).

проскрибирати (л.), исписати нечије име, прогнати.

проскрипција (л.), прогонство. За време грађ. рата у Риму између Марија и Суле, ова ова по итичара међусобно проскрибовали су (исписали имена) својих противника, који су после тога изгнани из Рима и убијени.

просперирати (л.), усрећити некога; бити срећан, напредовати у неком раду; доћи у побољне, сретне прилике.

просперитет (л.), срећа, угодност, напредак, благостање.

проспицирати (л.), у напред гледати; предвидети; предузети потребне мере, да се нешто несповљно спречи.

проспект (л.), изглед, нацрт, план, цртеж, преглед; приказ, објава, н. пр. објава о изласку неке књиге, листа; уређење једног завода и т. д.

простата (г.), жлезда на горњем делу мокраћне цеве.

простаталгија (г), оболење тих жлезда.

пр-статитис, запалење те жлезде.

простатонкус, сток горње жлезде.

простевос (г.), у мед. вештачка израда неког дела тела, н. пр. стављање вештачке руке или ноге и т. д.

простернирати (лат.), прострети, бацити, покорити.

проституирати (л.), истаћи;

јавно жигосати; грдити; обешчастити, ставити неког на другу.

просферомена (г.), лекови, који с поља дејствују.

просценијум (лат.), предњи део bine, позорнице.

протагониста (г.), први борац; у стар. грч. позоришту, први, главни глумац

протежирати (л.), бранити, штитити, узети у заштиту.

протеже (ф.), штићеник.

протекција (лат.), одбрана, заштита. пријатељство према некој од себе нижој особи, да јој се нађе каква служба итд.

Протеј (г.), у грч. мит., један међу морским боговима, који је имао дар прорицања и моћ, да се претвори у разне облике.

протектор (л.), заштитник, помагач; чувар; нарочито после укидања краљевства у Енглеској, чувеном енглеском државнику Кромвелу у била је титула лорд протектор енглеске републике.

pro tempore (л.), за сада.

протестант (л.), евангелич олутер. хришћани, Лутерани.

протестантизам, учење и вера протестаната.

протестирати, бранити се, уложити уток, негодовати, опорицати

протестирати (л.), јавно изрећи; изјаснити се против нечега; оградити се.

протестирати меницу, послати суду меницу на наплату, пошто менични обвезни: није могао меницу да исплати

протозоон, праживотиња, прва животиња, најнижег ступња органа: ог постања.

протојереј (грч.), врховни свештеник, протопоп, прота.

проток (л.), записник, деловодник; писмена изјава извесних лица, на суду, у поли-

цији и иначе; у истражним ств'рима: изјава, саслушање.

протоколист (г.), чиновник, који пише, води записник.

протоколисати (гр.), написати извештај о некој ствари, неком догађају.

протомартир (г.), први мучени: за хришћанство (апост. Стефан).

протомедикус (г. л.), врховни, главни лекар.

протопласти, (мн.), најстарији, први људи, праљуди.

протопрезвитар (г.), прота.

прототип (г.), први отисак у штампани или сликарству; права слика, сушти лик; у свему налик на неку другу личност.

протохисторијан (лат. гр.), преисторијски.

протрајирати (гр.), одуговлачити, одлагати.

протракција (г.), одуговлачење.

протуберирати (л.), избити, отети, набубрити.

протуберанција, израсти на телу.

протутор (л.), други, споредни старалац.

профазис (г.), узрок, повод; у мед.: скривен узрок неке болести.

профан (лат.), светски (не црквен) прост, неплеменит, обичан.

профанирати, обесветити, умрљати, злоупотребити.

професија (лат.), вероисповест; занат, позив, занимање.

професиониста, занатлија, рукодејлац, радник.

професор, наставник универзитета, гимназије или реалке и друге стручне школе.

професура (л.), звање, положај професора.

профет (г.), пророк, претсказивач будућих догађаја.

профил (ит.), лице (или сли-

ка лица) гледано са стране; у грађ., пресек.

профилан портрет, слика тако малана, да се види само једна страна лица.

профилактично (г.), у мед. оно, што откривања, брани, чува (од неке болести), предохранљиво.

профилактикум (гр.), средство за предохрану неке болести.

профилактиксис (г.), предохрана.

профит (ф.), добит, корист, зарада.

проμεσα (фр), буквално значење: обећање; Санкарова писмена изјава, да ће у одређено време платити нешто или да ће по одређеној цени дати државне папире; привремена срећка (лов), продата само за једно вучење.

профицијенција (л), успех, напредовање.

профос (ф.), подофицир, надзорник ухапшених војника; тамничар на бродовима.

профундус (л.), дубок, темељан; *de profundis* „из дубине“ почетне речи те отуд и име католичког композираног псалма (129 псалм); *de profundis*, из дубине (н. пр. певати)

прохибирати (л.), задржати, забранити, заточити.

прохибита, забрањене ствари.

прохибиција, забрана.

прохибитивни систем, ограничење увоза и извоза.

прохибитивни цол (нем.), заштитна царина.

прохибитивно, оно што задржава, што забрањује.

прохибиторијум, забрана увоза и извоза робе.

прохибиционисти (л.) странка антиалкохоличара у Сједињеним Државама.

прохронизам (г.), грешка у рачунању времена, када се за

неки догађај тврди, да се раније догађао, него што је у ствари било (упореди са: анахронизам).

процедирати (л.), напредовати, кренути с места.

процедура, начин рада, прописан начин за вршење неког посла, рад при суђењу.

процес, распра, поступак, парница; у хем. значи развитак, промена, ред у некој хем. анализи.

процесија, свечан поход, опход, свечана сахрана; литија.

проценат и перценат (ит.), добит или интерес од 100, н. пр 4 и 5 процента — 4 и 5 Дин од 100 Дин.

процимнићани (г.), Хришћани, који се причешћују квасним хлебом; тако Латини називају православне Хришћане.

пруриго, **пруритус** (лат.) свраб_коже, човечијег тела прерана зрелост.

псалирати, **псалтирати** (л. г.), читати или певати псалме. **псалам**, по'ојна песма, у славу божију; нарочито псалми, за које држе, да их је спевао јудејс. и цар Давид.

псалмодија, псвање псалама.

псалтир и **псалтерион** (г.), врло стари, харфи сличан инструмент са жицама; означава и библијску збирку псалтама.

псеудо или **псеуд** (г.), лажно, неправо.

псеуд акузис, обмана слуша.

псеуд ангелија, лажна вест.

псеуд афија, лажно осећање пилљавости.

псеуд астма, лажна тесногрудност.

псеудо апостол, лажни апостол.

псеудографија, лажан препис каквог акта, књиге итд.

псеудолог (г.), лажљивац.
псеудо месија, лажни месија.

псеудонимус, књижевник, писац са измишљеним именом.
псеудо Смердис, лажни Смерд, који је узео то име и представљао се као убијени брат перзијског владоца Камбиза.

псефизма (г.) народни заклучак, решење донето већином гласова у нар. скупштини (код ст. Грка)

психа (г.), дух, душа.

Психе, љубавница бога Амо-ра у грч. мит., престављана је са лептирским крилима.

психагогија (г.), одржање живота.

психизам (г.), наука, да се душа састоји из неке материје или течности; али и мишљење, да је душа нешто нематеријално и надчулно.

психијатар (г.), лекар за душевне болести.

психијатрија, наука о душевним болестима.

психолог (г.), испитивалац, познавалац душе.

психологија, наука о души; наука о суштини, снази, променама и дејству душе као носиоца духовног живота

психопанихија (г.), спавање душе до њеног ускрснућа.

психопатологија (г.), наука о душевним повредама.

психофизика (г.), наука о односима између душе и тела.

психоза, душевна поремећеност.

пти (петит), мали, низак; ситна штампа слова.

пубертет (л.), полна зрелост.

публика, **публикум** (л.), јавност; свет, нарочито читалачки свет, читаоци, гледаоци и слушаоци концерта, позоришта; свет.

публиковати, објавити, издати, ставити до знања.

публициста, државник; књижевник, писац општих, јавних, државних послова; журналиста.
пувоар (ф.), моћ, сила, снага.
пувоар егвектив, извршна власт, сила.

пудинг (енг.), фини у некој форми („модли“) зготовљени колачи, зготовљени на разноврсне начине.

пудр (ф.), прах, прахак, пенак; **рајс-пудер** (ф.), пудер од пиринца, украс за лице и кожу.
пулард (ф.), кокош.

пулардерија (ф.), заграђено место, велико двориште, где се у велико негује и гоји живина.

пулвер (л.), прах, нарочито у медицини употребљен прах од разних лекарија.

пулверизација, смрвљење разних лековитих ствари у прах (да би болесник лек лакше узимао).

пулмонија (л.), туберкулоза плућа; а значи и запаљење плућа.

пулс (л.), удар, било.

пулзирати, ударати, бити.

пулзација, ударање срца, ударање била.

pulsatio cordis (л.), дупање срца.
пума, американски лав или дрвени тигар; иначе се зове кугуар.

пункт (л.), тачка.

punctum! (л.), свршено! тачка! доста је! (у узречицама).

пункција (у мед.), увод или мали просек у телу, да би се извадила вода н. пр. код болесника водених болести.

пунктација (лат.), план за неки уговор.

пуниш (енг.), познато пиће од шећера, арко чаја, воде и лимуна.

пупила (л.), мушко или жен-

ско непунотетно дете, под туторским надзором.

пуплин (енг.), пофлеенс, свиlena материја од свиле и вуне, нарочито се гради у Ирској.

пур (роуг) (фр.), за.

пур боар, (ф.), напојница.

пур фелисите, (ф.), за срећу.

пур парле, (ф.), договор, измена мисли међу дипломатима и државницима.

пургирати (л.), очистити, чистити, н. пр. чистити стомак (узимати на чишћење) со за пургацију, горка со.

пурганција и **пургатив**, средства за чишћење стомака.

purgatio menstruo, (л.), женско месечно прање, чишћење.

пургаторијум (л.), чистиште (код католика), где по веровању неке душе, за које није тачно одређен рај или пакао, долазе прво у чистиште.

пурли (тур), шарен.

пурпур (л.), пурпурна боја, скуподена отворено црвена боја, која се у старо доба градила из сока пурпурних пужића; пурпурна хаљина.

пуруленција (л), гнојење.
пурус (л), чист, непомешан. јасан.

пурифизирати, (л.), чистити, очистити.

пуризам, (л.), чишћење језика (од непотребних страних речи).

пуриста, (л.), личност, која пречишћује језик.

пуританац (л.), правоверни, чист у вери (у Енглеској); види: пресбитеријанци.

пусат (тур.), оружје.

пусирати (фр), гурати, терати; неког потпомоћи, унапредити; спровестм.

пуста (мађ), пусто земљиште, али и делимично те су, богато обрасле равнице, степе у Угарској, нарочито подесне за пашу коња и свиња.

путрефакција (л.), трулење, пуч, изненадно раздражење, оружан устанак (нарочито због политичких прилика).

пушт (тур.), нитков, разуз дан младих.

пфификус (нем.), прамућуран, лукав човек.

пурпуратус, за кардинала, обученог у пурпурну одећу.

Р

Р, Р, скраћенице.

Р као скраћеница на ст. римским рукописима. Roma, Romanus, Regia. Regnum, Restitutor, на рецептима recipe, r resfus, т. ј. правије, тачније.

R. A. Roya! Academy, енгл. Краљ. Академија.

Рес, Рецензент.

Ref, Референт.

R. J. P., requiescat in pace.

R. J. S. A., Romani Imperii semper Augustus.

Р. Реомир.

Ра (мн.), ст. мисирски бог сунца, највећи и најстарији бог међу мисирским боговима, коме је био посвећен кобац, те га обично приказују са копчевом главом.

рабарбер. (г. нл.), у медицини позната биљка чији је корен лековит. (Налази се у Азији, Хималаји).

рабат (ит.). одбитац, попуст цене извесне робе.

рабат конто, попустни рачун.

рабатирати, одузети, скратити, попустити.

рабација (тур.), возч.

рабдомантија (г.), прорицање помоћу штапића, откриће разних метала и воде под земљом, помоћу волшебног штапића.

раби и рабинер, (јевр.), учитељ, јевр. свећеник и научник.

рабинизам, наука о јеврејском језику и јеврејској религији.

рабин, „наш учитељ, наш господ“, тако су Христови ученици називали Христа.

рабијатан, осоран, пуст, пркосан, спреман на свашта.

рабијес, (л.), помага, бес.

рабијес канина, (л.), псеће беснило.

рабулист (нл.), који изврће законе, брбљивац.

рабулистика, извртање закона, говорење у ветар.

равагирати (л.), опустошити, пленити.

равак (тур), сат, сахат меда.

Равена, град у Италији.

равитајирати (ф.), поново снабдети животним намирницама.

равитајирање, снабдевање неког града животним намирницама

рагу (ф.). нечему повратити укус, неком створити прохтев за јелом, врста чорбе од исецканог меса, нарочито од живине, са разним зачинама, који јело чине укусним.

рагутирати, отворити прохтев за јелом (за јелом).

Радамант, (г.), У митол. син Јупитеров и Европин, (брат Краља Миноса), који је због свог правдољубља постављен за судију у подземном свету.

Радегост и Радгост, (сл. в.), бог гостопримства код старих Словена, коме је био посвећен коњ, (по Јакову Гриму, Радегоост је био код Словена оно, што код Римљана Меркур) **радекриста**, присталица руског комунисте Радека.

радијум, нов елемент, кога је пронашао полски научник Кирије у Паризу.

радиоактивитет, способност радијумових зракова зракова, да кроз чврста, непровидна тела дејствују на фотографску плочу осетљиву на светлост.

радијус (л.), полупречник круга.

радикс (л.), корен, почетак. **радикалан**, укоревен, урођен, од искони, тачан, од природе, из корена.

радикална кура, лечење из основа, потпуно и тачно лечење.

радикали, они припадници протестантске цркве који хоће да васпоставе из основе чисто веровање, политичка странка.

радикални реформатори, називају се чланови народних странака у Енглеској и другим земљама, који теже да извесна уставна одређења из основе промену.

радициран, тубоко укоревен, основан.

радио, бежична телеграфија. **радиотелеграфија**, бежична таласна телеграфија.

радирати (л.), избрисати, изгрести.

радотажа (ф.), говор у ветар.

радотирати (ф.), говорити у лудо, брбљати.

раја (арап.), стадо, потчињени, нарочито се подразумева на хришћане, у првом реду Србе који су живели под турском стегом.

равија (арап.), борба, поход нарочито Мухамеданаца против

неверника пљачкашки рат, казни рат.

Рајфајзен, чувени нем. економист, оснивач земљорадничких задруга.

ракам (тур.), рачун.

ракета (ит.), омотач од хартије у облику цеви, напуњене барутом и другим хемикалијама који кад се запали на једном крају, ватра скаче високо у ваздух и обично горе у ваздуху пукне и распрсне се. Ракета има иначе врло разноврсних.

раки сапун (тур.), парфимиран сапун.

ракиција (тур.), човек, који пече ракију.

ракицијница (тур.), пецара ракије.

ракомандирати (ф.), исправити, искрпити, поново довести у ред.

Ракоци Фрања, чувени мађ. војвода и kneз у Ердељу, велики противник бивше хабсбуршке династије.

ралмирати (л. ф.), поново скупити, поново ујединити.

ралимањ, скупљање, прикупљање, уједињење војске, коју је непријатељ разбио; **плас де ралимањ**, зборно место.

рамазан и рамадазан, 9-ти у арапском календару, месец поста, највећи мухамедански пост.

Рамајана (инд.), живот и рад инд. Краљевића Рамаса. Велики индски епос написан на санскритском језику, од прилике у 25.000 стихова.

рампа (ф.), узвишено место, на које се пење благим нагибом, раскрсница.

рампласирати (ф.), заменити, заузети неко место.

рамласан (ф.), заступник, неког положаја.

рампонирати (л.), покварити, погоршати, оштетити.

рандеву (ф.), састанак на неко одређено место.

рандеву вакавати неком, одредити место за састанак.

ранжирати (фр.), уредити, довести у ред; узети неко место, неки положај; неког запослити; уредити железнички воз.

ранжирати се, уредити своје домаће прилике.

ранжирање, уређење и наређење; стављање желез. кола (вагона) у подесан ред за возњу.

ранимирати (ф.), освежити, оживети, одобрити.

ранконтр (изговара се **ракотр**) (ф.), састанак; случајан сусрет, неочекивани састанак; изненадан, непријатељски сусрет (у рату, између две непријатељске војске); прилика, положај.

рапидан (л. ф.), живахан, брз, уграбљен, нагао.

рапорт (ф.), глас, извештај, пријава, изјава; однос, веза.

рапорт-журнал, књига за пријаву, извештајна књига.

рапортирати, извести, поднети извештај, јавити.

рапортер, извештач (или репортер може бити и извештач новина).

рапроширати (фр.), ближе довести (неку ствар).

рапсоди (г.), скупљачи и уређивачи нар. песама; лутујући нар. песници код ст. Грка, који су сређивали Омирове песме у целину и јавно их певали од места до места.

рапсодија (г.), песме, које су певали певачи рапсоди, нарочито поједини одељци Омирових песама; уједно значи и музикалну фантазију слободног облика.

раптије (л.), напад, беснило,

rap (л.), редак, скупоцен.
raga avus (л.), ретка птица.
т. j. нешто особито, нешто ретко.

раритет, реткост, скупоценост.

рарефакција, проширење пора, подела ваздуха помоћу топлоте.

рас (арап.), глава, врховни заповедник; кнез; предгорје.

раса, пасмина, главна стабла народа.

раскол (рус.), секта у Русији.

расколник, мн расколници, староверци, кривоверци, који су се 1666. г. оцепили од Руса, православне вере (шизматичи, руски: староверци) и који су се после поделили на разне секте.

Распути, Индуси, који верују у сеобу душа.

растрал или **рострал**, лице, које се занима повлачењем линија за ноте.

растрирати, повлачити нотне линије.

рат (**рахт**) (тур.), коњски налит.

рата (л.), сразмерни део уносне своте или узимање учешћа појединца у каквом послу са сразмерним новчаним уделом; делимична уплата или отплата.

рате, мн. делови плаћања, н. пр. плаћање у четворогодишњим ратама, у четворогодишњим деловима.

ратанија (шп.), неко корење у Америци, које се употребљује за заустављање крви.

rattendo, rattenuto (ит.), (у муз.), задржавајући, оклевајући.

ратификација (л.), потврда, закључење (неког уговора).

ратифицирати (н. л.) или **ратихабирати**, одобрити, потврдити, извршити.

ратификација, **ратихабација**, потврда, да је олуномоћени радио према наредби и жељи наредбодавца; акт потврде; накнадно одобрење.

раунд-хедс (енг.), округлоглави, погрдно име за пуританце, противнике енглеског краља Карла I, због њихове кратко ошишане косе.

Рафаел (јевр.), мушко име; један од тројице арханђела (Рафаило, Гаврило и Михајло); уједно и један од најдаровитијих сликара, Рафаило Санцио, рођен 1483. г. Најчувеније су му слике Мадоне, Богородице са Христом на руци.

рафинирати (ф.), чистити, префинити; нешто подесно и за себе удесно учинити.

рафиниран, пречишћен; лукав, промућуран, препреден.

рафинажа или **рафинада**, префињење шећера, пречишћен, фвини шећер, главе шећера.

рафлезија (*Rafflesia Arnoldi*), циновски цвет. Г. 1818. предузео је Др. Арнолд научни пут у унутрашњост острва Суматре у пратњи енглеског гувернера Рафлеа и пронашао биљку са огромним цветом, који има у пречнику 3 стопе.

рафреширати (ф.), освежити, расхладити се; обновити; приликом марширања застати радм одмора.

рахат-локум (тур.), посластица, која се највише сервира код Турака и источњачких народа па и на целом балканском полуострву. Гради се од ретко укуваног пириначног брашна, шећера, разних миришљавих сокова, уз које се додаје и исецкан бадем и лешник.

рахилгија (г.), болови у ртењачи.

рахилгитис (г.), запалење ртењаче.

рэхикокифозис (г.), кривљење ртењаче у натраг.

рахиолордозис (г.), кривљење ртењаче у напред.

рахиопарализис (г.), кочење ртењаче.

рахиоплегија (г.), кочење ртењачних нерава.

рахитис (г.), кривљење и лабавост костију; нарочито код деце т. з. енглеска болест.

рахитис (г.), енглеска болест.

рахт (види: рат) (тур.), коњски налит.

рацио (лат.), рачун; обзир; предомисљање; мишљење, разум; основно правило; начин, мера; узрок, основ; *contra rationem*, против здравог разума.

рацио легис, (л.), законски основ; циљ, намера закона.

рационизирати, изводити, закључивати, прорачунати.

рационално или **рационално**, паметно, смишљено.

рационализам (н. л.), примена разума на све, до чега је човек искуством дошао, да би према томе могао неку ствар зрео просудити; рационализам у религији, значи: не примити никакво учење из религије; док га човек разумно не просуди.

раца (санс.) краљ; племенски источно-индијски кнез или урођени кнез Инда, сада понајвише зависан од Европејаца.

раџон (ит.), памет, узрок, рачун, стање.

раџон-књига, у великим трговачким градовима на берзи или у градском суду стоји отворена велика књига, у коју

свака трговачка кућа уписује своју фирму.

ре- (ре-) (л.), (ит. *ri*), ова речца значи у речима, које су са њом сложене: натраг, против, опет, још једном. У француском стоји пред речима, које почињу са *a* и пред *en*, само *г* (*р*), које појачава значење речи.

Реа (г.), једна између Титанкиња, жена Кроносова или Сатурнова, Зевсова мајка.

Реа Силвија, из рим. митол. кћи краља Нумитора, која је са Богом Марсом изродила Ромула и Рема, осниваче града Рима.

реагирати (н. л.), одупрети се, противно тежити, бити нечим незадовољан, супрот стати.

реагенција, пробно средство материја, која доказује, да се неко извесно тело, супстанца, налази у нечему.

реадопција (н. л.), поновно примање, заузимање.

реадоптирати, поново узети, примити.

реакција, супротна акција, одупирање; у политици: тежња у натраг, корак, натраг; нарочито намерно спречавање напретка за побољшање у држави, или тежња, да се уништи оно, што је у напредном духу већ извојевано, а да поврати оно старо, преживело, навадно.

реакционаран, назадан.

реакционар, мрачњак, назадњак.

реактивирати, поновно поставити кога у дејство (вратити кога опет у службу).

реалан (н. л.), стваран, тачан, истинит.

реална енциклопедија, стручан речник, у коме су основни стручних наука.

реалан новац, метални но-

вац, за разлику од папирног новца.

реална гимназија, виша школа, која тежи да циљ и средства за образовање у гимназијама и реалкама по могућству сједини, те као главна средства за образовање омладине узима новије (живе) језике, математику и латински језик са књижевношћу.

реална знања, стручна знања.

реална школа, установа, у којој се у место старог језика уче нови језици, математика и природне науке, као најглавнија предмети.

реална унија, стапање двеју држава у једну (супротно персоналној унији).

реална вредност, права вредност кованог новца (за разлику од номиналне вредности).

реализовати, остварити, оживотворити, спровести вешто; претворити (н. пр. хартије од вредности) у новац, уновчити.

реализација, остварење, извођење.

реализам, наука о стварности.

реалисти, они схоластичари у средњем веку, који су опште појмове ствари сматрали као нешто реално, стварно.

реално, стварно, што одговара суштини, истини.

реалитети, својина земљишта.

реална нијурија (л.), стварна увреда.

реални каталог стручни каталог књига (према садржини књига).

реална кауција, сигурност добитком неке ствари у залог.

реална прогимназија, школа, којој је циљ да приглаголи слушаоце за вишу гимназију, али тако да прво обучи уче-

ника у оном што је наглавније у гимназијама и реалкама.

реалан лексикон (л.), стручан речник.

реапелирати, поново учинити призив, поново тражити неко право, по други пут жалити се на неко решење.

реармирати, изнова наоружати, преоружати. поново наоружати ратни брод.

ребах, **рабах** (јевр.), корист, интерес, лихварство, зеленаштво.

ребел (лат.), покретач буне, бунтовник.

ребелирати, побунити се, устати против кога.

ребелија (л.), устанак, буна.

ребес (јевр.) добит.

реби (ф.); одбијање, неповољан одговор; код трговаца: рђава, покварена роба.

реби-писма одбачена, непримљена писма,

ребитирати, одбити, одбацивати.

ребус (л), (израз мисли помоћу слика, у место слова); аргонетка у сликама, нека врста писања са сликама, за одгонетање.

ревакцинирати (н. л.), некога поново пелцовати крављим богињама,

ревакцинација, поново пелцовање.

ревалирати (л.), бити здрав; опоравити се после неког издатка или плаћања за другог (у трговини).

реванш (ф), задовољење, освета; међусобни поклони.

ренанширати (при игрању карата), дати неком прилике, да у другој партији поврати изгубљени новац: осветити се, прибавити задовољење; одужити се поклоном за добивени поклон.

ревена (тур.), заједничко сношење (плаћање) трошкова, **реверендус**, (л), частан, поштовања достојан.

reverendus dominus (л), пречасни господин (титула за католичко више свештенство).

реверенда, дуга црна горња хаљина код правосл. и еванг. свештенства.

реверс (нл.), признање, признаница о некој ствари, узетој на послугу.

ревестирати (доцн. л.), поново оденути, некога вратити на своје пријашње место (службу).

реви (енг.), преглед, нарочито часопис за књижевност критику, који излази недељно или месечно; преглед војске, преглед оружја.

ревидирати (л.), неку ствар или посао, рад, поново разгледати, проучити, проценити.

ревизор (доцн. л.), прегледач, рачуновођа.

ревизија, разматрање, преглед, оцењивање, разматрање и предлог за измену неког закона, устава и уговора; у штам. други пробни табак за преглед пре уласка у штампу.

ревијера (ст.ф.), обала, река, речна обала, предео, округ. ловачка ревијера, земљиште за ловљење.

ревиндицирати (нл.), за нешто се поново заузети, нешто изгубљено или одузето, отето опет присвојити.

ревиндикација, потраживање неке своје својине.

револтирати (л.); окренути, ваљати.

револвер, ватрено оружје, пиштољ са 6 и више метака.

револверска штампа, штамп, лист, који се може купити и подмитити и која прети погрдама и откривањем неких

тајни, да би на тај начин измамила новац, па да престане изношењем тих ствари.

револуција, повратак, а најчешће значи: устанак, буна; у астрон.: кретање мањег светског тела око већег; потпуна промена или преображај животињских организама и целе земље услед великих поплава (потопа) земљотреса и т. д. (земљина револуција); **политичка револуција**, велика државна промена, преиначење целог устава, нарочито насилним путем.

револуционарни трибунал, за време вел. француске револуције образован је 11. аарта 1793. год. под именом изванредни криминални суд, криви суд за кажњавање свих противника револуције и присталица Луја XVI.

револт (ф.), узбуна, побуна, устанак.

револтирати се, узбудити се, побунити се.

ревоцирати (л.), опозвати, узети на своју реч.

ревокабилитет (нл.), опозивање.

регалан (л.), краљевски. **регал - хартија**, краљевска хартија, велика сорта хартије за земљописне карте, бакрорезе и т. д.

регали мн. **регалије** (л.), краљевска, владалачка права; државне **регалије**, државна права и повластице н. пр. рударски регал, искључиво право државе, да се метали, угљ и соли, које се налазе испод земљине површине (под земљом) сматрају државна својина и држава их може дати у експлоатацију; исто тако и поштански **регал**, као и **регал** таксених и поштанских марака, соли и ковања и издавања новца.

регалија, значи и знаке краљевског достојанства.

регалија, врста добре цигаре.

регалитет, право државе да може имати регалије.

регар (ф.), обзир, однос, поштовање према неком.

регардирати (ф.), посматрати, уочити, приметити, пазити, узети у обзир.

регата (ит.), утакмица са гондолама; утакмица у веслању.

регенатор (л.), обнављач, препородилац.

регенерација (л.), освежење, установљење, препорођење.

регенерирати (л.), установити, оживети, препородити.

регент (л.), **режан** (ф.), владалац; регентство, влада, нарочито оно време које пада између владе француских краљева Луја XIV и Луја XV. када је за малолетног краља вршио краљевску власт херцег-Филип Орлеански.

регентство (л.), влада заменика првог владара.

регерирати (л.), увести, уписати; одговорити.

регете и. регистра (мн.), доцније: акта регистрата, свежњевих аката, у књиге уведени одабрани преписи свих важних аката, повеља, писама и т. д. у канцеларијама и архивама краљевских дворова, владалачким резиденцијама, манастирима и т. д.

регион (л.), предео, округ, крај; ваздушни слој.

Регина (л.), женско име, значи и краљица.

регистар (ф.-ит.), списак, списак речи и ствари, садржаја, преглед, упутник; у тргов.: трговачка књига, уређена азбучним редом.

регистарска хартија, велика, јака хартија за рачунске књиге.

регистирати, увести или уписати у регистар.

регистрандз, књига за увођење, књига за прибележење, списак службених приспелих аката; деловодник.

регистратор, редитељ и увођач аката.

регламан (ф.), наређење, нарочити пропис, правила за чиновнике.

регламан за егверцирање, пропис за војна вежбања.

регнатор (л.), владалац, краљ.

регнум (л.), царство, краљевство

регнум натуре, природно царство.

regnum animale (л.), царство животиња.

regnum vegetabile (л.) царство биља.

regnum minerale (л.), царство камења, минерала

регрес (л.), добитак, корист, зарада; назадак.

регула (л.), пропис, правило; **in regula** (л.), по правилу, обично, по обичају, понајвише, *nulla regula sine exceptione* — нема правила без изузетка.

регула де три (л.), у матем.: тројно правило, у коме се из три познате количине налази четврта непозната која стоји са њима у вези; а зове се и пропорционално или односно правило.

регуларан, правилан, течан, уредан.

регуларна и. регуларна војска, стална стајаћа војска, за разлику од земаљске одбране.

регулатор (нл.), дотеривач, справа, која уједињава рад строја, справа за регулисање

часовника, а значи и врсту часовника, који врло тачно раде.

регуларитет (л), правилност.

регулисање (т.), исправљање, довођење у ред.

реданимирати (л.), ојодрити, оживети,

редатирати (л.), датум на неком акту, исправити, ставити доцније.

редемптор (л.), искупитељ (рода људског Исус Христос).

редемпција (л.), избављење, и скупљење.

реденгот (ф.), капут за јахање, дужи црн капут, за свечаније прилике а и за пут.

редививус (л.), сживео, пробуђен, обновљен.

редигирати (л.), скупљати и уређивати написе, чланке, фелтоне, белешке, вести и т. д. и спремити их и уредити за штампу неке књиге, часописа или листа; издавати и уређивати лист.

редактор, управник, уредник и издавач разних написа за уређивање каквог (нарочито политичког) листа, шеф редактор, главни уредник листа.

редакција, припрема, скупљање и уређење и одређивање материјала, спремног за штампу; а значи и зграду, локал (нарочито код пошт. листа) где се тај посао врши

редимирати (л.), искупити, откупити, ослободити се нечег.

рединтегрирати (л.), успоставити, допунити, обновити.

рединтеграција (л.), успостављење, обновљење.

редитус (л.), повратак; доходак.

редиф (араб.), турска нар. одбрана, која се само у ратна

доба сазива а обавезна је до служи 15 година.

редиција (л.), враћање, повратак; навођење неког основа, узрока.

редресирати (л.), исправити, извести на чисто, успоставити, поправити.

ред-стар-линија, белгијска паробродска линија, између Антверпена и Филадельфије.

редублирати (л.), удвостручити, умножити, појачати.

редунданција (л.), нагомилавање речи, претрпавање, преасићеност.

редундирати (л.), потопити, поплавити.

редуплицирати (л.), удвостручити; слоге или гласове поновити.

редупликација (л.), удвостручење; у грам: понављање или удвостручење слогова или гласова.

редут (повучено место) (фр.), 1.), мало, четвороугаоно ушачење; 2.), бал са маскама, означава и салу, место за скупљање где се држе балови свечаности, вечере и т. д.

редуцирати (л.), вратити; смањити; повући, обрачунати; у муз.: партитуру редуцирати, значи: хармонију многих инструмената свести свести на мало инструмената.

редуцирање и. редукција, успостављање, довођење у пријашње стање; а значи и умањење броја на пр. војске или чиновника у неким надлештвима; смањење цене неке робе; код цртања: умањење, подмлађење неке фигуре.

редукциона табела, таблица за обрачунавање или уређење развог кованог новца мере или тегова.

редхибирати (л.), одузети или повратити,
редхибиција, узимање или враћање неке купљене ствари.
реекспортирати (нл.) поново извести.

реекспортиција, понован извоз увезене робе.

реел (енг. ит: рим), живахна шкотска или ирска игра.

реелан (ф.), истинит, битан, стваран; делатан; тачан, сигуран; справедљив, на шта се може човек ослонити.

режија (ф.), управа чиновника разних трговинских грана и државних прихода на пр. управа дрва, соли, дувана итд. ради чега су ти управљачи одговорни и полагају рачуне; а значи и позоришну управу у уметничком погледу са придоданим особљем; управа.

режијско зидање, зидање које изводи управа сама као предузимач.

режим, државна управа, влада; ancien régime (читај: ансјен режим) стари начин државне управе, нарочито пре велике француске револуције.

регимента (л.), велико трупно одељење војника од 2-3000 пешака или 1000 коњаника (регимента кавалерије).

режисер (ф.), управник пореског одељења, рачуновођа; у позор. лице, које одређује који ће се комад представљати и који дели улоге.

резерватна права (л.), задржана права.

резервисати (л.), оставити на страну, чувати; резервисано се држати, држати се удаљено, повучено од неке ствари.

резерва (ф.), преостатак, залиха, смилшеност, повученост; потпора, допуна; (у војсци:) војници, који су служили, или који су још од почетка задр-

жани. да за случај рата буду **резервоар** (л.), велика издана јама цементом или гвожђем, лимом за воду и т. д.
резидирати (л.), стаовати, задржавати се.

резиденат (л.), пуномоћник једне владе, управник послова на страном месту, мањег ранга од посланика.

резиденција (нл.), главни град једне државе, а и главно место и двор владачев.

резигнација (л.), захвала, оставка, предаја, поштовање, одрицање, клонулост.

резигирати (л.), распечатити, отворити (тестамент) одрећи се неке ствари, неког захтева; захвалити, дати оставку на неки положај; предати се, покорити се судбини

резил (тур.), срамота.
резиме (фр.), укратко понављање неке пређене ствари, неког разговора и говора.

резистирати (л.), супрот ставити се; поднети, издржати
резистенција (нл.), отпор, одбрана.

револутан (л.), одлучан, присебан,

револуција (л.), одлучност, одлука, закључак.

резон (ф.), памет, сазнање, увиђавност; узрок, основ; право, однос; фирма; усвојити резон — паметне разлоге усвојити, и по књигама се управљати; до резона неког довести, — неког уразумити.

raison d'être, нешто што има оправданог разлога да постоји, нешто што има права да ступи у живот.

raisonabl, паметно, пристojно, умерено, уредно.

резонирати, паметно посматрати неку ствар, тачно размишљати о некој ствари, правилно судити и закључивати

о нечему; а значи и сувише говорити о некој ствари, „умствовање.“

резултирати (л.), из једне ствари произићи, постати, следствовати.

резултат (нл.), последица, свршетак; главна садржина, закључак једног истраживања.

реимпортација (л.), поновно увођење, пресађивање, понован увоз нечег.

реимприматура (нл.), дозвола поновног штампања неке књиге.

рекарнација (л.), оваплоћење, поновно враћање у тело, поновно постајање меса (тела).

реинсталирати (л.), поново увести некога у дужност.

рентирати (л.), поновити, обновити.

реитерација (л.), понављање.
рејицирати (л.), одбацити, избацити, не допустити.

рејекција, одбацавање, откав.

реон, срез, обранбени круг, домашај једне тврђаве.

рекаденција (нл.), пад; повраћај н. пр. неког права на свог пређашњег притежаоца.

рекаптитирати (л.), опозвати, одузети.

репактација (л.), опозивање оног, што смо говорили или што смо написали.

рекапитулирати, из неког написа, рачуна и т. д. главну садржину понова истаћи; споменути.

рекапитулација (л.), понављање главне садржине, нарочито на крају неког говора, да би се на слушаоце произвео што повољнији утисак.

requiescat in pace (л.), нека почива у миру!

реквијем (л.), задушна служба, парастос код католика за душу неког умрлог.

реквирирати (л.), тражити истраживати, искати, уложити неку тужбу на вишу власт у некој ствари; (у нас добро позната реч: реквизирање станова).

реквирент, онај који тражи, истражује

рекламација, захтев, да се неко ослободи војничке дужности, за време рата.

рекламирати, поново захтевати, тражити да се н. пр. мека ствар у суду, полицији и т. д. што пре изнесе на решење.

реклама, хвалење неке робе или иначе у листовима огласи, слика и т. д.

реклудирати (л.), затворити.
реклузија (л.), затвор, повученост.

рекогирати (л.), сећати се, присетити се.

рекогитација, сећање, уверавање.

рекогнисцирати (л.), испитати, прианати, после пажљивог посматрања и проверавања нешто за исправно признати.

рекомандирати (л.), препоручити, ако се односи на препоручена писма или пошиљке на пошти, које се уводе у књигу и за која пошиљач од стране поште добија потврду о предаји.

рекомпензација (нл.), оштетити, наплатити, наградити.

рекомпензија (л.), и **реконпанс**, оштета, награда, накнада.

рекомпронирати (л.), поново се опити, прерадити.

рекомпозиција (л.), поновно склапање растурених тела

рекомприрати (ф.), поново избројати н. пр. примљени новац или стање касе.

реконвалесцирати (нл.). о-

здравити, подићи се после болести.

реконвалесцент (л.), болесник, који је прележао болест па се опоравља.

реконвенирати (нл.), подићи против тужбу.

реконвенијент, онај који подноси тужбу против самог тужитеља.

реконвенциона тужба, тужба, коју оптужени подноси против тужитеља код истог суда.

реконесанс (ф.), признање, захвалност; у тргов.: потврда пријема.

реконесан, захвалан, пун признања.

реконституција (нл.), успостављење; ступање у право другога.

реконструисати (нл.), преуредити; преустројити; президати.

реконцелирати (л.), изнова сјединити, измирити, помири.

реконцилијација, изравнање, измирење.

рекопирати (ф.), поново преписати.

рекорд (енг.), сведоцба, извештај, успех; победа.

рекордирати, победити, бити први у неком потхвату.

рекреација (л.), опорављење, освежење.

рекредитив (нл.), опозивно писмо неког двора своје посланику, којим се кредитовно писмо (постављање) обеснажава.

рекреирати (л.), створити; успоставити; освежити, развеселити, орадостити, поткрепити се.

рекриминирати (нл.) против тужити кога, оптужити свога тужиоца.

рекриминација, супротна тужба; враћање погрде.

рекрудесценција (нл.), позлеђење ране; погоршање болести у доба оздрављења.

рекрут (ф.), новоприсобивени новак, нов војник, кога тек треба обучавати.

рекрутирати, исправити, допунити, попунити; војника прегледати.

рекрутирање, допуна војника.

рекс (л.), краљ.
Rex apostolicus (л.), апостолички краљ, титула коју је папа дао првом краљу.

Rex catholicus, католички краљ (титула шпанског краља).

Rex Christianissimus најхришћанскији краљ (француски краљ)
ректитис (л), запаљење гужњег црева.

ректангулум (л), правоугао, правоугаони.

ректангуларан, (л), правоугаон.

ректифицирати (л), известити, поправити, извести на чисто; криве линије упоредити са правима или њихове дужине одредити.

ректификација (л), поправка; у мањем: исправљање или одређивање дужине кривих линија; у хем. веће чишћење; одузимање воде, понсвљена де-стилација.

ректификатор (л), онај који упућује, изводи на пут.

рекор (л), управник, вођа врховни старешина н. пр, велике школе, богословије, университета.

ректорат (нл.), звање, канцеларија а често и стан ректоров.

ректор магнификус, титула ректора университета.

ректум (л.), дебело црево

ректус, (л.), прав, тачан.
ректа меница (л.), меница, чији пренос истављач менице забрањује.

рекурирати (л), обратити се на некога, на неког се ослободити; прибећи код неког у заштиту.

рекурент (л.), онај који тражи заштите.

рекурс (л.), жалба послата неком већем надлештву, суду, против каквог решења неке ниже власти.

рекурсна меница, супротна меница.

рекурирати (л), прећутати, одбити, одбацити.

рекузација (л), непослушност, одбијање, неиспуњење.

релаксирати (л), истегнути, повећати; породити се, решити се; ослободити, олакшати, утолити.

релаксација (л), оцепљење; порођење; успавање н. пр. нерава.

relata refero (л), причам, као што сам чуо; причам по чувењу.

релакција (л), доношење; извештај, вест, прича; однос; стање; свеза.

релативан (л), односан; релативни појмови, односни појмови, до којих се долази тек срањењем једног предмета са другим.

релативна вредност, вредност, која према приликама може бити различита — противно апсолутној вредности.

релативна заменица, односна заменица.

релативитет (л.), однос.

релативна већина, проста већина.

релативизам (л), наука о релативитету т. ј. односима ствари, једне на другу.

релативан (л), знатан, велики, односно.

релевирати, олакшати; неког терета или обавезе ослободити; уздићи, одликовати.

релеванциј, ослобођење, олакшање.

релегирати (л), одгнати; упутити.

релегација (л), отпуштање из једне више или стручне школе.

relegatio cum infamia (л.), срамно искључење са какве велике школе, које може за последицу имати и искључења са свих виших завода.

relegatio in perpetuum (л), изгнање за свагда.

релгија (л), вери, наука о поштовању једног или више богова; обожавање појава, небеских тела, ватре и т.д.

религиозан, побожан, богосбојажљив; савестан.

реликвиум (л), скриница за чување скупочених старих успомена (реликвија, моштију).

реликвија (л), старина, најчешће у значењу моштију или остатка моштију светаца и угодника (најчешће чуваних у кивотима и црквама

реликт (л), остатак.

релугум (л), гостов новац.

рељеф (фр), узвишеност, сјај, слава; испупчен, издигнут уметнички рад на мрамору или металу, који је од истог комада мрамора или метала израђен; **барљеф**, израда исте врсте, само што су фигуре врло мало испупчене од површине или основе плоче.

рељефни глоб, и. карта, глоб са испупчењима на површини да би се боље представила висинска разгранан земљописне карте, са истим смером; а могу да буду нарочито

удешене за слепе, да би доби-
ли појам о земљиној површини.

рељеф дати некој ствари,
значи нарочито нагласити, и-
стаћи неку ствар.

ремаркирати (ф.), приме-
тити; означити, прибележити,
посматрати; на нешто припа-
зити,

ремениум (л.), лек.

ремедирати (л.), лечити.

реми (ф.), при игрању ка-
рата или шаха, када је партија
остала неодлучена, када ни
једна страна није добила игру.

ремигрирати (л.), вратити
се из емиграције, из места, у
које се неко уселио.

ремингтон (енг.), врста пу-
шка ~~острагуша~~, названа по
имену проналазача (тим пуш-
кама наоружана је шведска и
данска пешадија; писаћа ма-
шина названа по имену про-
налазача.

реминисценција (л.), вспо-
мена, сећање.

ремитирати (л.), вратити;
поново доставити; код трго-
ваца: новац или меницу по-
слати.

ремитент, први прималац
менице, купац или прималац
менице.

ремис, одлагање рока пла-
ћања.

реновирати (лат.), удаљити,
отклонити, одстранити.

ремоција (л.), уклањање, од-
странење.

ремонстрирати (л.), устати
против нечега, уложити протест,

ремонтирати, преуредити;
попунити, нарочито потребан
број коња у једном одреду,
допунити да изнесе потребан
број.

ремонтаар (фр.), врста сата
(старије фабрикације).

реморкер, [пароброд, [који
вуче шлепове.

ремштер (л.), трпезарија (у
манастирима, дворцима).

ремунерирати (л.), покло-
нити, обдарити, наградити.

ремунерација (л.), награда,
признање, пошлон.

реналан (л.), оно, што се
односи на бубреге.

реналне артерије, бубрежне
артерије.

ренегат (ф.), издајница, от-
падник (нарочито од вере, а и
оно лице, које напусти своја
политичка убеђења)

ренегирати (н. л.), одрећи.

ренесанс (фр.), препорођај,
обнова, васкрс, н. пр. наука
уметности и т. д., нарочито
препорођај уметности под ути-
цајем старог класичног доба,
који је препорођај у 16. веку
почео у Италији и одонуд пре-
шао у Француску, Немачку и
остале културне земље.

ренитирати (л.), тежити не-
чем противном; одупрети се.

ренигент, онај, који се не-
чему одупире.

ренигенција, одупирање, су-
протстајање.

реновирати (л.), обновити,
освежити, поправити.

реновирати меницу, обно-
вити меницу, рок тој меници
продужити.

реновација и реновирање,
поновљење, успостављење.

реномирати (ф.), неког учи-
нити чувеним, знатним; обич-
није: стећи себи име, славу;
хвалити се, преуносити себе,
хвалисати се.

реноме, глас, име.

реномиста, хвалисавац; убо-
јица.

ренонсирати (ф.), одрећи се
нечега, неке ствари.

ренонс (ф.), погрешка у и-
грању карата, када неко у
игрању изда неку карту или
боју неке карте.

рента (ф.), упр. износ од
рада неке друге личности, ко-
јој је дата нека ствар за ко-
ришћење; даље: годишњи при-
ход, годишњи новчани приход,
интерес.

рентје (фр.), личност, која
живи од своје ренте или при-
хода.

рентирати, доносити корист,
добит.

рентабилан, што доноси
корист.

рентабилитет, корисност.
Рентген, проналазач чувен-
них X зракова.

рентгенизирати, извршити
снимак једног дела тела (н. пр.)
срца помоћу Рентгеновог апа-
рата (X-зраци).

рентолирати (л), стару сли-
ку на платну, навући на друго
латно.

ренуирати (л.), одрећи, од-
бити, прећутати.

ренунцирати (л.), извести-
ти, објавити; отказати се неке
ствари.

ренунциација, извештај, об-
јава неке ствари; отказивање,
одрицање.

ренунциациони акт, акт
шпанског краља Филипа V,
по ком се он одриче права на-
слеђа на Француску.

ренфорсирати (ф.), појачати.
оснажити.

реокупирати (н. л.), поново
посести, заузети.

реорганизовати (л. ф.), пре-
уредити, прерадити, изнова у-
десити.

реорганизација, преустрој-
ство, нарочито: преустројство
војске.

реосигурирати (н. л.), по-

ново [се осигурати, обезбе-
дити.

реосигурација, поновно, дво-
струко осигурање, када осигу-
раник осигурану суму поново
осигура.

реотом (г.), справа, помоћу
које се може галвански ланац
брзо затворити или прекинути.

репарирати (л.), преоправи-
ти, преуредити, изменити.

репарација, поновљење, о-
штета.

репаратура, оправка.

репартирати (н. л.), поде-
лити.

репартиција, подела.

репасирати (фр.), вратити се,
вратити се с пута; нов часовник
пре употребе добро прегледа-
ти, опробати; рачуне, акта, по-
ново разгледати, проучити.

репатриација (н. л.), вра-
ћање у отаџбину; поновно при-
мање у отаџбину.

реперкутирати (л.), одгур-
нути, одбацити; одбити.

реперкусија, одбацивање,
одбијање, н. пр. светлосних
зракова и т. д.

реперториум (доцн. л.), ре-
гистар, списак предмета (важ-
нијих аката).

репертоар, списак, листа у-
лога, које је један глумац или
певач у операма добро про-
учио; исто тако и списак во-
зоришних комада, спремних да
се представљају у неком по-
зоришту; недељни план пред-
става, списак позоришних ко-
мада, који ће се представљати
у току једне недеље.

репетент (л.), понављач (ћак
који понавља један разред).

репетирати (л.), поновити.
репетирка пушка, код које
се после једног пуњења више
хитаца могу избацити; пушка
магазинка.

репетиција (л.), понављање.

repetitio est mater studiorum, понављање је мати наука

реплантација (н. л.), поновно усађивање, н. пр. извучених зуба.

репласирати (фр.), уредити, поставити.

репледирати (ф.), изнети; неку парницу поново повести; бранити

реплицирати (ст. л.), одговорити (на нечије тврђење, нападај у пол. листу).

репликација (варв.), одговор; често и подесан шаљив и саркастичан одговор; противан говор или писмени одговор.

реплумбирати (варв.-л.), одлучити олово од сребра, сребро, од слова чистити.

репозиториум (л.), рафови, за рађење књига или аката.

реповирати (л.), одговорити; заложити се за неку ствар.

репонирати, положити, вратити, дигнути.

реповитар, чувар, изворник аката.

репортирати (л.), вратити, довести; увести.

репорт (енг.), извештај; а значи и разлику између целе једне државне ренте на крају текућег месеца и на крају идућег месеца.

репортер, извештач, нарочито извештач новина; и извештач и припремач за штампање енглеских парламентарних говора

репрезентирати (л.), заступати; заменити и заступати личност која није присутна; значити; представљати нешто, имати спољни углед, достојанство.

репрезентант, заступник неке више личности, која није присутна; заступник неког града и корпорације при ка-

квом скупу; народни заступник.

репрезентативни систем и устав, устав народних заступника, такво државно уређење, по којем народ узима учешћа у државној управи и законодавству, посредством својих изабраних посланика у парламенту.

репресалије (л.), принудне мере, вршење терора, употреба незаконитих средстава, застрашивања.

репрехендирати (л.), кудити, одбацити.

репрехензија (мн.), принудне мере, које често једва држава чини према другој (обично јача према слабијој) ако држи да је у праву и да треба да се нека неправда или увреда уклони.

реприв (читај: риприв (ст.-енг.)), одлагање извршења смртне казне; а значи и наређење, за то одлагање.

реприва (ф), узимање, пристајање неког брода; у позор., поновљена престава једног позоришног комада.

реприве (мн.), паузе (одмори) у циркусима, када јахачи треба да се одморе, те онда клонови изводе своје шале.

репримирати (л.), потиснути, укочити, угушити.

репресалија (н.л.), угушење, подјармљивање, притисак.

репрезентативне мере, мере за подјармљење, угушење.

репристинија (л.), обнова пспостављање нечега, што је пре било.

репристинирати (лат.), обновити, нешто поставити у пређашње стање.

репробирати (л.), одбацити осудити, неодобравати.

репроација, одбацавање, осуда.

репродуцирати, поново изнети, створити, допунити, усно-

тавити, заменити; у праву: изнети против доказе, поставити супрот сведоке.

репротестирати (н. л.), на нечији протест учинити представку (противпротест).

рептилије (мн.), (л.), животиње пузавци, црви; значи и амфибије, н. пр. змије, жабе, гуштери, корњаче.

република (лат.), слободна држава, такав државни устав, где највишу власт и владу над грађанским друштвом има или изванредан одбор најугледнијих чланова (аристократија) или где највишу власт има сам народ са својим изабраницима.

републикета (ф.), мала слободна држава, н. пр. република Сан Марино.

републиканац (ф.), члан републиканске државе и присталица тог државног облика.

републиканизам (л.), приврженост републиканском државном облику.

републицирати (н. л.), поново објавити, ознанити.

репугнирати (лат.), противустати, одупрети се; осећати одвратност.

репудирати (л.), одбацити; раставити се од мужа; раскинути брак.

репудиација (л), или репудиум, одбацавање; развод брака; одрицање неке обавезе.

репулс (л.), одбацавање, одбијање, негативан одговор, неиспуњена молба.

репулзирати (л.), одгурнути, одбити; дати одговор, који не задовољава; некоме дати кошар.

репунција (л.), жиг, жигосање да се утврди врста злата или сребра.

репунцирати, на златном и сребрном посуђу и накиту, сем обичног жига (пунце) још један нарочити жиг (репунцију)

утиснути за уверење, да су ти судови од правог злата или сребра.

репургирати (л), очистити, ишчистити (стомак).

репусирати (ф), одгурнути, вратити.

репутација (ф. л.), углед, нарочито добар углед, поштовање, част.

рес (л.), res, ствар; имање, добро.

re vera, у истини.

res communis, опште добро.

res controversa, спорна ствар

res dubia, сумњива ствар.

res ecclesiasticae, црквена добра.

res naturales (мн.), природне ствари.

res publica, јавно, опште благостање.

ресалутирати (л.), одговорити на поздрав (нарочито у војсци).

ресанесцирати (л.), оздравити.

ресекција (л.), исечак једног болесног органа.

ресекирати (л.), исећи.

рескрибирати (л.), одговорити (писмено) издати неко решење или заповест, нарочито од стране власти појединцима; а значи и поново писати н. пр. рескрибиран рукопис — кодекс раскриптус и палимсест в. т.

ресолвирати (в.), растопити, поделити; одлучити се; закључити.

ресолвиране табеле, уредне таблице разног металног новца, тегова и мера у погледу њихове вредности и износа.

резолутан, решен, одлучан, постојан, срчан.

револуција, разлучење, расподела; решење, одлука, решеност, постојанство.

резонанција, (л.), одјек.

ресонирати, (л.), одјекивати, издавати гласове.

ресор, (.), управа делокруг управе; струка, делокруг рада.

ресорбирати, (л.), прогутати упити, увући у себе;

ресорпција, (нл.), увлачење упијање једне течности помоћу креде и т. д. поново упијање једне течности у тело.

респирирати, (л.), дисати, узети ваздуха.

респирација, (л.) дисање, освежење, опорављење.

респирациони апарат, органи за дисање; справа за испитивање дисања животиња.

респиратор, (нл.), справа за васпостављање правилног дисања.

респирирати, (л.), узети у обзир, размислити, пазити на нешто.

респиденат, извештач.

респиденција, надзор, обзир, брига,

респект, (л.), обзир, поштовање, углед.

респектирати, (л.), имати обзира према некоме; неког поштовати, штедити.

респондирати, (л.), одговорити, разложити.

респонзabilitет, (ф.), одговорност.

рест, (ит.), преостатак; остатак дуга; у рачуну остатак, кад се мањи број одузме од већег.

рестант, (л.), дужник.

рестаурирати (л.) поправити, обновити, освежити, појачати, зидати.

ресторан, гостионица, где се точи пиво и вино, и где се ручава и вечерава.

рестаурација, успостављење, враћање на престо династије, које је и пре тога већ заузимала престо.

реституирати, (л.), успоставити, вратити.

реституција, (л.), успостављење, допуњење, враћање.

restitutio in integrum, враћање у пређашње стање, посед, реституциони рат Луја XIV француског против Немачке од 1694. г.

рестрингирати, (л.), повући, ограничити.

рестриктија, ограничење.

ресул -- алах. (арап.) посланик божји, назив Мухамедов,

резимирати, (л.), у кратком изводу изнети,

резиме, (ф.), збијено изношење главних тачака [из једног чланка, говора и т. д.

ресургирати, (л.) поново устати васкрснути; избити на површину.

ресурекција, васкрс мртвих а означава и слику, која то представља.

рециндирати, (л.), раздерати покидати, прогласити за неважеће (п, пр. последњу опоруку, тестаменат);

рецисија, судско поништење или одбацивање једног тестамена,

ретаблирати, (ф.) успоставити, наместити, довести у ред.

ретаксирати, (нл.) изнова проценити, одредити цену, вредност.

ретардирати, (л.), задржати, успорити, укочити; сувише полако ићи (за часовник).

ретардација, задоцнење, одуговлачење,

ретикуларан, (л.), мрежаст.

рeтина, (л.) мрежњача.

рeтиненција, (л.), затајање, прећутање.

рeтинирати, (л.), задржати поручити, закупити

ретенција, (л.), задржавање. *retencia mensium*, изостанак месечне периоде, чишћења.

retencia uiginae, задржање мокраће.

ретинитис, (нл.), запаљење мрежњаче (у оку);

ретирада, (л.) узмицања, повлачење; нужник.

ретирирати, (ф.) повући се побећи; ступити у мир.

ретор, (г.), говорник, вештак у говору, наставник беседништва.

реторкирати (л.), преокренути, нечији говор преокренути против самог говорника, некога тући његовим рођеним речима, вратити увреде.

реторта, (ф.), суд са кривим грлом (вратом) за дестиловање мали стаклени, метални, или порцелански суд за дестиловање.

ретрадирати, (доцн. л.) вратити.

ретрадиција, (нл.), враћање.

ретрахирати, и **ретрактирати**, (л.), повући, опозвати, повући своју реч.

ретракт, повлачење, повлачење на себе,

ретрактација, опозивање, повлачење своје речи.

ретрибуција, (л.), враћање.

ретро, (л.), натраг.

ретроцедирати, одступити, нешто поново уступити.

ретродатирати, ставити датум за доцније,

ретроградирати, ићи натраг рачијим корацима.

ретроспекција, (нл.), гледање у натраг, освртај и сећање прошлости.

ретровендирати, купљено опет продати.

ретроцесија, (л.) враћање, уступање (неке већ добивене ствари).

ретур, (ф.), повратак с пута,

Речник.

у мн, **ретуре** у трговини враћена роба, која се није могла продати, као знак за непримљена посла **ретур** — натраг!

ретур билета, повратна карта, улазница,

ретур — писмо, повратно писмо, које пошта враћа самом пошиљачу.

ретурни трошкови, они трошкови који се плаћају за повраћај писма или неке друге пошиљке, поштом.

ретурнирати, (ф.), вратити се натраг поштом,

ретуширати (ф.), прерадити поправити; слику са масном бојом изнова израдити; у фотографији: светле тачке и друге грешке ретуширати.

реузирати, (ф.), бити срећан и лакх успеха, постићи свој циљ.

реума, оно што тече, река. **реуматизам**, (г.), севање, болови у удовима тела и зглобовима.

реуматогира, реуматична грозница.

реунирати, (нл.) поново ујединити, измирити.

реунија поново уједињење; измирење,

реунионе коморе, судови власти, које је поставио Луј XIV, да би испитале, које су покрајине или градови некада припадале Француској, да би после по том застарелом праву могао водити своје освајачке и пљачкашке ратове.

рефакција, (ф.), одбитак при плаћању за робу, која је поручена али која се на путу до некле испретура.

рефелирати, не пришити, нешто као нетачно одбацити.

рефекција, (л.), поправка.

реферисати, (л.) известити, поднети извештај, јавити, и спричати, поднети.

рефератна, вештина, вештина подношења извештаја.

реферат, извештај,

референце, у трговини, односи, извештаји и препоруке од познатих и много уважених личности или трговачких кућа.

референт, **референдар**, извештач, који извештава из аката главну ствар као чиновник неког министарства, своме министру,

референдум, (л.), опште народно гласање за примање или одбацивање неког важног закона.

узети ad referendum значи; узети неки предмет ради проучења па после подношење извештаја вишој власти.

рефицирати, (л.), поново поставити, повратити; освежити.

рефицијенција, (л.), у мед. лекови за ојачавање и освежавање.

рефекција, (л.), опорављење, поправка.

рефекториум, **ревентер** и **ремпер** (нл.), трпезарија у катол. манастирима.

рефектура (нл.), право по коме се ради поправке какве велике зграде могу дрва (ради грађе) сећи из шуме.

рефлектирати, (л.), светлосне зраке одбијати; размишљати, смишљено промерити, расудити.

рефлектирати на нешто, узети у обзир, припазити, не скидати очију са неке ствари. промислити, одлучити се на нешто.

рефлектант, (л.), који будним оком нешто прати, на нешто пази.

рефлектор, (л.), справа за одбијање зракова; справа са огледалом, која јако осветљава велики простор, да би се

разни ноћни сигнали (знаци) опазили, телескоп са огледалом.

рефлекс, одбијање светлости, одблесак, одсјај,

рефлексни апарат, огледална лампа; рефлексно кретање,

рефлексна појава, нехотичан, не по својој вољи пренос телесног или душевног надражаја осећања на нерве, и. пр. кад човек поцрвени, кад трепће очима.

рефлексни грчеви, повишење рефлексних појава, док човека че обузме грчевито стање (код извесних нервних болести).

рефлексна светлост, светлост која засењује.

рефлексија, (л.), одбијање светлосних зракова, зрачење, одблесак; а значи и размишљање, проверавање, посматрање; обзир, пажња на нешто,

рефлексна тачка, тачка у огледалу, из које светлосни зрак допире у око.

рефлексбилитет, (л.), способност или особина зракова; да се одбијају.

рефлуирати, (л.), повратити се, натраг тећи.

рефлуksiја, (л.), враћање крви у свом оптицању из тела у срце.

реформа, (л.), обнова, поправка, прерада.

реформисати, (л.), променути, преокренути; поправити, очувати од злоупотреба.

реформисан, поправљен.

реформација, поправка, особито поправка у цркви, васпостављање чисте Христове науке, како су то Лутер и његови сарадници проповедали.

реформисти (енг.), поправ-

љачи, који теже, да преуреде, поправе постојеће стање, нарочито устав, који теже напретку; странка противна конзервативцима; у Француској присталице странке, која тежи, да поглавито поправи стање радничке класе.

реформна гимназија, гимназија, у којој се у прва три нижа разреда не учи латински језик, а учење страних језика почиње са француским језиком.

рефрагирати, (л.), противити се, супротно тежити.

рефракција (нл), преламање светлосних зракова.

рефрактор, (л.), преламач зракова: далекоглед (телескоп) који преламањем светлосних зракова проузрокује увећавање, диоптријски телескоп.

рефрен, (ф.), повратни стих, припев; нешто, на шта се увек враћа, непрекидно понављање.

рефригирати, (л.), охладити, расхладити, освежити.

рефригерација, расхлађење, охлађење.

рефригатор (нл.), цев за расхлађивање, справа за брзо расхлађење ракије приликом печења ракије.

рефугиум, (л.), бегство, избављење, уточиште.

рефугирати, (л.), избећи. **реhabилитација**, (л.), враћање доброг гласа, враћање у пређ. добро стање.

реhabилитирати (нл.), понова засести, поставити у пређашње стање, бити опет на добром гласу.

рецензирати, (л.), (доцн.л.) прегледати; нарочито оценити књигу, позоришну представу; донети извештај, прикавати, донети свој суд о писменом напису или позор. представи.

рецензент, (л.), извештач, критичар, оцењивач.

рецензија, (л.), истраживање; оцена или похвале неке књиге и позоришног комада; установање старих текстова према рукописима и према томе приређено ново издање неког дела.

рецидив, (л.), поновно побољење од неке болести, повратак болест; повратак.

реципирати, (л.), узети натраг; примити у неко друштво, пустити.

реципиран, (л.), примљен. **реципијенат**, (л.), прималац, суд (за оставку); значи и стаклено звоно код ваздушне пумпе.

рецепис, (л.), потврда о примљеном новцу или ма којој пошљици (на пошти).

рецепт, (л.), пропис за спремање н.пр. неког јела и т. д.; а нарочито пропис каквог лека од стране лекареве.

рецепција, (л.), примање, увођење.

рецепциони термин, одређен дан за примање.

рецептирати, прописати лек и по пропису саставити га.

рецептура, примање, доходак; а значи и вештину прописати лек, справити га и издати га у апотеци.

реципрочан, (л.), односан, обрнут, наизменичан.

реципрочан глагол, повратни глагол н.пр. тући се, љубити се и т.д.

реципроцитет, (нл.), наизменичност; међусобна услуга (услуга за услугу).

реципроцирати, (л.), вратити се, поновити; неком вратити услугу.

реципирати, **рецитовати**, (л.), нешто на памет изговорити, изнети, испричати.

речита (ит.) представа неког поворишног комада.

рецитација (л.), прочитање, изношење неке песме (обично: каке свечане песме, пролога).

реџеб (арап.), обожавање, страхопоштовање; име 7. месецу у мухамед. календару (у том је месецу забрањена борба)

решанжирати (ф.), изменути, променути.

решерше (ф.), истраживање, испитивање.

решерширати (ф.), поново тражити, претраживати, испитивати.

решерш (ф.), распитивање, (о некој ствари) истраживање, претраживање.

решофирати (ф.), подгрејати.

рв (тур.), образ, поштење.

ривал (л.), такмац, нарочито: у љубави, супарник; а може да значи такмаца и у мачевању, пливању и т.д.

ривијера (ит.), обалски предео, нарочито неки обалски предели на Средоземном Мору са ваздушним бањама Ницом, Монаком, Монаком и Сан Ремом.

Ригведа (инд.), збирка старих индијских песама.

Риген, словенски: Рујан, велико острво у сев. Европи.

ригола (ф.), мали олуј, усек, да би непотребна вода из неког дворишта, баште и протора могла отицати.

ригор (л.), строгост, чврстина.

ригоризам (нл.), претерана строгост.

ригориста (л.), сувише строг моралиста, присталица најстрожијих прописа казненог закона.

ригоровум (л.), строг завршни испит на универзитетима.

ридикил (ф.), торбица за рад.

ризико (ит.), **риск**, (ф.), опасност, смео покушај, смело предузеће; у осигурању: примљена опасност (штета, губитак) у осигурању, а и сам осигурани предмет.

рискирати (ф.), смело покушати, бити у опасности, ставити на коцку,

ризото, талијански пиринач, куван са маслом и ситним месом.

ризо флорето (ит.), најфинија сорта пиринца.

ривет (ит.), најлошија врста пиринца.

рибус (л.), смејање; risum epatis amici, задржите се, пријатељи, од смећа т. ј. не смејте се! овај стих римског песника обично се употребљује кад се неко у своме говору неразумно, смешно изрази.

рикавио (ит.), чиста добит од продате робе.

римеса (ф.), слање новца, меница.

риналгија (г.), болест носа.

ринанхизија, уштрцавање у нос.

риноцерос (г.), носорог.

ринокарцинома (г.), рак у носу.

ринопластика, вештина градити вештачке носеве смањене или отпале.

ринорагија, (г.), крвављење носа.

риностетгнозис (г.), заптивање носа због нагомиланог слуза, полипа и т. д.

Риналдо Риналдини, чувени талијански разбојник.

ринконада (шпан.), јужно-американско злато у праху.

рио (шпан. и порт.), река и пр.

Рио де ла Плата (шпан.), сребрна река.

Рио де Жанейро, град у Америци.

рипреза (ит.), види реприза.

рис (ф.), мера за извесну количину табака писаће хартије.

рисконтро, (мн.) **рисконтри** (ит.), у трг. менична плаћања, наређења за исплату меница, отплате.

риспедирати (ит.), робу и друге ствари даље слати, отпављати.

риспостирати и **рипостирати** (ит.), на неку подсмевку згодно и брзо одговорити.

ристорнирати (ит.), стписати, преписати, и дописати.

ритам (г.), равномерно кретање, у песн. и муз. мера времена, благозвучност говора, тонова.

ритмичан, одмерен, по такту, добро уређен.

ритмика, наука о ритму, о мери времена и тонова.

рите (л.), формално, тачно, по пропису, на обичан начин.

риторно (ит.), враћање, повратак; у тргов.: препис или понован упис неког става у главну књигу.

ритрата (ит.), повлачење вучене менџе.

ритус (л.), обичај, свечани обичај, нарочито црквени обичај, форма при верском извођењу.

риф-пирати. (мн.), становници морских разбојника на Мароканским стеновитим обалама.

рицинус (л.), чудотворно дрво, врста биљке, нарочито опште чудотворно дрво, (Ricinus communis), названо и Христова палма, из чијег се семена добива жуто-зеленкасто рицинусово уље (зејтин), који се употребљава против глиста, затвора и т. д.

рмија (армија), (тур.), коњска болест у грлу.

ројалан (ф.), краљевски, веран краљу.

ројал хартија, врло велика хартија.

ројал и **ројал**, француски златни новац у величини дуката, искован са краљевим ликом од 1125-1422. год.

ројализирати, уредити по монархистичним принципима.

ројализам, верност према краљу; приврженост краљеној партији.

ројалистички, краљевски, одан краљу.

ројоте (ф.), краљевско достојанство, краљевство.

Робеспјер, чувени политичар за време вел. француске револуције.

робинзонада, (по чувеном роману Робинсон Крусе. што га је 1719. год. написао Енглеz де Фoa) робинзонска прича, пустоловска историја морнара, који су претрпели бродолом.

роборирати (л.), јачати, сложити.

роборанција, медицина за јачање, оснажење тела.

робурит (ф.), материја за распрскавање.

рогација (л.), молба, код католика молитва за умрле.

роделеон (г.), уље од руже.

родити, коралне окаменотине у облику руже,

родоса, ружин мед.

родоса харон, ружин шећер.

родостагма, ружина водица.

роза (л.), ружа; sub rosa, у поверењу.

рококо (нф.), суд, ствар из времена регенства Филипа Орлеана и Луја XV., који је стил у најновије време опет ушао у моду.

роман (л.), пустоловина јуначка, ритерска, љубавна историја на каквој старој епској основи; доцније: каква измишљена ду-

жа приповетка, у којој је представљена каква измишљена људска радња, којој је главни циљ опис карактера и друштвених обичаја, а често и каква љубавна историја; често тако написан роман има историјску подлогу; у најновије време ова врста књижевног рада (романи) решавају најважнија друштвена питања а представљали су их најбољи књижевници свих културних народа.

романсије (ф.), песник романца; а и романописац.

романски (л.), оно, што је произишло из ст. римског или латинског, као и романски језици, који су у средњем веку постали из латинског: италијански, шпански, португалски, француски, провансалски и т.д. језици.

романски стил - византијски стил који се развио од X.-XV. века;

романски, написано на једном од романских језика, у духу и укусу хришћанског средњег века, противно античком, класичном и модерном.

романтика и романтизам, збирка романца, књига и песама; период у књижевности, где владају машта и осећање.

Роланд, чувени француски јунак.

Ромања (ит.), североисточни део некадање црквене државе, (срезови: Болоњски, Ферарски, Форлијски и Павенски).

ромб (г.), паралелограм са једнаким странама, али косим угловима.

ромбордер, тело ограничено са шест једнаких углова.

Ромени и Румени, Румуни. **Ромулиди**, (мн. л.), потомци првог (легендарног) краља римског Ромула.

ронд (ф.), округло.

рондо, велики округао суд за воду

ронд писмо, врста уставног француског писања,

рондела (ф.), округлина, округло место, округла лежа за цвеће.

Росннант (шпан.), рђав, бедан коњ, име Дон Кихотовог коња.

ростбиф (енг.), енглеска полупржана говеђина.

ростопчиново уље, старско уље, за справљање лекара (названо тако по руском генералу Ростопчину, који је, као што се држи, наредио да се 1812. год. спази Москва, те је отуд проузрокована - Наполеонова пропаст у Русији).

ропа, рупа, једно одељење војске.

ротацизам (г.), врло често употребљавање и злоупотребљавање гласа р; ркање; у грамат. прелаз гласа с у р.

роталија, ковитлац, кружно кретање једног тела (н.пр. земље) око своја осовине.

ротациона осовина, осовина око које се окреће.

ротациона машина, у штампар. машина за брзо штампање.

ротунда и ротонда (стл.), округло здање често удешено за гостионицу; свако здање, споља и унутра округлог облика, нарочито чувени Пантеон у Риму.

рошад (ф.), потез у шаху, у којем у исто време краљ и топ мењају места.

роширати и рокирати (ф.) учинити тај потез (цуг.).

рс (тур.), људска снага.

рсув, рсузин (тур.), лупеж.

рсувлук (тур.), крађа.

Рубикон, мала река у Горњој Италији (сада Писатело) који је: чинио границу изме-

ђу Италије и овострани Галије (т.ј. Горње Италије). Ова речница постала је знатна, што је Цезар прешао ту реку, а то је био знак за грађански рат.

рубин (л. ит. шп.), природан, црвен драги камен, после дијаманта најтврђи и најскупоценији најлепши на острву Цејлону. Најлепши са свим црвене боје зове се Алмадин или Карбункел, јер личи на успијани угаљ; љубичасто црвени: Стинел; тамно црвени: Балос; а црвено жути: Рубицел.

рубља (рус.), руски сребрн новац од 100 копејака. По новијем руском новчаном систему од 1899. г. који се оснива на златној вредности, рубља је руска државна новчана јединица садржава 17,24 чистог злата.

рубрика и рубрум (л.), натпис, наслов неке књиге, поглавља, закона, акта; означање за: одељак; одељење, страна, стручни део.

рубрицирати (доцн л.), означити нешто (црвеним) натписом, означити црвеним мастилом; по одељцима и стручним пословима уредити, уврстити, ставити у одређени одељак.

рубрикат (нл.), одељење, одређени одељак.

руарикатор, у средњем веку преписивач књига, најчешће религиозног садржаја, који је разним бојама шарао и малао велика почетна слова (иницијале) особито у почетку текста неке књиге.

рувет, руфет (тур.), одело. **рудимент** (л.), почетак, први покушај у некој ствари и. вештини; основ.

рудиментаран, у почетку постајања; закржљавео.

рудитет, суров, закржљављен, неотесан.

руина (л.), опадање, про-

падање, губитак, распадање, пропаст; развалина, стара зграда у рушевинама.

руинирати (нл.), разорити, опустошити, покварити, упропастити.

руне (стн.), значи са правим линијама, којима су се служила германска племена, пре но што су узели латинска писмена; знаци за слова.

рунски новац, новац са знацима руна; календар са рунама, календар са рунама писан на штапићима из хришћанског доба, нађен у Скандинавији.

руж (енг.), ракија са шећером, испрва грађена од сока шећерне трске.

русвај (тур.), чудо, неред, дар-мар.

русијон (ф.), врста изврсног вина из места Русијона, у јуж. Француској.

Русини, (рус.), Малоруси, једно руско племе, настањено у Русији, Пољској, Литви и Чехо-Словачкој.

рута, (ф.), пут, друм. линија, правац пута, маршрута. одређен пут за војнике.

рутина, лакоћа, вештина и искуство при каквом послу.

рутинје, искусан, вешт, добро упућен човек, који ради само по искуству.

рутинирати се, добити у некој радњи потребно искуство, извежаност.

рутинирани, искусан, посвећен у неком послу.

рушпа, рушпија (тур.), стари млетачки дукат, цекин.

ршлама (тур.), врста раних трешања; црни лук дугуљастих главица.

ршум (тур.), повика, грдња, псовка.

С, као 21-во слово у ћирилској азбуци, а 19-то у латинској.

Са, Summa, износ.
самовар (рус.), справа за жување чаја.

Se, Selenium, метал.
sen, senior, старији.
Sb, Stibium, антимон.
sc, scilicet, то јест.
Si., Silicium, силицијум.
S. I., Societas Jesu, језуитски ред.

Sn, Stannum, цин.
s. p., si placet, ако се допада.
Sr., Strontium, стронцијум.
S., sulphur, сумпор.
s. t., sine tempore, без академијске четврти (без одмора између часова; са свим тачно).
Ster, Sterling, стерлинг.
s. v. p. (s' il vous plait, сил ву пле), ако вам се допада.
Sh., шилинг.
сабаиле (тур.), рано у јутру, зором.

Сабат (јевр.), субота, дан одмора.

сабах (араб.), јутро, освит дана, зора.

Сабелијанци, хришћанска секта, присталице афричког владике Сабелија из 3. столећа.

саботажа (фр.), спречавање рада радницима одузимањем потребног алата, делова стројева и т. д.

саботажа (ф.), узнемиривање неког посла или радње кварењем или уклањањем алата и осталих средстава за извођење тог предузећа или василним уклањањем радника, запослених у том предузећу.

саботирати, ометати, спречавати; дражити, изазивати.

саваетлисање (тур.), емалирање, кујунџијски рад.

Саване, велике травне равнице или шумске ливаде у Северној Америци.

савонерија (ф.), фабрика сапуна (од речи савон — сапун).
саганак (тур.), на прекид, на махове.

саганлија (тур.), пасуљ пребранац.

сагацитет (ит.), оштроумље.
саго, хранљива срж једне палме,

Садизам, неприродна страст, која налази своје задовољство у телесном мучењу других.

Садужејци, једна противјеврејска секта, која је одбацивала усмено предање и анђеле и није веровала у бесмртност душе, али ипак захтевала строго морални живот.

сака (араб.), буре за воду.
сакага, сакагија (тур.), (нека коњска болест), гунтурат, рмија, сараца.

сакат (тур.), богаљст.

саклет (тур.), заповест.

сако (ит.), пар одела мушког с обичним кратким капутом.

сакра (лит.), светиње, свете ствари).

сакрамент (л.), света тајна (7 светих тајни у православној цркви).

сакристија (л.), свештеничка соба у цркви.

сакрифис (ф.), жртва.

сакросанктан (л.), свет, неповредив, неприступан.

саксија (тур.), пека, лонац за цвеће.

сактисати (тур.), покварити.

салама (ит.), осољене кобасице од свињског и говеђег меса са зачином.

саламандер (г. л.), даждевњак с прним и жутиим мрљама.

саларирати (ф.), плаћати.

салатијер (ит.), чинија, суд за салату.

салаш (тур.), пољско имање са потребним зградама, мајур.
салбалер, досадан, брбљивац.

салва (ф.), плотун; почасна алба.

салвараан, знаменито средство против сифилиса.

Салватор (лат.), Спаситељ; Исус Христос.

салдирати (ит.), закључити рачуне, изравнати; исплатити дуг.

салдо (ит.), стање рачуна; остаток за исплату по закључивању рачуна; закључивање рачуна; изравнање; исплата или пренос дуга.

салем, селам (т.), поздрав; жеља мира; анђеолоубави; говор цвећа.

салеп (тур.), заслађено скувано пиће од корена једне биљке.

салеб, салеб (т.), један густо скувани слузасто, од неког биљног праха напиток

Салијски закон, најстарија збирка закона немачких племена (из 5. столећа по Хр.).

сали, салут (фр.), поздрав; поздрављање топовским пуцањем.

салицин (л.), једна горчина, која се добија из лишћа и коре врбове.

салма (тур.), топуз, буздован.
салмија, амонијакова со, нишадор.

Саломон (Соломон) (јевр.), мудри владалац, мудрац.

салон (фр.), дворана, дворанија; удобна соба за друштво; сликарска изложба; добро друштво.

салт (тур.) сам, само.

салтација (л.), скакање, играње; ударање.

салтација (тур.), возач, који

превози људе (без робе).

салто (ит.), скок.

салто мортале. мртвачки скок.

салус (л.), здравље, благостање.

салутирати (л.), поздрављати војнички.

самаруша (тур.), врло велика игла, којом се самари шију; чувалдус.

Самарићани, становници Палестине, који нису одведени у ропство, те су се измешали са странцима; милосрдни људи.

Самоједи, на северу Русије и Сибирије настањено племе из алтајске гране народа.

самсар (тур.), сензал.

самт, сомат, кадифа, тешка, глатка, мека тканина од свиле.

Самум (араб.), отровни смртносноси ветар, олуја усијана у североисточној Африци, Арабији, Сирији и др.

самун, сомун (тур.), хлеб, колач.

сан (сахан) (тур.), бакарна чинија.

санаторијум (л.), лечилиште, здравилиште.

санација (л.), лечење, помагање; допуњавање; мере за подизање здравља.

сангвиничан (л.), пунокрван, живахан, узбудљив, ватрен, лакомислен; сањалачки.

сандале (г.), лака обућа (за везивање). Код старих Грка од дрвета.

сандалово дрво, у источној Индији, фино, жуте и црвене боје, употребљава се за уметање и бојење.

сандук (тур), ковчег.

санирати (лат.), оздравити; направити здравим; излечити, допунити; побољшати.

санкилот (фр.), безгаћник; простак; члан гомиле, руље.

санкција, санкцирати (л), сигурности, створене међународним пристанком (договором).

санкције (л), дипломатска законска и међународно усвојена обезбеђења.

санкционисати (л), потврдити, одобрити; усвојити, осветштати; озаконити.

Санскрит, стари језик Хиндуса и Брамина, на коме су им написане све верске књиге законици и стара песничка дела.

Сансуси (Sanssouci), безбриге, име дворца код Потсдама, где се радо бавио немачки краљ Фридрих Велики.

сантиман (фр.), морално осећање; осећај; начин мишљења; мишљење; мисли; судови и њихово писмено испољавање.

санџак (тур.), покрајина; област, обласна власт.

санџије (тур.), притисли.

сап (тур.), држаље.

sarienti sat (л.), доста за паметног (човека).

саплахати (тур.), савладати, свладати.

сарај (тур.), двор.

сараори (тур.), радници (обично за изградњу друмова).

сараф (араб.), мењач.

Сарацени (араб.), првобитно име Арабљана у Европи; опште име за Турке, Арабљане и све нехришћанске народе, против којих су вођени крсташки ратови; груби ратници.

сарач (тур.), седлар.

сараџа (тур.), срдобоља, нека коњска болест.

сараџика (тур.), нека биљка, којом се сараџа лечи.

Сарданапал, последњи, најраскошнији асирски краљ у 9. столећу пре Христа; сладостражник.

сардела, сардина (ит.), једна врста малих риба, које се усво-

љене у малим бурићима и кутијицама продају.

сардонски смех, извештачен, усиљен смех, горки смех - грчевито развлачење мишића на лицу (слично смећу).

сарказам (г.), заједнање; заједљива, љута поруга.

саркома (г.), опасан израштај на телу.

саркофаг (г.), мртвачки сандук; мраморни мртвачки сандук.

сарма (тур.), исецкано месо, помешано са пиринџем и увијено у винов или купусни лист и скувано за јело.

сарторијус (лат.), кројач; крпа.

сарук (тур.), чалма.

сат (тур.), час; сат меда; равак.

сатан (јебр.), противник, непријатељ; поглавица палих анђела; ђаво; страшно, одвратно створење.

сатара (тур.), сикирница са дужим сечивом, за сечење и сецкање меса.

сателит (л.), пратилац; телесни стражар; планете пратиоци; месец.

сатен (ф.), свилена тканина; атлас.

Сатир (гр.), шумски дух; шумски бог са козјим ногама, малим роговима и репом; оличење сурове људске природе.

сагира (л), подругљив спис; подругљив говор; подругљивост, исмевање; подругљива песма.

сатираџија (г.), противприродно пољно узбуђење код човека.

сатисфакција (л.), задовољење, надокнађивање.

сатрап (г.), персијски намежник; управник једне области.

Сатурн (л.), бог земљорадње

и уређености државне; бог, времена, који прождире све

Сатурналије (л.), Сатурнова свечаност, празник мира, слободне и једнакости, празнован у месецу децембру у Риму.

сађура, сађурица (тур.), оплетена сламна кошарица, у којој стоји хлебно тесто, док се не метне у пећ.

сафијан (рус.), фино израђена мека, козја кожа.

сафијан, марокен.

сафијска строфа, састоји се из три сафијска стиха и једног адолијског.

сафир (г.), драги камен плаве боје.

Сахара, велика 340 милиона хектара пешчана пустиња у северној Африци.

сахарин (л.), један шећерни састојак добивен из толуола. три стотине пута слађи од шећера.

сацардос (л.), свештеник.

сач (тур.), сача, метални плитак суд, под којим се пече хлеб.

сацбаг (тур.), улплетак.

саџија, саџија (тур.), ча-совничар.

свита (ф.), пратња; пратилац.

свитје (фр.), „весео брат“, веселац, ноћник.

сеанса (ф.), седница спиритиста, на којој они дозивају духове.

севап (тур), задужбина.

севдисање (тур.), љубавна туга.

севдисати (тур.), уздисати, чезнути за неким.

севдити (тур.), љубити, милувати.

семент (л.), одсечак; кружни одсечак.

сегрегација (л.), одвајање, удаљавање.

седепли, седефли (тур.), од седефа.

седефлија (тур.), пушка, ишарана седефом.

седимент (лат), талог, наслага.

сежур (ф.), седичте, одморите на једном месту; дан одмора.

севона (ф.), годишње доба, главно доба (купања и. пр.); доба балова, игранки.

сеиз (тур.), коњушар; шталски слуга.

сеизмички, земљотресни, оно што се односи на земљотрес.

сеизмограф (г.), справа која бележи земљотресе.

сеизмологија (гр.), наука о земљотресима.

сеизмометар, справа за мерење јачине земљотреса.

сеир, сехир (тур), чудо, увеличавање пратње.

сејмен, сејменин (т.), турски војник.

сеќанта (л.), права линија, која сече кричу линију у два или више делова.

сеќант (ит.), досадан; који мучи другог.

секвестар (л.), судска забрана неког добра, док се не реши спорна ствар.

секвестрирати, над неким спорним добром ставити забрану и неком трећем лицу поверити на привремено руковање.

секирати (ит.), мучити, једити, оптетити.

секрет (л.), измет.

секретан (ф.), тајан.

секретар (л.), писар, тајник.

секретирати (л.), држати у тајности, прећутати; а значи и у писаћем столу под кључем држати.

секста (лит.), шеста класа неке више школе.

сексуалан, сексуелан (л.), што се односи на пол.
сексуална хигијена, наука о здрављу односно полног живота.

сексуални систем (л. гр.), подела биљака (по Лине-у) према њиховим полним деловима.

сексуални нагон, полни нагон.

сексус (лат.), пол (мушки и женски).

секстет (л.), музички комад у 6 гласова.

сект (л.), скупоцено шпанско вино, справљено из увелих гроздова.

секта, секташи (лат.), ред, мала странка верска, која се од вере цепа, припадност; припадници једне секте.

сектор (л.), исечак (нарочито једног круга), који је ограничен са два полупречника и одговарајућим делом периферије.

секуларни, стогодишња, вековни, земни.

секулум, секула (л.), столеће, век; људски век; земни живот.

секундант (л.), сведок у двојоу.

секундарни (л.), другостепени; мање важности; потчињени, зависни.

секундус, секунда (лат.), други; друга; шест, десети део минута; — други разред.

секуритет (л.), сигурност.
секција (л.), одељење, група; парање лешине.

села (**селама алеким**) (тур.), турски поздрав.

селаблик (т.), ссба за пријем и поздрављање.

селвија (тур.), кипарис.
селекција (л.), избор, одабирање.

Селена (г.), богиња месеца, месец; бела мрља на noktу.

селфговернмент (енгл.), самоуправа.

селфмадеман (енгл.), човек који је сам својом снагом до нечега дотерао.

селфмед (енгл.), самонаправљен.

Селџуци (т.), једно турско племе из Бухаре, чија је династија у 11. и 12. столећу основала више држава.

Сем (енгл.), скраћенице за Салицин. Енкл-Сем (ујка Сем-шаљиви надимак за Северо-американце и њихову владу).

семафор (г.), телеграф знацима, морски телеграф; знаконосац; справа за давање знакова на жељезници.

семестар (л.), полгође, полугодиште.

семиколон (лат. г.), правописни знак; (тачка са запетом).

семинал (л.), семенски, оплођујући.

семинар (лап), учитељска школа; богословија; вежбаоница на универзитету (филолошки семинар, вежбаоница за језике).

семинарист (л.), ученик учитељске школе; богословац.

Семићани, источни народи кавкаске расе, пореклом од Сема (сина Нојева).

сенат (лат.), савет старца; општински одбор; државни савет; Горњи Дом у Скупштини.

сенатор (лат.), члан сената; саветник.

сендвич (енгл.), два парчета хлеба намазана маслом, између којих су комадићи хладног меса (куваног).

сенешал (ф.), надзорник краљевског дворца; највиши судски чиновник у срезу; вођа племства; коњички капетан.

сенаал (фр.), посредник (у трговини), самсар.

сензација (гр.), чулно опажање, чулни осећај; пажња; узбуђење; чуђење

сензибилитет (л.), осетљивост; осећајност; раздражљивост нерава.

сенауалан (л.), чулан, сладострастан.

сензуализам (лат.), учење филозофско, које истину и суштину ствари тражи у чулним опажајима, угисцима и осећајима.

сензуалист (л.), чулан човек; сладострасник.

сензуалност (лат.), чулност; склоност за чулна уживања.

сенилан (л.), старачки, немалан.

сениор (л.), старији, најстарији; председник.

Сен-Симонисти, присталице социјалистичког учења франц. грофа Сен-Симона (1760.-1825.)

сент (тур.), завичај.

сент (ф), свети.

сентенција (л.), мишљење, суђење; изрека; пресуда.

сентенциозан (л.), мисаон, збијен у виду изреке.

сентименталан (л.), осетљив, осећајан.

сентименталност (л.), осећајност, осетљивост; код песничког сликања претежност субјективног (личног) над објективним.

сењер (ф), господар, милостиви господар, наследни господар.

сењор (шп.), господин, господар.

сењора, госпођа, господарка, сењорита, госпођица.

сепаровати (лат.), одвајати, оделити, раздвојити.

сепаратан (л.), посебан, засебан, одвојен.

сепаратизам (л.), тежња за подвајањем, тежња за цепањем.

сепаратист (л.), присталица цепања, подвајања.

сепарација (л.), одвајање; сељење, подела, распадање.

сепет (тур.), котарица.

сепија (гр.), мастиљава риба.
сепија-мастило (фр.), црноугасити сок мастиљаве рибе.

сепија-цртежи, цртежи са бојом сепија.

сеповита мн, (лат.), ствари остављене на страну.

сепонирати (лат.), оставити на страну, отклонити, удаљити.

сепсис (г), трулеж.

септично, оно што узрокује трулеж, што разједа.

септика, мн. (у мед.), лекови што разједају.

септикемија (г), трули састојци у крви.

септиогинта (л.), седамдесет, отуд 70 тумача или грчки превод Старог Завета, који су по причању 72 учена Јевреја у Александрији (200 год. пре Хррођ) а по наредби мисирског краља Птоломеја Филаделфа спремили, иначе се то зове александријска версија или превод.

септем (л.), седам.

септан-грозница (л.), грозница која се сваког седмог дана враћа.

септангулум (лат.), седмоугао.

септембриаде, крволочна убијства 2. и 3. септембра 1792. год. у Паризу.

септембризер, који је поменутих дана и сам вршио крволочна убијства.

септемпунктата (л.), инсект буба-мара, са седам црних тачака на леђима.

септемвир и мн. **септемвири**

(лат.), члан и чланови владе седморице државника.

септемвират, звање, достојанство једнога од чланова те седморице.

септемвиратска или **септемвиралска табла**, т. зв. сто седморице, до великог светског рата од 1914. г., највиши суд у Угарској и Хрватској.

септенијум (лат.), време од седам година.

септентрион, управо **септентрион**, 7 звезда на северном полу (велика кола, у нашем народу седам влашића).

септилатералан, седмо-стран.

септилион, милион секстилиона.

септима т. ј. **класис** (л.), седми разред више средње школе: гимназије или реалке.

септохемија (гр.), трулење сокова, наклоност трулења сокова.

септон (г.), трула материја.

септопира (гр.), грозница трулења.

Серапис, божанство у ст. Мисиру, које је оличавало плодност земљишта утицајем реке Нила.

серти (тур.), међа; крајина.

сератлија (тур.), крајишник.

серашћер (тур.), поглавар, поглавица.

сербес (тур.), слободно, без бриге.

сервијета (фр.), салвет.

сервализам, **сервилитет** (л.) понизност, скоро ропска потчињеност.

сервирати (л.), послужити; износити јела на трпезу и нудити.

сервис (ф.), прибор потребних судова за трпезу, а значи и послуга нарочито у гостиницама.

сервитут (л.), право над неким туђим добром, право службености.

сердар (уур.), нахијски старшина.

серенисимус (лат.), кнежевска титула, најсјајнији, најсветлији.

серија (фр.), ред, ред бројева, који долазе један за другим.

serius (л.), озбиљан.

сериа (мн.), озбиљне ствари. **serio**, **serioso** (ит.), у муз., озбиљно, свечано, одмерено, са нагласком.

серкл (ф.), круг, друштвени круг.

сермија (тур.), имање, имаовина.

сермон (ст. л.), говор, предавање, нарочито посмртни говор, а значи и развучен, досадан говор или проповед.

сермологија, збирка говора и проповеди.

серпентин (ф.), змијаст пут, врста камена.

серсан (тур.), катум, украсна коњска опрема.

серум (лат.), водњикава течност.

serum sanguinis (л.), водени део крви.

серозитет, водњикав састав.

серум као лековити серум, н. пр. као проф. Беринга серум против дифтерије итд.

серцада, **серцаза** (тур.), врста финог хилима, рађеног ибришмом.

сесија (лат.), седница, нарочито судска седница.

сеф (енгл.), сигуран затвор за чување новца и хартија; од вредности (у банкама) преградна мала одељења једног већег долапа са добром бра-

вом у новч. заводима, за оставу хартија од вредности, а и новца.

сефте (тур.), први пазар трговца.

сефтелеисати, **сефтеисати** (тур.), учинити сефте.

сефтеџија (тур.), први човек, који учини сефте пазар, први муштерија.

сехир (тур.), чудо.

сецесија (л.), раздвојеност, дељеност, име слободније уметничке (нарочито сликарске и архитектичке) групе.

сецесирати (л.), расећи, сећи, разделити, рашчланити, остворити (мртва тела).

Сибела, пророчица код ст. Римљана, која свету објављује наредбе богова.

Сибилске књиге, у ст. Риму три књиге, које су садржавале стара прорицања, за које књиге се прича, да их је пророчица Сибела предала римском краљу Тарквинију Охолом.

а и, **Шива** (санск.), едно од највећих божанстава старих Индијанаца; првобитно свакако огњена сила, као творац и ракорач света, Престављен је са огрлицом човечијих пршљенова и човечијом лобањом у руци.

si vis pacem, para bellum (л.). хоћеш ли мира, спремај се за рат.

сигилум (л.), печат.

сигилирати (л.), запечатити.

сигнал (ф.), знак (за око и ухо), да би се изазвала пажња, или да би се вести или заповести објавиле,

сигнализирати (л.), знаком нешто јавити.

сигнатура (л.), потпис неког уговора.

сигнифицирати (л.), обележити.

Сид (шп.), господар; кнез;

назив шпанског јунака из 11. столећа. (в Хердерову песму о Сиду).

сидералан (л.), што се односи па звезде.

сиеста (ит.), кратак одмор (спавање у подне, у Шпанији и Италији када су велике врућине).

сиже (ф.) предмет; материја једног говора, чланка; главна садржина једног списка, приче и тако даље.

Сизиф, (гр.), мит. јунак старог доба, Еолов (бога ветрова) син, оснивач и краљ Коринта, који је због својих многобројних преступа осуђен да ваља неки тежак камен на једно стрмо брдо, али чим би доспео са каменом до врха камен би се увек скотрљао.

Сизифов посао, рад, који никад неће довести до циља, успеха.

сизмичан (сизмичан) (гр.), што се односи на земљотрес.

сизмограф (г.), справа за мерење земљотреса.

сија јелек (тур.), црни јелек.

сијалук (тур.), црна јагњећа кожица, од које се праве капе.

сијасет (тур.), беда, напаст.

сијасет Божји (тур.), много. грдна количина нечега.

sic (сик) (л.), тако.

сикатив (фр.), нека материја, која утиче да се свежа боја брзо суши.

sic itur ad astra (л.), тако се долази до звезда, т. ј. до чести, до славе (Вергил.).

sic transit gloria mundi (л.), тако пролази светска слава.

sic volo, sic iubeo (л.); тако хоћу, тако заповедам (Јувенал).

сикофант (гр.), достављач, шпијун, улазца.

Сикстинска капела, за време папе Сикста IV. год. 1473. сазидана је дворска капела у Ватикану у Риму. Чувене су у њој уметничке композиције и појање црквених песама.

силај, **силах** (тур.), пашњача. Има две врсте: један се опаше, па се пиштољи и ножеви у њ задевају, а у други се пиштољи метну, па се обеси преко рамена као јанџик.

Силвестрово вече, последње вече у години, тако названо по папи Силвестру I, који је умро последњег дана године 335-те.

Сиден (л.), (у скасци). васпитач и пратилац Бахусов, престављају га обично са дебелим трбухом и ћелавом главом, пијаног на магарицу **силенцијум** (л.), ћутите, као узвик; мирно! тишина!

силицик (тр.), дашчица, којом се жито скида с мерице кад се мери.

силескин (енг.), крзно морског пса, једна врста тканине, која личи на крзно.

силогизам (г.), закључак.

силуета (ф.), сенчана слика, **сим** (тур.), врста рибе.

симбол, **(символ)** (г.), знак. договорни усмени знак (патола).

симболика (г.), наука о знацима, символима.

симетрија (г.), једнака мета, подударане или одмерен однос делова једне целине, сразмер међу половинама.

симилис (л.), сличан.

симиларжан, ново сребро, лажно сребро.

симили-брилијанти, лажни брилијанти.

симит (тур.), колач од белог пшеничног брашна.

симиција (тур.), пекар који пече симите.

симонија (л.), трговина свештеничким чиновима (положајима).

симпатетичан (г.), саосећајан, са сродном душом.

симпатија (гр.), саосећање, наклоност, сродност душе.

симпатичан (г.), пријатан, мио, љубазан, саосећајан.

симпел (лат.), једноставан, прост.

Симплицисимус, врло глуп човек, по немачком роману истог имена, који је изашао 1669 г.

симплицитет (л.), простота. **симптом** (г.), знак, наговештај (неке болести).

симптоматично (г.), значајно, што обележава, што наглашује.

симулант (л.), лажни болесник

симулирати (л.) градити се болестан.

симулантно, истодобно, заједничко.

симулантна црква, црква која је у исто доба за више вероисповести.

симулантна школа, школа у којој у исто време уче ученици разних вероисповести.

симфонија (г.), музички комад који се састави из три до четири дела разна карактера и разне брзине.

синагога (г.), јеврејска богомоља.

Сингалези (мн.), становници острва Цејлона.

сингулар (л.), једнина.

singulae tantum (л.), реч, која се употребљава само у једнини.

синдикалиста, најновије и најоштрије лево крило кому-

ниста које тражи једнако право за све.

синдикалиста (г.), радикални комуниста.

синдикат (л.), скуп, ланац, удружење оних који имају заједничке интересе (нарочито; удружење радника).

синдикус (г.), зналац првих наука и заступник једне корпорације.

sine (л.), без.

sinekura, ко добро без икаквог труда и рада има разне дохотке.

sine dubio, без сумње.

sine ira et studio, без сумње и без неке нарочите наклоности т. ј. непристрано.

синедроха (гр.), замена једног појма другим; узимање једног дела у место целине и обратно (н. пр. српска крила, српска авијатика).

синија (тур.), сто, софра, трпеза.

синистер (л.), леви; наopak; неповољан, несретан.

синкопе (гр.), изостављање вокала или слога (н. пр. свилни пас, м. сви ени пас, или „заповеди Господ Бог двама трима анђелом“ у место „... двама трима анђелима“).

синод (г.), скуп, удружење, нарочито свештеника у религиозним и црквеним пословима; црквени савет.

синоним (г.), реч сродна по смислу.

синопис (г.), преглед; упоређење разних списа о истом предмету; отуд синопис евангелија, упоређење списа три евангелиста Матеја, Марка и Луке, који рад и живот скоро подједнако описују.

синтакса (г.), наука о реченицама.

синтеза (гр.), састављање, везивање појмова; посматрање

Речник.

целине логичним спајањем њених делова.

синтетичан (гр.), спајајући, што спаја; што иде с разлога (узрока) на последице.

снумбра, лампа (лат.) (sine umbra — без сенке), врста лампе, која је пронађена у Енглеској и која не баца сенку.

синус (лат.), недра; морски залив; издубљење.

симфонија или **симфонија** (гр.), комад за свирање у оркестру, са више гласова

синхронизам (г.), истодобност.

синцеритет (л.), искреност. **синцилат** (тур.), потврда неке исправе.

синцир (тур.), верига, ланац.

сињор (ит.), господин.

сињора (ит.), госпођа.

сињорија (ит.), власт, влада, племство; некада назив фиорентинске државе.

сињорина (ит.), девојка, госпођица.

si parva licet componere magnis (л), ако је дозвољено мало (малу ствар) упоредити са великим (великом ствари).

si placet (си плацет) (лат.), ако је по вољи.

сир (енг.), господин, или када се ко обраћа владоцу: **сире!**

сирена (мн.) **сирене**, (у митол.), морске нимфе, са чаробним, омакљивим гласовима, које примамљују морнаре, да би им се приближили, а нимфе их потом хватају и убијају;

заводљива жена; инструмент за одређивање висине тонова; справа за сигнал за морнаре приликом магле на мору или већим рекама.

сиренска песма, чаробна песма, примамљиви гласови.

сирјаис (гр.), болест т. зв. псеих дана, сунчаница, запалење мозга и мождане опне.

18

Сирус (латинајска, јинја звезда, која за време т. з. каникула (псећих дана) најближе стоји сунцу.

сиринкс (г.), пастирска фрула, свирача бога Пана.

сирицик (т.), отровна маст, у којој има и арсеника, и којом су се жене и девојке по селима до скоро белиле и румениле.

сирће (тур.), квасина, оцат.

сируп или **сироп** (фр., енг., шт.), укуван сок од биља и воћа.

систем (гр.), план; у везу доведене једнаке ствари; поступак; уређење према научним основима.

систематичан (г.р.), уређен, удешен по плану.

систематизирати (г.), поставити за сталног чиновника; уредити.

систирати (л.), систирати, зауставити, одбацити, укочити; ставити пред суд; ухапсити.

ситуирати (лат.), снабдети, ставити у добар положај.

si tacuisses, philosophus mansisses (л.), да си ћутао, остао би философ (т. ј. не би се смешан учинио).

ситојајан (ф.), грађанин, поданик.

ситуација (л.), стање, положај.

si fabula vera (л.), ако је прича истинита, т. ј. ако је у опште нека ствар истинита.

сифилис (г.), заразна, опасна венерична (полна) болест.

сифилистичар (г.), болесник од заразне полне болести.

сифлирати (ф.), извиждати, смејати.

сифон (фр.), шмрк; боца угљено-киселе воде.

скабиес (л.), шуга.

скабиозан (л.), шугав.

скала (л.), степенице, лестве; у муз., постепено и једнако пе-

њање гласа; у осигурању: скала-осигурање, осигурање робе са повећаном и умањеном вредношћу.

скалд (швед.), песник или певач старих скандинавских народа.

скаленоедар (гр.), кристални облик, ограничен са 8 или 12 неједнаких троуглова.

скалп (енг.), смакнута кожа с човечије главе, као што дивљаци у Сев. Америци чине са убијеним својим непријатељима.

скалпирати (лат.), скидати кожу са глава својих непријатеља (дивљаци у Сев. Америци).

скандал (л.), вика, бука, догађај, који човека једи, згражава.

скандализирати се (л.), једити се, згражати се над нечим ружним, недостојним.

скандалирати (л), градити ларму, дизати вик, , скандал.

скандијум (н. л.), метал, што га је пронашао Нилсон, а минерали, из којих се до сада може тај метал конструисати (Гадолинит и Еуксенит) налазе се само у Скандинавији.

скандирати (лат.), стихове тачно по ритму читати

Скарамуш (фр.), име једног славног италијанског глумца шаљивих улога.

скатинг-ринг (скетингринг) (енг.), трчање са точићкама, крчулама; површина од асфалта (у место ледене површине), на којој се трчи са ципелама на точковима.

скаут (енг.), извидник, члан међународне извидничке организације.

сквер (square) (енг.), четвороугао, а нарочито четвороугаоно на и округласто украшено место (са засађеном баштицом), прво у енглеским

великим градовима, а сада и у свима великим европским градовима.

скела (тур.), превожње преко реке; место, где превожње бива; већи чамац, на коме се људи, кола и коњи превозе.

скеларина (тур.), бродарина, новац, који се плаћа за превожње.

скеле (мн) (тур.), козе; лавила; справа за пењање и ношење цигље, креча итд. приликом зидања зграде.

скелет (гр.), исушено тело, мумија, костур.

скелеција (гур.), човек, који превози преко реке.

скепис или **скепса** (гр.), сумња, двоумљење

скептицизам (гр.), учење скептичара, учење у сумњи.

скептичар (гр.), сумњало, „неверни Тома“; једна нарочита филозофска школа у старом веку.

ски (ши) (дан), „снежне ципеле“, с којима се трчи преко снега и леда.

скица (ит.), површно набациан, несвршен цртеж, план; основне, главне тачке једног говора.

скицирати (итал.), начинити план, нацртати или насликати прве потезе или основне линије, назначити, навестити.

скициста (ит.), сликар, који се бави само главним карактеристичним обележјем једног лика или предмета, не улазећи у брижљиво довршење посла.

скола, **сколар** (л.), школа, ученик, ђак.

склероза (гр.), скречаване зида артерије.

сколастика (л.), школска ученост, школска филозофија (Средњег Века).

сколион (г.), песме, које су

стари Грци певали приликом обода.

сконтирати (ит.), одрачунати, одузети.

сконто (ит.), одузет проценат приликом плаћања у готову.

сконтрирати, **ресконтрирати** или **рисконтрирати** (ит.), међусобно обрачунати, изравнати, дуг и потраживање изравнати.

сконтро и **ресконтро**, **рисконтро** (ит.), међусобно изравнање, обрачунавање дуга и потраживања; обрачунавање књижењем.

скорбут (л. ит.), трулење меса око зуба, нека болест која постаје од покварених љутих сокова и која особито напада путнике на мору.

скорпион (гр.); животиња слична раку, чија жаока, испуњена отровом, може често да опасно рани; у старом веку тако се називала једна машина за опсађивање.

скриптус, **скрипта** (л.), спис, писање; вежбање у превожњу.

скрлет, **саклет** (тур.), строга наредба, тешка заповест.

скротум (лат.), врећица за јаја у мушког полног прибора.

скрофула (л.), оток жлезда, отечене и отврдле жлезде, обично на врату.

скрофулован (л.), болестан од отока и цурења жлезда.

скрупела (л.), сумња, размшљање.

скруполован (л.), пун предомишљања, бојажљив, сувише опрезан.

скудо, мн. **скуди** (ит.), грб, стари италијански талир, и то сребрни талир у вредности од прилике 5—7 дин., а златни од 120—130 дин.

скулптура (лат.), вајарство, кипорез.

sky-scraper (чит.: скайскреп) (енг.), облакодери, високе огромне куће у Америци.

скрутиниум (л.), претраживање, истраживање; избор епископа код католика скупљањем гласова; према томе у опште избор листићима и куглицама, тајно гласање.

скрутирати или скрутинирати (л.), истраживати, испитивати.

скрутатор (лат.), испитивач, истраживач; скупљач гласова.

слока (санс), у епским песмама старих Индуса двоструки стих, који се састоји из два шеснаестослоговна реда, од којих сваки у средини има цезуру.

слоп (слуп) (енг.), (шалупа), мали брзопловни енглески брод, који служи нарочито за извиђање.

смала (арап.), породица и они, који њој припадају, двор, т. ј. околина, послуга и пратња арапског емира или кнеза.

смаргд (г.), зелени кристал, зелени драги камен.

смаргд-опал, зелени опал. смиргел (ит. шпањ.), т. зв. шмиргл или шмергел, за глачање разних каменних и металних предмета.

смокинг (енг.), јутарњи капут.

смокинг-жакет, фрак-жакет, црн кратак капут, када се иде у друштва.

сноб (енгл.), ко изиграва великог господина, а нема ни схватања нити других подобности за то.

снобизам, надувено изигравање неке величине.

соаре (фр.), вечерње време, вечерње забаве, вечерње друштво.

собријетет (л.), умереност, снисходљивост, полуштање.

соверин („сеферин“), енглески златан новац (од прилике 25 дин.), фунта стерлинга.

совјет (рус.), раднички и војнички савет — влада у Русији.

Содом, град у Палестини на Црвеном Мору, познат (из Библије) са разузданог живота својих становника.

содомија или содомистија (педерастичка), неприродно вршење полних потреба.

сој (тур.), род, пасмина.

сокак (тур.), улица. сокла (фр.), подлога, приздању куће над темељем каменог зида, подножје неког стуба или статуе.

Сократика или Сократова метода (г.), начин учења чувеног грчког филозофа Сократа, који се састоји у томе, да идеје треба развијати из самог ученичког духа, пошто се вештим испитивањем ученик дотле доведе, да он сам пронађе оне појмове, који треба да му се објасне.

Сократова школа, филозофске школе старог века, које су поникле из Сократовог учења.

сол (л.), сунце; бог сунца. види: Хелиос.

солвент и солвабл (л. фр.), способан за исплату.

солвенција (л.), способност плаћања.

соло-меница (ит.), меница, која се оставља само у једном примерку.

соларни микроскоп, сунчано увеличавајуће стакло.

соларно уље, сунчано уље, уље које се добија из мрког угља, које има јаку, светлосну снагу.

соларна светлост, сунчева светлост.

солдат (ит. фр.), у првобитном значењу: ратник, који има извесну плату; сада: војник.

солдо (ит.), италијански новац, од прилике 4 паре.

солидан (л.), добар, тачан, издржљив, трајан, поштен, умерен.

солидаран дуг, општи дуг. солидарно, један за све и сви за једног.

солидаритет (л.), општи интерес; јачина, трајност, издржљивост; тачност, правичност.

солиста (л.), уметник, који сам свира или сам пева.

солитида (фр.), усамљеност, недружественост; солитида (самоћа) је и име разних усамљених дворова, замкова.

солицитант (л.), истраживач, молилац.

солицитирати (л.), ставити у покрет, узнемиравати; нарочито нешто истеривати судским путем, тражити помоћ у правосуђу.

солицитор генерал, државни тужилац.

соло (ит.), сам; песма за један глас, комад за један инструмент, врста играња карата.

солонкрат (л. гр.), исто што и монократ, монарх.

Соломонова пресуда, праведна, дштроумна пресуда.

солуфе (тур.), зулови, прамички косе (праве или закривљене, што их женске носе као неки украс)

солуџија (л.), излаз из неке тешке ствари, решење.

соматичан (гр.), што припада телу.

соматологија (гр.), наука о телу, опис човечијег тела, један део антропологије.

соматологија (гр.), престављање душевног стања помоћу покрета тела.

сомнамбулиста (л.), месечар.

сомниација (л.), магнетично спавање.

сомун (тур.), хлеб, у кисело умешен.

соната (ит.), музички комад или само за клавир, или у пратњи са мало инструмената.

сонатина (ит.), мала соната. сонда, штапић или игла за лекарска испитивања.

сонет (ит. фр.), песма са две строфе од четири реда и две од три реда.

сопа (тур.), батина, кијача; у нашем приморју тако зову неку врсту морске рибе.

сопра (тур.), види: софра.

сопран (ит.), највиши глас за певање.

сорбона, париски универзитет.

сордидитет (л.), тврдичење. сортиментор (фр.), књићар, који продаје књиге туђег издања.

сортирати (л.), истражити, поделити, изабрати.

сос (ф.), умоцак, каша.

societas Jesu, језуитски (калуђерски) ред.

софиста (гр.), ко дела са лажним закључцима.

софнама (гр.), лажан закључак.

софра, совра (тур.), трпеза, синија, сто.

софраџија (тур. арап.), човек, који спрема трпезу (софру) у султановом двору.

софта (тур. перс.), онај који чезне за науком, студенти виших турских школа (медреса); мухам. калуђери, који се моле богу на султанским гробовима.

социабилитет (л.), дружественост, сношљивост.

социјализам, учење о основним условима друштва.

социјализирати (л.), разне установе ставити под управу људског друштва.

социјална демократија, радничка политичка странка која

се оснива на друштвеној и државној грађанској једнакости. **социална реформа**, тежња за поправком и преуређењем друштвених односа.

социални контракт, друштвени уговор.

социјално (л.), што се односи на друштво.

социјалан, друштвен, што се односи на друштво.

социјално право, друштвено право

социус (л.), друг. прати ац, сапутник, члан једног друштва; члан фирме.

социнијанци (мн.), присталице религиозне секте Ленија и Фауста Социнуса, који су у 16. веку одрицали Христу божанско биће.

социологија (л.г.), наука о друштву.

спахија (тур.), господар већег комплекса земље.

спахилук (тур.), спахијино имање (земља).

спектакл (л.), посматрање, позоришни комад; вика, немир.

спектралан (л.), што се односи на спектрум.

спектрум (л.), сунчев зрак, пропуштен кроз призму (даје све дугине боје).

спекулант (л.), велт човек; трговац, који трговином много зарађује али може и да све изгуби.

спекулација (л.), филозофско размисљање; ризичан, несигуран посао.

специјалан (л.), нарочит; одређен, тачан.

специјалиста (л.), стручњак; лекар, оспособљен нарочито за извесне болести: специјалиста за очи, унутарње болести и т.д.

специјална инструкција, нарочито службено упуство.

специјална комисија, нарочито

чито одбор, нарочито изасланство.

специјални трен, нарочити воз.

специјално пуномоћје, пуномоћје за нарочиту пословну ствар.

специфична тежина, однос тежине једног тела према једном другом једнаке запремине (према води за течне или према атмосферском ваздуху за ваздушна тела).

специфично средство, средство за оздрављење, које нарочито дејствује и лечи извесне болести, као н.пр. кинин за грозницу, извесан орган, као н. пр. дигиталис за срце.

спиритивизам (л.), веровање у постојање духова.

спиритиста (л.), присталица спиритизма.

спиритуализам (лат.), учење да душа живи сам стално поред тела

спиритуоза (л.), а кохолна пића.

спиритус (л.), дах: дисање; алкохол.

spiritus rector (л.), дух покретач; душа (неког предузећа, посла).

сплендидан (л.), сјајан, дарежљив (човек), широке руке.

спонтано (л.), само од се; добровољно; неусиљено.

спорадичан (гр.), раштркан, појединачан, раздвојен.

Спорадска острва, раштркана острва у грч. архипелагу.

спорт (енг.), увесељавање, задовољство; игра нарочито ради вежбања тела, ради ојачања; све врсте гимнастичких вежбања које изискују одважност; пливање и.пр. преко Ла-Манша канала; преко-океански лет аеропланом и т.д.

спутум (л.), пљувачка (за лекарски преглед, да ли садржи

извесне бактерије).

срма (тур.), сребро (најчистије).

срмајли (тур.), сребрн. срмалија (срмајлија) (тур.), пушка сребрњача.

срча (тур.), стакло.

срчали (тур.), стаклен.

срче (тур.), боца.

стабилан (л.), издржљив, чврст, сталан.

стабилизирати (л.), учврстити. **стабилитет** (л.), издржљивост у једном положају; сталност, чврстоћа.

стагнирати (л.), застати, стајати на истом месту.

стадион, **стадиум** (г.л.), велико равно место, често пута са каменим седиштима за вишесте игре и борење за награду, код ст. Грка; даље, стадиум је значио и меру која је равна геогр. миљи; положај, стање ствари.

сталагмити, **сталактити** (г.), капавич (обично у пећинама).

Стамбул, **Истамбул** (тур.), испрва је означавао само стару нарош или унутрашњи део Цариграда, а сада подразумева цео Цариград.

стандард (енг.), нешто меродавно, нешто што служи за углед, за образац.

стандард злато, нормално злато; злато за ковање новца; **стандард злато од 22 карта**.

стандарт (енг.), царска држ. застава.

станиол (л.), фини, „цинблех“ сребрна хартија.

станте педе (л.), одмах с места.

староста (слов.), пољски племић.

старт (енг.), место одакле почињу трке.

стартирати, суделовати у трчању; трчати у опкладу.

стартер, (енг.), управљач једне трке.

статика (г.), наука о равнотежи чврстих тела.

статиста (л.), незнатна личност, безначајна улога на бини, која не говори.

статистика (л.), веродостојним (аутентичним) бројевима утврђено стање установа, финансија, просвете, здравља, привреде и т.д. у једној држави.

статистичар (л.), који проучава статистику или води.

статуа (л.), попрсје, кип, споменик обично једне личности.

статуаран (л.), уставан, законит, према одредби.

статуета (л.), мала статуа.

статуирати (л.), одредити, учврстити, поставити (неки пример).

статура (л.), величина, висина и телесна снага (неког човека).

статус (л.), положај стање. **status quo ante** (л.), досадашњи или пређашњи положај, стање.

статут (л.), правила, закон, одредба.

стација (л.), место за чекање; звање; положај, железничка станица.

стеамер (читај стимор) (енг.) пароброд.

стеарин, један од састојака свих масних материја, који се прерађује за грађење свећа.

стевен (тур.) направити, некога уважавати, лепо с њиме поступати.

стегновис, **стенозис** (гр.), затварање, запушење пора, рупица кроз које излази зној.

стелаж (ф.), полица, орман са пределима (обично у виду без врата).

стенограм (г.), натпис, чла-

нак, писан стенографским знацима.

стенограф (г.), зналац скраћеног писања.

стенографија (г.), краткопис, брзопис, скраћено писање знацима

стенотипија (г.), писање стенографском машином.

стеноторни глас (г.), необично јак глас.

стереотрија (г.), наука о мерењу тела.

стереоскоп (г.), двоструко стакло, за свако око по једно стакло, помоћу којих се виде две слике као једно тело.

стереотипан (г.), непроменљив; непроменљив.

стерилан (л.), јачов, штур, што се не може оплодити.

стереотипија (г.), калуљене сложене страна; поступак којим се са сложене страница скину удубљени калупи, да би се њима добиле испуњене плоче, које одговарају страницама првобитног слога,

стереотипирати (г.), правити отиске.

стерилизација (л.), убијање бактерија кувањем течности (млека, воде и т.д.) у којима се претпоставља, да има тих бактерија.

стерилитет (л.), неплодност, јаловост.

стетоскоп (г.), цев за ослушкивање (аскултирање) лекара.

стигма, **стигмата** (гр.), угод, тачка; ожиљак; жиг.

стигмализација (г.), жигосање христових рана на телу сањалачких особа.

Стикс (г.), река у подземном свету (митол.).

стил (л.), начин писања, изражавања мисли; писаљка за

писање у ст. доба; у грађевинарству: дорски, јонски и коринтски стил, названи тако по уметничким стубовима које су градили од једноставног мрамора.

стилет (ит), кратак мач.

стилизовати (л.), написати чланак или какав натпис по свима правилима доброг стила.

стилистичан (л.), што се односи на стил.

стимулација (т.) раздражење; надражај.

стипендијат, **стипендиста** (л.), ко добија помоћ, награду, благодејање.

стиплчес (енг.), (Steepelchase), лов и трка са пренонама.

стипулација (л.), договор, уговор, установљење.

стипулирати (л.), договорити се, утврдити.

стјуерт (Steward) (енгл.), снабдевач храном; келнер на бродовима.

стоа (г.), дворана са стубовима у Атини, где је филозоф Зено учио; школа стоичара.

стоичар (г.), присталица стоицизма, који тежи врлини, душевном миру, који је постојан и у срећи и у несрећи и који собом влада.

стојк (енг.), основни капитал, фонд; стовариште робе.

Stock-exchange (читај стаокексченг (енг.), берза ефеката, акција и фондова.

stocks (читај стаок) (енг.), државни папир, берзавске вредности.

стола-таксе (л.), таксе за разне верске дужности, које врше свештеници.

сторнирати (ит.нем.), исправити, уредити, удесити, испра-

вити грешку у књигама (дописивањем или отписивањем).

сторно (ит.), изравњање погрешно уведеног става у главној књизи; враћање премије кад се поништи уговор о осигурању.

стортинг (сканд.) норвешка нар. скупштина.

страјк (е.), обустава рада.

страјковати (енг.), договорно обуставити рад.

страјковно осигурање, осигурање од злих последица једног страјка.

странгулирати (л.), убити, уморити.

стратег (г.), зналац ратних вештина; војсковођа.

стратегичан (г.), што се односи на ратну вештину.

стриктан (л.), извештан, тачан, одлучан.

строфа (г.), одељак од више редова у једној песми.

студент (studiosus) (л.), студент, ученик (ту се обично подразумева ученик какве средње или више школе).

студирати (л.), учити универзитет, проучавати какву струку, учити.

су (ф.), француски новац (од 5 пара).

sub (л.), под.

субалтеран (л.), подређен.

субвенција (л.), припомоћ (обично: државна потпора).

субвенционирати (л.), помоћи, испомагати.

субјект (л.), подмет; појам; личност; човек.

субјективан (л.), личан; једностран; који полази од себе.

субјективизам и **субјективитет** (л.), лично схватање, стављено на прво место; одношење свих ствари на субјекат.

сублимат (л.), једињење жи-

ве са хлором, живин хлорид, средство за дезинфекцију.

сублимација (л.), извесна материја (тело) загревањем претворена у пару аа тим та пара згуснута и претворена у чврсто стање.

субмарин (л.), подморски, што се налази под морем.

субмервија (л.), потонутост; потпуна поплава.

субординација (л.), потчињеност; послушност, оданост.

субординирати (л.), потчинити,

субрета (ф.), певачица, која пева веселе и шаљиве песме.

sub rosa (л.), у поверењу.

subsidiar (мн.), (л.), помоћне трупе; новчане помоћи.

субскрибент (л.) потписник.

субскрибирати (л.), потписати, својим потписом обавезати се на нешто.

субсумирати (л.), узети у обзир; претпоставити; подредити.

субсумпција (л.), извођење; примена нарочитог (посебног) на опште.

суват (тур.), место где се лети гоје говеда.

суватовати (тур.), с говедима бити где на планини и горити их.

сувенир (ф.), успомена; поклон за успомену.

суверен (ф.), владалац.

суверенитет (ф.), врховна власт.

сугерирати (л.), некеме наметнути своје мисли.

сугестија (л.), наметање своје воље другоме (нарочито оном, који се налази у хипнотичком сну).

судаторијум (л.), купатило за знојење.

сукурс (л.) помоћ, појачање.

сукцедирати (л.), наследити. доћи по реду.

сукцес (л.), успех.

сукцесивно (л.) једно за другим.

сулажирати (ф.). олакшати, умирити.

султипита (тур.), по турском начину зготовљена слатка пита.

сума (л.), целокупан износ

суманда (л.), бројеви које треба сабрати.

сумарен (ф.), подморница.

сумариум (л.), садржина, садржај.

сумарно (л.), према гљивној садржини, скупљено, у кратко изнето, тачно.

сумирологија, наука и знање језика и културе Сумира, једног народа у Вавилонији, који није био семитске расе.

сумирање (л.), сабирање.

сумптуозан (л.), скупоцен, сјајан, раскошан.

сунетити (тур.), орезати децу.

сунећење (т.), обрезавање.

сунетија (тур.) онај који обрезаје

супе (ф.), вечера, вечерње друштво (седељка).

суперб (л.), охол, необуздан, сјајан скупоцен.

суперинтендант (л.), врховни надзорник, нарочито црква и школа. који и сам може бити парох и проповедник; врховни свештеник једне црквене области.

супериоритет (л.), надмоћност.

суперлатив (л.), трећи ступањ поређења.

супер ревизија (л.), поново полагање испита; врховни надзор.

супирати (ф.), вечерати,

суплементан (л.), који допуњује.

суплика (л.), молба.

суплирати (л.), допунити, замунити, заступити.

супонирати (л.), потчинити; претпоставити, узети, држати, мислити.

супремација (л.), надмоћност (нарочито римских папа над бискупима).

супресија (л.), подјармити; прећутати, затајити.

супримирати (л.), потчинити; скрити,

супстантив (л.), заменица. **супстантиван** (л.), употребљен као именица.

супстанца (лат.), материја, битни део нечега.

супституирати (л.), заменити неког у звању или којем другом послу.

супститут (л.), замењеник.

супструкција (л.), подзиђивање, основа.

суптилан (л.), фин, нежан, танак; тачан; а значи и: шућуран, лукав.

суптилитет (л.). финоћа; нежност; тачност, оштроумност; лукавство.

суптракција (л.), одузимање, одбрајње.

суптрахенд (л.), број, који се од једног другог броја одузима.

суптрахирати (л.), одузети.

суптропичан (л.), испод тропика; што се налази у вредној зони.

сургун (тур.), протераница. протеривање,

сургунирати (тур.), протерати кога.

сурдук (тур.), провалија, јаруга.

сураум (л.). на више, у висину, горе.

sursum corda (л.) срца горе! подигните срца на више! (у католичким црквама). У новије доба овај израз употребљује се у политичким чланцима

ма када се народу обаћа у озбиљним стварима.

сурла (тур.), губица.

сурогат (л.). замена (н. пр. пржен јечам у место пржене кафе). Обично замена неке робе, која је лошија од оне коју замењује,

сцевола (л.), шупаклија, леворуки.

супендирати (л.), неког отпустити из службе; укинути (н. пр. какву наредбу или устав.)

супенаоријум (л.), појас, кесица, која се носи због извесних венеричних болести.

сутерен (ф.), приземни стан, приземна соба.

сутлија (тур.), пиринач укуван у млеку.

suum quique (суум куикве (л.) свакоме своје (т.ј. треба дати).

суфициенс (л.), довољан, доставан.

суфициенција (л.), довољност, досежност.

суфлер (ф.), шаптач (на бици).

суфрагиум (л.), глас; гласање, право глас.

суфражеткиња (ф.), присталица права гласа за женскиње

суфузија (л.), подилажење нарочито крви).

sufusio corneae (л.), помрачење рожњаче у оку.

s. lentis crystallinae, помрачење кристалног сочива у оку, (пепељаст штар).

s. nigra, црни штар.

s. sanguinis (л.), подилажање крви.

судук (тур.), девеница, кабањница, нанизане полутке очишћеног ораха или бадема и умочене у густо ошећерену воду и сок од грожђа, које се после згусне и добије облик кобасице.

сцена (г.). позорница, један мали део позоришног комада; представа, радња.

сценерија (г.), спрема за преставу; слика једног прдела, прдео.

сцептар (скиптар), владалачка палица; од почетка средњег века символ владалачке моћи цара и краљева.

скила, скила (г.), вртлог у сицилијанском заливу; велика опасност; из скиле у хариду, значи: чувајући се једне опасности, човек упада у другу;

Сцити (Скити), (из ст. века) номадски народи, настањени северно од Црног и Каспијског Мора, до дубоко у Источној Азији.

Т.

Т. као скраћено — Тит., Терције, трибун.

т. — тона (мера за тежину).

т. — тенор.

таб. — табула, табла.

Тн. — Тиберије.

т. р. — титуло плено, са пуним насловом.

табак (ф. шп. ит.), дуван, позната биљка, употребљена за пушење и шмркање (названа тако по покрајини Табако у Сан Домингу, где је 1495. г. први пут нађена).

Табак Колегијум (нем.), уже друштво, које је основао

пруски краљ Фридрих Вилем I и у ком се друштву при пијењу пива и пушењу проводиле вечери у занимљивом разговору.

табак (тур.), кожар.

табакана (тур.), табачина, (радња, где се штаве коже).

табан (тур.), стопа; ударац по табанима.

табанце (тур.), огањ, табан.

табела (л.), (скраћено од табула, даска, табла), прегледна таблица, прегледна листа; генеалогска таблица, прегледна таблица владалаца једне династије, по којем су реду владали н. пр. од Стевана Немање до цара Уроша закључно.

таберн (л.), гостионица, локал, где се точи пиће.

табес (л.), сушица, јектица.

tabes abdominalis, сушење доњег дела тела.

tabes dorsualis, туберкулоза ртењаче.

tabes pulmonalis, сушење плућа.

табесцирати, сушити, изнурити се, оронут.

табла (л. ф.), табла, сло.

табл-дот јести, обедовати по утврђеном реду и служењу језа, по реду, за разлику а la carte (по јеловнику), где се једе по сопственом избору.

табло (ф.), слика, план; фотографске слике целог неког друштва, корпорације; слика свих официра једног пука; свих глумаца једне бине, свих наставника и ученика једне школе итд.

табор (**тавор**) (јевр.), камен; гора у Галилеји; отуд у мађ. и чешк. језику: утврђење неког узвишеног места, нарочито утврђено место, које је утвр-

дио Јан Жишка, вођа Хусита, за одбрану Хусових присталица, те отуд таборићани, назив за Хусите; код Турака табор значи оделење војника (од прилике батаљон).

табула (л.), даска, табла, нарочито табла за писање.

табуле (у мн.) значи: акта, документа, рачунске књиге.

табула Питагорика, један пут један, таблица множења. **tabula rasa**, углачана, празна табла, а значи и глатку, празну бакрену и камену плочу, неписан лист.

т. г. учинити, нешто потпуно уклонити, изоставити, избрисати, „учинити кратак рачун“.

тава (тур.), тигањ, просуља.

таван (тур.), таваница, слој, тле, под.

тавлија (тур.), врста свиле.

тазе (тур.), пресан, свеж.

таин (тур.), оброк, војнички хлеб.

таиница (т.), личност, која издаје тајну.

Таи-тинг, име манџурске династије, која влада у Кини од 1644. год.

тајирати (ф.), сећи; мешати и делити карте.

тај, крој једне хаљине; у игри са карт., нарочито у игри фарао, одузимање карата, да би се утврдило, које добијају, а које губе.

тајер (ф.), кројач, банкар у игри фарао.

Тајкун (јап.), пређашњи световни владалац Јапана (поред Микада, као врховног свештеника). Револуцијом одбачена је влада тајкуна.

таклиди-сеиф (тур.), опаси-

вање султана сабљом, која церемонија заступа крунисање.

такса (ф. л.), утврђена цена, пропис цене н. пр. за хлеб, месо итд., пристојбе за молбе и др.

таксирати (л.), назначити, одредити вредност.

таксација (лат.), одређење вредности, одређење цене: давање значаја некој ствари.

таксидермија (г.), вештачко исушење животињских кожа, или упуство, како треба те коже исушити и сачувати исушену животињу.

такт (л.), 1. додир, осећај; префињено осећање, осећај за све, што се пристоји, финоћа и сигурност у опхођењу са људима; 2. (у муз.), мера времена, подела тонова, који једни за другим долазе са одређеним временом.

тактика (гр.), начин (за вођење борбе, за помање, за опхођење); умешност за вођење војничких послова, вештина обучити војнике за борбу и ставити их у борбени ред.

тактилитет (н. л.), осећање, моћ осећања.

тактирати (н. л.), ударати такт.

такум (тур.), оправа; коњски такуюм, коњска оправа (седло, узде и остало).

талаган (тур.), врста мушке горње хаљине.

талиџмбас (тур.), чанче од туча, у који турски чауш удара дебелим кајшем, те позива војску да се крене са извесног места.

тагора, **тагеро**, **талир** (пољ.), сребрни новац дубровачке републике.

таласархија или **таласократија** (г.), влада над морем.

таласометар (г.), справа за мерење плиме и осеке, дубине мора.

таленат (г. л), код старих Грка и Јевреја: одређена тежина и сума новаца; атички таленат вредио је од прилике 4135 макага, а таленат у злату имао је 10 таланта сребра; у Грчкој је таленат сада мера за тежину од 100 мина (150 кг); а значи и природни дар, способност, умешност; значи и човека, обдареног способностима.

талентован, даровит, обдарен.

талија (тур.), срећа.

Талија (гр.), једна између грација; муза позоришта.

талирион или **талерон**, (мн.) **таларија**, **талера** (н. г.), од 1836. г. грчки сребрни новац од 5 драхма.

талисман (ф. шп. ит. араб.), неко чаробно средство, грађено уз неке тајанствене церемоније, чаробна слика, амајлија.

талих (талија) (тур.), срећа.

талми, **талми-злато** позлаћен месинг. Од талми злата, неправог злата граде се дугмад, накити итд.

Талмуд (јевр.), законик нових Јевреја, или између 2. и 6. века скупљена збирка јеврејских предања и закона, која садржи јеврејске законе и веронауку.

талон (фр.), потпетица на ципели; у игри карата: при подели оне карте, које су преостале, последња карта; код државних папира онај интересни табак, од којег се сваке године одсеца по један део (купон), који се после уновчи као добит.

талпа, **талпина** (тур.), дебели велика даска, или две до три даске састављене и учвршћене и постављене уз обалу. Талпе се међу, када се гради мост, или да са њих жене и

девојке лакше захватају воду из реке.

таман (тур.), баш, управо. **тамаринда** (ит, шп. ф.), ист. индијска кисела урма, сунчано дрво, чији се лековити плод продаје у апотекама против затвора и иначе.

тамбур (ф.), добош; добошар.

тамбур-мажор, главни добошар.

тамбура (тур.), инструмент са жицама, за свирање.

тамбу, **џија** (тур.), тамбураш.

танпон (ф.), славин, запущач; у мед: газа, вата, умочена у потребну течност и тако увијена да се може уметнути или ставити у какав отвор на телу, да би се оставила крв.

Танули (мн.), један народ у Ист. Индији, који броји 10 милиона, а спада у деканску или дравидску расу.

Танатос (г.), смрт. У мит. бог смрти, син ноћи, неумитно стр. г.

танатоиде (г.), мн., болесна стања, слична смрти, као: потпуна укоченост, привидна смрт, дуготрајно спавање, несвесно стање итд.

танатологија (гв.), наука о природи и о узроцима смрти.

танатофобија (г.), претерани страх од смрти.

тангирати (л.), додирнути, озрнути, дотаћи се.

тангентна, права линија, која другу криву линију (н пр. круг) додирује само у једној тачци, а да је, ма колико је продужена, не пресеца.

тангентна тачка, додирна тачка.

тандара (тур.), прчварница.

тамдара-мандара (тур.), нешто испретурано, нешто са мало смисла и реда.

тане (тур.), пушчано или топовско зрно.

танеће (тур.), жућкаст блех („пл:х“).

тани, најфинија бенгалска свила.

танним (јевр.), ве ика морска чудовишта, амајеви, змије, крокодили.

танк (ист. инд.), у војсци: покретна железничка кола, која се употребљују у борбама (наоружани оклопљени аутомобил); суд за течности.

Тантал (л. г.), краљ у Фригији, који је, по митол, због свирепог понашања, издаје и самовоље према своме сину увредио богове. За казну морао је он у подземном свету, стојећи у води, која му је допирала до грла, и вечито у страху, да му неки грдан камен не размрска главу, трпнати глад и жеђ у највећим мукама. Над главу су му допирале гране са најлепшим плодом, али када би покушао, да дохвати воће, гране су одскакале у вис, а када би се сагео да пије воде, вода је измицала.

Танталове муке, велико мучење, непостижне жеље.

тантијема (ф.), добитни део, одређени удео од неког предузећа, добитни део од неке новчане користи.

тапет (г. л.), пре је означавало простирач ћилима за зид, а сада измалана хартија за лепљење зидова у имунијим кућама; значи и асталски застирач, отуд, изнети нешто на тапет значи; нешто учинити за предмет разговора, изнети нешто на решавање.

тапещирати, обложити ћилимима или хартијом, собне зидове украсити.

таписерија (ф.), везење ћилимова.

тапија (тур.), акт, доказ о праву својине неког непокретног имања (куће, њиве итд.).

тапијока, брашно од жила неке хранљиве биљке. Употребљује се за исхрану слабуљаве деце.

тара (ит. шп. арап.), у трг., разлика материје за паковање од саме робе; износ мере судара, бурета, цака итд.

тарирати, одредити чисту тежину неке робе од тежине у чему је била упаована (од тежине бурета, сандука, цакова, траве за покривање итд.), те израчунаћи тару.

тараба (тур.), плот, прошће, огреда,

тарабат (арап.), удар; клепало, лупање у даску по мастирича, за буђење калуђера или позив хришћана на истоку, на молитву,

тарна (тур.), од брашна и јаја умешено па иситњено тесто, за укување.

тарантас (рус.), врста путничких кола у Русији.

тарантел (ит.), отровни паук у Италији, особито у граду Таренту а и у топлијим крајевима Азије и Америке.

тарантизам, (нл.), ујед тога отровнога паука, те отуда наступела болест тарантелско и гране т. ј. манија за скакањем, ћипањем, играњем.

тарбуш (тур.), са плавом кићанком фес, носе га обично мухамеданци у Мисиру.

тардо (ит.), у (муз.) полако лагано.

тарифа (ф. енг. ит. арап.), утврђење рааних цена за разне учињене услуге н. пр. надничарска награда, цена која се плаћа за подвож кола, аутомобила, пратиоца (ради разгледања какве велике врлоши);

даље за фрахтове; ценовници, подвожни трошкови за карте.

царинска тарифа, одређена цена за царинење робе.

царинска редуција, снижење царине, царинских ставова).

тарок, ира карата са нарочитим картама, која је, како се држи прешла из Мисира,

тарпош (тур.), нека врста женске капе, која се већ давно не носи код нас.

тартар (л. г.), држава умрлих, и држава сенки, подземни свет; нарочито подземно место за кажњене Титане, пакао.

Тартиф (ф.), име једног тврдице, и главне особе у Молијеровом комаду, који се тврдица издаје за свеца; лицемер.

тарчуг (тур) врећа, кожна торба, јанџик.

тас (тур.), судић, којим се пре на путу пила вода а код куће вино; а значи и таџирић, у који се међу мали новчани дарови за цркву.

tace (л.), ћути, мир! qui tacet consentit, и consentissa videtur, ко ћути, пристаје или изгледа да се слаже (посл.), si tacuisses philosophus mansisses, да си ћутао, остао би филозоф, и, неби издао своју непромишљеност (посл.).

Тацит, име славног римског историчара.

тасис (г.), теглење, распон, тегљивост.

тасиметар, справа за мерење растегљивости тела, услед топлоте, коју је пронашао Едисон,

таслајисати (тур.), керебечити се, јордамити се.

таслак (тур.), неотесан дрво, од којег комада граде делове за кола.

тасте (ит. ф. л.), дирка на оргуљама, клавирима итд.

тастни инструменти, инструменти за свирање, као оргуље, клавири, снабдени диркама.

тастатура, дашчица са диркама, све дирке једног инструмента.

татар, **татарин** (тур.), писмоноша, гласоноша.

Татарин, **Татари** (пер. тур.), у ср. веку назив за све пљачкашке и освајачке хорде у Ср. Азији, данас са Турцима сродно племе, које станује у земљама северно од Црног Мора, Татари су повнати са своје хитрине и доброг познавања свога и околног земљишта, и Турци су их узимали за гласоноше; и у нашој држави до скоро се хитри гласоноша звао татарин, а la Tartare (а ла тартар).

татерсала (енг.), берза за коње, коју је 1777 г. у Лондону основао Р. Татерсал и које сличне берзе постоје у многим великим градовима; скупљају се у њима људи ради продаје и куповања скупих коња и због клађења приликом трка.

таговирати и **тетовирати** и **татуирати** (ф. енгл.), обележити уписаним бојадисаним у кожу тако рећи утиснутим словима и сликама, на човечијем телу (рукама, грудима, леђима итд.).

таћаџија (тур.), мајстор, који прави капе од коже.

тауматологија (г.), наука о чудесима.

таутаматомахија, одрицање да има чуда.

тауреадор (г. л.), говеђа кожа, бич.

тауроболија (г.), приношење бика на жртву (грч. боговима).

тауромахија, (г.), борба са биковима, вештина у борењу са биковима.

таутологија (г.), непотребно понављање другим речима онога, што је јасно речено расипање узалудно трошење речи.

тафт, **тафет** (ф.), лака, глатка свилена материја, на форму платна, исткана од кухане свиле.

тахибластија (г.), брзо клијање брзи развитак.

тахидром (г.), тркач.

тахиграф (г.), брзписац.

тахин, сезамово масло, масна, из сезамових зрна добивена маса, која се нарочито у данима поста употребљава за јело.

тахометар (г.), мера за брзину, справа на машинама, аутомобилима итд. нарочито за мерење брзине окретања код електродинамичких стројева.

теантроп (г.), богочовек, додатак имену Исуса Христа.

театар (г.), зграда, у којој се дају поворишне преставе; значи и саму преставу.

театроманија, страшно похођење позоришта.

тевабија (тур.), пратња.

тевдил (тур.), тајом, кришом, невиђен.

The-dansan (те дансан) (ф.), забава са чајем, где има и играња.

тедарућ (тур.), комотно, безбрижно.

Те Деум или **Tedeum...** (л.), Тебе Бога хвалимо, почетне речи код свих хришћанских народа омиљене химне Богу, коју је саставио св. Амброзије, епископ милански у 4. веку.

тева (г.), поставка; неко питање, о коме се расправља.

Тезеј (г.), један од највећих јунака из ст. грчке митологије, син Егејев и атински краљ.

теизам (г.), вера у једног бога, признање божанства.

теиста, човек који признаје биће божије (противно томе: атеиста, који не признаје бога).

теј (читај: те) (ф. ит. енгл.), руски: чај, осушени листићи биљке теја у Кини и Јапану и од тога искувано пиће.

тејакт, закон, по коме би Американци имали да плате 4 пенса за фунту чаја (теја) и због којег је избио североамерикански рат за ослобођење.

the dansant, играчка, забава, на којој се служи гостима шоља теја.

теин, нарочита материја, која се налази у теју.

тека-дрво (гр), источноиндијско врло високо дрво, подесно за грађу због своје велике издржљивости.

текне (тур.), корито.

текст (л.), садржина једног списка, једне књиге или једног дела њеног; у музичком комаду речи.

тектоника (грч), вештачко грађевинарство и столарство; вештина, на дрвеним и металним стварима утиснути сликарске радове; наука о саставу и опису земљине коре.

телавис (г.), брадавица на дојкама.

телитис, запаљење те брадавице за сисање.

телонкус (г.), оток женских прсију.

телал (тур.), викач, гласник; трговци, који продају сваковрсне старе (мало исхабане) ствари.

теламони (г.), стубови, који престављају обично људске главе до појаса, и служе као подупирачи за балконе на великим зградама.

телбиз (види: калпозан) (т.), лукав, неискрен човек.

телеграм (г.), телеграфским (веран превод: далекописним) апаратом послати извештај обично у које друго место или државу, извештај преко жице, и одговор жицом, брзојав.

телеграфски биро, звање, где се примају и отправљају брзојави.

телеграфиста, чиновник при телеграфском авању.

телеиконографија, вештина снимити слике врло удаљених предмета.

Телемах (г.), (веран превод: онај, који се из даљине бори), син краља Улиса са острва Итаке.

телемикроскоп, справа за увећање слике из даљине.

телепатија, способност, јако удаљене ствари, које се догађају на сасвим другом месту, тако осетити, као да се догађају у непосредној близини.

телепатично, оно, што делује у даљини.

телефон, справа за пренос говора и звука на велику даљину помоћу електр. струје.

телефонирати, нешто телефоном саопштити.

телефотограф, справа, да се помоћу електричне струје слике са врло удаљених места доближе.

телескоп, справа, састављена од стаклених сочива и огледала, помоћу које се могу добити јасне слике из велике даљине.

телематологија (г.), наука о вољџ, један део психологије.

телеологија (гр.), наука о крајњим циљевима ствари и о целиходности уређења света.

телеопатија (г.), пренос мисли са једне личности на другу.

телеосаурус (г.), препотопски, фосилни крокодил.

телус (лат.), земља, богиња земље, гр. Геа.

телуривам, склоп земљин; природна снага земљина, земљин систем; значи и животињски магнетизам.

телуријум, справа да би се очигледније представило земљино и месечево кретање.

телфа (тур.), талог у црној кави.

телфериц (енг.), електрична железница, чији су вагони утврђени о жице и налазе се у висећем положају. (Ово је изуметак Јенкинов 1833. г.)

тема (г.), мн. теме, главни став, главна реченица, основна мисао, главна мисао једног говора; задатак за писмену радњу (у вишим разредима сред. школа), за расправу.

темена (арап.), источњачки (и турски) поздрав, при којем се рука ставља прво на срце, па се после приноси челу.

теминити (тур.), мислити.

Темпе (г.), живописна долина у Тесалији између планина Олимпа и Осе, позната из ст. грч. историје.

темпел (л.), Тампл (ф.), храм, здање, посвећено за службу боговима у ст. веку; а значи и чувену зграду у Паризу, где је Луј XVI. за време вел. фр. револуције био затворен.

темплари, витешки свештенички ред, који је постао 1119. год. за време крсташких ратова. Балдвин II., јерусалимски краљ, одредио је место за становање томе реду у близини Соломоновог храма, те

отуд назив: ред темплара. Овај калуђерски ред укинуо је и растурио Филип Лепи, франц. краљ, 1314. г.

темпера (ит.), водена боја. темпера-сликање (ит.), сликање пре почетка те уметности са масном бојом (боје су мешане: жуманцетом, медом итд.). темперанција (лат.), умереност.

темперациона друштва, америчка и енглеска умерењачка друштва, која су н. пр. у Сједињеним Државама и политички активна.

темперирати (л.), умерити, ублажити; учинити, да се метали могу ковати.

темпиран ваздух умерена, блага топлота.

темпераменат (л.), средство за ублажавање, средњи пут; веза духовног и телесног у човеку, од чега после зависи начин осећања и мишљења (отуд четири темперамента код људи: холеричан, сонгвиничан, флегматичан и меланхоличан); нарав, ђуд.

темпус (мн.) темпора (л.), време; врста неког глагола.

tempus clausum, закључно време (н. пр. пост, за чије трајање забрањена је свадба); ad tempus vitae, доживотно; sine tempore, тачан почетак, без одлагања; ex tempore, одмах; hoc tempore, сада; omni tempore, у свако доба; o tempora, o mores! о времена, о обичаји, о нарави! вајкање због насталих злих, покварених прилика.

tempora mutantur, et nos mutamur in illis, времена се мењају и ми се мењамо са њима.

темпоризација, одуговлачење, одлагање за извесно време.

тен (ф.), боја, нарочита боја лица или боја коже.

тенан (тур.), полако (на тенани).

Тенарус (т.), (грчки: Тајнарос), град са прегорјем са великом пећином, за коју се у старо доба држало, да је улаз у подземни свет.

тенденција (н. л.), жеља, тежња, нагињање, правац ка неком циљу, намера, циљ нпр. неке књиге.

тенденциозни роман, роман, са извесним политичким, религиозним и социјалним поукама и намерама (правцима).

тенеф (тур.), врвца, узица. тенија (л.), врвца, трака; пантљичара.

тендијум (н г.), трачица, мала пантљичара.

тенис (енг.), игра са лоптом.

тенор (л), држање, трајање; смисао, садржина неког закона, пресуде наредбе; (у музици), виши мушки глас; лирски тенор, мекши, за песму пригодни тенорски глас.

tenore primo, први, виши тенор.

tenore sekundo, други, дубљи тенор.

тенориста, певач, који пева глас тенор.

тентамен (л.), предиспит.

тентамен физикум (л.), предиспит код медиканара из природних наука, анатомије и физике после слушања медицин. студија за две године; после ових положених испита, медицинари постају кандидати медицине и онда почиње њихово право студирање медицине.

тенцера (тур.), дубља, бакрена чинија.

Теодосије и Теодосија (г.), од прилике слична имена као Теодор и Теодора: Божидар, Богом дарована.

теогонија (г.), постанак богова, учење о томе.

теократија (г.), непосредна божија влада; држава првосвештеника, као непосредних слугу божјих, н. пр. код Јевреја.

теолог (гр.), научник вере; учитељ веронауке.

теологија (г.), наука о Богу, наука о вери; научно обрађивање вере.

теомахија (г.), рат богова, борба међу боговима.

теономија, божје законодавство.

Теофил (г.), грчко име: Богољуб.

теозоф, мн. теозофи, људи, посвећени у Божије тајне; лице, које види и говори са духовима; онај, који тежи за дубљим познавањем бога.

терзофија (г.), наука и проучавање појаве духова.

теодолит (гр.), инструмент за мерење хоризонталних углова за геодезију.

Теодор и Теодора (г.), грч. мушко и женско име: Божидар и Богом дарована.

теорема (гр.), основно правило за доказивање.

теоретичар (г.), посматрач, испитивач; зналац неке науке, али који се не бави нарочито њеним извођењем.

теоретизирати (гр.), развијати теорије, размишљати о њима, капати над њима, умствовати.

теорија (гр.), очигледност, посматрање; духовно посматрање; основи, правила и закона неке науке или уметности.

тепелак, тепелук (тур.), на црвеном женском фесићу ниске сребрног и златног новца.

тепсија (тур.), округао бакарни плитак суд, у којем се пеку пите и савијаче а и риба и ђувеч.

тепсијца (т.), мала тепсија.
тера (лат.), земља; sit illi (tibi) terra levis, нека је њему (и теби) земља лака!, или: мир непелу његову!

terra соца, кухана, печена земља; антички (стари) кипарски радови од те материје.

t. di ziapa, скјенска земља, угасито дрвена акварелна соја.
t. fig. a, чврста земља.

t. incognita, непозната земља.
терен (ф.), земљиште, околина неког земљишта, нарочито у војним пос овима: утицај земљишта на положај и кретање војске.

теренске тешкоће, неподесан темељ, састав земљишта.
теразије (тур.), вага, кантар; један део Београда.

терах (тур.), мустра, форма од хаљине или обуће

терапеутика, **терапија** (г.), наука о сузбијању болести; неговање болесника; наука и вештина лечења.

терапеут (г.), слуга, болничар, надгледач болесника.

тераса (фр.), постепено уздигнуто равно земљиште; равна кров; „платформа“.

терасирати, постепено узвишавати или снижавати неки терен, не: о земљиште.

тергивербирти (л.), развличити нешто.

тергум (л.), **терго** (ит.), леђа, полеђина; in tergo, на полеђини, с друге стране менице.
теребразија (л.), бушење, просек у неком дрвету, да би се из њега добио сок, смола.

тереаије (тур.), види теразије, вага, мерило.

тересин, асфалт (из смоле каменог угља, сумпора и греча).

терестричан (лат.), земљин, земаљски.

тереце (тур), калп, модел.
терзибаша (тур.), председ-

ник, главно лице, у кројачком, терзијском удружењу.

терзибашиница (тур.), жена предствани а терзијског удружења.

терзија (тур.), кројач старијег кроја одела (највише сељачког).

тервилук (тур), обављање терзијске радње.

Тераит (г), име по души и телу најружнијег човека, највећег Србљавца и опадача између свих Грка, који су пошли против Троје. Одисеј га је често тукао, а Ахил, кога је Тераит клеветао, убио га је. У опште ово је назив за сваког гадног клеветника и поквареног човека.

терибиан (лат.), страхан, грозан.

терибл, страхан, ужасан.
теријак (г.), средство против уједа дивљих животиња, противотров, који се гради од делова о ровних змија итд., и који се у ст. доба употребљавао; овај лек теријак, који је врло сложен и нарочито садржи у себи опијума, врло успешно израђивао се пре у Млечима.

теријаци, људи на истоку, који троше много опијума.

териолити, окамењене животиње.

терирати (л.), уплашити, некое улити страх, заплашити.
териториум (л.), земљиште, срез, покрајина.

територијалан (л.), што припада земљишту, покрајини.

теркија (терџија) (тур.), кајиш на седлу, о који се веша коњаникова торба.

терма, мн. **терме** (л.), топли извори, топла купатила, а уједно то је и назив сјајне зграде, подигнуте над тим топлим изворима.

термаама, топал облог.

термидор, врели месец, 11-ти месец у француск. календару, створеном за време фр. револуције, од 19. јула до 17. авг.

термохемија, наука о односима између топлоте и хемијских појава.

термоелектрицитет, електрицитет, произведен топлотом.

термологија, наука о топлим минералним изворима и уопште бањама.

термомагнетизам, топлотом произведен магнетизам.

термометар и **термоскоп** (г.), справа за мерење и показивање топлоте, затворена стаклена цев, испуњена живом или алкохолом, и подељена на степене, која растезањем или скупљањем поменутих течности одређује степен топлоте; Реомиров термометар подељен је на 80° од тачке смрзавања, 0°—80° до тачке врења; Фаренхајтов терм. подељен на 180° и Целзијусов подељен на 100°.

термика (г.), наука о топлоти.

терминус (л.), граница, циљ.

Terminus (л.), код Римљана: бог границе (имања); отуд **термин**, тачно, одређено време; нарочито у судским пословима: рочиште; одређено, крајње време за лиферовање неке робе.

terminus technicus (л.), стручан израз.

терминирати (л.), ограничити, закључити, протећи, престати.

терминација (лат.), ограничење, постављање, одређивање границе.

терминологија (л. гр.), изрази за називе из појединих наука, предмета и ствари из једног језика.

терор (л.), страх.

тероризам (н. лат.), влада страха, нарочито: доба страха у вел. франц. револуцији од 1793.—1794.

терориста, присталица владе страха.

тероризирати, застрашити неког.

термофор (г.), преносач топлоте, апарат зв производњу паре, који не подлежи експлозији.

Термопили (г.), узан кланац у Грчкој, код којег се својом јуначком смрћу прославио шпартански краљ Леснид.

терпентин (л.), течна смола или смоласто уље (из терпентинског дрвета са острва Хиоса и Кипра). Дестилацијом терпентина са водом добија се терпентински зејтин (у прецишћеном стању назван терпентински шпиритус), а као остатак колофонија.

Терпсихора (г.), муза играња; отуд: ћерка или ученик Терпсихоре; играчица, играч.

терциус (лат.), трећи; per tertium, преко неког трећег н. пр. нешто свршити.

терција (л.), трећи разред; а значи и једну врсту штампаних слова; при игри карата: три карте од исте боје, које по јачини долазе једна за другом.

терција меница, меница у три примерка.

tertium non datur (л.), или ово или оно, трећег нема.

терцет, песма у три гласа.

тесаурус (л.), благо (често значи и закопано благо); а ова реч често је била наслов књизи, где су скупљени разни састави из природних и друштвених наука и забаве; велики, добро сређени речник.

тескера (тур.), пасош, путна исправа.

тескера (араб), писмено; извештај, признаница, пасош.

Теспис, проналазач и установитељ грчке трагедије, око 540 г. пр. Хр.; отуд: Тесписова кола за путујућу позорницу, јер се држи, да је Теспис своју малу бину на колима селио од места до места.

тесте (тур.), туце, дванаест комада од неке робе.

тестија (тур.), крчаг, суд за воду.

тестимониум (л.), сведоџба. **тестимониум матурилатис** (л.), сведоџба испита зрелости.

t. purportatis (л.), сведоџба, уверење о сиромашном стању.

тестир (тур.), ослобођење (н. пр. шегрта за калфу); слобода, дозвола.

тестирати (лат.), оверити књигу (индекс или иначе) код професора универзитета, о редовном похађању часова.

тестирати (л.), посведочити, појачати, доказати; изјавити (писмено) своју последњу вољу, учинити опоруку.

тестаменат (л.), последња воља, изјава своје воље.

тестаментарно (л.), према последњој жељи, вољи.

тестатор (л.), овај, који оставља последњу вољу.

тестификација (л.), доказ помоћу сведока.

тет (ф.), глава; предњи део; врх.

тет учинити, значи нечему или некому стати на пут.

тет а тет (Tete a Tete), поверљив разговор две личности; између четири ока.

тетанус (л.); **тетанос** (гр.), кочење врата; самртнички грч. мртвачка укоченост.

тетик (тефтик) (тур.), лук. **Тетис** (гр.), морска нимфа

кћи Нереја, жена Пелејева и мати Ахилова.

тетраедар (г.), тело, ограничено са четири једнострана троугла

тетрагон (гр.), четвороугао.

тетраподон (г.), мн. **тетрапода**, животиње са четири ноге.

тетраподолити (г.), мн., окаменотине четвороножних животиња

тетраптире (г.), четворокрилне животиње.

тетрархија (г.), влада четворице владалаца.

тетрастихон (гр.), песма, строфа од четири реда.

тетрастрофон (г.), песма од четири строфе.

тетрастилон (г.), зграда са четири стуба

тетрасил: бон (г.), реч од четири слога.

тетралогија (г.) четири драме, које су истог садржаја, спојене у једну целину.

тетрарх (г.), један од четворице владалаца, који владају заједнички у једној земљи.

теург (г.), човек који дозива духове, мађионичар.

Теутони (л.), старо немачко племе.

теутонски, старонемачки.

теферич (тур.), место, а и зграда, подесно да се скупи друштво за весеље и чашћење. (Теферичи се граде и у виноградима и месту, где обично има какав извор добре воде).

технематотека (г.), зграда за уметничке радове, збирка уметничких радова, збирка техничких предмета.

техника (г.), у опште значи: уметничка, вештачка и занатска делатност; наука о правилима вештина; наука о правилној изради спољашњег (материјалног) дела уметности; наука о грађевинарству.

техничар (г.), зналац и извршилац спољашњих уметничких правила.

технички (г.), вештачки, занатски, оно што припада вештинама.

технички изрази, стручни изрази за потребне називе у техничкој уметности и у осталим наукама.

технологија (гр.), наука о уметностима и занатима; нарочито представљање прерађених сировина н. пр. гвожђа, дрвета итд.

Тибет, велика висораван у јужн. Сред. Азији, у којој се налазе највеће планине на земљи.

Тиволи (л.), варош у близини Рима, лежи на брежуљку засађеном маслинама, у чијој се близини налазе многи приватни летниковци. По имену тог града постале су доцније многобројне зграде у Напуљу, Паризу, Копенхагену, Бечу, Берлину и др. местима и назив Тиволи постао је општи назив гостионице и зграде са баштама, за забаву и провађање; уједно то је назив и за једну игру са куглама по једној нагнутој дрвеној дасци.

Тизифона (г.), она која свети убијене, једна између три фурије.

тијара (г.), покривач главе код ст. Персијанаца, нарочито главни украс на глави перзијских краљева; главни украс римских папа, трострука папска круна, означава троструку власт папа над црквом, која се бори, која пати и која тријумфује и. над душама на земљи, у чистилишту и у рају.

тијервета (Tiers-Etat) (фр.), трећи ред, грађани и сељаци у Француској пре велике фр.

револуције (за разлику од племићког и свештеничког реда).

тилда (шп.), црта; мала таласаста црта над неким сугласницима на пр. код нас у латиници: копј — коп̃ — коњ.

Тилерије, знаменита палата у Паризу, која је приликом комунистичког устанка 1871. г. изгорела.

тилисум (тур.), запис, амајлија.

тимар (тур), нега коња; коњска опрема; земља, дата на уживање.

time is money (енг.), (изговори: таим ис мони) време је новац.

Times (изг.: Тајмс), време, доба, наслов највећег енглеског листа, основ. 1783. г.

тимитис (г.), запаљење прсихних жлезда.

тимократија (г.), влада и мања; држава, у којој су звана и почасна места одређена према имовном стању.

Тимон (г.), име неког Атињанина за време пелопонеског рата, који је са неверства својих пријатеља постао човекомрзац; отуд општи назив за непријатеља људи.

Тимотије (г.р), мушко име, Богобој.

Тина, женско име, скраћено од Христина.

тингел тангел (нем.), нижа врста кафе шантана, где певају женске не најбољег понашања.

тинта (ит.), боја, нарочито бојадисана течност за писање; мастило.

тингирати (лат.), умочити, обојадисати, превући.

тингирани новци (л.), новци римских царева, који су само по површини посребрени.

тинтамареск (фр.), (изгов.: тењтамар) мало позориште, у

коме дејствује само лице играчево, а остали делови његовог тела су израђени у најмањем облику.

тип (г.), отисак, слика, узор; представник; врста, слово.

типичан, првобитан, за узор, значајан

типограф (г.р), штампар; слагач слова.

типографија (г.р.), штампарија.

тип-топ (енг.), највише, најбоље, најотменије.

тиран (г.), господар, у старо доба: самодржац; сада: самовољан, грозан владар, насилник.

тиранија (г.), влада насиља.

Тирезија (гр.), из ст грч. бајака, чувени слепи пророк из Тебе.

тирелирати (фр.), једно за другим избацити више мета; а; у трг. менице на једну и другу страну трасирати, да би се тиме добавио потребан новац или избегла новчана неприлика.

Тиренско Море, до Средоземног Мора, граничи западну обалу Италије.

тириплик (тур.), бели конци.

тиркиз (фр.), непровидан плаво-зеленкаст камен, цењен као драги камен.

тиро, (мн) тирони (л.), сваки млади Римљанин, који је у својој 17. год. проглашен за способног за војску; у опште почетак у трговини, уметности и науци.

Тиронове ноте (л.), врста старе римске стенографије, коју је изумео Цицеронов ослобођени роб, Тиро.

тироциниум (лат.), почетак војне службе; уџбеник за почетнике.

Тиртеј (г.), име славног грч. песника, који је у VII. веку пре Христа својим одушевље-

ним ратничким песмама помогао Спартанцима да победе Месијане.

тирше (тур.), у ђурчија танка кожа, која се сече на врло уске каишиће, те се њима шарају хаљине.

Титани (мн) (г.), из грчке митол., најстарији грчки богови, синови и кћери Урана и Геје, нападачи неба, који су војевали против Јупитера, који их је победио и све побацио у Тартар (подземни свет, пакао), а њиховог вођу Атласа осудио да носи небо.

титул (л.), ознака, поч. име, назив лица и неког надлештва; полагање права на неку ствар, неко имање; quo titulo — по ком праву; t. pleno или toto — са пуним насловом.

титуларан (л.), само по титули, а не стварни н. пр. титуларни саветник, саветник само по титули, а не стварни.

титулирати (лат.), означити некога именом, које му припада.

титулуманија (л.), жудња за разним титулама (па ма и празним).

тифон (г.), јак, пустошећи јужни ветар на вел. инд. океану и на југоисточној обали Кине. Код Грка: чудовиште, које је са Тартаром родило земљу и од кога произлазе све несреће у природи.

тифус (г.), неосетљивост, несвест, лудило; свака грозница са губљењем свести; вруница.

тифоид (г.), лака врста тифуса, врунице; тифусу слична болест мозга.

тнетопсихити (г.), људи који верују да је душа смртна.

тоалета (ф), ноћни или јутарњи сто за женске, за којим се намештају, чешљају и облаче; одело, прибор за одевање.

тоалету учинити, обући се, украсити се; (а тоалета значи и место за умивање и клозет).

тоаст (изговори: тост), значи 1. пржен хлеб или колачићи уз чај; 2. здравица.

тоастирати, наздравили; држати говоре приликом свечаног обеда или заједничке вечере.

тобе (тур.), заклетва, учинити завет, заветовати се.

тобџибаџа (тур.), главни заповедник у турској артиљерији.

тобџилук (т.), служба у артиљерији.

Товер (енг.) (читај: Таур), замак у Лондону. Почео га је градити још Виљем Освојилац, па је доцније све више рашириван. Испрва је ту био краљев двор, доцније је ту смештен државни затвор.

тога (л.), ст. римска мушка горња хаљина од беле вуне, врста огртача од једног комада без рукава.

тозалуке, **тозалуци** (тур.), доколенице

токалија (тур.), онај, који носи токе.

токе (тур.), врста сребрних украса, налик на дугмад, која се пришивају на доламу на прсима

токирати (ит), додирнути, куцнути се чашама приликом здравица.

токмак (тур.), врста мањег топуза.

токсикум, мн. **токсика** (г.), прво значење: отров, са којим се мажу врхови стреле; за тим у опште отров.

токсикација (гр.), тровање.

токсиколог (г.), познавалац отрова.

токсодонти (мн.) (г.), окамењени чиновски сисари, нађени у Јужној Америци.

толерирати (лат.), поднети, трпети, патити.

толерабл (фр.), оно што се може трпети, подносити.

толеранција (л. г.), трпљење, подношење, трпељивост (нарочито верска).

том (г.), одељак, свеска једног већег књижевног дела.

томотокија (г.), порођај са просеком трбуха, т. зв. царски просек (Kaiserschnitt) приликом порођаја.

Тома (јевр.), име једног од дванаесторице Христових апостола, који није веровао да је Христос васкрсао, док није после смрти и сахране опет видео Христа и опипао место на Христовим грудима, где је Христос рањен био; отуд назив: неверни Тома, т. ј. личност, која тешко у нешто верује.

томбола (ф.), врло омиљена јавна лугријска игра.

томруци, **кладе** (тур.), нека врста окова по затворима.

тон (л.), затегнутост, јачина нерава, мускула; у грам. нагласак гласа, акценат слога, речи; наглашавање и изражај у говору, начин, у опхођењу, обичај, који влада у друштву; у слик., мешање и подударање боја (тон боја).

тоника (н. л.), у мед., средства за поткрепљење, освежење, ојачање.

тонадила (шп.), весела нар. песма, која се обично пева на бини између чинова неког поз. комада.

тонажа (фр.), терет на једном броду; целокупни утовар неког брода.

тонџили (лат.), крајници на врату.

тонзура (л.), обријано теме код католичких свештених лица.

тонаурирати (л.), обријати теме

топаз (г.), беличасто жути драги камен.

топал (тур.), хромо.

топаласт (тур.), хром.

топе мн. (санск.), могиле у Авганистану и у ст. Бактрији, у којима се налазе старине, а нарочито ст. перзијски новци, познати по имену бактријски новци.

топика (г.), вештина, наћи доказане основе и употребити их приликом држања говора; нзук о доказима; у грам. наука о доказивању речи.

топика (мн.) написи у којима су скупљени докази извори; отуд и једно Цицероново дело, са именом топика.

топика (мн.), у мед. значи: местимична и спољашња средства за лечење, мелеми и т.д.

топограф (г.), описивач неког места.

топографија (г.), описи места и предела.

топографичне карте, велике карте, на којима су особине и састави неког земљишта и места тачно и до ситнице назначени.

топуз (тур.), буздован.

топузлија (тур.); човек који носи топуз.

топук (тур.), врста обуће.

топхана (тур.), тополивница; назив једног Цариградског предграђа.

топци (мн.) топцилар (тур.), артилиериста.

топцибаша (тур.), артилиерски официр.

топцилар-ага (тур.), генерал артилерије.

Тор (Донар), у ст. скандинавској митол. најмоћнији бог после Одина; бог грмљавине.

тора (јевр), Мојсијева књига закона, т зв. пентатеух.

торакс (г.), грудни кош.

торбак (тур.), вунена шарена торба, коју људи носе о врату (најчешће у Хрватској) и на многим местима по торбицама познају се људи које су вере.

тореадор (шп.) борац са биковима на коњу.

тореро, немачки борац са биковима.

торзо (ит.), оштећен кип; статуа, од које се сачувао труп, а недостаје јој н. пр. рука, нога, глава и т.д.

тори (енг.), краљу одане (аристократ) присталице старог државног устава и цркве, дворска странка у Енглеској; у Сједињеним Државама Сев. Амер. тим се именом називају демократи.

Торичелијева цев, барометар назван тако по његовом проналазачу Торичели у, 1644. по њему је тако назван и онај безваздушни простор у барометру: Торичелијева празнина.

торментирати (шп.), књижити, мучити.

торменто (ит.), велика снежна мећава у Високим Алпима.

торпедо (шп.), или торпил (ф), подморска паклена машина, подводна мина, која се помоћу електричне струје (електро-торпедо) и додиром страних тела (контакт-торпедо) може упалити. Та паклена машина је напуњена материјом, што распрскава и употребљује се и за одбрану (дефензивни торпедо) и за напад (офанзивни торпедо) за уништавање непријатељских монитора и осталих убојних бродова.

торта, **торте** (ф.); врста разних финих колача, умешених од брашна, јаја чоколаде, шећера, бадема и осталог воћа и зачина.

тортура (л.), кривљење, завртање; мучење, кињење.

тотус (л.), цео.

тоталан ефекат, целокупно дејство.

тотално помрачење, цело и. потпуно помрачење; **тот. сума**, главна сума, целокупни износ.

т. тализатор (варвл), врста клађења приликом утакмице са коњима.

трабуко (ит.), једна врста цигара,

травајирати (ф), радити, тешком муком зарађивати.

травестирати (ф.), преобући; нек: кав озбиљан предмет, ствар, позоришни комад преиначити и дати му комичну обраду, објћи га у смешну одећу.

травестија, **травестирање**, озбиљан, узвишен комад преиначити, преобратити и прерадити га у шалливом облаку.

трагедија (г.), жалостан позоришни комад, за разлику од комедије.

трагичан (г.), што припада трагедији; тужан, судбоносан, страхан, који изазива саучешће.

трагичар, (г.), писац трагедије и. глумац који игра (обично главну улогу) у трагедији.

трагикомично, тужно — весело.

трагикомедија (г.), полу тужна, полу весела позоришна игра, у коме је трагична материја комично обрађена.

традирати (л.), предати, предавати, поучавати.

традиција (л.), предаја; усмено предање; бајка усмено предата.

традитивно, по усменом предању.

традиционализам (л), поштовање и увођење у живот старих од предака остављених по-

родичних и иначе установа, обичаја и т.д.

традуцирати (л), превести преко, пренети.

традукција (л.), предаја неке личности суду.

трајекција (л.), дренос, превоз с једне стране на другу, (обично преко воде).

трајницирати (л.) пребацити, пречести, пренети неког преко воде.

трајект (л.) и. **траже** (фр.), превоз преко воде, превођење.

трајектни брод (л.), брод, који узима цео железнички воз и пренесе га преко реке или иначе неке воде.

трактирати (л.), нешто обрарити, са неким поступати, сматрати га; некога упослити, придирити неку седељку, вечеру.

трактаменат (н.л.) и **треман** (ф), опхођење, излагање на сусрет; угошћење; негована, награда, плата, плаћање.

трактат (л.), и **трете** (фр.), расправа, спис, мала књига (мн. трактати, н. пр. **за мир**, преговори за склапање мира).

трамвај (енг.), кола која се сада крећу помоћу електричне струје и служе за превоз путника.

трамонтан (ит.), северни ветар у Италији; северна звезда.

трамонтан изгубити, изгубити правац, присуство духа.

транжирати (ф.), сећи, расећи, рашчеречити (неко месо).

транжан (ф.), врло оштро.

транзиција (л.), и **транзитус**, пролаз једног предмета на други; *in transitu*, у пролазу.

транзито (ит.) и. **транзит**, пролаз, провоз робе, и. добара кроз једну земљу у другу.

транзитни доходак, добит од пролазног саобраћаја.

транзитна трговина, провозна трговина, трговина са провозном робом.

транзитна царина, дажбина за робу, која пролази кроз једну државу,

transitivum verbum (л.), прелазни глагол, чија радња прелази на другога, н. пр. љубити, мрзети.

транс (енг.), успаваност спиритистичког медиума; екстаза.

транс (л), с оне стране, преко, долази спојено са многим речима, често скраћено тра. н. пр. трајцирати и т.д.

трансакт (н.л.), **трансакција**, одустајање од неке спорне ствари, измирење, поравнање.

трансалпски (л.), с оне стране Алпа (лежећи).

трансандијски (нл.), с оне стране Анда.

трансанимиција (нл.), путовање душа.

трансатлантијски (нл.), с оне стране Атланског Океана.

трансданубски (л), с оне стране Дунава.

трансибирати (л.), извести, неку ствар привести крају, свршити неки посао.

трансигенда, на путу мирног поравнања.

трансилирати (л.), прескочити, преко нечег ћутке прећи.

транскарпорација (л.), сеоба душа.

транслација (л.), пренос, превод.

translatio iuris (л.), пренос права на неког другог.

транслоцирати (нл.), преместити на друго место.

трансмигрирати (л.), иселити се.

трансмиграција (л.), иселење

трансмитирати (л.), пренети, отправити.

трансмисија (лат.), пренос, превод

трансмутирати (л.), претворити, променути.

трансмутација (л.), промена, преображај, преимање.

трансокеански (н.л.), с оне стране Океана.

транспадински (л.), с оне стране реке По-а.

транспарентан (нл.), светао, јасан, провидан, сјајан.

трансплатирати (л.), пресадити, пренети, (неку биљку из далека).

транспонирати (л), преместити, разместити.

транспозиција (нл.), премештање, замењивање.

транспортирати (л.), пренети, распослати, отправити, разаслати.

транспортација (нл.), отпремљење, разашивање.

транспорт (нл.), отпрема; извоз робе; подвоз; лифферована роба.

транспортни трошкови, издаци око слања робе, подвоза.

транспортни објекат, (л), ствар, предмет, који се шаље.

транспортни квантум, количина робе, која се разашиве.

Транс-силванија, (л.), од речи до речи: с оне стране шума (Ердељ).

транс-скрибирати (л.), преписати, пренети из једне књиге у другу.

транс-спирирати (л.). испарити, знојити се, врео или хладан бити, постати познат.

транспирација, испарење. зној.

трансферирати (л.), превести, преместити, пренети.

трансфигурирати (л.), преимачити, преобразити, преокренути, изменути.

трансформирати (л.), преокренути, преимачити, дати не-

чему други облик; неком математичном изразу дати други облик, а не променути му вредност.

трансформација (доцн. л.) преимање, промена.

трансфугирати (л.), побегти, одбегти непријатељу.

трансфрндирати (л), прелити, из једног суда у други суд преручити.

трансфузија (л.), преливање преручење; убризгавање крви неке животиње или човека у крвне судове другог.

трансценденталан (нл.) нечулан.

трапез (г.), четвороугао, са неједнаким и неједнако текућим странама, четвороугао са неједнаким странама.

трапист, **траписти**, (мн.), чланови калуђерског реда „de la Trappe“ који је ред основан 1122 г.

траса (ф.), линија.

трасирање, нацрт, скица за неко утврђење; за железнички насип.

трасирати, утврдити неку линију, насип за железничку пругу.

трасирати (ит.), новац од неког примити, од некога путем писма тражити, да доведе у ред неко плаћање.

тратирати из некога, на нечије име иставити меницу и вући меницу.

трасант, онај који вуче меницу или иставља меницу.

трасат, личност, на коју је истављена меница за плаћање, назива се и акцептант.

трата, трасирана меница, вучена меница; (код трговаца се обично испуњавају 2 и 3 трате једнаке и то: прима, секунда и терција, прва, друга и трећа меница; ако се једна изгуби, да се друга паплати).

трата, менична књига.

трафика (ф.), трговина, продавница, особито: предаја дувана и цигарета.

трахе (г.), душник.

трахеитис (г.), запаљење цеви за дисање.

трахефовис (г.), гнојрње душника.

трахеоскопија (г.). испитивање душника помоћу душничког огледала.

трахелковис (г.), оток душника.

трахелопанус (г.), оток вратних жлезда.

трахелофема (г.), оток врата.

трахифонија (г.), храпав, промукао глас.

трахома (г), заразна очна болест, т. зв. мисирска болест.

тремлен (ф.), често и **трамполин**, даска са које се скаче у воду приликом купања (нарочито у летњим речним купалима).

трен (ф.), кола за вучу топова, пратње, тежак пртљаж једне армије (н. пр. артиљеријски трен, мунициони-провијантски трен).

тренирати (ф.), вући, одуговлачити, задржавати; коња тренирати, обучити, научити га н. пр. на вучу кола и терета, а нарочито спремити га и обучити га за трку; а може се тренирати и човек, нарочитом исхраном и нарочитим начином живота и припремити за службу покеја, гњурача и т.д.

трепан (г.), справа за отварање лобање ради лечења.

трепанирати (г.), отварати лобању н. пр. да би се убризгао у мозак белим зечевима серум, од којих ти бели зечеви побесне и угину. После им се извади мозак и прекувањем добија се други серум за лечења оних које је ујела каква

побеснела животиња: пас мачка, вук, лисица, пацов и т.д.

трепидирати (л.), дрхтати, бити уплашен.

трепидација (л.), дрхтање, бојажљиви покрети, немир.

tres, tria (л.), **tres faciunt co-legium**, тројица сачињавају колегијум, друштво (т.ј. најмање треба три члана).

тресор, **Слаго**, ризница; тајна скрипница. У великим новчаним заводима, банкама и нарочито министарству финансија постоје доста велике просторије, чији су зидови и врата обложени врло дебелим челичним плочама, које се не могу разбити и који тамо остављен новац чувају од крађе, пожара и тако даље.

треуга Ден (*gens Dei*) (л.), обустава напада, мир, сигурност, јемство; мир Божји у Ср. Веку, обустава међусобних освета и пљачкашких напада од пет. а до понедеоника.

триангулација (г.), начин мерења поља, по коме се површина, која треба да се премери, подели у велики број трокута; мерења помоћу троуглова.

триархија (г.), влада тројице. **трибада** (г.), женска особа, која сама собом или са другом женском врши обљубу.

трибадизам (г.), начин вршења те страсти.

трибунал (л.), суд, обично виши суд, судница.

трибина (ф.), бина, говорничка бина; говорница, место одређено за говорника.

трибус (л.), одељење, особито код римских народа, где је испрва било три трибе, а на послетку 35.

трибун (л.), старешина или првак једне трибе, посланик.

tribunus plebis (л.), ратни трибун код ст. Римљана.

tribunus plebis (л.), народни заступник, бранилац, велики чиновник код ст. Римљана, који је бранио нар. интересе.

трибунат (л.), звање једног нар. трибуна.

трибут (л.), порез, процена, интерес.

трибутаран (л.), који може плаћати порез.

тривиум (л.), раскрсница; у сред. веку трострука наука и уметност, граматика, реторика и дијалектика

тривијалан (л.), прост, ништаван, свакидашњи, низак, отрдан.

тривијалност (л.), свакидашњост, простота, ниско, просто изражавање.

Триглав, (слов.), један од главних богова код ст. Венда (Словена) са три главе, као преставник и господар неба, земље и подземног света.

тригонометрија (г.), наука о троугловима, наука о мерењу троуглова.

тријумвир (мн.), **тријумвири** (л.), влада три личности, влада тројице државника, који заједнички врше власт у ст. Риму,

тријумвират (т.), звање и положај триумвира.

триумф (л.), код ст. Римљана свечан, победни поход, слављење победе; према томе у опште: победа, радост са победе; триумфални лук, победни лук.

триумфатор (л.), онај који триумфује, победник који свечано улази у Рим.

трико, **трикотажа** (ф.), плетен рад, плетена роба, плетено одело, нарочито уске, уз тело припијене чарапе за балетске играчице и играчице на жици.

триколор (ф.), тробојка, карда или застава у три боје.

трилатералан (нл.), тростран.

трилингвичан (нл.) у три језика.

трилион (ср.л.), хиљаду пута хиљаду милиона.

трилогија (г.), трострук говор, говор који се може поделити на три дела; нарочито тројство у неком поворишном комаду; у ст. Грчкој три трагедије једног писца које су заједно једну целину састављале, али су се представљале једна за другом; обично су прикључивали и једну сатирску игру, и то би тада била тетралогија.

триместар, (у школама) време од три месеца, једна четвртина године.

тримурти (санск.), престављање уједињеног тројства Брамe, Вишну и Сиве (св. тројице код Индијанаца).

Тринакрија, ст. грчко име за Сицилију.

тринитет (доцл.), тројство (у вери).

трином (г.), бројна величина од три дела, од три члана

трипартит (л.), трострук.

трипл (л.), трострук.

трипел лијанција (л.), тројни савез, савез три државе.

триплирати, утростручити.

триплика (л.), одговор на дуплику, одговор на одговор, приликом књижевне полемике, препирке.

трипликат (л.) истављање н. пр. школске сведоцбе, или каквог акта по трећи пут.

трирема (мн.) (л.), код стар. Римљана лађа са три реда весала.

трисикл (ф.), ве испед са три точка.

трифолиум (л.), детелина од три листа.

тристија (мн) **тристије** (л.), тужне песме, елегije Овидове које је у прогонству испевао. **Тригон** (г.), морски бог, син и пратилац Нептунов.

Тритони, нижи морски богови, са доњим делом тела као-рибе или са коњс им ногама.

трифле (енг.), мале округле укусне печурке (гљиве), које расту под земљом и на које је лако наићи по њихову врло пријатном мирису.

троглодит (мн.), **троглодити** (г.), становници пещина, име једног етиопског племена које је у ст. веку становало по пещинама.

тројка (мн), **тројке** (рус.), спрега са три коња у Русији, нарочите саонице, у које су у-прегнута три коња.

трокадеро (ф.), у Паризу 1877. г. на једном узвишеном месту поди нута изложбена палата.

трокар и **трокар** (ф.), трокута игла, или игла са три сечива, којом лекари убодом извлаче воду из организма пацијента, који пати од водене болести.

трокарирати, трокаром про-бости и испустити воду.

тромба (ф.), водени стуб.

тромбова (г.), запушење крвних судова згрушаном крвљу. —

тромпета (ф.), инструменат за свирање (дувањем).

тропа (мн.) (г.), промена; тропске земље.

тропоар (ф.), пут за пешаке поред кућа поплочан већим каменим плочама.

трофеја, трофеји (мн), (л.), победни знаци, извешано оружје (побеђених) изложени топови и остале ратне ствари, које су пале у руке победиоца.

трубадур (ф.), некадањи певачи и песници у јужн. Француској, „минесенгери Прованса у сред. веку.

груп (ф.), гомила људи и животиња.

група, друштво, особито група путујућег позоришта.

трупе, велика одељења војске.

труст (енг.), удружење, веза.

туба (л.), ратна труба код старих Римљана.

туберкулоза (л.), болест, сушица, јектика.

туберкулни бацил, гљивица, која када се умножи у плућима, изазива туберкулозу плућа.

туберкулин, средство против туберкулозе што га је 1890 г. у Берлину пронашао Др. Кох.

туберкулозан, оболео од туберкулезе.

туберкулозне казерне, празнине у плућима; већ опустошена места од туберкулозних бацила.

тур (тур.), коњски реп обешен о мотку, која има на врху златну куглу. Ово служи за турску заставу.

Тудор (чит. Ћидог) (енг.), име једне владалачке лове у Енглеској од 1485 1603.

туђур (ф.), позната француска реч; увек.

туја и тија (г.), дрво живота, нарочито дрво у сев. Африци, увек зелено и пријатног мириса.

тула, рад са уметцима од сребра у Русији.

туламетал, стопљена маса из сребра, белог бакра, олова и сумпора, која се у фино гра-

вираним средњим дозама финим ножевима и кашикама по облику емаља утискује.

тулум (тур.), мешавина.

тулумина (тур.), велика мещина; а значи и онај порез, што су у пређашња времена турске спахије одузимале од винградара.

туманлије (тур.), везике турске шалваре.

тумбас (тур.), чамац, лађице за градњу понтонског моста.

тумор (л.), оток

туморцирати (л.), отицати.

тумулт (л.), немиран покрет светине, устанак, граја.

тумултуант побачач, устаник, бунџија.

тумулус (л.), хумка, могила, гробна хумка.

тун, риба тун, врста риба; усолјена и конзервисана много се троши.

тунел (енг.), брдо и испод реке проткан широк ходник; пролаз, подземни ходник.

туника (л.), староримска доња хаљина од беле вуне, које су носили људи голог тела; туника за женске била је дужа.

тункиншка гнезда, индијска птичија гнезда од ластва, укусна за јело.

тур (ф.), ношња косе; ход, шетња, пут, излет, одељење, вожња.

туркарта, обична карта само до извесног места (за разлику од ретур карте, карте за одлазак и повратак).

туриста, путник, који путује ради свога задовољства или трговачки путник, и извештач неког листа, путник пешак.

тура (тур.), свежањ кордована или ибришима; на ковачком новцу она страна, где је владаочев лик.

турбан, тулбан (перс.), турски украс за главу.

турбе (арап.), мухамедански гробови или споменици, нарочито гробнице турских царева у мошејама.

турбина (ф.), воденични точак, који се окреће помоћу водене снаге.

турбирати (лат.), узнемирати, заплести.

турбација (л.), узнемирење, замршеност.

турмалин (ф.), минерал, који се састоји из борове киселине, иловаче и оксида гвожђа, чији кристали при промени температуре показују електричне полове.

турнирати (фр.), окретати; опколити непријатеља, напасти га с леђа.

турнеја (фр.), пут у округ (у више разних места); пут ради трговачких послова, пут каквог уметника, глумца итд. ради одржања представа у више места; агитациона турнеја ради одржавања зборовна за избор посланика итд.

турнус (л.), ред, ток, следовање; последњи ред, по коме се извесни послови један за другим свршавају.

турнир (ф.), витешка утакмица на коњу, са бацањем копља, трком, борбом у времену од X.—XVI. столећа.

турњија (тур.), нека турска мелодија.

туршија (тур.), остава воћа и других плодова у води, сврхету и вину.

Тускуланум (л.), славна вила Цицерона, недалеко од Тускула у Шпанији, где је Цицерон провео своје најзадовољније дане одмора; у опште мирно одмориште научника и државника.

Туанелда (ст. нем.), женско име, победница цинова, жена Арминова, победница Римљана.

тути-кванти (ит.), сви скупа, ђутуре.

туткал (т.), столарски лепац.

туткун (тур.), невежа, невешт човек (Нар. пословица: „Или си зуђур кесом, или туткун собом“).

тутор (л.), старалац, заштитник, надзорник.

тутун (тур.), дуван.

тутун-кеса (тур.), дуван-кеса.

туфек (тур.), пушка.

туфекџија (тур.), пушкар.

туш (фр.), кинеско црнило и мастило од чађи сагорелог уља; свечани поздрав са музиком при испијању здравица.

туширати (фр.), додирнути; руком осетити и испитати; полити водом.

У.

У, 24. слово ћирилскога 21. слово латинске азбуке.

и. с. — *urbis conditae*, од сазидања града (т. ј. Рима).

и. и. — *ut infra*, као горе.

и. и. — *ultimo*, последњег дана у месецу.

и. с. — *ut supra*, као горе.

У. — у хем. Uranium, Уран.

Речник.

ubi (л.), где?

ubi bene, ibi patria, где је добро, тамо је отаџбина.

уварисати (оварисати) (тур.), упутити се у неки посао, извешати се.

увертира (ф.), увод у оперу; увод.

угич (тур.), ован десет пута

кад преходи, онда је угич; на њему је звоно и он води овце, и обично се не стриже.

угурсув (т.), неваљао човек.
угурсувлук (тур.), неваљалство.

уванс (л.), употреба, обичај, навика.

Увбеци (мн.), велико татарско племе, које влада у Бокхари, Коканди, Киви и Турфану, у Азији.

уваун (тур.), велики, дугачки, високи.

увур (т.), одмор, беспослица.
увурлија (тур.), човек, која живи без рада, без бриге; готован.

увурпирати (лат.), докопати се неке ствари, бесправно присвојити.

увурпација, бесправно отимање и крађа неког туђег права или имања.

уваус (л.), употребити, користити се, послужити се неком ствари; употреба; обичај; ad usum, за употребу.

уваукапирати (л.), присвојити себи неку ствар, са којом се неко дуго времена служио, па је право на ту ствар већ застарело.

увауфруктус, уживање користити неке туђе, присвојене ствари.

уисати (тур.), доликовати, личити.

уишћилити (тур.), прстен погодити (у игри).

ујакарити (тур.), зграбити, шчепати.

ујаранити се (тур.), када се двоје спријатеље, зближе.

ујарачити (тур.), спремити, обучити коња за трку.

ујадурисати (тур.), уредити, оправити, наместити.

указ (срп. рус.), декрет, наименовање, постављење (владачево).

Украјина (рус.), погранична земља, покрајина у јужној Русији, где је настањено језгро малоруског народа.

улак (тур.), скоротеча, глашник на коњу, који има од власти ту дозволу, да у своме путу, где год нађе каквог одморног коња, замени својим коњем, ако је уморан.

улалгија (гр.), болест десни.
улитис (г.), запаљење десни.
улонкус (г.), оток меса над аубима.

улорагија (гр.), крвављење десни.

улама (тур.), влатан вез као лозица, на убрадачама.

улан (пољ. тур.), јахач са копљем, копљаник. Онај ред војске заведен је прво у Польској. Лака коњица била је наоружана пиштољем, сабљом и копљем.

улар (тур.), повод, поводац (за коња).

улема (арап.), зналац закона, класа турских зналаца закона, који су уједно и свештеници и зналци коранских одредаба.

Улис (гр.), Одисеус, краљ итачки. Због храбрости и лукавства опште познати јунак из Тројанског рата. Жена му је била Пенелопа, а син Телемах.

улкус (л.), оток са гнојевем.
улцерирати (л.), гнојити.

улстер (енг.) (чит.: елстер), дуг горњи капут, чији крој је прво постао у Улстеру, најсевернијој покрајини Ирске.

ултериор, ултериус (лат.), (II. ступањ поређења од ulter), даљи, удаљенији.

ultimus (III. ст. поређења), најудаљенији, најдаљи, крајњи.

ultimo, последњег т. ј. дана у месецу, н. пр. **ултимо јануар**, последњег јануара.

ултимо рацио, последња одлука, последње срество.

ултиматум, последња изјава или последњи услов, последња понуда за неко измирење и поравнање; последња изјава, предлог и услов за предају, које једна зараћена страна шаље другој; акт владе једне државе влади друге државе ради испуњења извесног захтева, иначе се прекидају дипломатски односи.

ултимо-генитурно право, право доцније рођеног, по коме праву код наслеђа старији дели, а млађи бира.

ултимативно, у облику последње изјаве или услова.

ултра (лат.), с ове стране, преко.

ултраисте, ова се реч као именица употребљава сада у политичком значењу и значи: претерани; који у ономе, што желе постићи, због велике пристрасности, не знају за меру и могућност испуњења својих захтева и обично проиаше циљ. Ово важи за: ултрареволуционарце, ултраројалисте, ултрамонархисте, ултралиберале и ултрадемократе.

ултрамарин, позната лепа плава боја, пре је била много на цени, а сада се много подражава и прави се из јевтинијег материјала.

ултрамонтанди, претеране присталице неограничене папине црквене превласти.

ултрамонтанизам (л.), најоштрији и најизразитији вид клерикализма, који се у политичким стварима сматра потпуно зависним од папе.

Умбри (лат.), моћан старориталски народ, кога су Римљани 308. год. пре Христа победили.

умет и Мухамед (или умети

Мухамед) (тур.), Мухамедов народ.

упа corda (лат.), на једној жици.

унгвентум (л.), маст, мелем, који се гради од масти (као лек у апотекама).

ундулирати (л.), таласасто кретати се, колебати се, лебдети; таласасто чешљати косу.

ундулациона теорија (л.), наука о таласастом кретању светлости (и вибрациона теорија).

универаус (л.), цео, општи.
универаум (лат.), цео свст, васиона.

универзални наследник, главни наследник.

универзални геније, личност, која за све, или бар за врло многе науке или вештине има дара.

универзална историја, општа историја, историја целог света.

универзалан каталог, општи списак, особито књига.

универзални лексикон, речник за све или бар за главне језике; речник за све предмете.

универзализирати, уопштити, учинити, да нешто буде опште (општа својина).

универзитет (лат.), висока школа, на којој се предају и уче све науке; свеучилиште.

уновокус (лат.), од једног значења, једногласан.

унија (л.), уједињење, јединство, сагласност; удружење, савез; нарочито: уједињење црква или верско уједињење; као и уједињење држава; у историји: савез више немачких протестантских држава 1608. г. и тиме је изазвана и основана т. зв. католичка лига; сада се тако зову североамеричке слободне државе.

унијати (л.), Грко-католици, католици источног обреда; отпадници од православне цркве, који су признали папу, али иначе задржали све православне црквене обреде.

уникат (л.), први или једини акт извесне званичне садржине; оригинал н. пр. сведочења о положеном завршном испиту у гимназијама, реалкама, Тргов. Академијама, учитељским школама итд.

уникум (лат.), нешто јединствено, своје врсте; нешто што се само једанпут догађа; нека штампана стара књига, која је сачувана само још у једном примерку; стари новац, очуван само још у једном егземплару.

унисоно (ит.), једногласно. **унирати** (лат.), ујединити; унирани Грци, т. ј. сједињене присталице грчко-источне вере, који су признали папу (унијати).

United States of North-America (енг.) (читај: јунетед стетс оф нерс америке), Сје дињене државе Сев. Америке. unitis viribus или viribus unitis, уједињеним снагама.

унификовати (лат.), ујединити.

унификација, уједињење, н. пр. уједињење талијанских племена, или уједињење срп., хрв и слов племена; уједињење наставе у нашој држави, удесити н. пр. да се у свима школама Срба, Хрвата и Словенаца ради по једном наставном плану и програму.

униформа, одело по једном истом кроју и од једне и исте материје; службено одело, нарочито у војсци.

уникаш (тур.), облук, облучје, јабука; уздигнути део на седлу, о који су стари јунаци вешали буздован.

унус (лат.), један; ad unum, сви до једног, т. ј. од првог до последњег.

унца, **унција** (лат.), (12-ти део једне целине), пређ. мера за лекове — 2 лота, шеснаести део старе фунте; пре и неки новац у Сицилији.

унцијал слова, штампана велика слова.

упанишад (санск.), (првобитно значење: истина, врлина), онај део Веда, који се труди, да садржину тих светих књига докаже филозофским образложењем.

Урал (рус.), погранична планина између Европе и Азије.

уралски миш, врста мишева, која се у извесно доба године сели с једног места на друго.

Уран (г.), небо; по гр. мит., бог неба, најстарији бог, муж Геје, богиње земље; име једне планете.

Уранија, небесна, име једне између муза.

уранографија, опис неба, опис звезданог неба.

уранолатрија, обожавање небеских тела или небеских појава, врста многобоштва.

уранолити, мн., метеорско камење.

ураноскопија, посматрање, разгледање неба, помоћу каквог астрономског апарата.

урбански (л.), градски.

урбанитет, градска углађеност, леп начин живота.

урбар, износ, искоришћење неког земљишта, рудника итд.; сопствено земљиште, које доноси извесну корист.

урбаријални закон, у Угарској донет је 1831. год. закон, који је регулисао односе земљопоседника и њихових потчињених.

урби ет орби (л.) значило је: граду Риму и целом свету.

(када се нешто наређивало, заповедало). Ову фразу употребљавао је обично папа, приликом писменог слања благословија кат. хришћанима о ускршњим празницима; данас се ова фраза употребљује у пол. листовима и изјавама, у значењу: објавити, раструбити свима (неку вест, неки догађај), или свима нешто опште познато.

ургенција (лат.), хитност; хитна опомена.

ургирати (л.), терати, приморати, присилити, радити, да нешто пре буде свршено (неки посао, нека молба).

уремија (г.) мокрење крви; тровање мокраће; тровање крви.

уретротомија (гр.), просецање мокраћне цеви, отварање мокраћне цеви.

уретика, срества, лекови за лакше мокрење.

урин (л.), мокраћа.

урин-фистула, бешична фистула, када због отока мокраћа иде другим каналом кроз спољ. кожу.

урна (лат.), врста крчага за воду; суд за пепео сагорелог мртваца, мртвачки суд; судић за украс по собама.

уролит, мокраћни камен.

уроскопија (г.), истраживање мокраће.

урологија, наука о мокраћи.

Урсин и **Урсула** (л.), мушко и женско име, значи јаки и јака, медвеђе снаге.

Урзелинке, калуђерице Урсулиног калуђ. реда, основаног у 6. веку, које се баве васпитањем младих девојака и негованњем болесника.

уртија (тур.), кров (нарочито кров на лађи).

уртикарија (лат.), грозница копривњача.

Урумелија (тур.), Румелија.

усажа и **усанца** (фр.), употреба, постанак, обичај; уобичајено право, обичај у тргов. пословима.

узјж дч моне, светски обичај, светски тон.

усанца, или ит. узо, уобичајени поступак код меница, време меничног плаћања.

уз меница, која постаје платива.

усићити се (тур.), узјогунити се.

ускоци (срп.), српске избеглице, они, који нису хтели подносити турски јарам и који су напустили своју отаџбину, коју су посели Турци, и који, да би се светили својим душманима, насељују јужне крајеве бивше Аустро-Угарске монархије.

уста (тур.), нижи официр код јаничара.

устав (срп.), основни државни закони, виша конституција.

устисати (т.), скочити једно на другог (у свађи); салетети кога; око кога навалити иштући што или молећи се за што.

утензилије (л.) мн., ствари за употребу; покућство, кухињске ствари.

утензилије конто, рачун, који се води у главној књизи неке радње, о стварима, које се налазе у тој радњи.

утерус (л.), материца.

утерини т. ј. **форатрес**, мушка деца, рођена од једне мајке, а од два оца.

утија (т.), управљено, глатко грождје, које се загрева и скојим се глача рубље или одело.

утилис (л.), користан.

утиле, оно што је корисно, добит.

utile dulci, слатко са пријатним (т. ј. спојити).

утилитаризам, тежња, да се

од сваког посла рада, извуче добра корист.

утиришити (тур.), нажити кога (мало у ироничном смислу).

утопија, мн. **утопије** (гр.), негдин, земља, која уопште не постоји у свету, а у којој „тече мед и млеко“. Тома Мор (Мур) први је написао књигу Утопија 1515. г.; то је земља снова, бајки, чуда и „чардака ни на небу ни на земљи“; уопште немогуће, фантазија.

утописта, човек, који сања о будућим сретним временима; политичар, који износи и до некле верује у такве поправке у држави, какве су неизведљиве.

утраквисти (н. л.), умеренија странка Хусита, која је тражила, да се св. тајна прима

у оба вида (у хлебу и вину).

утриускве (л.), од оба.

utriusque iuris Doctor, доктор оба права (т. ј. и канонског и римског).

Уфиције (ит.), [Palazzo degli Uffizi], зграда у Флоренцији из XVI. века, где се налазе многе слике и кипови.

ухилити (тур.), пренемоћи, пасти у несвест.

учкур (тур.), гатњик.

учкурлук (тур.), овењача

учурисати (тур.), сакрити.

уцера (т.), неугледна, опала кућица, страћара.

уцума (т.), женски надима.

ушур (тур.), ујам. (Узео бог

ушур од њега обележио га неким недостатком тела, оком, нстом итд.).

Ф.

Ф (ф), двадесетпето слово ћирилице а шесто слово латинске азбуке.

фабрика (л.), радионица, велика радионица; творница.

фабрикант (л.), произвођач, творничар.

фабрикат (л.), израђевина, прерађевина, производ.

фабрикација (л.), израђивање; прерађивање, израда.

фабриковати (л.), израдити, израђивати, прерађивати.

фабула (л.), прича, песма; измишљене чињенице, које представљају суштину песничког дела.

фабулирати (л.), причати, измишљати.

фабулист (л.), баснописац.

фабулован (л.), баснослован; огроман.

фаворизовати (л.), дати првенство; повластити.

фаворит (ит.), милосник, љубимац; повлашћеник.

фго (л.г.), прождрљивац, ждероња.

фагот (ит.), дрвени музички инструмент за дување.

фастон (г.), онај који светли; у мит. син бога сунца, који је тако рђаво управљао сунчевим колима на небу, да је скоро иагорео земљу и кога је бог Зевс убио; а значи и висока, лака-непокривена кола.

фаза (г.), промена. н.пр. промена облика и осветљеног дела, у коме нам се јавља месец због свог различног положаја према сунцу и земљи; разна промена у човечијем животу промена судбине и т.д. степен развитка.

фавон, **фасон** (ф.), начин, облик; спољашњи изглед.

фајанс (ф.), полупорцелан;

посуђе од изглачане и глеђосане глине.

фајда (тур.), корист.

факља (л.нем.), буктиња, бакља.

факовис (г.), мрља на сочиву, мрачна мрља у оку.

факоеитетис (г.), запалене опне кристалног сочива у оку.

факсимил (л.), веран отисак рукописа; печат с отиском потписа.

факт (л.), чињеница; догађај, дело.

фактички (л.), стварни; заиста; што заиста постоји.

фактично (л.), одиста.

фактор (л), чинилац; утицајна личност; деловођа, пословођа штампарије,

фактотум (л.), човек за све полове, који све ради.

фактура (л.), рачун, обрачун.

факултативан (л.), изборни; по вољи; на избор; могућ.

факултет (л.), оспособљен, способност; одсек универзитета (н.пр. медицински, правни и др. факултет).

фалакрома (г.), ћелавост.

фаланга (г.), густо збијен бојни ред.

фалерон (г.), пре старо пристаниште, а сада морско купатило у Атини.

фалирати (лат.), банкротирати.

фалисман (нем.-фр.), банкротство.

фалсификат (л.), лажна исправа (документ); лажни потпис, неистина.

фалсификовати, кривотворити; подражавањем створити лажну исправи или другог потписати.

фама (л.), глас.

фамилија (л.), поролица.

фамилијаран (л.), породични; пријатељски, својски; блиско.

фамован (л.), гласовит, чувен; славан; овлоглашен.

фанатизам (л.), занесењаштво, (верско или идејно).

фанатик (л.), занешењак; лудо одушевљени присталица.

фанерогаме (г.) цветноше.

фант (л.), младич.

фантазија (г.), машта; сањарија; сање.

фантазирати (г.), лутати са мислима, имати привиђења; у болести: бунцати, сањати.

фантазмагорија (г.), дочаравање и приказ појаве духовна; значи и халуцинацију.

фантазмаскопија (г.), појава духовна, врста лудила, причему болесник види утворе.

фантаста (г.), сањало, који своја уображења сматра за стварност.

фантастичан (г.), ђудан, невероватан; сањалачки.

фантом (г.), утвара; привиђење. ваљива слика.

фарао и, фарао игра, једна врста хазардне игре са француским картама.

фараон (јевр.), назив за краља у старом Мисру.

фарингитис (г.), запалење горњег дела једњака

фаринкс (гр), почетак једњака.

фарисеји (л), особењаци; секта старих Једреја, која је више долагала на спољашње обреде богослужења, него на унутрашње и која је у многоме изопачила Мојсијеву веру; лицемери.

фарм (енг.), салаш, мајур, пољско добро.

фармазон, **фрамасон** (ф.), слободни зидар.

фармакологија (г.): наука о лековима.

фармакотера (г.), кућевна, ручна аптека, која се носи у торбици на пут.

фармацент (г.), аптекар.
фармација (г.), лекарништво, апотекарство.

фармер (енг.), закупац пољског имања; земљорадник.

Фарос и **Фарус**, испрва је означавало острво код Александрије на ушћу Нила, на којем је била висока кула светиља и која се бројала у једно од седам светских чуда) сада означава кулу светиљу уопште.

фасада (ф.), лице (зграде).

фасцикла (л.), свежањ, свежањ списа.

фасцинирати (л.), опчинити, очарати.

фаталан (л.), кобан, судбоносан.

фататализам (л), вера у непроменљивост судбине.

фаталист, онај који верује у непроменљивост судбине.

Fata Morgana (ит.), обмана чула вида; привиђење.

фатум (л.), судбина, коб.

фаун (л), шумски бог.

фауна (л.), животињски свет.

фах (нем), струка, полица.

фацит (л.), укупан износ једног рачуна.

фашанке (нем.), месојеђе.

фашина (ит.), споп пружа, (од ове речи је изведено име националистичком покрету у Италији **фашизам**).

фашисти (фашисти) (од л. *fascis*, свежањ прUTOва од старинских ликтора) нова странка у Италији, која за себе тврди да чини савез дела за одбрану државног уређења и да је противник рушења државе, у ствари италијански шовиниста.

феачани (г.), у грчкој мит.: становници острва Коркире (?) данас Крфа, куда се итачки краљ Одисије (Улис) у своје

десетогодишњем лутању после једног бродолома обрео.

Феб (г.), сјајан, блештећи; надимак богу Аполону, богу сунца.

Федерализам (л.-г.), савезни систем.

Федерација (л.), савез.

Федра (г.), у грч. митолог; жена Тезејева, сестра Аријадне, кћери критског краља Миноса, која се заљубила у свог пасторка Хиполита, доцније проузроковала његову смрт, а она се сама обесила.

Фезер (ф), варалица; проби-свет.

фекалије (л.), тла која и зазивају трулење.

фелонија (ф), вероломство, издаја.

фелтон (ф), подлистак, забавни чланак (у новинама).

феминизам (л.), жепски покрет за политичка права жене.

фемин (л), женски род; реч женског рода.

феминологија (г.), наука о појавама (код животиња и билага и о њиховимдневним или годишњим променама).

Феникија **Фениција**, стара држава на источној оба и Средоземног Мора.

Феникс, века птица из бајке, за коју се прича, да после спаљења из пепела опет оживи.

Фенол, карболна киселина.

Феномен (г.), важна појава, која упада у очи (н. пр. када се поларна светлост, што врло ретко бива, види и у нашем пределу), појава, догађај; чудо.

Феноменологија (г.), наука о појавама, наука о природним појавама, као и о појавама, изразима и снази духа.

Феноменоскопија (г.), посматрање појава.

Ферије (л.), одмор; школски распуст.

ферман (тур.), потврда, неког права, дозвола, прокламација, коју је издавао турски султан.

фермент (л.), квасац (за превирање).

ферментација (л.), превирање.

Фетислам (тур.), турски назив града Кладова.

фетиш (ф.), идол; кип, кумир; амађија.

фет учинити (тур.), освојити, покорити

феудални (л.), клеветнички; ритерски; средњовековни.

феуацетин (г.), једно средство против грознице.

фиакер (ф.), најамна кола име, од Св. Фиакера, крај чије су цркве у Паризу прва оваква кола око 1640. год. стајала),

фигура (л), облик, лик; сликовит израз.

фигурант (л), личност у једном комаду која ништа не говори.

фигурисати (л.), играти (неку) улоу; бити присутан.

фидеи-комис (л.), неутуђиво породично имање.

физијатер (г.), природни лекар, који све болести лечи помоћу природе.

физика (г.), природна наука; у ужем смислу наука о законима и узроцима природних појава, у колико оне не зависе од органских и хемијских основних снага.

физикално, природно, основано на природи.

физикат (гр.), надлештво, које се стара за одржање и унапређење народног здравља.

физиогном и **физиогномиста** (г.), испитивач човечијег лица, који са лица чита и погађа човечије особине и способности.

физиогномија (г.), изглед човечијег лица, а у даљем значењу животиње, биљке, предела као израза њихових унутарњих трајних особина.

физиогномија (гр.), вештине из проучавања главе одредити духовне особине једног човека.

физиогномија (г.), права природна наука и наука о постанку природе.

физиократија (г.), снага, богатство природино.

физиократски систем, учење и мишљење, да највеће благостање и процват једне државе од напретка и рационалног обделавања једне земље.

физиолог (г.), испитивач човеке и животињске природе.

физиологија (г.), наука о склопу и уређењу, животу и животним појавама човечијег организма.

физиономија (г.), наука о природним законима.

физиопластика (г.), вештачка замена једног дела човечијег тела н. пр. замена носакотом, скинутом са чела исте особе. Ово се назива пластична операција.

физичар (г.), испитивач природне и природних закона.

фијаско (ит.) неуспех, потпун пораз **претрпити** фијаско значи у опште не имати успеха у каквом послу.

фикс (л.), брз, чврст.

фиксирати (л), утврдити; дуго и чврсто посматрати.

фиктиван (л.), измишљен, ображен.

фикција (л.), нешто измишљено.

фил филос (г.), ред, мио; у спојевима: англофил, русофил, славофил, бугарофил, који воли Енглезе, Русе Словене, Бугаре.

Филаделфија, град у Америци.
Филантроп (г.), пријатељ
људи у опште.

Филантропија (г.), човеко-
љубље.

Филар (тур.), врста женске
обуће.

Филаргирија (г.) тврдиче-
ње, грамзљивост за новцем.

Филателиста (г.), особе које
са великом вољом а и знањем
скупљају поштанске марке свих
земаља.

Филдиш, вилдиш (тур.), од
слонске кости.

Филемон (гр.), грчко мушко
име

Филмон и **Баудис** из грч-
ке саске, један брачни пар,
који се одликова својом љубав-
љу, дочекао дубоку старост и
био пример брачне верности.

Филигран (л.), ситан фини
рад од златних конаца (жице).

Филијала (л.), подружница;
огранак (једне радње); според-
на радња; црква споредна,

Филпи, стари град у Ма-
кедонији

Филипика (г.), оштра бесе-
да у опште, названа по ош-
трим беседама, које је држао
у Атини Демостен против ма-
кедонскога краља Филипа.

Филипини група острва
Филиписти, присталице Фн-
липа Меланхтона, верског ре-
форматора и пријатеља Луте-
ровога.

Филистар, погрдно име међу
студентима за оне грађане, ко-
ји су саможиви, тврдице, се-
бичњаци.

Филистеји (јевр.), суседи
старих Јевреја у југозападној
Палестини.

Филозоф (г.), научењак, ми-
слилац, наставник филозофије

Филозофија (г.), љубав пре-
ма мудрости, наука о мудрости;
наука наука.

Филозофирати (г.), прави-
тно мислити, испитивати (исти-
ну); правилно закључивати, до-
казивати; тражити јасне пој-
мове о некој ствари или пи-
тању.

Филоксера (г.), уш на вино-
вој лози, која сасуши и упро-
пашћује лозу.

Филолог (г.), зналац језика;
нарочито особе, које су се по-
светиле проучавању језика,
литературе и историје старих
класичних народа (нарочито ст.
Грца и Римљана), или модерних.

Филологија (г.), љубав пре-
ма језицима, изучавање јеси-
ка и литературе

Филопатрија (г.), љуб в пре-
ма отаџбини.

Филосемита (л), пријатељ
Јевреја, за разлику од антисе-
мита, непријатељ Јевреја.

Филтер (ф.), це и оцедила.
Филтрирати (л), процедити.
Филхармоничари (г.), прија-
тели музичке уметности, му-
зикално друштво у Риму.

Фима (г.), оток жезда.
Финале (л), крај, заврше-
так,

Финансије (ит.), државно га-
здинство; новчана средства
Финансијски, што се одно-
си на државне финансије (по-
резе, царине и т.д.).

Финансирати, снабдевати
новчаним средствима.

Финанц, стражар на грани-
ци који пази да се не кријум-
чари.

Фингирати (л.), измислити,
измишљати.

Финеса (ф.), финоћа, префи-
њеност; лукавство, препреде-
ност.

Фирма (л.), име, радња; име
(наслов) радње; табла над вра-
тима радње (с насловом радње).

Фирнаја, течност која се у-
потребљава при бојењу дрве-

та и метала, те даје обојеном
предмету сјај и јасноћу).

Фискал (л.), заступник др-
жавне благајне; адвокат.

Фискус (л.), државна (ла-
гајна).

Фистан (тур.), врста женске
хаљине.

Фистула (л.), оток; цев.
Фитиљ, **витиљ** (тур.), сте-
њак.

Фитоген (мн.) (г.), минерали
постали од биљака н.пр. аме-
ни угаљ.

Фитогеографија (г.), наука о
распрострањању биљака на земљи.

Фитогнозија (гр.), наука о
биљкама.

Фитолити мн. (г.), окамење-
не биљке.

Фитопалеографија (г.), опис
преисторијских биљака.

Фитопатологија (г.), наука
о биљним болестима.

Фитотерапија (г.), лечење
биљкама.

Фитотополити (г.), отисци
биљака на камењу.

Фјорд (дан.), морски залив.

Флзгрантан (л.), јасан, уоч-
љив; упадљив, тек учињен.

Флаконт (ф.), мала соца, бо-
чица.

Фланел (л), вунена тканина.

Флаша (л.), стаклена боца.

Флебектаксија (гр.), оток
крвних жила.

Флебитис (г.), запаљење крв-
них жила.

Флебелогзија (г.), наука о
крвним жилама.

Флеботом (г.), справа за пу-
штање крви.

Флеботомија (г.), пуштање
крви.

Флегма (г.), хладнокрвност,
равнодушност; неосећајност.

Флегматичан (г.), хладнокр-
ван, равнодушан; неосетљив;
лен; хладан.

Флегмона, запаљење, крвни
оток.

Флексија (л.), мењање речи,
образовање облика имена и
глагола.

Флентирати (л), мењати ре-
чи (н.пр. именице и глаголе).

Флирт (енг.), шала, пошалош-
ца; забављање (љубављу); љу-
бакање.

Флиртовати (енг.), забав-
љати се; љубав водити; љуба-
кати се.

Флис (нем.), руно; овнујско,
видрино руно с кожом, („злат-
но руно“ у гр. митол. бајки
„аргонаутско четовање“) а с за-
начава и орден златног руна,
сснован 1430. г. за неке вите-
шке редове.

Флора (л.), сивни свет; бо-
гиња цвећа, биљака.

Флорирати (л.), цветати; у-
спевати.

Флоскула (л), навићен из-
раз.

Флота (ф.), бродовље, мно-
штво лађа; убојна поморска
сила.

Флотантан (л.), колебљив;
покретан.

Флотила (ф.), мала флота.
речно бродовље.

Флуид (л.), течност; разре-
ђен ваздух.

Флуктуација (л.), колебање.
Фоаје (л.), позоришни ход-
ник за шетњу.

Фобија (г.), страх од неке
болести

Фока (лг.), морски пис.

Фокеја (г.), стара поморска
варош у Јонији, чiji су станов-
ници ударили темељ Марсељу.

Фокис, **Фокида** (г.), држа-
вица у ст. Грчкој.

Филијант (л.), књига у нај-
већем формату.

Фолио (ит.) лист у величини
табака.

Фолкслоп (енг.), наука о а-

родима (њиховим обичајима, вери, празноверцима и др.).

фонетика (г.), наука о гласовима.

фонетичан, благогласан.

фонограм, ваљак са означеним тоновима на „машини за говор“.

фонограф (г.), справа за говор, коју је пронашао 1877. г. научњак Тома Едисон, у коју када се што гласно говори и пева, она те гласове бележи те се ти звуци кад се хоће, верно понављају.

фонтана (ф.), водоскок.

фор (ф.), тврђава.

форела (нем.), пастрмка — (риба).

форензијски, судски,

форм (л.), облик; начин; калуп.

формалан (л.), што се тиче облика; спољни.

формализам (л.), претерано придржавање спољашности; сувишно обраћање пажње на форму; шаблонизам.

формалност (л.), церемонија; непотребна форма

формат (л.), облик (књиге); спољни (димензионални) облик.

формација (л.), образовање, стварање, уобличавање.

форминга (г.), цитра, налик на харфу, најстарији инструмент са жицама засвиртје, код ст. грчких песника.

формирати (л.), образовати, створити, начинити.

формула (л.), сталан израз; утврђен начин; бројни израз једног логичког односа; стереотипни израз у говору.

формулар (л.), образац, штампани образац.

формулисати (л.), израдити на одређен начин; створити формулу.

форсметар (г.), справа за

мерање издржљивости код мостова и сводова.

форсирати (ф.), силити; присиљавати; убрзати.

forte (ит.), јако, снажно.

fortissimo (ит.), врло јако, најјаче.

фортификација (л.), утврђење, утврђивање.

Фортуна (л.), срећа, богиња среће.

форум (л.), суд, судиште; трг (где су у старо време обично биле судске зграде).

фосилан (л. у земљи законпан.

фосфор (г.), елемент, који у мраку светлуца, пронађен 1699 приликом пожара у Хамбургу.

фосфати, фосфоро - киселе соли.

фосфоресценција (г.), зрачење светлости.

фосфоресцирати (г.), у мраку светлуцати, као н. пр. црвени и бубице свитци и неке морске животиње.

фосфорит, фосфорно каменни креч, врста апатита.

фотбал (енгл.), фусбал, ногомет (лопта која се ногом удара).

фотеља (ф.), наслоњача.

фотографија (г.), верна слика личности или предела, добивена помоћу светлости фотографским апаратом, снимање фотогр. апаратом.

фототипија, пренос фотографске слике на металну плочу.

фотокемија (г.), наука о хемијском дејству светлости.

фотохромнија (г.), светлосне слике у боји.

фотоцикнографија (г.), преношење фотографске слике на цинкану плочу.

фрагмент (г.), одломак.

фрагментарно (л.), у одломцима,

фраза (г.), израз у говору; (често пута због безначајних фраза изађе ништаван говор или натпис).

фразаологија, збирка израза, уобичајених за разне врсте говора и израза.

фразер, човек који говори у фразама бомбастим речима, брбљавац.

фрак (фр.), капут исечен спреда.

фрактуре (л.), угласто, готско (немачко) писмо.

фракција (л.), део политичке странке; група, странка.

франак (фр.), француска и швајцарска новчана јединица. **франсо** (ит.), плаћена пошиљка (у маркама); слободно.

франкирати (ит.), ослободити плаћања (поштарине); илатити поштарину.

фрапантан (фр.), изненађујући, запањујући.

фрапирати (фр.), зачудити, запањити, згранути.

фратер (л.), брат (калуђер).

фратерниирати се (лат.), братити се (с ким).

фратернитет (л.), братство, братимљење.

фракт (л.), возарина; роба, која се превози.

фрегата (лат.), лака ратна лађа.

фреквентант (л.), редовни посетилац (н. пр. предавања).

фреквенција (л.), похађање, мноштво, број посетилаца.

френезија (г.), лудило, махнитост; запалење мозга.

френетичан (г.), бесомучан; бучан, буран.

френитис (грч.), запалење мозга.

френолог (гр.), познавалац лубање.

френологија (гр.), наука о

лобањи; наука о тообзној вези лубање с душевним способностима.

френопатија (грч.). болест мозга.

фреска (ит.), свеж креч; на свежем кречу (на зиду) намаљана слика.

фриволан (л.), лакомислен, непоштен, клизав.

фриволност (л.), лакомисленост, лакоумност, непоштење.

Фригија, стара држава у Малој Азији, одакле је био чувени аутор басана, Евзол.

фризер (ф.), уметник, вештак за дотеривање косе.

фризирати (л.), косу чешљати и дотеривати.

фрикандо (ф.), једно јело од телетине.

фрондирати (ф.), бунити се, дурити се, водити опозицију.

фронт (лат.), чело (војске); предња страна; бојно поље.

фруктификација (л.), приплод, плођење.

Фта (г.) и **Фтас** (на хијероглифима: Пта), мисарски бог, престављају га са великим трбухом, великим устима и великим ушима и очима. Обожавао у старом Мемфису.

фтизиологија (гр.), наука о грудоболји.

фтизиопнеумонија, гнојава туберкулоза са запалењем.

фтизис (г.), грудоболја, туберкулоза, јектика.

фтизис пулмоналис (г.), плућна туберкулоза.

фтизичар (гр.), човек, који пати од грудне болести.

фуга (л.), музички комад од више гласова, у коме исту тему сви гласови понављају.

фузија (лат.), стапање, сливање, уједињење.

фузионирање, стапање фирма, банака, друштва, партија.

фузионирати, стапати у једну целину више радња, банака, дррштава, полит. странака.
фукгра, измет, олош.
фулминантан (лат.), сјајан; истакнут; муњевит.
фулминирати (л.), блистати, сјајити, истицати се.
фунгијати (лат.), вршити, свршавати; бити запослен на једној дужности; деловати.
фундамент (л.), темељ, основ, основица.
фундатор (л.), оснивач, завештач
фундација (л.), завештање, заклада.
фундирати (лат.), положити темељ, оснвати.
функција (л.), рад, делатност, посао, дужност.

Х.

Х (ха), седмо слово у латинској а двадесетшесто слово у ћирилској азбуци.

Н, водоник.

Нг, жива.

НР, коњска снага.

хабарах (арабљ.), велики свилени огртач отмених господња у Каиру, увија цело тело тако, да остаје само мали део лица откривен.

Хабеас-корпус-акт (л. Habeas corpus-act), закон о лишењу слободе (од год. 1679.) у Енглеској, по коме притвореник мора у року од 24 сата бити саслушан, и ако није оптужен за неки крупан злочин, може на јемство бити пуштен.

Habent sua fata libelli (лат.), и књиге имају своју судбину,
хабер (тур.), глас, новост, извештај.

х билан (л.), вешт, способан.

функционисати (л.), радити, делати, бити запослен.

фураж (ф.), стална храна.
фуражирати (ф.), снабдевати сточном храном

фургон (ф.), службена кола у жељезнице, где се налази возовођа.

фурија (л.), богиња освете; бесна жена.

fuigoso (ит.), бесно.

фуруна, **вүруна** (тур.), пећ.

футрола (л. н.), корице, ток.

футур (л.), будуће време.

футуризам, правац модерних књижевника, уметника, који за себе држе, да је њихова будућност, и да ће их будућност тек право, тачно разумети.

фучија, **вучија** (тур.), каца, бадањ, када, буре.

хабилитација (л.), оспособљење; стицање права да се држе предавања на универзитету; добијање катедре на високим школама.

хабилитовати се (л.), постати наставник на универзитету; доказати своју способност за наставу на универзитету.

хабит (лат.), одело, одећа, ношња.

хабитовати (л.), наставати, обитовати.

habitus (л.), спољни облик; телесни изглед; држање, понашање; одело, ношња.

habitus non facit monachum, одело не чини човека (калуђера).

хаван (аван), ступа.

Хавана-цигаре, цигаре направљене од листова дувана с острва Кубе, назване по главном граду Хавана.

хавелок, **хевелок** (енгл.), огртач с крагном, која се спушта до испод појаса; огртач за кишу.

хавлија, **авлија** (тур.), двориште

хагиазам (г.), посвећење, т. ј. деловање Св. Духа, које буди у души човековој тежњу за добрим.

хагиографија (гр.), описивање живота светаца.

хад (г), подземни свет; царство сенки, мртвих.

хадум, **хадумац** (тур.), човек са полним недостатком.

хадумица, **адумица** (тур.), жена са полним недостатком.

хазард (ф.), случај, одважност, коцка.

хазардан, у чему пресуђује слепи случај.

хазардна игра, коцкање, коцка.

хазелирати, понашати се неозбиљно, шалити се.

хазна (арабљ.), султаново приватно благо; царска ризница (благајна) у Цариграду.

хазнадар (тур.), благајник, државни чиновник, који исплаћује државне трошкове.

хавур, **азур** (тур.), спреман, готов, опреман.

хавурала, **азурала** (тур.), спремајте се.

хаин (тур.), неверан, издајник.

хаир (тур.), задужбина.

хаирала (тур.), које десбро?

хаири (тур.), срећан да Бог да! —

хаирџија (аирџија), онај који чини добро, задужбину.

хајат, **ајат** (ур.), вајат, кућица.

хајван, **ајван** (тур.), живинче.

хајвар, **ајвар** (тур.), посолоњена рибља икра.

Хајдепарк (енгл.), краљевски зверињак и парк — шетали-

ште у Лондону (у Вестминстерском срезу).

хајман (ит.), пастир, луталица.

хајтер, **ајтер** (тур.), дозвола, воља.

хак (тур.), плата; „тако му и треба“.

хака главе доћи, упропастити некога.

халолъ, **алолъ** (тур.), благослов.

халах, **алах** (тур.), бог.

халбирати (нем.); половити, дати у двоје.

халвз, **алва** (тур.), тесто од жита, меда и масла; слаткиш од ораха и шећера,
халвалук, **алвалук** (тур.), напојчица.

халвзџија (тур.), човек који продаје алву.

халелуја (јевр.), хвалите господа.

халка, **алка** (тур.), колут, бесчул, зекир.

халуцинација (л.), сањање, сновиђење, болесне обмане чула.

халуцинирати (л.), сањати; блудити у сну; сновидети; предвиђати.

Хамадријаде (г.), шумске нимфе. нимфе дрвета, које са дрветом живе у миру,

хамал (араб.), носач.

хамам (араб.), купатило; јавно купатило.

хамелеон (г.), гуштер који мења боје; несталан човек.

Хамилкар, отац картигинског вође и јунака Ханибала.

Хамићани, потомци Хама, сина Нојева, Црнци.

Хамонија (л.), Хамбург; заштитна богиња Хамбурга.

хан (тур.), гостионица.

Ханза (нем.), трговачки савез ниско-немачких градова, од 13. столећа.

Ханибал, славни картагински вођа и ратник.

Hanibal ante portas (л.), Ханибал је пред вратима (Рима), т. ј. опасност је ту.

хантирати (ф.), свршавати послове; управљати, газдовати; мучити дармати.

ханџар, анџар (тур.), велики нож, јаџаран.

хаос (г.), збрка; неред.
хаотичан (г.), збркан, неуређен.

хапс, апс (гр.), затвор.
хапсана, апсана (тур.), ариште, бтвара.

хаптичан (г.), што се тиче додира, пипања.

хаптична обмана, обмана чула пипања.

хар (тур.), штала, коњушница; кућа.

харакири (јап.), самоубиство просецањем трбуха (у Јапану).

харам, арам (тур.), проклетство.

харамбаша, арамбаша (сур.) поглавица хајдука.

харамџа, арамија (тур.), лопов, хајдук.

харанга (ф.), свечан говор, ословљавање; поздрав.

харантирати (ф.), ословити, одржати говор; свечано говорити; о ситницама много говорити.

харар, аар (тур.), врећа од кострети.

харач, арач (тур.), главари-на, пореза,

харач (ттр.), трошак.

харачлија, арачлија (тур.), скупљач пореза.

харбија арбија (тур.), шипка (дрвена или гвоздена), што се њоме набија мала пушка (у пређашња времена).

харем (араб.), стан жена, где је приступ мушкарцима забрањен.

харлекин (ит.), у италијанским шаловитим позоришним играма: шаловац, препреден слуга.

хармонија (гр.), сагласност, подударане, једногласност, доброгласност, равномерност, јединство.

harmonia praestabilita (лат.), подређена сагласност (по Лајбницу), подударност свих ствари и њихових промена у једном циљу, из чега се објашњава и заједница душе и тела.

хармонијум (л.), музички инструмент, собне оргуље.

хармонирати, подударати се, саглашавати се, бити пријатељски у вези са неким.

хармоничан (л.), сагласан, подударан, сложан.

Харон (гр.), возар, који је превозио душе покојника у подземни свет преко реке.

Харпагон, тврдица, оличење тврдице у Молијеровој комедији „Тврдица“.

Харпократес (гр.), бог хутања, престављен као младич с прстом на устима.

харпуна (хол.), гвоздено копле за ловљене китова.

Харусписес, свештеник, жрец етруски, који из утробе жртвених животиња прориче.

харфа, музички инструмент са жицама.

хасна, асна (тур.), корист. вајда.

хатер, атер (тур.), своја воља.

хатишериф (араб.), својеручна наредба турског цара, која се мора одмах извршити.

хаубица (чешки), дугачак, велики топ.

хафис (арабљан.), почасно звање научника, т. ј. оног, који коран или славне, познате песме напамет зна.

хафна (т.), приватна благајна суданова.

Хаџиџенда (шп.), пољско имање, салаш; у Средњој Америци велико имање, одређено првенствено за одгајивање стоке.

хачик, ачик (тур.), отворен изглед.

хаџија (арабљ.), мухамеданац, који је нарочито ишао у Меку на поклоњење Ђаби; хришћанин, који је путовао у Јерусалим, да се поклони Св. Гробу.

хаџикускун (тур.), лажни хаџија, т. ј. који је пошао али није стигао на одређено хаџилучко место.

хаџио, аџио (тур.), види хаџија.

хаша, аша (тур.), абаџија; порицање уговореног пазара.

хашис (арабљ.), једна врста лана и од ње славано средство за надражавање.

хегемонија (л.), превласт; надмоћност.

херонизам (г.), наука грчког филозофа Аристипа, који је учио, да су задовољство и чулна уживања највише добро.

Хеката (г.), богиња месеца, богиња подземног света.

хекатомба (г.), велика јавна жртва боговима; жртва од сто волова боговима.

хексагон (г.), шестоугао.

хексамерон (г.), шестодневна прича.

хексаметар (г.), шестостопни стих, нарочито дактилски стих у епском песништву.

хектар, мера за површину од 100 ара (10.000 м²).

хектограм (г.), мера за тежину од 100 грама.

хектограф, хектографска преса (г.), справа за умножавање рукописа.

хектолитар (г.), мера за запремину (течност) од 100 лит.

Речник.

хектометар (г.), мера за дужину од 100 метара.

Хектор, син краља Пријама, најхрабрији тројански јунак, чија је супруга Андромаха била узор женске врлине.

Хела (гр.), Јелада, Стара Грчка; Средња Грчка, садашња Ливадија.

Хелвенија (л.), старо име за Швајцарску.

хелебарда (нем.), брадва; копље са брадвем на врху.

Хеленист, Јелинист (грч.), зналац старогрчког језика и књижевности.

Хеленофил (грч.), пријатељ Грка.

Хелеспонт (г.), мореуз између Европе и Азије, „море Хеле“, која се по старој грчкој бајци бежећи од мржње своје маћије Ино удавила у овом мору.

Хелоти (г.), спартански робови (име долази од вароши Хелос, чији су становници због побуне против Спарте били одведени у ропство).

Хеликон (гр.), брег Муза; седиште Муза; славни брег у Беоцији; седиште Аполона и девет муза.

хелиограф (гр.), справа за фотографско снимање сунца.

Хелиос (г.), сунце, бог сунца, Аполон.

хелиотроп (г.), сунчани часовник; љубичаста боја; једна врста јако мирисног сунцокрета.

хелиотропизам (г.), тежња једног биљног дела да се окрене сунцу или од сунца.

хематин (г.), црвени крвни састојак.

хеми (г.), пола.

хемисфера (г.), полулопта; половина месеца или земаљске лопте; половина мотга.

хемитропија (г.), срасли кристали, кристали, близначки кристали.

хемоглобин, лековито средство за образовање крви.

хемориди (л.), шуљеви.

хемшерија, емшерија (тур.), земљак.

хендек (ендек, јендек) (тур.), прокоп.

хендикеп (енгл.), трка изравнања; трка у којој се разлике између јахача (у тежини, времену, спирали и др.), изравњују.

хенотика (гр.), вештина измирења.

Хенријад, Волтеров јуначки еп, који опева живот и дела славног француског краља Хенрика IV.

хептагон (г.), седмоугао.

Хептамерон (грч.), збирка прича, испричаних за седам дана, по угледу на Бокачијева Декамерона, написане од Маргарете Валоа, француске краљице.

хептометар (г.), седмостопни стих.

Хера (гр.), краљица богова, супруга Зевсова.

хералдика (гр.), наука, познавање грбова (штитова).

хербариум (л.), збирка осушених трава (у књизи).

хербиворе (лат.), животиње биљождери.

хередитарни (л.), наследни.

хересија (г.), јерес, отпадништво, заблуда, погрешно учење.

Херкуланске стгине су ископине из Херкуланума, кога је 79. по Христу Везув затрпао.

Херкулес или **Хераклес**, син Зевса и Анкмене, највећи, најјачи и најславнији од свих грчких хероја, полубог; уопште врло јак човек.

Херкулови стубови, мореуз Гибралтарски, на чијим је обема обалама Херкул ставио по један стуб као ознаку, докле је најдаље на Запад стигао.

хермофродит (г.), двосполник; мушко и женско у једном лицу; биљка и животиња, које имају и мушке и женске оплодне органе.

хермофродитизам, двосполност; особина једне животиње или биљке да има и мушке и женске полне органе.

хермелин (нем.), северна бела ласица; крзно од северне беле ласице; скупочена бунда од овог крзна (у Средњем Веку ознака достојанства архиепископа и епископа).

Хермес (г.), в. Меркур.

Херме, **Хермесови стубови**, статуе на стубовима, које представљају Хермеса али без ногу и ру-у, стављане су обично на врата храма и кућа.

Хермесов штап (л. Caduceus), штап обвијен двома змијама, које су при врху једна другој главу окренуле, символ трговине.

херметички (г.), непропустљиво; затворено тако, да не пропушта ваздух.

херније (л.), просутош, киле.

хериоизам (грч.), јунаштво, срчаност; храброст и пожртвовање.

херој (гр.), јунак; полубог; обожавани јунак у старих Грка (као нпр. Херкул).

херолд (л.), гласник.
Херострат, честољубиви занешењак, који је хтео да му име уђе у историју тиме, што је запалио Дијанин храм у Ефесу; човек, који се прослави разорним радом.

херувим (јевр.), анђео с пламеним мачем

хесап, **есап** (тур.), рачун.

хеспал, **еспал** (тур.), роба.

Хеспериде, божанске нимфе, кћери ноћи, које станују на крају света, крај мора, у врту са златним јабукама. Овај врт чувао је страхан змај, кога је Херкул убио, да би однео Еуристеусу јабуке.

хетера (г.), љубавница, милосница, пријатељица, дружбе-ница.

Хетерија (гр.), тајно политичко удружење Грка у 19. веку.

хетероген (г.), различит, неједнак, друге врсте.

хетерономија (г.), туђе законодавство; зависност од туђих закона; несамосталност људских мишљења (супротност аутономији).

хетман или **атаман**, козачки војвода.

хеџим, **еџим** (тур.), лекар.
хеџимлук (тур.), лекарство.
хеурека (гр.), нашао сам!, узвик Архимедов кад је открио превару једног златара према Хиерону.

хеуристика (гр.), вештина изналажења или упут да се методским путем на научном пољу врше проналасци.

Хефест (г.), бог огња, божански ковач; код старих Римљана Вулкан.

хецра (арабљ.), бегство Мухамедово из Меке у Медину (15. јула 622. год. по Христу); време од кога почиње мухамеданско бројање година.

хиалит (г.), стакласти опал; црна, сјајна стакласта маса, која се употребљава за прављење посуђа.

хиатус (г.), зев, који настаје при изговору две суседне речи, од којих се једна свршава а друга почиње самогласником.

Хиберија (л.), старо име за Ирску.

хибрида (г.), полутан, мелез.
Хигијеја (г.), богиња здравља, кћи Ескулапова, сликана са змијом, символом здравља, којој даје из једне шоље да пије.

хигијена (г.), наука о здрављу, чување здравља.

хигијенски, здравствени; што се тиче здравља.

High-life (енгл.: Хај-лајф), отмени друштвени кругови.

хидалго (шп.), племић (у Шпанији и Португалји).

хидатити (г.), звездасти корали са таласастим вращима.

хидра (г.), водена змија.

хидра лернејска, легендарно многоглаво чудовиште, које је живело у баруштини Лерни, а које је Херкул убио; ознака за зло, које све више буја, што се више напада.

хидрант (г.), справа за одвођење воде из водовода, нарочито за гашење пожара.

хидраргирум (л.), жива.

хидрат, хемијско једињење воде са киселином или базом.

хидраулика (г.), наука о воденој снази; наука о покрету и притиску течних тела.

хидроген (г.), водоник, гас који заједно са кисеоником образује воду.

хидрографија (г.), опис воде, опис река, извора и мора.

хидродинамика (г.), наука о воденој снази, наука о законима кретања код течних тела уопште.

хидрометар (г.), водомер.

хидропатика (гр.), наука о лечењу водом.

хидроскоп (гр.), водени часовник.

хидростатика (г.), наука о равнотежи воде, наука о равнотежи капљичастог течних тела.

хидротехника (г.), наука о грађевинама па и у води.

хижина, ижина (тур.), кућа.
Хијацинт (г.), лепи младич,
кога је Аполон убио, и из чије
је крви израстао цвет зумбул
(хијацинт).

Хијена (гр.), степска и пу-
стињска животиња, која се
храни лешинама; подмукао, зао
човек.

хијерарх (г.), црквени велико-
достојник.

хијерархија (г.), свештеничка
влада; ред степена и звања у
црквеним достојанствима; у-
опште ред степена у служби.

хијероглифи, **јероглифи** (г.).
азбука у сликама, азбука стар-
их Египћана.

хијероманција (г.), прори-
цање из жртава.

Нис Rhodus, **нис салта** (г. т.),
овде је Род, овде скочи, — ре-
као је неко једном, који се
хвалио, како је на Роду скакао.

Нис haeret aqua (л.), овде је
запело.

Химен, **Хименеу** (гр.), бог
брака, брак, свадба, сватовац.
химен (г.), кожаца девичан-
ства.

химера, **шимера** (г.), утвара,
тлапња; уображење; приви-
ђење.

химна (г.), слава, хвала бо-
гова у песми, песма у славу
божју, црквена песма у Хриш-
ћана.

Хинду, **Индијанци**, станов-
ници Источне Индије.

хипер (гр.), претерано, су-
више, одвише, одвећ.

хиперестезија (гр.), прете-
рана осетљивост, пренадра-
женост.

хипербола (гр.), претери-
вање; крива линија купиног
пресека.

хиперболисати (г.), прете-
рати, преувеличати.

хиперболичан (г.), претеран.

хипертрофија (гр.), прете-
рана развијеност код органа,
преурањеност.

хипноза (гр.), успаваност,
магнетичан сан.

Хипнос (г.), сан; бог сна,
представљен као брат бога
смрти.

хипнотизам (гр.), наука о
хипнози; безвољно стање хип-
нотисаног.

хипнотизер (г. ф.), човек
који друге хипнотише.

хипнотисати (г.), успавати
магнетизмом, тако да успавани
падне у бесвесност и изгуби
сасвим вољу.

хипограм (г.), потпис (на-
рочито на подножју стубова
хипогриф, в. Пегас.

хиподром (гр.), тркалиште,
коњска трка.

Хипокрена (г.), извор Муза,
славни чаробни извор на брду
Хеликону у Беотији, чија вода
усхићује и одушевљава пес-
нике. Извор је постао на тај
начин, што је Пегас ударио
копитом у стену, те је вода
потекла.

хипокризија (гр.), претва-
рање, лицемерство.

хипокрит (г.), лицемер, ла-
скавац.

хипологија (г.), коњарство,
наука о коњарству.

хипопотам (г.), нилски коњ.

хипостатичан (гр.), битни,
предметни, самосталан, лични.

хипотеза (г.), претпоставка.

хипотека (г.), имање зало-
жено за дуг; дуг на имање;
залога непокретности.

хипотекарна банка, банка
која даје зајмове на непокрет-
ности (земљиште и куће).

хипотенуза (гр.), најдужа
страна правоугаоног троугла.

хипотетичан (гр.), претпо-
стављен; услован, погодбен!

хипохондер (гр.), суморан
човек, уображен болесник.
хипохондрија (г.), суморност,
нерасположење, уображена бо-
лест.

хиromanција (гр.), врачање
у длан.

хиротонија (гр.), рукопола-
гање

хистерија (г.), болови у ма-
терици, једна нервна женска
болест.

хистеричан, нервно боле-
стан (код жена), болесна у ма-
терици.

хистерологија, **истероло-
гија** (грч.), истицање напред
оног, што се по времену доц-
није догодило.

хистологија (гр.), наука о
ткиву људског и животињског
тела.

хисторија (гр.), повед, по-
весница, историја.

хисториографија (гр.), по-
весничарство, писање повести.

хитон (г.), доња хаљина у
старих Грка.

хламида (г.), огртач.

хлороформ (гр.), течност,
која се употребљава при опе-
рацијама за ублажавање бо-
лова.

хобое (г.), инструменат му-
зички за дување, једна врста
рога.

How do you do (енг.: хау
ду ју ду), како је?, шта ра-
дите?

ходегетика (гр.), упуство,
како треба проучавати коју
науку.

Нодје миhi, cras tibi! (лат.),
данас мени, сутра теби.

Носкеу (енгл.: Хоки), игра
лоптом, игра се на суву и на
леду тако, што се дрвене
лопте ударају нарочитим шта-
повима и терају у рупу.

Хокус-покус, опсена, чаро-
лије, опсенарство.

хол (енгл.), дворана, збор-
ница; на енглеским универзи-
тетима једна установа; ходник
са стубовима; покривен трг.

Homme d'Etat (ф.), држав-
ник.

хомеографија (гр.), слично
писање; вештина, коју је про-
нашао **Бојер** у **Нимесу**, да
старе цртеже и рукописе пре-
несе верно на камену плочу а
одатле их лако и брзо умножи.

Хомеопатска метода лечења
састоји се у томе, што се бо-
леснику у једној болести дају
они лекови, који би код здра-
вог човека ту болест изазвали
(н. пр. код пролива средство
за прочишћавање).

Хомериди (г.), потомци Хо-
мерови; певачи с острва Хиоса,
који су Хомерове песме пре-
дањем преносили.

хомилија (гр.), проповед о
извесним местима Св. Писма;
кратка проповед, која тумачи
Св. Писмо.

хомоген (гр.), исте врсте,
сродан.

хомолог (г.), сагласан, исто-
имен.

хомоними (грч.), **омоними**,
речи истог изговора а разном
значење.

хомосексуалан (г.), осетљив
полно за исти пол.

хомосексуалност (г.), полна
осетљивост, полна љубав према
истом полу (н. пр. педерастича
и трибадизам).

хомункулус (лат.), човечић,
човечуљак; вештачки човечу-
љак, справљен хемијским пу-
тем (у Гетеовом „Фаусту“).

хомрул (енг.), самосталност.

хонвед (мађ.), домобранац.

Nonni soit, qui mal у pense
(фр.: они соа, ки малвпанс),
нека је проклет ко зло мисли
(натпис на ордену подвезнице,

који је основао **Едуард III** у Еноглаској 1350. год).

хонор (л.), част, углед; по-часно место.

хонорар (л.) награда, накнада (лекару, професору, писцу и др.).

хонорант (л.), ко прими меницу за туђи рачун

honoris causa (л.), због части, ради части; **ad honorem** (л.) у част.

хонорисати (л.), поштовати, наградити, платити.

хор, **кор** (г.), певачки збор; певница.

hora **ruit** (л.), време лети; час пролази.

Хоре (г.), богиње времена, три богиње дана и године, промене временске уопште, реда и правилности, лепоте и љупкости; оне су кћери Зевсове и Темидине.

хореографија (г.), приказ игара знацима или сликама.

хоризонт (г.), видик, видокруг, обзир, обзорје.

хоризонтала, водоравна линија.

хоризонталан, водораван; положен.

хорнист (нем.), трубач.

хорор (л.), ужас, гроза, јежа; одвратност, гнушање

horribile visu (л.), страшно да се види.

horog **vasui** (л.), гроза (страх) пред празним простором; избегавање празног простора (особина природе по веровању старијих природњака).

хороскоп (г.), рожданик.

хороскопија (г.), вештина прорицања судбине човекове из положаја звезда у време његова рођења.

Hors d'oeuvre (ф.), **ор девр**, излишно, претекло; **додатак уз јело**.

хортативан (л.), опомињући, освежујући.

хортикултура (л.) вртарство хортологија, вртарство.

Хорус, **Ор**, египћански Бог, који представља пуно сунце, син Озириса и Изиде.

Хосана, **хосана** (јевр.), Господе, пошози му!, живео!

хоспитал, **шпитал** (л.), болница, уточиште.

хоспитовати (л.), гостовати, присуствовати као гост предавању.

хоспиција (л.), склониште, гостионица; манастирско уточиште на Алпима.

хостија (л.), освећени хлеб за причешће; нафора.

хостерија (ит.), гостионица, крчма.

Хот **воле** (ф.), в. **воле хот**. **хотел** (ф.), отменија и већа гостионица.

Hôtel de Ville (фр.: отел д'вил), општинска кућа.

Хотентоти (хол.), урођеници на крајњем Југу Америке; ознака за груба и дивља племена.

хофирати (л. нем.), удварати се, ласкати.

хоџа, **оџа** (тур.), муслимански свештеник.

хрестоматија (гр.), читанка с одломцима из одабраних дела.

Хризостом (г.), Златоуст.

хроматика (г.), наука о бојама, вештина саставити боје.

хроника (г.), повесница места и времена, повест.

chronique scandaleuse (фр., кроник скандалез), оговарање, олајавање, клеветање.

хроничан (гр.), дуготрајан, сталан, укоренен.

хронологија (гр.), наука о времену, рачунање времена.

хронолошки (г.), по реду у времену.

хронометар (гр.), часовник, справа за мерење времена.

Хугеноти (фр.), присталице Реформације, протестанти у Француској.

хуман (л.), човечан, човечански, добар, племенит.

хуманизам (л.), васпитни систем, који врши васпитање узимајући као главно васпитно средство стари грчки и латински језик и књижевност.

хуманиора (л.) **хуманистичке студије**, лепе вештине и знаности, а нарочито класични језици (старогрчки и латински) и књижевност, затим истраживање старина (археологија).

хуманист (л.), филолог, научник, који се бави класичним језицима и књижевношћу.

хуманост (лат), човечност, човекољубивост.

хумација (л.), закопавање, затрпавање (земљом).

хумор (л., **влага**) духовна шала; ведро расположење; добра воља; ђуд, нарав.

хумореска (ит.), шалива — духовита прича.

хуморист (л.), писац шаливих — духовитих ствари.

хумористичан, шалив, духовит, расположен.

хумус (л.), земља, црница-земља.

хурије (арабљ), лепе, вечно младе девице у мухамеданском рају.

хусар (мађ), коњаник.

Хусити, чешка браћа, ученици и осветници чешког верског проповедника Јана Хуса (1373. 1415.), који је нападао папу и ради тога био суђен и осуђен.

Ц.

Ц, у нашој азбуци 27-мо слово, а у латинској као **С** треће а као **Z** последње.

Z у математици трећа непозната величина; у хем.: **Zn**, **Zin**, **цинк**.

Цар, постало као и нем. **Кайзер**, и л. **Цезар**; доскорашњи назив за руског владарца.

Царевић, до скоро син руског цара, наследник престола.

цвiker (нем.), наочари.

Цвинглијанци, присталице верског реформатора Цвинглија.

Цвинглијанизам, учење реформатора Улриха Цвинглија, који је у исто време кад и Лутер покренуо реформу вере у Швајцарској.

цегер (н.), корпа, котарица.

цедар (кедр) (л. г.), дрво слично јели у Азији; најлепша су та дрвета у сирској Ливанској гори.

цедирати (л.), одступити, препустити, оставити, одустати.

цедепт, онај који одступа.

цеџија, уступање неке ствари, неког права другоме

цеџионар, онај коме се нешто уступи.

цедрат, врста великих лимунова, чија се кора шећером зачињава, адамова јабука, рајска јабука.

цедро-дрво, ширишљави **цедар**, високо дрво у Сев. и Јуж. Америци, са јако миришљавим горким и врло меким дрветом.

цедуља (ит.), лист, писамце; заложница, објава.

Цезаризам и Кајзеризам, стање владавине једног цара, нарочито се мисли на владање последњег немачког цара.

цеџура (л.), усек у стиху, добија се свршетком једне речи у средини стиховне стопе.

цекин (ит.), стари млетачки влатник; турски влатник.

целеритет (л.), брзина.

целибат (л.), нежељеност католичких свештеника које је римски папа Гргур VII. (1074. год.) узаконио.

целулоза (у хем.), дрвено влакно.

целулоид, пресована смеша од камфора, употребљава се израду билијарских кугли, чешљева, дечијих играчки и т. д. Затим за дворште, кухињу, подрум и тому слично.

цемент (ит.), смеша за везивање при зидању, нарочито из шљунка и креча начињени камени кип за зидање зграда или поплочавање дворишта и тротоара.

цементирати, масом, која се дугим мешањем водом све више стврдњава, поплочати.

ценаурисати (л.), судити, испитивати, ценити.

ценаор, у ст. Раму, државни чиновник биран на пет година, са задатком, да у полицијским пословима, у имању и в адању води надзор над грађанима. У новије доба надзорник штампе, кога власт поставља, и који може учинити нека ограничења у писању књига и новина. У строго уставним државама цензор може бити постављен само за време рата.

цснаус (л.), процена имања (за време Римљана уведена још за време шестог римског краља, Сервија Тулија) ради одређивања порезе; попис становништва, порез.

цент (л.), стоти део; име рачном, ситном новцу; у Белгији мали бакрени новчић стоти део форинте, у Сев. Америци стоти део долара.

cents jour (читај: сан жур), сто дана од 20 марта до 28. јуна 1815 г. колико је влада поново Наполеон I. откако је добегао из прогонства са острва Елбе у Француску.

Центаур (Кентавар) (г.), (у грч. бајци) чудовиште, пола човек, пола коњ.

центенариум (л.), стогодишњица, прослава постојања неке просветне и иначе установе; или од рођења каквог знаменитог научника, песника, уметника и т. д.

центенарије (л.), стогодишњак.

центезиман (л.), подељен у сто делова.

центезимирати (л.), од стотине узети, одабрати по једног човека, ради какве казне (у ратно доба).

центифолија, (у рим. мит.), сторуки ђинови; (З сина неба и земље).

центиметар (л.), стоти део метра.

центипедичан, станожан.

цента (л.), стара мера од 100 фунти-50 кг.

централизација (л.), усредсређење; довођење у зависност од централе.

центрум (л.), средиште, средишна тачка; средина у убојном распореду; у скупштини: средишна партија.

централна власт, врховна власт.

централно кретање, кретање у облику круга или криви пут покретног тела око извесне, привлачне му тачке н. пр. месечев пут око земље.

централни биро, главна дво-

рана какве пословне радње, банке и т. д.

централна конгрегација, главна скупштина.

централна ватра, замишљена средишна земљина ватра, језгро ватре земљине, као узрок топлоте земљине, која све већма расте, што се више приближујемо центру земљином.

централно помрачење, прстенасто помрачење сунца.

централни органи, главна животна оруђа н. пр. срце, плућа и т. д.

централна позиција, средишна и главна позиција (положја).

централизовати, усредсредити у једну тачку.

централистички систем, тежња за државну моћ, управу, у једну главну варош усредсредити.

централа, главна тачка, тачка за скупљање; средина, главна варош; место, од куда произлази главни рад, снаге н. пр. поштанска централа и т. д.

центрифуга и центрифугална машина, справа за сушење разних тела, (шећера, вуне, рубља и т. д.) машина за истресање меда из саћа, помоћу центрифугалне снаге.

центрифугалан, што тежи, да се удаљи, отклони од центра.

центрипеталан, што тежи средишњој тачци, центру.

центрумвират (л.), суд састављен од 100 људи у старом Риму; судио о приватним распрама, наслеђу, уговорима и тако даље.

центуплум (л.), стоструко.

центурија (л.), одељење старе римске војске, (компанија) али значи и скуп римских гра-

ђаина, по коме се гласало у народ. скупштинама.

центурион (л.), капетан, заповедник једне центурије.

церазин, материја која се добија из смоле, трешњевог и шљавовог дрвета.

церат (г.), помада од воска. **церација**, превлака помоћу воска, да би се неко тело сасвим изоловало (одвојило) од утицаја ваздуха.

Цербер (Кербер) (г.), (из гр. мит.) троглави пас у подземном свету.

цереалие (л.), усеви, храна, жита.

цереални (грч.), житарски, биљни.

церебрум (л.), мозак.

цереблум (л.), мали мозак, који се налази испод великог мозга.

церебрална афекција, оболење мозга,

церебрални систем (л. грч.), део нервног система, који обухвата мозак и нерве који по мозгу излазе.

цереброспинални систем, систем мозданих и ртењачи-них нерава.

церебрин (л.), мождана маст, која у себи садржи и фосфора.

церебрити (л.), окаменотине једне врсте корала, налик на мозак.

церемонија (л.), обичај; свечаност, светски и црквени сјај, црквени уобичајени обреди.

церемонијал-мајстор, чиновник који на дворовима и на нарочитим светковинама надзира да се сви од старина заведени потребни обичаји изврше.

Церес (г.), богиња земљорадње, кћи Сатурна и Рее (код старих Грка).

церин (л.), главни састојак пчелиног воска, воштана материја.

цернирати (л.), опколити н. пр. град, тврђаву војском.

цернирање, опсада, затвор.
церолит (л.г.) воштани камен, минерал сличан серпентину.
церомел, ме.ем од раствореног воска и меда.

цертификовати, потврдити, оверити, посведочити.
цертфикат, сведожба, доказ, уверење.

цесаревић (рус.), титула руском престолонаследнику или великом кнезу наследнику.

цесаревна, жена престолонаследникова.

цесиа (л), пренос, уступање, неког права или ствари друге.

цесионар, она личност којој је нешто уступљено, н.пр. неко право, добро, упражњавање неке радње, школе и т.д.

цетацеа (мн.) (л.г.) врсте кипова.

ceteris paribus (л.), **цетерис парибус**, у једнаким приликама: ако је сведруго једнако.
„**ceteris censeo**“ (л.), „у осталом мислим“, су закључне речи, којима је Катон Старији у Сенату увек предлагао разорење Картагине.

цианцирање дрвета, натапање и прожимање дрвета раствором од живе и гвожђа, да би се дрво положило у земљу заштитило од трулења.

цивиалан (л.), грађански; умерен (н.пр.) цивилна цена, умерена цена.

цивилни ред, грађански ред, за разлику од војничког реда; у цивилу ићи. т.ј. неуниформисан ићи.

цивилна служба, грађанска служба.

цивилни брак, грађански брак, склопљен на основи државног грађан. законодавства

пред световним управним властима без црквених обреда.

цивилни суд, грађански суд.
цивил листа, потребна за издржавање двора и остали приходи једног владоаца.

цивилизовати, образовати, **цивилизован**, образован, са уљудним навикама.

цигара (ит.), умотан дувански лист, удешен за пушење.
цигарета, ситан исечен дуван, умотан у танак папир од пиринца, за пушење.

цигла (нем.), опека, цреп.
цикада (л.), цврчак, инсекат, налик на попца, који трећем крила производи јак глас (налази се у Италији и Грчкој),
циклус (г.), круг; опток; кр.г времена, изванредан број година, који када протече, поново почиње.

циклус, може да буде низ прича, скаски, загонетки и песама; нарочито народних песама, н. пр. наших, које стоје у међусобној вези и центар им је заједнички: 1) митолошких, 2) из доба Неманића, 3) Косовски циклус, 4) из доба Бранковића; Црнојевића; ускочког доба; устаничког доба.

Циклади (Киклади) (г.), и. кикладска острва, група острва у Егејском мору, као острва: Наксос, Делос, Парос и тако даље.

циклон, олуј, јак ветар, вихор где се ветар врти у кружној линији, у ковитлац. Ветрови ове врсте у Индији зову се Циклони, а у Кини Тајфуни.

циклама (л.), алпска љубичица (једна врста цвећа).

Циклоп (Киклоп) (г.), код грч. песника Омира неко праисто дивовско племе у Сицилији; у доцнијим грчким митолошким причама ковачи, помагачи бога

Вулкана, са једним огромним округлим оком на челу.

циклопски видови, огромни видови из прастарог доба у Грчкој и Италији, издан од комада стена, чврсто састављених.

цилиндар (г.), ваљак, стуб; означава и мушки шешир високог ваљкастог облика; округло ваљкасто стакло за лампе, које се ставља над запаљеним фитиљем.

цилиндричан, ваљкаст.
цилиндар-кондензатор, (у електротехни) два концентрична, или један од другог изолирана цилиндра

цимбал, **кимбал** (г.), инструмент за свирање са звонцадима; а означава онај инструмент са жицама, у које цигани, свирачи са две маљчице ударају по жицама

цимби (мн.), ситни морски пужаши, који у Анголи, на малдивским острвима и у држави Конго служе као новац.

цимологија (г.), наука о времену.

цимотикум, средство за ваљење

цин-легура, смеша цина са другим металима н. пр. са антимоном (даје британијаметал), са цинком (даје ново сребро), и тако даље.

цин-сулфид, смеша цина и сумпора.

циналет, **цинамон** (г.), **цимет**.

цинаотропија (г.), болесно уображење неког човека да је постао псето

цинијатрија, лечење паса.

циничар, погрдно име за присталице секте грчког филозофа, коју је секту основао Антистен, која све што је природно и на друштвеним појмовима основано одриче.

Цингалези (мн.), прастановници острва Цејлона, отуд и њихов језик: цингалески језик.
циндикити (мн.); (арапљ.), слободни мисионари и атеисте код Мухамеданаца.

цинија (н.л.), јужно-американска биљка, разне врсте са љубичастим и жућким цветовима.

цинично, псеће, прљаво, неваспитано; бестидно.

цинизам, цинично, непристојно понашање.

цинк, плавичасто-бео, једноставан метал.

цинкова легура, смеша цинка н.пр. са бавром и никлом (даје ново сребро); са цинком (даје бронзу) са бавром (даје месниг).

цинограф, вештак који на цинковој плочи сече слике.

цинографија, вештина сечења тих слика на цинку за прештампавање.

цинокфитриол, сумпорно-ки сели оксид цинка.

цинобер (л.), смеша живе и сумпора даје уједињење црвене боје. Добија се у природи, а и вештачким путем и употребљује се при сликању.

Цион (јевр.), највише југозападно брдо код Јерусалима, са двором цара Давида и горњим градом.

ционистички покрет, модерни покрет за стварање нарочите јеврејске државе у Палести и.

циониста, личност, која тежи остварењу те замисли.

ципарвитриол, бакрени витриол.

ципарска мачка, мачка пепељасте боје са пругама, (на острву Кипру).

ципарско вино, јако, слатко вино са острва Кипра.

ципреса (л.г.), познато, увек

зелено дрво, символ жалости, (кипарис),

циркл (л.), круг, кружна линија; оруђе, којим се гради круг; друштво.

циркулус мајор, велик кружни отток крви кроз тело.

circulus minor, мали кружни ток крви кроз плућа.

циркулар или циркуларно писмо, кредитно писмо, које се упућује многобројним личностима које живе у различитим местима.

циркулација, оптицај, оток, н. пр. крви, новца, робе, какве вести, и т.д.

циркулационо грејање, грејање помоћу загрејаног ваздуха, којим се неко велико здање, позоришна или школска зграда загрева.

circulus vitiosus (л.), **циркулус вициосус**, лажан закључак.

цир умфлекс т. ј. акценат (л.), високодуг акценат.

циркунavigација, ослонјење, (земље, неког острва и тако даље).

циркус (л.г.), круг; нарочито заокружено место за гледање (позор. или циркуске преставе); код ст. Римљана велико, дугуљасто заокружено место.

circus maximus (л.), за свако-врсне јавне представе.

Циропедија, Киropедија (г.), Кирово васпитање, наслов политичког романа, који је написао грч. писац Ксенофонт и који износи, какав треба да је владалац — огледало владоца.

Цирце, Кирка (л.г.), позната чаробница, која је претварала људе у животиње.

Цислитавија, земље с ове стране Литаве.

циста (л.г.), скриња, сандучић за наките.

цистерна (л.), озидана бетонирана просторија, за очување кишнице, нарочито на Истоку (особито у Цариграду).

Цистеријанци, бела браћа, католички калуђерски ред, основан га калуђер Роберт Цистерције 1093. г. у Француској.

цитадела (ф. ит.), мање утврђење, обично на неком брежуљку над вароши.

цитадин, (чит. ситадин) (ф.), запрека са једним коњем за општу употребу у Паризу.

цитара и. цитра (л.г.), инструмент за свирање са жицама, код ст. Грка (у новије доба: гитар).

цитирати (л.), позвати, звати некога на суд.

цитат, наведено место из неког списка, навод књиге из које је нешто узето.

citato loco (л.), на наведеном месту.

цитрон (ф.), плод лимуновог дрвета.

цитронат, ушећерена лимунова кора.

цифра (л. ит. араб.), знак за обележење броја.

цицero (л.), врста штампарских слова.

Цицерон (т.), велики римски беседник (105-43. пре Христа); велики говорник.

цоколанти (ит.) извесни калуђери, (католичке вере), који иду у дрвеним цокулама, а и босоноги.

цол (нем.), палац (некадашња мера за дужину).

цуг (нем.), воз, влак; вод; промаја.

цухпајз (нем.), вариво, поврће (зготовљено као јело).

Ч.

Ч је двадесет и осмо слово ћирилске азбуке.

чавкун (тур.), коњ, који иде ситно и врло брзо.

чадор (тур.), шатор.
чајка и шајка, лаке и брве лађице са веслима. Срби, Руси и Турци имали су такве лађице на Дунаву и Дњестру.

чајка (рус.), гaleb.
чак (тур.), далеко.
чакмак (тур.), огњило.
чаков (мађ.), војничка капа.
чакшире (тур.), гаће, бене-вреци, хлаче.

чала! (тур.), засвирајте.
чалакати (тур.), заграјати.
чалекане (тур.), одбијање ударца.

чалма (тур.), турбан; каук, сарук.

чам (тур.), лађа од мека дрвета.

чам (тур.), јела.
чамџија (тур.), прво је значило човека, што вуче чамце. А доцније тако су се звали Турци, војници из Босне, који су на чамцима долазили у Београд и од 1800.—1804. служили код дахија.

чанак (тур.), дрвена здела; у пушке: прашник.

чандала (инд.), чланови презреног, последњег, нечистог соја.

чандрљив (тур.), види: чандрљив.

чани була (тур.), пољско цвеће турчинак.

чапра (тур.), кожа; кеса од коже, којом се вади вода из бунара.

чарак (тур.), огњило.

чарда (мађ.), усамљена механа у великим равницама (пустама) — Угарске.

чардак (тур.), са све четири

стране отворена и на четири стуба подигнута соба (одаја) на Истоку; дворац; кућа на стубовима за стражу.

чардаклија (тур.), велика винова лоза, која се пење по дрвеним стубовима и кућама, а често покрије цео вењак.

чардац, мађ. нар. игра.

чарка (тур.), пушкарања у маломе, између малог броја људи или пушкарање пре него што ће почети озбиљна, велика борба.

чаркација (тур.), извидник.
чарукџија (тур.), опанчар.

чартер (енгл.), писмена заштита, привилегија и патент.

Чартизам (енгл.), прва велика радничка странка у Енглеској (1838.—1850.).

чаршаф, чаршав (тур.), трпежњак, плахта.

чаршија (тур.), пијаца, пазар.
чатисати (т.), сашити, склопити (н. пр. хаљину).

чатма, плетер, набој.

чауш (тур.), пол. служитељ; онај, који сазива сватове.

чеиз (тур.), девојачки дарови.

чек (енглес.), уплатни лист, упутница на банку.

чекит, чекит (тур.), чаканац, кашилук, чарак.

чекме (тур.), једна врста тока.

чекмеце (тур.), фијока, шкрабија.

чекрк (тур.), летњак, сукало, справа за дивање у вис.

чекрлија (тур.), нека врста преслица.

челебија (тур.), млади господин.

челенка (тур.), украсно перо од сребра за калпаком.

челик (тур.), надо, оцел.

чембер (тур.), вео на глави мухамеданкиња.

челпион (енгл.), мајстор у једном спорту.

ченгел (тур.), гвоздена кућа.

черга (тур.), цигански шатор.

черевиз (тур.), селен.

черег, черек (тур.), четврт.

Черкези, аријско племе у Азији.

черпић, черпич (тур.), цигла од блата, сушена на ваздуху.

чесма (тур.), студенац; на извору озидан кладенац, из којег вода тече на цев (дулу).

четокаиќ (тур.), наоружана шајка са војницима.

Чехо-Словачка, име нове државе уједињених Чеха и Словака.

чешагија (тур.), кашагија, којом се чисте коњи.

чибук (тур.), камиш.

чибукџија (тур.), дечко, који носи за газдом чибук.

чивија (тур.), клн, витло, чекрк.

чивилук (тур.), вешалица за хаљине.

чивит (тур.), индиго.

чилаш, ћилаш (тур.), бео коњ, белац.

чимбари (тур.), пругла (гвоздени штапићи, са којима ткаље на разбоју затезу платно).

чимбур (тур.), неко јело од јаја.

чинија (тур.), здела, каленица.

Чинквегентисте (ит.), велики италијански књижевници и уметници из XVI. века.

чирак (тур.), светњак; слуга, момак, шегрт.

читлук (тур.), спахијско село.

чифлик (тур.), пољско добро, чији је поседник његов неограничени господар.

чичероне (ит.), вођа странаца (који по великим градовима води и показује им знаменитости).

чичизбео (ит.), услужни пратилац даме, домаћи пријатељ.

чок (тур.), много.

чорба (тур.), јуха.

чорбаџи (тур.), капетан, јањичарски четвођа.

чорбџија (тур.), господар, газда, богаташ.

чоха (чоа, чоја) (тур.), свита, фина материја за хаљине

чохали (тур.), од чохе, чохан, чувалдув (тур.), велика игла т. зв. самаруша.

Чуди, финско племе, распрострањено по Русији Ова племена, која су сродна естонским племенима, скоро изумиру.

чул (тур.), покровоац.

чума (тур.), куга.

Чунгли-Јамен, Кинеско Министарство Спољних Послова.

чурук (тур.), ровашен, мањичав, покварен.

чутура, дрвен, округао, пљоснат судић у облику боце, обично превучен телећом којом. Срби, који су до скоро били под Мађарима, служе се чутурама, у којима се налази вино или ракија, и те чутуре носе о кајишу преко рамена приликом путовања и пољских радова.

Ћ.

Ћ је 23. слово ћирилске азбуке.

Ћаба (тур.), свето место (код мухамеданаца Мека, а код хри-

шћана Јерусалим). Ћаба је и четвороугаони Мухамедов храм у Меџи, где муслимани долазе на поклоњење.

Ћабласт (тур.), ћанут, ћакнут, сулуд.

Ћаге (тур.), хартија.

Ћаија (тур.), на масти печено тесто, напуњено сиром или месом.

Ћаџија (тур.), симџија, који пече ћаије.

Ћаја (ћајо) (тур.), заступник обласног старешине, већил.

Ћамил (т.), образован, разборит; потпун, цео.

Ћар (тур.), добит, корист, асна; пазар, трговина

Ћарити (т.), пазарити, трговати, користити се, добити.

Ћарли (т.), што се исплаћује, корисно.

Ћарџија (т.), трговац; човек, који се користи.

Ћаса (тур.), врста земљане или металне, дубље зделе.

Ћата (т.) или **Ћатиб**, писар (код нас у употреби највише за општинске писаре).

Ћафир (т.), неверник.

Ћафиристан (т.), дом, земља неверника (Европа).

Ћебап (ћевап) (тур.), месо исецкано на комадиће и испечено на ражњу.

Ћебе (тур.), губер, покривач.

Ћеиф, њеиф, њеф (т.), воља, добро расположење, угодност.

Ћела (тур.), ћелоња, ћело, човек са мало косе; безкосе.

Ћелепир (т.), случајан пазар, случајна добит.

Ћелепош (тур.), турске капице од црвене чохе, које су носиле на неким местима и људи и девојке.

Ћелепуш (тур.), капице, које су пре носили свештеници испод шечира.

Ћелија (г.), засебна соба; у пчелином саћу окца.

Ћемане (т.), виолина.

Ћемер (тур.), свод; ыемер се носио и опасан око човечијег

тела, а у њему је за време Турака држан и ношен новац.

Ћемерли (тур.), на свод. (Ћемерли кула — кула на свод).

Ћенар (т.), крај, ивица, крајац; платно.

Ћенеф, кенеф (т.), нужник заход.

Ћерчиво (тур.), оплата. оквир од прозора.

Ћесам (тур.), срећа, н. пр. купити што на ћесам, на срећу.

Ћеским (тур.), љут (п. пр. духан), ватрен (н. пр. коњ.).

Ћетен, кетен (тур.), дан.

Ћетениште (тур.), ланиште.

Ћибрит (т.), сумпорача (палидрвце).

Ћивот (г.), ковчег.

Ћилер (тур.), кућерак, клет.

Ћилим (тур.), застирач, ша- реница; а значи и неку врсту опрегаче, кецеље.

Ћилит (тур.), катанац.

Ћимане (т.), виолина, егеде.

Ћириз, ћириш (тур.), лепак, што га употребљавају ципелари и чизмари.

Ћириџија, кириџија (тур.), возари, превозници.

Ћитап (тур.), коран, књига где су изложени основи мухамеданске вере.

Ћор, ћорав (т.), једноок.

Ћорда, њорда (тур.), сабља.

Ћорлаисати (тур.), затвореним очима улетети у нешто, непромишљено радити.

Ћорпазар (т.), лакоμισлена трговина, пазар учињен негледуш.

Ћотек (тур.), ударац.

Ћошак, ћоше (тур.), рогаљ, угао.

Ћулав, чулав (тур.), са малим ушима

Ћулумак (тур.), кијача; мали топуз.

Ћумеа (тур.), мала прљаво кућа, учерица; кокошињак.

Ћумур (тур.), угаљ.

Ћумурница, Ћумурњача (т.), јама, где се дрвени угаљ пали.
Ћумурџија (тур.), човек, који гради и продаје дрвени угаљ.

Ћуп (тур.), већи суд, већи лонац, где се обично држи мед, масло, пекмез и у који се меће туршија.

Ћупа (тур.), врста крчага, са мало ширим отвореним грлом.

Ћуприја (тур.), мост.
Ћурак (тур.), зимска горња хаљина са рукавима, постављена крвном; краћа бунда, кунтош.

Ћурчибаша (тур.), председник Ћурчијског, крзнарског, еснафа.

Ћурчија (тур.); [кожухар, крзнар.

Ћускија (тур.), озиб, полуга, ваг.

Ћустек (тур.), путо (за немирног коња), путило, негве, сапон.

Ћутац, шуљак (тур.), шуљ, спица; плевна љуска, која се не може скинути са зрна.

Ћутук (т.), чета.
Ћуфтета (тур.), ситно исецкано месо, у које се стави мало бибера и ситно исецканог црног лука, па се од тога начини лоптице и умељају у пшенично брашно и испрже на масти.

Ћуша (т.); сурла губица,

Ц.

Ц је 29. слово ћирилске азбуке.

цаба (тур.), бадава.
цаба ти, на част ти то!
цабаисати (тур.), поклонити.
цагара (тур.), школа.
цагор (тур.), ларма, галама.
цак (тур.), врећа.
цакање (тур.), викање, лармање.

цам (тур.), стакло.
цамадан (тур.), премитач, прслук.

цамбас (тур.), познавалац и љубитељ коња.

цамија (тур.), мошеја, мухамедански храм.

цана (тур.), лигавац, врста округле шљиве.

цанарика, ценарика (тур.), врста (лошије) шљиве.

цандрљив (тур.), човек, који свачему замера, на свашта виче; ничим није задовољан.

цанум (т.), дико моја, мило моје.

цебана (т.), ратни прибор, материјал за пуцање (као н. пр. барут и олово),

цебе, цеба (тур.), плоче на јечерма, које стоје изнад или под грлом.

Цебеџи-ага (тур.), заповедник над 7000 оружаних људи.

цебрак (тур.), просјак.

цевац (тур.), одговор, задовољштина.

цевер (тур.), челик из Дамаска.

цевердан, цевердар (тур.), пушка из Дамаска.

цеверлија (тур.), види: цевердар.

цевва (т.), прибор за каву.

Цек (енгл.), скраћеница за име Јакоб и Јаков.

целат (тур.), крвник.

Целепчија, Целеџија (тур.), трговац са воловима.

цемија (тур.), лађа, брод.
цемпер (енгл.), горња женска хаљина, блуза, јакна.

Цемшид, у персијским јуначким скаскама помиње се као оснивач персијске културе.
ценабет (тур.), гадов, гад; онанија.

ценероцо (ит.), племенито, у племенитом такту.

ценет (тур.), рај.

центлмен (енгл.), фини, отмен човек, образован човек, частан човек; господин.

центрија (енгл.), ниже племство.

цењак (тур.), битка, бој.

цеп (тур.), шпаг, чпаг.

церго (ит.), шатровачки говор у Италији.

цибра (т.), комина, муљ.

циг (енгл.), кола на 2 точка, двоколице.

цигерица (тур.), црна цигерица — јетра; бела цигерица — плућа.

цид (тур.), копље.

цилит (тур.), топчица за бацање, која се узме по среди и баца на противника. Турци су се цилитали с коња.

цилитати се (тур.), бацати копље, бацати се, опирати се.

цимрија (тур.), тврдица.

цин (тур.), гигант, див.

цингара (тур.), полеђина од лисичје коже (код Ћурчија).

цинго (енгл.), шовинист у Енглеској и Америци

Цинистан (перс.), легендарна персијска пустиња духова и демона.

џиу-џиу (јапан.), јапански начин борбе при рвању.

џица (тур.), звечка, којом се деца играју.

џобер (енг.), играч на берзи; самсар; издавалац кола и коња под најам.

џовине Италија, „Млада Италија“, бивше револуционарно удружење Италијана.

џокеј (енгл.), тркач, коњаник, слуга код коња, љубитељ коњских трка.

џокеј-клуб, друштво љубитеља коњских трка.

џон Бул (енгл.), оличење енглеских народних особина (ово име је први употребио сатиричар Свифт).

џонка, џунка (кин.), једна врста ратне, трговинске једрилице

џора (тур.), гецаво, закржљано свињче.

џубе (тур.), дугачка хаљина без рукава; зубун.

џуцела (тур.), **џсина**, калаштура.

џумбус (тур.), весеље.

џунгла (енгл.), прашума; огромне просторије обрасле шумом са ртовима и изворима.

џупа (тур.), женска вунена кошуља, сукнењача.

џура (тур.), неки кокошињи помор.

џури (енгл.), поротни суд.

џусто (ит.), као што треба

Ш.

Ш је последње слово ћирилске азбуке.

шабан (арабљ.), осми месец у мухамеданском календару.

шабл н (фр.), калуп, узор, мустра, модел.

шаблонизам, мртви механички рад по калупу.

шавољ (нем.), дрвени суд, у којем се перу судови и износи прљава вода.

шагрен (ф.), кожа за обућу.

шајка, чамац, чун, једрилица, снабдевена топовима.

Шајлок (енгл.), оличење лакомог и немилосрдног човека; лакоми Јеврејин у Шекспировој трагедији „Млетачки трговац“.

шал (енгл.), огртач, марама вратна, грудна.

шалабавати (тур.), врљати, тумарати.

шалваре (тур.), широке женске чакшире.

шалбоне (ф.), капци на прозорима.

шалтер (немач.), преграда; благајна (н. пр. у пошти и на жељезн. станици, где се издају карте).

шалупа (ф.), мали веслачки чамац код великих лаја.

Шам (тур.), Сирија (у Азији).

шамада (ф.), знак доброшом или трубом од опслђених, да су готови да се предају.

шамар (инд.), ћушка, заушница.

шамбр сепарé (ф.), засебна, одвојена соба.

шампија (тур.), махрама, коју жене носе на глави.

шамла (нем.), клупица.

шамлак, **шенлук** (тур.), весеље.

шамот (ф.), истуцана и јако испечена глина.

шампањац, **шампањер** (ф.), пенушаво вино из француске покрајине Шампање.

шампион (ф.), борац, поборник, заточник.

шампињон (ф.), печурка (за јело).

шанац (нем.), опкоп, утврђење, ровови.

шанж (ф.), промена.

шанжан (ф.), што се прелива, — тканина, што се прелива.

шанса (ф.), могућност, изглед; прилика; коб.

шансонета (ф.), песница.
шансонерија (ф.), певачица.
шантан (фр.), кафана са певачицама, јавна радња.

шап (тур.), марвена болест (на свињама и говедима) на паповцима.

шапка (мађ.), капа.

шарада (фр.), загонетка са слоговима; загонетка, у којој се задана реч налази у слоговима, те је из ових треба саставити.

шаржа (ф.), чин.
шаркија (тур.), велика тамбура од две жице.

шарлатан, надри-лекар, подвалаџија, брбљавац, ветрогоња.

шарлах, **скерлет** (ит.), пламена црвена боја; тканина ове боје; болест.

шари (фр.), чар, љупкост, милота.

шармантан (ф.), прекрасан, љубак, примамљив.

шарпија (ф.), завој за ране; завој.

шартрез (фр.), једна врста ликера.

шатирати (нем.), осенчити.

шатор (тур.), (види: чадор).

шатрашче (тур.), она свота, коју плаћају трговци и занатлије на шатре.

шатула (л.), кутија.

шафот (фр.), справа за погубљење.

шафран, биљка, која се осушена употребљава за лекарије, храну и бојење.

шах, персијски краљ; игра шах.

шах-мат, „краљ је мртав“, т. ј. завршена шаховска игра.

Шахнаме, краљевска књига, књига од 170.000 стихова у персијском језику, у којој је описана историја Персије.

шахин (тур.), соко.

шашкин (тур.), бадаџија, беспосличар.

швадрон, ескадрон.
швалер, драган, љубавник.
швалерка (ф), драгана.
швиндлер (нем.), варалица, прописвет.

швиндлерај (нем.), подвала, неисправан рад, превара.

шевро (фр.), јаре; јарења кожа; мека кожа за обућу.

шевтелија (тур.), бресква.

шегрт (тур.), занатлијски и трговачки ученик.

шедрван (тур.), кладенац са водоскоком.

шеик (араб), старац; старешина једне арапске хорде.

Шеик-ул-Ислам (арабљ.), највећи прквени великодостојних у мухамеданској цркви.

шелак (енгл.), тврда гума у танким листићима.

шеишана, **шешана** (тур.), врста пушке.

шема (г.), облик, слика, нацрт, узор, преглед, табла, фигура.

шематизам (л.), државни календар, у коме су пописане све власти и чиновници једне земље; нацрт.

шемлук, **шенлук** (тур.), весеље.

шен (тур.), весео.

шенути (тур.), скренути са пута, сврнути.

шенути умом (тур.), полудети.

шептелија, види: шефтелија.

шер (тур.), види: шехер.

шербе (т.), бета, медовина.

шербет (тур.), види: шербе.

шербетлија (тур.), врста ситнијих, румених, по укусу слатких јабука.

шери (шпан.), једна врста шпанског белог вина.

шеријат (тур.), богослов и правник.

шериф (арабљ.), емир.
шериф (енгл.), највиши из-

вршни чиновник у грофовији (Енглеска) и покрајини (Америка). Највиши судија у покрајини (у Шкотској).

шекерлија (тур.), врста јабуке.

шеф (ф.), старешина, начелник, заповедник.

шехер (тур.), варош.

шешана, **шишана** (тур.), врста пушке.

шизма (г.), отпадништво од праве вере или цркве.

шизматик (гр.), отпадник, присталица цепања цркве.

Шиити и **Сулити**, две мухамеданске секте, од којих прва признаје само Коран а друга и усмено предање.

шик (тур.), варак.

шик (ф. нем.), изврстан, прекрасан, пристојан, укусан.

шикана (фр.), извртање закона; сплетка, прогон.

шиканирати (ф.), једити, задевати.

Ши-кинг, кинеска књига песама, једин од најважнијих споменика старе кинеске књижевности.

шилинг (енгл.), основна новчана јединица у Енглеза (1 влатни динар); основна новчана јединица у Аустрији (8 динара у сребру).

шиљбок (нем.), стража, стражар.

шимера (ф.), утвара, тлапња, привиђење.

шимшир (тур.), зеленило, бус, зеленило; мрчела.

шинтер (нем.), стрводер, кождер, живодер.

шињон (фр.), подметак под косу на потиљку.

шира (тур.), мастика; винкот, муст; слатко вино.

ширетлук, **шеретлук** (тур.), лукавство.

широко (ит.), топал, сув југови ветар.

шићар (тур.), добит, плен, корист.

шићарџија (тур.), човек који воли да се у свакој ствари користи.

шифон (ф.), ткнина; једна врста платна.

шифонер (ф.), ормар.

шифра (фр.), тајно писмо, тајни знак.

шифрирати (ф.), писати тајним знацима.

шиш (тур.), гвозден ражањ.

шише (тур.), стакло, боца.

шјор (ит.), господин.

шкаденџија (ит.), плативост, моћ плаћања.

шкарт (итал.), одбачен у страну.

шкартирати (ит.), одбацивати (неупотребљиво), искључити, одвојити.

шкатуља (ит.), кутија, кутијица.

шкембе (тур.), бугар.

шконт (ит.), одбитак, одузетак, одрачун.

шконт (ит.), изравнање рачуна.

шлаг (нем.), удар, капља

шлагер (нем.), привлачно; што привлачи.

шлајм (нем.), слуз.

шлам (нем.), глиб, муљ, блато, кал.

шлафрок (немач.), хаљина собна.

шлеп (нем.), скуп (од хаљине који се вуче по поду); лађа теретна коју вуче реморкер.

шлингерај (нем.), вез.

шлипер (енг.), праг под железничким шинама.

шлиф (нем.), углађеност; углађено понашање.

шљахта (пољ.), племство, племићи.

шмигала (ф.), женска кошуљица; жена која се пренемаже.

шминка (нем.), белило и руменило.

шмиргла (нем.), ситнозрнасти корунд, који се употребљава за глачање (метала и др.).

шмуглер (нем.), кријумчар.

шмук (нем.), украс, накит.

шнирати (нем.), везивати, копчати.

шнит (нем.), крој.

шнола (нем.), копча, пређица.

шовен, **шовинист** (ф.), занесен, искључиви, нетрпеливи родољуб.

шовинизам (ф.), искључиво, претерано родољубље.

шок (ф.), удар, напад, нартај, потрес.

шокирати (ф.), вређати, не допадати се.

шокинг (енг.), неугодан, нечувен, саблажњив.

шос (ф.), насут пут, поплочана улица (за кола).

шотер, **шодер** (нем.), шљунак (за насипање).

шофер (ф.), управљач, возач на аутомобилу.

шпагат (нем.), канап, конопац, врпца.

шпајз (нем.), остава; филер.

шпалир (ф.), зид; два реда људи, који собом праве зид остављајући између себе пролаз средином.

шпарати (нем.), штедети.

шпација (л.), размак.

шпекулант (л.), предузимач, подузетник; мислилац, мудрица; рачуниџа; играч на берзи.

шпекулација (л.), премишљање, мозгање; потхват предузеће (у трговини).

шпекулисати (л.), испитивати, премишљати, мозгати; смисљати, рачунати на добит.

шпецераји (л.), зачини, мирођије.

шпион, **шпијун** (ит.), ухода; непријатељ, извештач.

шпијонажа (ф.), ухођење; извиђање.

шпионирати (ф.), уходити; испитивати.

шпиц (нем.), врх, шиљак.

шпорет (нем.), штедњак, пећ (за кување и печење).

шприц (нем.), шмрк, штрцаљка.

шрајбтиш (нем.), писаћи сто.

шраф (нем.), завртањ, вијак, навртањ.

шрапнел (енг.), проналазак генерала Шрапнела (+1840 г.), граната испуњена ситним зрнима, која се распрште када се ова распрсне.

штала (нем.), коњушница.

штамбиљ (ит.), жиг, тискалица.

штангла (нем.), мотка,

штафета (ит.), брз гласник на коњу; писмо одаслано по брзом гласнику на коњу; поштоноша на скоргчета.

штемпл (нем.), жиг; биљег.

штиковати (нем.), вести.

штикла (нем.), потпетица.

штимовати (нем.), удесити

штимунг (нем.), расположење.

штих (нем.), убуд; бод.

штос (нем.), гомила, рпа; удар.

штрајк (енгл.), обустава, прекид рада (од стране већег броја радника).

штрајковати, **обуставити**, **преинутити** рад.

штрајх-оркестар, музички збор без лимених инструмената.

штранга (нем.), уже, конопац, једек.

штранд (нем.), обала.

штрафта (немач.), пруга, црта.

штребер (нем.), човек који тежи да се прогура, да се докопа добра положаја.

штрик (нем.), уже, конопац.

штрикати (нем.), плести.

штрудла (немач.), савијача, гужвара, пита, гибаница.

штрупирани (ит.), бангав.

штуцовати (нем.), подрезати, поткресати.

шујташ (мађ.), гајтан.

шућур (тур.), хвала; шућур богу — хвала Богу; шућур од бога — добро од бога, бог ти добро дао!

НАПОМЕНА: Слово **Ђ** погрешно је дошло после **Ч** а требало је доћи после **Т**.